NOVE LINIJE ADRIE AIRWAYS:
BERLIN, BRUSELJ, KAIRO
KÖLN/BONN-DÜSSELDORF/, MOSKVA
ADRIA AIRWAYS

★

DELO

LJUBLJANA,
ČETRTEK, 20. SEPTEMBRA 1990

LETO XXXII • ŠT. 220 • CENA 6 DINARJEV

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK TIT DOBERŠEK

Književni listi: Pogovor o tržaški Mladiki — Čigav je Bevk? — Slovenski »duhovni arheolog« — »Chateaubriandu dolgujemo skoraj vse«

Zvezna vlada ohranja režim izvoznih spodbud

Devizni dohodek Jugoslavije naj bi dosegel 30 milijard dolarjev – Tečaj nespremenjen, ostaja pa tudi režim izvoznih spodbud – Več pomoči iz proračuna

OD NAŠE DOPISNICE

BEOGRAD, 19. septembra – Dela današnjega pogovora s turističnimi delavci z vseh koncev Jugoslavije o letošnji sezoni in nadaljnjem razvoju turistične dejavnosti se je udeležil tudi predsednik ZIS Ante Marković. Poudaril je, da naj bi vse, kar počne vlada, omogočilo zdrav razvoj v skladu z logiko trga in brez voluntarističnih in spolitiziranih opredelitev. Marković je še zagotovil, da bodo izvozniki tudi po 1. septembru dobivali izvozne spodbude.

Čeprav se je število domačih in tujih gostov zmanjšalo, je dejal zvezni sekretar za gospodarske odnose s tujino Franc Horvat, je turizem v sedmih mesecih prinesel 1,48 milijarde dolarjev deviznega dotoka, kar pomeni zvišanje za 49 odstotkov. Devizni zaslužek se je povečal, ker so gostje porabili več denarja in ker se je zmanjšal zasebni devizni kliring itd. V letu 1990 lahko od turizma pričakujemo 2,5 milijarde dolarjev deviznega dotoka (več, kot smo načrtovali), tujci pa so pri nas porabili blizu štiri milijarde dolarjev. Predsednik ZIS Ante Marković je podprl prizadevanje turističnih delavcev, da bi razvoj turizma temeljil predvsem na kakovostnejših storitvah, se pravi, da nerealno nizke cene v prihodnje ne bodo naš glavni prodajni dejavnik.

Po Markovićevi izjavi bo letošnji celotni devizni dohodek Jugoslavije dosegel 30 milijard dolarjev, in to z relativno velikim pozitivnim saldom. Celo takšni udarci, kakršen je zalivska kriza (sodijo, da nas bo stala 1,2 milijarde dolarjev) ali pa velika škoda zaradi suše (ocenjujejo jo na blizu dve milijardi dolarjev), ne morejo več ogroziti reforme.

Vlada, ki to upošteva in se hkrati noče odreči sedanjemu tečaju dinarja, se je vendarle odločila za podporo izvozno usmerjenemu gospodarstvu iz realnih virov. Tako bodo podaljšali veljavo režima spodbud za blagovne izvoznike tudi po 1. septembru. Nato bo celotni neto devizni dotok tako pri blagovnem izvozu kot pri storitvah deležen nove, nekoliko večje pomoči iz proračuna. Gre za vsoto 3,5 milijarde dinarjev, kot je dejal predsednik ZIS, pa naj bi izvozniki ta denar uporabili za razvoj. Več na 3. strani.

BOJANA JAGER

● **Z večjo ponudbo uvoženega blaga bo zvezna vlada prispevala k stabilizaciji cen na domačem trgu. Ker so se cene številnih izdelkov v avgustu nadpovprečno zvišale, vzrok pa sta suša in podražitev nafte na svetovnem trgu, je ZIS za te izdelke odobril dodatne kontingente, znižal pristojbine in dajatve za štiri odstotke in spremenil uvozni režim. To je danes izjavil pomočnik zveznega sekretarja za trgovino Borivoje Živanović na tiskovni konferenci v sekretariatu ZIS za informacije. Sodijo, da bo uvoženo blago za povprečno 15 do 20 odstotkov cenejše od domačega.**

Na številna vprašanja mora odgovoriti stroka

Zakonodajno-pravna komisija ugotavlja, da predlog dopolnil k zvezni ustavi ni legitimen

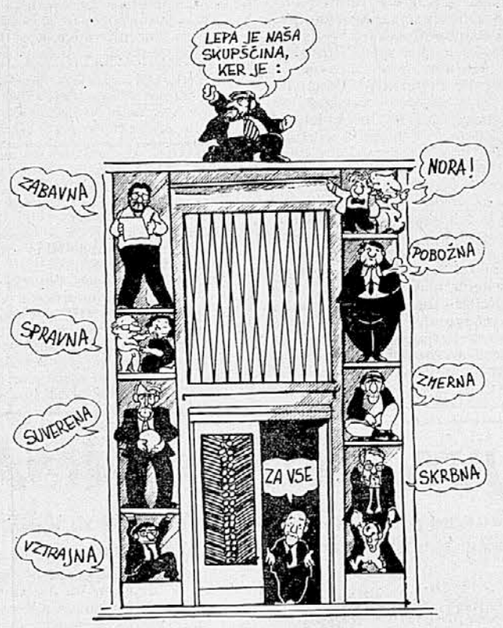
LJUBLJANA, 19. septembra – Parlamentarna zakonodajno-pravna komisija, ki bi morala na današnji seji povedati svoje mnenje kar o 33 točkah dnevnega reda, se je že odrekla zamisli, da bi delala brez zunanjih članov – strokovnjakov, saj so nekatera vprašanja očitno taka, da jim sami niso kos. Primer za tako odločitev so bili amandmaji izvršnega sveta k predlaganim ustavnim dopolnilom, ki se vežejo na zvezni zakon o plačah.

Republiška vlada je namreč predlagala, da bi v ustavnem zakonu določneje opredelili izplačevanje dela osebnega dohodka v delnicah – zvezni zakon dopušča, da podjetje od vrednosti delnice ne obračuna prispevkov in davkov, s čimer pa se v republiki ne strinjajo. Poleg tega so predlagali razširjeno uporabo 2. člena zveznega zakona o plačah, tako da naj v gospodarski in družbeni infrastrukturi plače ne bi bile omejene, če v teh okoljih ustvarijo vsaj 70 odstotkov prihodka z lastno dejavnostjo, čeprav se še niso organizirali kot podjetja.

To vprašanje, so menili člani zakonodajno-pravne komisije, je preveč zahtevno, da bi se o njem izrekli brez tehtnega premisleka, zato bodo predlagali, naj bo v ustavnem zakonu vprašanje rešeno le načelno, vlada pa naj pripravi poseben zakon.

Nadaljevanje na 2. strani.

PLURALIZEM

Karikatura: Franco Juri

Predsedstvo SFRJ o prihodnji Jugoslaviji

Predsedstvo ugotavlja, da je večina federalnih enot za moderno obliko federacije – Slovenija in Hrvaška bosta pripravili konfederalno pogodbo

BEOGRAD, 19. septembra (Tanjug) – V vseh federalnih enotah so izrazili željo, da ostanejo v okviru Jugoslavije, vendar pa je bilo mogoče slišati nasprotujoča si stališča o naravi in obsegu skupnih interesov v bodoči skupnosti.

To je bistvena ugotovitev, do katere so prišli v pogovoru med člani predsedstva SFRJ s predstavniki vodstev federalnih enot, ko so razpravljali o prihodnji ureditvi Jugoslavije. Omenjeno ugotovitev vsebuje informacija, ki so jo danes dobili tudi delegati skupščine SFRJ.

Predsedstvo v svojem sporočilu poudarja, da sta se v razpravi izkristalizirali dve zamisli o prihodnji ureditvi – konfederalna oblika organizacije z različnimi podvariantami, za katero se zavzemata Slovenija in Hrvaška, in zasnova sodobne federacije, za katero se zavzemajo preostale republike.

Pogovori v vseh republikah in SAP Vojvodini so trajali od 21. junija do 23. julija letos. v SAP Kosovo pogovora ni bilo, ker ga predsedstvo SAP Kosova ni uspelo organizirati.

Kolektivno vodstvo države je mnenja, da so bili pogovori z vodstvi republik in pokrajine Vojvodine izjemno koristni. V vseh pogovorih je bilo mogoče čutiti veliko zaskrbljenost in zanimanje za usodo Jugoslavije in njeno državno ureditev. Ljudi je vse bolj strah, da bo nadaljnje zaostrovanje mednacionalnih in medrepubliških odnosov pripeljalo do stihijskega in nenadzorovanega, potem pa tudi do nedemokratičnega razpleta, ki bi lahko imel strahotne posledice, opozarja predsedstvo v svoji informaciji.

Do skupno sprejemljivih rešitev za vsa pereča vprašanja medsebojnih odnosov republik in pokrajin, narodov in narodnosti je mogoče priti le po demokratični poti ter najširšim sodelovanjem najodgovornejših organov in teles federacije, republik in pokrajin.

Vse bistvene razlike v stališčih do posameznih vprašanj prihodnje ustavne ureditve Jugoslavije izhajajo v bistvu iz nasprotujočih si določitev narave Jugoslavije – zvezna država ali zveza držav oziroma federacija ali konfederacija.

Nadaljevanje na 2. strani

TEMA DNEVA

Milostni strel?

Po včerajšnjem naroku, na katerem naj bi ugotovili, ali so izpolnjeni pogoji za prisilno poravnavo, ki jo je Elan predlagal množici svojih upnikov, je najbolj presenetljivo pač to, da je bil postopek zgolj prekinjen. Potem ko je senat suho zavrnil možnost, da bi Elan svoje dolgove elegantno poravnal tako, da bi upniki postali njegovi delničarji in solastniki, in ko so se usula mnenja, po katerih bi bila prisilna poravnava zaradi njegove velike prezadolženosti pravzaprav le slepilni manever, je bilo pričakovati le še milostni strel. Torej dokončno besedo predsednice poravnalnega senata, da s poravnavo ne bo nič. Toda krogla, če bo sploh izstreljena, bo očitno v bobniču morala počakati na kakšen drug – današnji? – dan.

Gospodarska in potencialna socialna srhljivka, ki se je danes v kranjskem kinu Center odvijala v avditoriju, z živimi ljudmi, in ne na platnu, ima vsaj glede na dosedanji potek presenetljivo prvino. Sodna oblast se, je videti za zdaj, še malo ne meni za stališča ali pobožne želje izvršilne oblasti. Z drugimi besedami: poravnalni senat kot da nikoli ni slišal za – iskrena? – mnenja iz slovenske vlade, po katerih bi bil sporazum med Elanom in upniki za vse veliko manj boleč kot grozeči stečaj. Sodišče je tu, je bilo slišati danes, da zastopa interese upnikov. Ti, so svarili izvedenci, pa naj v obljubljene učinke poravnave ne zaupajo na slepo.

Izida tega procesa, ki ima očitno še vedno mnogo neznank, seveda ni modro napovedovati. Vsaj o njegovih didaktičnih in psihosocioloških učinkih pa ni treba dvomiti. Kot tudi o tem ne, da je čas nedotakljivih podjetij nepreklicno minil. Vsaj tistih iz bivšega režima.

MIJA REPOVŽ

DANES V DELU

● **Balkanska krčma na predstavitvi Markovićeve stranke v Beogradu**
Četniki so izzivali, vsi udeleženci pa navijali
stran 2

● **Zvišanje otroških dodatkov**
Od 1. oktobra za 18 odstotkov višji
stran 3

● **Za novo žensko politiko**
Sonja Lokar o avtonomnem nestrankarskem ženskem gibanju

● **Marković in kosovska ustava**
Zakaj je zvezna vlada ustavo iz Kačanika razglasila za sovražno
stran 5

● **Cankarjev dom je že v Evropi**
Mitja Rotovnik je prestopil prag tretjega mandata generalnega direktorja CD
stran 6

● **Strah v brežiški okolici**
Ali so v opuščenih rudniških rovih v Globokem shranjeni radioaktivni odpadki?
stran 9

Veliko stičnih točk

Z uradnega obiska na Češkem in Slovaškem se je vrnila slovenska vladna delegacija – Evropa bi v prihodnosti morala biti Evropa narodov

BRATISLAVA, 19. septembra – Slovenska vladna delegacija je z današnjimi pogovori s predsednikom slovaške vlade Vladislavom Mečiarom, predsednikom parlamenta Františekom Mikloško in njunimi sodelavci končala tridnevni uradni obisk na Češkem in Slovaškem. »Prišli smo z najboljšimi nameni, odhajamo z dobrimi vtisi, zelo smo zadovoljni, da so prvi uradni stiki med novo slovensko in slovaško oblastjo potekali v takem vzdušju,« je ob koncu pogovorov v Bratislavi na krajši tiskovni konferenci povedal predsednik slovenske vlade Lojze Peterle.

S slovaškimi gostitelji so se po Peterletovih besedah zelo neposredno pogovarjali o političnem položaju v Srednji Evropi. Pri tem so slovenski vladni predstavniki pri Slovakih našli skoraj istomišljenike o načinu reševanja vseh vprašanj, s katerimi se obe republiki ubadata. Tudi Slovaki podpirajo zamisel, da bi Evropa prihodnosti morala biti Evropa narodov. Podoben pogled sta imeli delegaciji tudi do vprašanja dotoka tujega kapitala z Zahoda. Pri tem pa so oboji menili, da bi moral ta del Vzhodne Evrope o tem vprašanju imeti podoben pogled. Pogovarjali so se tudi o možnosti ustanavljanja mešanih podjetij, tako kot Čehi so tudi Slovaki pokazali precej zanimanja za Luko Koper in intenziviranje turističnega sodelovanja. Slovenski kulturni minister dr. Andrej Capuder se je s svojim slovaškim kolegom pogovarjal, da bodo opustili dosedanjo formalizirano obliko kulturne izmenjave in bo vsaka republika ponudila samo tisto, za kar meni, da je dobro.

Delegaciji sta se pogovarjali tudi o možnostih odprtja predstavništev v Ljubljani in Slovenije v Bratislavi. Slovenski premier je povabil Vladislava Mečiarja na obisk v Slovenijo in na mednarodno konferenco o Evropi narodov prihodno pomlad v Ljubljani.

Predsednik slovenske vlade Lojze Peterle je ob vrnitvi v domovino na tiskovni konferenci povedal, da so se člani slovenske delegacije s predsednikom Češke in Slovaške federacije, s predsednikoma vlad in parlamentov obeh republik in z drugimi predstavniki dogovorili o vrsti konkretnih zadev. Med temi zadevami je zunanji minister Dimitrij Rupel omenil, da je tako pri predsedniku Havlu kot pri predsednikih obeh republik naletel na razumevanje predlog oziroma ponudba, da se češkoslovaški predstavniki udeležijo velike mednarodne konference o novi ureditvi Evrope. Dogovorili so se tudi, da bi še pred tem srečanjem v Ljubljani organizirali sestanek republiških ministrov za zunanje zadeve, to je ministrov jugoslovanskih republik, Češke in Slovaške, baltskih republik in nekaterih republik v SZ.

VESO STOJANOV
DAMIJAN SLABE

Mikrohit®
računalniška grafika AUTOCAD

Preložena razprava o Kadijevićevi pobudi

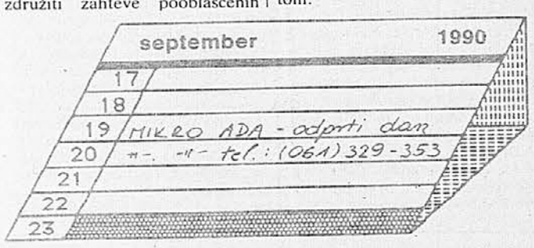
Zvezno ustavno sodišče bo o ustavnosti slovenskega zakona odločalo na prihodnjem zasedanju

BEOGRAD, 19. septembra (Tanjug) – Na današnji seji ustavnega sodišča SFRJ so sklep o začetku postopka za ugotavljanje ustavnosti slovenskega zakona o odpravi nekaterih postopkov za ugotavljanje prekrškov, predvidenih z zveznim zakonom, za kar je dal pobudo zvezni sekretar za ljudsko obrambo generalpolkovnik Veljko Kadijević, preložili na naslednjo sejo. Imenovali so sodnika poročevalca, Branislava Ivanovića, ki bo sodišču predlagal, kako naj ravna.

Postopek za ugotavljanje ustavnosti srbskega zakona o prenehanju delovanja kosovske skupščine in izvršnega sveta se bo nadaljeval pred ustavnim sodiščem SFRJ, ne da bi predmet dostavili ustavnemu sodišču Srbije in brez zastojev v postopku, ki bi ga to povzročilo.

Na današnji seji so sklenili združiti zahteve pooblaščenih predlagateljev (skupščine Slovenije in občine Djakovica) in posamezne pobude za ugotavljanje ustavnosti omenjenega zakona in jih v skladu s poslovnikom skupaj poslati srbski skupščini, ki je zakon sprejela.

Tako so odpravili proceduralno dilemo v zvezi s tem predmetom.

VRNITEV Z OBISKA V ČSFR – »Rekli ste, da nas pozdravljate v domovini, mi pa smo ves čas obiska na Češkem in Slovaškem govorili, da se počutimo kot doma,« je na tiskovni konferenci na Brniku dejal predsednik slovenske vlade Lojze Peterle, ki je še dodal, da je obisk zelo uspel. (Foto: Marjan Zaplatil)

Radenci
RADENCI '90
28. FESTIVAL KOMORNE GLASBE 20. STOLETJA
hotel Radin 22.–23. 9. 1990
Rez. in infor. RADENSKA – Zdravilišče Radenci, hotel Radin tel.: 069/73 331 faks: 069/73 054

Ali Elanu le grozi stečaj?

Začela se je razprava na poravnalnem svetu kranjskega sodišča – Naroka se je udeležila večina Elanovih upnikov – Po mnenju sodnega izvedenca Elan ne more poplačati dolgov s prisilno poravnavo

KRANJ, 19. septembra – Jutri bo znana odločitev tričlanskega poravnalnega sveta kranjskega sodišča o begunjskem Elanu. Po današnjih sedmih urah obravnave je predsednica sodnica Dragica Pirih prekinila narok prisilne poravnave. Le-ta se prav lahko prevesi tudi v stečaj tega 1270-članskega kolektiva (trenutno je 300 delavcev na prisilnem dopustu), ki ima že od 16. marca letos blokiran račun.

Narok so začeli v sodni dvorani temeljnega sodišča Kranj ob 8. uri. Vendar več kot dvesto pooblaščencev, ki so zastopali večino od skoraj petsto Elanovih upnikov, ni moglo v dvorano.

Upniki so v zakonskem roku prijavili za več kot 2,9 milijarde dinarjev terjatev (blokada Elanovega računa je večja od 1,9 milijarde dinarjev). Elanov odvetnik Andrej Toš je predlagal takoimenovani pogojni predlog, da bi terjatve v višini 60 odstotkov v pol leta spremenili v lastniške delnice tovarne. Po tajnem posvetu je senat predlog zavrnil, ker ni v skladu z 21. členom zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji.

Sodniki so nato predstavnike Elana podrobno spraševali o tem, kdaj in kdo je odprl dva računa v celovški Zvezi slovenskih bank. Miha Šter je pojasnil, da je bil največji promet na teh dveh računih v zadnjih treh letih. Ker pa je izginila dokumentacija, nihče ne ve, kolikšen. Račun so uporabljali tudi za prenos dobička Elanovih zunanjih podjetij v Jugoslavijo.

Slišali smo pojasnilo Elanovcev, da do 20. maja, kot so obljubili na sodišču, analize še niso predložili, ker delajo v dveh ekipah in s pomočjo vlade. Odvetnik je na posebno vprašanje predsednice senata odgovoril, da bi z reorganizacijo podjetja in s pomočjo upnikov, če bi terjatve spremenili v delnice, lahko v dveh letih odplačali obljubljenih 60 odstotkov vrednosti terjatev. Sedanji Elanov finančnik Miha Šter je nato pojasnil, da imajo štirje veliki upniki pravico do določenih poplačil, če bi prišlo do stečaja.

Komercialno-hipotekarna banka Ljubljana ima tako od 10. aprila v treh zastavnih pogodbah svojo terjatev zavarovano za več kot 564 milijonov dinarjev. Varaždinski Coning podobno za vrednost 74 milijonov dinarjev, A banka Ljubljana pa v vrednosti 43 milijonov dinarjev. LB Gorenjska banka d. d. pa ima zastavno pravico na Elanovih nepremičninah od 20. aprila v znesku več kot 248 milijonov dinarjev; s to hipoteko menda pokrivajo celotno terjatev.

V. d. direktor Elana Peter Lampič je predsednici zatrdil, da vsi na naroku navedeni podatki o Elanu ustrezajo stvarnemu položaju, ni pa še končana revizija SDK.

Marjan Snedić, predstavnik SDK je menil, da bo Elanov predlog prisilne poravnave težko izvedljiv. Ugotovitve namreč kažejo, da obstajajo možnosti tudi za stečajni postopek. Po njihovem mnenju ni mogoče, da bi v dveh letih izplačali obljubljenih 60 odstotkov terjatev. Njihovi revizorji in inšpektorji so od 24. maja do 14. septembra med drugim ugotovili neurejeno evidenco in dokumentacijo. Vodstvu tovarne so vročili devet sklepov, ki pa treh še ni izpolnilo. Poslovanje s tujino raziskuje tudi zvezna devizna inšpekcija. Dohodek v Elanovem zaključnem računu za leto 1989 so morali znižati za 36 odstotkov. Dobiček se je po ugotovitvah inšpektorjev spremenil v izgubo, le-ta pa spremlja Elan tudi v letošnjem prvem polletju.

Prisilna upraviteljica Iva Mohorič se je pridružila mnenju izvedenca, da Elan ni sposoben poplačati upnikov v skladu s predlogom prisilne poravnave. Obsežno izvedensko poročilo za sodišče je podpisal Vojislav Cvetkovski. Tako je na 37. strani zapisal, da ima Elan na današnji dan za več kot 2,9 milijarde dinarjev obveznosti do upnikov. Tako torej terjatve presegajo vrednost Elanovega premoženja. Zato Elan ne more poravnati obveznosti v postopku prisilne poravnave.

MIRKO KUNŠIČ

Agip prihaja tudi na naše ceste

Bosta s koprskim Istrabenzom skupaj že ob novi štiripasovnici?

KOPER, 19. septembra – Predstavniki koprskega Istrabenza so v Rimu z italijansko naftno družbo Agip poleg pogodbe o skupnih vlaganjih in ustanovitvi mešanega podjetja za distribucijo naftnih derivatov podpisali tudi pogodbo o dobavi goriva za ladje po svetovnih cenah iz tržaških skladišč. Agip pa ni edini italijanski partner, s katerim Istrabenz tesneje sodeluje.

Letos so se z več tujimi partnerji dogovorili o ustanovitvi novega mešanega podjetja za prodajo na drobno in grosistično prodajo tehničnih plinov, ki bo začelo delovati januarja prihodnjega leta. Tako bodo bergamskemu Siadu prodali 49-odstotni delež obrata za izdelavo teh plinov.

V Istrabenzu so se odločili tudi za preobrazbo dela podjetja v lastnino zaposlenih. V interne delnice bodo spremenili 30 odstotkov bilančne vrednosti podjetja.

D. G.

Iraku zaprte vse poti?

Pet članic VS se je dogovorilo še za zračno zaporo v prometu z Irakom – 350 tisoč iraških vojakov v Zalivu, zaplemba tujega premoženja

NEW YORK, BAGDAD, ANKARA, 19. septembra (Tanjug) – Pet stalnih članic varnostnega sveta: ZDA, SZ, Velika Britanija, Francija in Kitajska, so se danes sporazumele o osnutku resolucije, s katero naj bi poleg cestnega in pomorskega embarga uvedli zaporo tudi v zračnem prometu z Irakom. Tako naj bi se ekonomske sankcije proti tej državi razširile in jo odrezale od sveta.

Kot je novinarjem povedal sovjetski veleposlanik v OZN Julij Voroncov, naj bi to resolucijo, osmo, ki se nanaša na zalivsko krizo, sprejeli v naslednjih dneh. Medtem pa napetost na območju Zaliva raste. Vse kaže, da se iraško vodstvo ne namerava ukloniti nobeni od resolucij OZN, tudi ne zahtevi za brezpogojen umik iz Kuvajta. Niti turški premier Ecevit ni mogel pregovoriti Iraka, ko se je sinoči pogovarjal s predsednikom Sadamom Huscinom. Da bo Irak vztrajal, med drugim potrjujejo vesti o kopičenju čet. Menda je v Kuvajtu in v bližini okoli 350.000 iraških vojakov z več kot 2000 tanki, nekaj tisoč transportnimi in drugimi vozili ter najrazličnejšo oborožitvijo. menda ima Irak pripravljeno tudi kemično orožje.

Irak je zaplenil vse premoženje in sredstva vlad, institucij in bank tistih držav, ki so po invaziji na Kuvajt zamrznile iraška sredstva v tujini. Tuje agencije poročajo, da je tako sinoči sklenil svet revolucionarnega poveljstva pod Huseinovim predsedstvom, da bi »zavarovali iraško premoženje, interese in pravice«. Medtem pa je Irak ponudil Turčiji, da bi prek dveh naftovodov, ki so jih zaprli prejšnji mesec, brezplačno pošiljal nafto. Predstavnik turškega zunanjega ministrstva je izjavil, da bo vlada pretehtala ponudbo, medtem ko je eden od ministrov zagotovil, da se bo Turčija povsem držala embarga OZN.

● **Iraški predsednik Sadam Husein naj bi se bil pripravljen pogajati o politični ureditvi krize v Zalivu, tudi o umiku iraške vojske iz zasedenega Kuvajta. Tako trdi voditelj PLO Jaser Arafat, ki je včeraj pripotoval iz Bagdada, kjer se je pogovarjal z iraškim predsednikom.**

Sovjetski uradni predstavnik je zanikal, da bi od ZSSR zahtevali pomoč pri spravljanju sirske vojske v Zaliv. Zavrnil je tudi trditve, da bi bila Sovjetska zveza pripravljena z velikimi ladjami voziti ameriško orožje. Potrdil je, da SZ za zdaj ne namerava pošiljati na krizno območje svojo vojsko.

ALUMPLAST
UNIVERZALNA CEV
95°C, 10 BAR, V PE OBLEČENA LASERSKO VARJENA METALNA CEV
NOVO IZ TITAN kamnik

Ljubljanska vlada je Snagi napovedala vojno

Ljubljanski izvršni svet vztraja pri zamenjavi direktorjev v treh javnih komunalnih podjetjih

LJUBLJANA, 19. septembra – Odnosi med delavci ljubljanske Snage in mestno vlado so že deset dni zelo zaostreni. Mestni izvršni svet namreč vztraja pri zamenjavi direktorja Snage Braka Omerzuja z Matjažem Medvedom, delavci tega podjetja pa odločitve mestne vlade ne priznajo.

Ljubljanska mestna vlada je na današnji tiskovni konferenci napovedala »totalno vojno« podjetju Snaga, če ne bodo sprejeli zamenjave direktorja in če bodo delavci stavkali. Marjan Vidmar, predsednik mestnega izvršnega sveta, je dejal, da imajo že pripravljen načrt, če bi delavci Snage stavkali, tako da bodo ob pomoči milice, vojske in zasebnikov poskrbeli za nemoten odvoz smeti. Sicer pa je ponovno navedel vzroke za razrešitev direktorjev v treh javnih komunalnih podjetjih. Mestna vlada namreč nekdanjim direktorjem Žal Borisu Zormanu, Vodovoda-Kanalizacije Dragu Lipiču in Snage Branku Omerzuju očita, da so prelomili obljube o lojalnosti novi oblasti in da so sklepali pogodbe, ki škodijo mestu in Ljubljančanom.

Marjan Vidmar je še dejal, da so javna podjetja neposredno podrejena mestni vladi in da direktorje v teh podjetjih po veljavni zakonodaji imenuje in razrešuje ljubljanski izvršni svet, zato bi morali njegove odločitve spoštovati, ne pa da Branko Omerzu in Drago Lipič hujskata delavce proti mestnim oblastem. Zavrnil je tudi obtožbe, češ da gre za zamenjavo »rdečih« direktorjev in za revanšizem. Dejal je, da je Matjaž Medved prenovitelj, druga dva nova direktorja pa sta strankarsko neopredeljena.

JOŽE BIŠČAK

ELAN PRED PORAVNALNIM SVETOM – Največja kranjska sodna dvorana je bila pretesna, da bi lahko sprejela več kot 200 predstavnikov Elanovih upnikov, ki so se hoteli udeležiti naroka o prisilni poravnavi dolga. Kaže pa, da Elan ni sposoben poplačati upnikov, kot ugotavlja sodni izvedenec. Sicer pa bo dokončno mnenje sprejel poravnalni svet na današnjem zasedanju. (Foto: Mirko Kunšič)

EME ENGINEERING
BORZA STROJEV
D. O. O. ŠMARTNO NA POHORJU
KOMERCIALA:
BORISA KRAIGHERJA 3,
62310 SLOVENSKA BISTRICA
tel.: 062/811-555, telefaks: 062/813-029, teleks: 33433, p. p. 55
Razstavljali bomo na Celjskem obrtnem sejmu (prostor F 13) ter na Zagrebškem velesejmu (paviljon 16, prostor 18).
KUPUJEMO–ZAMENJUJEMO–PRODAJAMO–SVETUJEMO
VLJUDNO VAS VABIMO, DA NAS OBIŠČETE, ALI NAM POŠLJETE PREDLOG ZA SODELOVANJE.

S TELEPRINTERJA

Janša in Bavčar na Ptuju

PTUJ, 19. septembra – Na občinskem zboru Slovenske demokratične zveze na Ptuju sta danes sodelovala tudi Janez Janša in Igor Bavčar. Obrambni minister Janša je povedal, da si prizadevajo obdržati Slovenijo izven konfliktnih žarišč v Jugoslaviji in da Slovenija lahko brani samo sebe. Ustavni zakon naj bi razveljavil zvezno metodologijo obrambnega načrtovanja v vsakem kolektivu in v vsakem društvu. O stranki pa je Janša povedal: »Demos je koalicija, ki bo obstajala do sprejetja nove ustave in dotlej, ko bo jasen nov mednarodni položaj Slovenije. Potem pa se politični prostor v Sloveniji ne bo oblikoval po podobi izpred vojne na klerikalni in liberalni tabor.« Janša je tudi zanikal govorice, da naj bi Slovenija v zadnjem času pospešeno kupovala orožje. Igorja Bavčarja so Ptujčani spraševali o novem konceptu policije, ki ga je samo bežno razgrnil, je pa zatrdil, da je slovenska policija danes sposobna preprečiti vsak konflikt, ki ga je na našem ozemlju možno pričakovati. (F. M.)

Funkcionarji dali slovesne izjave

LJUBLJANA, 19. septembra – Pred podpredsednikom skupščine Republike Slovenije Vitodragom Puklom so danes v prostorih republiške skupščine dali slovesne izjave namestniki republiških sekretarjev in funkcionarjev republiških pravosodnih organov, ki so bili imenovani oziroma izvoljeni na skupni seji vseh zborov skupščine Republike Slovenije julija letos.

Slovesne izjave so podpisali: mag. Dušan Dougan, sodnik Višjega sodišča v Mariboru; Mitja Bricelj, namestnik republiškega sekretarja za varstvo okolja in urejanje prostora; Marija Markeš, namestnica republiškega sekretarja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano; Branko Gvozdič, namestnik temeljnega javnega tožilca Temeljnega javnega tožilstva v Kopru; Bogomir Horvat in Špela Prodan, sodnika Temeljnega sodišča v Kopru; Majda Urh, sodnica Temeljnega sodišča v Kranju; Tonček Bevc, Martin Bregant, Brigita Domjan, Agata Jarec in Maruša Primožič, sodniki Temeljnega sodišča v Ljubljani; Joža Nikolič, Danilo Obersnel, Konrad Rebernik in Matjaž Štok, sodniki Temeljnega sodišča v Mariboru; Pavel Budin in Vesna Štih, sodnika Temeljnega sodišča v Novi Gorici ter Marija Grden, Janja Vrečič in Adolf Zupan, sodniki Temeljnega sodišča v Novem mestu. (C. R.)

»Nedopustno vmešavanje v zadeve BiH«

SARAJEVO, 19. septembra – Delegati bosansko-hercegovske skupščine so dali soglasje k zveznim ustavnim dopolnilom, pri čemer je podpredsednik republiške vlade Nedja Miličević poudaril, da se je najvišje državno vodstvo jasno opredelilo za suvereno BiH in federativno Jugoslavijo, ki ni slučajna skupnost ali posledica sporazuma nacionalnih elit. Glede aktualnega političnega položaja v BiH pa je Miličević menil, da sicer pozitiven proces demokratizacije izkoriščajo samozvani nacionalni voditelji, ki med drugim rušijo avtoriteto državne oblasti, da bi destabilizirali to republiko. Poudaril je tudi, da BiH nikoli ne bo niti Srbija niti Hrvaška, temveč je bila in bo Bosna in Hercegovina. In če bo le mogoče, tudi Jugoslavija. V tem kontekstu je okrcal liderje strank iz drugih federalnih enot, ki hkrati opravljajo najvišje državne funkcije in prihajajo v BiH brez vednosti pristojnih republiških organov. To je označil kot nedopustno vmešavanje v notranje odnose republike. (V. E.)

Dinar naj bi bil v tujini konvertibilen

BEOGRAD, 19. septembra (Tanjug) – Dinar bo v tujini v kratkem priznan kot konvertibilna valuta, je dejal podpredsednik ZIS Živko Pregl v današnjem pogovoru s starešinami in civilisti v službi v JLA v beograjski garniziji na Topčiderju. Kot je sporočil sekretariat ZIS za informacije, je Pregl povedal, da so pogajanja z IMF o spremembi statusa Jugoslavije v statutu sklada v sklepni fazi. Ker je večina članic Združenih narodov tudi članic IMF, bi to dejansko pomenilo, da bodo dinar obvezno sprejeli kot konvertibilno valuto po vsem svetu. Za zdaj mu konvertibilnost priznavajo le posamezne države.

Dvomi o jugoslovanskem referendumu

TITOGRAD, 19. septembra (Tanjug) – Za določitev nadaljnje usode države je nujen referendum. Lahko pa se zgodi, da bodo rezultati referenduma precej manj ugodni, kot bi bili v kakih drugačnih razmerah. Če se stvari ne bodo uredile v določenem času, ki pa ga že zmanjkuje, državljani Jugoslavije preprosto ne bodo vedeli, za kaj glasujejo in kakšne bodo posledice referenduma. To so na današnji tiskovni konferenci poudarili predstavniki Socialistične stranke Črne gore, ko so razpravljali o pobudi predsedstva SFRJ, po kateri naj bi se državljani Jugoslavije še do konca leta na referendumu izrekli o državni ureditvi Jugoslavije.

Priznanje demokraciji v Sloveniji

LJUBLJANA, 19. septembra – »V imenu delegacije Senata Združenih držav se Vam zahvaljujem, da ste se srečali z nami. Posebej cenimo, da ste prišli v Zagreb, da bi razbremenili naš natrpani urnik.

Čeprav so pred Slovenijo še mnogi izzivi, je na našo delegacijo naredil velik vtis napredek, ki ste ga dosegli pri razvoju demokracije in prehodu k svobodni tržni ekonomiji,« piše v pismu urada vodje republikancev iz Washingtona, namenjeno dr. Francetu Bučarju.

Ustavili turbine termoelektrarne Oslomej

SKOPJE, 19. septembra (Tanjug) – Izvršni svet Makedonije je v prizadevanju, da bi s kompromisom omilil kritično oskrbo z vodo iz regionalnega vodovoda Studenčica, včeraj sprejel odlok o ustavitvi turbin termoelektrarne Oslomej pri Kičevu, ki svoje potrebe po industrijski vodi pokriva iz omenjenega vodovoda in s tem precej ogrozil oskrbo Kičeva, Prilepa, Kruševa in Makedonskega Broda z vodo. Zaradi te odločitve so delavci termoelektrarne na njenem dvorišču zahtevali ponoven zagon turbin. Protestirali so tudi delavci največjega kičevskega kolektiva – kovinske predelovalne industrije Tane Čelevski. V Kičevu si prizadevajo, da bi s splošno stavko vseh zaposlenih razveljavili kompromisno rešitev makedonske vlade. Izvršni svet skupščine občine Prilep pa je od predsedstva SR Makedonije zahteval, naj predsedstvu Jugoslavije pošlje predlog o razglasitvi izrednih razmer v makedonskih občinah Kičevo, Kruševo, Makedonski Brod in Prilep.

Delegacija San Diega v Mariboru

MARIBOR, 19. septembra – V Maribor je popoldne prišla na obisk 27-članska delegacija kalifornijskega mesta San Diego, ki jo vodi predsednik tamkajšnje gospodarske zbornice John G. Lockwood. Seznanili so se z vodilnimi delavci družbe Yacoma, družbe, ki je ena izmed 15 tekmovalcev za 28. America's cup, največji in najbolj znani jadralni regati. Mesto San Diego je organizator te, tudi finančno najbolj uspešne jadralne tekme. Ob tej priložnosti je John G.Lockwood izročil mariborski županji Magdi Tovornik posebno medaljo in jo imenoval za častno članico njihove gospodarske zbornice, nakar so se na izvršnem svetu v petih skupinah pogovarjali o gospodarskih zadevah, predvsem pa o možnostih vlaganja, izvoza in uvoza.« (J. J.)

Do nove ustave čimprej, a ne na račun krajše javne razprave

Tiskovna konferenca ZKS-SDP: Sedanje delovno besedilo nedopustno zožuje pravice narodnosti – »Pravico do soupravljanja mora zagotoviti ustava«

LJUBLJANA, 19. septembra – Delovno besedilo osnutka ustave Republike Slovenije je lahko osnova za nadaljnje dograjevanje in dokončno oblikovanje nove slovenske ustave, menijo v stranki prenoviteljev, toda ker gre za dokument, ki ga je mogoče sprejeti le z veliko soglasnostjo vseh strank, bo treba nekatera vprašanja po njihovem mnenju pred tem še dodatno obravnavati in se o njih tudi dogovoriti.

Na današnji tiskovni konferenci – o tej temi je govoril Miran Potrč – je bilo rečeno, da zdajšnje besedilo nedopustno zožuje pravice narodnosti. Te se ne bi smele zmanjšati tako, da bi bile manjše, kot jih zagotavlja sedanja ustava. Nemogoče je, da bi vso problematiko urejali z ustavnim zakonom. Stranka bo nasprotovala vsakršnemu zoževanju pravic. Ob vprašanju italijanske in madžarske narodnosti se ponuja tudi vprašanje o položaju Romov in statusu pripadnikov drugih jugoslovanskih narodov v Sloveniji. O tem sedanje besedilo ne govori.

Drugo sporno vprašanje je soupravljanje. V stranki prenoviteljev menijo, da mora biti pravica do soupravljanja zagotovljena z ustavo, ne pa da je v njej omenjena samo kot možnost.

V ZKS-SDP ob tem opozarjajo, da bi kazalo razmisliti tudi, kako zagotoviti aktivno vlogo repubike pri preoblikovanju jugoslovanske skupnosti. Ustavni zakon bi kazalo povezati s konfederalno pogodbo.

Vprašanje pa je seveda tudi, kdaj sprejeti novo ustavo. V stranki se strinjajo s tem, da bi morali novo ustavo dobiti čimprej, toda pri tem ne bi smeli zanemariti ali skrajšati javne razprave. Hkrati bi se morali uskladiti, kdaj bodo potem volitve (enodomnega državnega zbora v skupščini in predsednika republike), saj bo nova ustava zahteva tudi takojšnje konstituiranje novih organov.

Na tiskovni konferenci je bil govor tudi o lastninski reformi. Po besedah Frančka Hudeja je stranka ZKS-SDP proti vsakršnemu nasilnemu prestrukturiranju lastninskih odnosov, saj je to v bistvu možno samo z revolucijo, takšnim potem pa so se v stranki odpovedali. Prenovitelji se zavzemajo za mešani tip lastnine, kjer naj bi sodelovali zaposleni v podjetjih v družbeni lasti (toda spet samo na podlagi lastnega pristanka, ne pa z zakonsko prisilo), republika, mesta in občine, tretji partner pa naj bi bili tuji vlagatelji. V stranki menijo, da bi morali med vsemi doseči nekakšno ravnotežje, da ne bo prišlo do nasilja enega partnerja nad drugim. Franček Hudej je tudi dejal, da stranka ne nasprotuje vračanju krivično odvzete lastnine, toda pri tem bi morali upoštevati ekonomska in sociološka merila.

Dušan Zelenbaba in Jovan Opačić zapustila vodstvo SDS

Kaže, da je za zdaj v vodstvu Srbske demokratske stranke zmagala zmerna linija – Sabotaže povečujejo krizo

OD NAŠEGA DOPISNIKA

KNIN, 19. septembra – Dr. Dušan Zelenbaba, poslanec v hrvaškem saboru in eden vodilnih v Srbski demokratski stranki in Srbskem narodnem svetu v Kninu, in Jovan Opačić sta odstopila. Odstop je bil za člane verjetno pričakovan, saj je razkol med srbskimi uporniki, ki še vedno nadzorujejo Knin, več kot očiten.

Po neuspešnem dogovoru med Josipom Boljkovcem in predsednikom občine Knin Milanom Babićem v Donjem Labcu je bilo mogoče pričakovati, da bo prišlo do sprememb v srbskem nacionalnem svetu. Čeprav na Hrvaškem na dr. Babića letijo številne kritike, je bil ta pripravljen na pogovore s hrvaškimi oblastmi, tako da bi kninsko krizo končali brez prelivanja krvi. Dr. Zelenbaba in Jovan Opačić pa menita, da orožja ne bi smeli vrniti, saj je porok srbske varnosti na Hrvaškem. Dr. Zelenbaba enači novo hrvaški vlado z ustaškim gibanjem in trdi, da Srbom na Hrvaškem grozi genocid. Že pred nekaj meseci je Srbe na Hrvaškem pozval, naj se uprejo in odidejo v gozdove. Zdaj grozi z ustanavljanjem gverilskih enot, tako da bo kninska kriza gotovo še trajala. Vpliv dr. Zelenbabe jo bo gotovo še bolj zapletel. Nekaj dogodkov – napad na tovornjak s registracijo Duvna in na vlak na progi Split–Knin – kaže, da bi nekateri v Kninski krajini s terorističnimi akcijami radi še povečali krizo, ki je že močno spodkopala stabilnost Hrvaške. Večina hrvaško usmerjenih strank podpira Boljkovca in trdi, da je dialog edini način za izhod iz krize. Nekateri v vrstah HDZ in drugih strank pa menijo, da bi morali kninske upornike ustaviti s silo. Podpredsednik občinskega odbora HDZ iz Kaštela Željko Plazonjić je zahteval, naj bi Boljkovca poklicali na odgovornost, in ga vprašali, kako dolgo še namerava prenašati izredne razmere na Hrvaškem. Tudi nekateri drugi »jastrebi« trdijo, da se Boljkovac odloča za napačne poteze. GORAN MORAVČEK

● Po koncu sinočnjega sestanka izvršnega odbora Srbske demokratske stranke, na katerem je odstopil tudi Branko Perić so bili novinarji obveščeni, da je Jovan Opačić izstopil tudi iz SDS in se, kolikor je znano, pridružil stranki Srbskega gibanja za obnovo.

Razkol v vrhu muslimanske SDA

Izvršni odbor odstavil podpredsednika Adila Zulfikarpašića – Po mnenju Izetbegovića udba ni vpletena v afero

OD NAŠEGA DOPISNIKA

SARAJEVO, 19. septembra – Izvršni odbor muslimanske stranke je odstavil podpredsednika SDA Adila Zulfikarpašića, ki je včeraj skupaj z Muhamedom Filipovićem, Hamzo Mujagićem in Fehimom Nametkom vodstvo stranke obtožil, da dopušča agentom udbe in militantnim verskim in nacionalističnim zanesenjakom, da se vtikajo v politiko muslimanske stranke. Predsednik SDA Alija Izetbegović je na današnji novinarski konferenci poudaril, da je v igri boj za oblast, ki je naredil muslinmanski stranki veliko škode, ne bo pa povzročil njenega razcepa ali celo razpada. Čeprav si boljšega scenarija ne bi mogla izmisliti, po njegovem mnenju udba ni vpletena v to afero.

Glede Zulfikarpašića je Izetbegović dejal, da mu je ta grozil in ga izsiljeval, češ da mu mora nepreklicno zagotoviti kandidaturo za predsednika predsedstva SR BiH. Po njegovem mnenju se Zulfikarpašić ni zadovoljil z zagotovilom, da je kot kandidat SDA predviden za člana tega najvišjega republiškega organa, o čemer pa se bo dokončno izreklo članstvo na skupščinskem zasedanju v Gradačcu, kjer je očitno ocenil, da tako s kandidaturo ne bo uspel. V zvezi z Zulfikarpašićevimi in Filipovićevimi obtožbami na račun podpredsednika SDA Salema Šabića iz Zagreba, češ da je vohun, je Izetbegović menil, da gre za zavestno povezovanje protiobveščevalcev s fundamentalizmom, ker je pri takšnih obtožbah težko dokazati nedolžnost. Zgodbe o militantnih klerikalnih skupinah v SDA so po njegovem mnenju poskus njihovih nosilcev, da bi diskreditirali muslimansko stranko pri Srbih in Hrvatih in prikrili lasten boj za oblast. Za Filipovića pa je dejal, da je bilo njegovo delovanje v SDA koristno, vendar mu očitno ni uspelo premagati lastne nečimrnosti, o čemer pričajo tudi njegovi poskusi, da bi mimo statuta zasedel vodilni položaj v stranki. Končal je z ugotovitvijo, da so med večstotisoč člani SDA verjetno tudi agenti službe državne varnosti, vendar muslimanska stranka ničesar ne skriva.

Omer Behmen, ki naj bi bil vodja militantne klerikalne skupine v SDA, je poudaril, da gre Zulfikarpašiću in »njegovim« izključno za oblast. Zato se je že prej izrekel proti njim, ker je prepričan, da muslimanskemu narodu ne želijo nič dobrega. Zanikal je obtožbe, da v kadrovski politiki zastopa izključno verska merila, pri čemer pa ne skriva, da je proti ljudem, ki so se v preteklosti kompromitirali.

Sekretar SDA Muhamed Čengić je poudaril, da članstvo podpira vodstvo stranke z Izetbegovićem na čelu. Podprl jih je tudi Fikret Abdić, ki ni pristopa k SDA pogojeval z ničimer, medtem ko sta Filipović in Mujagić, ki sta zmanipulirala tudi Zulfikarpašića, hotela za vsako ceno zasesti vodilne položaje v stranki. Po Izetbegoviću pa so Zulfikarpašić, Filipović in njuni somišljeniki politično odpisani, vendar sam ne izključuje pomiritve, če bodo javno zanikali obtožbe in priznali storjeno napako.

VILI EINSPIELER

Srbska opozicija pri Sokoloviću

Pogovori o ustavi so bili neuradni, zato so stranke demonstrativno zapustile sestanek

BEOGRAD, 19. septembra (Tanjug) – Pogovor med predsednikom srbske skupščine Zoranom Sokolovićem in združeno srbsko opozicijo v republiškem izvršnem svetu se je končal brez pričakovanih rezultatov. Strankarski prvaki so namreč odšli pred koncem sestanka, nezadovoljni, ker so namesto okrogle mize in pogovora s predsednikom srbskega predsedstva Slobodanom Miloševićem, kot so zahtevali, organizirali le neuradno srečanje, in sicer en teden pred sprejetjem srbske ustave in volilnih zakonov.

Nova srbska ustava temelji na demokratičnih pridobitvah in pravni in socilani varnosti občanov, je uvodoma dejal Zoran Sokolović in pristavil, da gre za najbolj demokratično ustavo v Evropi.

Jovan Marjanović iz srbskega gibanja za prenovo pa je menil, da gre v resnici za prizadevanje ene stranke, da bi se ohranila na oblasti. Predstavnik ljudske kmečke stranke Dragan Veselinov je novo srbsko ustavo razglasil za popolnoma neveljavno.

Navijaška predstavitev ZRSJ

Provokacije Šešljevih četnikov na predstavitvi Zveze reformskih sil v Beogradu – Fotoaparat, namenjen Vetonu Surroiju, zadel Mirka Kovača

OD NAŠE DOPISNICE

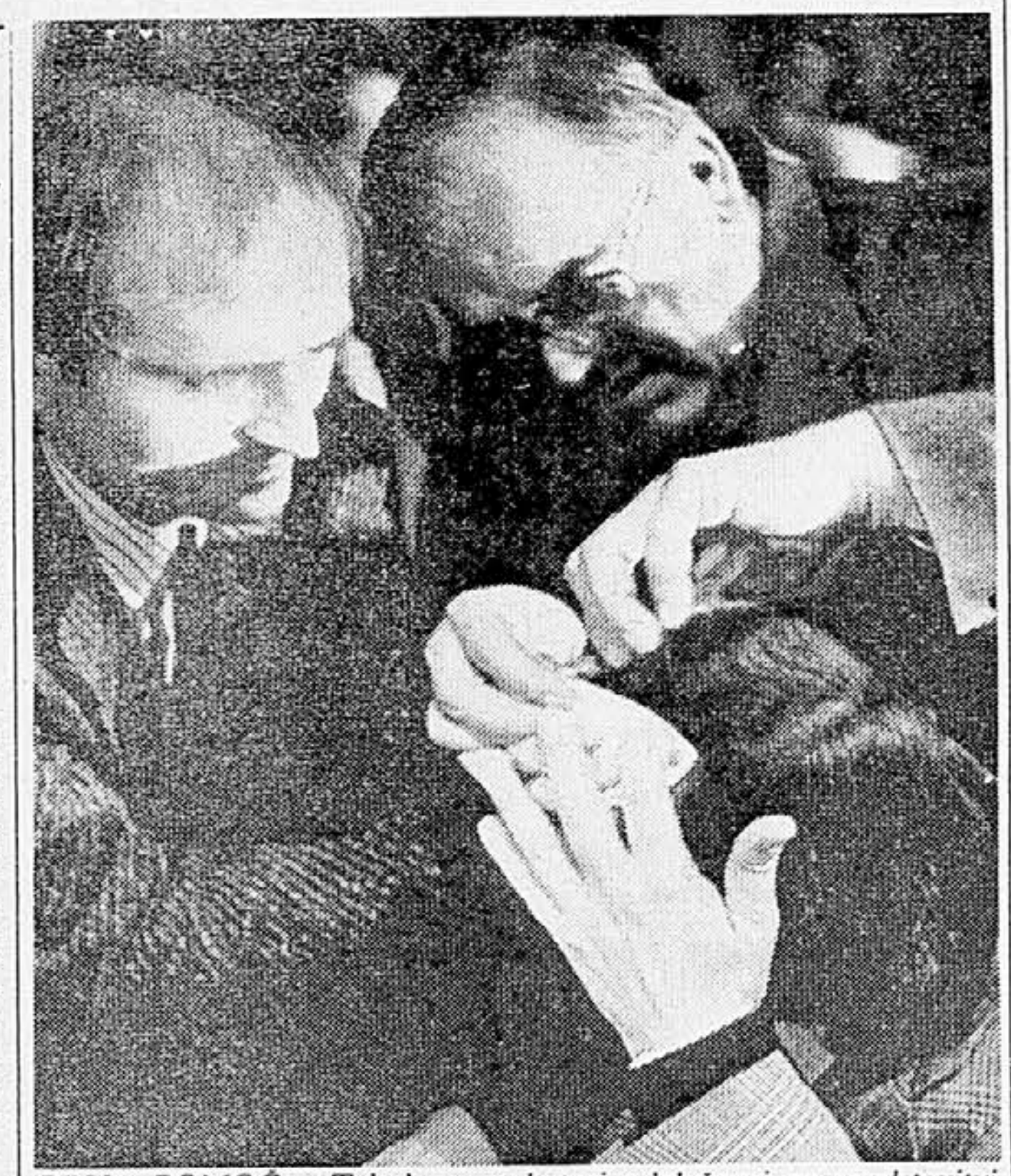
BEOGRAD, 19. septembra – Če pozno sinoči v beograjskem mladinskem domu ne bi bili vedeli, da smo na predstavitvi Markovićeve Zveze reformskih sil Jugoslavije, bi si lahko mislili, da smo na promociji četniške stranke. Vse skupaj pa je močno spominjalo tudi na tribune stadionov na nogometnih tekmah, ko navijači ene ekipe vpijejo eno, navijači druge pa drugo.

Člani Markovićeve stranke včeraj sicer niso prišli navijat, a jih je kakšnih trideset zagretih in delno okajenih mladcev Šešljeve četniške stranke k temu prisililo. Besede predstavnikov zveze reformskih sil je namreč preglasilo vzklikanje: »Rdeča banda! Vi ste Titovi, Tito je vaš! Tukaj je Srbija! Pojdite k Tuđmanu! Ustaši ven!« Navzoči v dvorani so to najprej mirno poslušali, potem pa so začeli na provokacije odgovarjati z močnim ploskanjem in s skandiranjem: »Jugoslavija, Jugoslavija!«

Medtem je govornikom (govorili so Aleksandar Mitrović, Tomislav Ognjanović, Živko Pregl, Radošin Rajović, Rade Šerbedžija, Nebojša Popov, Stojan Andov, Vesna Pešić, Josip Pejaković, Mirko Kovač, Slavko Milosavieski, Ivan Djurić, Zaharije Trnavčević, Veton Surroi, Boško Kovačević in Dževad Sokolović) le nekako uspelo povedati tisto, kar so želeli. Podpredsednik stranke **Aleksandar Mitrović** se je zavzel za bistveno spremenjeno Jugoslavijo, v kateri je »treba preprečiti brezumje nacionalnih spopadov in zagotoviti mirno življenje vsem ljudem, pripadnikom vseh narodov in narodnosti v svobodni Jugoslaviji«. Drugi podpredsednik **Živko Pregl** je pozval, naj se zvezi pridružijo vsi tisti ljudje, ki lahko s svojo moralno integriteto pogledajo vsakomur v oči. Dejal je, da ta stranka ne zna pisati zgolj lepih besed, temveč jih tudi uresničuje. Ves čas so se seveda nadaljevali vzkliki »gostov« iz četniške stranke. Medtem ko so vpili, da je ustaš, jim je zagrebški igralec in član Markovićeve stranke **Rade Šerbedžija** dejal: »Obračam se na gospode četnike in jih prosim za razumevanje in zaščito. V Zagrebu me namreč prek telefona in anonimnih pisem razglašajo za umazanega četnika. Zato jih prosim, naj bodo demokratični in parlamentarni, saj bo in bo moralo biti v tej državi dovolj prostora za vse.« Tako Šerbedžija kot številni drugi so opozarjali, da nas v Jugoslaviji primitivno in povampirjeno vračanje v preteklost ne bo pripeljalo v sodobno Evropo.

Do naslednjega zapleta je prišlo, ko je organizator napovedal, da bo govoril **Veton Surroi** iz kosovskega UJDI. Proti Suroju je takrat poletel fotoaparat, ki pa ga je zgrešil in zadel pesnika **Mirka Kovača,** ki so ga zaradi lažje krvavitve odpeljali v bolnišnico. **Šešelj** je prišel za govornico in dejal, da bodo člani njegove stranke tako reagirali pri vseh strankah, dokler ne bodo uradno dovolili njihovega delovanja. Potem so četniki na ukaz njihovega samozvanega vojvode Šešlja mirno zapustili dvorano. Zato pa je bilo toliko prijetneje slišati glasno ploskanje ob ponovnem prihodu **Vetona Surroija.**

JANJA KLASINC

PRVA POMOČ – Takole so nekateri udeleženci na predstavitvi Zveze reformskih sil pomagali Mirku Kovaču, ko mu je eden od četnikov v glavo vrgel fotoaparat, ki je bil namenjen Vetonu Surroiju. (Telefoto: Tanjug)

Makedonski politiki si že iščejo rezervna delovna mesta

Prekaljeni politiki so zaskrbljeni zaradi bližnjih volitev, saj bo potem njihova eksistenčna varnost verjetno ogrožena

OD NAŠEGA DOPISNIKA

SKOPJE, 19. septembra – Bolj ko se bližajo volitve, bolj so tukajšnji vodilni politiki zaskrbljeni. Pa ne zaradi uspeha ali neuspeha volitev, temveč zaradi svojih usod. Več kot očitno je, da bo velika večina funkcionarjev izgubila položaj in tega se zavedajo vsi. To je tudi vzrok, da se je te dni v Makedoniji začela pravcata funkcionarska dirka za nova delovna mesta.

Ocenjujejo, da se bo večina zdajšnjih politikov preselila v gospodarstvo, ki je na robu zloma, saj ga pesti vrsta težav: od likvidnostnih do organizacijskih, ena največjih pa je, da vsak peti zaposleni v republiki (od skupno okoli 550.000) ni dobil plače najmanj en, nekateri pa tudi štiri mesece. Ali bodo »stari« kadri, torej tisti, ki so pomagali in sooblikovali sedanje razmere v gospodarstvu, sposobni uresničevati »pozitivne spremembe in reforme v gospodarstvu?« To je eno poglavitnih vprašanj, ki si ga zdaj zastavljajo. In ne zaman. Večina sedanjih politikov je na položajih tudi po 20 in več let, z napovedanimi volitvami pa je naenkrat ogrožena njihova eksistenčna varnost. Sicer pa je nekaj informacij o bodočih kadrovskih spremembah v Makedoniji že pricurljalo v javnost. Tako si je, denimo, sedanji predsednik republiške vlade Gligorie Gogovski, ki je po nekaterih ocenah najbolj zloglasen politik v republiki, štiri mesece pred potekom mandata zagotovil delovno mesto generalnega direktorja tekstilnega kombinata Teteks iz Tetova. Dober položaj si je že zagotovil tudi predsednik zakonodajno pravne komisije makedonskega sobranja Ivan Ginovski (tudi ne preveč priljubljen v makedonski javnosti). Te dni je bil namreč izbran za generalnega direktorja skopskega PTT podjetja.

Vsa ta imenovanja funkcionarjev na različne položaje v gospodarstvu so tudi vzrok za zlobno vprašanje, ki te dni kroži po republiki »Ali je vašo delovno organizacijo že obiskal kateri od makedonskih ministrov?« – Če še ni, bodite brez skrbi, zagotovo jo še bo.

DEJAN VODOVNIK

Albance še kar odpuščajo

Posebno pozornost javnosti je zbudila odpustitev 18 direktorjev sektorjev in direkcij Združene kosovske banke – Poziv ES, naj zaščiti albanske delegate

OD NAŠEGA DOPISNIKA

PRIŠTINA, 19. septembra – Odpustitev osemnajstih direktorjev sektorjev in direkcij Združene kosovske banke, ki so jim danes upokojeni miličniki v civilu preprečili, da bi prišli na svoja delovna mesta, je ponovno vzbudila pozornost javnosti za dogajanje v kosovskem bančnem sistemu. Že sedmega avgusta je namreč srbska skupščina nepovratno preusmerila osemnajst milijonov dinarjev dohodka kosovske narodne banke na račun pokrajinskega sekretariata za notranje zadeve in ŽTO Beograd.

Tretjega septembra je Ratomir Pavlović, namestnik guvernerja Narodne banke Kosova poslal guvernerju NBJ dopis s prošnjo, naj NBJ takoj intervenira v kosovski narodni banki z določenim številom strokovnih kadrov, ki naj bi »čim hitreje prevzeli vodilna in druga mesta v NBK«. Guverner NBJ Dušan Vlatković se na to prošnjo ni odzval, kosovskemu kolegu pa je na koncu dopisa priporočil, naj se ravna po srbskem zakonu o delovnih razmerjih v posebnih razmerah, po katerem, kot vemo, srbske oblasti intenzivno odpuščajo delavce albanske narodnosti z dela, tako da je doslej, kot smo zvedeli na tiskovni konferenci Zveze neodvisnih sindikatov Kosova, brez dela ostalo že več kot 16.000 Albancev in da je na Kosovu zdaj že 80.000 družin, kjer ni nobeden zaposlen.

Med omenjenimi osemnajstimi odpuščenimi iz združene kosovske banke zasluži posebno pozornost vodja oddelka tako imenovanega ŠWIFT, oziroma mednarodne bančniške mreže za finančne transakcije, Fatmir Zaimi, ki je eden od petnajstih ali šestnajstih strokovnjakov za delo na tem najsodobnejšem mednarodnem bančnem računalniškem sistemu. Ker strokovnjakov za delo na tem sistemu očitno ni mogoče najti za vsakim vogalom, so bile srbske oblasti prisiljene približno 8.000 US dolarjev vredno opremo zakleniti (zamenjali so ključavnico).

Okrog 1500 uslužbencev kosovskega PTT sistema, ki je zdaj seveda del združenega srbskega PTT sistema, ki že sedmi dan stavkajo v znak podpore odpuščenim sodelavcem, grozi enaka usoda, kot je doletela tiste, zaradi katerih so se odločili za to »stavko obupa«. V kosovskem zdravstvu so doslej odpustili že 604 delavce, je med drugim na današnji tiskovni konferenci Zveze neodvisnih kosovskih sindikatov povedal dr. Xhafer Hyseni, zaprli so sedem oddelkov kirurške in ginekološke klinike ter zdravstveni dom v Prištini, zaprtje in s tem prenehanje izobraževanja pa grozi tudi medicinski fakulteti, saj je doslej ob delo že 52 profesorjev in asistentov.

V trgovini Kosova, katere direktor je znani voditelj kosovopoljskega Božurja Bogdan Kecman – na to mesto so ga postavili po ukinitvi kosovske skupščine in uvedbi izrednih razmer – je stanje tako rekoč katastrofalno. Vlagatelji so menda iz sistema s 26 združenimi organizacijami potegnili blizu 70 milijard konvertibilnih dinarjev vlog, zaradi sodelovanja v generalni stavki so odpustili 71 delavcev albanske narodnosti, predvsem poslovodje trgovin in zaprli 398 trgovin, zaradi česar so ponekod v pokrajini težave pri oskrbi.

● Med številnimi protesti, apeli in prošnjami za pomoč ali solidarnost z delavci Albanci naj omenimo le poziv Evropskemu parlamentu, naj stori vse, kar je v njegovi moči, za zaščito delegatov kosovske skupščine; kot smo že poročali,so nekateri med njimi zdaj za zapahi.

Kot pravijo podpisniki tega poziva (dr. Ibrahim Rugova, dr. Hivzi Islami, Skelzen Maliqi, Ylber Hysa, Veton Surroi, Zenon Celaj in dr. Agim Hyseni) »obstajajo prizadevanja, da se Kosovo in Albanci izključijo iz novega sporazumevanja o Jugoslaviji«.

V Površinskem kopu Belačevac, ki je doslej menda posloval brez izgub, grozi okrog 2300 delavcem, albanske narodnosti odpustitev z dela, če se še v prihodnje ne bodo odzvali na pozive prisilnih upraviteljev, da se vrnejo na svoja delovna mesta. Zaradi pomanjkanja premoga bi tako lahko prišlo do motenj v delovanju kosovskega elektrogospodarstva ali celo do zapiranja Termoelektrarne Kosovo B.

MILOŠ EKAR

DR ROMAN
za prijetnejši dan

Vlada v senci pri ZKH-SDP je proti predsedniškemu sistemu

Pogovor o besedilu nove hrvaške ustave – Dr. Zdravko Tomac: Hrvaška različica konfederalne pogodbe prekaša slovensko

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ZAGREB, 19. septembra – Po današnjem pogovoru predsednika vlade v senci pri Stranki demokratičnih sprememb prof. dr. Stjepana Ivaniševića s časnikarji dosedanje besedilo nove hrvaške ustave za javnost ni več skrivnost, vsaj tisti njegov del, pri katerem se hrvaška levica ne strinja z vladajočo HDZ, ne.

Po mnenju prof. dr. Zdravka Tomca vprašanj, ki zadevajo ustavo, ni mogoče skrivati pred javnostjo. Niti predsedniški niti parlamentarni sistem ne poznata nekakšne mešanice enega in drugega, za hrvaške razmere pa je posebej tvegano spogledovanje s francosko ustavo iz leta 1958, ki je pripeljala na oblast de Gaulla. Tudi po dosedanjem besedilu hrvaške ustave se predlaga uvedba predsedniškega sistema, v katerem bi imel šef države velika pooblastila.

Prof. Ivanišević meni, da se v demokratični Zahodni Evropi krepi lokalna samouprava, na Hrvaškem pa je opaziti težnje po centralizaciji, o čemer priča tudi primer z ukinjanjem 14 zagrebških občin.

Doslej je bilo javnosti znano le to, da pripravljajo novo hrvaško ustavo, ki naj bi jo po prvih predlogih sprejeli do konca leta. Ker pa po mnenju reformatorjev prav v zadnjih dneh prihaja v režiji HDZ do nasilne zamenjave vodstev krajevnih skupnosti, gre pri tem tudi za to, da se vodilna stranka tudi tako pripravi na javno razpravo o bodoči ustavni ureditvi Republike Hrvaške.

Reformatorji tudi ugovarjajo, ker osnutek konfederativne pogodbe skrivajo pred javnostjo. Prof. dr. Zdravko Tomac, ki je videl slovenski in hrvaški koncept te pogodbe, pa je presodil, da je hrvaško besedilo realnejše od slovenskega, ki pa izhaja iz razmer, kakor da Jugoslavije ni več. Po njegovem hrvaška konfederalna pogodba lahko odpravi dva jugoslovanska nasrotujoča si pojava. Prvi je velikosrbski unitarizem z ukinitvijo avtonomij (Kosovo), drugi pa ustvarjanje novih državic na jugoslovanskih tleh.

PETER POTOČNIK

● NADALJEVANJE S 1. STRANI

Na številna vprašanja mora odgovoriti stroka

Sicer pa so se o uresničevanju zveznega zakona o plačah pogovarjali ob predlogu dopolnil k slovenski ustavi, o katerih bo skupščina, skupaj z dvema ustavnima zakonoma za izvedbo teh dopolnil, odločala prihodnji teden.

Zakonodajno-pravna komisija na gradivo, ki ga je včeraj pripravila ustavna komisija, ni imela pomembnejših pripomb. Predlagali so le drugačno terminologijo: na primer, zvezni zakoni po sprejemu ustavnih dopolnil in ustavnega zakona v Sloveniji delno ali celoti ne bodo veljali (zdaj je predlagano, naj se v Slovenii ne bi uporabljali).

Ob tem so živaho razpravljali, kaj in kako z zakoni, ki so objavljeni v tajnem uradnem listu, zaradi katerih je bilo v preteklosti, kot so navajali, veliko neenakopravnosti, saj so do teh zakonov prišli le tisti, ki so imeli zveze s političnimi vrhovi. Bili so si enotni, da je tako objavljanje zakonov nesprejemljivo in ga je treba čimprej odpraviti.

O predlogu dopolnil k zvezni ustavi pa so menili, da naj skupščina odločanje o njih odloži, ker predlog ni legitimen, saj je bil pripravljen brez soglasja razpuščene kosovske skupščine.

Komisija se je danes ukvarjala tudi z rabo jezika v parlamentu. Poskušala je torej postaviti piko na i dogodku na eni izmed sej, ko so Milanu Aksentijeviću, delegatu JLA v zboru združenega dela, vzeli besedo, ker je govoril v svojem materinem jeziku oziroma se izreči o predlogu treh poslancev – Franca Golije, Vitomira Grosa in Andreja Štera, da ni več mogoče uporabljati 13. člena poslovnika skupščine, ker je v nasprotju s slovensko ustavo. Uporabljali naj bi neposredno ustavno določbo, to pa pomeni, da bi bili uradni jeziki v parlamentu slovenščina, italijanščina in madžarščina predstavniki drugih narodov, ki opravljajo družbeno službo na območju Slovenije, pa morajo že po ustavi pri svojem poslovanju uporabljati slovenski jezik.

Republiški sekretariat za zakonodajo je v svojem mnenju navedel, da med poslovnikom in ustavo ni neskladnosti, ker je treba upoštevati celoten člen o rabi jezika in ne le odstavek, ki govori o rabi jezika v postopku pred državnimi in drugimi organi. Če je zagotovljeno prevajanje, ni kršeno načelo, da skupščina posluje v slovenskem jeziku. Sekretariat še dodaja, da v primeru izločitve 13. člena poslovnika tudi delegati narodnosti ne bi mogli uporabljati svojega jezika, ker jim je z ustavo to zagotovljeno le na narodnostno mešanih območjih.

Brez polemičnih tonov tudi tokrat ni šlo, ker kaže tudi rezultat glasovanja o predlogu treh poslancev: zanj je bilo pet članov zakonodajno-pravne komisije, proti štirje, eden pa se je vzdržal. Komisiji torej ni uspelo oblikovati mnenja, odločitv o predlogu je prepuščena skupščini, predlog, da bi zadrego pomagalo rešiti ustavno sodišče, pa ni dobil podpore.

Zakonodajno-pravna komisija je odgovorila na vprašanje, kdo mora dati soglasje k imenovanju republiškega javnega tožilca – za to je pristojen republiški sekretariat za pravosodje in upravo, v izvolitev pa ga skupščini predlaga komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve, ki pa za oblikovanje predloga za imenovanje družbenega pravobranilca ne potrebuje nobenih soglasij, ampak ga pripravi samostojno. Komisija je danes med drugim ugotovila tudi, da postopki za imenovanje poveljnika republiškega štaba TO Slovenije niso potekali zakonito: predsedstvo države je generalmajorja Ivana Hočevarja imenovalo brez predloga predsedstva Slovenije (v prejšnji sestavi), ki je po imenovanju na to sicer opozorilo, vendar pa se je z njim strinjalo. Ugotovitev je v bistvu brezpredmetna, saj bo z ustavnimi dopolnili pristojnost imenovanja in razreševanja predsedstva republike.

JANA TAŠKAR

Predsedstvo SFRJ o prihodnji Jugoslaviji

Vodstva vseh republik in SAP Vojvodine so se strinjala, da ima vsak narod pravico do samoodločbe, ki vključuje tudi pravico do odcepitve. Strinjali so se, da je treba vsakomur, ki se ne bo strinjal z dogovorom o prihodnji ustavni ureditvi Jugoslavije, omogočiti pravico do odcepitve.

Razlike med mnenji republik v zvezi s funkcijami, ki naj bi jih opravljala zvezna država (zveza držav), niso tako bistvene po vrsti, temveč po obsegu, še zlasti pa o načinu uresničevanja teh funkcij. Obstaja namreč splošno soglasje, da mora skupna država opravljati določene klasične državne funkcije (obramba, varnost, zunanja politika), določene ekonomske funkcije ter funkcije na področju varstva svoboščin in pravic človeka in državljana.

Razlike v stališčih so predvsem do določitve kroga teh pooblastil, zlasti do načina odločanja, organizacije in nosilcev njihovega uresničevanja.

Zagovorniki federalne ureditve se še posebej zavzemajo za to, da zvezna vlada in zvezni upravni organi učinkovito uresničujejo zvezne zakone na celotnem območju Jugoslavije, kar na izvršilnem področju izključuje uporabo konsenza. Zagovorniki konfederalne ureditve Jugoslavije pa predlagajo absolutno enakopravnost in konsenz na ravni skupne države, pri tem pa naj bi imele republiške ustave in zakoni prednost pred zveznimi.

Tako kot pri vseh drugih dejavnostih do sedaj bo predsedstvo SFRJ izhajalo iz načela, da so vsi narodi Jugoslavije neodvisni, zato ni mogoče nobenemu izmed njih vsiljevati rešitev, ki ne bi bile v skladu z njegovo svobodno izraženo voljo in interesi. Nujno pa je, da do novega dogovora o prihodnji ureditvi Jugoslavije spoštujemo sedanjo ustavo in zvezne zakone, da bi se tako izognili hujšim konfliktnim situacijam.

Dogovorili so se, da bosta predsedstvi Hrvaške in Slovenije nemudoma pripravili zasnovo konfederalne ureditve kot možnega načina za prihodnjo ureditev Jugoslavije oziroma zasnovo konfederalnega statusa republike v federaciji ter drugih podobnih različic; drugo zasnovo, torej zasnovo sodobne federacije pa naj bi pripravile druge republike in pokrajini, je med drugim rečeno v informaciji predsedstva SFRJ.

● Po mnenju predsedstva sta se v zvezi z notranjimi mejami pokazali dve nasprotujoči si mnenji. Po prvem so sedanje meje nedotakljive in jih je torej treba v celoti zagotoviti, po drugem pa bi bilo s sprejetjem konfederalne ureditve vprašanje republiških meja odprto, saj sedanjih meja ni mogoče obravnavati kot državne meje, ki so urejene na podlagi pravice narodov do samoodločbe.

Makedonijo bo vodil predsednik

SKOPJE, 19. septembra – Po večurni razpravi so delegati družbenopolitičnega zbora sobranja na izredni seji le sprejeli spremenjeni predlog 75. dopolnila k ustavi SRM. Gre za dopolnilo o tem, da bo Makedonijo v prihodnje vodil predsednik in ne predsedstvo. Za takšno odločitev so se delegati menda odločili zaradi predlogov v javni razpravi. Sicer pa so o spornem dopolnilu, ki je nekaj zadnjih tednov burilo duhove, že zgodaj zjutraj začeli razpravljati tudi v ustavni komisiji sobranja. Končno odločitev o sprejetju dopolnila naj bi delegati sobranja sprejeli na jutrišnjem zasedanju, na katerem bodo razpravljali tudi o gospodarskih razmerah in varnostno-političnem položaju v Makedoniji.

D. V.

PREJELI SMO

Protest zaradi nizkih pokojnin

Z ogorčenjem smo v vodstvu Demokratične stranke – Zveze upokojencev v Mariboru sprejeli obvestilo, objavljeno v dnevnih informativnih sredstvih o seji predsedstva skupščine skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije, da ni mogoče s koncem septembra zvišati pokojnin z rastjo osebnih dohodkov za mesec julij, in sicer zaradi prenizkega dotoka sredstev v to skupnosti.

Prav tako ni bilo na seji predsedstva mogoče določiti, kdaj bodo upokojencem izplačane uskladitve za nazaj, za mesec julij in avgust, ker je pokojninska skupnost finančno v vse bolj brezizhodnem položaju, upokojenci pa vse bolj ogroženi glede rednega prejemanja pokojnine in nujnega sprotnega usklajevanja oziroma zviševanja, vezanega na povečanje osebnih dohodkov zaposlenih.

Zato vas, gospod predsednik, ponovno prosimo za nujen sprejem in pogovor za katerega smo že pismeno zaprosili 9. septembra 1990.

Predsednik Demokratične stranke – Zveze upokojencev v Mariboru
IVAN SISINGER

DELO

Glavni in odgovorni urednik Dela:
TIT DOBERŠEK

Pomočnika glavnega urednika:
BOŽO KOVAČ
VLADO ŠLAMBERGER

Uredniki:
MIRAN KOREN (centralna redakcija), DANILO SLIVNIK (notranja politika), JOŽE PETROVČIČ (gospodarstvo), STANE IVANC (zunanja politika), JOŽE HORVAT (kultura), JANEZ ZADNIKAR (Književni listi), HELENA KOS (slovensko dopisništvo), ŽELJKO ŠEPETAVC (ljubljansko dopisništvo), OTO GIACOMELLI (šport), UROŠ ŠOŠTARIČ (kronika), ŽELJKO KOZINC (publicistika), BORIS JEŽ (komentarji), JANKO LORENCI (sobotna priloga), GREGOR PUCELJ (znanost), JOCO ŽNIDARŠIČ (fotografija), JANEZ SRŠEN (lektorstvo), BOJAN ŠTEFANČIČ (dokumentacija).

Glavni direktor ČGP Delo:
VITO HABJAN

Direktor TOZD Delo:
EMIL ŠUŠTAR

Inflacijo bo ZIS zatiral z novim sproščanjem uvoza

Široko odprta vrata tujim proizvajalcem na našem trgu – Seznam blaga, ki je oproščeno posebnih uvoznih dajatev, je dolg – Rezerve v cenah še obstajajo

OD NAŠE DOPISNICE

BEOGRAD, 19. septembra – Zvezna vlada namerava z novim svežnjem urkrepov še bolj odprti vrata za uvoz blaga za široko porabo in s tem ugodno vplivati na stabilizacijo cen. Gre za oblikovanje dodatnih uvoznih kontingentov in spremembe nekaterih uvoznih režimov ali zmanjšanje taks in dajatev. Ves paket intervencij je vreden milijardo dolarjev, seveda če bodo vse uresničili, so povedali na današnji tiskovni konferenci v ZIS.

Sveženj strokovno temelji na posebni analizi zveznega zavoda za cene, katere naloga je bila ugotoviti, pri katerih vrstah blaga so se cene do konca avgusta nadpovprečno povečale. Kot je dejal pomočnik zveznega sekretarja za trgovino **Borivoj Živanović**, so dodatne kontingete sprejeli za uvoz 160.000 ton gnojil, 150.000 ton cementa in z dolgega seznama živil – med drugim – za 30.000 ton sladkorja, 20.000 ton olja in svinjine oziroma junetine, 10.000 ton svežega mleka, po 2000 ton masla in margarine, 3000 ton mesnih in ribjih izdelkov, 30.000 hektolitrov vina, 100 milijonov jajc, 350.000 ton koruze za potrebe živinorejcev, fižol, krompir, sadje, zelenjavo itd. Uvoz bo odvisen od potreb, potekal bo glede na razmere na trgu in gibanje cen. To velja tudi za že prej odobren kontingent za uvoz 5000 ton živinskega mesa, ki ga doslej niso začeli izvajati, ker so domači proizvajalci vse do pred kratkim, ko so začele rasti tudi te cene, spoštovali dogovor. Uvoz je zanje resno pozorilo. Vse blago, za katerega so odobreni dodatni kontingenti, je oproščeno tudi posebnih uvoznih dajatev, s čimer naj bi dosegli, da bi bile uvozne cene načelno 15 do 20 odstotkov nižje od domačih.

Do konca leta bo veljal popolnoma prost uvoz za razne instalacijske prevodnike, posodo, kakav, kavo, med in južno sadje. Za štiri odstotke manjše takse in dajatve bodo veljale za številne proizvodne bele tehnike, nekatere tekstilne izdelke, gnojila, čokolado, sir, nekatere vrste sadja in zelenjave. Seznami so dolgi, njihov namen pa je jasen – vplivati na inflacijo z nadaljnjim odpiranjem domačega trga tuji konkurenci. Seveda bomo šele videli, kakšno bo sodelovanje med uvozniki, trgovino in tekočo politiko. Doslej namreč še noben odobren uvozni kontingent ni bil v celoti uresničen. Letos napovedani uvoz 350.000 ton moke in izdelkov predelovalne industrije sploh ni bil aktiviran.

Kot je dejala namestnica direktorja zveznega zavoda za cene **Dušanka Stričević**, rezerve v cenah še vedno obstajajo, čeprav so pri nekaterih panogah manjše kot pred mesecem ali dvema.

BOJANA JAGER

Si bodo Kanadčani upali kapital vložiti v Maribor?

Gradbišče pri hotelu Slavija bi Maribor prodal za šest milijonov dolarjev – Kanadčani bi gradili igrišče za golf

MARIBOR, 19. septembra – Kanadski poslovneži, ki jih je v Maribor te dni pripeljal Michael Walker, solastnik 180 firm, se zanimajo predvsem za gradnjo hotelov in motelov v Sloveniji, nakup slovenskih vin ter za zgraditev igrišča za golf z vsemi objekti ob slivniškem gradu pri Mariboru. Danes so z Vinagom že podpisali pogodbo o prodaji vin. V bližnji prihodnosti naj bi letno odšlo na kanadski trg kar 200.000 kartonov s po dvanajstimi steklenicami Vinagovih vin.

Predsednik mariborske vlade **Anton Rous** jim je ponudil odkup gradbišča pri hotelu Slavija v središču mesta, kjer naj bi zrasel hotel s približno 300 posteljami. Kupijo ga lahko za šest milijonov ameriških dolarjev. Seznanili so jih tudi z gradnjo cestnega križa v Sloveniji, ob katerem bi lahko postavili vrsto hotelov in motelov, za katere se je najbolj zanimal Maurice Rollins, lastnik verige 120 hotelov in motelov v Kanadi in ZDA. Gunnarja Halgasona, predsednika finančne korporacije, je najbolj zanimal naš davčni sistem. Pojasnili so mu, da je sedaj veljavni zanje težko razumljiv, vendar slovenska vlada pripravlja novega, ki se ne bo razlikoval od davčnih sistemov v razviti Evropi in ga bo sprejela že jeseni.

● S skupino kanadskih poslovnežev se je pogovarjal tudi dr. Jože Mencinger, podpredsednik slovenske vlade, ki je med drugim dejal: »Prepričani smo, da imamo v Sloveniji lahko takšno gospodarstvo, ki bo zanimivo tudi za vas. Pri nas je veliko možnosti za naložbe, zato ne potrebujemo pomoči v obliki paketov Unre.«

Za Maribor posebej zanimiva je ponudba, da bi v okolici slivniškega gradu zgradili 70 hektarov veliko igrišče za golf. Obnovili bi tudi grad, v katerem bi bil hotel lux kategorije. Vrednost posla brez zemljišč in gradu naj bi bila pet milijonov dolarjev. Razčistiti je treba še vprašanje lastništva zemljišča, medtem ko so študiji o upravičenosti naložbe in idejni projekti že narejeni.

VASJA VENTURINI

Povišanje otroških dodatkov

S 1. oktobrom bodo za 18 odstotkov višji otroški dodatki in prispevki staršev

LJUBLJANA, 19. septembra – Republiški odbor za usklajevanje programov socialnega varstva je na današnji seji sprejel sklepe o povišanju socialnih pomoči in prispevkov s 1. oktobrom oziroma 1. novembrom. Otroški dodatki oziroma družbene pomoči otrokom bodo s 1. oktobrom višje za 18 odstotkov. Najvišji znesek bo tako znašal 815 dinarjev, najnižji pa 108 dinarjev. Prav tako s 1. oktobrom se bodo za 18 odstotkov povišali prispevki staršev za oskrbo otrok v vrtcih.

Sedaj veljavna višina pomoči – edinega vira preživljanja (1800 dinarjev) bo povišana s 1. novembrom za 30 odstotkov; tako bo do takrat ta pomoč znašala 2.340 dinarjev. V obdobju od maja do avgusta je pomoč – edini vir preživljanja pomenila 96,3 odstotka zajamčenega osebnega dohodka, v septembru in oktobru 63,4 odstotka, po povišanju od novembra dalje pa naj bi pomenila 82,7 odstotka zajamčenega osebnega dohodka. S 1. novembrom bodo za 30 odstotkov višje tudi socialnoskrbstvene pomoči – edini vir preživljanja.

M. Ž.

Izvozne programe imamo, le prodati jih ne znamo

Okrogla miza na Štatenbergu o razvojnih možnostih slovenskega gospodarstva – »V tej balkanski krčmi imam vse slabši občutek« – Kritika novi zakonodaji

ŠTATENBERG, 19. septembra – Vabilu rektorja Univerze v Mariboru na okroglo mizo o razvojnih možnostih slovenskega gospodarstva so se danes v Štatenbergu odzvali predstavniki vlade, obeh univerz (toda predvsem mariborske) in gospodarstveniki (teh je prišlo manj, kot so pričakovali). Ni bilo vabljenega predsednika vlade v senci in tudi novih razvojnih izzivov (skoraj) ni bilo. Sicer pa je bilo za resnični pogovor več priložnosti v popoldanskem pogovoru predsednika Gospodarske zbornice Slovenije Tomaža Koširja s podravskimi gospodarstveniki.

Direktor Inštituta za ekonomska raziskovanja v Ljubljani **dr. Lojze Sočan** je za začetek ugotovil, da gospodarstvo najbolj bremenita »umazana« oziroma za okolje preveč intenzivna tehnologija ter neupoštevanje pravila »O pravem času«, vendar pa smo razviti Evropi dovolj blizu po civilizacijskih dosežkih, predvsem izobrazbi. Toda, tudi to si lahko zapravimo, če ne bomo zajeli »izvoza pameti«, ki ga kriza spodbuja.

Od predstavnikov ekološko in energetsko sporne industrije se je oglasil predsednik sozda Unial **Jure Gerlovič**, ki je najprej ugotovil, da se delež aluminijske industrije pri porabi elektrike znižuje na »samo« 7 odstotkov ter da so veliko bolj sporni porabniki preostalih 93 odstotkov. Minister za industrijo in gradbeništvo **Izidor Rejc** je gospodarstvenike podrezal z ugotovitvijo, da jim manjka predvsem korajža, prav od te pa je odvisna prihodnost.

Branko Fingušt, direktor Metalne je menil da v Sloveniji že obstaja vrsta izvozno konkurenčnih proizvodnih programov, vendar jih ne znamo prodati. **Dr. Bojan Pretnar** pomočnik predsednika sekretariata za raziskovalno dejavnost in tehnologijo, je napovedal, da bodo iz republiškega proračuna predvsem bolj podprli izbrane razvojne tehnologije.

Skoraj vsi udeleženci okrogle mize pa so omenjali strah pred posledicami razkosanja Jugoslavije. »Običajni ukrepi ekonomske politike veljajo v stabilni Evropi, pri nas pa ne,« je dejal **dr. Davorin Kračun** z Ekonomske poslovne fakultete, njegov fakultetni kolega **dr. Rasto Ovin** pa je bil še bolj neposreden: »Imam vse slabši občutek v tej balkanski krčmi«.

Pogovor gospodarstvenikov Podravja s **Tomažem Koširjem**, predsednikom GZS, je pokazal, da v program Markovićeve vlade danes ne verjame skorajda nihče več, zagotovo pa ne zastopniki tistih podjetij, ki z velikimi težavami prodajajo na tuje trge.

Udeleženci okrogle mize, za katero naj bi govorili o sedanjih razmerah v slovenskem gospodarstvu, so bili enotni pri ugotovitvah, da na tem področju do konca leta ni moč pričakovati nobenih ukrepov, ki bi zaustavili drsenje navzdol. Tomaž Košir se je pridružil mnenjem, da Markovićev program ne daje rezultatov, razen če odštejemo, da mu je uspelo zajeziti drastično hiperinflacijo. Še lansko leto je slovenskemu gospodarstvu uspelo skrpati pozitivno bilanco, v šestih mesecih letošnjega leta pa so izgube že štirikrat večje od akumulacije. Slovenske izgube tako zdaj znašajo že milijardo nemških mark.

In kaj najbolj vpliva na slabšanje gospodarskih razmer? Predsednik GZS je poudaril, da razmerje med tečajem dinarja in domačimi stroški, vse večja javna poraba in problemi z obrestnimi merami.

Zastopniki podjetij so bili kritični do slovenske zakonodaje, še posebej do moratorija za sečnjo v gozdovih, ki onemogoča tudi delo mariborskega Gozdnega gospodarstva in z njim povezane lesne industrije. Menili so še, da bo treba čimprej začeti reševati zaplete okrog lastninjenja.

DANILO UTENKAR

JASNA KONTLER-VENTURINI

Tuja pomoč pri reformi davčnega sistema

OECD je pripravljen v Jugoslaviji organizirati sestanek izvedencev

BEOGRAD, 19. septembra (Tanjug) – Tuji strokovnjaki so pripravljeni pomagati pri reformi jugoslovanskega davčnega sistema, ki naj bi sčasoma omogočila tudi uvedbo sodobnih davkov na dobiček podjetja, sintetičnega davka na dohodek občanov in davka na dodano vrednost namesto sedanjega prometnega davka.

Na koncu dvodnevnega zasedanja komisije ZIS za reformo fiskalnega sistema je Jeffrey Ovens iz OECD pozval naše strokovnjake, naj se bolj zgledujejo po bogatih davčnih izkušnjah, si ogledajo ekspertize in bazo podatkov in naj aktivno sodelujejo pri delu strokovnih organov OECD, denimo komisij za dvojno obdavčevanje in davčne analize.

OECD je pripravljen v Jugoslaviji ali drugod organizirati sestanek izvedencev o spremembi davka na dodano vrednost, ki bo po Ovensovem mnenju postal temeljni vir dohodkov tudi v Jugoslaviji.

Požvižgajo se, saj morje zdaj ne cveti

Turistična skupnost z Obale nima denarja za plačilo svojega deleža iz pogodbe

PORTOROŽ, 19. septembra – Republiški sekretar za turizem in gostinstvo Ingo Paš je očitno dobil nalogo, da pomaga zbrati 166 milijonov lir, kolikor naj bi znašal delež Slovenije za izpolnitev mednarodne pogodbe o sofinanciranju programa propagandnih dejavnosti za zaščito Severnega Jadrana.

Na današnji seji izvršilnega odbora Obalnokraške turistične poslovne skupnosti so ugotovili, da nimajo 26 milijonov lir oziroma 250 tisoč dinarjev, kolikor naj bi znašal prispevek te regije za plačilo slovenskega deleža. Menili so, da bi denar za to morali najti v republiškem proračunu. To so utemeljili tudi s tem, ker je turistično gospodarstvo tik pred zlomom in, ker od morja oziroma obmorskega turizma nimajo koristi samo tukajšnji hotelirji. Da pa ne bi v celoti zavrnili pripravljenosti na sodelovanje, so predlagali, da bi se tega vprašanja lotili tudi na obalnem izvršnem svetu.

B. Š.

Komisija za raziskavo pobojev bo Slovence pozvala k pričevanju

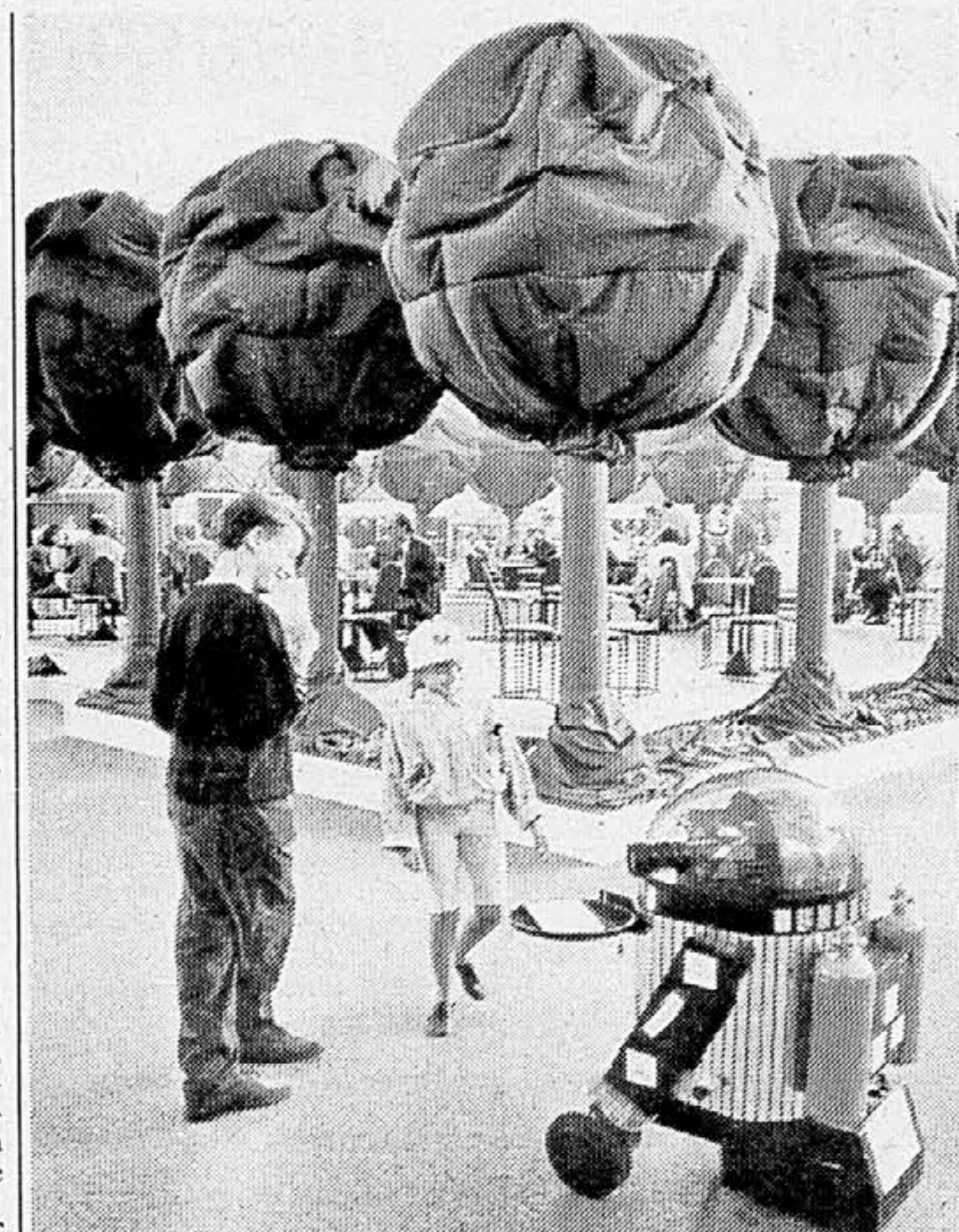
Prvo tako pismo bodo člani skupščinske komisije poslali Ivanu Mačku-Matiji – Komisije naj bi ustanavljali tudi po občinah

LJUBLJANA, 19. septembra – »Ne bomo na novo pisali naše povojne zgodovine, pač pa le zbrali podatke in dejstva, ki jo bodo dopolnili z dogajanji, ki doslej uradno niso bila znana, čeprav so bila znana mnogim ljudem. O njih doslej niso hoteli ali pa niso mogli in si upali spregovoriti. Naša naloga je, da jim zdaj, ko mora biti konec strahu, to omogočimo.« To je na današnjem – prvem – zasedanju skupščinske komisije za raziskavo povojnih množičnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in drugih nepravilnosti poudaril njen predsednik Nace Polajnar.

Člani komisije so se danes dogovarjali predvsem o tem, kako zastaviti delo, da bi – s pomočjo zgodovinskih in pravnih strokovnjakov – svoje poslanstvo čim bolje opravili. Ugotovili so, da se podajajo na dolgo in težko pot iskanja resnice in da bodo morali biti do kraja strpni, pietetni in nepristranski, da bi se ji čim bolj približali. Sklenili so, da se bodo s posebnim pozivom obrnili na javnost, na Slovence doma in po svetu, naj jim posredujejo svoja pričevanja, pošljejo vse relevantne podatke o dogodkih, za katere vedo. Pozvali bodo tudi vse slovenske občine, naj ustanovijo komisije za enako nalogo (nekatere so to že storile), torej zbiranje podatkov in pričevanj. S posebnim, vljudnim in pietetnim pismom pa se bo komisija obrnila tudi na tiste posameznike, ki naj bi o teh povojnih dogajanjih vedeli največ, ter jih pozvala k pričevanju (ne pa zaslišanju, je bilo posebej poudarjeno). Prvo tako pismo bodo člani komisije naslovili na Ivana Mačka-Matija.

Delo komisije bo praviloma javno. Zaprta pred javnostjo bodo le tista zasedanja komisije, na katerih bodo člani prisluhnili osebnim pričevanjem ljudi. Zaradi integritete pričevalcev in ljudi, o katerih bodo govorili, seveda. Komisija bi namreč rada zbrala čim več relevantnih podatkov o zamolčanih in zatajevanih dogodkih, ne pa razpihovala človeške strasti in sovraštvo, je bilo ob tem poudarjeno.

SLAVA PARTLIČ

Na Gospodarskem razstavišču odprli sejem Marketing klub

Namenjen je zlasti poslovnežem, udeležuje pa se ga skoraj sto razstavljalcev – Vsak dopoldan strokovni forumi

LJUBLJANA, 19. septembra – Na Gospodarskem razstavišču so danes odprli specializirani poslovni sejem Marketing klub, ki poteka na temo kultura podjetništva. Udeležba razstavljalcev je letos dvakrat večja kot lani, ko so ta sejem prvič organizirali, kar najbrž pomeni, da tudi pri nas narašča zanimanje za strokovno izmenjavo mnenj na področju tržnega komuniciranja.

Prireditev je odprl član predsedstva Republike Slovenije **dr. Dušan Plut**, ki je predvsem opozoril na čedalje večjo ekološko osveščenost kupcev, čemur bi se seveda morali kar najhitreje prilagoditi proizvajalci, če hočejo biti na trgu uspešni.

● Prireditev (hala A Gospodarskega razstavišča), ki bo trajala do sobote, je torej namenjena predvsem poslovnežem. Vstopnina je 100 dinarev, kotizacija za udeležbo na strokovnih forumih pa 200 dinarjev (za vsako predavanje posebej).

Glede na to, da pri nas šele začenjamo uvajati tržno gospodarstvo, se bo seveda treba še marsičesa naučiti, kajti pravi konkurenčni boj lahko preživijo le uspešni. In prireditev Marketing klub, ki je nedvomno nastala zaradi potreb časa, je najbrž dobra priložnost za dvigovanje ravni tržnega komuniciranja slovenskih organizacij.

Organizator prireditve Marketing klub je Media marketing, udeležuje pa se je 98 razstavljalcev (gre predvsem za agencije, medije, skratka specifične servisne dejavnosti). V dopoldanskem času potekajo strokovni forumi (teme so na primer: jugoslovanska podjetniška kultura v očeh drugih, identiteta organizacije v vizualnih komunikacijah, finančni učinek kot posledica pozitivnih sprememb v podjetniškem obnašanju, organizacija v zaostrenih razmerah gospodarjenja . .), na katere so povabili tudi nekaj tujih strokovnjakov, tudi iz največje propagandne agencije v svetu Saatchi and Saatchi. V popoldanskih urah pa so predvsem komercialne prireditve.

LJILJANA ĐERIĆ

Stavka rudarjev v Istri

LABIN, 19. septembra (Tanjug) – Rudarji druge izmene istrskih premogovnikov Tupljak so včeraj začeli stavkati zaradi neizplačanega osebnega dohodka za prejšnji mesec. Danes so se jim pridružili tudi drugi zaposleni v labinskem rudniku.

Obrtniki in mala podjetja

V Sloveniji je že 8600 majhnih zasebnih podjetij – Namesto delitve po obliki lastnine delitev po dejavnosti – Iz obrti v podjetništvo

LJUBLJANA, 19. septembra – V Sloveniji je trenutno že več kot deset tisoč majhnih podjetij. Med njimi je ob 1527 družbenih podjetjih, ki se bodo v letu ali dveh preoblikovala v zasebna ali celo mešana, še 8600 zasebnih in 314 mešanih podjetij. Ob zasebnih podjetjih je v republiki še okrog 32 tisoč zasebnih obrtniških obratovalnic.

Večina zasebnih podjetij je bila ustanovljena v zadnjem letu oziroma v času od lanske pomladi, obrtniške obratovalnice pa imajo seveda že precej daljšo dobo in tudi nemajhne zasluge pri uveljavljanju zasebne lastnine. Pred sprejemom zakona o podjetjih so se mala družbena podjetja v zbornični sistem povezovala preko splošnega združenja drobnega gospodarstva, zasebni obrtniki pa prek svoje obrtniške zveze, ki je imela enak status kot splošna združenja. Ker sedaj posamezni obrtniki ustanavljajo tudi podjetja, je že dobro leto odprto tudi vprašanje, kako (kam) naj se združujejo. Oblika lastnine dandanašnji tudi pri nas ni in ne more biti več merilo.

Obvezno združevanje v take ali drugačne zbornice je povsem primerno – če zaradi drugega ne, zaradi preprečevanja nastajanja podjetij, ki so le na papirju. Tudi v tujini je združevanje gospodarskih subjektov in s tem plačevanje določenih prispevkov (dajatev) za zbornice večinoma kar obvezno. Ob nastajanju prvih zasebnih podjetij pri nas so se v obrtniški organizaciji močno zavzemali za njihovo povezovanje v okviru Zveze obrtnih združenj Slovenije. Ob razlikah med družbeno in zasebno lastnino je bilo to še nekako razumljivo, saj je veljalo, naj bo družbeno in zasebno drobno gospodarstvo v okviru zborničnega sistema zaradi različnih težav še naprej ločeno.

Ob sedanjem lastninjenju družbenega premoženja vzrokov za tovrstno delitev ni več. Ostaja pa delitev, uveljavljena tudi v razvitem svetu, ko je povsem jasno, kaj je obrt in kaj ni. Prevozniki se bodo ne glede na lastnino, morda celo ne glede na velikost, združevali v svojih zborničnih združenjih, gostinci v svojih, obrtniki v svojih in mali podjetniki v svojih. Ni dvoma, da so med obrtnimi obratovalnicami in malimi podjetji tako podobnosti kot razlike.

Po trenutni zakonodaji je glavna razlika v pravnem položaju – obrtniki so fizične osebe z določenimi omejitvami in svojimi težavami (prometni davki, ki jih kot fizične osebe plačujejo za repromaterial in osnovna sredstva, omejitve v zunanjetrgovinski menjavi), podjetja pa so, ne glede na velikost, pravne osebe. Obrtniki se zavzemajo za popolno izenačevanje pogojev za delo, tako da razlike med na primer veliko proizvodno obrtno lesno delavnico in majhnim lesnim podjetjem pravzaprav ne bi bilo več. Ob izenačevanju pa naj bi razlike, ki gredo v dobro obrtnikov, vendarle ostale. Na primer v računovodstvu, ki naj bi bilo za obrtnike še naprej preprostejše. Seveda bi bilo bolj na mestu zahtevati izenačevanje tudi na teh področjih, tako da bi olajšali poslovanje majhnih podjetij.

ALEŠ STERGAR

Mariborska Hidromontaža ima čedalje večje izgube

Posli v tujini so negotovi, doma pa jim jih odpovedujejo – Pripravljen predsanacijski program – Nasprotovanje sindikata

MARIBOR, 19. septembra – Telegrami, s katerimi domači naročniki odpovedujejo že dogovorjene posle, so zadnje čase v Hidromontaži vsakdanja stvar. V Železarnah Jesenice, Ravne, papirnicah . . . so sami začeli vzdrževati naprave, za večje obnovitve in naložbe pa ni denarja.

V Vzhodni Nemčiji, kjer trenutno dela 450 delavcev Hidromontaže so domala ustavili gradnjo termoelektrarn in nukleark, tudi posli z Libijo so lahko zaradi razmer v arabskem svetu negotovi. Vse to pelje do nedavna eno najuspešnejših mariborskih podjetij v izgube, zato je delavski svet včeraj sprejel predsanacijski program, generalni direktor **Jože Florjančič** pa imenoval projektno skupino za razvojno sanacijski program podjetja.

Svojo prihodnost vidi Hidromontaža še naprej na tujem trgu, kjer so že doslej ustvarili dve tretjini prihodka. Proste zmogljivosti na administrativnem, tehničnem in finančnem področju bodo ponudili tudi naročnikom zunaj domačega podjetja; prav tako nekatere izobraževalne ter gostinske in turistične storitve. Vozila za prevoz težkih tovorov, ki so jih kupili med opremljanjem nuklearke v Krškem, bodo prodali, pa tudi objekte za nastanitev delavcev – zlasti tam, kjer so opustili gradbišča. Sprejeli so tudi vrsto ukrepov za zniževanje stroškov, pri izplačevanju osebnih dohodkov in delovni disciplini.

Sedaj čaka na delo 46 delavcev, do konca leta pa naj bi jih 300. Čakajočih operativcev se bo pridružilo tudi sorazmerno število režijcev, so sprejeli v predsanacijskem programu. S predsanacijskim predlogom pa se, kot je razbrati iz pisma, ki so ga ob tej priložnosti naslovili na delavski svet, ne strinjajo Neodvisni sindikati. Dosedanjemu direktorju Jožetu Florjančiču očitajo, da meče puško v koruzo, ko javno napoveduje svojo predčasno upokojitev; zahtvajo takojšen razpis za delovno mesto direktorja in odgovoren odnos preostalih 12 direktorjev do sanacijskega programa. Delavski svet se je s pismom seznanil, vendar ni ukrepal.

MAJDA STRUC

Zakon o stavkah prihaja pred delegate skupščine

Ogorčeni sindikati nad definicijo zakona o stavkah, ki jo predlaga ZIS

BEOGRAD, 19. septembra (Tanjug) – Omejena prekinitev dela s katero naj bi delavci uresničili svoje pravice in interese na podlagi dela – to je definicija zvezne vlade, s katero bodo zakon o stavkah po sklepu odbora zveznega zbora skupščine SFRJ za delo in zdravstvo poslali v nadaljnjo parlamentarno proceduro.

Sindikalni predstavniki so se tudi na današnjem sestanku tega odbora zavzemali za svojo definicijo, po kateri se pravice in interesi delavcev ob morebitni stavki določijo z ekonomskimi, socialnimi in kulturnimi parametri. Čeprav je večina delegatov v daljši razpravi poudarjala, da v bistvu podpirajo predlog sindikata, so na koncu kljub vsemu sprejeli predlog zveznega izvršnega sveta.

Zvezni sekretar za delo in zdravstvo **Radiša Gačić** je pripomnil, da je začuden zaradi ogorčenosti sindikata v tej polemiki, še zlasti, ker so člani te organizacije sodelovali pri pripravljanju osnutka zakona.

Partnerstvo s Continentalom je okrepilo kranjsko Savo

Nemci bi vložili sredstva za posodobitev tovarne gum – Sedanja izguba gre le na račun terjatev do kupcev

KRANJ, 19. septembra – V tovarni Sava, začasno družbenem podjetju, praznujejo 70-letnico. Od skromnih začetkov v letu 1920 z izdelovanjem enostavnih izdelkov iz gume se je Sava razvila v sodobno tovarno, ki ni le največje gumarsko podjetje v Jugoslaviji, ampak prvak tudi po kakovosti izdelkov, s katerimi se uspešno uveljavlja na trgih razvitih držav.

Kot pravi direktor **Viljem Žener**, sta rast Save omogočila predvsem trdna in dosledna razvojna politika, kakovost, ter prizadevnost zaposlenih. Partnerstvo z avstrijskim Semperitom pa jim je prineslo hitrejši tehnološki napredek in jih kapitalsko okrepilo.

● »Za kakovost izdelkov tovarne Sava je dokaz tudi to, da je nemški Continental ob odkupu avstrijskega Semperita pred štirimi leti kupil tudi njegov delež v Savi. Po štirih letih partnerstva pa je sedaj pokazal interes za vlaganje v kranjsko tovarno,« je dejal Bruno Skumavc, eden najstarejših Savinih strokovnjakov.

Sava bo letos z okoli 4400 zaposlenimi naredila približno 60.000 ton izdelkov, kar je skoraj devetkrat več kot pred 30 leti. V tem času se na račun večje produktivnosti ni močno povečal le obseg proizvodnje, ampak se je izboljšala tudi kakovost izdelkov in njihov izbor. Povečal se je tudi delež strokovnjakov z višjo in visoko izobrazbo.

Ta čas imajo v poslovanju sicer za 140 milijonov dinarjev izgube, vendar le na račun terjatev do kupcev.

Še posebno ambiciozne načrte imajo za tovarno avtomobilskih gum, kjer je od leta 1972 njihov poslovni partner semperit. Nemški koncern Continental, ki je pred štirimi leti kupil Semperit, naj bi namreč vložil toliko denarja v posodobitev in razširitev proizvodnje v skupni tovarni v Kranju, da bi obseg proizvodnje v petih letih povečali kar za polovico.

LADO STRUŽNIK

Rudnik urana bo še po zaprtju vir sevanja

Najbolj zapletena bo sanacija odlagališča ostankov rude – Radon se hitro širi

ŠKOFJA LOKA, 19. septembra – Zapiranje rudnika urana Žirovski Vrh bo z ekološkega stališča zahtevna naloga, škodljive vplive rudnika bo okolica čutila še dolgo, je na seji občinske skupščine opozoril **Milko Križman** z Inštituta Jožef Stefan, ki že vrsto let opravlja meritve radioaktivnosti v okolici rudnika Žirovski Vrh in izpostavljenosti prebivalstva sevanju. Kot je poudaril, bo najbolj zapletena sanacija odlagališč ostankov rude, ki so najbolj nevarni potencialni izvori radioaktivnosti. Preden se bodo lotili dela, bodo morali opraviti temeljite raziskave, ves čas, tudi po zaprtju rudnika, pa bo potrebna stalna kontrola sevanja.

Rezultati zadnjih meritev, ki sta jih v okolici rudnika opravila Inštitut Jožef Stefan in republiški Zavod za varstvo pri delu ne odstopajo bistveno od meritev v prejšnjih štirih letih. Prišli pa so do nekaterih novih ugotovitev v zvezi s koncentracijo radioaktivnega plina radona, ki povzroča kar 83 odstotkov dodatnega sevanja, ki so mu izpostavljeni prebivalci v okolici Todraža zaradi rudnika. Pokazalo se je, da na koncentracijo radona v dolini zlasti ob temperaturni inverziji vplivajo predvsem nižinski emisijski viri (deponija rude, drobilnica, obrat predelave, odlagališče jamske jalovine) in da je pretok radona zaradi zračnih tokov veliko hitrejši, kot so domnevali.

Škofjeloška občinska skupščina bo pristojnim republiškim organom predlagala, naj pospešeno pripravijo strokovne rešitve za sanacijo stanovanjskih hiš na območju z visoko koncentracijo radona ter za sprejem ustreznih predpisov o zaščiti prebivalstva. Pri financiranju sanacije hiš ter pri meritvah, ki jih bodo v okviru mednarodnega znanstveno-tehničnega sodelovanja med Bavarsko in Slovenijo izvajali tuji strokovnjaki, naj bi pomagali tudi s sredstvi ekološkega dinarja.

LADO STRUŽNIK

Kmetijski pospeševalci samo z izpitom in posebno licenco

Kmetijska pospeševalna služba se bo spremenila v javno svetovalno službo – Zmanjševanje števila pospeševalcev

LJUBLJANA, 19. septembra – Do konca leta se bo kmetijsko pospeševalna služba v Sloveniji preoblikovala v republiško kmetijsko svetovalno službo, v kateri naj bi bilo zaposlenih le 300 svetovalcev. Ti bodo za svoje delo neposredno odgovarjali sekretariatu za kmetijstvo, strokovno usposobljenost pa bodo morali potrjevati s pridobivanjem licence.

»Prehod sedanje kmetijsko pospeševalne službe, ki je organizirana pri zadrugah in se financira iz občinskih skladov za pospeševanje kmetijstva, pod okrilje sekretariata, bo tekel postopno. Tako kot bo postopno tudi zmanjševanje števila ljudi, ki zdaj delajo kot pospeševalci,« pravi **Ervin Kuhar**, vodja republiškega centra za pospeševanje kmetijstva pri Zadružni zvezi Slovenije. K preoblikovanju organizacije in dela pospeševalne službe je s svojimi usmeritvami prispeval že prejšnji komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Tako se je število pospeševalcev letos že zmanjšalo za sto zaposlenih, pri čemer to ni šlo na račun strokovnjakov z višješolsko in visokošolsko izobrazbo, temveč predvsem onih s srednjo (kmetijski tehniki).

»Kriterijev, ki določajo število svetovalcev po novem, ne predstavlja več tržna proizvodnja, temveč število kmetij na hektar in število zaščitenih kmetij v občini. To naj bi zagotavljalo primerno in pošteno razporeditev svetovalnih kadrov v vsaki občini po vsej Sloveniji. Prednost pri zaposlovanju v javni kmetijsko svetovalni službi bodo imeli dosedanji pospeševalci pri kmetijskih zadrugah, prijaviti pa se bodo morali na razpis pri občinski skupnosti za zaposlovanje. O sprejemu na delovno mesto bo odločala komisija, v kateri bodo predstavniki zadrug, območnega kmetijskega zavoda in republiškega centra. Svetovalci bodo sprejeti na delo za leto dni, v tem času pa bodo morali opraviti tudi izpit in si pridobiti licenco svetovalca.«

MARJETA ŠOŠTARIČ

Namesto prispevka za Črno goro bi ohranjali kulturne spomenike

Kulturni forum s Ptuja predlaga skupščini spremembo zakona – Revitalizacija mestnih jeder z denarjem za potres v Črni gori

PTUJ, 19. septembra – Kulturni forum s Ptuja je za slovensko skupščino in vlado pripravil predlog, da bi omilili propadanje naših kulturnih spomenikov. Prispevek, ki smo ga deset let plačevali za odpravljanje posledic potresa v Črni gori leta 1979, naj bi ostal še naprej, vendar za domače spomenike.

Predsednik Kulturnega foruma **Ivan Lovrenčič** poudarja, da je bilo veliko slovenskega denarja namenjenega obnovi kulturne dediščine v Črni gori. »Lahko rečemo, da smo zaradi uradne politične usmeritve, odpora ali odkritega sovraštva do naše predrevolucionarne preteklosti prizadeli slovenske spomenike bolj, kot je to storil potres v Črni gori ali še kje drugje. Le redki so narodi, ki se lahko »pohvalijo« s takšnim kulturnim samomorom.

Zato predlagamo, da skupščina Republike Slovenije sprejme zakon, s katerim bi po prenehanju pomoči Črni gori še zbirali denar. Tega bi uporabili za revitalizacijo spomeniško najpomembnejših urbanih celot v Sloveniji. S tem gospodarstva ne bomo dodatno obremenjevali, starim mestnim jedrom pa bi vdihnili novo življenje in jim omogočili, da se tako revitalizirana v prihodnosti vzdržujejo z lastno podjetnostjo. Stara mestna jedra Ptuja, Pirana, Škofje Loke in drugih naših mest so pravi arhitektonski biseri, ki bi, obnovljeni in revitalizirani, pomenili veliko pridobitev za naš turizem, trgovino, obrt, za gospodarski in kulturni napredek širše okolice.«

Zato Kulturni forum s Ptuja slovenski vladi predlaga, naj čimprej pripravi osnutek zakona, ki bo zamenjal sedanjega o solidarnostni pomoči Črni gori. Slovenska skupščina bi takšen zakon lahko sprejela do konca leta. Kam vložiti prve zbrane dinarje, pa pri takšnem stanju slovenskih spomenikov in pri obilici že pripravljenih načrtov za njihovo reševanje in revitalizacijo, sploh ni resno vprašanje. Delo je treba le resno in načrtno zastaviti, pravijo v Kulturnem forumu.

FRANC MILOŠIČ

Sodelovanje slovenskih in francoskih gozdarjev

LJUBLJANA, 19. septembra – Eden vodilnih francoskih strokovnjakov za sonaravno gozdarstvo (izkoriščanje naravnih zakonitosti pri gospodarjenju z gozdovi) in predsednik francoskega dela evropskega gibanja za sonaravno gospodarjenje z gozdovi Brice de Turckheim je društvu gozdarskih inženirjev in tehnikov iz Ljubljane ponudil možnost za trajno sodelovanje s slovenskimi gozdarji. Zaradi ugleda, ki ga slovensko gozdarstvo uživa v strokovnih krogih Zahodne Evrope, je pripravljen predlagati Slovenijo v Zvezo gozdarskih občin Evrope, ki so jo 16. septembra letos ustanovili v okviru Evropskega sveta.

T. S.

Pojasnilo

Dne 18. septembra 1990 je bil v časniku Delo na 3. stani objavljen članek pod naslovom Liberalci bodo slaba vest vsake oblasti, zato vas obveščamo, da sta v Sloveniji veljavno registrirani stranki z imenom Liberalna stranka in ZSMS – Liberalna stranka. Pozivamo vas, da tudi pri naslavljanju in podnaslavljanju uporabljate oznake, ki bodo bralcu jasne. V prepričanju, da boste protest razumeli, vas lepo pozdravljam.

Za Liberalno stranko
ZVONE ŽAGAR

Direktor Hidromontaže ni hotel opehariti delavcev

Na skupščini podružnice NSS na Ptuju napeto ozračje zaradi Hidromontaže – Zahteve po ugotavljanju odgovornosti

MARIBOR, 19. septembra – »Zavračamo krivdo, ki jo je poslovodstvo Hidromontaže zgrnilo na NSS v zvezi s preoblikovanjem lastnine«, je poudaril na današnji skupščini podružnice neodvisnih sindikatov Slovenije s Ptuja dipl. ing. Herbert Sivka, ko so spregovorili o tej temi.

Skupščina se je pozneje nadaljevala v zelo napetem ozračju in se sprevrgla v oster dvogovor med generalnim direktorjem **Jožetom Florjančičem** in člani sindikata. Sindikalisti so imeli največ pripomb na predsanacijski program podjetja. **Boris Polič** je menil, da bi bilo bolje, ko bi namesto o programu govorili o ukrepih za boljše gospodarjenje in navedli, koliko denarja terja kakšen ukrep, kakšni bodo njegovi učinki in v kolikšnem času jih lahko pričakujejo. Dipl. oec. **Damjan Špes** je menil, da program govori le o zmanjševanju stroškov, ne pa tudi o tem, kako urejati medčloveške odnose, strategijo podjetja, sedanje gospodarske razmere. Zahteval je razpis za novega generalnega direktorja in ugotavljanje odgovornosti sedanjega in drugih vodilnih. Delavci so v razpravi poudarili, da je Hidromontaža last delavcev, ne pa vodstva in da ne bodo dovolili njene razprodaje.

Jože Florjančič je dejal, da si ni hotel prisvojiti podjetja in delavce opehariti pri lastninjenju, kot so pisali v javnih občilih na podlagi izjav članov NSS. Ti bi si morali priskrbeti prave informacije. Ko je omenjal štiri velike posle, ki so šli v zadnjem času po vodi zaradi zamrznjenega tečaja dinarja in vojne z Irakom, so delavci (Damjan Špes, Vida Rudolf-Sivka in drugi) spraševali, zakaj potem sploh potrebujejo generalnega direktorja in vodstvo, če so za težave vedno krivi drugi.

Na skupščini so sprejeli stavkovna pravila NSS in sklep o tem, da so člani predsedstva NSS podružnice hkrati tudi sindikalni poverjeniki v okoljih, kjer delajo.

JELENA GAĆEŠA

RADAR

Gozdarstvo in lesna industrija si nista opomogla

Zmanjšanje proizvodnje in podražitev surovin – Izhod je izvoz po evropskih cenah

BEOGRAD, 19. septembra (Tanjug) – Gozdarstvo in lesna industrija si tudi z velikim povečanjem izvoza – ta je v prvem polletju prinesel 617 milijonov dolarjev ali 24 odstotkov več kot v enakem obdobju lani – nista opomogla. To so povedali na današnjem sestanku izvršnega odbora združenja gozdarstva in lesne industrije pri Gospodarski zbornici Jugoslavije.

Zmanjšanje proizvodnje, ki je na primer samo pri končni obdelavi lesa za petino večje kot drugod v gospodarstvu, in podražitev glavnih surovin za 78 odstotkov sta najbolj poslabšala položaj izvoznikov. Zaradi počasnega izvajanja stanovanjske reforme v doglednem času pri nas ni mogoče pričakovati dosti večjega povpraševanja po izdelkih lesne industrije.

Edini izhod je torej po evropskih merilih in cenah. Domača podjetja namreč zdaj neredko prodajajo svoje izdelke v tujini po cenah, ki so do 40 odstotkov nižje kot na domačem trgu.

Novi direktor Rade Končarja

Delegati skupščine Rade Končarja d. d. so na včerajšnji seji za predsednika upravnega odbora izvolili diplomiranega inženirja elektrotehnike Anteja Kukavico.

Kljub veliki samohvali je v Bruslju še vse po starem

V Evropski skupnosti veliko govorijo o uresničevanju evropske politične unije, stvari pa se zataknejo takoj, ko je treba seči v žep

OD NAŠE DOPISNICE

BRUSELJ, 19. septembra – Čeprav so v Evropski skupnosti zadnje mesece polni samohvale, ko gre za uspešen začetek uresničevanja evropske politične unije, enega izmed stebrov Evrope 92, v okviru katerega bi članice med drugim postavljale skupne okvire zunanji politiki, je v Bruslju, ko gre za velike skupne korake, vse še po starem. Skupna retorika tudi v kontekstu zalivske krize – tako kot velikokrat do zdaj, ko je šlo za skupne deklaracije ali resolucije – ni problematična. Stvari pa se zataknejo, brž ko je treba seči v žep, še zlasti pri posameznih članicah.

Včerajšnja nesoglasja v ministrskem svetu ES, ko se članice niso mogle sporazumeti glede konkretne finančne pomoči trem najbolj ogroženim državam v zalivski krizi, to je Jordaniji, Egiptu in Turčiji, niso torej nikakršna izjema, temveč le potrjujejo ustaljeno dolgoletno prakso. Dvanajst zunanjih ministrov se namreč niti v trenutku, ko obstaja nevarnost, da še najmanjše nesoglasje glede kateregakoli segmenta dogajanja v Zalivu, v arabskem svetu, transatlantskih povezavah in tudi drugod komentirajo kot razcep in notranjo šibkost, ni uspelo dogovoriti niti glede tega, ali naj v slabih dveh milijardah pomoči omenjenim državam, bruseljska blagajna sodeluje s polovico, niti (ali bolje še manj) glede ključa, ki naj bi ga za drugo polovico te vsote uporabili pri obremenitvi članic.

Nič pri tem ne pomaga deklaracija, s katero je dvanajsterica obsodila vdor iraških vojakov v zahodna veleposlaništva v Kuvajtu in izgon iraških diplomatov iz Francije, Velike Britanije, Italije in ZRN oziroma omejitev njihovega gibanja. Splošni vtis v krogih bruseljskih opazovalcev je, da zadeve kljub vehementni obsodbi Iraka in dosledni politiki izvajanja sankcij v dvanajsterici le niso uglašene, kot bi bilo pričakovati in kot bi moralo biti. Odtod ugotovitev Jacquesa Delorsa, predsednika evropske komisije, da je preložitev ministrskega sklepa o pomoči Jordaniji, Turčiji in Egiptu na naslednji sestanek, v tem trenutku vredna obžalovanja'. V Delorsovi optiki to gotovo drži, saj je močni prvi mož evropske komisije pred desetimi dnevi, ko so zunanji ministri na izrednem sestanku v Rimu sprejeli načelni sklep o pomoči v tem želel videti zametek politične unije, nove integracijske oblike, ki naj bi v odločilno fazo vstopila na decembrskih medvladnih konferencah in nato tudi na vrhu ES v Rimu.

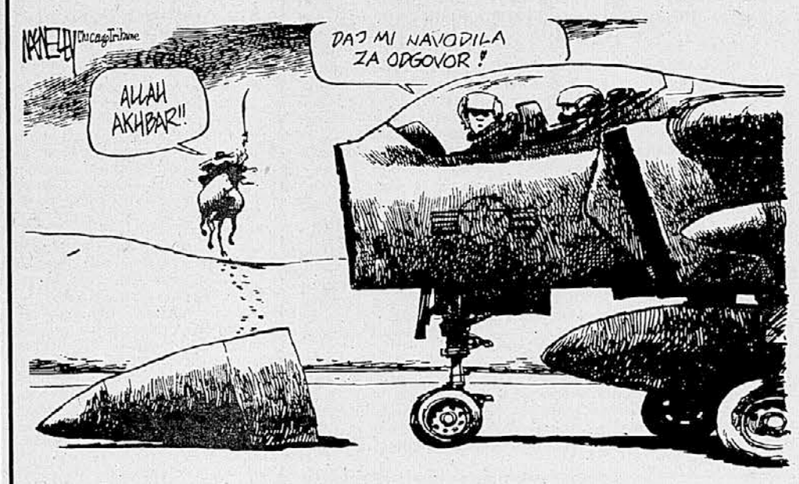
Tisto, kar je Delors pred desetimi dnevi v Rimu imenoval »nova sposobnost skupnosti, da sprejema hitre odločitve tudi kot politična tvorba, je včeraj obtičalo pri utemeljitvi britanskega zunanjega ministra Douglasa Hurda, da je treba pomoč trem najbolj prizadetim (kaj pa šele tistim, ki kot Jugoslavija sodijo po dvanajsteričinih merilih v drugi ali tretji krog prizadetosti in o katerih tu niso še niti začeli razpravljati) še enkrat natančno pretehtati. Pripomba, ki jo je takoj podprl nizozemski minister Van Den Broek, je delno odraz razmišljanja, da so bruseljska proračunska sredstva zelo natančno in skopo odmerjena, in da bi v tem trenutku (čeprav je pomoč mišljena do konca 1991) le stežka v namensko že opredeljenih sredstvih kje sprostili novo milijardo dolarjev. Povrh pa so Britanci pri novih finančnih obremenitvah v skupnosti vselej hudo skeptični in zadržani, v tem trenutku pa na bruseljsko blagajno in tudi na proračune oziroma sredstva članic trka s prošnjami za pomoč vse preveč prosilcev, naj gre za program Phare (iz katerega tudi mi pričakujemo precejšnja sredstva), nove zahteve v okviru prenovljene sredozemske politike, lomejske konvencije ali pa kaj drugega.

Čeprav ugovorov proti pomoči trem državam niso javno kdo ve koliko artikulirali, je bilo rečeno, na čem temeljijo. Dežele, ki so v Zalivu poslale več vojaških zmogljivosti kot druge, so s tem finančno dodatno obremenile svoje davkoplačevalce, zato naj bi večji del bremena za pomoč gospodarsko prizadetim (in sicer že v prvem krogu, po enaki logiki pa tudi v poznejših, ko bo šlo za druge države, vključno – verjetno – z Jugoslavijo) prevzele tiste članice, ki so se v zalivu vojaško manj angažirale od drugih. Povrh pa je breme novih razmer na Bližnjem Vzhodu treba razdeliti tudi na druge dejavnike.

Skratka, formulacija o načelnem soglasju – tokrat drugače kot v Rimu – formalnem – za pomoč je v resnici le spretna retorika, ki še ne implicira konkretnih sklepov. Enako pa velja tudi za sklep o potrebi, da bi dokončno odločitev sprejeli do konca tega meseca. Precej možnosti je namreč, da niti zastavljeni obseg pomoči niti njen zamišljeni okvir ne bosta uresničena, kar je le povod več za razmišljanje tudi tistim, ki se kot Jugoslavija nadejajo – in sicer v karseda kratkem času – novih bruseljskih finančnih injekcij. Razmišljanje pa ima za nas tudi dodatno razsežnost, ki se z novimi dogodki, vključno z zalivsko krizo in še zlasti z našim notranjim za skupnost čedalje manj sprejemljivim obnašanjem, kaže v vse močnejših barvah. Jugoslavija ostaja v Bruslju vse bolj na robu dogajanja in prizadevanj, za neke boljše (jugoslovanske) čase, za trenutek, ko nas z demokratizacijo, približevanjem zahodnim vrednotam in z vključevanjem v sodobne evropske procese ne bodo po levi in po desni prehitevali drugi.

MIRJAM AĆIMOV-OBLAK

PUŠČAVSKI ŠČIT

MACNELLY, »Chicago Tribune«

ZRN in Francija naj bi bili zgled evropskega povezovanja

Kohl in Mitterrand sta po srečanju dejala, da se bosta zavzela tudi za gospodarsko in monetarno unijo dvanajsterice – Še naprej sodelovanje

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BONN, 19. septembra – Z izjavo o načelih sodelovanja in tiskovno konferenco se je v Münchnu končalo 58. francosko-zahodnonemško medvladno srečanje, ki je bilo hkrati tudi 76. srečanje med kanclerjem Kohlom in predsednikom Mitterrandom.

Po mnenju obeh, ki sta spričo tako pogostih stikov drug za drugega zdaj že lep čas Helmut in François, morata združena Nemčija in Francija postati gibalo evropskega povezovanja. Izjava opozarja na poseben odnos med Parizom in Bonnom, ko ugotavlja, da je razmerje med njima postalo enkraten vzgled, kakšni naj bodo odnosi med sosednjimi državami, to pa naj bi tudi v prihodnje ostalo temelj njune politike. Potem ko je še v zadnjih mesecih pri tem sodelovanju nekajkrat zataknilo, je kancler Kohl na tiskovni konferenci zagotovil, da ostajata elizejska pogodba iz leta 1963 in dodatni protokol iz leta 1988 temelj za sodelovanje obeh držav tudi potem, ko bo Nemčija združena.

Na tej podlagi bosta državi tudi poslej na vseh ravneh pospeševali evropsko povezovanje, ali kot je izjavil Kohl: ZRN in Francija bosta tudi v prihodnje gibalo evropskega združevanja. Na pogovorih so bili očitno odstranjeni nekateri nesporazumi, zaradi katerih so v Parizu mislili, da se Bonnu ne mudi več s tako imenovano drugo stopnjo preoblikovanja Evropske skupnosti v unijo. Iz nekaterih sedanjih izjav finančnega ministra Waigla in pa šefa bundesbanke Pöhla so Francozi namreč razbrali, da se Bonn ne zavzema več za to, da bi skupaj z nastankom enotnega zahodnoevropskega trga do konca leta 1992 oblikovali tudi gospodarsko in monetarno unijo dvanajsterice, kar je Pariz, ki si na tem področju še zlasti prizadeva, vznejevoljilo. Oba sobesednika sta danes zastavila svojo besedo za to, da bosta obe državi naredili vse, da bi v prihodnjih treh mesecih, ko se bodo vlade dvanajsterice pogovarjale o gospodarski in monetarni uniji, delo na tem področju opravili in s tem omogočili, da skupaj z enotnim trgom nastaneta tudi gospodarska in denarna unija. Na te temelje zahodnoevropske unije naj bi se opiral proces širšega evropskega povezovanja.

Kohl je na tiskovni konferenci napovedal tudi okrepljeno dvostransko povezovanje in pri tem izrecno povabil Francijo, da se s svojimi gospodarskimi zmogljivostmi vključi v obnovo petih novih zveznih dežel na ozemlju sedanje NDR. Obe prestolnici nameravata še nadalje sodelovati pri reševanju varnostnopolitičnih vprašanj, v tem okviru pa naj bi se sporazumeli tudi glede usode francoskih čet na ozemlju ZRN, čet, za katere so minuli teden trdili, da jih namerava Pariz po združitvi hitro umakniti. Bonn se s takšnim zapiranjem varnostne politike v nacionalne okvire ni strinjal in danes naj bi se v Münchnu dogovorili, da bo od treh francoskih divizij (okoli 51.000 vojakov) v ZRN ostala ena divizija, ob tem pa še vojaki, ki so vključeni v skupno francosko-zahodnonemško brigado, in pa – do popolnega umika sovjetskih čet – vojaki, ki jih ima Francija v Berlinu. V zvezi s krizo v zalivu sta oba sobesednika podprla stališče, sprejeto na srečanju zunanjih ministrov dvanajsterice v Bruslju.

MARJAN SEDMAK

Heath označen za izdajalca

Bivši britanski premier je za rešitev zalivske krize predlagal pogajanja in bil takoj deležen kritike britanskega tiska – Dodatna pojasnila

OD NAŠE SODELAVKE

LONDON, 19. septembra – Bivši britanski ministrski predsednik Edward Heath je v televizijskem intervjuju v nedeljo med drugim predlagal reševanje zalivske krize s pogajanji. Dejal je, da Sadam Husein ni Hitler in da bi mu s kompromisnimi predlogi morali ponuditi možnost umika iz Kuvajta.

Po njegovem mnenju bi bila lahko predmet pogajanj sporna kuvajtska naftna polja z dvema nenaseljenima otokoma in posojila, ki jih Irak dolguje Kuvajtu in Saudski Arabiji, poleg tega pa tudi možnost plebiscita o prihodnosti Kuvajta in mednarodna konferenca o arabsko–izraelskem vprašanju.

Mnogi britanski politiki s premierko Thatcherjevo na čelu so te predloge odločno zavrnili, britanski bulvarski tisk pa je Heatha imenoval »izdajalca«. Dnevnik The Daily Star je poleg tega svoj članek še naslovil: Ted (kar je okrajšava za Edward) zagovarja tirana.

Zato Heath sedaj v istem dnevniku odgovarja ter pojasnjuje svoje stališče in obenem dokazuje, zakaj je krivično imenovati ga za izdajalca.

Heath piše, da tisti, ki ga napadajo, ne razumejo njegovega stališča. Pri tem poudarja, da se je bojeval proti Hitlerju in je vso grozoto vojne videl na lastne oči. »Čeprav je bil oboroženi boj takrat neizbežen,« piše Heath, »so me prelivanje krvi, smrt, uničevanje in okrutnosti te vojne prepričali, tako kot na tisoče drugih Angležev, da je treba storiti vse, kar je v naših močeh, da bi preprečili ponovitev tega. Včasih tudi mislim, da bi se tisti, ki si vojno tako želijo, morali bojevati v prvih vrstah. V upanju, da bi vojno lahko odvrnili sem tudi prepričan, da je nujno upoštevati vse predloge za diplo-

EDWARD HEATH

matsko rešitev te krize. Vnaprej odklanjati vsa pogajanja s Huseinom je isto kot sprejeti neizbežnost vojne.«

Heath je tudi mnenja, da bi morale arabske države poskušati poiskati rešitev svojega problema. Ko zagovarjava pogajanja, pa se spominja ameriškega predsednika Kennedyja, ki je leta 1962 dosegel mirno rešitev kubanske krize. Pri tem dodaja, da Kennedyja zato nihče ni imenoval izdajalca, ampak le junaka.

Heath tudi piše, da iraško gospodarstvo že čuti sankcije, toda težko je verjeti, da bi z njimi pred božičem dosegli kakšne posebne rezultate. Medtem pa, opozarja bivši premier, bodo še naprej trpeli milijoni nedolžnih državljanov Iraka, Kuvajta in Jordanije, tako kot tudi številni begunci.

»Sprava« s Hitlerjem je bila napaka predvsem zato, ker smo bili šibkejši od njega«, piše Heath in meni: »Za seboj nismo imeli združene Evrope, kaj šele svetovne opozicije proti njemu. Toda zdaj je ves svet združen proti Huseinu in on se tega zaveda. Prišel bo čas, ko bo želel najti izhod iz tega položaja, in tako kot je storil predsednik Kennedy leta 1962, predlagam, da mu to omogočimo.

Pri tem pa je treba upoštevati tudi dolgoročne posledice. Sadam bo verjetno poskušal prepričati svoje ljudi, da je dosegel veliko zmago. Toda kmalu bo tudi njim postalo očitno, da to ni tako in njegov položaj na Srednjem Vzhodu bo oslabel.

ALJA KOŠAK

Winnie Mandela pred sodiščem zaradi ugrabitve in napada

Gre za incident izpred dveh let – Južnoafriški zakoni za ugrabitev predvidevajo celo smrtno kazen – Zaostritev odnosov

OD NAŠEGA DOPISNIKA

NAIROBI, 19. septembra – Johannesburški državni tožilec Klaus Von Lieres je nepričakovano tudi uradno vložil obtožnico proti Winnie Mandela, 56-letni soprogi podpredsednika Afriškega nacionalnega kongresa (ANC) Nelsona Mandele, ki jo bremeni ugrabitve in napada. Južnoafriški zakoni za ugrabitev predvidevajo celo smrtno kazen, Winnie Mandela pa se mora pred sodiščem skupaj s še sedmimi obtoženci prvič pojaviti že v ponedeljek. Takrat bodo določili tudi datum začetka procesa, ki bo zanesljivo še dodatno razgrel južnoafriško politično ozračje v trenutku, ko divjanje nasilja v črnskih naseljih že resno ogroža dialog med vlado in ANC.

Obtožnica se nanaša na incident izpred dveh let, ko je bil Nelson Mandela še v zaporu. Člani zloglasnega nogometnega kluba Mandela, ki so Winnie Mandela služili tudi kot telesna straža in tudi sicer sloveli za objestne nasilneže, so namreč konec decembra 1988 iz metodistične cerkve v Sowetu ugrabili štiri mladoletne fante in jih v prisotnosti Winnie Mandela med zasliševanjem o njihovi domnevno vohunski dejavnosti zverinsko pretepali in mučili, pri čemer je komaj 14-letni Stompie Moketesi Seipei zaradi poškodb umrl. Afera je nemudoma izzvala obsodbo vrste protiapartheidskih gibanj in vrgla temno senco na Winniejin lik matere naroda, čeprav je odločno zanikala, da je bila navzoča med pretepanjem, češ da v tem času sploh ni bila v Sowetu. Tudi ANC, ki jo je uradno sicer odvezal odgovornosti za incident, pa ji je ukazal, naj takoj razpusti klub in se umakne v zasebnost, tako da se je šele s prihodom Nelsona Mandele iz zapora spet pogosteje začela pojavljati v javnosti, te dni pa celo uradno prevzela vodstvo službe za socialno skrbstvo kar naj bi označilo njeno dokončno rehabilitacijo.

Toda proces proti trenerju kluba 41-letnem Richardsonu, ki ga je sodišče pred mesecem dni po dolgotrajni in mučni preiskavi spoznalo za krivega in obsodilo na smrt, je spet obudil tudi obtožbe na račun Winnie, saj je kar nekaj prič pod prisego zatrdilo, da je bila prisotna pri pretepanju in da se je žrtev celo tudi sama lotila z bičem.

Nelson Mandela se je med nedavno turnejo po Evropi in ZDA nekajkrat odkrito postavil v bran svoje soproge in državo celo obtožil, da je namerno noče postaviti pred sodišče in ji tako omogočiti priložnost, da se opere krivde.

Vendar je do uradne obtožnice prišlo v kočljivem trenutku, ko nasilje v črnskih naseljih že resno ogroža mirovni proces, dolgotrajno in mučno sojenje Winnie Mandela pa kaj lahko načne tudi osebno medsebojno zaupanje Frederika De Klerka in Nelsona Mandele, ki sta ga vzpodbudila in predvsem tudi s svojo osebno zavzetostjo že nekajkrat speljala mimo pasti, ki so mu grozile. Vsaj med ljudmi namreč že sproža različne odmeve, ki se od ocen, da so pred zakonom vsi enaki in da mora tudi Winnie Mandela pred njim odgovarjati za dejanja, če je zanje tudi res odgovorna, do obtožb, da se južnoafriške oblasti spet uklanjajo zahtevam skrajne desnice. Ne Winnie ne Nelson Mandela, ki se je skupaj s preostalimi člani izvršnega odbora umaknil v neznano, da bi na dvodnevnem izrednem zasedanju oblikovali svoj odgovor na naraščajoče nasilje, pa obtožnice še nista komentirala.

VOJKO PLEVELJ

NEPRIČAKOVANI PROCES – Winnie Mandela, žena znanega Nelsona Mandele, se mora skupaj s sedmimi soobtoženci že v ponedeljek znajti pred sodiščem. Proces bo brez dvoma dodatno razgrel že tako vroč afriški jug. (Telefoto: Reuter)

Brez skupnih poveljnikov

Zunanji in obrambni ministri držav članic Zveze Zahodne Evrope so se pogovarjali tudi o predlogu za razširitev embarga proti Iraku

OD NAŠEGA DOPISNIKA

STRASBOURG, 19. septembra – Zahodnoevropske države, ki so na območje zalivske krize poslale svoje vojaške enote, da bi uveljavile spoštovanje gospodarskih sankcij, ki jih je varnostni svet OZN sprejel proti Iraku, si – za sedaj – ne bodo omislile skupne poveljniške strukture. Toda zunanji in obrambni ministri devetih članic Zveze Zahodne Evrope (UEO), malce pozabljene organizacije za koordinacijo obrambne politike, ki pa v času zaostritve zaradi iraškega napada na Kuvajt pridobiva pomen, so na srečanju v Parizu, ki se je končalo pozno sinoči, vendarle sprejeli nekaj pomembnih odločitev.

Dve ministrski garnituri iz vseh članic Evropske skupnosti, razen Irske, Danske in Grčije, ki niso članice UEO, sta podprli nedavno pobudo francoskega predsednika Françoisa Mitterranda, naj varnostni svet razpravlja o razširitvi gospodarskega embarga proti Iraku na letalski promet, ki sedaj pomeni precejšnjo luknjo v mreži okoli Bagdada, s katero naj bi Sadama Huseina prisilili k umiku iz Kuvajta in izpustitev talcev. A še pomembnejša, četudi ne povsem dorečena, je odločitev UEO, da je treba uveljaviti ukrepe proti državam, ki ne spoštujejo embarga, če bi se to izkazalo kot nujno. S pariškega srečanja, ki je potekalo za strogo zaprtimi vrati konferenčnega centra Kléber, ni pritekla nobena informacija, katere države so ministri imeli v mislih, a menda – in to je na svoji tiskovni konferenci povedal že François Mitterrand – obstaja seznam članic svetovne organizacije, točneje podjetij, ki so kljub sankcijam nadaljevale trgovino z Irakom. Francija je obenem sklenila dati zgled, ko je napovedala ostre ukrepe proti domačim firmam, ki niso pretrgale poslovnih vezi z Bagdadom.

Sicer pa deveterica ne bo čakala odločitve varnostnega sveta o vzpostavitvi nadzorstva nad zračnim prostorom okoli Iraka, temveč so sklenili koordinacijo mornariških zaščitnih operacij, o kateri so se dogovorili že pred dobrima dvema tednoma, razširiti še na letalsko in kopensko sfero. Točneje, skupno sporočilo z včerajšnjega srečanja govori o nameri, da na krizno območje pošljejo kontingent kopenskih in letalskih sil, s čemer bi dopolnili in uskladili delovanje enot, ki so jih članice UEO že razmestile na obrobju zalivske krize. Toda francoski zunanji minister Roland Dumas je takoj zatem pojasnil, da koordinacija na vojaškem področju ne pomeni skupnega vojaškega poveljstva ter da vsaka država ohranja svoje kompetence in možnosti akcije. Zahodnoevropske države nameravajo torej na območju zalivske krize postaviti na noge koordinacijsko telo, ki bi jim omogočilo, in prav to je glavna namera tega ukrepa, enoten nastop v dialogu s saudskimi oblastmi, kakršnega so že vzpostavile arabske ali ameriške sile.

BOŽO MAŠANOVIĆ

Westinghouse bi sodeloval s Škodo

Poteguje se, da bi skupaj gradila jedrsko elektrarno na Slovaškem

PRAGA, 19. septembra (Reuter) – Vodilni ameriški proizvajalec opreme za jedrske energetske naprave Westinghouse Electric Corporation je izrazil pripravljenost, da bi z največjim češkoslovaškim proizvajalcem strojne idustrije Škodo sodeloval na področju tehnologije za jedrsko energetiko. Izvršni podpredsednik Westinghouse Power Group Systems John Yasinsky je pojasnil, da je dolgoročni cilj podjetja narediti Škodo za »globalnega partnerja pri tehnologiji jedrske energetike.«

Westinghouse se poteguje, da bi s Škodo sodeloval pri gradnji jedrske elektrarne Mochovce na Slovaškem. Načrt sodelovanja bi Škodi pomagal, da bi postopoma opustila sedanji proizvodni program, ki temelji na sovjetski tehnologiji reaktorjev, in ji zagotovil lahek prehod na izpopolnjeni tehnološki sistem, je dejal Yasinsky. Westinghouse pričakuje, da bo s Škodo sodeloval pri skupnih nalogah in ji odstopil nekaj skupnih programov s področja fosilnih goriv.

● Britanska vlada se je odločila za izgon 31 iraških državljanov. V skladu z odločitvijo evropske skupnosti izganja celotno obrambno sekcijo iraškega veleposlaništva v Londonu, to je 8 diplomatov in uslužbencev. Preostalim 41 diplomatom in uslužbencem tega veleposlaništva pa so danes omejili gibanje. Zdaj lahko potujejo le na področju s premerom 40 kilometrov zunaj Londona.
Poleg tega pa mora Britanijo zapustiti še 23 iraških študentov in poslovnežev. Edino pojasnilo za njihov izgon je, da njihova navzočnost v Britaniji ni več koristna za javnost.

Izčrpani ruski delavci

Neodvisni ruski sindikati sicer podpirajo prehod na tržno gospodarstvo, vendar zahtevajo tudi učinkovit mehanizem socialne zaščite

OD NAŠEGA DOPISNIKA

MOSKVA, 19. septembra – Federacija neodvisnih ruskih sindikatov, ki združuje okrog 50 milijonov zaposlenih, sicer podpira prehod na tržno gospodarstvo, ruskemu parlamentu pa očita, da je program radikalnih reform »500 dni« sprejel brez množičnega posveta. Predstavniki sindikata terjajo, da se »delovnemu ljudstvu« jasno in glasno pove, kaj so plusi in minusi novega modela gospodarjenja, za prehodno obdobje pa zahtevajo učinkovit mehanizem socialne zaščite že tako izčrpanega delavstva. Ne oziraje se na njihove zahteve, bo vlada Ruske federacije program radikalnih gospodarskih reform »500 dni« začela izvrševati že s prvim oktobrom.

Sindikati, zlasti zvezni, so že doslej očitali avtorjem prihodnjih strukturalnih gospodarskih sprememb, da so lastne koncepte in programe snovali mimo sindikatov. Nova organizacija neodvisnih ruskih sindikatov opozarja na uradno statistiko, da je doslej na delovnih mestih v Ruski federaciji letno umrlo 8500 delavcev, da je proizvodnja terjala 12500 invalidov. V nezgodah pri delu se je poškodovalo 440 tisoč delavcev, za profesionalnimi deformacijami pa je vsako leto zbolelo več kot 6000 delavcev. Neuradne številke so mnogo višje. Zaradi tega zahtevajo čimprejšnji sprejem posebne zakonodaje o varnosti pri delu.

Na nedavnem skupnem sestanku z Borisom Jelcinom in predsednikom ruske vlade Ivanom Silajevom so se dogovorili o sodelovanju z najvišjimi zakonodajnimi organi Ruske federacije, hkrati pa so kritizirali zvezno vlado, ki ne zna preprečiti strmega padanja življenjske ravni, anarhoidne razmere v družbi, ki se kažejo kot posledica neizpolnjevanja zakonov. Vse to je povzročilo množične stavke rudarjev, ribičev, naftarjev, železničarjev pa tudi zaposlenih v drugih gospodarskih panogah.

Neodvisni sindikati so nezadovoljstvo združili v pet osnovnih zahtev. V ospredju je izdelava vladnega načrta za nova delovna mesta ter zagotovitev materialne in socialne varnosti za brezposelne. Med drugim opozarjajo, da trg ne sme spodbuditi izkoriščanja delovne sile na račun podaljševanja delovnega tedna. Zato predlagajo postopno skrajšanje delovnika na 40 ur, na koncu pa na 38 ur. Predlagajo uvedbo dinamičnega sistema stimulativnih osebnih dohodkov in kompenzacijo inflacijske rasti ter zvišanja cen. Zahtevajo sprejem ruskega zakona o letnih dopustih, ki bo določal minimalen letni oddih od treh do štirih tednov. Spričo katastrofalnih razmer na trgu zahtevajo takojšnje izboljšanje preskrbe z osnovnimi živili, hkrati pa predlagajo sprejem restriktivne zakonodaje, ki naj preseka vse vrste špekulacij.

Neodvisna zveza ruskih sindikatov ne nazadnje opozarja na pogubne ekološke razmere, ki so seveda tragedija vse Sovjetske zveze. Kar 43 velikih ruskih mest je praktično v t. i. območju ekoloških nesreč, kjer zastruplitev zraka in vodnih virov nekajkrat presegata dopustne meje.

MIHA LAMPREHT

»Tudi mi smo umrli za domovino«

(19)

Pripravil: Branimir Nešović

Fotografije: Janez Zrnec in fotodokumentacija Dela

Da, to je bil tisti privid, ki je vodil može in fante v smrt – pravi Tone Šušteršič v polemičnem besedilu Vetrijski dogodki – v drugi luči (Tabor, 8, 1964), in nadaljuje: »Vojaki ne bi paradirali zadnjikrat po Vetrijskem polju, ako bi bili obveščeni, da je vrhovni poveljnik Slovenske narodne vojske kralj Peter II priznal rdečega maršala Tita, domobranska godba ne bi vadila tako neumorno dve 'prijateljski' himni (angleško in ameriško, op. avt.), če bi vedeli, da jih bodo ti prijatelji, čez nekaj dni vozili v smrt, domobranci ne bi nadevali na čepice jugoslovanske kokarde, če bi vedeli, da so partizani že postali redna jugoslovanska vojska, in angleški kamioni ne bi vozili med vriskanjem in petjem domobrancev iz Vetrinja nasproti najhujšim sovražnikom, če bi bilo fantom povedano pravočasno vsaj to, kar so povedali ubežniki iz prvega transporta . . .«

Šušteršič žolčno pravi, da je bilo značilno za vetrinjsko tragedijo: »Namesto strnjenih, udarnih domobranskih vrst, ki so se nameravale z drugimi borci boriti do zadnjega, je bilo s posegom NO na vojaško področje v najmanj primernem času, ta protikomunistična vojska razdvojena. 'Zavezniki so pred durmi. Nevarnost je minila. General Rupnik sedaj ni več potreben. Prišel je čas čistih rok.' Začela se je razprava, opredeljevanje za prevzem oblasti v novih razmerah. Vojski ni bil takoj dan ukaz, naj se razprši in poskrije, čim so pribežale prve priče, marveč se je še nadalje ugotavljajo, da smo na strani zaveznikov – naših prijateljev in da se bomo v Italiji združili z ostalimi edinicami.

Napaka vodilnih

V rednih razmerah bi poveljstvo gotovo moralo dajati odgovor, kajti resnica je, da so se vsi ubežniki s transportov javili na štabu SNV v Vetrinju, v stik z javnostjo pa niso mogli priti. Čeprav so se vesti o vračanju le tu pa tam infiltrirale med vojsko, so bile zanikane kot izmišljotine in zlonamerne. Napram vznemirljivim govoricam je bil glas poveljstva, da je vse v najlepšem redu, vedno močnejši, odločnejši in pomirjevalnejši.

Zagovorjati pa bi se moral predvsem tudi dr. Bajlec kot bivši 'vojni minister' zaradi prikrivanja in potvarjanja dejanskega stanja. Neprestano ponavljanje NO, da domobranske vojske ni več, da je slovenska narodna vojska, ki je prisegla že kralju Petru, da je ta del jugoslovanske kraljeve vojske, ki je na zavezniški strani itd., je ustvarjalo med vojaštvom in civilnim ljudstvom tako psihozo sigurnosti, gotovosti, da nihče že ni hotel verjeti v nevarnost, ki je bila že popolnoma vidna . . .«

Šušteršič je ugotovil, da se je dr. Bajlec zelo trudil, ko je skušal na 'partizanski' način prikazati in povečati 'greh' sodelovanja z okupatorjem. Toda prepričan sem, da je bila napaka vodilnih krogov, ki so slepo zaupali v prijateljstvo zavezništvo zlasti Angležev, ki so bili obenem Titovi zavezniki, mnogo hujša, saj je terjala tisoče in tisoče življenj, pravi Tone Šušteršič.

DOMOBRANSKI OFICIRJI NA VETRINJSKEM POLJU PRI CELOVCU – Vojska je tudi v ujetništvu funkcionirala po vojaško; poveljstvo je reorganiziralo posamezne enote, podeljevalo čine, vojaška godba je neutrudno vadila angleško in ameriško himno in celo novačili so nove vojake. Iz proglasov z dne 26. maja 1945:

». . . Po sklepu narodnega odbora za Slovenijo se pozivajo, da vstopijo v Slovensko narodno vojsko tudi sposobni moški od 18 – 40 leta starosti, ki so za vojaško službo sposobni in zdravi. Vstop v Slovensko narodno vojsko naj smatra vsak za svojo narodno dolžnost.

Kdor bo ostal v civilu, mora nujno računati, da ga bodo Angleži poslali kam na delo, ne bo pa mogel nihče odločati o tem, kam bo šel na delo. Vsak bo zato mnogo več koristil naši slovenski stvari, če vstopi v Slovensko narodno vojsko.

Prijave civilistov sprejema prijavni urad na dvorišču gostilne 'Schlosswirt' za gradom danes 26. maja od 14. – 18. ure.

Zastopa poveljnika pomočnik, polkovnik Mirko S. Bitenc, l.r.«

In iz drugega poziva:

». . . Poveljstvo Slovenske legije poziva vse svoje člane, da se javijo kapetanu Žitniku zaradi vstopa v Slovensko narodno vojsko.

Vstop v SNV je za članstvo SL obvezen . . .«

Dr. Stanko Kociper je v emigrantskem »Taboru«, 5 – 6, 1981 ob teh pozivih zapisal: ». . . Na kaj, za božjo sveto voljo, je nesrečni Mirko Bitenc oslanjal ta korak? Dva dni po odhodu Srbov, ko bi obveščevalni odsek poveljstva SNV moral že natančno vedeti za njihovo usodo! . . . Kako je mogel Narodni odbor kot vrhovna in odgovorna slovenska inštanca to dovoliti ali vsaj prezreti – kaj šele skleniti! Ta dva poziva namreč predstavljata usodni višek v vzročnem kompleksu psiholoških osnov domobranske tragedije! Kdo bi pač mogel mobilizirati ljudi za pohod v množično smrt?! . . .«

Še skoraj dvajset let pozneje so v »Taboru«, 5–6, 1983 kritično spodbijali Bajlečeve ugotovitve v »Gradivu k Vetrinju«. Priznavajo mu sicer, da nihče, ki se bo s temi dogodki ukvarjal, ne bo mogel mimo tega »gradiva«, vendar, da se kaže ustaviti pri nekaterih »najbolj zgrešenih navedbah«.

Čas za ljudi »čistih rok«

»Osnovna in vodilna misel Bajlečevega pisanja je namreč v kratkem naslednja: ker se je general Rupnik s kolaboracijo z Nemci in pred tem z Italijani kompromitiral, in ker se je kompromitiralo tudi slovensko domobranstvo s spomladi 1944 opravljeno ‚prisego', je tako imenovani narodni odbor za Slovenijo smatral za svojo dolžnost in glavno nalogo, da stori vse, kar je potrebno, da v slučaju stika z zahodnimi zavezniki slovenski domobranci ne bodo predstavljeni kot neka od Nemcev organizirana in podpirana vojska pod poveljstvom ‚kolaboracionističnega generala', temveč kot slovenska NARODNA vojska pod vrhovno kontrolo izvoljenih predstavnikov naroda, to je narodnega odbora za Slovenijo.

Zamisel sama, odnosno argumenti zanjo so logični in sprejemljivi: vprašanje ‚kolaboracije' bi lahko počakalo urejenih razmer po vojni, prehod domobranstva v ‚narodno' vojsko in prehod pod kontrolo neke osrednje politične avtoritete pa bi bil logičen in spričo razvoja na frontah tudi nujen.

Zgrešena je bila odločitev, KDAJ naj bi bil ta prehod izvršen. Po toči je seveda lahko zvoniti; toda tudi med samo vojno, sredi najhujšega divjanja komunističnih partizanov bi ljudem, ki bi bili resnični vodniki, moralo postati jasno, da se je bojna sreča v zgodnjem letu 1943 dokončno nagnila na stran zahodnih zaveznikov in demokracije in da je bil takrat torej pravi, pa tudi ZADNJI čas, da se komunistični fronti zoperstavi neka resnično demokratična alternativa. Z drugimi besedami: slovensko demokratično politično vodstvo bi takrat (najkasneje po kapitulaciji Italije) moralo oditi v ‚hosto' in si s tem pridobiti legitimacijo resničnega narodnega predstavništva. Za tako akcijo, se pravi, za zaščito nekako ducata ljudi, pa niti ni bila potrebna neka kdo ve kako številčna oborožena ‚ilegala'. Toda namesto tega so se gospodje za širokim hrbtom starega Rupnika izživljali v več ali manj tradicionalnih medsebojnih intrigah ter čakali tistega ‚velikega' trenutka, ko bodo ‚čistih rok' spet prevzeli narodno krmilo. Po njihovem mnenju je ta ‚veliki' trenutek sledniič napočil – 3. maja 1945 – teden dni pred polomom!

V tem ‚velikem' trenutku torej je Narodni odbor za Slovenijo z znanim zasedanjem na Taboru domobrance proglasil za slovensko narodno vojsko, odstavil ali odrinil generala Rupnika in dal domobranstvu novega generala, čeprav je ‚Jugoslovanska vojska v domovini', v katero naj bi bila vključena slovenska narodna vojska (s prisego kralju, ki pa je seveda nikdar ni položila) že imela svojega slovenskega generala – Andreja-Ivana Prezlja (torej četniškega generala, op. av.).

DELO
Samostojen časnik za samostojno Slovenijo

Marković in ustava skupine občanov

VOJKO FLEGAR

Bogve, ali Ante Marković še kaj razmišlja o ugledu, ki ga baje v tujini uživa njegova vlada. Vsekakor pa ne bi smel biti presenečen, če ga bo ob prvi priložnosti kakšen zahodni kolega pobaral o tem, kakšno je pravzaprav njegovo in vladno stališče glede Kosova in sploh človekovih pravic, hkrati pa ponovno opomnil, da gospodarska pomoč ni odvisna samo od kakovosti reformnih ukrepov. Neznosna lahkotnost in enostranskost, s katero se zvezna vlada loteva političnih vprašanj (največkrat pa jih tako pospravi pod preprogo) je namreč s stališčem o nelegitimnosti, protiustavnosti in sovražnosti »kosovske ustave iz Kačanika« zanesljivo pritegnila tudi pozornost tujine.

Ni treba dvomiti, da so zagovorniki srbske politike na Kosovu (ki se vse bolj spreminja v Endlösung) zdaj spet malce bolj zadovoljni z zvezno vlado. Potem ko so več kot teden dni držali Markovića in njegove ministre (zlasti pravosodnega) pod navzkrižnim ognjem zaradi legalizacije Demokratične zveze Kosova, so poleg obsodbe »ustave skupine občanov« od Kambovskega dobili še nedvoumen namig, da namerava Rugovovi stranki odvzeti »licenco«. Najbrž jih malce moti le počasnost, s katero je zvezna vlada reagirala, a ta je že pregovorna. Tisti pa, ki dvomijo v legalnost in nenazadnje tudi politično oportunost razpustitve kosovske skupščine in vseh drugih ukrepov, ki so temu sledili, pa se lahko samo zgražajo, vendar že davno ne več s presenečenjem.

Legitimnost prizadevanj predsednika zvezne vlade, da svojim ustavnim dopolnilom in reformnim (gospodarskim) predlogom zagotovi vsaj »minimalno« podporo (zaradi česar je bil konec koncev prejšnji teden tudi v Sloveniji) je odslej močno vprašljiva. Potem ko je Marković še sredi avgusta obljubil, da bo zvezna vlada rešila problem »manjkajočega soglasja« k ustavnim amandmajem (ironija usode je, da so jih v Kačaniku tudi zares dobili) zaradi razpuščene kosovske skupščine, je zdaj Kosovo kot konstitutivni del federacije mimogrede odpisal. Sam je kosovsko skupščino proglasil za »tajni sestanek občanov albanske narodnosti« (in se, mimogrede, zlagal, saj so bili prisotni tudi »nealbanci«), tako da mu očitno nikakršno ustavno sodišče ni več potrebno za presojo ustavnosti srbskega zakona »o posebnih okoliščinah«. Da ne dosedanje ne dopolnjene jugoslovanske ustave s tem ni več, pa najbrž ni treba posebej poudarjati. In kot da to ne bi bilo dovolj, Markovićev policijski podminister v zvezni skupščini spet briljira s političnimi ocenami (delegati albanske narodnosti so odkrito prestopili na stran separatistov), za katere nima nikakršnih pooblastil.

Če si Marković po ugotovitvi, da so »ustavne institucije« nezadostne za celovito politično in gospodarsko reformmo (izrečeni tudi med zadnjim obiskom v Sloveniji), njihovo »razširjanje« zamišlja na tak način in na račun skoraj dveh milijonov svojih podanikov, potem bo samo pospešil in do neslutenih razsežnosti zaostril razpad države, za katero mu je bilo doslej menda vseeno le, ali je federacija ali kaj drugega. Delegati razpuščene kosovske skupščine so tudi z ustavo namreč priznali Jugoslavijo (in zavrnili Srbijo) kot svojo domovino, a ker jim ta vztrajno obrača hrbet, lahko pride do odločitve, ki jo je Ibrahim Rugova označil kot »veliko nesrečo za Albance«. Odcepitev in združitev z Albanijo za vsako ceno bi postala njihova edina opcija. Srbska politika na Kosovu ne skriva, da bi rada dosegla prav to, z Markovićevo pomočjo pa ji bo to šlo hitreje od rok. A tudi drugi se bodo lažje odločali.

Odnosi z Izraelom – zdaj

JAKA ŠTULAR

Po vrhu v Helsinkih je postalo jasno, da bosta supersili tudi na Bližnjem vzhodu delovali skupaj, enako kot na drugih področjih svetovne politike. Še več, vse kaže, da bi bila po koncu zalivske krize mogoča »mednarodna konferenca ali druga oblika diplomatskega sestanka, na katerem bi sodelovali ZDA in ZSSR«. Te dni govori belgijski zunanji minister Eyskens o bližnjevzhodni konferenci po vzorcu KVSE, evropske konference o varnosti in sodelovanju. Iz takšnega procesa ni mogoče izključiti ne Izraela ne Jugoslavije. Čeprav je vse to najbrž še precej oddaljena prihodnost, je dejstvo, da po zalivski krizi in vrhu v Helsinkih nič več ne bo tako, kot je bilo doslej.

To velja tudi za odnose Jugoslavije z Izraelom, prekinjene po sedemdnevni vojni 13. junija 1967 proti zdravemu razmisleku večine tedanjega jugoslovanskega političnega vrha. Nadaljnjo zgodovino poznamo. Dogajala se je, vsaj kar se Izraela tiče, v veliki meri, posebno spričo neverjetnega dejanja Anvara el-Sadata novembra 1977, brez Jugoslavije in mimo nje – ravno takrat, ko bi bila njena prisotnost v Izraelu s kateregakoli zornega kota najbolj koristna in potrebna.

Koristna in potrebna bi bila v še večji meri zdaj, v novih okoliščinah zalivske krize, ki je vsaj deset arabskih držav z Egiptom in Sirijo, da ne govorimo o prestrašenih vladavinah ob Zalivu, stopilo na ameriško in po Helsinkih na svetovno stran.

Izrael se uradno distancira od krize in opira svojo politiko na prepričanje, da mu bo kriza prinesla dobiček, ker bosta glavna nasprotnika, Irak in Palestinska osvobodilna organizacija, premagana in diskreditirana. PLO je dejansko v svoji politiki stavila na napačnega konja, na Irak, ki jo je podpiral vse od leta 1982, od bolečega umika iz Libanona.

Najnovejši razvoj dogodkov pa jasno kaže, da je bližnje-vzhodna kriza neločljiva celota, iz katere se Izrael ne more izločiti. V Jeruzalemu danes vedo, da jih čaka bistven preobrat v diplomatskem in vojaškem položaju Izraela, če pride na Bližnjem vzhodu do prvega preskusa tako imenovane nove svetovne ureditve. Ta pa zajema tudi rešitev izraelsko-palestinskega problema, toda ne z aneksijo zasedenih ozemelj.

V tem kontekstu, tudi če je zamišljen najprej pod pokroviteljstvom supersil, Jugoslavija ne bi smela manjkati. Tem bolj, ker si teh novih okoliščin ni mogoče predstavljati brez širše udeležbe v prvi vrsti arabskih in sosednjih sredozemskih držav.

V tem približno zarisanem okviru je nedvomno prostor za Jugoslavijo, kljub njenim notranjim problemom in dejstvu, da je po letu 1967 vrgla vso težo svojega vpliva v eno samo skodelo regionalne tehtnice.

V določenem trenutku zalivske krize in njenih širših aspektov, je bilo posredovanje Jugoslavije kot predsedujoče neuvrščenih celo zaželeno. Zgodilo pa se praktično ni nič, kljub ponudbi člana predsedstva SFRJ dr. Drnovška, da se kot (še zmeraj) predsedujoči gibanja vključi v posredovanje.

Medtem ko se vse to dogaja, pa vprašanje obnove diplomatskih odnosov, bolje rečeno navzočnosti Jugoslavije na enem ključnih prizorišč nastajajoče bližnjevzhodne politike, menca na mestu.

Od majskega sondiranja veleposlanika Milana Zupana v Izraelu, si ni zgodilo pravzaprav nič. Menda iz strahu za tehtne interese Jugoslavije na drugi strani. A podobne interese imajo ali so imeli tudi drugi, Madžarska, Češkoslovaška, Poljska in Nemška demokratična republika, ki so skupaj z Jugoslavijo leta 1967 po proslulem moskovskem sestanku prekinile odnose z Izraelom, a so brez škode, prej z okrepitvijo svojih pozicij, obnovili stike z Izraelom.

Zdaj je na vrsti še Moskva v svoji novi vlogi partnerja Združenih držav v zalivski in še posebej v bližnjevzhodni krizi.

V Beogradu pa se razen objavljenega sklepa o obnovitvi diplomatskih odnosov, ni zgodilo nič: razen načelnega stališča zveznega predsedstva, ki sklep potrjuje, prepušča pa zvezni diplomaciji izbiro trenutka, ko bo »najmanj problemov s prijatelji«. Toda »prijatelji«, se prvi Arabci, sami ne bodo mogli rešiti ničesar, ker je problem že zdavnaj prerasel ta ovkir. Nam so ostale le hude politične in gospodarske težave.

Kdaj bi bil torej primernejši trenutek za celovito zastopanost Jugoslavije na Bližnjem vzhodu, se pravi tudi v Izraelu, če ne zdaj?

Kraljestvo za lastnika

SILVA ČEH

Kot je napovedal podpredsednik dr. Jože Mencinger, slovenska vlada hiti s pripravo zakona o privatizaciji. Na odgovore, ali bo slovenski zakon miniral zvezni model, bo treba še počakati. Možnosti, da bi se odpovedali privatizaciji s pomočjo internih delnic iz zakona o plačah, pa tudi v slovenski vladi ne izključujejo. Se s svojim zakonom o privatizaciji približujejo lastniku?

O slovenskem zakonu bodo seveda zadnjo rekli delegati slovenske skupščine. V neobveznih pogovorih z ljudmi, ki spremljajo »olastninjenje« družbene lastnine, pa je mogoče slišati mnenja, da že sam slovenski zakon o privatizaciji pomeni negacijo zveznega zakona. Slovenska vlada je na nedavni seji sicer ocenjevala, povzemamo iz njenega pisnega mnenja, da so interne delnice iz zakona o družbenem kapitalu korak naprej pri preoblikovanju družbene lastnine. Kljub takšni podpori pa »o zakonu« tudi rahlo dvomi. Tako se njen dvom opira npr. na prvi odstavek 14. člena (zakon o družbenem kapitalu), ki se glasi: »Podjetje lahko izdaja interne delnice pod pogoji, ki jih določa ta zakon, eno leto po njegovi uveljavitvi.« Takšna zakonska dikcija, ocenjujejo v slovenski vladi, bi lahko podjetja silila v uniformiran, edini možen model privatizacije.

Ob morebitni zavrnitvi tega zakona v slovenski skupščini, bi postal »neuporaben« tudi zakon o plačah in interne delnice »iz plač«. Te interne delnice, če zadostujejo samo podatki SDK, v podjetjih po Sloveniji kar pridno »delijo«. Z napako, kot ugotavlja SDK, ker niso obdavčene. To je samo ena od napak tega modela preobrazbe lastnine. Pa vendar, vprašamo se lahko, ali ni napaka že v tem, da se je morebiti na račun delnic iz plač kakšnemu podjetju izboljšali likvidnostni položaj, akumulacija? Navsezadnje, na kaj se opirajo v zvezni vladi, ko že napovedujejo skorajšnje povišanje zveznega proračuna?

Vrnimo se k napovedanemu zakonu o privatizaciji. Že vnaprej ga spremlja kritika. Še zlasti tistih, ki so prepričani, da je treba družbena podjetja najprej podržaviti. Na Hrvaškem – z njimi se zdi, da nekako enakopravno tekmujemo – je pravkar odstopil njihov »minister za privatizacijo« dr. Dražen Kalogjera. Dr. Kalogjera, tako kot dr. Mencinger pri nas, kategorično nasprotuje enkratnemu podržavljanju.

Kdo ponuja bodočim delničarjem več? Tisti, ki so za podržavljanje ali oni, ki jim ustrezajo že interne delnice? Ali pa tisti, ki še vedno vztrajajo, da je treba že na začetku ponuditi raznolik načine privatizacije?

Slovenski zakon o privatizaciji naj bi se od zveznega (predvsem zveznih internih delnic) razlikoval prav zato, ker naj bi bila njegova ponudba privatizacijskih načinov večja. Ali bo v njih mogoče zaslediti posebnosti, ki bi na primer zahtevale stvarno in ne zgolj knjigovodsko oceno podjetij? Čisti računi bi verjetno povečali zaupanje, pa četudi samo internih delničarjev . Dokler ne bodo zaupali ti, tudi »zaresnih« delničarjev ne bo.

Vprašanje, ali bo slovenski zakon o privatizaciji miniral zveznega, je pravzaprav postransko. In takšno bo ostalo vse dotlej, dokler se ne bo kakršenkoli lastninski zakon v prvi vrsti ubadal z zaščito lastnika.

ZA NOVO ŽENSKO POLITIKO

Predlog za avtonomno nestrankarsko ali nadstrankarsko žensko gibanje

Površno obravnavanje in izrabljanje ženskega vprašanja – Slovenske leve stranke so žensko politiko izrinile na obrobje, stranke vladajoče koalicije pa nimajo skupnih stališč

V predvolilni fazi slovenske pomladi so nova družbena gibanja, novo nastale stranke in prenavljanje starih družbenopolitičnih organizacij v žensko politiko na Slovenskem prinesli pomembne teoretske in praktične inovacije.

Novo žensko gibanje je sredi 80-ih let teoretsko ovrglo enostransko podreditev ženskega pod razredno in zoženje ženske zgolj na delavko – v naših razmerah »samoupravljalko«. Razgalilo je tudi dejansko neenakopravnost spolov v ekonomiji, politiki in zasebnem življenju; spolno drugačnost je razbremenilo kriminalizacije predsodkov, moralne zavrženosti in jo pripeljalo do njene prve javne civilnodružbene artikulacije – Magnus, Lilit; razgalilo je tudi brezbrižno mižanje javnosti in politike pred problemi spolnega nasilja, zlasti posilstva in nasilj v družini, med partnerjema in otroci. Uveljavila so se tudi nova gesla: zasebno je politično; razlika med spoloma je eden od temeljev za resnično enakost možnosti biti človečen, v priznavanju te različnosti in ne samo ob pravni enakopravnosti spolov.

Novo nastale stranke, takrat povezane v Demos, kot opozicijski grupaciji so do ženskega vprašanja pred volitvami zavzemale zelo različna stališča. Ene se niso izrecno opredelile, ali pa šele, ko so bile v predvolilnih polemikah v to prisiljene, druge so šle po poti odprtega vračanja k ideologiji vračanja žensk v kuhinjo, k cerkvi in otrokom, tretje so se trudile preoblikovati rojevanje v nacionalno dolžnost.

Prenavljajoče se mladinske organizacije, socialistična zveza in zveza komunistov so se, vsaka po svoje in različno hitro odzivale na impulze novega ženskega gibanja tako, da so prevzemale njegove osvobajajoče potenciale. ZKS-SDP se je zlasti oprla na ugotovitve njegovega levega, zmernega v zadevah spola, k kooperaciji, ne pa k izključujočnosti naravnanega pola in se razmejila do drugih strankarskih opredelitev. Takšno ravnanje je tem organizacijam prineslo pomembne točke v predvolilnem boju, zlasti ob polemikah o splavu in družbeni vlogi žensk, ki se je razvila tik pred volitvami.

Volilni neuspeh

Poskus ohraniti nadstrankarsko strukturo ženskega gibanja in ga neposredno pripeljati v Skupščino, je z neuspehom nadstrankarske samostojne ženske liste spodletel.

Enako so se izjalovila prizadevanja in proklamacije zlasti levih strank, da bodo v svoje vrste, na najbolj izpostavljena mesta pripeljale bistveno večje število žensk. Skupščina Republike Slovenije je najbolj »možata« Skupščina celotnega povojnega obdobja, v Izvršnem svetu jih je le za sol, da o spolni strukturi vodstev vseh strank, z rahlo izjemo ZSMS-liberalcev, sploh ne govorimo.

Leve stranke, predvsem tiste, ki so po volitvah ostale v opoziciji, so po volitvah vprašanje ženske politike, po svoji dobri stari navadi, spet izrinile na obrobje svojega političnega zanimanja.

Stranke vladajoče koalicije pa nimajo skupne ženske politike, ampak skušajo to vprašanje, vsaka malce drugače uporabiti kot sredstvo v svoji koncepciji družbenega razvoja.

Krščanski demokrati svoje geslo »ora et labora« dopolnjujejo še z glorifikacijo materinstva in številčnih družin, Socialdemokrati in demokratska stranka pa tipaje poizkušajo žensko predvsem spremeniti v objekt nove demografske, socialne in družinske politike.

Rastoča ekonomska kriza, zlasti rastoča brezposelnost, ki že ogroža in bo v prihodnje še mnogo bolj ogrožala, zlasti delovna mesta v feminiziranih panogah in družbenih dejavnostih, sili že pred volitvami izpostavljene civilno-družbene pobude, da vztrajajo, hkrati pa ustvarja tudi nove. Posebno pomembne bodo postajale pobude sindikatov v feminiziranih dejavnostih in prizadevanja kmečkih žensk, katerih samostojnost in samozavest bi lahko bistveno načela brezposelnost njihovih mož, ob izgubljanju dela v tovarnah.

Skupine žensk, ki so in ki še bodo nosilke teh pobud so sedaj razpršene, ne vedo prav na koga naj bi se obrnile – na stranke? na vlado? na skupščino? na upravne organe? na javne institucije? na gospodarsko zbornico? – jasno pa jim je tudi, da nobeden od teh naslovnikov sam zase ni dovolj močan, da bi lahko učinkovito ukrepal.

Mediji, predvsem družinske revije, pa tudi del dnevnega in ožjepolitičnega tiska, se skoraj gverilsko bojujejo, da bi se nadaljevalo družbeno učenje medsebojne človeške solidarnosti in samopomoči, pa tudi obveščanje vse javnosti, da so ženski problemi tu, da terjajo odgovore, hkrati pa mnogi mediji že zrcalijo tudi postopno vzpostavljanje in vzpon klerikalističnih, neokonservativnih vrednot in politik, glede odnosov med spoloma in med generacijami. **Tako so sedaj vse stranke pred dilemo, ali naj žensko problematiko poizkusijo instrumentalizirati in uporabljati kot sredstvo v strankarskih tekmovanjih in tako zbirati volilke na kratek rok, ali pa naj se opredelijo za žensko politiko, ki bo omogočala učinkovito samoorganiziranje civilno-družbenega ženskega gibanja, koordinacijo njegovih razpršenih pobud in njegov nenehen pritisk na sebe same, na skupščino, na vlado in tako, ne le zbirale volilke, ampak predvsem sprostile dragoceno razvojno energijo, več kot polovice prebivalstva na Slovenskem.**

Prvo ravnanje vsem strankam na videz narekuje dejstvo, da so volitve blizu, drugo pa, da pravzaprav ni resnih možnosti, da bi se jim tak manever posrečil.

Civilna družba in strankarska okostenelost

Poleg teh zelo pragmatičnih, obstajajo tudi izredno močni načelni argumenti, zakaj bi bilo dobro, da stranke zavestno izberejo drugo možnost in da oblikujejo pobude za razvoj nadstrankarskega ženskega gibanja na Slovenskem.

Površno izrabljanje ženskega vprašanja nobeni stranki ne more do te mere okrepiti njenega vpliva v Skupščini, da bi se njena moč neposredno povečala pred volitvami. Krepitev moči, samostojnega ženskega gibanja in odpiranja skupščinskih vrat temu gibanju, ki se ga lahko dokaj uspešno loti slednje izmed njih, pa lahko proizvede presenetljive učinke. Tam, kjer bi posamezna stranka v javnosti ne bila dovolj prepričljiva in učinkovita, tam bodo nosilke civilno-družbenih iniciativ lahko uspešne. Toda brez potrpežljivega dela poslank in poslancev v Skupščini, da bi ženska politika ne postala »žeton« strankarskih prepirov in izključevanj, bodo težko prišle do oprejemljivih rezultatov. Simbioza avtonomnega ženskega gibanja in projektnih koalicijskih pobud strank na Slovenskem pa bo nujno rodila, tudi zdravilne antibirokratizirajoče učinke v strankah in v družbi. Vsi se upam zavedamo, kako resen problem je strankarska okostenelost. Liderstvo in birokratizacija. Tudi v vseh in novo nastalih strankah te stranpoti nastajajo in se krepijo hitreje, kot se krepi njihova sposobnost za prodorno, javno, demokratično delovanje.

Morda najodločilnejši razlog, zakaj je avtonomno nestrankarsko žensko gibanje danes v Sloveniji nujno potrebno, pa je v naslednjem: v državico pod Alpami gredo hudi časi, težkih razvojnopolitičnih, sistemskih sprememb in dramatičnih razpletov mednacionalnih odnosov v Jugoslaviji, na Balkanu in v Evropi. Za take čase so samo stranke, še posebej razdrobljene in zapletene v medsebojne ideološke zdrahe, kaj krhki instrumenti. Civilna-družbena gibanja pa so neuničljiva in iz izkušenj vemo, da čimtežji so časi, nujnejše postaja tudi samozavestno delovanje žensk v razvozlavanju usodnih razvojnih zagat.

Zato svoji stranki ZKS-SDP in vsem drugim skupščinskim strankam predlagam nov pristop k ženski politiki:

1. predlagam, da v Skupščini poslanke ustanovimo ženski klub;

2. predlagam, da ustanovimo informacijski center in zagotovimo zbiranje podatkov o strankarskih, sindikalnih, društvenih in vseh drugih civilno-družbenih ženskih pobudah, ter si pri komisiji za žensko politiko v Skupščini organiziramo banke podatkov;

3. predlagam razvoj regionalnih jeder nadstrankarskega ali nestrankarskega ženskega gibanja v vseh velikih mestih in oblikovanje posebne politike za sodelovanje žensk v razvoju nerazvitih in depopuliranih predelov Slovenije;

4. predlagam oblikovanje skupnih akcij, aktivne podpore za uresničenje avtonomnih, civilno-družbenih ženskih projektov, npr.: zavetišč za pretepene ženske in otroke in mreže materinskih domov;

5. predlagam oblikovanje skupnega načrta za sistemsko razvijanje stikov med ženskimi pobudami v Jugoslaviji in v svetu.

Odziv poslank vseh strank, s katerimi sem se do sedaj o tem pogovarjala kaže, da obstajajo kar dobre možnosti, da bi moja pobuda lahko padla na plodna tla.

SONJA LOKAR

REKLI SO

Vlada si zasluži kritiko

Dr. **JOŽE PUČNIK,** predsednik SDSS, na forumu socialdemokratov v Mariboru:

»Vse od volitev dalje se gospodarski položaj v Sloveniji slabša. Ukrepi naše vlade pomenijo le krpanje lukenj v sistemu. Poskuša preprečiti propad podjetij tako, da je pravila za stečaj omilila. Toda ne gre za ostro kritiko vlade, čeprav si kritiko zasluži. Šele jesen bo prinesla prave sistemske ukrepe. Predvsem tiste, ki bodo zagotovili nadzor nad družbeno lastnino. Pomemben ukrep bo tudi sprememba zakona o postavljanju poslovodnih delavcev. V vseh podjetjih, ki so v težkem položaju, bodo ponovno razpisali vodilna in vodstvena delovna mesta, v komisijah pa bo sodelovala tudi država. Čeprav je to zelo nepopularno, se bo politika spet vtikala v gospodarstvo. Kaj posebnega si od vseh teh ukrepov ne moremo obetati, bo pa prišlo do reorganizacij. Doslej vlada ni uspela ugotoviti, katera podjetja si zaslužijo preživetje, zato je v nekaterih primerih po nepotrebnem zapravljala denar.« (V. V.)

Država po dogovoru

Dr. LJUBIŠA STANKOVIĆ, član predsedstva SR Črne gore, predsednik Socialistične stranke Črne gore in predsednik iniciativnega odbora Zveze reformskih sil v Črni gori, za Nedjeljo:

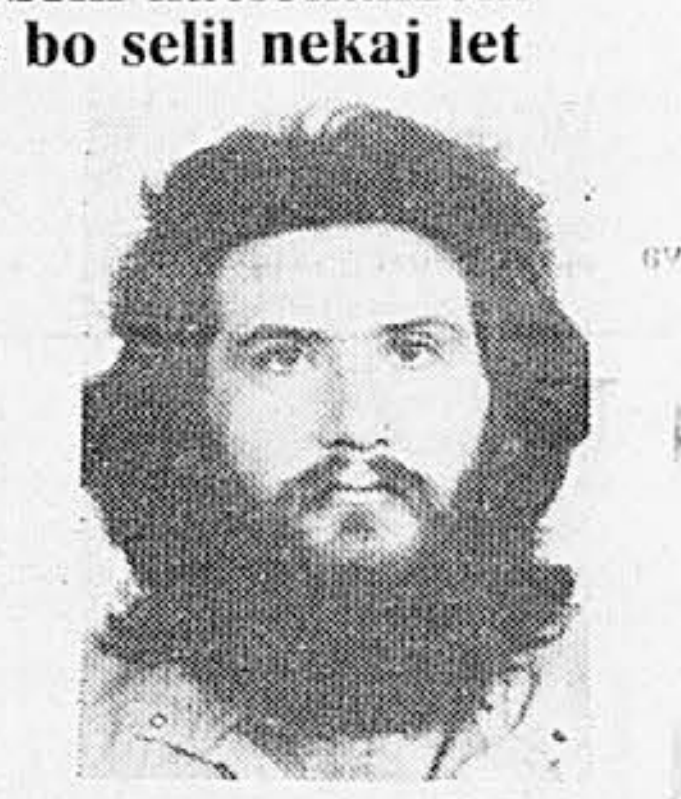
»Socialistična stranka Črne gore vidi bodočo Jugoslavijo kot sodobno, učinkovito, demokratično in federativno zvezno državo, nastalo na podlagi dogovora med enakopravnimi narodi in republikami. Pot do take države pa bo sorazmerno dolga. Velika ovira bodo tisti, ki nastopajo z izključnih pozicij: »Jugoslavija bo konfederacija, ali je ne bo«, in »Jugoslavija bo federacija, ali je ne bo«. Tako eni kot drugi enako resno ogrožajo jugoslovansko državo. Učinkovite države namreč ne morete ustvariti z nikakršnim dekretom, k temu pa ne prispevajo niti izključna stališča, ki terminološko celo niso definirana. Zgodovinske izkušnje v svetu nas uče, da je treba v narodnostno in versko tako pisanih okoljih kjer se kažejo velike razlike tudi v kulturni in gospodarski dediščini, ustvarjati zvezno državo postopoma in z dogovorom med posameznimi narodi. Pri nas šele preživljamo vse tisto, kar bi morali pri nastajanju skupne države. Nastanek zvezne države v naših razmerah zahteva popolno suverenost njenih posameznih republik in njihovo neodtujljivo pravico do samoodločbe. Bili pa bi politično slepi, če ne bi izrazili tudi dvom, da je to v sedanjem trenutku uresničljivo, še zlasti, če upoštevamo stališča v nekaterih drugih republikah oziroma v vsej Jugoslaviji. Da zvezna država polagoma izgublja svoje funkcije in da gre, kot temu rečemo, za konfederalizacijo Jugoslavije, je pač realnost. Po mojem mnenju ne smemo nobeni republiki in narodu vsiljevati lastnega videnja državne ureditve. Nikakor nisem za to, da se z orožjem spravljamo nad bratske južnoslovanske narode in jih »osvobajamo« zakonito izvoljenih vodstev oziroma postavljamo na oblast »poštene« Slovence, Hrvate, Srbe, Makedonce ali Muslimane. Prepričan sem, da bodo v ozračju pravega medsebojnega spoštovanja in dogovarjanja vsi vendarle izbrali skupno zvezno državo, ki bo v interesu vseh, kako jo bomo imenovali – federacija ali konfederacija, pa sploh ni pomembno.«

Pomoči od nikoder

JOŽE MAUHAR, direktor podjetja Ferromoto Maribor na seji upravnega odbora GZS-Območne zbornice za Podravje:

»Obisk predsednika ZIS Anteja Markovića smo pričakovali v Mariboru z zmernim optimizmom. Po njegovem zadnjem obisku v Mariboru pa tega optimizma ni več. Ni še jasno, ali ima izvršni svet kakšno novo smer, v katero se bomo zagnali. Kot vse kaže nam Marković ne bo pomagal, občutek pa imam, da tudi Peterle ne preveč. (M. K.)

Srbski nacionalizem se bo selil nekaj let

Dr. DRAGAN VESELINOV, predsednik Ljudske kmečke stranke, v sarajevski Nedjelji:

»Menim, da bo nacionalizem, še posebej srbski, po katerem se, kot po največjem, ravnajo tudi vsi drugi nacionalizmi, trajal še nekaj let in se selil z enega ozemlja na drugo. Najprej bo aktualen problem Srbov na dalmatinsko-kninskem področju, kasneje pa še Srbov v Liki. Prišlo bo do namernega provociranja, čeprav so tudi hrvaške oblasti delno neumne, saj vse kaže, da se nočejo spopasti z razmerami, za katere sedanje vodstvo ni krivo.

Značilen je primer Srbov. Ob iskanju ravnotežja ob kosovskem problemu so izrekli svoje zaupanje nacionalkomunistom in nacionalistom. Ljudje pa so izgubili – svobodo. Pravzaprav je sploh nimajo. Ne samo da je nimajo Srbi na Kosovu, nimajo je Srbi nasploh. Tega ne opažajo niti opozicijske sile v Srbiji, še posebej tiste, ki so v tem zavezniške s komunističnimi oblastmi.

Gotovo se bo pojavil tudi velik muslimanski nacionalizem (pravzaprav traja že nekaj časa), pojavil se bo makedonski nacionalizem, zeleni črnogorski ... (Ker je naše prebivalstvo premešano, še posebej srbski narod, ki živi na vsem ozemlju, bo prav srbski nacionalizem tisti, ki bo izzival druge, naj se opredelijo o njem, kot bi staromodno rekli komunisti.)

To bi lahko trajalo tudi več kot dve ali tri leta, vendar bo izginilo ob krepitvi sloja zasebnikov, novi tehnologiji, preostalem duhu jugoslovanske integracije in zunanjemu pritisku. Na prvem mestu je pritisk Zahoda, ki mu takšna zmešnjava ne ustreza. Če je Zahod tako odločno odgovoril na iraški vpad v Kuvajt, se ne bi smeli slepiti, da bo odziv na poskus razbijanja Jugoslavije manjši. Najpomembnejši dejavnik, ki nas bo držal skupaj, pa je nastajanje novega srednjega razreda, torej zasebne lastnine, obrti, predelovalne industrije, bančništva, nove tehnologije. To seveda ne pomeni, da je treba obdržati sedanji sistem administrativno razporejenih pravic v Jugoslaviji. Vsak, ki svojim volilcem (ne kot slojeviti, ampak kot politični skupini) želi dobro, bi se moral zavzemati za minimalen dogovor o jugoslovanski ekonomski politiki. Gre za dinar, carinsko politiko, vojsko, male zvezne policije, zunanjo politiko, kmetijski proračun ... Nisem prepričan, da bi moralo imeti kmetijstvo večji delež v zveznem proračunu kot danes, če bi notranje prestrukturirali njegovo porabo.

S takšno Jugoslavijo bi bil zadovoljen. Za Evropo ne bi potrebovali ničesar več.«

PREJELI SMO

Pomnik za povojne žrtve

Iz vesti, objavljene na prvi strani Dela z dne 7. 9. 1990 smo zvedeli, da je predsednik izvršnega sveta Skupščine Maribora Anton Rous najavil postavitev in za 1. november tega leta odkritje spomenika »na pokopališču v Dobravi vsem žrtvam pobojev v letih 1945–1948 v Mariboru in okolici«. Za postavitev spomenika »bodo dali tudi denar, ki so ga v proračunu naprej namenili za sofinanciranje monografije o 14. diviziji«.

Stvar Skupščine, njenega izvršnega sveta in občanov Maribora je seveda, kje, komu in kakšne spomenike bodo postavljali. Odločno pa protestiramo, da se v tem določenem primeru na kakršenkoli način vpleta 14. udarna divizija NOV Slovenije, ki se je skoraj poldrugo leto v izredno težkih pogojih in z velikimi žrtvami bojevala na Štajerskem proti okupatorju in vsem, ki so izvajali Hitlerjev ukaz, da naj to deželo napravijo zopet nemško. Divizija je odigrala tudi izredno pomembno vlogo v sklepnih operacijah za končno osvoboditev Slovenije s Koroško vred, kjer je vojno končala 15. maja in nato po umiku iz Koroške od 22. maja do zadnjih dni junija držala položaje v popolni vojni pripravljenosti severno od Drave na črti Košenjak, Sv. Vincenc, Sobota, 1. julija 1945. leta pa je v sestavi 3. Armade JA odšla na območje Banata v Vojvodini.

Sredstva, ki so v proračunu mesta Maribor namenjena za monografijo 14. divizije, znašajo 561,85 dinarja. Te naj bi po sporazumu vplačali za 1990. leto mesto Maribor in 15 občin Štajerske v sklad za zbiranje gradiva in za pripravo še preostalih monografij brigad v sestavi 14. udarne divizije. Morda se je ideja za postavljanje spomenika žrtvam pobojev po vojni porodila kot povod za izstop iz sporazumu. Kakorkoli že, borci 14. udarne divizije bomo tudi to prenesli.

IVAN DOLNIČAR,
predsednik RO ZZB NOV,
za odbor skupnosti borcev
14. udarne divizije
NOV Slovenije

Še o ultrazvoku in dr. Demšarju

Kot vodja ultrazvočne diagnostike za celotno področje zdravstvenih domov Ljubljana čutim dolžnost, da ob nenadnem vpadu privatne ultrazvočne ambulante dr. Demšarja v našo delovno organizacijo izrazim še svoje mnenje.

Z ultrazvočno diagnostiko abdominalnih obolenj se kot radiolog ukvarjam že od samega začetka te dejavnosti v Ljubljani in dobro poznam to problematiko. V Zdravstvenem domu Ljubljana sem uspel vzpostaviti ultrazvočno ambulanto v okviru rtg. oddelka ZD Vič. Deluje neprekinjeno že 3 leta. Čakalna doba za pregled je 10 do 14 dni. Vse nujne paciente pregledamo takoj, pa tudi tiste, ki lahko utemeljijo željo po takojšnjem pregledu (potovanje, odhod v vojsko, otežen prihod k zdravniku itd.) Vsi pacienti dobijo izvid takoj v roke z obsežnim komentarjem.

Zadnjih 14 dni plačujejo zavezanci po 50 din participacije za pregled. Novica o odpiranju privatne UZ ambulante dr. Demšarja v okviru naše delovne organizacije me je neprijetno presenetila, saj ne vidim nobenega razloga za to. To je poleg nesramne ignorance dr. Demšarja tudi negacija mojega truda.

Za novico sem zvedel takorekoč iz oglasa, kjer dr. Demšar ponuja svoje storitve. Nobeden od direktorjev (dr. Bohinc in dr. Kolbe) me ni o tem niti ustno niti pisno obvestil. Zato obema izrekam nezaupnico.

Dr. Marko Demšar je znova dokazal, da pripada »avantgardi« saj se ne ozira na nikogar, najmanj na kolege v stroki.

Očitno je kolega dr. Demšar v teh burnih časih hitro pozabil svoje številne funkcije, preko katerih je soustvarjal situacijo, v kateri se zdravstvo nahaja. S svojimi javnimi nastopi v zadnjem času ni požel posebnega uspeha, kar ne prispeva k ugledu zdravstva. Tudi javnost delovanja ne sme biti izgovor za nezakonite posle. Poteza dr. Demšarja je slaba in ne bo prispevala k afirmaciji zasebnega zdravstva. Škoda, da to dela predsednik Slovenskega zdravniškega društva.

Zdravniki že dolgo časa čakamo na nov zdravstveni zakon o zasebni praksi in zdravniško zbornico po vzoru odvetniške. Potem bomo lahko pošteno začeli z delom.

DR. VITO ISTINIČ,
vodja uz in rtg dejavnosti
ZD Ljubljana

Odgovor sindikata UKC na informacije iz javnih občil

Predsedstvo sindikata Univerzitetnega kliničnega centra se je dne 3. 9. 1990 odločilo, da predloga sindikata zdravstva in socialnega skrbstva o udeležbi v splošni stavki zdravstva in socialnega varstva ne sprejme.

V času po tej odločitvi sindikata Univerzitetnega kliničnega centra smo lahko v sredstvih javnega obveščanja (Delo, Dnevnik, Večer, TV Slovenija) zasledili tendenciozne informacije o tem, da ima UKC boljši družbenoekonomski položaj v primerjavi z ostalimi zdravstvenimi organizacijami oziroma o »podkupninah«, stavkokazih in podobno.

Odločitev o neudeležbi pri predlagani stavki je sprejelo Predsedstvo sindikata UKC, zato se čutimo dolžne, da odgovorimo na te članke in informacije.

Pred odločitvijo se je Predsedstvo sindikata UKC seznanilo z obstoječo finančno-ekonomsko situacijo v centru in razlogi za podpis pogodbe o financiranju v letu 1990 ter z možnimi posledicami podpisa te pogodbe. Predsedstvo je pri odločanju o sodelovanju UKC v stavki upoštevalo splošno gospodarsko situacijo v Sloveniji, ki nikakor ni lahka. Nadalje je Predsedstvo analiziralo zahteve stavkovnega odbora in menilo, da večina sindikalnih zahtev spada v neposredno pristojnost vlade in poslovodnih organov (razveljavitev sklenjenih pogodb finansiranja za leto 1990, kritje izgub iz leta 1989, opredelitev nacionalnega programa zdravstvenega varstva, opredelitev nadaljnjega razvoja zdravstvenega varstva) in ne v pristojnost sindikata, katerega zaščitna funkcija je jasna.

Predsedstvo je ocenilo, da v sedanji situaciji v Univerzitetnem kliničnem centru ne bi s stavko v ničemer koristili ne delavcem centra, ne uporabnikom naših storitev. Zavestno in odgovorno je Predsedstvo sindikata Univerzitetnega kliničnega centra sprejelo odločitev, da se Univerzitetni klinični center stavke ne udeleži, ker smatra, da je pred tako obliko protesta treba izkoristiti vse druge običajne poti in metode, da se stanje v zdravstvu, v danih razmerah popravi.

Predsedstvo sindikata UKC
MATJAŽ VRTOVEC

IZ JUGOSLOVANSKEGA ČASOPISJA

Politična alkimija

Kakršnokoli plebiscitarno izrekanje o prihodnosti Jugoslavije bi spričo sedanje nacionalistične evforije pred volitvami v štirih republikah kompromitiralo sámo idejo, medtem ko prave volje prebivalstva ne bi izrazilo.

Ali je Jugoslavija pripravljena na referendum o prihodnosti države, ki ga je pred kratkim napovedal predsednik predsedstva SFRJ dr. Borisav Jović?

Če bi gledali na vse skupaj izključno z današnjega stališča, potem je gotovo, da možnosti za organizacijo plebiscita vseh narodov in občanov oziroma sedanjih republik o prihodnosti morebitne skupne države ni in jih kaj kmalu, če se medtem razmere ne bodo bistveno spremenile, tudi ne bo. Razlog je preprost: ves jugoslovanski politični prostor je preplavljen z iracionalnostmi, ki so tako obsežne, da utegnejo zatreti že samo misel na to, da bi bilo mogoče v tej državi tudi v prihodnje živeti v sožitju.

Le nepoboljšljivi optimisti in tisti, ki bi prišli radi do tega optimizma in nekih svojih ciljev po bližnjici, še verjamejo, da je mogoče organizirati izrekanje občanov, čeprav so štiri republike tako rekoč tik pred volitvami, čeprav z vseh koncev in krajev onemogočajo uresničevanje programa zvezne vlade, čeprav na Kosovu ljudi strašijo tako z »novo republiko Kosovo« kot z »učinkovito pravno državo«, čeprav nacionalisti mahajo z meči in noži in zastavami vseh barv, čeprav ljudem ponujajo duhovne manipulacije (dr. Jovan Raškovič), ki jih silijo potem k primitivnim reakcijam, sovraštvu, ogorčenju in vračanju v preteklost, jim vsiljujejo kompleks kronične ogroženosti in preganjanosti svojega naroda ...

Od tega, lahko bi rekli, sistematično in spretno organiziranega koaosa, ko z gotovostjo ni več mogoče trditi niti tega, da je dvakrat dva štiri, bi utegnili imeti koristi samo tisti, ki bi po sistemu Toto Monda organizirali nagradno ugibanje odgovorov na vprašanje, kako se bo opredelila Jugoslavija, za federacijo, konfederacijo, asimetrično federacijo, odcepitev ali kaj petega.

Ker je popolnoma jasno, da so razvnete stasti, nasprotujoče si ideološke zasnove, sprta vodstva in hujskaško nastrojeni »novokomponirani« vladajoči ali opozicijski voditelji in vodje postali tisti dejavnik, ki je zameglil zavest večine ljudi, se moramo vprašati, kaj storiti pred morebitnim referendumom. Kako ustvariti ta minimalni manevrski prostor, na katerem bi se lahko Jugoslovani na pravi način in brez posrednikov uprli skušnjavam močnega nacionalističnega republiškega propagandnega stroja in si sami odgovorili na osnovno vprašanje, v kakšni državi bi radi živeli.

To, da bo predsedstvo SFRJ, za zdaj poleg zveznega izvršnega sveta edino, dasiravno strankarsko razcepljeno skupno telo, skupščini SFRJ, kot je napovedalo, ponudilo vse opcije bodoče Jugoslavije, je vsekakor koristno, ni pa dovolj. Moralo bi se, pa četudi z avtoriteto države, potruditi, da bi ustvarili vsaj približno sprejemljivo razpoloženje za pameten dialog o prihodnosti države. To pa ne bo šlo, če bo del predsedstva tako ali drugače zagovarjal federacijo, drugi konfederacijo in tretji asimetrično federacijo, če bo že vnaprej poudarjeno, da se bodo lahko občine v nekaterih repubikah, če bo prišlo do konfederacije, odcepljale in priključevale, kot se jim bo zahotelo.

Predsedstvo ne more mimo nekaj realnosti. Novembra bodo v Makedoniji ter v Bosni in Hercegovini prve večstrankarske volitve, do konca tega ali v začetku prihodnjega leta pa bi se utegnilo, če lahko sklepamo po nekaterih znamenjih, to »pripetiti« tudi v Srbiji in Črni gori. Tako bi bil zaokrožen novi politično-parlamentarni sistem vseh dosedanjih jugoslovanskih sestavnih delov. Katere sile bodo na teh volitvah zmagale, za kakšno družbeno ureditev se bodo volilci opredelili, koliko bo nova oblast pripravljena na pogajanja in dialog, o vsem tem lahko za zdaj samo ugibamo. Zato se zdi, da ne more biti odločilnega pomena potenciranje in nenehno ponavljanje sedanjih rezultatov, izrekanje republiških vrhov po obrazcu: 4 za federacijo, 2 za konfederacijo. To bi le stežka obravnavali kot izraz razpoloženja večine v republikah. Kdo lahko resnično jamči, da bo na primer Slovenija v začetku prihodnjega leta še vedno trmasto vztrajala pri konfederaciji in Makedonija pri federaciji, ali pa, da se Srbija (ki pospešeno sprejema lastno konfederativno ustavo) ne bo odcepila?

Prva poteza bi torej morale biti volitve, katerih izid bi lahko (čeprav ne obvezno) vplival na vzpostavitev in konsolidacijo nekakšne ustavno-zakonodajne oblasti, to pa bi, po drugi strani, lahko nadvse blagodejno vplivalo na razvnete nacionalne, politične, socialne in druge strasti, čustva in iracionalnosti. Tako bi nastale minimalne možnosti za svobodno izrekanje ljudi o tem, ali hočejo skupno državo in kakšna naj bi ta država bila.

Hkrati bi bilo treba omogočiti volitve za zvezni parlament. Pri tem bi moralo predsedstvo SFRJ, po logiki svojega obstoja in vloge, še posebej vztrajati, vendar tega, resnici na ljubo naj bo povedano, vsaj javno ne počne dovolj. Zdajšnja blokada ustavnih dopolnil zveznega izvršnega sveta v nekaterih republiških skupščinah že postaja resna ovira in če ne bo pravočasno odstranjena, kar pa seveda ni odvisno samo od vztrajnosti zvezne vlade, se bodo pojavila nova žarišča jugorazcepa in nenadzorovanega razpadanja Jugoslavije. Če bi se to zgodilo, bi bil referendum o nekakšni bodoči jugoslovanski skupnosti zares popolnoma odveč, je zapisal v **Borbi ivan Torov.**

Stanje duha na Slovenskem in posameznikova identiteta

V Slovenskem mladinskem gledališču bodo začeli sezono z Butalci Frana Milčinskega, nadaljevali s Poejem, Molièrom ter novitetama M. Jesiha in M. Fariča

»Gledališče vedno delajo ljudje, ki v njem živijo in ustvarjajo, zato je treba razvijati repertoar v kontinuiteti in ga ne nasilno prekinjati ali rušiti. Repertoar ni zgolj seznam dramskih naslovov, ampak mora biti vsaka uprizoritev v razmerju do vseh okoliščin popolnoma avtonomna. Zato je repertoar predvsem seznam ljudi, ustvarjalcev, ki bodo te »naslove« preoblikovali v živo gledališko govorico«.

S temi besedami utemeljuje svoj načelni odnos do snovanja repertoarja novi umetniški vodja Slovenskega mladinskega gledališča **Janez Pipan.** Po njegovih besedah so v tem gledališču z dokončanjem adaptacije obeh dvoran in namestitvijo najsodobnejše svetlobne in tonske tehnične opreme dobili urejene razmere za ustvarjanje. Obe dvorani bosta še naprej vplivali na posebno izvedbeno poetiko tega gledališča, saj še vedno ne bo klasične »odrske škatle« s standardno opremo. V SMG si zato vroče želijo, da bi v načrtovanem prizidku k Plečnikovi stavbi akademskega kolegija dobili zase novo dvorano s klasičnim gledališkim odrom, kar bi še razširilo njihove repertoarne možnosti.

Zaradi motenj, ki jih je povzročala adaptacija zgornje dvorane, so v pretekli sezoni pripravili le tri premierne uprizoritve (Bakhantke, Skrivnosti ter Odisej in sin) ter obdržali na programu vrsto uspešnic iz prejšnjih sezon (Šeherezada, Alice idr.). Uspešno so sodelovali na vrsti jugoslovanskih festivalov (Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb) ter gostovali v Moskvi in Ciudad Mexicu (s Svetinovo Šeherezado v režiji Tomaža Pandurja).

Sezono 1990/91 bodo v SMG začeli oktobra s premiero **Bútalcev Frana Milčinskega** v dramatizaciji **Iva Svetine** ter režiji **Zdravka Zupančiča.** Po Pipanovi sodbi je ustvaril Svetina pravo slovensko ljudsko igro, ki ni le trenutno aktualna, ampak vsebuje univerzalno paradigmo »slovenš'ne cele«. Priljubljene junake Milčinskega postavlja v kontekst Vidmarjeve razprave Kulturni problemi slovenstva, Speransovega Razvoja slovenskega narodnega vprašanja ter 4. točke Osvobodilne fronte. Uprizoritev raziskuje arhetipe slovenstva na duhovit, ironičen in sarkastičen način v sijajni jezikovni artikulaciji Milčinskega, ki jo ohranja dramatizacija v avtentični obliki.

Okoli 20. novembra bo sledila premiera **Krokarja Edgarja Allana Poeja** v dramatizaciji in režiji **Janeza Pipana.** V besedilu avtor priredbe prepleta motive več različnih Poejevih pripovedi in pesnitev v prevodih Jožeta Udoviča, Andreja Arka, Tomaža Toporišiča in Andreja Blatnika. V avtonomni celoti nam razkriva novo podobo velikega umetnika, ki je z motivnimi in jezikovnimi iznajdbami močno obogatil sodobno evropsko literaturo. Obe gornji uprizoritvi nadaljujeta niz uprizoritev negledaliških literarnih predlog (Kiš, Kocbek, Kovačič, Dostojevski), ki izražajo razumevanje gledališča v avtorskem smislu. Predstava je namreč vedno nekaj drugega kot literarna predloga. Zaradi tega tudi ni odločilno, kakšne vrste je literarni »predtekst« predstave, ali je drama, proza, poezija, dokumenti ipd.

V januarju prihodnjega leta načrtujejo premiero **Molièrjevega Tartuffa,** ki ga namerava režiser **Vito Taufer** interpretirati glede na sodobne razmere na Slovenskem. S to uprizoritvijo začenjajo v SMG močan cikel uprizoritev svetovne dramske klasike. Do konca sezone bodo premierno uprizorili še neliterarni projekt avtorja, koreografa in plesalca **Matjaža Fariča Pesek, zvezde, vesolje,** ki mu bo režijsko pomagal Vito Taufer, v izvedbi pa vrsta gostujočih plesalcev. Avtorja navdihuje literatura Antoina de Saint-Exupérja. Vzporedno z njim pa bodo pripravili še krstno uprizoritev nove drame **Milana Jesiha Golobčka dva** v režiji Janeza Pipana, Mojster slovenske besede v njej razvija svojo radijsko igro Koloraturc.

Brez dvoma bo vznemirila pričakovanja tudi naslednjo sezono, ki jo bodo začeli s **Pohujšanjem v dolini šentflorjanski Ivana Cankarja** v režiji rojaka z Dunaja **Martina Kušeja.** Prvo Cankarjevo dramo na odru SMG bodo skušali postaviti v širši srednjeevropski kontekst Kafke, Musila, von Horvátha in drugih. Nadaljevali jo bodo s ciklom svetovne klasike: Vito Taufer bo postavil na oder **Sofoklejevega Kralja Ojdipa, Paolo Magelli** pa Molièrjevega Don Juana. Po ciklu svetovne klasike pa že pripravljajo močan cikel slovenskih praizvedb, v katerem napovedujejo poleg že omenjenega Jesiha še novitete **Vena Tauferja** (Smrt plemenitega lažnivca), Daneta Zajca (Bogatin), **Rudija Šeliga, Iva Svetine** in še koga iz najmlajše generacije književnikov.

»V enem delu repertoarja skuša SNG problemsko raziskovati stanje duha na Slovenskem, v drugem pa iskati identiteto posameznika na pragu novega tisočletja«, je zaključil pogovor Janez Pipan.

SLAVKO PEZDIR

Boris Pahor o Charti '90

Slovenski pisatelj Boris Pahor iz Trsta je na disputu v Vilenici predlagal, da bi se zbrani pisatelji izrekli o ustanovitvi Charte '90 o pravicah manjšin. Taka Charta prav gotovo ne bi imela samo simbolnega značaja, ker vse, kar je videti skromno, pravi Havel v nekem pomembnem pogovoru, prej ali slej zadobi splošen pomen. Pahor je v Vilenici, na ozemlju naroda, ki je razdeljen na štiri države, predlagal, da bi se konkretizirala pobuda za poskus reševanja enega najbolj žgočih problemov ne samo Srednje, ampak celotne Evrope.

Protestno pismo

Ob gladovni stavki Tatjane Messner in Rosine Fasching v Celovcu izraža izvršilni odbor sindikata zaposlenih v vzgoji, izobraževanju in znanosti Slovenije, ki šteje prek 15.000 članov, solidarnostno podporo zahtevi po javni dvojezični ljudski šoli v Celovcu.

Izvršilni odbor protestira proti ravnanju koroških deželnih oblasti, ki niso poskrbele za izpolnitev pravice do dvojezične šole in poziva tudi Koroški sindikat učiteljev obveznih šol (pri sindikatu javnih služb Koroške), da se upre nadaljnji kršitvi pravice slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem ter s tem prispeva tudi k uresničitvi skupnih prizadevanj za enakopravnost obeh jezikov v koroškem šolstvu.

Festival Hare Krishna

Med turnejo po deželah zahodne in vzhodne Evrope prihaja festival Hare Krishna tudi v Jugoslavijo; v soboto, 22. septembra, ob 19. uri bo v športni dvorani Slovana v Ljubljani (Kodeljevo). Na doslej največjem transcendentalnem spektaklu pri nas bodo predstavili Bharat-natyam ples iz mistične južne Indije, priredili koncert s tradicionalnimi indijskimi instrumenti, multivizijski show o najstarejši kulturi na svetu, predavanje Šrila Harikeša Svamija (enega vodilnih duhovnih učiteljev Hare Krishna gibanja v Evropi), degustacijo najizvrstnejših vegetarijanskih specialitet in na koncu bo še »mahotsava« (splošno slavje). Pridite, duhovne stvari boste lahko videli tudi z materialnimi očmi.

J. Š. A.

Umrl je Marjan Rožanc

Komaj nekaj ur po javni predstavitvi njegovega najnovejšega dela Manihejska kronika je v noči od torka na sredo v Ljubljani po hudi bolezni umrl pisatelj, dramatik in esejist Marjan Rožanc.

Rodil se je 21. novembra 1930 v Ljubljani, kjer je tudi končal nižjo gimnazijo in grafično šolo, bil nekaj časa zaposlen v tiskarnah, nato pa deloval kot svobodni književnik in pozneje športni delavec, dokler se ni znova v celoti posvetil kulturi, o čemer priča tudi pravi izbruh njegovih tehtnih in poglobljenih del v zadnjih letih.

Svojo pisateljsko pot je začel z novelami, od zbirke Mrtvi in vsi ostali (1959) do Zračne puške in pozneje Vstajenja mesa. Kritiki navajajo kot njegovi osrednji romaneskni besedili kafkovski roman Slepo oko gospoda Janka in vojno obdobje oživljajoči roman Ljubezen, ki jima je pozneje ob esejistiki – Demon Iva Daneua, Iz krvi in mesa – in drugi pripovedni prozi pridružil še Metulja, Hudodelce, Nebesa, Sentimentalne čase, Markov evangelij 1/8, Lectio divina in Indijansko zimo. Med dramskimi besedili, denimo Jutro polpreteklega včeraj, Stavba in drugimi, se je v javno odzivnost najmočneje zarezala družbeno kritična drama Topla greda. S svojo najnovejšo literarno ustvarjalnostjo je Rožanc gotovo dosegel enega viškov slovenske esejistike in v ta vrh sodi tudi njegovo zadnje delo Manihejska kronika, tematsko tako tesno povezano ravno z mejnimi situacijami in posebej s smrtjo. Prav s svojo esejistiko, s katero bralca nenehno izziva, z njim polemizira in ga sili k oblikovanju lastnega nedogmatskega stališča, je Marjan Rožanc najtrajneje zaznamoval sodobno slovensko duhovnost in intelektualno misel.

M. N. K.

Kozakova Vida Grantova

Na odru Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici bo v četrtek, 20. septembra, ob 20. uri ponovno zaživela Vida Grantova avtorja Ferda Kozaka. Novo branje tega po krivici pozabljenega teksta slovenske dramatike je pripravila izrazito mlada ekipa. V naslovni vlogi se bo na odru PDG prvič predstavila Alenka Vidrih, ob njej kot gost Peter Boštjančič, pa Mira Lampe-Vujičić, Radoš Bolčina, Milan Vodopivec in drugi. Uprizoritev je zrežirala Katarina Pegan, scenografa sta bila Rene Rusjan in Boštjan Potokar, kostume pa je zasnovala Gordana Gašperlin. (J. Š. A., foto: Pavšič-Zavadlav)

GLEDAMO, POSLUŠAMO... OCENJUJEMO

GLASBA

Zaključek jesenskih serenad

Letošnji že tradicionalni ciklus komornih glasbenih večerov, poimenovan **»Jesenske serenade«,** se je iztekel. Štiri stilno zaokrožene koncerte so oblikovali izvrstni, s »srečno roko« izbrani mladi poustvarjalci – kitaristka Monika Krajnc, flavtistka Lariša Zurunić, violinista Vuk Kraković in Miran Kolbl, Novi ljubljanski pihalni trio (oboist Dušan Jovanović, klarinetist Darko Brlek in fagotist Zoran Mitev) ter vokalna skupina Ave. Slednja se je po nastopih v Jelovškovi kapeli na Kodeljevem, v Trubarjevem antikvariatu in v Kosovi graščini na Jesenicah predstavila še v prostorih gradu Goričane pri Medvodah (v soboto, 15. septembra).

Pevska skupina Ave deluje v okviru Glasbene mladine ljubljanske, vodi pa jo nadarjeni dirigent in obenem sointerpret Andraž Hauptman. Za jesenski serenadni nastop so mladi pevci pripravili nekaj skladb avtorjev renesančnega in baročnega obdobja – zapeli so štiri motete iz zbirke Opus musicum in dva madrigala (po enega iz zbirk Moralia in Harmoniae morales) renesančnega mojstra Jacobusa Gallusa, skladbo »Fyre, Fyre« pozno-renesančnega , angleškega skladatelja Thomasa Morleya, »Miserere« poznobaročnega beneškega ustvarjalca Antona Lottija ter kot zadnjo skladbo odlomek iz moteta Johanna Sebastiana Bacha. Izrani program je komorna skupina Ave predstavila kultivirao, natančno atrikulirano, glasovno izenačeno in sonorno, interpretacije so bile dinamično prefinjene in glasbeno neposredne. V izvajalsko zelo izenačenem programu sta v smislu »najboljšega med zelo dobrim« izstopali dve skladbi – v tehniki odmeva koncipiran motet »Echo« J. Gallusa in ekspresivna, izrazno napeta »Miserere« A. Lottija. V omenjenih dveh skladbah sta prišli skladnos linearnosti in vertikalnih sozvočij ter velik občutek za intenzivnost glasbenega doživljanja še posebno do izraza.

»Večer renesanse in baroka« sta z izborom lirike 14. in 16. stoletja (F. Petrarca, V. Colonna, L. V. de Camões., W. Shakespear) popestrila in smiselno dopolnila Nataša Ralijan in Tomaž Gubenšek, ki si za izbor in izvedbo besednega dela letošnjih »Jesenskih serenad« vsekakor zaslužita pohvalo.

JANJA GALIČIČ

FILM

Vrnitev v prihodnost

Na teorijo kaosa se je oprl že Ray Bradbury v svoji science fiction zgodbi A Sound of Thunder iz leta 1952, v kateri se lovci na veliko divjad s pomočjo časovnega stroja odpravijo na dinozavre – poseg v preteklost je bil v tem primeru dovoljen, ker je šlo za izumrle živali. Toda eden od lovcev je pri tem nehote pohodil metulja in ko so se vrnili v sedanjost, je bilo vse ca komaj opažen odtenek spremenjeno. Ta teorija, po kateri so tudi navidez obrobni dogodki enakovreden člen historične verige naključij kot gibala »ustvarjalne evolucije«, je v bistvu osnova zapleta v filmski trilogiji Back to the Future režiserja Roberta Zemeckisa in scenarista Boba Galea, le da je speljana v ameriški kliše filmskega junaka, ki uspešno izvaja neko akcijo za spreminjanje slabega ali ohranjanje dobrega. Back to the Future je bilo nemara najprikupnejše filmsko podjetje osemdesetih prav zato, ker je ta kliše po eni strani modificiral s primesmi nekaterih eminentnih literarnih tem, kakršna je na primer tema podvojene osebnosti ali incesta, po drugi pa je v najrazličnejših časovnih diskrepancah našel skorajda neusahljiv vir komike. Skorajda: dosežek je bilo verjetno že to, da je bil drugi del ravno tako odličen kot prvi, kar je očitno skrajna meja uspešnosti filmskih nadaljevanj – pri tretjem se je vse skupaj vendarle zalomilo. Marthy McFly pripotuje nazaj v famozni 12. november 1985, v Hill Valley, seveda, in v časovni stroj predelani delorean je definitivno uničen. Sagaste trilogije je po ekskurzijah v leto 1955, 2015 in 1885 konec. Michael J. Fox bo končno začel igrati detektivske grobijane, Christopher Lloyd alias Doc Emmett Brown pa se je tako ali tako poročil na Divjem Zahodu in ima tam otroke. Problem s tretjim delom je v tem (kolikor se gledalec preprosto ni pač naveličal), da je film v primerjavi s prvima dvema, v katerih je šlo predvsem za ekscesno poigravanje ne samo s filmskimi, ampak tudi s socialnimi žanri, nekako moteče iz enega samega kosa, konkretno westerna – pervertiranega sicer, toda vseeno westerna. Težišče je ostalo pri nesporazumih med ljudmi, ki vejo, in tistimi, ki ne vejo. Sicer pa, ali bi tretji del sploh lahko bil dober brez Georgea McFlyja? Škoda, da so sploh silili še v tretji del: bilo bi bolj častno zaključiti z drugim, v katerem je prišlo do nespornega viška trilogije v ponovljenem prizoru na plesu Enchantement under the sea, ko smo videli na kupu tri – tako rekoč tri čase. Potovanja skozi čas namreč niso preveč obstojna zadeva, vsaj ne v fikciji. Danes to vse bolj počnemo z video rekorderji, pri katerih smo sicer omejeni na manipuliranje s preteklostjo, vendar ostaja pri tem jasno eno: »the future's not ours to see... che sarà, sarà«. Prihodnost v vseh treh delih pa bomo vseeno ohranili v najlepšem spominu.

MARKO CRNKOVIČ

Šola kreativne publicistike

Založba Aleph, revija Takt (v ustanavljanju) in Liberalna stranka so si izmislili nekaj povsem novega, in sicer delavnico za pisanje kulturne publicistike. Le-ta bo v stimulativnem okolju prijaznega Grožnjana, od četrtka, 27., do nedelje, 30. septembra. Voditelja delavnice bosta Miha Zadnikar in Andrej Blatnik, s slušatelji pa bi se naj ukvarjali tudi mojstri Tadej Zupančič, Ivan Molek, Emil Hrvatin, Peter Ramadanović in še nekaj drugih posebnih presenečenj. Iskale se bodo ločnice med kritiko in poročilom, komentarjem in kratkim esejem. Okrogle mize bodo, predavanja, kulturni program (Godalni kvartet Enzo Fabiani...) itd. Morebitni udeleženci se lahko prijavijo danes in jutri (20. in 21.) med 10. in 14. uro na uredništvu Alepha (ZSMS-LS, Dalmatinova 4/IV) ali po telefonu 310-033 (int. 261). Cena delavnice je 500 din na udeleženca, kar vključuje tri nočnine plus stroške programa.

Lorcova drama z govorico svobodnega plesnega izraza

Tretja premiera 24. Bitefa je bil Lorcov Dom Bernarde Albe v izvedbi plesalcev Bitef teatra – Dejan Pajović vodja projekta

OD NAŠEGA POROČEVALCA

BEOGRAD, 19. septembra – Kadar v gledaliških ansamblih prevladuje ženski del, pogosto rešuje repertoarno zadrego Federico Garcia Lorca z dramo Dom Bernarde Albe. Tako je tudi plesalec, koreograf in režiser Dejan Pajović izbral za svojo skupino šestih plesalk in enega plesalca to znano Lorcovo pesniško dramo in jo postavil na oder Bitef teatra v sodobnem plesnem jeziku.

Predstava šestih poklicnih baletnikov in ene dramske igralke, ki je rezultat ustvarjalnega zanosa in mladostnega entuziazma v matičnih institucijah nezadoščenih ustvarjalcev, se sicer popolnoma prilega letošnji paragledališki usmeritvi Bitefa. Znano Lorcovo dramo posreduje občinstvu popolnoma brez besed, le z govorico svobodnega plesnega izraza, stilizirane kostumografije in scenografije (po zamisli Angeline Atlagić) ter inspirativne scenske glasbe Arsenija Jovanovića (sicer umetniškega direktorja Bitef teatra) in Nataše Bogojević. V izbiri barv prevladujejo kontrasti med črno in belo, vso dramatičnost razmerij med liki pa naznačujeta rdeča in zelena barva. Prizorišče v bivši cerkvi ponuja že samo po sebi s poudarjeno vertikalo primerno razpoloženje toge in trde patriarhalne družbe, v kateri mati kot institucija zapre svoje hčere v hišo, trdnjavo, ječo, ker po njenem prepričanju za njih ni primernega snubca.

Dodatno dramatičnost vnašata lika moškega in ženske, sproščenih služabnikov Poncije in Pepeja Romana, ki s svojim ljubimkanjem še bolj vznemirjata v črno prekrite hčere Bernarde Albe. Pod to brezspolno črnino kipijo mlada telesa, se bojujejo z erotično željo, ljubezenskim hrepenenjem in spolno strastjo. Notranji spopad med vladajočo družbeno normo, utelešeno v materi, in naravno privrženostjo svobodi, jih mlači v nervozna, shizofrena, frustrirana in navznoter ter navzven agresivna bitja.

Pajoviču je v precejšnji meri uspelo ustvariti vzdušje uničujoče patriarhalne strogosti in sadizma vsakršne oblasti nad posameznikom, a tudi enako uničujočega navznoter obrnjenega uporništva. Močnejši je v globalnem vtisu kot v izpovednosti detajlov, za beograjske in srbske gledališke razmere pa je njegova govorica sodobnega plesa pomembna in dragocena osvežitev in novost.

SLAVKO PEZDIR

metalka

Mešani pevski zbor Metalka, Ljubljana,

išče zborovodjo.

Interesenti naj oddajo pisne prijave do 29. 9. 1990 na naslov: MePZ Metalka, Ljubljana, Dalmatinova 2.

6136

MITJA ROTOVNIK V 3. MANDATU

Naša hiša je že v Evropi

Mitjo Rotovnika, ki se je prijavil na mesto generalnega direktorja Cankarjevega doma (CD), so pristojni organi potrdili, in tako je to jesen prestopil prag tretjega mandata od leta 1982. To je vsekakor priložnost za pregled dela v nekem obdobju in za pogovor o novih direktorjevih načrtih.

– Ob otvoritvi Cankarjevega doma so nekateri z obžalovanjem dejali, da je škoda, ker CD ni multimedialna ustanova...

To obžalovanje so izražali predvsem tisti večni nezadovoljneži, ki o multimedialnosti prav malo vedo in ki niso kaj dosti poznali razvoja ideje o kulturnih centrih v Evropi in ZDA. Potem, ko sem si ogledal precej kulturnih centrov, lahko danes trdim, da je Cankarjev dom glede multimedialnosti v samem svetovnem vrhu. Velika škoda pa je, da se zaradi pomanjkanja denarja ne moremo opremiti s tehniko, ki jo tak center mora imeti. Nisem pa seveda zadovoljen z izrabo multimedialnosti in v programskem smislu nas tu še čaka trdo delo.

– Koliko je danes Cankarjev dom vseslovenski in koliko le ljubljanski?

Cankarjev dom se je kot vseslovenska kulturno-umetniška ustanova uveljavil celo bolj, kot smo pričakovali. Vsakokrat, ko gre za vrhunske umetniške dogodke, imamo zelo dober obisk iz vse Slovenije in tudi iz zamejstva. Kulturni dnevi so pripeljali v Cankarjev dom in v druge kulturne ustanove veliko osnovnošolcev in dijakov, zato jih pri novih reformnih prijemih v našem šolskem sistemu ne gre brezglavo odpravljati. Ne glede na siceršnjo draginjo prevoza bi bil obisk vseh kulturnih predstav v Ljubljani mnogo večji, če bi bila Ljubljana prometno povezana s Slovenijo tudi po 22. uri in če bi imela proti Štajerski in Dolenjski boljše ceste. Tu je tudi podatek, da skorajda 40 odstotkov glasbenega programa prenašata radio in televizija.

– Gallusova dvorana daje svojstveno možnost za zahtevne, velike prireditve. Kakšno mesto zavzema med drugimi prireditvenimi prostori v Sloveniji ali pa drugod?

Prav gotovo edinstveno. Brez te dvorane bi bili v zadnjih osmih letih, zlasti na glasbenem področju, kulturno tako rekoč obglavljeni. Gallusova dvorana je Ljubljano in z njo Slovenijo popeljala v svet kulture, umetnosti in kongresnega gospodarstva z velikimi koraki. V spopadanju s provincializmom v kulturnem življenju je vsekakor opravila zelo pomembno vlogo. Slovenska filharmonija je postala evropski ansambel tudi po zaslugi Gallusove dvorane. Toda ne bi smeli pozabiti na bistveno: ta trenutek potrebujemo približno 2 milijona dolarjev, da bi posodobili zvokovno, lučno, video in akustično tehniko v tej dvorani. Zaostanek na tem področju tehnične opreme je iz leta v leto hujši. Sram nas je ob gostovanjih tujih ansamblov, ker jim nismo sposobni zagotoviti tistega, česar so sicer navajeni.

Videti je, kot da bi kongresna dejavnost prinašala toliko denarja, da lahko Cankarjev dom z njim subvencionira kulturni program?

Kongresna dejavnost ne ustvarja niti toliko denarja, da bi pokrila svoje izdatke, kaj šele, da bi subvencionirala kulturo. Glavni problem kongresne dejavnosti je, kljub njeni rentabilnosti za širše turistično gospodarstvo, da ni in nikoli ne bo sposobna pokriti hišnega izdatka, ki mu pravimo amortizacija.

Kakšna je vaša politika pri oblikovanju cene vstopnic za kulturne prireditve?

Dokler bo standard »kulturnega« občinstva nizek, ni mogoče pričakovati, da bi za 90 odstotkov kulturno-umetniških prireditev vstopnina pomenila vsaj približno ekonomsko kategorijo. V strukturi vseh prihodkov Cankarjevega doma je le-ta komajda 5 odstotkov. V zvezi s tem podatkom sodelavcem rad povem tole stroškovno primerjavo: če bi kot direktor ravnal samo ekonomsko, bi lahko naredil izjemno potezo z vidika rentabilnejšega poslovanja, če bi za naš celotni program, ki ga financira država, tega pa je prek 90 odst., odpravil vstopnino in razglasil, da je vstop na vse predstave, razen na nekaj komercialnih à la Clayderman, Kaoma Lambada... brezplačen. Dosti več, kot dobimo denarja od vstopnic, ga namreč porabimo za objave v dnevnem tisku, na radiu in TV, za lepake, transparente, panoje, ljudi, ki delajo pri tem, vključno z animacijo, prodajo in trganjem vstopnic. Sredi Ljubljane in pred Cankarjevim domom bi preprosto namestili tabli in s kredo sproti dopisovali, kaj bo na programu, obiskovalci pa bi prihajali po brezplačne vstopnice. Sreča in veselje bi bilo na obeh straneh, pri obiskovalcih zato, ker bi zastonj videli vse, kar bi hoteli, pri nas pa zato, ker bi s tem, glede na sedanje izdatke za informiranje in propagando, sijajno »zaslužili«.

Kako prihaja CD do ustreznih umetniških imen v svetu in kako spremlja dogajanja na svetovni kulturni sceni?

Vsako, še tako veliko ime ali svetovno znani ansambel lahko pripeljemo v Cankarjev dom. Vse je odvisno od denarja, ki ga imamo na voljo od države in kulturnih centrov oz. svetov posameznih držav, s katerimi sodelujemo, ali pa od pogumnega vodstva, ko gre za nastop, ki naj bi ga pokrili zgolj z vstopnino in sponzorskimi prispevki. Takoj moram dodati, da se v Ljubljani komercialno lahko »pokrijejo« le redki svetovno uveljavljeni ustvarjalci, morda še kakšen številno zelo majhen, a zelo znan ansambel. Vprašanje Igorja Vidmarja iz ROPOTA ali Janeza Pergarja s Kompasa o problemih rentabilnosti, s katerimi se srečujemo pri organizaciji rock koncertov! Če odmislim naše podalpske jodlarje, drugo narodno in zabavno sceno ter literarni šund in likovni kič,potem moram povedati, da prireditvena in produkcijska dejavnost za področje gledališča, simfonične glasbe in še kaj ni profitna. Brez državnega denarja bi zavladala huda duhovna puščava.

Zakaj ni boljšega sodelovanja z ljubljanskim Festivalom?

To vprašanje izhaja iz podmene, da nekaj nujnega sodelovanja sicer je, ni pa dovolj dobro. Natančno tako je, in vse dokler bo Festival samostojna kulturna ustanova, boljšega sodelovanja ne more biti. Od trenutka, ko se je v Ljubljani pojavil Cankarjev dom, ki ima na področju kulture povsem podobno programsko usmeritev, se v Festivalu počutijo ogrožene. Še več, bojijo se nas kot hudič križa. Vsaka naša resnejša ponudba za sodelovanje povzroči, da se še bolj zaprejo vase. Sodelovanje nima perspektive tudi zato, ker v Festivalu v bistvu ne potrebujejo programskih delavcev, če pa teh ni, se v kulturno-umetniškem sodelovanju nimaš s kom pogovarjati. Če hoče mesto še naprej vzdrževati zelo drago samostojnost Festivala – naj jo, če pa se odloči drugače, bo Cankarjev dom z veseljem sprejel pod svoje okrilje tudi Festival.

Znana so prizadevanja Cankarjevega doma za filmsko distribucijo »posebnih« filmov, vendar z velikimi težavami, domala enake doživlja tudi lastna gledališka produkcija. Kje so vzroki?

Kupovanje umetniških filmov, ki jih naša distribucija v glavnem ne mara, z redkimi izjemami pa jih odklanjajo tudi kinematografi, je denarno jalov posel. To je poglavitni razlog, da na leto lahko kupimo le enega ali dva filma. Ne glede na izgubo pa si v imenu kakovosti našega filmskega programa in dvigovanja filmske kulture v Sloveniji to razkošje lahko privoščimo in si ga tudi moramo. Za lastno gledališko produkcijo imamo povsem jasna programska izhodišča in se po njih tudi ravnamo. V prejšnji sezoni smo na primer pripravili dve drami za mlade »Zlato jabolko« in »Klošar« – komedijo »Ob letu osorej,« ki je bila z 71 ponovitvami slovenski gledališki hit sezone, eksperimentalno dramo »Brigade lepote« in projekt Plesnega teatra Ljubljane »Odisej«. Pet del torej, kar je s terminskega vidika že zgornja meja naših zmogljivosti. Seveda je k temu treba dodati še veleprojekt Črne maske. Spet smo začeli prepričevati Dramo SNG Ljubljana, da bi po osmih letih omahovanja vendarle ugriznila v jabolko, imenovano Gallusova dvorana. Prav zanima me, ali bo novi umetniški direktor Tone Partljič zbral pogum in se podal vanjo.

Je za Vas pomembno, kako je politično opredeljen generalni direktor Cankarjevega doma, oziroma ali vidite v vodenju (glede na politično in strankarsko opredelitev) CD ali kakšnega drugega, recimo mu proizvodnega podjetja materialnih dobrin, kakšno razliko?

To ni in ne sme biti važno. Zelo pomembno, mislim, pa je, da direktor neke kulturne, izobraževalne ali znanstvene ustanove, ne glede na barvo svoje politične opredelitve, ni okorel konservativec ali celo nacionalist. Tako lahko v ustanovi s področja družbenih dejavnosti v programskem smislu, zlasti še pri majhnem narodu, naredi nepopravljivo škodo. Vsak direktor, ki je – če vas prav razumem – politično opredeljen kot član kake stranke, mora še posebej paziti, da bo vodil ustanovo v skladu z njeno strategijo, ki je rezultat dogovora med ustanovitelji in delovnim kolektivom in v kontekstu splošnih parlamentarnih smernic, v našem primeru, na področju kulture.

Se čutite prizadetega ob govoricah, da bo prišlo do čistk med nekdanjimi partijskimi direktorji, ki so še danes na položajih?

Predvsem moram ugotoviti, da nisem nikjer zasledil nobene uradne opredelitve Demosa, da bo med nekdanjimi »partijskimi direktorji« izvajal čistko. Med Slovenci je premalo dobrih menedžerjev, da bi si lahko kdorkoli dovolil razkošje odstranjevati dobre direktorje samo zato, ker so strankarsko »oporečni«. Sem pa odločno za to, da se, ne glede na strankarsko pripadnost, zelo hitro zamenjajo vsi tisti direktorji, ki so slabi menedžerji, ki kradejo ali so kakorkoli vpleteni v nečedne posle. Moj osebni primer priča o tem, da je sredi govoric o čistkah »neki partijski direktorski kader« dobil podporo Demosove (ljubljanske) vlade ter da je bil v zunanjem in notranjem delu delavskega sveta izvoljen z glasovi prav vseh navzočih delegatov.

Kakšna je vaša vizija nadaljnjega razvoja CD?

Vizijo nadaljnjega razvoja sem zelo podrobno opisal v programu, ki sem ga moral priložiti k ponovni kandidaturi za generalnega direktorja. Sedaj iz tega nastaja nov temeljni dokument – strategija razvoja CD. Temelji tega razvoja so bili v minulih desetih letih dobro postavljeni, zato generalnih razvojnih sprememb ne bo. Predvsem bo treba vsako leto delati čim več dobrega, a zanimivega, aktualnega in informativnega programa prav na vseh področjih, ki jih pokrivamo. Za našo prihodnjo usmeritev je poleg tega, kar mislimo v vodstvu CD, prav tako pomembno tudi to, kaj mislita obe novi vladi, mestna in republiška, ki poslej edina financira program. Časa za te opredelitve vladi iz razumljivih vzrokov še nista našli. Na dlani pa je, da jima je s Cankarjevim domom izročena štafetna palica, s katero lahko na področju kulturne umetnosti in kongresne dejavnosti mnogo hitreje kot na nekaterih drugih področjih uresničujeta svoje načrte vključevanja v Evropo oziroma evropeizacije Slovenije. Seveda je veliko odvisno od denarja, ki ga bosta imeli na voljo. V mojo vizijo nadaljnjega razvoja CD se vključujejo tudi tele, naj tako rečem – sanje: velika dramska predstava, musical, kakršne gledajo v Londonu ali na Dunaju, operna predstava z nastopom Pavarottija, Dominga ali Carrerasa, laserski show, največja imena likovne umetnosti kot prav sedaj Chagall, kak nov projekt NSK, še vedno mislim na Globokarjeve »Emigrante«, reden nakup kakovostnih umetniških filmov, še bolj prodorne kulturno-vzgojne programe, več gostujočega dramskega programa, pa praizvedbo domačega glasbenega dela, ki bi končno odmevala po vsej Evropi, pa kulturni klub, v katerega bi vse drlo, seveda pa bi še lahko našteval. Vsekakor pa si zelo želim čimbolj aktivne vloge Cankarjevega doma v ustvarjanju možnosti, da bi se Ljubljana lahko vključila v mrežo kulturnih mest Evrope.

DRAGO MEDVED

JACK HIGGINS

Ura pred polnočjo

16. nadaljevanje

Nikogar nisem videl in ustavil sem se na vrhu stopnic pred vežnimi vrati. Mercedes je bil še vedno tam in šofer je čistil vetrobran z jelenovo kožo.

Za mojim hrbtom se je oglasila Rosa Solazzo. »Ste kam namenjeni, gospod Wyatt?«

Obrnil sem se in ji veselo dejal: »Ja, v Palermo, če nimate nič proti.«

»Zakaj pa ne? Naročila bom Cicciu, naj vas pelje, kamor želite.«

Lepo je to naredila in se ni niti za hip obotavljala. Narečje na Siciliji je podobno italijanščini, ki jo govorijo drugod po Italiji, le da sta dva samoglasnika drugačna, izgovor je pa tak, da bi ga lahko rezali z nožem. Prešla je na narečje, ko sva stopala po stopnicah navzdol.

»Američan bi šel rad v Palermo,« je dejala Cicciu. »Pelji ga, kamor želi, in ga natančno opazuj.«

»Kar daj, Ciccio,« sem rekel, ko mi je odprl vrata, »pa ti bom porezal ušesa.«

Tako približno sem mu dejal v sicilijanski govorici, kakršno slišite v palermskem pristanišču in nikjer drugje.

Usta so se mu povesila od presenečenja in Solazzovka je sunkoma obrnila glavo. Nisem se zmenil za njen namrščeni obraz in se usedel na zadnji sedež v mercedesu. Ciccio je zaloputnil vrata in zdrsnil na šoferski sedež. Vprašujoče se je ozrl nanjo. Pokimala mu je in odpeljala sva se.

★ ★ ★

Rekel sem mu, naj ustavi na Piazza Pretoria, kjer sem izstopil, ker se mi je zdelo prav primerno mesto in ker sem imel zmeraj rad pressenetljivi baročni vodomet in vulgarno lepe kipe rečnih nimf, tritonov in nižjih božanstev. Na severnem koncu zaliva se je mogočno dvigal Monte Pellegrino, obsijan od poznega popoldanskega sonca, in šel sem mimo lepe stare cerkve, posvečene sveti Katarini, zavil na Via Roma in nadaljeval pot proti glavni železniški postaji.

V stranski ulici sem naletel na gručo ljudi, ki so čakali pred marionetnim gledališčem. V glavnem so bili turisti – Nemci, kakor sem lahko razbral iz njihovega govora. Vsekakor jih je čakalo neljubo presenečenje. Čeprav je marionetno gledališče v zatonu, stari lutkarski mojstri ne spreminjajo svojih navad in med predstavo govorijo v takem sicilijanskem narečju, ki ga še Italijan s celine ne razume.

Ko smo se peljali z letališča, sem opazil nekaj starih z roko poslikanih vozičkov, okrašenih z medeninastimi volutami, ki so jih vlekli konjički s perjanicami na glavi, toda na splošno je bilo videti, da se kmetje vozijo okoli na triciklih, vespah in lambretah. Tako je s to tradicijo, toda preden sem prišel do Via Lincoln, sem zagledal kočijo, ki je stala ob pločniku tik pred menoj.

Ni bila najbolje ohranjena, leseno ogrodje je škripalo, usnjena zaprega je bila razpokana od starosti, vendar je bila kočija z ljubeznijo negovana: medeninasti deli so se svetili na soncu in sedeži so dišali po voščenem loščilu.

Kočijaž je bil star približno osemdeset let, obraz je imel podoben orehovini in dolgi beli brki so se mu z obeh strani vihali navzgor po licih. Brž ko sem spregovoril, je bilo povsem očitno, da me ima za Sicilijanca.

V Palermu se mora človek pogoditi s kočijažem za ceno vožnje, najsi je še tako kratka. To utegne biti naporno za turista, toda jaz nisem imel težav – prav nobenih težav. Ko sem mu povedal, kam sem namenjen, je privzdignil obrvi in izraz resničnega spoštovanja se mu je razlezel po obrazu, in to ni bilo niti presenetljivo. Nihče navsezadnje ne hodi na pokopališče zaradi zabave in za Sicilijanca je smrt resna zadeva. Povsod pričujoča in zmeraj zanimiva.

★ ★ ★

Peljala sva se proti staremu benediktinskemu samostanu, ki je bil oddaljen poldrugi kilometer iz mesta proti Monte Pellegrinu. Stara kočija se je lepo zložno peljala tja in to mi je popolnoma ustrezalo, ker sem hotel razmišljati.

Sem mar res želel opraviti ta posel? Je bilo potrebno? Na to nisem našel odgovora, ker sem nekoliko presenečen ugotovil, ko sem zadevo resno premislil, da lahko mislim brez sledu strasti. Nekoč nikakor ni bilo tako. Nekoč je bil moj duh kot odprta rana, vsaka misel je nenehno in boleče raziskovala. Zdaj pa...

Sonce je zašlo in mrzel veter je prignal oblake z morja. Ko sva se pripeljala do samostana, sem mu naročil, naj me počaka, in izstopil.

»Oprostite, gospod,« je spregovoril kočijaž. »Imate tukaj pokopanega kakega sorodnika? Bližnjega sorodnika?«

»Mater.«

Nenavadno je bilo, da sem šele takrat, v tistem hipu začutil v sebi bolečino, ki je narasla kot povodenj in grozila, da me bo utopila. Obrnil sem se in se opotekel proč, medtem ko se je kočijaž prekrižal.

Sarah Harrison

VROČI DIH

79. nadaljevanje

»Pridna punčka . . .«

»Pojdi k vragu!« je zašepetala nazaj.

Z dvignjeno glavo in tresočimi koleni, kot aristokratka, ki gre na giljotino, sem odprla vrata in stopila v dnevno sobo.

Kar me je tam čakalo, je bilo bolj groteskno, kot sem lahko pričakovala v najbolj morastih sanjah. Glavni je odvrgel svoj kaftan in pred mano stal v grozljivi opravi: na glavi je imel majhno kapico, okoli vratu kravato s svojimi začetnicami, telovnik in kratke hlače, ki so jih navadno nosili gverilci v tropskih gozdovih okoli leta 1950, nato pa še nogavične podveze, nogavice in Guccijeve spodnjice.

Učinek te maškarade je bil mrtvaški. Kri v žilah, ki je še pred pol ure bučala okoli mojih erogenih con, je zmrznila.

»Gospodarica!« je zašepetal. »O, gospodarica, rad bi kozarček pijače.«

Gospodarica? »Prav nobena gospodarica nisem,« sem rekla kolikor sem le mogla odločno. »Sem Harriet Blair, pisateljica, žena in mati.«

»Ljubim vas, gospodarica,« je skušal biti šarmanten. Stvari so napredovale dosti hitreje, kot mi je bilo prav.

»Gospodarica, lepe joške imate,« je zašepetal.

Stopil je proti meni in jaz sem se mu kot kobra izmaknila. Na minibaru sem opazila šampanjec in kozarca. Morda bo pijača za nekaj minut pomagala pretrgati pogovor o joških.

»Dala vam bom pijačo,« sem rekla tolažeče, »potem pa morate v svojo sobo in v posteljo.«

»Saj boste šli z mano, kajne, gospodarica?« je vprašal koprneče. »Lepo me boste pocrkljali za lahko noč?«

»No, tukaj je vaš kozarec.« Podala sem mu pijačo in pazila, da je bil med njim in mano minibar. Moje zadrege prav gotovo ni zmanjšalo dejstvo, da se Kostaki prav gotovo nebeško zabava v spalnici.

Vzdignila sem kozarec in naredila velik požirek.

»Popijte!« sem strogo ukazala. »Čas je za spanje in ne bi smeli biti tukaj.«

Na žalost pa je moja strogost še povečala njegovo poželenje.

»Sem bil poreden fantek?« se je cmeril in se mi približeval.

»Da! Ne! POJDITE STRAN!« sem se zadrla in bila nagrajena s še bolj poželjivimi pogledi. Če se ne bom upirala, bom kaj lahek plen, če pa se bom, bom njegovo strast še bolj razpihnila.

Stala sva in gledala drug v drugega s kozarcema v rokah in vsak od naju je skušal predvideti, kaj bo drugi storil. Vsa iz sebe sem se skušala spomniti, kaj bi kateri od mojih z intuicijo obdarjenih junakinj storila v takem položaju. No, najmanj kar bi storila, bi bilo to, da bi divje stresla z glavo, oči bi se ji zabliskale in napadalec bi dobil s pestjo po gobcu. Vendar pa tako obnašanje ni bilo primerno za mojo raztegnjeno, popackano in povešeno frotirasto haljo, v katero sem bila oblečena, vrhu tega pa sem sumila, da bi bilo to vabilo k posilstvu.

»Draga gospodarica,« je dahnil prilizljeno. »Ne bodi jezna. Nor sem nate.«

Približeval se mi je z otroškimi, skoraj golobjimi koraki in z izrazom afektirane pohote na obrazu, da se mi je začel dvigovati želodec. Pograbila me je panika.

»Pocrkljaj me, gospodarica . . . Saj bom priden, obljubljam.«

Odložil je kozarec in nenadoma sunil z iztegnjenimi rokami čez minibar. Nagnila sem se vstran, vendar ne pravočasno. Zgrabil me je za haljo, ki se je razpela in ostala v njegovih rokah, ko se je z nosom naprej pognal preko bara. Če sem hotela ohraniti svoje dostojanstvo, sem morala z eno roko držati haljo skupaj, zato mi je za boj z glavnim ostala le še druga.

Njegova lokavost je bila hudičeva. Ko sem segla nazaj po vazo s frezijami, sem z grozo opazila, da je ovil pas halje okoli mojih členkov, tako da sem bila njegova ujetnica.

In kar je bilo še huje, pas je uporabil kot vzvod, da se je dvignil proti meni z glavo naravnost pod mojo haljo. Čutila sem vrh njegove hudičeve kape, kako se dotika moje golenice in slišala njegovo hropeče dihanje. Še enkrat sem se pognala proti vazi, a sem jo zgrešila. Posrečilo se mi je potegniti le frezije, s katerimi sem neuspešno obdelovala njegovo zadnjico, nato pa sem padla na hrbet. Mrzla voda iz vaze je lila na obraz. Zdaj je prišel čas, ko sem morala poklicati na pomoč. Izpljunila sem vodo iz ust in zavpila: »NA POMOČ! KOSTAKI, POMAGAJ!«

Constantinov ugled mi ni pomenil ničesar več, saj mi je grozila intimnost z norcem. Morala bi vedeti, da bo moj ljubimec pokazal čudovito prisebnost duha. Vsakdo ki lahko nategne poročeno žensko ob njenem lastnem hladilniku v manj kot petih minutah in se dve minuti za tem že lahko pogovarja z njeno hčerjo, mora biti kar spreten.

V trenutku ko se je vrh napadalčeve kape dotaknil mojega mednožja, je Kostaki odprl vrata spalnice in hladen kot led stopil ven. Oblečen je bil v srajco, kravato, hlače in za njegovim vratom se je čudežno znašel stetoskop.

Mestna vlada pripravljena na totalno vojno s smetarji

Če bodo delavci Snage stavkali, bo za odvoz smeti kljub temu poskrbljeno – Zbiranje dokazov za kazensko ovadbo proti Borisu Zormanu

LJUBLJANA, 19. septembra – Ljubljanski izvršni svet vztraja pri zamenjavi direktorja Snage Branka Omerzuja z Matjažem Medvedom in je pripravljen na »totalno vojno« s Snago. To je na današnji tiskovni konferenci sporočil Marjan Vidmar, predsednik mestnega izvršnega sveta, in dodal, da imajo že pripravljen načrt, če bi prišlo do splošne stavke ljubljanskih smetarjev.

Sicer pa je Marjan Vidmar ponovno navedel vzroke za zamenjavo direktorjev v treh javnih komunalnih podjetjih. Prejšnjega direktorja Žal Borisa Zormana je mestni izvršni svet zamenjal s Francem Pristovškom zato, ker je Zorman povzročil nevzdržne razmere v podjetju in ker je sklepal za podjetje škodljive pogodbe. Marjan Vidmar je tudi dejal, da proti Borisu Zormanu že zbirajo dokazno gradivo za kazensko ovadbo. Draga Lipiča, bivšega direktorja Vodovoda in Kanalizacije, bo prvega novembra zamenjal Tone Kranjc (do takrat bo VO-KA začasno vodil direktor Vodovoda Franc Karpe), in sicer zato, ker je Lipič sklenil škodljivo pogodbo za nadaljevanje del pri gradnji osrednje ljubljanske čistilne naprave in ker je dvigoval cene na račun velikih izgub vode na vodovodnem omrežju. Branka Omerzuja, odstavljenega direktorja Snage, ki ga bo zamenjal Matjaž Medved, pa je mestni izvršni svet razrešil zato, ker je po zvišanju cen odvoza smeti preveč povečal plače zaposlenim, še posebej administrativnim delavcem. Poleg tega pa kljub zahtevam mestnega izvršnega sveta ni poslal podatkov o izplačilu osebnih dohodkov.

»Direktorje javnih podjetij, ki morajo biti podrejeni mestnemu izvršnemu svetu in ki morajo delati v interesu mesta, imenuje po veljavni zakonodaji mestna vlada. Z vsemi direktorji komunalnih podjetij smo se pogovarjali, toda omenjeni trije direktorji so dano obljubo o lojalnosti mestni vladi prelomili in zato smo jih odstavili,« je dejal Marjan Vidmar in dodal, da je treba to odločitev mestnega izvršnega sveta spoštovati. Po njegovih besedah Drago Lipič in Branko Omerzu še nista dojela duha demokratičnosti, saj bi kot javna delavca morala poskrbeti za predajo dolžnosti direktorja, kot to zahteva pravni red, ne pa da manipulirata z delavci in jih ščuvata proti mestni vladi.

Janez Lesar, sekretar mestnega sekretariata za komunalno gospodarstvo, promet in zveze, od katerega so delavci Snage in VO-KA zahtevali takojšen odstop, češ da je on vse zakuhal, je na današnji tiskovni konferenci zavrnil očitke, da je bil kot bivši

● V četrtek, 20. septembra, bodo predstavniki mestnega izvršnega sveta sprejeli petčlansko delegacijo podjetja Snaga, da bi se z njimi pogovorili. Hkrati s tem pa bodo Branku Omerzuju izročili odločbo o razrešitvi z mesta direktorja Snage. Mestni izvršni svet pa še naprej ponuja Branku Omerzuju mesto pomočnika direktorja Snage.

uslužbenec VO-KA lenuh. Marjan Vidmar pa je zavrnil obtožbe, češ da gre za zamenjavo »rdečih« direktorjev. Dejal je, da je novi direktor Snage Matjaž Medved prenovitelj, druga dva direktorja pa sta strankarsko neopredeljena.

JOŽE BIŠČAK

Pokličite nas!

Nikar ne brskajte po telefonskem imeniku. Zavrtite številko ljubljanske rubrike Dela: 318-296!

Prav gotovo so stvari in dogodki v Ljubljani in njeni bližnji okolici, o katerih bi bilo treba po vašem mnenju pisati, jih komentirati, razložiti.

Ob prebiranju lokalne strani v časniku se vam je najbrž večkrat zazdelo, da novinarjem ni uspelo spoznati prave resnice, prodreti v resnično življenje.

Kaj ko bi nas poklicali in nam sporočili svoje pripombe in predloge. Vaš klic pričakujemo vsako dopoldne med 10. in 11. uro, razen ob sobotah in nedeljah.

V prihodnje dobre ocene ključ do sobe v študentskem domu

Grožnja začasnega poslovodnega organa Študentskega centra norednim študentom, ilegalcem, stanovalcem, ki niso študentje, najemnikom

LJUBLJANA, 19. septembra – Že v novem (študentskem) šolskem letu bo sestava stanovalcev študentskih domov v Ljubljani povsem drugačna kot zdaj. Tako je vsaj napovedal predsednik začasnega poslovodnega organa Študentskega centra Niko Žibret. V Centru, kjer od letošnjega 27. junija velja začasni ukrep družbenega varstva, bodo namreč »napovedali vojno« vsem slabim študentom, ilegalcem, preprodaji odločb, ki menda, kot je bilo danes rečeno na seji viškega IS, stanejo 500 DEM, in tudi vsem stanovalcem, ki niso študentje – razen hišnikom.

Niko Žibret je danes dejal, da bo glavno merilo pri sprejemanju študentov v študentske domove študijski uspeh, socialni položaj študentov pa bo le korektiv. Bruce bodo v domove

● Letos je na komisijo za sprejem študentov v študentske domove naslovljenih kar 2543 prošenj. Od teh je bilo pozitivno rešenih le 1518, predvsem zaradi pomanjkljive dokumentacije, kar pomeni, da imajo novinci z negativno rešeno prošnjo možnost pritožbe. Prednost imajo študenti, ki ne presegajo cenzusa. Ta letos znaša 7.840,40 dinarjev, pri sprejemanju prošenj pa komisija delno upošteva tudi oddaljenost in učni uspeh. Skupno število ležišč v študentskih domovih je 5792. Cene najdražjih apartmajev so 450 dinarjev, za najcenejšo sobo v starih blokih pa je treba odšteti 320 dinarjev na mesec. Povprečna cena bivanja v študentskem domu pa znaša 393 dinarjev. Ta cena naj bi predstavljala 23,8 odstotka od vrednosti povprečne štipendije, ki znaša 2.500,00 dinarjev. V Mariboru znaša povprečna stanarina 358 dinarjev, v Zagrebu pa 300 dinarjev. (A. J.)

sprejemali na podlagi uspeha pri sprejemnih izpitih, ki jih bo univerza uvedla na vseh fakultetah. Tudi za neredne študente v domovih ne bo več prostora. Letos so namreč zato, ker študentje nočejo končati študija (vsaj tako je dejal Niko Žibret), lahko sprejeli le 500 brucev. Lani pa še enkrat več. Sobo bodo izgubili tudi tisti, ki bodo sprejemali ilegalce...

Džordže Petrovski, član viškega IS, je na današnji seji pripomnil, da imajo profesorji na različnih fakultetah različna merila pri ocenjevanju, zato bi se študentom pri sprejemanju v domove lahko godila velika krivica. Niko Žibret je dejal, da bodo morali fakultetam oziroma pravičnosti njihovih profesorjev pač zaupati.

Sicer pa namerava začasni poslovodni organ pridobiti tudi nove prostore za študente. Prvi ukrep bo ta, da bodo odpovedali stanovanje vsem, ki zdaj živijo v domovih in niso študentje. Tako bodo pridobili 1600 kvadratnih metrov prostora, kar je skoraj za en blok. Poleg tega bodo odpovedali gostoljubje tudi vsem družbenim organizacijam in ustanovam, ki ne bodo hotele plačevati ekonomske najemnine, ki je zdaj v marsikaterem primeru simbolična. Nove sobe bodo dobili tudi s preureditvijo podstreh v dveh domovih, takoj pa bodo začeli graditi tudi štirinajsti blok, za katerega bodo potrebovali 10 milijonov DEM.

V domovih bodo posebej poskrbeli za stanovanja – apartmaje za podiplomske študente. Posebej bodo uredili stanovanja za študentke – matere in študentske družine. V načrtu začasnega organa je tudi organizacija najemanja sob pri zasebnikih prek posebne agencije, s tem da bi imeli lastniki stanovanj ugodnosti pri plačilu davkov oziroma leteh ne bi plačevali.

Kar pa zadeva dvig cen v študentskih domovih (v Mariboru so jih namreč že povišali), je Niko Žibret dejal, da bodo v Ljubljani za zdaj ostale enake, ker so jih dvignili že aprila (Maribor pa junija) in so si s tem ustvarili nekaj rezerve. Sicer pa v prihodnje oblikovanje cen ne bi bilo več v »rokah« sveta, ampak bi o njih odločal republiški izvršni svet.

V študentskih naseljih bodo, kot je dejal Niko Žibret, poskrbeli za višji bivalni standard, za nove trgovine in storitvene dejavnosti, ki jih študentje potrebujejo... Poleg tega naj bi Študentski center priključili Univerzi, Ljubljano pa razglasili za odprto študentsko mesto.

MOJCA KAUČIČ

PO SLOVENIJI

Vnema za krvodajalstvo je čedalje večja

NOVO MESTO, 19. septembra – Kaže, da bodo letos na Dolenjskem potolkli vse krvodajalske rekorde. Še nikoli doslej se ni zgodilo, da bi bil konec septembra dosežen letni načrt odvzema krvi. V osmih mesecih je v novomeški transfuzijski postaji darovalo kri 4110 krvodajalcev, ki so zbrali 1373 litrov krvi. Do konca septembra bo torej presežen načrt – 1500 litrov krvi.

»Razmišljali smo o tem, zakaj tako množičen odziv dolenjskih krvodajalcev. Prišli smo do sklepa, da so na to vplivali izboljšani odnosi do krvodajalcev, ki se čutijo v vseh dolenjskih delovnih kolektivih. V prvi vrsti moram omeniti dvodnevni plačani dopust, ki ljudem veliko pomeni,« je dejala delavka občinske organizacije Rdečega križa Martina Macedoni. (S. D.)

Četrt stoletja radiokluba v Prekopi

PREKOPA, 19. septembra – Ob koncu tedna bo v Prekopi na Dolenjskem republiško tekmovanje radioamaterjev v »lovu na lisico«, tamkajšnji radioklub pa bo proslavil 25-letnico obstoja. V tem času je okrog sto članov doseglo nekaj vidnih tekmovanjih ter drugih rezultatov. (V. P.)

Rojstva

LJUBLJANA: Osebje ljubljanske porodnišnice je v torek pomagalo na svet 9 dečkom in 13 deklicam. Najlažja med novorojenčki je bila deklica s porodno težo 2660 gramov, najtežji pa deček, ki je ob rojstvu tehtal 4370 gramov.

(R. D.)

Pogrebi

LJUBLJANA: Na Žalah se bodo danes svojci še zadnjič poslovili od 78-letnega upokojenca Alojzija Pretnarja (ob 9. uri); 67-letnega upokojenca Jožeta Lesjaka (ob 11. uri); 61-letnega upokojenca Jožeta Blatnika (ob 13. uri); 82-letne upokojenke Irene Kavčič (ob 15. uri) in 80-letne upokojenke Ivanke Mikenauer (ob 16. uri).

SOSTRO: Danes ob 10. uri bo na pokopališču v Sostrem pogreb 58-letnega upokojenca Ivana Smrekarja.

ŠENTVID: Na pokopališču v Šentvidu bodo danes ob 14. uri svojci pospremili na zadnjo pot 83-letnega upokojenca Jožeta Rehbergerja. (R. D.)

V Mostah bo orožje varno shranjeno

V Mostah že imajo primerne prostore za hrambo orožja TO, ki pa jim ga vojska ne vrne

LJUBLJANA, 19. septembra – Moščanski župan je zahteval orožje občinske teritorialne obrambe, ki ga hrani vojska, vendar ga ni vrnila. Našli so tudi primerne prostore, kjer bi to orožje shranili. Ker general Hočevar noče podpisati ukaza, s katerim bi vojski naročil, naj vrne orožje teritorialni obrambi, bodo Moščani počakali do seje republiške skupščine, ko bo slovenska teritorialna obramba postavljena pod resor ministra Janše, je danes poudaril moščanski župan **Janez Jančar**, ko je delegatom občinske skupščine podal informacijo o odvzetem orožju.

Delegati so na skupni seji moščanske skupščine končno izvolili še zadnjega manjkajočega člana izvršnega sveta **Ivana Turka**, ki bo vodil resor ljudske obrambe. Volitve Turka so se zavlekle, ker so delegati hoteli izvedeti, kakšno vlogo je imel pri predaji orožja teritorialne obrambe, ker je tudi pri prejšnjem izvršnem svetu odgovarjal za ljudsko obrambo.

Z. M.

Nevarne stopnice

LJUBLJANA, 19. septembra – Stopnice, ki vodijo s Subičeve ulice v podhod Maximarketa, so že precej časa močno poškodovane, javna razsvetljava pa je neprimerna. Na to so nas že v začetku meseca opozorili bralci. V Komunalnem podjetju Ljubljana, ki je odgovorno za vzdrževanje in popravilo teh stopnic, so nam takrat povedali, da okvare še ni nihče prijavil in da bodo stopnice čimprej popravili. Danes pa smo ugotovili, da so kljub našemu opozorilu stopnice ostale takšne, kot so bile. Bo lahko Komunalno podjetje o njegovi neodgovornosti prepričala edino nesreča mimoidočega pešca, do katere lahko pride?

I. R.

jana

LJUBLJANSKI GRAD

»Izvedenci so ocenjevali nestrokovno in pristransko«

Takšno je mnenje odbora za prenovo Ljubljanskega gradu o izvedenskih poročilih glede nedavne porušitve

LJUBLJANA, 19. septembra – Na današnji seji odbora za prenovo Ljubljanskega gradu je bilo že na začetku napeto. Kot uvod v osrednjo temo, nedavno porušitev grajske stene, smo prisotni dobili v branje zajeten sveženj pisanj, naslovljenih na mestni sekretariat za urbanizem, ki je trem strokovnjakom naročil izdelavo ekspertize o porušitvi.

Če odgovore na ugotovitve teh izvedencev strnemo: ocene so nestrokovne, njihov zlonamerni ton pa izvira iz pristranskosti strokovnjakov, ki so tako ali drugače vpleteni v grajsko prenovo in imajo do nje, kot tudi do ZIL inženiringa in SCT, domnevnih krivcev, odklonilen odnos.

Potem ko je predsednik odbora Vladimir Mušič najprej okrcal novinarje, ki da nasedajo provokativnim besedam omenjenih strokovnjakov (njihove ugotovitve smo namreč pred dnevi predstavili) in s tem zavajajo javnost, se je lotil utemeljevanja spornih izvedenskih ugotovitev. Vrstni red prenovitvenih del na gradu, ki naj bi bil glavni vzrok podrtja stene, je povsem ustrezen; brez predhodne zgraditve servisnega objekta na dvorišču ne bi mogli sanirati historičnega oboda gradu. Hkrati je to tesno povezano z drugimi grajskimi trakti in arheološkimi raziskavami. Podobnega mnenja so bili vsi člani odbora.

Manj soglasja je bilo med prisotnimi glede (ne)zavarovanja zdaj že porušene stene trakta G. Predstavnik izvajalca je povedal, da se SCT sicer ne čuti odgovornega za nesrečo, da pa bi morda le lahko opozoril na možnost samoporušitve. Zdaj se brez poprejšnje strokovne ocene ne bodo več lotevali obnove in se bodo v prihodnje raje odločali za varnejši, pa čeprav dražji način dela. Marjan Bežan je zahteval pojasnilo o stanju drugih neobnovljenih delov gradu in naposled izvedel, da bi se kaj podobnega utegnilo pripetiti še traktu J (ob kapeli) in palaciju. Slišati je bilo, naj bi po novem zidovje skrbneje varovali, a ob tem je treba povedati, da stroški začasne sanacije niso dosti manjši od tistih za dokončno obnovitev.

Podobno kot se je bila večina pisnih odgovorov (ZIL Inženiringa, Ambienta, Vladimirja Mušiča in drugih) na poročila izvedencev obregnila ob izbiro strokovnjakov, so takšne pripombe deževale tudi na današnji seji. Razpravljalci so komisiji, ki ji je mestni izvršni svet zaupal presojo nesreče, njenih vzrokov, škode in odgovornosti, očitali nestrokovnost, nekompetentnost, slabo poznavanje grajske problematike in tehnične dokumentacije. Imenovani naj tudi ne bi bili zmožni nepristranske presoje, ker so vsi bolj ali manj povezani z obnavljanjem gradu ali pa so negativno nastrojeni do ZIL Inženiringa in SCT, kar ima menda globlje, osebne vzroke.

Debata je potlej zašla na stranpot, ko so recimo člani odbora začeli razpravljati o svoji morebitni odgovornosti pri nesreči, s katero, jasno, nimajo nič. Zanimivo, da to ni begalo nekaterih drugih, recimo vodje grajskega projekta, kot je glasno ugotavljal Marjan Bežan in verjetno po tihem razmišljal še kdo med prisotnimi.

SAŠA VIDMAJER

Za Kodeljčane zabava, Novopoljančane pa hrup

Prireditev Fejst september na Kodeljevem močno moti krajane Novih Poljan – Občinska meja onemogočila dogovor?

LJUBLJANA, 19. septembra – Zabavnoglasbena prireditev Fejst september, ki vsak dan privablja Ljubljančane na Kodeljevo, je povzročila mnogo hude krvi med okoliškimi prebivalci. Čeprav so organizatorji pridobili vsa potrebna dovoljenja krajevne skupnosti Kodeljevo, pa se krajani Novih Poljan pritožujejo nad hrupom.

Športni park Kodeljevo, kakor tudi kopališče, na katerem se odvija Fejst september, je kakor jeziček zarit v krajevno skupnost Nove Poljane. Krajanov Kodeljevega prireditev ne moti, saj je med naseljem in zabaviščnim prostorom večji park, poraščen z drevesi, ki zadušijo hrup. Zato se vendar tudi niso nič pritoževali na KS Kodeljevo.

Drugače pa je s krajani KS Nove Poljane, ki stanujejo le nekaj sto metrov od kopališča. Večje število se jih je pritožilo na krajevno skupnost, češ da je hrup neznosen, najhuje pa je od 19. do 22. ure, ko se v okoliških stanovanjskih blokih tresejo šipe in celo radiatorji. Ta hrup prihaja z velikega odra, ki je obrnjen proti tribuni in stanovanjskim blokom. Hudujejo se tudi nad tem, da krajanov Novih Poljan nihče ni vprašal, ali si želijo v bližini tako prireditev.

Povprašali smo organizatorje Fejst septembra, kaj menijo o pritožbah. Boris Strel (Marketing Boris Strel) nam je povedal, da pismene pritožbe še niso dobili. Vso potrebno dokumentacijo so zbrali na podlagi seznama, ki so ga dobili, na njem pa ni bilo KS Nove Poljane. Tudi drugi soorganizator Jaka Matičič (Trgovsko turistično podjetje Jama) je dejal, da so dobili samo eno pritožbo po telefonu in da obratujejo v skladu z dovoljenji.

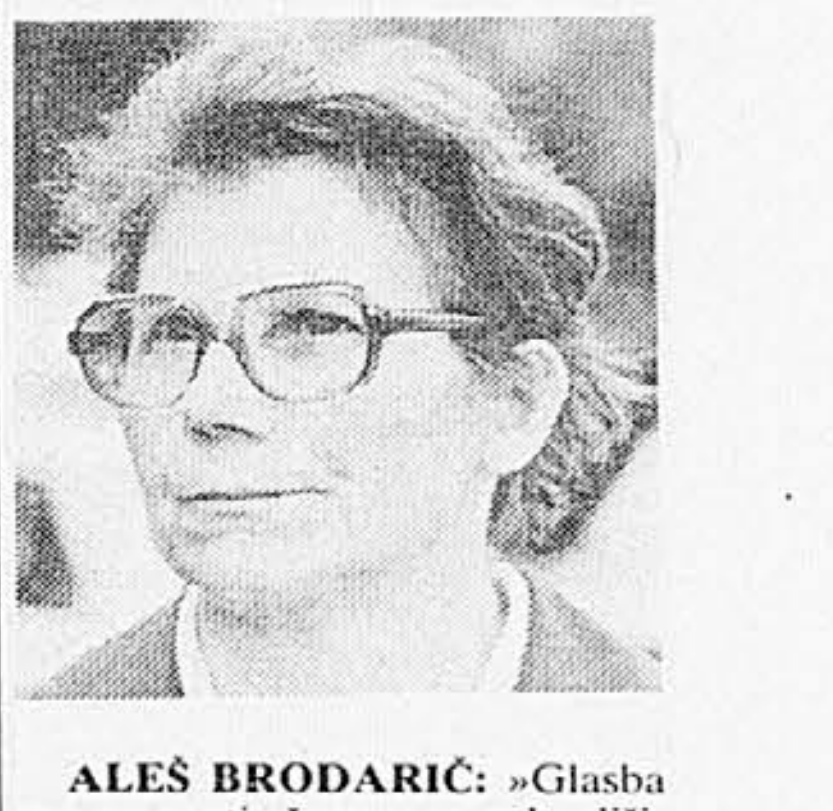
Kako se bo končal spor med dvema krajevnima skupnostma oziroma občinama, še ni znano. Dejstvo je, da Ljubljana potrebuje take prireditve, mestni izvršni svet pa mora najti primerno lokacijo.

ZDENKO MATOZ

MALA ANKETA

»Mislila sem, da je ušel kak zapornik, tako so streljali«

LJUBLJANA, 19. septembra – Na Kodeljevem še vedno traja prireditev Fejst september, s katero so skušali prireditelji poživiti zabavno življenje v Ljubljani. S to prireditvijo pa so v ta mirni del mesta vnesli hrup, ki ga občani niso vajeni. Povprašali smo stanovalce sosednje Povšetove ulice, kaj si mislijo o tem.

MARIJA ILIČ: »Preveč je hrupno, celo po 22. uri. Najhuje je bilo tisti dan, ko so uprizorili ognjemet in metali petarde. Mislila sem, da je kdo ušel iz zapora, da so ga lovili in streljali za njim. Nič nimam proti zabavi, niti proti temu, da bi se tukaj prirejale zabavne prireditve tudi v prihodnje. Tako bi se mladi vsaj lahko nekje zabavali. Bolje je, da se zabavajo zunaj, ne pa v zaprtih prostorih. Vendar bodo morali zmanjšati hrup, ker se bodo v nasprotnem stanovalci še bolj pritoževali.«

ALEŠ BRODARIČ: »Glasba me ne moti, čeprav se zelo sliši. Čas imajo omejen do 22. ali 23. ure, ob koncu tedna pa do polnoči. Nisem opazil, da bi prireditev podaljšali kasneje v noč. Tudi drugih težav ni. Kljub temu mora biti nekaterim ta hrup zoprn. Očitno skuša ljubljanska vlada preseliti zabavne prireditve in nočno življenje na Kodeljevo. Tej prireditvi bodo sledile mnoge druge, zato se bodo težave verjetno nadaljevale. Nekaterim, tudi meni, bo to všeč, druge pa bo hrup gotovo motil.«

TEREZIJA LUNDER: »Hrup se zelo sliši, še posebej tukaj na Povšetovi ulici. Mene sicer ne moti, nekateri drugi pa so bolj občutljivi. Ne moremo mladim preprečiti, da bi se zabavali. Ko se je ta prireditev začela, je vse skupaj trajalo dlje v noč, zdaj pa se vedno konča ob določeni uri. Drugih težav v zvezi s to prireditvijo ni. Saj se bo Fejst september kmalu končal. Tudi mladi morajo imeti svojo zabavo, tako kot smo jo mi imeli včasih. Mi smo se drugače zabavali, današnja mladina pa tako, kot se.«

BEČIR IČANOVIĆ: »Stanujem v tukajšnjem samskem domu, kjer me hrup prav nič ne moti. Ko sem bil še mlajši, sem tudi sam rad užival v glasbi. Večkrat si vzamem čas in se odpravim na prizorišče prireditve, kdaj pa kdaj pa samo odprem okna, kajti glasba se zelo lepo sliši do sem. Ne moti me niti ponoči, ker zelo lahko in hitro zaspim. Všeč mi je tudi zamisel, da naj bi zabavne prireditve preselili na Kodeljevo.«

GORAN NOVKOVIĆ

Foto: KATARINA KRMELJ

Šesti kulturni dnevi v središču Slovenije

Pisan program prireditev: razstave, pevski program, srečanje s pisatelji kmečkih povesti

VAČE, 19. septembra – S koncertom učiteljskega pevskega zbora Slovenije Emil Adamič so se preteklo nedeljo začeli na Vačah tradicionalni, šesti po vrsti, kulturni dnevi v središču Slovenije. Odprli so tudi tri razstave. Drago Košir razstavlja lesoreze, ki jih je naredil po skicah in opisih iz Valvasorjeve knjige Slava vojvodine Kranjske, Matjaž Brojan predstavlja 25 knjižnih vinjet slovenske secesije v lesu, na Vačah pa so se zbrali tudi slikarji samorastniki, katerih dela z extempora bodo na ogled v vaški osnovni šoli. Prireditve se bodo nadaljevale vsako nedeljo. Tako bo to nedeljo, 23. septembra, v Štangi srečanje s pisatelji kmečkih povesti, v nedeljo, 30. septembra, bo na Bogenšperku glasbeno srečanje, v nedeljo, 6. oktobra, pa se bodo na Vačah predstavili ljudski pevci in godci. Zadnjo nedeljo bo tudi slavnostna otvoritev Doma Geoss na Vačah.

J. B.

Maša sprave nad grobiščem v Krimski jami

Maševal bo nadškof France Perko, slavnostna govornica bo Spomenka Hribar

VRHNIKA, 19. septembra – V nedeljo, 23. septembra, ob 14. uri se bo pri Krimski jami nad Borovnico začela maša sprave, ki jo bo vodil nadškof France Perko. Na spominski slovesnosti, na kateri se bodo poklonili spominu žrtvam iz Krimske jame, bo slavnostna govornica Spomenka Hribar. Odslej bo pred jamo stal mogočen šestmetrski hrastov križ s trpečim Jezusom.

V nedeljo bo tudi spremenjen prometni režim v teh krajih. Organizatorji so uredili promet tako, da bodo dostopi do Krimske jame z Vrhnike in Borovnice preko Pokojišča. Iz Cerknice in Rakitne bo promet potekal preko Beča. Dostopi do Krimske jame bodo enosmerni, promet pa bo krožen, tako da se bodo obiskovalci lahko vračali v Borovnico in Vrhniko preko Strmca, v Cerknico pa preko Kožljeka.

Spravno slovesnost sta organizirala vrhniški in cerkniški Demos, z željo ponuditi roko sprave med prebivalci okoliških krajev, ki so izgubili svojce med in po vojni.

Z. M.

AVTO magazin

Maketa mestnega gledališča kot nov poudarek Ljubljane

Izdelal jo je LUZ, kot darilo mestu ob svoji obletnici, postavili pa jo bodo na obrobje Prešernovega trga

LJUBLJANA, 19. septembra – Po zgledu tujih, zlasti v severnjaškem duhu urejenih mest, ki so podobna našemu, bo Ljubljana kmalu dobila maketo mestnega središča, ki bo stala na robu Prešernovega trga. Izdelali so jo na Ljubljanskem urbanističnem zavodu, trenutno jo v Veroni po lesenem modelu odlivajo v bron.

Maketa bo narejena v merilu 1:500, izdelana v bronu, na podstavku iz granita, ki bo obdan s klopjo iz marmorja. Prikazovala bo sodobno podobo ožjega mestnega središča (v obsegu od Prešernove ceste do Resljeve ulice ter od Ajdovščine do Aškerčeve ceste) in bo velika približno štiri kvadratne metre.

Pri iskanju primernega prostora za maketo so sprva razmišljali o parku Zvezda, Kraigherjevi ploščadi, začetku Plečnikove promenade v Tivoliju. Naposled so se odločili za Prešernov trg, in sicer za postavitev na njegovem obrobju, pred trgovino Manon, kjer maketa ne bo motila pešcev in bo dobro dostopna. Stala bo v križišču Ljubljane in na osrednji turistični točki mesta. Ta prostor omogoča odlično orientacijo, odtod se odpirajo pogledi na Ljubljanski grad, obenem pa ne bo motila razgledovanja proti Prešernovemu spomeniku, mostovom, cerkvi.

Maketa bo omogočala Ljubljančanom in tujcem spoznavanje mesta na nov način in naj bi tudi povečala zanimanje zanj. Postavljena v funkcionalno in likovno nevtralen prostor, ki ga zdaj zasedajo neustrezni cvetlični aranžmaji in standarne klopi, bo dala Prešernovemu trgu nov, primeren poudarek. Takšne ureditve smo doslej poznali iz mest s podobno strukturo (Dunaj, Celovec) in je reminiscenca na urbanizem Sitteja in Fabianija, v nasprotju z bolj mediteransko zvenečim Tromostovjem in frančiškansko cerkvijo.

Dokončno odločitev o maketi bodo sprejemali delegati mestne skupščine na enem prvih jesenskih zasedanj.

SAŠA VIDMAJER

DELO plus

Staroljubljansko društvo se poslavlja od otrok

LJUBLJANA, 19. septembra – Za zaključek otroških prireditev bo Društvo za kulturno oživitev Stare Ljubljane priredilo jutri, 20. septembra, pred Magistratom ob 17. uri modno predstavo. Člani otroške gledališke skupine Malo pristanišče bodo predstavili modne pričeske, ki jih bo oblikoval frizerski salon Tatjana, ter modno otroško garderobo Jutranjke, butika Roki, oblikovalke Nataše Jagodič in butika J&B. Okvirji za očala bodo Cicibanovi, šolske potrebščine pa Lipine. Če bo deževalo, bo predstava v petek, 21. septembra, prav tako bo 17. uri pred Magistratom.

A. L.

Eschatologica poesis v Križevniški cerkvi

LJUBLJANA, 19. septebra – V petek, 21. septembra, ob 20.30 uri se bo v Križevniški cerkvi z eshatološko poezijo predstavil mladi slovenski pesnik Jure Čeh. Za glasbo in zvočne efekte bo poskrbel Lado Jakša, Milena Režun pa bo interpretatorka poezije.

A. C.

SOS telefon dobil nove prostore

LJUBLJANA, 19. septembra – Na pobudo moščanske ZSMS-Liberalne stranke je skupščina občine Moste-Polje danes razpravljala o podpori delu prostovoljk, ki delajo pri SOS telefonu za žrtve nasilja. Delegati so njihovo delo podprli, moščanski izvršni svet pa je skupini za SOS telefon zagotovil prostore in telefonski priključek ter prevzel vzdrževalne stroške in dopustil možnost financiranja SOS telefona iz proračuna za prihodnje leto. Predsednik izvršnega sveta Brane Matjašec pa je še dodal, da bi morala imeti mesto Ljubljana in republika več posluha za takšno prostovoljno dejavnost in jo tudi sistemsko financirati. Za prehodno obdobje do novega leta je izvršni svet pripravljen razpravljati o zahtevku za finančno podporo.

Delegati moščanske skupščine so na skupnem zasedanju dve uri porabili za pobude in vprašanja, še največ hrupa pa je povzročilo izginotje kipa Edvarda Kardelja, ki ga je dal iz dvorane Edvarda Kardelja, v kateri zaseda občinska skupščina, odstraniti predsednik moščanskega izvršnega sveta.

Z. M.

PISMA BRALCEV

Odgovor na Bi Piranu pomagal odlok?

Očitno sta dež in visoka parkirnina novinarko Albino Podbevšek spravila v tako slabo voljo, da je za Delo napisala članek, ki profesionalnemu novinarju ne more biti v ponos. Dejstva je osvetlila samo s tiste strani, ki ji je ustrezala, dodala je še nekaj neresničnih trditev, sebe pa je kot prava profesionalka zavarovala z dodatkom »bojda«.

Glavni namen uvedbe visoke parkirnine v Piranu je bil ravno v tem, da vozniki ne bi po ves popoldan puščali svojih vozil v prenatrpanem mestnem jedru, kot je to storila novinarka. Če parkirnine ne bi pobirali, zelo verjetno prostega parkirišča sploh ne bi našla. Ko se nad sistemom parkiranja v Piranu pritožujejo domačini, to še razumem, težje pa razumem, če to počno obiskovalci, saj je prometna ureditev predvsem njim v prid.

Prva ura parkiranja v mestu je namreč brezplačna. Tisti, ki želijo ostati v Piranu več časa, pa imajo na izbiro: ali parkirati v mestnem središču in plačajo drago parkirnino od druge ure parkiranja naprej, ali parkirati na parkirišču nekaj sto metrov pred Piranom in se peljejo z brezplačnim prevozom v mesto s posebnim avtobusom.

Koliko je ostanka pri tako organizirani mestni zapori in ali se ta najbolje porabi, je seveda drugo vprašanje. Nimam namena ščititi piranskega komunalnega podjetja, upam si trditi, da je z njegovim poslovanjem nezadovoljna tudi večina prebivalcev občine Piran. Kljub slabi kvaliteti je cena za odvoz smeti med najdražjimi v Sloveniji, in čeprav živimo na področju z najbolj toplim podnebjem, plačujemo daleč najdražje centralno ogrevanje v Sloveniji. Pa še bi lahko našteval.

Strinjam se, naj bi ostanek zaslužka od parkirnine porabili tudi za polepšanje Pirana, saj je tega kar potreben. To ugotavlja tudi novinarka, ko se s kritičnim očesom sprehaja po ulici, v kateri ima svoj sedež tudi zavod, ki bi po njenem mnenju moral poskrbeti za čiščenje prahu, smeti in pajčevin.

V svoji natančnosti bi lahko vsaj prebrala ime zavoda, ki ga napada v članku. To je morda res neposrečeno dolgo, vendar marsikaj pove: Medobčinski zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran. Dejavnost zavoda sega od restavriranja hrastoveljske cerkve, arheoloških izkopavanj v Izoli pa do zaščite naravne dediščine v dolini Dragonje. V zavodu niti »bojda« ne sedi več kot trideset, ampak šestnajst ljudi.

Če novinarka sodi, da bi moral recimo akademski restavrator, namesto da restavrira umetniške freske, raje pometati pajčevine in prah z vhodnih vrat po mestnih ulicah, je to nekako tako, kot da bi novinarko poslali čistiti zanemarjene časopisne kioske po Sloveniji, v katerih prodajajo časopise z njenimi članki.

Seveda pa nimam nič proti občinskemu odloku, ki bi stanovalce prisilil v boljše vzdrževanje in čiščenje okolice.

Potrebovali pa bi tudi kakšen odlok, ki bi za slabo pripravljene članke novinarju odrekel plačilo honorarja, pa čeprav ga ta potrebuje za pokritje drage parkirnine.

ŽARE LIPUŠČEK,
Ul. XXX. divizije 16,
Portorož

Pravljice in šolniki

Dovolj je bilo napisanega o šolstvu, dovol je je zmešnjav z učbeniki in njihovim tiskom. Kaj nas, starše, v končni konsekvenci brigajo detajli podatkov o atomski bombi in relativnostni teoriji? Želimo si otroka, ki bo čutil moralno in se vedel sproščeno v družbi, ki se bo znal v višjih razredih tudi sam izobraževati. Ne želimo si sanjačev, ki sicer še zdaleč niso tako tragični kot sodobni agresivci, pač pa radovedne in skozi igro in šolo ustvarjalne otroke. No, sedaj pa moram postaviti velik vprašaj in sicer vprašaj o učiteljih, ki naj bi bolj vzgajali kot učili.

Šolska snov gre mladini sama v glavo, kjer uči nekdo, ki čuti očetovsko ali materinsko do otrok. Tak človek ne bo mislil na gradnjo hiše, ne bo nergal ob plači, pač pa bo vdano prenašal pomanjkanje, ki je stoletna tradicija slovenskega šolnika. Da, starši nočemo agresivnih, hedonističnih učiteljev, ki jih moraš podkupovati, da ti spustijo otroka v naslednji razred. Želimo si blage čudake, zazrte v idejo o prenašanju tisočletnih spoznanj na naslednje generacije. Želimo si preproste in nezahtevne učbenike, ki bi vsak veljal vsaj nekaj generacij, brez kakšnih sprememb in brez imperativa, da mora založba, ki ga je izdala, zaslužiti.

Se vam zdi, da pišem pravljice? Mogoče res, vendar v takih pravljicah so živeli naši starši in stari starši, ne da bi to sploh vedeli; zdelo se jim je realno in vsakdanje kot zrak, ki so ga dihali in voda, ki so jo pili. Dandanašnji je zrak onesnažen, voda pa še bolj. Tudi pravljic je konec, žal. Upam le, da se bo kdo nad mojim razmišljanjem zamislil in da bo vsaj en učitelj, še je nekaj pravih, dobil več poguma za svoje veličastno poslanstvo.

NENAD NIKO ZUPANČIČ,
Brodarska 10,
Litija

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

Zahvala za nepoštenost

V nedeljo, 16. septembra ob 16. uri, naj bi bil po zaključku 20. svetovnega padalskega prvenstva na letališču Lesce–Bled letalski miting. Vsaj tako nas je vabil oglas na tv Slovenija.

Kljub oblačnemu vremenu smo se odpravili tja pogledat, če se vseeno kaj dogaja, morda kakšna nadomestna prireditev, ali pa da vsaj izvemo, če je miting preložen na drug termin, ko bo ugodnejše vreme. Po telefonu te informacije nismo mogli dobiti, ker se ni nihče oglasil. Ko smo ob 16.30 uri prispeli na parkiriščni prostor, plačali 50 din (na osebo) za vstopnino in dobili oranžno značko ter 10 din za parkirnino, smo iz tega sklepali, da prireditev vseeno bo, saj je bilo tudi avtomobilov in obiskovalcev vse polno.

Ravno se je iztekala zaključna podelitev priznanj padalcem in potem je napovedovalec povedal, da je s tem zaprto 20. svetovno padalstvo prvenstvo. O letalskem mitingu pa niti besede. Čez 10 minut pa suhoparno obvestilo, da zaradi slabega vremena miting odpade. In s tem se informacija začne in konča.

Ob povratku na parkiriščni prostor ni bilo več sledu o tistih, ki so še 30 minut prej veselo zahtevali denar za vstopnino za nekaj, česar potem sploh ni bilo. Ko smo potem enega od njih le našli in vprašali čemu pobirajo vstopnino za prireditev, ki je ni bilo, je povedal, da do zadnje minute niso vedeli, da miting odpade in da se tudi njim ne zdi prav, da bodo sedaj oni na udaru, čeprav so samo izpolnjevali, kar jim je bilo naročeno. Informacijo, da niso bili obveščeni, da miting odpade, in da naj zatorej prenehajo pobirati vstopnino, je potrdil tudi miličnik, ki je stal zraven.

Odpravili smo se še na upravo letališča, ne toliko, da bi dobili vrnjeno plačilo za nekaj, kar nismo dobili, temveč da si ogledamo tistega, ki na tako nepošten način služi denar. Za okencem je blagajničarka, ki ji je bil ekspresno izročen nabrani denar gledalcev, že seštevala zaslužek dneva. Ob vprašanju, kje lahko dobimo vrnjen denar, ki smo ga dali, pa so nas prevarali, je povedala, da ona navodil, da lahko denar vrača, ni dobila, in je zadolžena samo za to, da prešteje denar in ga izroči naprej, ter da naj se, če imamo problem, obrnemo na »šefa«. Njena sodelavka je na našo prošnjo torej odšla poiskat tega »šefa«, vendar se je vrnila z informacijo, da ga ni mogoče dobiti, ker ima sestanek. Pripravljena pa nam je bila iz svojega žepa vrniti denar, česar nismo hoteli sprejeti, saj nam ni šlo le za denar (saj nismo bili edini gledalci, ki smo bili prevarani), temveč predvsem za odnos do ljudi, za princip, saj je organizator gotovo že pred 17. uro vedel, da mitinga v takem vremenu ne bo mogel izpeljati, pa vseeno ni zaustavil prodaje vstopnic. To je nepošteno tako do podrejenih, ki izpolnjujejo dana navodila, še bolj pa do ljudi, ki so bili na ta način zapeljani in prevarani. Seveda bi organizator napako nekako lahko popravil s prijaznim opravičilom, če že ni bil pripravljen vrniti nepošteno zasluženega denarja. Ne eno ne drugo pa se na žalost ni zgodilo.

META SAVŠEK,
Medenska 38,
Ljubljana

Spomin na pisateljev grob

Alenka Puhar je 28. junija v Delu posredovala bralcem dragocene podatke o slovenskem pisatelju Narteju Velikonji, ki je konec junija leta 1945 končal pod kroglami strelskega voda kot vojni zločinec. Kmalu zatem pa se je oglasila priča, ki je bila navzoča pri usmrtitvi, in javnosti sporočila pisateljeve strahotne zadnje trenutke. Od njenega zapisa dalje vemo, da se je končala pisateljeva pot na strelišču ob Dolenjski cesti v Ljubljani. Tam je bil tudi njegov grob, kakor za celotno skupino enajstih obsojencev.

Zakaj se oglašam?

V najvišjem nadstropju šole Oskar Kovačič sem otrokom govoril ob stoletnici Franceta Bevka, pa mi pogled splava skozi okno čez Dolenjsko cesto, kjer že drugo leto dograjujejo in preurejajo strelišče. Tam čez bakrene strehe opazim gradbene stroje, ki rijejo in ravnajo svet tja do strmega pobočja Golovca. Torej, to se dela za novo stavbo strelišča, česar pa mimoidoči ne vidijo, ker jim zidovi zakrivajo pogled! Takoj sem pomislil na pokojnega pisatelja in njegove ostanke. Natančnejše poizvedovanje pri še živečih pričah in pregled strelišča bi morda še odkrila grobišče, z gradbenimi opravili pa se je ta možnost izničila.

Bevka in Velikonjo bodo ocenjevali literarni zgodovinarji ter jima dali mesto, ki jima gre. Rad pa bi povedal vsem, da sta bila oba Slovenca, doma na Primorskem, da sta se umaknila po prvi svetovni vojni v Jugoslavijo, da je Bevk s svojimi deli opogumljal rojake, naj vztrajajo kot Slovenci, da sta se v času druge svetovne vojne opredelila za dve nasprotni si ideologiji, od katerih zmagujoča šteje danes Bevka kot najplodovitejšega pisatelja, po Velikonjevem grobu pa orjejo z buldožerjem.

Fej!!!

Ta ura mi je bila ena od najtežjih!

LOVRO MRAK,
Mrzelova 9,
Ljubljana

NT&RC

Izšel je Novi tednik

– ***Komu se je nasmehnila »rumena« sreča*** – izidi žrebanja NT-RC

– ***Calimero klub*** – čudne poslovne poteze celjskega rokometnega kluba

– ***Zaplembe na Celjskem*** – Milko Mikola piše o zaplembah v letih 1945–1948

Trentarji v spomin svojemu junaku

100. obletnica prvega vzpona čez Severno triglavsko steno – Slovesnost v soboto

TRENTA – Če je Tomo Česen s svojim letošnjim vzponom na Lhotse zakoličil zgornjo mejo slovenskega alpinizma, je bil Trentar Ivan Berginc-Štrukelj tisti, ki je pred 100 leti postavil prvi mejnik slovenskega alpinizma. Po izročilu, ki ga je leta 1914 iz ustnega spremenil v zapis dr. Henrik Tuma, je bil Ivan Berginc leta 1890 prvi, ki je preplezal 1200 metrov visoko Severno triglavsko steno, največjo in najlepšo steno Julijskih Alp, ki še vedno spada med prvine evropskega alpinizma. Ivan Berginc, ki spada med značilne trentarske figure s preloma 19. in 20. stoletja in je bil eden izmed legendarnih Kugyjevih gorskih vodnikov, se je rodil leta 1867, tragično pa je – kot žrtev še vedno nepojasnjenega zločina – umrl leta 1926. V spomin na doslej širši slovenski javnosti povsem neznanega junaka Severne triglavske stene bodo Trentarji v soboto, 22. t. m., pripravili srečanje prijateljev gora. Na njem bodo poznavalci zgodovine slovenskega alpinizma predstavili mejnike v stoletju, ki ga je prvi zakoličil Ivan Berginc-Štrukelj. Trentarji so ob tej priložnosti za slavnostno besedo ob hiši, ki si jo je z lastnimi rokami zgradil Ivan Berginc in na kateri bodo v soboto odkrili spominsko ploščo, zaprosili predsednika slovenske vlade Lojzeta Peterleta, ki je prošnji Trentarjev rad ugodil. Častni gostje dneva v Trenti (prireditev bo v bližini Berginčeve hiše, v Bolčinovem kampu ob 11. uri) bodo prišli iz vrst cveta sodobnega slovenskega alpinizma, med njimi bosta rekorderja Marija Frantar in Tomo Česen. Vrste pionirjev slovenskega alpinizma pa naj bi na trentarski prireditvi zastopala tudi Jaka Čop in poslednji še živeči iz vrst junakov zlate dobe trentarskega gorskega vodništa Tone Kravanja-Kopiščar.

KATJA ROŠ

Začele so se 17. mladinske igre treh dežel

Že prvi dan v Feldkrichnu (Trgu) najuspešnejše zastopstvo Slovenije

FELDKIRCHEN (TRG), 19. septembra – Namestnik koroškega deželnega glavarja in hkrati deželni športni referent dr. Peter Ambrozy je danes v prekrasnem vremenu odprl 17. mladinske igre treh dežel in več kot 250 športnicam in športnikom iz Furlanije-Julijske Krajine, Koroške in Slovenije zaželel prisrčno dobrodošlico. Tekmovanje so tokrat pripravili v mestecu, ki je na stadionu ob šolskem centru dobilo nove atletske naprave iz umetne snovi. Že v prvih nastopih so se izkazali tudi zastopniki Slovenije. V atletiki je, npr., Matuljeva z 12,69 zmagala v teku na 100 m, Knifičeva je bila najboljša v skoku v višino s 161 cm, Jankovičeva pa je bila prva na 80 m z ovirami z 12,27. V košarki so fantje iz Slovenije proti gostiteljem vodili že s 26:0, šele tedaj pa so ti dosegli prvo točko. Uspešno so štartali tudi teniški zastopniki Slovenije, saj je mešana dvojica Sever–Pipanova zmagala v dvoboju s Furlanijo-Julijsko Krajino.

Tekmovanje v 7 panogah bodo nadaljevali in končali v četrtek.

EVGEN BERGANT

Bled tri dni v znamenju golfa

BLED – Danes, v četrtek, se bo na blejskem igrišču za golf začelo XIV. mednarodno amatersko prvenstvo Jugoslavije, ki se bo s finalnim krogom za najboljših 40 moških in 20 žensk končalo v nedeljo, 23. t. m. Prve tri dni bodo torej kvalifikacije (3 krogi, 54 lukenj), na prvenstvu pa bodo igrali po pravilih R & A GC of St. Andrews, Golf zveze Slovenije in blejskega Golf kluba. Pravico nastopa imajo tekmovalci, člani priznanih jugoslovanskih in tujih klubov, katerih handicap ni višji od 8 (moški) oziroma 18 (ženske).

● Spored: četrtek – ob 8. uri: moški in ženske, prvi krog; 18 igralnih polj, seštevna igra za Yu-pokal; petek-ob 8. uri: nadaljevanje, drugi krog, kot prvi dan; ob 19.30-razglasitev rezultatov Yu-pokala (GH Toplice); sobota – ob 8. uri: tretji krog kvalifikacij; sobota – ob 8. uri: zaključni krog moški in ženske; ob 17. uri – slovesna razglasitev rezultatov.

Naspoloh bo v zgodnji jeseni v idiličnem okolju blejskega igrišča za golf nadvse živahno. Danes in jutri se bodo tričlanske ekipe hkrati merile tudi za jugoslovanski pokal 1990, že zdaj pa se Blejci pripravljajo tudi na 2. odprto tekmovanje za profesionalce in amaterje, ki bo na sporedu od 3. do 6. oktobra – Balantines Bled PRO-AM 1990.

O. G.

Pod Poncami za naslove DP in lovoriko A-A

V soboto in nedeljo v dolini pod Poncami v znamenju lokostrelcev

LJUBLJANA – Dolina pod planiškimi skakalnicami bo v soboto in nedeljo v znamenju lokostrelcev. Najboljši jugoslovanski lokostrelci in lokostrelke se bodo merili za naslove državnih prvakov v disciplini FITA, ob tem pa bo še tekmovanje za pokal Alpe Adria.

V petek bo ob 15. uri uradni trening, zvečer pa družabno srečanje lokostrelcev iz Italije, Avstrije, ZRN in Švice. Skupno pričakujejo udeležbo več kot 100 tekmovalcev, obeta pa se ena doslej najbolj spektakularnih in bojevitih tekem pri nas. Prireditelj je lokostrelski klub Koroška Bela, sponzor pa je hotel Špik iz Martuljka, ki je za to priložnost pripravil zares privlačno nagrado. Tekmovalec (in gost hotela Špik), ki se bo z rezultatom najbolj približal svetovnemu rekordu, bo namreč za nagrado dobil avtomobil, najboljši trije v vsaki konkurenci pa bodo dobili še kolajne. Prvi favorit za to nagrado je nedvomno Ljubljančan Samo Medved, ki je na zadnji pregledni tekmi dosegel še en vrhunski rezultat in dokazal, da trenutno pri nas nima konkurence.

Prvenstvo se bo s streljanjem na daljše razdalje začelo v soboto ob 10.30, v nedeljo od 10. ure naprej pa bodo streljali na krajše razdalje, razglasitev rezultatov pa bo ob 14. uri.

F. B.

Podvig Dinama, polom C. zvezde

Na štartu tekmovanj za evropske pokale naš prvak doma le remiziral z Grasshoppersom

BEOGRAD – Na štartu tekmovanj za evropske nogometne pokale je izmed naših moštev razočarala le C. zvezda, ki je doma komaj remizirala s švicarskim prvakom Grasshoppersom. V pokalu UEFA je Partizan po zmagi s 3:0 s Hibernianom z Malte praktično že v 2. kolu, sijajne možnosti pa ima tudi Dinamo, ki je v Bergamu igral 0:0 z Atalanto. Povratne tekme bodo 3. oktobra.

Pokal prvakov

C. zvezda : Grasshoppers 1:1 (1:1)

Štadion C. zvezde, gledalcev 60.000, sodnik Longhi (It).

STRELCA: 0:1 – Közle (15), 1:1 – Binić (45).

C. ZVEZDA: Stojanović, Radinović, Marović, Jugović, Belodedić, Vasilijević, Prosinečki, Stošić, Pančev, Savičević, Binić.

GRASSHOPPERS: Brunner, Maier, Gämperle, Gren, Koller, Gretarsson, Wiererkher, Sutter, Közle, Bickel, Pevisente.

Švicarji so v prvem polčasu povsem zasenčili C. zvezdo. Zlahka so obvladovali ves teren, igrali enostavno in izredno nevarno napadali v nasprotnih napadih. Beograjčani so igrali povsem razglašeno, nekateri igralci pa tako rekoč niso sodelovali v igri.

Švicarski vratar Brunner je bil ob neučinkoviti igri skoraj brez dela, Beograjčan Stojanović pa ves čas v navzkrižnem ognju. Gostje so povedli po prostem strelu, ko je Gretarsson podal Közleju, ta pa je prek »zidu« žogo poslal v mrežo. C. zvezda je izenačila v zadnji minuti prvega dela, po predložku Pančeva je Binić z glavo žogo poslal v mrežo.

V drugem polčasu je C. zvezda igrala za odtenek bolje in si ustvarilia nekaj manjših priložnosti, toda nevarni so bili tudi Švicarji. Beograjčani so bili na koncu z rezultatom lahko zelo zadovoljni, najboljši igralec tekme pa je bil vratar Stojanović.

V. I.

Odense : Real 1:4 (1:4)
Dinamo (Buk) : St. Patrick (Ir) 4:0 (3:0)
Sparta : Spartak 0:2 (0:1)
Lileström : Brugges 1:1 (0:1)

Pokal UEFA

Atalanta : Dinamo 0:0

BERGAMO – Štadion Comunale, gledalcev 25.000, sodnik Mikkelsen (Dan).

ATALANTA: Ferron, Cobtratto, Pasciullo, Bonacina, Bigliardi, Progna, Bordin, Catelli, Perrone, De Patre (Rizzolo), Caniggia.

DINAMO: Ladić, Petrović, Židan, Panadić, Lipovac, Peršon, Gonzales, Mladenović, Šuker (Ištvanović), Boban, Shala (Medford).

RUMENI KARTONI: De Patre (At), Židan, Peršon in Boban (Din).

Zagrebčani so dosegli željeni cilj, osvojili dragoceno točko, tako da jim v povratni tekmi zadostuje minimalna zmaga za napredovanje v 2. kolo. Skoraj vso tekmo so zaigrali dokaj zaprto in v prvem delu skušali predvsem prek Šukerja s protinapadi ogroziti domača vrata. Domači niso prav mogli razviti igre, ker je Dinamo odlično igral na sredini. Panadić pa je povsem ustavil Argentinca Caniggio, s čimer je napad Atalante precej otopel.

V drugem delu je bila igra še bolj dinamična, gostje pa so imeli v 60. minuti celo lepo priložnost za gol, ki pa jo je Petrović zapravil. Italijani niso imeli nobene prave priložnosti, temveč le navidezno premoč, ki jim ob dobri Dinamovi obrambi ni pomagala.

MTK (Budim) : Luzern 1:1 (1:1)
Černomorec (Odesa) : Rosenborg (Nor) 3:1 (1:0)
Magdeburg : Rovaniemi 0:0
Dnjeper : Hearts 1:1 (0:1)
Torpedo (Mos) : Götteborg 4:1 (4:0)
Partizani (Tirana) : Universitatea 0:1 (0:0)
Hafnafjordur : Dundee United 1:3 (1:2)
Borussia : Schemnitz 2:0 (1:0)
Roda : Monaco 1:3 (1:2)
Avenir : Inter (B) 2:1 (2:1)
Glenavon : Bordeaux 0:0

Pokal pokalnih prvakov

Sliema : Dukla 1:2 (0:1)
Bayer (L): Twente 1:0 (1:0)
Kuopio : Dinamo (Kijev) 2:2 (1:1)
Sliven (Bol) : Juventus 0:2 (0:1)

V Kopru Mobografika

KOPER – Tudi 12. (zadnji) pozivni turnir za slovenski revialni pokal v malem nogometu je minil v znamenju zmagoslavja ljubljanskih ekip. Prvo mesto je namreč osvojila Mobografika, za nameček pa je Cik cak obdržal vodstvo v skupni razvrstitvi predtekmovanja SRP '90 in bo v končnici igral kot prvi nosilec. Sicer pa je prav zadnji turnir prinesel srečo obema predstavnikoma Tolmina (Puntar in Herbie 53), ki sta iz dvanajsterice finalistov izrinila ekipi DTV Železne dveri (Ljutomer) in Wotag-Cvirn (Maribor).

Izidi polfinala: Herbie 53 : Vecchia (Koper) 2:0, Mobografika : Barakuda (Ljubljana) 9:8 (3:3), finale: Mobografika : Herbie 53 2:1. Končni vrstni red: 1. Cik cak (Ljubljana) 59 točk, 2. Poetovio (Ptuj), 3. Mobografika (Ljubljana) oba po 54, 4. DTV Križevci 51,5, 5. Pobrežje-Mak (Maribor) 51, 6. Barakuda (Ljubljana) 47, 7. Kremenčkovi (Pameče) 44, 8. Herbie 53 (Tolmin), 9. Vanča vas (Tišina) oba po 37, 10. Puntar (Most na Soči) 36,5, 11. Snoopy (Trbovlje) 33,5 itd. Dvanajsti udeleženec končnice SRP '90, ta bo decembra, je lanski zmagovalec KMN Surovina Branik-Talci (Maribor).

BORUT PLANINŠIČ

Dvajset let je nekaznovano kradel orodje pa tudi znanje

Primer v Tovarni vijakov Ljubljana opozarja na obupno zastarelo zakonodajo – Zakaj kraja tehnologije ne velja kot tatvina predmeta? – (Z)vijačni tehnolog

LJUBLJANA, 19. septembra – Znano je, da v tovarnah kradejo kot srake, manj pa, da se zaradi pomanjkljivosti ali preživetosti naše kazenske zakonodaje zlikovci včasih lahko v brk smejejo tistim, ki se trudijo preprečiti »razprodajo« družbene imovine. Tu ne gre le za tatvine orodja in izdelkov, pač pa tudi za krajo tehnologije in znanja, kar pa zaradi luknje v zakonih ni sankcionirano, doleti te lahko kvečjemu tožba za odškodnino.

Značilen tak primer so imeli v Tovarni vijakov Ljubljana. Tehnolog orodij, prej v tovarni dolga leta delavec, potem mojster, precej samouka in človek, ki je veljal za vrhunskega strokovnjaka pri razvoju orodij, je, kot je prišlo na dan pred dvema letoma, na račun tovarne dvajset let krasno služil. Domov je odnašal orodje, izdelke, znanje, med delovnim časom izdeloval v tovarni novo orodje itd., vse seveda zato, da je ustregel svojim kooperantom, za katere še danes nihče v tovarni ne ve, kdo so. Na koncu pa je nekaznovano dočakal upokojitev.

Tehnologija izdelave vijakov je sorazmerno preprosta, zato pa tudi privlačna za zasebnike. In nič lažjega kot dobiti strokovnjaka, ki se s tem poklicno ukvarja, spelje v tovarni patentiran izdelek, nastavi stroje in dela za svoje »kooperante« na črno. In dobro zasluži, kajti njegovo delo ni obdavčeno, nobenega vlaganja sredstev ni potrebno za razvoj novih, modernejših in zato konkurenčnih izdelkov. Ni mu težko zvohljati, kdo je odjemalec tovarne. In njegov kooperant se s svojim izdelanim vijakom odpravi k kupcu (enakih) vijakov iz tovarne, jih ponudi po nižji ceni, ker je imel z izdelavo manj stroškov – in uspe.

Direktor, tehnolog in preiskava

V Tovilu so prvi pogruntali orodje za križni vijak, pa je nekaj primerkov orodja izginilo. Kmalu je tak vijak na trgu ponujal zasebnik. Ali pa zakovica za visoke ženske pete na čevljih: to je bila Tovilova tehnološka inovacija, patentirana, inovator je dobil nagrado. Za ta tržno zanimiv izdelek se je pričel po tovarni zanimati naš tehnolog orodij, mimogrede spraševati nekega mojstra, kako se nastavi stroj, zvohljal v komerciali, kdo so kupci – in pričel zakovice doma izdelovati za svoje kooperante.

Nekaj let nazaj je prišel v tovarno nov direktor splošnokadrovskega sektorja in sklenil vsem krajam narediti konec. Edini rezultat: postal je le ena od najbolj osovraženih oseb. Zavist ali kaj je hotela, da so mu hitro prišle na uho govorice o tem, kako omenjeni tehnolog orodij doma na črno izdeluje vijake. Ker se niso polegle, je poprosil miličnike, naj to preverijo. Dolgo je čakal na odgovor, po več urgencah pa eksplicitno zvedel, da to ni res. Končno se je z njimi dogovoril, da bodo pri delavcu naredili hišno preiskavo, če ga v tovarni zalotijo pri kraji vijakov.

In so ga. V kleti njegove hiše so potem odkrili delavnico, stroj (menda pretihotapljen) za izdelavo vijakov, več kolobarjev žice (surovine za vijake) in tolikšne količine orodja in vijakov, da so bili sami miličniki presenečeni. »Obrt« je tekla že 20 let. Mnogo orodja in vijakov je imelo Tovilov žig, mnogo tudi ne, predvsem takšno, ki ga sploh ni mogel uporabljati v svoji delavnici. Izkazalo se je, da ga je v tovarni izdeloval med delovnim časom. Za lasten konjiček.

Zasegli so mu Tovilovo orodje in izdelke (seznam gre v stotine predmetov) in vse to vrnili v tovarno. Petnajst škatel, od tega osem z uporabnim orodjem, sedem pa z odpisanim. Človek je bil namreč tudi član komisije za odpis predmetov, komisija pa je seveda delovala na zaupanju.

Pretirane kontrole pa delavci v orodjarnah niso nikdar trpeli, domnevati gre, zakaj ne. Čim se je pričela nakazovati, so se pričele intrige. In če se upošteva klima v tovarnah kot proizvodni faktor, so morali pri kontroli delavcev vedno znova popuščati. Tudi tehnično bi bilo to zamudno, da bi vse tako strogo nadzorovali kot v kovnicah denarja.

Delovanje takrat 58-letnega tehnologa je prišlo na dan februarja lani in takoj so ga dali v suspenz. Stekel je disciplinski postopek. Takoj si je najel odvetnika, zbolel in potem so se pričele igrice. Po tovarni je završalo, postopek je zbudil nejevoljo, izpadel kot samovolja vodstva, se zavlekel zaradi delavčevih zdravniških spričeval, in le zaradi trme nekaterih je bil junija končan. Izgubljenih je bilo veliko delovnih ur, saj se je petčlanska komisija, v kateri so bili tudi sodelavcu naklonjeni kolegi, sestala velikokrat, kasneje pa tudi delavski svet, ko se je delavec pritožil na sklep. Komisija je pogrešala podatke, ki naj bi jih v tem času zbirali organi pregona. V tovarni niso vedeli niti tega, ali je ovadba že prišla na tožilstvo. Junija 1988 je bil končno delavec odpuščen, do takrat pa je dočakal tudi nekaj manjkajočih mesecev do penzije.

Septembra 1988 je na ljubljanskem temeljnem sodišču zoper tehnologa končno stekel kazenski postopek zaradi suma velike tatvine. Iz Tovila so pričeli hoditi na zaslišanja, ponujali so dokaze in pričakovali, da jih imajo v preiskavi sami več, pa so jih imeli še manj. Vabili so preiskovalno sodnico na ogled ukradenega in zaseženega orodja, ki so ga hranili v škatlah v skladišču. Po dveh letih pa so prejšnji teden dobili obvestilo, da je kazenski postopek zoper tehnologa ustavljen. Zakaj, se sprašuje direktor splošnokadrovskega sektorja **Boris Žagar**? So ukradene predmete ocenili le kot kup starega železa?

Tožilec je moral odnehati

Resnica je drugačna. Od namestnika javnega tožilca **Bojana Križana**, ki je obravnaval zadevo, smo izvedeli, da so morali postopek ustaviti iz drugih razlogov. Najprej je zoper delavca vložil obtožbo, ta je nanjo ugovarjal, sodišče pa jo je zaradi pomanjkljivih podatkov vrnilo v preiskavo z zahtevo, da tu ugotovijo, kdaj točno je delavec ukradel kakšen predmet in koliko je bil v času tatvine vreden. To zahtevajo naši predpisi, ki so, milo rečeno, zastareli. Vse, kar bi bilo ukradenega pet let pred uvedbo preiskave, bi zastaralo za kazenski pregon. V Tovilu takšne dokumentacije enostavno niso imeli in niso mogli imeti. Orodje so sproti menjavali in na njem ni bilo nikakršne točne oznake, kdaj je bilo izdelano. Večina bi se lahko uporabljala ali bila ukradena pet let pred uvedbo postopka ali manj kot pet let, za delavca pa so sumili, da je kradel že dvajset let.

Tožilec je moral koncu koncev kljub svojemu obžalovanju odstopiti od pregona, kajti imel je premalo podatkov za obtožbo. Zadeva bi bila seveda povsem preprosta, če bi zakonodaja vrednotila predmete, denimo na dan izrečene sodbe in če ne bi bilo zastaralnega roka, saj je šlo za neprekinjeno dejavnost. Da ne poudarjamo kraje tehnologije, ki pri nas ne velja kot tatvina predmeta. Kolikšno škodo je povzročil tisti, ki je ukradel patentiran izdelek pa s tem tovarni odžrl posel, ne ve nihče.

Pri vsem tem pa kaže, da to ni edini primer v Tovilu. Še pred uvedbo konkurenčne klavzule so vrgli iz službe komercialista, ki je hotel na lastno pest speljevati podobne posle z obrtniki. Lahko bi to počel, so mu predlagali, če bi naredil in predložil program in bi mu pravno uredili status kooperanta. Pa zato seveda ni imel posluha. Pred odhodom jim je navrgel, da vsaj štirje njihovi boljši delavci prav tako sodelujejo s privatniki...

Zasebnikov – izdelovalcev vijakov je v Sloveniji nekaj sto in konkurenca je zelo močna, zato bi bilo prav, da bi bila tudi poštena in nepoštenost primerno ovrednotena. V Tovilu nameravajo povabiti obrtnike h kooperaciji, da bi skupaj nastopali na trgu in zaradi nekaj črnih ovac ne bi bilo prav očrniti večine, ki ve kaj je poslovna morala. Sam kazenski postopek zoper nepoštenega delavca ne bi bil zanje tolikо pomemben zaradi samega kaznovanja nepoštenega delavca, kolikor zaradi vzdušja, ki zdaj vlada v tovarni. Tako pa na pol skuhana zadeva izgleda, kot bi bila nelegitimna, meni Boris Žagar. Še najbolj pa je podobna boju Don Kihota z mlini na veter. Ali kot meni tožilčev namestnik – gre za nesmiseln primer, ko je predpis onemogočil lastno izvajanje. In to predpis, ki naj bi ščitil oškodovance, pa jim je naredil krivico.

BARBARA GUČEK

OD TOD IN TAM

Medveščak Gortan : Jesenice 6:1 (0:0, 4:0, 2:1)

ZAGREB – Drsališče v Domu športov, gledalcev 200, sodnika Grepl (Sisak) ter Čavka in Raca (ob Zgb).

STRELCI: 1:0 – Anfjorov (22), 2:0 – Stolbun (24), 3:0 – Orlić (26), 4:0 – Anfjorov (37), 4:1 – Kozar (46), 5:1 – Zajc (48), 6:1 – Zajc (57).

IZKLJUČITVE: Medveščak Gortan 6, Jesenice 6.

Po zaslugi odlične igre sovjetskih igralcev Stolbuna, Šćurjenka in Anfjorova je ekipa Medveščaka v prijateljski teki prepričljivo ugnala vrsto Jesenic.

T. Š.

Spet tesna zmaga hokejistov Olimpije

BLED – V povratni tekmi za trening sta se italijanski drugoligaš Como, ki vadi na Bledu, in Olimpija razšla s tesno zmago Ljubljančanov s 3:2 (0:0, 0:0, 3:2). Gole za Olimpijo so dali Lepša (45), Rožkov (50) in Kupec (51), za Como pa Trani (46) in Logan (58).

B. T.

Kranjski turnir Ljubljančanom

KRANJ – Potem ko je v zadnji tekmi prvega dne košarkarskega turnirja beograjski Radnički premagal domači Triglav s 94:75 (29:23), sta se v finalnih tekmah pomerila pričakovana para. V tekmi za 3. mesto je Triglav premagal reški Kvarner s 115:101 (74:50), Smelt Olimpija pa šele po podaljšku Radničkega s 115:112 (98:98, 45:49). Največ košev so dosegli Djurišić 33, Ćurčić 23 in Zdovc 22 za zmagovalce ter Stojković 31, Kocić 25 in Vučurović 23 za poražence.

J. J.

Jutri prvi nastop v Koraćevem pokalu

LJUBLJANA – Danes zjutraj so košarkarji Smelta Oimpije prek Münchna in Berlina odpotovali v Magdeburg, kjer jutri igrajo prvo tekmo predkola letošnjega tekmovanja za pokal Radivoja Korača. Domača ekipa je povsem neznan tekmec, ki je v letošnjem tekmovanju za pokal NDR brez zmage osvojil četrto mesto, v ligaškem tekmovanju pa očitno ostaja v konkurenci, ki bo igrala na področju dosedanje NDR.

S. T.

Najmlajši skakalci v Kisovcu

ZAGORJE – Na 13-metrski skakalnici s plastičnim pokrivalom v Kisovcu bo sekcija za skoke SK Zagorje v soboto, 22. t. m., ob 16. uri izvedla tekmovanje za poletni pionirski pokal Elektrotehne kategorije do 9 let. Prijave bodo sprejemali na dan tekmovanja do 15. ure, dotlej pa bo potekal tudi trening.

Čvrst odpor Blejcev

BLED – V pripravah na novo tekmovalno sezono je moška ekipa Bleda gostila italijanskega ligaša 2-A Valdagno Effedi. V borbenem in izredno kakovostnem srečanju so se domači odbojkarji dobro upirali mnogo izkušenejšim gostom in kljub porazu z 1:3 (7:15, 17:15, 9:15, 11:15) niso razočarali.

ŠTEFAN UDRIH

6. SP v gorskem teku: pionirji v ospredju

KOPER – Na 6. svetovnem pokalu v gorskem teku, ki so ga minuli konec tedna priredili v Telfsu na Tirolskem je med 400 udeleženci iz 27 držav tekmovalo tudi 18 tekačev s Primorske in Gorenjske. Največ uspeha so imeli specialisti za to mlado atletsko panogo iz V. Britanije, Italije, Švice in Avstrije, naši privrženci gorskega teka pa so se uvrstili v mejah sposobnosti in pričakovanj. Najboljša sta bila Nataša Nakrst-Kosmač, ki je bila na daljši neuradni preizkušnji šesta, na krajši uradni pa (z lažjo poškodbo) 19., in Mojstrančan Franci Teraž, ki se je obakrat uvrstil na 15. mesto. Prijetno so presenetili pionirji iz sekcije za gorski tek pri AK Koper: Gordana Brajko, Miriam Monica in Bojan Lovrečič so v svojih kategorijah v okviru neuradnega sporeda zmagali. Selektor Drago Kosmač je imel ob tej priložnosti vrsto pogovorov z vodilnimi funkcionarji zvez za gorski tek iz sosednjih in drugih držav, ki so obljubili pomoč pri organizaciji prvega velikega tekmovanja te vrste pri nas (najbrž v Bohinju, kjer že uspešno prirejajo smučarska tekaška triatlonska tekmovanja) prihodnje leto. Naspoloh pa naj bi se naši tekači vključili najprej v atletska društva.

Rezultati uradnega sporeda: ženske – 8 km: 1. Beverly (VB) 36:36.44, 19. Nakrst-Kosmač 41:31.62, 34. Trobec 43:56.58; **moški-10 km:** 1. Bernardini (It) 41:56.84, 15. Teraž 45:24.71, 51. S. Melinc 49:59.59; **moški – 15 km:** 1. Bertolla (It) 1:15:27.04, 53. Rogelj 1:29:16.19, 62. Urh 1:31:24.68; **ekipno:** 1. proga: 1. Švica, 17. Jugoslavija. **II. proge:** 1. Italija, 12. Jugoslavija; **III. proga:** 1. Italija, 15. Jugosl avija.

IGOR MUŠIČ

GIMNASTIKA

Smola Turšičeve na gredi

LJUBLJANA – Prva mednarodna preizkušnja naših najboljših telovadcev in telovadk v jesenskem delu sezone je bil mednarodni turnir v Budimpešti, na katerem je nastopilo 55 tekmovalcev in tekmovalk. Od naših je bila najbolj uspešna Barbara Turšič, ki se je uvrstila v finale na gredi, vendar je v boju za eno od kolajn naredila napako in padla z orodja. Maši Železnik je šlo najbolje v preskokoku, kjer pa ji ocena 9,55 ni zadostovala za nastop v finalu. Med telovadci je nastopil le Blaž Puljič, ki pa je naredil preveč napak, da bi se potegoval za kakšno vidnejšo uvrstitev. Lojze Kolman na tem tekmovanju ni nastopil zaradi vrtoglavice, ki je bržkone posledica prehlada.

Rezultati – ženski mnogoboj: 1. Molnar (Madž) 38,625, 2. Fabrincova (SZ) 38,25, 3. Strong (Kan) 38,175, ... 18. Turšič 36,20, 22. Železnik (obe Jug) 35,295; moški mnogoboj: 1. Fajkus (Madž) 57,55, 2. Colanvi (oba Madž) 57,30, 3. Kaplan (Izr) 56,00, ... 24. Puljič (Jug) 49,70 itd.

SIMONA MAVRIČ

ŠAH

Mladost povečala vodstvo

PULJ – Po devetih kolih zahodne skupine medrepubliške šahovske lige je vodilna Mladost povečala prednost za poldrugo točko pred Murso iz Osijeka. K temu so veliko prispevali tudi ptujski šahisti, ki so iztržili neodločen izid z Murso.

Rezultati 9. kola: Ptuj : Mursa 5:5 (Iztok Jelen : Šulava 1:0, Polajžer : Sermek 0:1, Jerič : Nurkić 0:1, Brglez : Filipović remi, Podvršnik : Bertok 0:1, Bohak : Jovanović 1:0, N. Mihevc : Bažaj 1:0, Ličina : Puljek 0:1, Igor Jelen : Leventić remi, Tratar : Popović 1:0), **Sarajevo : Partizan 4,5:5,5, PTT Zagreb : Srem 7:3, NŠK : TŠK 7:3, Mladost : Jedinstvo 5,5:4,5, N. Pavlič : D. Staničkov 5,5:4,5.**

Vrstni red: Mladost 54,5, Mursa 53, PTT Zagreb 52, TŠK 48,5, Sarajevo 48, NŠK 47,5, D. Staničkov 45,5, Ptuj 44, Jedinstvo 41,5, Partizan 38,5, N. Pavlič 38, Srem 29.

Pari 10. kola: Ptuj – Sarajevo, D. Staničkov – Mursa, PTT Zagreb – Partizan, NŠK – Srem, TŠK – Mladost, N. Pavlič–Jedinstvo.

IVO MIHEVC

Mariborčani še z Gošo

CETINJE – V torek je bil na ekipnem DP prost dan, v zadnjem kolu pa so sinoči igrali Mariborčani z Gošo, vodilna Bosna s C. zvezdo, v derbiju kola pa Partizan z Beogradom JIK.

R. J.

Remi Nikolića

TILBURG – V 10. kolu velemojstrskega turnirja 16. kategorije FIDE je Predrag Nikolić kot črni remiziral z Ulfom Anderssonom.

Drugi izidi: Kamsky : Ivančuk 1:0, Short : Geljfand 1:0, Seirawan : Timman 0:1.

Vrstni red: Kamsky 7, Short 6, Ivančuk 5,5, Andersson in Nikolić po 4,5, Geljfand 4 (1), Seirawan 4, Timman 3,5 (1).

PO DOMAČIH KRAJIH

Inles dobro pripravljen

RIBNICA – Enotedenska pripravljalna turneja v Koprivnicah (ČSFR) je bila več kot uspešna za igralce Inlesa Rika iz Ribnice. Po besedah trenerja Andreja Mateta so fantje nabrali potrebne moči, ki jih bodo potrebovali v tekmah republiške rokometne lige. Na turneji so odigrali pet prijateljskih tekem z ekipami z vrha češkoslovaške prve lige in na vseh tekmah zapustili odličen vtis, še zlasti v srečanju s trenutno vodilnim Banikom, ko so ves čas bili enakovreden nasprotnik.

Rezultati: Inles Riko : Tatra B 22:21, Zbrojevka 26:28, Tatra B 26:22, Tatra A 17:23, Banik 24:27. Najboljši strelci na vseh tekmah so bili Lesar 24, Jurič 22 in Tomšič 20.

MILAN GLAVONJIĆ

Visoke zmage domačih ekip

CERKLJE – Pričelo se je tekmovanje v gorenjski rokometni ligi. Sodeluje dvanajst ekip, ki so razdeljene v dve skupini. V skupini A igrajo: Sava, Veterani Kranj, Žabnica, Besnica, Alples in Euro hiša Struževo, v skupini B pa Radovljica, Duplje, Storžič, Britof, Krvavec Cerklje, Preddvor in Peko veterani. Prvo kolo je bilo borbeno in z visokimi zmagami domačih ekip. Prvo presenečenje je pripravila ekipa Storžiča iz Golnika v Britofu, ko ji je uspelo igrati 20:20.

Rezultati: skupina A: – Sava : Veterani Kranj 41:31 (21:13), Alples : Žabnica 31:15 (20:6), Besnica : Evro hiša Struževo 42:25 (22:11).

V skupini B so bili doseženi naslednji rezultati: Britof : Storžič 20:20 (12:8), Radovljica : Duplje 44:32 (18:16). Srečanje Preddvor : Peko veterani bo odigrano med tednom, ekipa Krvavca iz Cerkelj pa je bila prosta.

J. K.

Delo v plavanju

LJUBLJANA – Izvajalska služba Timing Ljubljana vabi k sodelovanju učitelje in vaditelje plavanja, učiteljetelesne vzgoje, vzgojiteljice, študente FTK in vse, ki imajo za učenje plavanja ustrezno kvalifikacijo. Vse informacije o terminih in urah tečajev dobite na Enoti za šport, Staničeva 41, ali po telefonu 312-176 in 317-334 od 8. do 15. ure, od ponedeljka do petka pri Mirku Lebarju.

Z gorskimi kolesi na Šmaro Goro

LJUBLJANA – V soboto je gostišče Ledinek pod pokroviteljstvom Dela Plus pripravilo prvo tekmovanje gorskih kolesarjev na Šmarno Goro, kjer so pripravili tudi prisrčen zabavni program s srečolovom. Nekaj manj kot 50 kolesarjev je na vrh te priljubljene izletniške točke Ljubljančanov in okoličanov pripeljalo po dovozni cesti. Najhitrejši je bil član Roga Miro Miškolin, ki je za pot potreboval 23 minut in 50 sekund, med mladinci je zmagal Iztok Tomšič, med veterani Lojze Oblak in med pionirji Boštjan Žagar.

T. G.

Odličen izid Medveda

ŠENČUR – Na pregledni tekmi pred DP, ki bo naslednji konec tedna v Planici, se je 25 slovenskih lokostrelcev zbralo na tekmovanju, kjer se je izkazal Ljubljančan Samo Medved. Medved je z rezultatom 1324 krogov dokazal, da je ta čas naš najboljši lokostrelec v disciplini FIFA, saj je s tem rezultatom dosegel tudi neuradni državni rekord. V disciplini compound neomejeno pa je s 1282 krogi zmagal Jakob Škofic iz Domžal.

Rezultati: člani – prosto: 1. Medved (Moste) 1324, 2. Podržaj (Šenčur) 1254, 3. Nandjija (Lj) 1194; compound neomejeno: 1. Škofic (Dom) 1282, 2. Sitar (Šenč) 1273, 3. Mrak (Šk. Loka) 1248.

MARJAN PODRŽAJ

Turnir za jubilej

GROSUPLJE – S priložnostnim turnirjem in podelitvijo priznanj najbolj zaslužnim posameznikom so sklenili praznovanje 30-letnice obstoja in delovanja domačega rokometnega kluba, ki namerava v jubilejnem letu narediti korak naprej z željo, da bi se že v prihodnji sezoni ekipa uvrstila med najboljše slovenske ligaše. Zagotovilo za to je vsekakor močna igralska okrepitev v pravkar končanem prestopnem roku, strokovno zastavljeno delo trenerja in velika podpora klubske uprave. Na turnirju so igrale članska in pionirska moštva. Med pionirji je bil vrstni red naslednji: 1. Trebnje, 2. Novo mesto, 3. Grosuplje. Vsekakor je bil članski del turnirja velika poslastica za rokometne privržence, saj so imeli gledalci priložnost videti dva najboljša slovenska kluba – Kolinsko Slovana in Aero Celje, novega člana prve republiške lige Dravo iz Ptuja in domače moštvo. Zasluženo so zmagali Celjani, ki so še enkrat potrdili vlogo najboljše slovenske rokometne ekipe. V tekmi za tretje mesto je bil novinec v republiški ligi boljši od domačinov.

Ob tej priložnosti so podelili tudi priznanja, ki so jih bili deležni: Andrej Šušteršič (za ustanoviteljstvo in organizacijsko delo v klubu), Marko Zupanič (igralec z največ odigranih tekem), Marko Potokar, (več kot 1000-krat je zadel mrežo tekmecev Grosuplja) in Dušan Marinič (po stažu najstarejši član kluba). Poleg tega so podelili še 15 priznanj drugim članom in igralcem kluba.

Rezultati: Grosuplje : Kolinska Slovan 15:16, Celje : Drava 18:11, za 3. mesto: Drava : Grosuplje 17:16, za 1. mesto: Aero : Kolinska Slovan 10:9.

MILAN GLAVONJIĆ

PAŠ kali mlade atlete

TRBOVLJE – S finalnim nastopom najboljših se je v Trbovljah končala 5. pionirska atletska šola – PAŠ. Zanimive boje na atletski stezi je v lepem vremenu spremljalo veliko število gledalcev. Uspeh celotne akcije je dokazal, naj bo ta oblika organiziranega preživljanja šolskih počitnic osnovnošolske mladine v Trbovljah ena od poglavitnih nalog Atletskega kluba Rudar tudi v prihodnje.

Na tekmovanjih v okviru šole se kalijo mladi atleti, ki potem uspešno nastopajo na tekmovanjih po Sloveniji. Pomembne uspehe pa prizadevni atletski delavci dosegajo s propagandno dejavnostjo, ki s pomočjo številnih pokroviteljev omogoča dovolj sredstev za izvajanje dvomesečnega programa šole.

Med stalnimi pokrovitelji so: Dnevnik – glavni pokrovitelj, Kolinska, Slovenijašport, Slovin, Zito, Lek, Fruktal in še nekaj DO iz Trbovelj ter nekateri posamezniki (Livarna Žager – kipci rudarja). Svoj delež pri obveščanju imajo tudi Delo, Dnevnik in SN ter v letošnjem letu tudi TV. Atleti se vsem pokroviteljem oddolžijo z reklamiranjem, prav tako pa na vseh prireditvah AK Rudar postavijo reklamne panoje. Tudi štartne številke (700 kom) z imeni pokroviteljev so letošnja novost.

Med vse udeležence šole vsakodnevno razdeiijo napitke, razna darila, kolajne, majice, obeske, izdelke itd. Ob koncu finalnega nastopa pa je bil še srečelov, ki bo tako prispeval nekaj sredstev za vse akcije v prihodnjem obdobju.

Čeprav rezultati niso v ospredju, so na finalu vzbudili zanimanje lepi boji v troboju. Mlajši pionirji so tekli 60 in 600 m ter skakali v daljavo, starejši pa na 100 in 1000 m ter daljavo.

Vrstni red – ml. pionirke: 1. Buneta, 2. Živoder, 3. Kurnik; st. pionirke: 1. Kozinc, 2. Amigoni, 3. Pevec; ml. pionirji: 1. Zupan, 2. Škrinjar, 3. Rus; pionirji: 1. Janec, 2. Cerjak; 3. Knez; st. pionirji: 1. Rus, 2. Kralj, 3. Sakeljšek.

Za najboljšo posameznico je bila izbrana Nataša Kozinc, med fanti pa je kipec prejel Luka Rus. Najboljšo udeleženko celotne PAS Malči Juvančič pa je Slovenijašport nagradil z opremo Adidas. Prevladovala je v tekih na 1000 m in Cooperjevih testih. Po končanem tekmovanju in srečelovu so se vsi udeleženci zbrali v klubskih prostorih ŠD Rudar in se na tovariškem srečanju skupaj z vodstvom AK Rudar pozabavali ob prijetnem koncu te lepe akcije.

PAVLE KREŽE

Finančni svetovalec »nekaj stane«

LJUBLJANA, 19. septembra – Te dni so predali ljubljanski kriminalisti sodišču nekaj zanimivih oseb. Med ostalimi direktorja menda prvega jugoslovanskega »mešanega« podjetja AA-IFI 65-letnega A. S. in njegovo pomočnico, 38-letno A. O. ter svetovalca direktorja za komercialne in finančne zadeve pri LIZ Inženiringu iz Ljubljane, 35-letnega A. R. Gre za sum korupcije, vendar se temu danes reče neupravičeno dajanje ali sprejemanje daril.

Mešano podjetje je bilo tako reкоč pred stečajem in je najemalo kratkoročne kredite vsepovsod, med drugim tudi pri LIZ. Ko so se pogovarjali za kredit, je svetovalec napol v »šali« omenil, da bo vse uredil, vendar jih bo to »nekaj stalo«. Na dan, ko je dobil nakazilo je presrečni direktor »mešanca« ves hvaležen dal komercialistu 500 DEM, ko je bil kredit v celoti nakazan, pa je moral na službeno potovanje, zato je vzel akontacijo in jo izročil svoji pomočniki, ki je nato komercialistu dala najmanj 17.500 dinarjev. Tako si je svetovalec A. R. prislužil najmanj 21.000 dinarjev. Mešana firma dolgov seveda ni vrnila, omenjene tri poslovneže pa so prijavili.

M. S.

Cepljenje lisic proti steklini tudi letos

LJUBLJANA, 19. septembra – Republiška veterinarska uprava je tudi letos pripravila akcijo cepljenje lisic proti steklini. Kot je sporočil republiški sekretariat za informiranje, bodo vabe z ampulami cepiva na območju občin Ilirska Bistrica, Postojna, Vrhnika, Ljubljana Vič-Rudnik, Ljubljana Šiška, Domžale in Kamnik polagali v soboto, 22. septembra. Čez dva tedna, torej v soboto, 6. oktobra pa bodo »cepili« lisice v občinah Ravne na Koroškem, Dravograd, Radlje ob Dravi, Maribor Ruše, Maribor Rotovž in Maribor Pesnica.

Vabe bodo polagali lovci na oddaljenosti 250 metrov. Veterinarji prosijo občane naj se vab ne dotikajo. Čeprav niso zdravju škodljive vseeno priporočajo vsem, ki bi se jih po naključju dotaknili, naj se javijo zdravstveni službi. K temu je treba dodati, da bo na območju notranjskih in ljubljanskih občin od 22. septembra do 6. oktobra, v koroških in štajerskih občinah pa od 6. do 20. oktobra prepovedan lov s psi in gibanje psov zunaj naselij. Veterinarska uprava prosi vse, naj upoštevajo ta navodila, saj je v mednarodno dogovorjeno in usklajeno akcijo vloženo veliko truda in denarja.

KAM, KAJ, KJE

Izleti v naravo

PD LJUBLJANA-MATICA vabi v soboto, 22. t. m., na turo Kamniška – Bistrica – Brana – Turska gora – Kamniška Bistrica. Tura je zahtevna, potrebne so palice, visokogorska oprema in čutarica ter dobra kondicija. Vodila bosta Mojca Gorjan in Janko Šeme, čiste hoje bo približno 9 ur, zbor pa je kar pred Domom v Kamniški Bistrici ob 8.30. Zaradi prehoda čez Kotliće tura ni za vrtoglave.

V soboto, 22. t. m. pa pripravlja vodja Janko Tavčar tudi izlet za manj zahtevne planince, ki jih čaka prijeten jesenski sprehod iz Podnanosa do Goč in Erzelja do razglednega, vendar le 423 m visokega Tabora v Štanjel. Hoje je skupaj 5 ur, planinci pa se zbero na rednem avtobusu, ki odpelje v Novo Gorico ob 6.30 (peron 11). Vsak si kupi karto do Podnanosa sam, pot pa je zlasti slikovita za tiste, ki radi fotografirajo.

Tudi nedelja, 23. t. m., je rezervirana za lahko do srednjetežko turo iz Buč v Tuhinjski dolini na Slevec in Vrsnovec ter skozi Balo peč in Gozd ter Brezje v Kamnik. Vodila bo Ema Milost, zbor pa je na rednem avtobusu, ki iz Ljubljane v Kamnik odpelje ob 6.30.

PD VIHARNIK vabi v soboto, 22. t. m., na ogled Predaseljskih korit pri Kamniški Bistrici. Izlet, ki ga bo vodila Helena Tepina, je povezan s 15. obletnico delovanja društva, zato bodo izlet zaključili z družabnim srečanjem pred Kočo pri Jurju. Udeleženci se zbero ob 8.30 pod uro na pročelju ljubljanske železniške postaje, redni avtobus v Kamniško Bistrico pa odpelje ob 8.40.

PD ONGER, Trzin, organizira pod vodstvom Janeza Ruparja zahteven izlet na Veliko Martuljško Ponco, ki je namenjen predvsem tistim, ki imajo dobro kondicijo in se ne boje brezpotij, ter strmine. Če bo vreme slabo, izlet odpade. Izlet bo v soboto, 22. t. m., izpred Ljubljanske banke v Novem Trzinu pa se bodo udeleženci odpeljali z osebnimi avtomobili ob 6. uri. Prijave sprejema Lojze Šircelj, Bergantova 10.

PD RAŠICA vabi v soboto in nedeljo, 22. in 23. t. m., na dvodnevni izlet, ki ga vsako leto organizirajo v sodelovanju s pobratenima PD Dol pri Hrastniku in PD Sutjeska. To pot so se namenili obiskati Jančarico, Bele in Samarske stijene v Gorskem Kotarju. Posebni avtobus bo odpeljal izpred PZS Dvoržakova 9, Ljubljana, 22. t. m. ob 7. uri, prijave pa sprejemajo po telefonu 51-826 in 59-840.

Žrebanje v torek

LJUBLJANA – LSD – Bistro Trnovčan prireja turnir v malem nogometu za točkovanje koordinacijskega odbora. Turnir bo od 28. do 30. t. m. na igriščih pred OŠ Trnovo. Žrebanje bo v torek, 25. t. m., ob 20. uri v Bistroju Trnovčan, Mivka 28. Informacije: tel. (061) 217-401.

Vadba tudi v Trnovem in za Bežigradom

LJUBLJANA – V društvih Partizan je že živahno. Med tistimi, ki so že začeli z vadbo, sta tudi društvi Partizan Bežigrad in Trnovo. Podrobnejše informacije, urnike in cene lahko dobite po telefonu 315-970 oziroma 225-310.

Gozdni tek na Brdu

LJUBLJANA – Smučarski klub Brdo prireja v nedeljo, 23. t. m., 13. gozdni tek. Za pet različnih kategorij so pripravili proge, dolge 300 m, tri, 8, 12 in 21 km. Prireditev se bo začela ob 9.30 pred trgovino na Brdu. Letos bo udeležba tudi mednarodna, saj so se povabilu že odzvali tekmovalci iz ČSFR in Italije. Prijavite se lahko na dan tekmovanja v Domu družbenih organizacij na Brdu od 7.30 dalje.

Trojke v Cerkljah

CERKLJE – Športno društvo Krvavec Cerklje organizira v soboto, 22. t. m. 4. tradicionalno odprto prvenstvo Cerkelj v igri trojk na en koš. Pričetek tekmovanja bo ob 10. uri na košarkarškem igrišču za osnovno šolo Davorin Jenko v Cerkljah. Organizator ŠD Krvavec bo sprejemal prijave do začetka tekmovanja, prijavnina pa znaša 100 din.

JANEZ KUHAR

Teka po Rašici ne bo

LJUBLJANA – ŠD Gameljne sporoča, da je bilo zaradi tehničnih ovir prisiljeno odpovedati za soboto, 22. t.m. (ob 16. uri), napovedan tek po Rašici. Društvo se nadeja dobre udeležbe na svojih drugih akcijah in se priporoča.

Patruljni tek v Radovni

MOJSTRANA – Člani strelske družine Janez Mrak Dovje–Mojstrana bodo v soboto, 22. t.m., ob 10. uri izvedli patruljni tek s streljanjem z malokalibrsko puško. Preje je bilo to zimsko tekmovanje na smučeh, sedaj pa so ga prestavili na jesenski čas. Nastopile bodo ekipe organizacij in društev iz krajevne skupnosti, graničarji s karavle Belca, člani strelskih družin, teritorialne obrambe in milice iz jeseniške občine. Prijave sprejemajo še do petka, 21. t.m. (Vuko Lešnjak, Cesta Alojza Rabiča 33, Mojstrana, tel. (064) 89-125).

JANKO RABIČ

Trženje v športu: seminar v Portorožu

LJUBLJANA – Partizan Slovenije je pobudnik izobraževalne akcije o temi: trženje v športu, posebej v športni rekreaciji. Skupaj s koprsko agencijo Polo bodo priredili seminar, namenjen vsem, ki se s trženjem v športu že ukvarjajo ali pa želijo o tem zvedeti kaj več in novo znanje uporabiti pri delu v svojem okolju.

Gre za prvi tovrstni seminar v Sloveniji, katerega namen je udeležencem na ustvarjalen način posredovati temeljno znanje o športnem trženju, jih seznaniti s spretnostmi trženja programov športa in športne rekreacije v tem okviru še posebej ter jim predstaviti izkušnje s trženjem vsakovrstne športne ponudbe. Prvi del seminarja bo namenjen teoretičnim in izkustvenim doganjem na tem področju, v drugem pa bo poudarek na ustvarjalnosti v obliki kreativnih delavnic s poslovnimi igrami. Za posladek bodo priredili udeležencem tudi teniški turnir.

Za visoko kakovostno raven bodo poskrbeli Miro Kline, strokovnjak za trženje, Anton Skok, sociolog, in Iztok Retar, ki se podjetniško posveča trženju športnih programov. Seminar bo v Portorožu od 12. do 14. oktobra, prijavite se čimprej, najkasneje do 6. oktobra, podrobnejše informacije pa lahko dobite v agenciji Polo, Cankarjeva 10 v Kopru ali po telefonu (066) 25-355. Na istem naslovu se lahko tudi prijavite, seveda pa se za pojasnila lahko obrnete tudi na Partizan Slovenije (061/ 311-728).

D. L.

Kaveljci in Korenine po Udinborštu

KOKRICA – V soboto ob 16. uri, s štartom in ciljem pri Dežmanovi brunarici (križišče Golniške ceste z izvozom avtoceste), bo ŠD Kokrica priredilo tek Kaveljcev in Korenin po osrčju Udimboršta. Ženske bodo tekle na 10., moški pa na 21 km. Štartnina 50 din, prijave na štartnem mestu.

Z gorskimi kolesi na Otočec

OTOČEC – Krka Zdravilišča, hotel Grad Otočec in radio Glas Ljubljana vabita na odprto prvenstvo Dolenjske z gorskimi kolesi. Prvenstvo bo v soboto, 22. t. m., na Otočcu.

Za pokal Kokrice

KOKRICA – Kolesarska sekcija Športnega društva Kokrica pripravlja že 16. dirko za pokal Kokrice. Namenjena je kolesarjem vseh starostnih skupin in kranjskim osnovnošolcem od 1. do 4. razreda, ki se bodo pomerili na krožni progi, dolgi 1,9 km od Kokrice do Bobovka in nazaj. Dirka bo v soboto, 22. t. m., ob 9. uri.

Tudi novinarji na gorska kolesa

BOHINJ – Na približno štiri kilometre dolgi progi ob Bohinjskem jezeru se bodo v soboto, 22. t. m. pomerili novinarji. Tekmovali bodo z gorskimi kolesi v štirih skupinah do 40 in nad 40 let za ženske in moške. Zbirno mesto bo ob 11. uri na kopališču pri Kramarju, podrobnejše informacije pa dobite po telefonu (061) 323-571.

Fitnes studio v Komendi

KOMENDA – V fitnes studiu v Komendi po poletnih počitnicah spet s polno paro začenjajo z delom. Vadečim so na voljo najsodobnejše naprave za krepitev in oblikovanje telesa, v skupinah pa vsak dan od 20. uri lahko absolvirate program, ki obsega aerobiko, krepitev z lahkimi utežmi in raztezne vaje (stretching). Za skupine z najmanj 5 udeleženci je mogoče rezervirati poseben popoldanski termin za vodeno vadbo. V studiu so na voljo tudi terapija z aparatom myolift, ročna masaža in solarij. Informacije in prijave: tel. 061/841-328.

Tečaja za vaditelje ŠRG

LJUBLJANA, VRHNIKA – V Ljubljani in na Vrhniki bosta tečaja za vaditelje športne ritmične gimnastike. Prvega prireja Gimnastična zveza Slovenije in bo namenjen tako trenerkam kot začetnicam. Tečaj bo v soboto, 22. t. m., od 9. do 15. ure v telovadnici OŠ Ivana Cankarja, vodila pa ga bo gostja iz SZ Nataša Raskina.

Drugi tečaj bo v sodelovanju z Gimnastično zvezo Slovenije priredila ljubljanska Fakulteta za telesno kulturo. 45-urni tečaj bo trikrat ob koncu tedna, prvič 6. in 7. oktobra. Podrobnejše informacije dobite na FTK ali po telefonu 444-134 in 441-577 pri Miletu Ogrinu.

Hura na Roglo

ROGLA – Kolesarski klub Merx iz Celja vabi v nedeljo, 23. t. m., na četrto rekreativno kolesarsko preizkušnjo 'Hura na Roglo'. Proga je dolga 14 km in ima 1100 m višinske razlike. Štart pa bo pred hotelom Dobrava v Zrečah ob 10. uri.

ŠTIRIINDVAJSET UR

Zaneslo jo je v zaščitno ograjo

MARIBOR, 19. septebmra – Na sloveniki se je včeraj okrog poldneva v prometni nesreči hudo poškodovala 22-letna Mateja Jager iz Poljčan. Ko se je peljala od Požega proti Devini je pri Spodnji Polskavi prehitevala neznani osebni avto, pri tem pa jo je začelo zanašati po vozišču, zapeljala je na desno stran in trčila v varnostno drsno ograjo. Hudo poškodvano voznico so odpeljali v mariborsko bolnišnico. (Z. S.

Dopoldanski tat

LJUBLJANA, 19. septembra – V ponedeljek dopoldne je neznani tat vlomil v stanovanjsko hišo v ulici Andreja Bitenca. Odnesel je nekaj zlatnine, usnjeno jakno in fotoaparat. Lastnika je oškodoval za okoli 10.000 dinarjev. (M. S.7

Okradel avtomobilista

LJUBLJANA, 19. septembra – Neznani tat je v nedeljo popoldne vlomil v avto, parkiran na Dalmatinovi ulici. Iz vozila je odnesel usnjeno jakno, poslovni kovček in nekaj papirjev. Lastnik je ocenil, da je oškodovan za najmanj 14.000 dinarjev. (M. S.)

Zlatnina in denar

LJUBLJANA, 19. septembra – Včeraj dopoldne je neznanec vlomil v stanovanje na Kvedrovi ulici. Odnesel je lep šopek deviz, dinarjev in nekaj zlatnine, vse skupaj vredno 118.000 dinarjev.

V Ulici bratov Babnik pa je tat vdrl v stanovanje, iz katerega je odnesel videorekorder in nekaj zlatnine ter lastnika oškodoval za 40.000 dinarjev.

Prav tako dopoldne je tat vlomil v stanovanje ob Dolenjski cesti. Odnesel je za 18.000 dinarjev deviz, dinarjev in zlatnine. (M. S.)

– V noči na torek se je neznani zlikovec lotil lokala Askus na Gosposvetski cesti. Odnesel je glasbeni stolp Hitachi, nekaj steklenic žgane pijače in nekaj cigaret. Lokal je prizadel za 12.000 dinarjev. (M. S.)

Z bombo so se igrali otroci

PAZIN, 19. septembra (Tanjug) – V vasi Pamići v občini Pazin so našli dve bombi iz druge svetovne vojne. Uničil ju je pirotehnik občinskega sekretarja za ljudsko obrambo v Pazinu Valter Opašić.

Zanimivo je, da so eno bombo našli odrasli, drugo pa otroci, ki so jo veselo nosili po vasi in se z njo igrali. K sreči se je vse dobro izteklo.

Naboji skriti za tramovi

LJUBLJANA, 19. septembra – Na podstrehi na Petkovškovem nabrežju je pri obnovi strehe občan naletel na dokaj čudno najdbo. Pri prekrivanju ostrešja je odkril 237 nabojev kalibra 9 milimetrov, kaže, za pištolo, in pet polnih okvirjev za brzostrelko. Ni še znano, kateri »jasnovidec« je menil, da bo to še potreboval in je robo skril med tramovje. (M. S.)

Ribe mori človeška malomarnost

NOVO MESTO, 19. septembra – Avgusta in septembra je bilo na Dolenjskem in v Beli krajini pet večjih poginov rib in vsem je bolj ali manj botrovala človekova neodgovornost, kar še zlasti velja za pomor rib v Temenici in Kamenščku pri Mokrem Polju. Zapišemo lahko, da v vsem lanskem letu v tem delu Slovenije ni bilo toliko pomorov ribjega življa, kot letos v poldrugem mesecu.

»Čeprav nimamo zbranih vseh podatkov, lahko povem, da je za tri pomore rib kriv človek, ki nevestno ravna s škropivi (pesticidi) oziroma galvanskimi odplakami. Pesticidi so pomorili ribe v potočku Kamenščak, galvanski mulj, oziroma težke kovine pa ribe v Temenici.

Kar se tiče pomora rib v Mirni in Lahinji pa za ekološko nesrečo ne moremo kriviti posameznikov, ampak družbo, ki ne ukrene vsega, da bi s čistilnimi napravami zavarovala vode. Pričakujem, da se bodo razmere na Mirni z novo čistilno napravo zdaj le uredile, kar pa ne morem trditi za Lahinjo, »kjer lahko vsak trenutek pričakujemo ponovitev ekološke nesreče«, pravi vodnogospodarski inšpektor **Pavle Erjavec.**

V Sloveniji imamo 11.000 gamsov

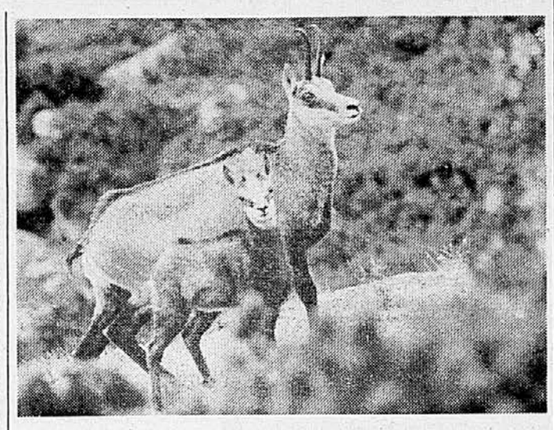
Ob vzponu na goro lahko planinec v daljavi pogostokrat vidi bežečo čredo rumeno sivih koz. To so gamsi, tipični predstavniki našega gorskega živalstva, ki pričarajo nedeljskemu planincu še toliko lepšo in bolj živo podobo naših Alp.

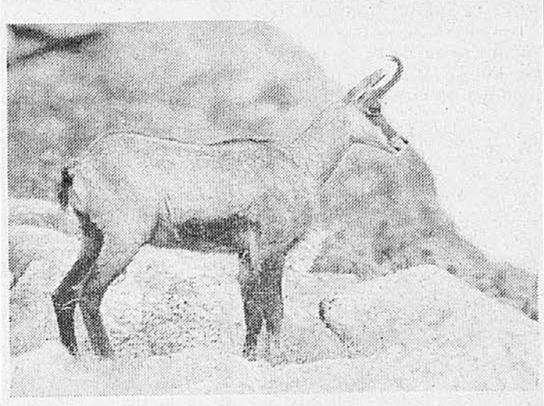
Gams je prebivalec gora in planin, kamor je bil izrinjen v zadnji ledeni dobi. Pri nas je naseljen v Julijskih Alpah, Kamniških oz. Savinjskih planinah, Karavankah ter njihovih predgorjih. Po zadnji vojni se je močno razmožil in prostorsko razširil, delno sam, delno pa so k temu pripomogle lovske organizacije. Danes najdemo gamsa čedalje pogosteje v nižjih goratih in izrazito gozdnatih predelih, do 500 metrov nadmorske višine. Po podatkih lovskih organizacij Slovenije, ki jih je zbral in uredil strokovni sekretariat Lovske zveze Slovenije, je bilo letos spomladi število gamsov ocenjeno na 11.065 živali, kar je le približno 200 manj kot v istem obdobju lani. Številčnost gamsov od leta do leta precej niha. Odločilni dejavnik dejanskega letnega prirastka so zimske razmere, v zadnjih letih pa gamsja garjavost, ki ob izbruhu pusti v žarišču bolezni živih le borih 10 odstotkov gamsje populacije.

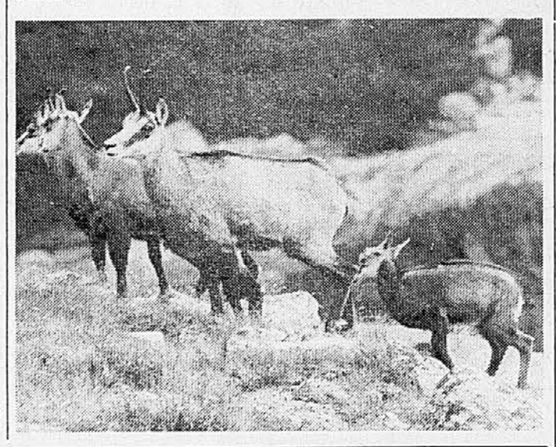
Gams, ki si ravno v septembru slači svojo rumeno sivo poletno obleko in se odeva v rjavo do temno siv zimski kožuh, živi v čredi in je izrazito dnevna žival. Odkar sta bila v gorskih predelih iztrebljena velika mesojeda volk in ris, je edini omembe vreden naravni sovražnik gamsov le planinski orel, ki pa je po lovskem zakonu zaščiten vse leto. Orel zdravih odraslih gamsov nikoli ne pleni, sem in tja odnese le kozliča. Za naravno ravnotežje mora poskrbeti človek.

V lanskem letu so lovci v Sloveniji odstrelili 1.710 gamsov, kar je nekaj več kot leto poprej. Tuji turisti so v istem obdobju ustrelili 457 gamsov, kar pomeni dodaten devizni dohodek za lovsko gospodarstvo.

Kristina Plavšak
Foto: IGOR MODIC

SAMO GOVORICE?

Tudi opuščeni rudniški rovi še naprej močno vznemirjajo ljudi

Baje so v nikoli odprtem rudniku Globoko shranjeni radioaktivni odpadki – Brežiška parlamentarna komisija ne bo mogla v rove

GLOBOKO PRI BREŽICAH, 19. septembra – Po prvi naftni krizi smo se tudi v Sloveniji, lačni premoga, lotili načrtnejših geoloških raziskav lastnega rudnega bogastva. Najhitreje so dela stekla v Lendavi in Globokem pri Bržicah, natančeneje v vasi Dečno selo, kjer so se pred desetimi leti lotili geoloških, jeseni l. 1984 pa že rudarskih raziskav. Potem ko so izkopali celo prve tone kakovostnega lignita, se je naša energetska politika povsem zaobrnila in globoški rudnik so zaprli.

Novembra 1988 so oba vpadnika zazidali z 80 cm debelim armirano betonskim pokrovom, jašek pa zasuli z glinenimi peski. Tako zaprti vpadniki in rovi razvnemajo domišljijo ljudi, najpogosteje pa je slišati govorice, češ da so v podzemlju shranjeni radioaktivni odpadki iz JE Krško.

Sli smo po sledi govoric in se na samem mestu pogovarjali z dipl. biologom Simonom Humrom. Po njegovih besedah je od 1.700 metrov izkopanih jamskih objektov trajno opuščen le del, polovico pa se jih bo kdaj v prihodnosti še dalo uporabljati. Ker je strokovno spremljal vsa rudarska raziskovalna dela vse do globine 67 metrov, je prepričan, da v rovih ni nobenih odpadkov. Če bi bilo tako, bi bilo to najbolj neodgovorno dejanje, saj so raziskave potrdile, da so geološke razmere v jamah zaradi izvirov vode manj primerne celo za rudarjenje. Na vprašanje, ali je še mogoče v jamo, je povedal:

»Slišal sem za komisijo, ki jo je: imenovala občinska skupščina Brežice, in zadnje dni so, tako sem obveščen, neki fantje tod okoli že nekaj meril. Če hoče komisija v rudnik, ne bo šlo brez obsežnih del, ki pa ne bodo poceni. Možni so trije dostopi. V dveh primerih bo treba najprej prebiti betonsko pregrado in tiste metre zasutega rova, kjer smo podporje odstranili. Za dostop skozi navpični jašek pa bo treba izkopati 20 metrov materiala! V vsakem primeru bi morali poprijeti strokovno usposobljeni ljudje, med drugim tudi izkušeni reševalci. Jamo bi bilo treba seveda tudi prezračiti.«

Govorice o tovarnjakih, ki da so v spremstvu milice ponoči vozili radioaktivne odpadke, so izmišljene. Tako je prepričan tudi najbližji sosed nesojenega rudnika Jože Krošelj iz Dečnih sel 52. »Kakšnih petdeset tovornjakov je vozilo tod mimo: odvažali so železna podporja, dovažali pa material za zasutje,« je povedal.

Podobno meni sovaščan Ivan Neral, ki je tudi slišal govorice. Čeprav gorak do investitorjev, ker je bil zaradi izkopa ob poldrugi hektar svojega gozda, tudi ne verjame, da bi bili v jamah nevarni odpadki.

In kaj pravi Franc Kranjc iz Globokega, izkušen rudarski delavec, ki je nadziral zapiranje rudnika, podpisoval opravljene naloge ter bil zraven tudi takrat, ko so betonirali obe betonski pregradi?

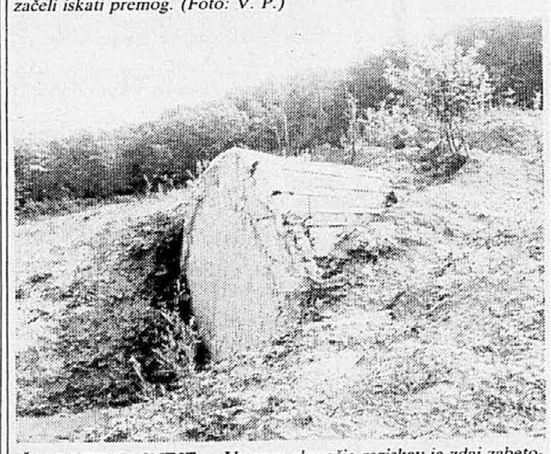
»Ni res, da bi bilo karkoli odloženo v opuščene rove. To bi bil kriminal. Tu je voda, ki bi okužila podtalnico in širše območje. Vse govorice o odlaganju kakršnihkoli odpadkov so neumne, čeprav so se začele pojavljati že med rudarskim raziskavami. Človeška domišljija pač ne pozna meja. Če bi karkoli pripeljali v odzemlje, bi se o tem vedelo,« je pripomnil.

Vsa ta in druga dejstva bo morala brežiška parlamentarna komisija upoštevati, če bo hotela izpolniti naloge. Ostane ji seveda še, da izvrta vrtino navzdol do zasutih rudarskih oken ter da na ta način izmeri morebitno sevanje. Le malo verjetno je, da bi dobila denar za ponovni izkop.

VLADO PODGORŠEK

SPOMENIK ENERGETSKE KRIZE – Tu so pred šestimi leti začeli iskati premog. (Foto: V. P.)

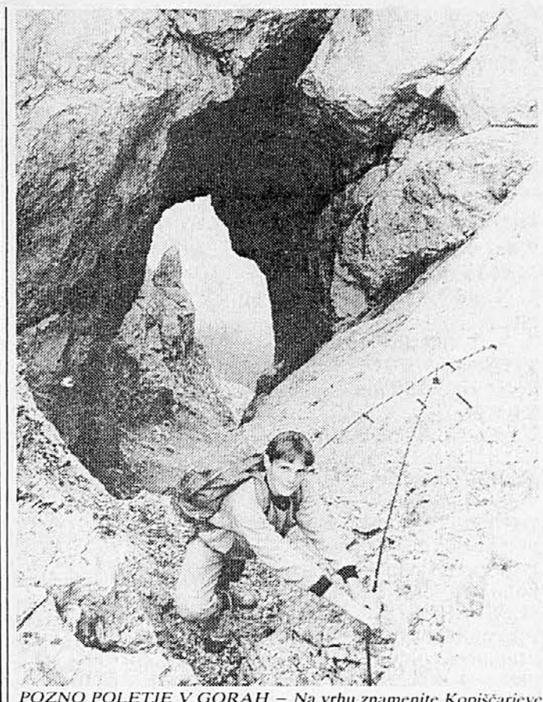

ŠEST LET KASNEJE – Vstop v območje raziskav je zdaj zabetoniran. (Foto: V. P.)

Odredi smrti na pohodu

RIO DE JANEIRO, 19. septembra – Na zidu cerkve v Duque de Caxias, revni četrti Ria de Janeira, je z velikimi črkami napisanih sto imen, ki naj bi mimoidoče spominjala na otroke, ki so jih pomorili skrivnostni odredi smrti. Organizacija Amnesty International je za pobijanje brazilskih otrok obdolžila skupine upokojenih policistov ali pa civilistov, ki so zakon vzeli v svoje roke; ti terorizirajo, mučijo ali pa ubijejo vsak dan vsaj enega od malih brezdomcev. Večina od 457 trupel otrok, ki so jih našli lani, je imelo strelne rane in so kazala sledove nasilja.

Mnogi so prepričani, da morilce najemajo lastniki trgovin, ker jim pocestni otroci ogrožajo posel, otroci pa so tudi žrtve medsebojnih spopadov tolp. Nekateri trgovci z mamili najemajo otroke za prenašanje mamil strankam, ker mladoletnikov policija ne more zapreti. Oblast je skoraj nemočna, ker je kar sedem milijonov Brazilcev, mlajših od 17 let, zapuščenih, povrh pa je v umore pogosto vpletena tudi policija.

POZNO POLETJE V GORAH – Na vrhu znamenite Kopiščarjeve poti skozi Prisojnikovo okno. (Foto: Igor Modic)

KAPELICA NA KREDARICI

Ponovno na Aljaževi poti

Pod Triglavom so položili temeljni kamen za novo kapelico – Kako je bila razstreljena Aljaževa kapelica – Njen zvon je kazal smer

VRATA, 19. septembra – Jakob Aljaž, triglavski kralj Matjaž, kot mu tudi pravimo, od lanskega leta naprej veselo pozdravlja na Dovjem vse mimohiteče popotnike, posebno pa še planince, katerim kaže z roko proti svojemu skalnatemu kraljestvu. Od letos naprej pa bo njegov pogled, uprt proti našemu najvišjemu očaku, lahko še nekoliko bolj miren: 12. avgusta, na obletnico postavitve prve kapelice na Triglavu, je bil položen in blagoslovljen temeljni kamen za novo kapelico, zdaj pa že gradijo temelje.

O postavitvi kapelice, o njeni povojni nasilni razstrelitvi in o popravljanju starih grehov, sem se pogovarjal z zdajšnjim dovškim župnikom Francetom Urbanijo, z upokojenim pedagogom Janezom Svoljškom in z oskrbovalcem triglavskih koč s konji Lojzetom Lipovcem.

»Da je Triglav ostal v slovenskih rokah, je največ moja zasluga . . .« je tudi moto pred nedavnim izdane dovške župnijske kronike, ki jo je lično uredil pedagog Janez Svoljšak.

Seveda pa je Aljaž z oživljanjem planin prišel sam pri sebi v precep: ljudi je ob prostem času vabil v gore, hkrati pa bi moral biti vsak kristjan ob nedelji pri maši. Tega se je – kot pravi nadaljevalec njegovega dela župnik France Urbanija – močno zavedal, zato je že ob odprtju Triglavske koče leta 1895 napovedal tudi postavitev triglavske kapelice na Kredarici. Naslednje leto je kapelica tudi stala, zaradi izredno slabega vremena (1 meter snega) pa so jo blagoslovili šele čez leto dni, torej 1897. leta, in sicer 12. avgusta.

Vse do druge svetovne vojne in še nekaj let potem je ob primernem vremenu bila v kapelici na Kredarici maša kot nekaj čisto običajnega. Ko Aljaž sam ni mogel več na Triglav, so njegovo delo z veseljem prevzeli duhovniki Finžgar, Jalen, Cilenšek in drugi. Janez Svoljšak je bil med tistimi, ki je pri teh mašah občasno tudi ministriral:

»Po nekaj deset ljudi se je vedno zbralo v kapelici oz. pred njo, včasih pa tudi večja množica. Kapelica je vsekakor dobro opravljala svojo vlogo na 2515 metrih.«

»Kmalu po vojni sem začel oskrbovati vse tri triglavske koče, najprej še s krošnjo, potem pa s konji,« pripoveduje Lojze Lipovec iz Radovne. »Najprej sem nekaj slišal, da kapelica ne bo mogla več ostati tam, kjer je – širili so dom na Kredarici – ob naslednjem obisku pa sem naletel samo še na ruševine. Nekdo je kapelico razstrelil. Po vsem plazu so ležale razbitine. Sam sem prinesel domov ploščo z napisom Ave Maria, ki jo mislim dati v mojstranski muzej . . .«

Dolgo časa ni bilo raziskano, kdaj je bila kapelica razstreljena, ali 1954 ali 1953. leta. Zdaj je jasno, da 1953. Ve se tudi, kdo je bil »izvajalec del«, dinamitar. Pravzaprav so v igri tri imena, komu pa je bila kapelica res tako napoti, da je morala zleteti v zrak, bodo raziskali pač drugi, če se jim bo zdelo vredno.

»Meni se je zdelo sila neprimerno, da so opravljali večkrat mašo kar v jedilnici, med ljudmi, ki niso bili vsi iste vere,« pravi Lojze Lipovec. »Povem pa naj tudi, da smo planinci močno pogrešali tudi zvon v kapelici, ki je marsikaterega pripeljal ob slabem vremenu na vrh, kajti tedaj je oskrbnik rahlo tolkel po njem in nam na tak način »kazal« smer.«

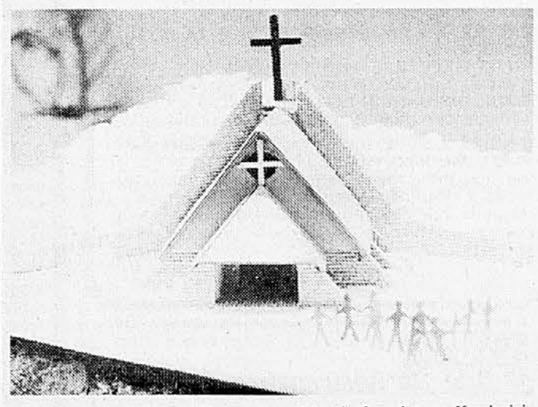
Ob devetdesetletnici postavitve Aljaževega stolpa na vrhu sta dovški župnik France Urbanija in tedanji predsednik Planinskega društva Ljubljana-matica Gregor Klančnik prvič ugotovila, da bi bilo treba popraviti tudi krivico glede kapelice. Tri leta pozneje, ob devetdesetletnici blagoslovitve prve kapelice, je na Kredarici ob navzočnosti 550 vernikov maševal ljubljanski nadškof Alojzij Šuštar, ki je javno izrekel potrebo po kapelici. Nalogo so vsi skupaj naložili predvsem dovškemu župniku Francetu Urbaniji, ki se je – kot pravijo – v resnici popolnoma »poaljažil«.

Trenutno potekajo dela pri gradnji temeljev.

»Letos bomo zalili samo temelje, prihodnje leto pa mora biti kapelica pod streho in vsaj toliko usposobljena, da bo sveto mašo v njej že mogoče opravljati,« pravi France Urbanija, ki je bil v preteklih tednih tudi po dvakrat, trikrat na teden na Kredarici. Prav tako sam zbira sredstva za kapelico, zato bo vesel vsake pomoči, tako denarne kot materialne. Pokličete ga lahko v dovško župniške ali pa denar nakažete na žiro račun.

Kapelica bo precej večja kot nekdanja Aljaževa, narejena pa bo tako, da bo ob večjem obisku mogoče maševanje pred njo, tako da bi obred opravljali še vedno pod streho, verniki pa bi stali na prostem. Zasnovala sta jo prof. Jože Marinko in njegova uspešna študentka Vera Klepej.

IVAN SIVEC

ZA ZDAJ MAKETA – Takšna bo triglavska kapelica na Kredarici.

BLAŽE (BREZ NEŽICE) PO POLETNI EVROPSKI ŠOLI (7)

Mednarodno prijateljstvo v letu Gospodovem 1990

Že dvanajsti dan po koncu poletne šole je Blaže dobil prvo pismo od gospoda kolega Bjorna iz Norveške. Bil ga je zelo vesel, saj sta z Bjornom imela pravzaprav najtesnejše prijateljske stike v času šolanja. Nestrpno je raztrgal ovojnico in začel brati:

»Dear friend,

Srečno sem pripotoval domov. Potoval sem zelo udobno in zlasti od Kobenhävna do Osla občudoval rdeče zlato nebo na zahodu, hrati pa obujal spomine na prijetne skupne dneve v naši summer school.

Moje skorajda praznično razpoloženje se s prihodom ni poleglo, temveč se nadaljuje in celo stopnjuje. Vrnil sem se namreč v času, ko je po vsej moji domovini vse v nestrpnem pričakovanju velikega dogodka. Nekaj sem ti že omenjal, ko sva bila skupaj, vendar se je v času moje odsotnosti marsikaj spremenilo.

Ljudje se veselijo pomiritvene proslave, ki bo pred začetkom zime. Na tej proslavi, ki bo v našem glavnem mestu, bodo končno dobili dolžno priznanje vsi tisti sinovi našega naroda, ki so v preteklosti nesebično pomagali našim dobrim sosedom Švedom (do začetka 20. stoletja) ali pa v času utrjevanja novega reda v tem stoletju Nemcem.

Čeprav je minilo že več stoletij in so nekdanji junaki že davno strohneli, je prav, da vsaj za prihodnje rodove ne utonijo v pozabo njihova velika dejanja. Razumljivo je, da tako radio kot televizija in zlasti tisk posvečajo temu vprašanju veliko pozornosti. Tako lahko vsi vidimo, kako v goratih predelih na severu krasijo z bršljanovimi kitami vhode v tiste hiše, kjer živijo potomci ponosnih prednikov, ali kako povsod, kjer je le mogoče, plapolajo zastave na krajih, kjer so delovali najplemenitejši sinovi našega naroda. Tudi šolarji obiskujejo znamenite kraje in vsedržavna TV je izdala posebne video kasete za profesorje.

Skratka – veselo pričakovanje me je vsega prevzelo in komaj čakam, da bo napočil dan, ko bomo šli na osrednjo slovesnost. Na tej slovesnosti bo govoril tudi naš kralj (saj veš, da ga še imamo in da ga vsi zelo spoštujemo), ki je prav včeraj v intervjuju za največji magazin izjavil, da je prej obsojal tiste, ki so pomagali nemškim prijateljem, ker ga je k takšnemu ravnanju prisilila neka tajna skupina boljševikov. Tako zdaj prihaja na dan prava resnica!

Dragi moj prijatelj, rad bi ti napisal še kaj, vendar se moram tudi sam vključiti v priprave na slovesnost. Želim ti obilo uspeha v novem šolskem letu in v pričakovanju tvojega pisma te prav prisrčno pozdravlja tvoj

Bjorn.«

»Oh, Bjorn je pa res pravi prijatelj, takoj mu moram odpisati,« je sklenil Blaže in se lotil dela.

MAČA JOGAN

- **Neustavno prešuštvo**

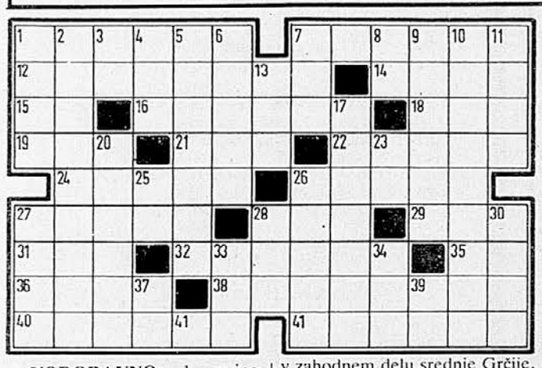
Južnokorejsko ustavno sodišče je postavilo piko na i v burni debati o zakonitosti zunajzakonskih izletov. Presodilo je, da je zakon o prepovedi prešuštva v skladu z ustavo. Sodišče je ustavnost omenjenega zakona ocenjevalo na predlog nekega državljana, ki je bil zaradi skokov čez plot obsojen na dve leti zapora. V razsodbi ustavnega sodišča je zapisano, da zakon o prepovedi prešuštva res omejuje človekovo svobodo in odloča o njegovem spolnem življenju, vendar je vse to v skladu z družbeno moralo zaradi varovanja blagostanja in koristi družbe. »Prešuštvo mora, ostati nezakonito, ker samo s tem lahko zavarujemo zakon in družino,« so pribili sodniki.

- **Pojedina v živalskem vrtu**

Iraški vojaki so v kuvajtskem živalskem vrtu priredili pravo gostijo. Pojedli so tri četrtine vseh užitnih živalskih vrst, najslabše pa so jo odnesle antilope in jeleni. Po invaziji na Kuvajt je okoli 40 čuvajev v živalskem vrtu, ki so bili vsi po rodu iz Azije, pobegnilo in pustilo živali brez hrane in vode. Svetovno združenje za varstvo živali je skušalo navezati stike z iraškimi veterinarji, da bi živali v živalskem vrtu zavarovali, vendar doslej še ni dobilo nobenega odgovora.

- **Sladokusec**

Na kirurškem oddelku bolnišnice v Smolensku je neki bolnik med operacijo shujšal za nekaj kilogramov. Kirurg je iz njegovega želodca namreč izvlekel 179 kovinskih predmetov, med katerimi je bilo precej žebljev, kovancev, koščkov žice, največ, kar 165 pa ročajev žlic. Zdravniki so prepričani, da je požiranje kovinskih predmetov posledica resnih duševnih motenj pri bolniku.

VODORAVNO: 1. najpomembnejše mesto, pristanišče in trgovsko središče Avstralije, 7. otok v Kornatih, 12. prevleka iz laka na pohištvu, 14. kitajska utežna mera, 15. kemijski znak za zlato, 16. kovinska livarska forma, 18. grška črka, 19. naš največji otok, 21. kraj na Notranjskem, 22. cima, poganjek, 24. gozdarsko orodje za premikanje hlodov, 26. v pravoslavni cerkvi naslov višjega duhovnika, 27. velcum, 28. makedonsko kolo, 29. skupina otokov ob jugozahodni obali Nove Gvineje, 31. pripadnik zahodne veje starih Slovanov, 32. antični Nin, 35. začetnici pisatelja Čufarja, 36. sodobni hrvaški pisatelj (Ivan), 38. slovenski kipar (Jakob, 1922–1961), 40. ime pisatelja Hemingwaya, 41. slovenski slikar in ilustrator (Nikolaj).

NAVPIČNO: 1. v pravljicah majhnemu moškemu podobno bitje spačenega obraza, 2. pred leti umrla francoska pisateljica (Marguerite, »Milostni strel«), 3. okrajšava za deciliter, 4. ime pevca Kershawa, 5. pokrajina v zahodnem delu srednje Grčije, 6. največja reka na Aljaski, 7. ovratna ruta, 8. začetnici igralke Tkačev, 9. vrbov grm s kratkimi vejami, ki raste po močvirjih in gozdovih, 10. francoski filozof in matematik (René), 11. albanski voditelj (Ramiz), 13. kulturna rastlina toplih krajev, ki raste na tleh, pokritih z vodo, 17. beseda, sestavljena iz začetnih črk ali zlogov več besed, 20. ameriški jazzovski glasbenik (Stan), 23. avtomobilska oznaka Loznice, 25. Ludolfovo število, 26. univerzitetno mesto v ameriški državi Utah, 27. ročni voz na dveh kolesih, 28. osebni zaimek, 30. gora v vzhodni Istri, 33. Estonec, 34. dalmatinsko žensko ime, 37. kemijski znak za selen, 39. začetnici gruzinskega pesnika Rustavelija. (L. Š.)

Rešitev prejšnje križanke

VODORAVNO: 1. Oglej, 6. listek, 12. Tráore, 13. Edirne, 14. Tirso de Molina, 16. Sn, 17. srp, 18. Leman, 19. IL, 21. Ops, 23. Ne, 24. Tatič, 27. Lea, 29. SA, 31. izumiteljstvo, 35. perilo, 36. marela, 37. amater, 38. astra.

VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLO

Van Gogh v črnem in belem

Nizozemski učenjaki so prepričani, da je tole edina fotografija odraslega Vincenta van Gogha. Preden so pred nekaj tedni to dokončno potrdili, so mislili, da obstaja le peščica slikarjevih fotografij: melanholični portret trinajstletnega Vincenta iz leta

1866, slika, na kateri je skupaj s sošolci, iz leta 1867 (o tem, ali je na fotografiji res on, še zmeraj dvomijo), slika debelušnega devetnajstletnega mladeniča s Seno v ozadju iz leta 1886. Kaj malo za zdaj tako slavno osebnost!

Edino sliko odraslega van Gogha je našel Ad Molendijk, arhivar v Dordrechtu blizu Rotterdama, kjer je van Gogh leta 1877 prebil tri mesece kot prodajalec knjig, potem ko je opustil svoj načrt, da postane duhovnik v Angliji. V Dordrechtu je van Gogh brez navdušenja delal za podjetje Bluss in van Braam. Podjetje je vodil neki gospod Braat, in prav njegov sin se je kasneje spomnil, kako vztrajno je ekscentrični van Gogh nosil cilinder, ki si ga je kupil v Londonu. Ta podatek je koristil Molendijku, da je lahko razpoznal slikarja na omenjeni fotografiji. Drugi ključ pa je podoba stoječe osebe poleg slikarja. Ta je nedvomno učitelj P. C. Gorlitz, s katerim je van Gogh stanoval v Dordrechtu.

Ta fotografija je dolga leta ležala v arhivu v Dordrechtu, vendar so ljudje na njej zbudili zanimanje šele, ko so med zbiranjem gradiva za razstavo ob Van Goghovi stoletnici sličico (2 × 4 centimetre) povečali.

Ko je Molendijk zagledal cilinder, je hitro sestavil še druge koščke sestavljanke. Izkazalo se je, da je bil slikar Leonard de Koningh, katerega dela je odkupoval van Goghov delodajalec Braat, tudi fotograf in da je prav on posnel omenjeno fotografijo. Še več: umetnostni zgodovinarji so odkrili, da nastopa mlin na veter z ozadja fotografije tudi na eni od ohranjenih van Goghovih risb.

Sam van Gogh fotografije ni cenil. Imel jo je za daleč manj vredno od naslikanih portretov. Fotografija ga nasploh ni prav nič zanimala.

V transu k zobozdravniku

Psihologi univerze v Tübingenu so »prvič objektivno dokazali«, da se proti akutnim bolečinam in proti strahu pred izpiti lahko borimo s hipnozo. Dvajsetdvajset študentov, ki so pred izpiti občutili velik strah, so spravili v trans, nato pa so jih zdravniki »obdelovali« s sugestivnimi antistresnimi obrazci. Po osmih seansah so študenti začeli kazati »vidna znamenja izboljšanja delovnega razpoloženja«. Sproščeno so opravljali izpite in pisali klavzurne naloge. Pri naslednjem poskusu so morali poskusni zajčki potisniti desno roko v ledeno mrzlo vodo, hipnotizer pa jih je spomnil na izdelavo sneženega moža in zaspano podlaket. Tako uspavani so precej dlje zdržali mučenje z ledenomrzlo vodo. Bolečine so bile »bistveno manjše« kot pri kontrolni skupini, ki je niso hipnotizirali. Po mnenju psihologov bi bilo mogoče terapijo s hipnozo smiselno uporabiti pri »pričakovanih akutnih bolečinah«, na primer pri zobozdravniku.

Kampanja proti nepismenosti

Brazilski predsednik Fernando Collor de Mello je objavil, da bodo začeli veliko kampanjo za opismenjevanje. Njena naloga je, da se do leta 1995 nauči brati in pisati 32 milijonov ljudi. Samo do konca 1991 bodo v ta namen plačali 720 milionov dolarjev. Collor de Mello, ki je prišel na oblast marca letos, je še obljubil, da bo do konca njegovega mandata nepismenost v Braziliji zmanjšana za 70 odstotkov.

Antisemitizem?

Znamka, ki naj bi jo izdala Organizacija združenih narodov in ki naj bi ponazarjala dejavnost OZN na področju preprečevanja zločinov, je izzvala veliko razburjenje. Vodilne židovske organizacije so namreč ugotovile, da prikazuje antisemitske stereotipe. Na znamki so upodobljeni trije bradati moški, ki iz hiše, katero so očitno zažgali, nosijo vreče ukradenega blaga.

Ogrožena iraška kulturna dediščina

Irak je od Unesca zahteval, naj zaradi prisotnosti ameriških sil v Zalivu njegovo kulturno dediščino, zlasti stara mesta, uvrsti na seznam ogroženih svetovnih kulturnih dobrin. Skupina arheologov z oddelka za starine in kulturno dediščino pri iraškem ministrstvu za kulturo je v poslanici generalnemu direktorju Unesca Federicu Mayorju zapisala, da je v Iraku vsaj 10.000 arheoloških najdišč, ki so pomembna za zgodovino človeštva in razvoj civilizacije in so zdaj zaradi prisotnosti vojakov ogrožena.

Anekdoti za danes

Na današnji dan leta 1863 je umrl nemški jezikoslovec in literarni zgodovinar Jakob Grimm, skupaj z bratom Wilhelmom znan tudi kot pisatelj pravljic (rojen 1785).

Kadar je povedal kako pravljico, jo je Jakob Grimm večkrat končal takole:

»Kdor ji ne verjame, naj plača tolar!«

Nekoč je pri njem doma pozvonila majhna deklica in mu ponudila tolar.

»Zakaj pa to?« se je čudil znameniti slovničar in pravljičar.

»Ker nisem verjela niti besedice vašega pripovedovanja.« se je odrezala punčka.

•

»Krsti so najprijetnejša družinska slavja.« je dejal Jakob Grimm v nagovoru ob krstu novorojenega sorodnika. »Pri pogrebih in tudi porokah si glavne osebe ne moreš dobro ogledati.«

20. september

Škotski kemik in fizik sir ***James Dewar*** *se je rodil 20. septembra 1842 v Kincardinu (umrl 27. marca 1923 v Londonu). Študiral je na edinburški univerzi, dobil mesto predavatelja na Cambridgeu in nato na Kraljevem institutu v Londonu. Področje njegovega delovanja je bilo zelo široko, objavljal je članke iz organske kemije, o merjenju visokih temperatur, o vplivu svetlobe na mrežnico in o spektroskopiji.*

Njegovo najpomembnejše delo pa je s področja izredno nizkih temperatur. Zanje se je začel zanimati v sedemdesetih letih 19. stoletja, ko so iznašli postopek utekočinjenja plinov, kot so kisik, dušik in ogljikov monoksid, pri čemer so dosegli temperature, nižje od 80 stopinj nad absolutno ničlo. Dewar je leta 1891 skonstruiral napravo, s katero je izdelal dovolj velike količine kisika, da ga je lahko podrobno raziskal. Leto dni pozneje pa je izdelal posodo z dvojno steno, med stenama je bil vakuum. S posrebritvijo sten je povečal njene izolacijske sposobnosti in tako dobil posodo, v kateri je lahko dalj časa shranjeval kisik in ga pri tem seveda obdržal pri izredno nizki temperaturi, saj je toplota le počasi prodirala iz zunanjosti v notranjost posode. Take posode imenujemo Dewarjeve posode, uporabljamo jih v vsakdanjem življenju za shranjevanje, oziroma ohranjanje toplih pijač, ali obratno, ohranjanje mrzlih pijač (prenos toplote je omejen na obe strani). Domača različica Dewarove posode je bolj znana kot ***termovka.***

Pozneje se je Dewar ukvarjal tudi z vodikom, ki se je vztrajno upiral utekočinjenju. Leta 1898 je rešil tudi ta problem, utekočinil je vodik, leto pozneje pa ga je pridobil tudi v trdnem stanju. Uspelo mu je doseči temperaturo, ki je bila samo 14 stopinj nad absolutno ničlo. Pri tej temperaturi so bile vse snovi v trdnem stanju razen helija, ki se je še celo desetletje izmikal utekočinjenju. Dewar je skupaj z angleškim kemikom Abelom izumil še kordit, prvi praktično brezdimen smodnik. Razvoj kordita se je nadaljeval šele po dolgih razpravah z Nobelom, ki je užaljeno protestiral in tožil zaradi izdaje patenta. Tožbo je izgubil, kljub temu da je imel deloma prav. Leta 1904 je dobil Dewar plemiški naslov.

Dogodki na današnji dan

1519 *Znani portugalski pomorščak in raziskovalec* ***Fernão de Magalhães (Magellan)*** *se je s petimi ladjami odpravil na svoje znamenito potovanje, na katerem je prvič objadral vso zemeljsko oblo.*

1870 *Z vkorakanjem italijanskih čet v Rim je prišlo do nacionalne združitve Italije.*

1870 *Rodil se je slovenski slikar, eden vodilnih slovenskih impresionistov* ***Matej Sternen*** *(umrl leta 1949).*

KAM, KAKO IN KDAJ, PO DOMOVINI IN PO SVETU

Nove linije Adrie Airways
Moskva, Köln, Berlin, Kairo . . .

Zimski vozni red nastopi šele ob koncu oktobra, že sedaj pa lahko napovemo nekatere ugodne novosti v Adriinem programu letenja za letošnjo jesen in zimo.

Mreža rednih mednarodnih poletov se postopoma povečuje. Dosedanjim rednim poletom iz Ljubljane v London, Pariz, München, Larnaco in Tel Aviv – se z novembrom pridružujeta še dve zanimivi povezavi – v Moskvo in Köln.

Ljubljana bo z Moskvo povezana s tremi poleti tedensko, s Kölnom pa z dvema. Moskva pomeni pomembno vez z Vzhodno Evropo, Köln pa ne samo z osrčjem Nemčije, temveč tudi s središči prihodnje Združene Evrope, kar omogočajo tudi idealne zemeljske povezave s Frankfurtom, Düsseldorfom, Bonnom, pa tudi z bljižnjimi deželami Beneluxa.

Uveljavljenim zdomskim poletom v Nemčijo (Frankfurt, Düsseldorf, Hamburg, Hannover, Stuttgart, München) se pridružuje tudi povečano število poletov v Švico (Zürich in Ženeva), na novo pa poleti v Berlin in Bruselj. Tako bodo osrednja nemška in švicarska mesta večkrat tedensko preko zagrebškega letališča povezana z vsemi glavnimi jugoslovanskimi središči. Povečuje se tudi število tedenskih poletov v Pariz, London in na Ciper. Po novem bodo Adriina letala letela po en let več v tednu v Pariz, trikrat tedensko iz Ljubljane in dvakrat tedensko iz Zagreba. Namesto treh bodo tedensko štiri povezave med Ljubljano in Londonom, dva poleta pa bosta iz Zagreba.

V poletnem urniku poletov je bil Ciper z Jugoslavijo povezan z dvema poletoma v tednu, tako ostaja tudi v prihajajočem jesenskozimskem obdobju.

V Tel Aviv pa bo mogoče potovati iz Ljubljane in Zagreba tako kot doslej, enkrat tedensko.

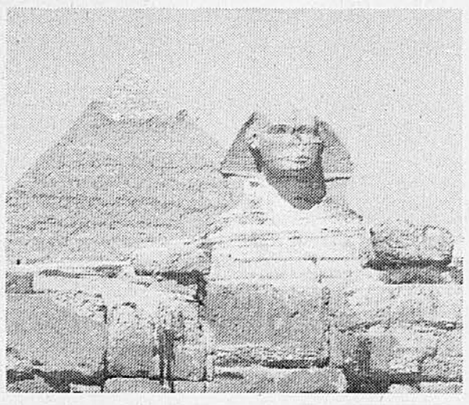
Redni čarterski polet v Istanbul so že uveljavili in uspešno povezovali Ljubljano, Sarajevo in Skopje prek vsega tedna. V novem urniku načrtuje Adria štiri polete v tednu.

Novost pa bodo redni čarterski poleti v Kairo.

Adria je zgodaj pomladi za svoje redne potnike uvedla Adria Privilege Club. V dobrih sedmih mesecih je v Clubu že skoraj tisoč članov, več kot polovica preletene milje tudi vestno zbira. Zaupanje se obrestuje! – je moto obojestranskega sodelovanja in da je to res, priča že vrsta nagradnih poletov, ki so jih prislužili zvesti člani.

Z jesenjo pa bomo lahko v Adriinih letalih pozdravili tudi poslovni razred (Business Class). Ko se Adria vedno bolj spreminja iz čarterskega v rednega prevoznika, si prizadeva svojim potnikom, posebno poslovnežem, ponuditi udobnejše potovanje. Prednosti pri prijavi na let, brezplačen prevoz prtljage do 30 kilogramov, topli obrok na daljših poletih, brezplačne alkoholne in brezalkoholne pijače, udobnejše sedenje, so prednosti, ki jih želi svojim linijskim potnikom ponuditi tudi Adria.

In ne nazadnje. Potovanje se začne že z nakupom vozovnice. Te lahko kupite v središču mesta, v Adriini novi poslovalnici na Gosposvetski 6.

POČITNICE ● POTOVANJA

DOLGO SREDOZEMSKO POLETJE . . .
7 dni ● letalo
MALLORCA
1. X. od 3.110 din – 8. X. od 2.990 din
NICA
2. X. 3.900 din
RODOS
8. X. od 3.380 din
KRETA
2., 9., 16. X. od 3.300 din

JESEN'90 – NA MORJU IN V GORAH
7 dni ● lastni prevoz
DUBROVNIK ● Hotel Minceta polpenzion 1.300 din
DUGA UVALA ● apartmajsko naselje polni penzion 1.600 din

JESENSKI KOLAŽ POTOVANJ . . .
PARIZ – NICA
z letalom/avtobusom, 2. X. ● 5 dni ● 3.200 din
RIM – NEAPELJ
z letalom 21. X. ● 4 dni ● 3.300 din
ITALIJANSKE VEDUTE – RIM ● FIRENCE ● SIENA
z avtobusom/letalom 8. X. ● 4 dni ● 2.600 din
ITALIJANSKI JUG – SICILIJA ● RIM ● NEAPELJ
z letalom 14. X. ● 8 dni ● 5.900 din
KLASIČNA ŠPANIJA
z letalom 4. XI. ● 7 dni ● 8.100 din

IZKORISTITE KREDIT!

Ljubljana: 061/222-711, 222-741
Portorož: 066/73-264, 76-496

ATLAS air tours yugoslavia

SAP

Ljubljana, Titova 38, tel. 061/310-868, 317-931

DALJŠA POTOVANJA V TUJINO:
KALIFORNIJA – GRAND CANYON, 13 dni, odhod 15. 10. 90
IZRAEL: Tel Aviv, Jeruzalem, Betlehem, Nazaret, Tiberija in Haifa, Mrtvo morje, lepote Judejske puščave, rodovitno Golansko višavje in Galilejsko jezero,
8 dni, odhod za 29. nov. 90, letala Adria-Airways. Poseben popust za prijave do 30. sept. – NE ZAMUDITE.
IZLETI:
TRST: ogledi, nakupi: Miramar, z ladjo do Trsta, grad S. Giusto, 1 dan, avtobus, sobota, 29. 9. 90, samo 150,00 din.
GORICA – ČEDAD: nakupi in ogled razstave o Langobardih, 1 dan, avtobus, 296,00 din, dne 29. 9. 90. NE ZAMUDITE – ZADNJI DAN TE ENKRATNE RAZSTAVE.
Gradec – GRAZ – KÖSZEG: 2 dni, avtobus, polni penzion, cena 960,00 din.
POPOLDANSKI SKOK ČEZ MEJO:
TRBIŽ – vsak torek, **TRST** – vsak četrtek, odhodi: ob 13. uri s Trga osvoboditve, vrnitev zvečer.
KRATKE – V PRIJETNE POČITNICE ZA 29. NOVEMBER 1990
HOTEL MAESTRAL – NOVI GRAD: od 28. 11. 90 do 2. 12. 90, cena 900,00 din, (4 dni, polni penzion)
HOTEL BERNARDIN PORTOROŽ: od 28. 11. 90 do 2. 12. 90, cena 1.100,00 din (4 dni, polni penzion)
SINDIKATI, ŠOLE, DRUŠTVA, ZAKLJUČENE SKUPINE – NUDIMO VAM:
vse vrste prevozov s sodobnimi klimatiziranimi avtobusi z video napravami in izkušenimi vozniki.
Posebne ugodnosti pri prevozih od ponedeljka do četrtka.

POTUJTE Z NAMI

Mercator Turist

61000 Ljubljana, Tavčarjeva 6, tel. 061 – 212-254, 317-285, Titova 137, tel. 061 – 372-950, 372-919
»ŠUŠTARSKA SOBOTA« V PADOVI, 1 dan, 29. 9., 6., 13. 10.
V BENETKAH, 1 dan 22., 29. 9.
ČEDAD–LANGOBARDI, 1 dan, 22., 29. 9.
VERONA–SIGURTA–GARDALAND, 2 dni, 22., 29. 9.
FIRENCE–PISA–LUCCA, 3 dni, 5., 19. 10. (obroki)
GRČIJA – Solun, Atos, Meteora, Delfe, Atene, Korint, Mikene, 8 dni, 6., 13., 20. 10. (obroki), 2 skupini: turistična in romarska
EKUMENSKO POTOVANJE PO STOPINJAH APOSTOLA PAVLA, Mala Azija – Kapadokija, 8. do 15. oktobra, posebno letalo
SLOVENCI SPET NA ROMANJE V KELMORAJN: KÖLN–AACHEN–HEIDELBERG, 10. do 14. 10.
Organiziramo sindikalne izlete. Prodaja domačih in mednarodnih letalskih, železniških in ladijskih vozovnic.

dalmacijaturist
YUGOSLAV TRAVEL AGENCY

JESENSKE POČITNICE
– v Mali Dubi pri Makarski in Supetru na Braču nudimo v septembru ugodne počitnice po znižanih cenah v zasebnih penzionih I. in II. kategorije, apartmajih in 3- do 5- posteljnih prikolicah v avtokampu Babura na Supetru.
– OTOKI
Krk, hotelsko naselje ADRIATIC
Hvar, hotel Sirena
Korčula, hotel Feral–BRNA, hotel Alfi–PRIŽBA
IZLETI
San Marino–Riccione, Budimpešta, Salzburg-dvodnevni
– za skupine pripravimo posebne aranžmaje na otokih Krk, Hvar, Korčula, Kornati ali po želji v druge smeri.
– Obiščite naše brezcarinske prodajalne Laguna, Jurček in Boutique, ki so dobro založene tudi s tehničnim blagom in pralnimi stroji candy
Vse informacije po telefonu 314-491, 322-998.

PUTNIK
Miklošičeva 17
telefon 311-542, 314-889

VELIKA JUŽNOAMERIŠKA TURA (Peru–Bolivija–Čile–Argentina–Brazilija), 23 dni, 25. 10., 22. 11., 27. 12. 1990
VELIKA MEHIŠKA TURA, 17 dni, 5. 11., 26. 11. 1990
KANADA–ZDA, 12 dni, 9. 10. 1990
ŠRILANKA, 17 dni, 24. 10. 1990
TAJSKA–NEPAL–INDIJA, 13 dni, 21. 10. 1990
JUŽNA INDIJA, 15 dni, 26. 11. 1990
INDIJA, 8 dni, 28. 11. 1990
TAJSKA–SINGAPUR, 13 dni, 27. 9., 4. 10. 1990
TAJSKA, 10 dni, 7. 10., 14. 10. 1990
PEKING, 8 dni, 27. 9. 1990
EGIPT (pot v deželo faraonov), 9 dni, 9. 10., 30. 10., 13. 11., 18. 12. 1990
KAIRO, 6 dni, 5. 10., 19. 10., 9. 11., 23. 11., 30. 11. 1990
TUNIZIJA IN OAZE, 8 dni, 4. 10., 11. 10., 18. 10. 1990
ATENE–PELOPONEZ, 7 dni, odhod vsako soboto
ŠPANIJA (Lloret de Mar), 8 dni, odhod vsako soboto
GRADOVI LUDVIKA BAVARSKEGA, 3 dni, 29. 9. 1990

SAIE Bologna, 2 dni, 24. 10. 1990
PHOTOKINA Köln, 3 dni, 3. 10. 1990
SECURITY Essen, 4 dni, 6. 11. 1990

Informacije in prijave v vseh poslovalnicah PUTNIKA, Ljubljana, Bled, Maribor, Gornja Radgona.

Yugotours
Ljubljana, Titova 36, IX, tel. (061) 321-794, 321-795

MAROKO
POSEBNA LETALA IZ LJUBLJANE – 6, 7, 8 dni
KRALJEVSKA MESTA: Casablanka–Rabat–Meknes–Fes–Marakeš
NA PRAG SAHARE: Casablanka–Fes–Midelt–Erfoud–Tineghir–El Klaa–Ouarzazate–Zagora
Odhodi 3., 9., 15., 22., 27. novembra

MOSKVA–LENINGRAD, 6 dni – 12., 19., 26. oktobra
MOSKVA, 5 dni – 3., 10., 17., 24. oktobra
RIM, avtobus 4 dni – 4., 11., 18., 25. oktobra

POČITNICE V ISTRI in KVARNERJU PO UGODNIH CENAH – Poreč–Rovinj–Pulj–Rabac–Lošinj–Rab
POSEBNE CENE ZA UPOKOJENCE

Yugotours–Narom

BUDIMPEŠTA–LVOV–LENINGRAD–MOSKVA–KIJEV–BUDIMPEŠTA
polni penzioni – turistični ogledi
odhod iz Ljubljane: 5. okt. – od 3.120 do 3.840 din

VZHODNOEVROPSKA TURA – 11 dni, odhod 23. novembra
BUDIMPEŠTA–KRAKOV–VARŠAVA–BERLIN–DRESDEN–PRAGA–BRATISLAVA–DUNAJ – 5.400 din

VENTURA
trgovina in turizem d.o.o.
Ljubljana, Rimska 5

TURISTIČNO OKNO za JUŽNO AFRIKO SVET V ENI DEŽELI
Smo vodilni . . .
ostali nam sledijo!
Zaradi pozornosti do naših potnikov ne uporabljamo ameriškega koncepta – »danes je sreda, verjetno smo v Rimu« – naša potovanja so daljša in vsebinsko bogata:
1. JUŽNA AFRIKA, 18 dni, odhodi 19. okt., 18. jan., 12. apr. in 17. maj
2. JUŽNA AFRIKA, ZIMBABVE in BOCVANA, 25 dni, odhod 2. nov., 2 silvestrski potovanji
3. ZIMBABVE, BOCVANA, NAMIBIJA in JUŽNA AFRIKA, 25 dni, odhod 14. dec.
4. JUŽNA AFRIKA, 18 dni, odhod 21. dec.
5. JUŽNA AFRIKA – SPECTACULAR, 25 dni, odhod 22. marca
6. JUŽNA AFRIKA – SPECIAL, 25 dni, odhod 15. feb. in 26. aprila
7. TRANS MADAGASKAR, 31 dni, odhod 1. julija
Posredujemo informacije o Južni Afriki, organiziramo tudi individualna potovanja, prevoze, rezervacije za hotele, letalske prevoze, rent-a-car.
Pokličite nas po tel. (061) 226-666, g. Lui.

globtour

EMONA GLOBTOUR, LJUBLJANA
TRAVEL AGENCY –
61000 LJUBLJANA ŠMARTINSKA 130
JUGOSLAVIJA

GLOBTOUROVA LETOVANJA: CIPER SEPTEMBER NA JADRANU

EGIPT MALO DRUGAČE – za zaključene skupine in posameznike, odhodi: 2., 5., 11., 18., 25., 31. 10., 3., 7. 11.
NEW YORK – 7 dni, odhod: 12., 26. 10.
MONACO–AZURNA OBALA–COSTA BRAVA–BARCELONA – avtobus – letalo, 11.–15. 10.
LLORET DE MAR–BARCELONA – letalo, 15.–18. 10.
COSTA BRAVA–BARCELONA–AZURNA OBALA–MONACO – letalo–avtobus, 18.–22. 10.
MOSKVA–LENINGRAD, za zaključene skupine in posameznike, 8 dni, odhodi: 1., 5. 10., 15. 11.
NEPAL–TREKING, RAFTING, JEŽA NA SLONIH – 16 dni, odhod: 17. 10. Rok prijave 25. september. število mest omejeno.
ATENE – 5 dni, odhod: 25. 10.
MÜNCHEN – ogledi in nakupi, odhod: 5. 10.

NOVI VINODOLSKI – posebna ponudba za upokojence od 6. 10. dalje

SEJMI
MILANO – MODIT, 7.–9. 10.
MÜNCHEN – MODEWOCHE, 8.–10. 10.
PARIZ – PREMIERE VISION, 6.–10. 10. in 7.–10. 10.
BOLOGNA – SAIE SITEL, 25. 10.–26. 10.
GRADEC – JESENSKI SEJEM, 29. 9. in 6. 10.
BARCELONA – IFRA, 15.–18. 10.

PROGRAMI IZLETOV ZA ZAKLJUČENE SKUPINE IN POSAMEZNIKE:
PRAGA 2 dni, BUDIMPEŠTA 2 dni, SALZBURG 1 dan, SIENA–PISA–FIRENZE 3 dni, CORTINA–BOLZANO–MERANO–GARDA–VERONA–PADOVA 3 dni, SALZBURG–CHIEMSEE–MÜNCHEN–SALZKAMMERGUT 3 dni, FIRENZE–SAN MARINO–RAVENNA 3 dni, FIRENZE 3 dni, SIENA–ORVIETO–RIM–FIRENZE 4 dni, SIENA–ELBA–PISA–FIRENZE 3 dni, PADOVA–BOLOGNA–SAN MARINO–RAVENNA 3 dni, SAN MARINO 2 dni, PADOVA–VERONA–GARDSKO JEZERO 2 dni, GROSSGLOCKNER 1 dan, PLITVICE–KUKLJICA–KORNATI 3 dni, GORICA–OGLEJ–GRAD MIRAMARE 1 dan, PLITVICE 1 dan, KRAS 1 dan, VRŠIČ–TRENTA 1 dan, GORIŠKA BRDA 1 dan, GORENJSKA 1 dan

Informacije: 061/327-743, 329-771
Prijave sprejemajo vse poslovalnice Emone Globtour in pooblaščene agencije.

UNIS // TOURS

★ Prvič v Jugoslaviji – SEUL, J. KOREJA
9 dni, letalo, 15. in 25. 10. za 12.500,00 din

★ MEHIKA
MEXICO CITY–TAXCO– GUADALUPE–ACAPULCO–CUERNAVACA
10 dni, letalo, 26. 11. in 24. 12. za 16.740,00 in 17.400,00 dni

★ ŠPANIJA, COSTA BRAVA
8 dni, bus, 12. 10, za 1.170,00 din in 140 DEM

★ PARIZ
5 dni, bus, z ogledi, 14. 11. za 2.550,00 din

★ Programi za 29. november
★ SLOVENSKE GORICE v času trgatve – za skupine ves oktober

UNIS TOURS, Igriška 5, Ljubljana, tel. (061) 224-720, 224-723.

SLOVENIJATURIST
Hej, pojdite z nami!

POČITNICE V SEPTEMBRU
► Polotok PELJEŠAC (Orebič, Kučišče, Viganj) – 7 dni, zas. sobe za srfarje!
► POVLJA na otoku Braču – 7 dni, zas. sobe, v septembru cena 1.140 din
► BOHINJSKA BISTRICA – zas. sobe in apartmaji
► Cenik POČITNIC ob morju – JESEN '90

IZLETI ZA ČLANE KLUBA 'VESELA DRUŽBA'
► DUBROVNIK – ⛴+🚌 – 4 dni, odhod 18. 10.
► OKTOBERFEST München – 🚌 – 2 dni, odhod 5. 10.
► KRONPLATZ – 4-dnevno smučanje za 29. november, pester klubski program!
Velja POPUST s člansko izkaznico!

ZIMA 90/91
► smučanje v AVSTRIJI in ITALIJI. Program s cenami na voljo v vseh poslovalnicah SLOVENIJATURISTA!

JESENSKI IZLETI
► BENETKE – zeleni ⛴ – 1 dan, odhodi 29. 9. in 6. 10., cena septembra samo 455,00 din
► GRAŠKI VELESEJEM – 🚌 – 1 dan, odhod 29. 9. in 2. ter 5. 10.
► BUDIMPEŠTA – 🚌 – 2 dni, odhod 26. 10., cena 1.210,00 (polpenzion)
► OKTOBERFEST – MÜNCHEN – 🚌 – 1 ali 2 dni, odhoda 28. 9. in 5. 10.
► PARIZ IN VERSAILLES – 🚌+✈ – 5 dni, odhodi 19. in 23. 10.; 23. in 27. 11. iz Celja
► BARCELONA – ✈+🚌 – 5 dni, odhod 3. 10.
► AZURNA OBALA – 🚌 – 4 dni, odhoda 20. 9. in 11. 10.
► GARDSKO JEZERO – 🚌 – 2 dni, odhod 19. 10.
► DUNAJ – 🚌 – 2 dni, odhod 5. 10.
► SALZBURG IN MÜNCHEN – 🚌 – 2 dni, odhod 12. 10.
► DUNAJ IN SALZBURG – 🚌 – 3 dni, odhod 5. 10.
► EGIPT – ✈+🚌+🚌 – 9 dni, odhodi novembra in decembra
► KAIRO – ✈+🚌 – 5 dni, odhod 19. 10.
► NEW YORK – ✈ – 5 dni, odhod 26. 10.

JESENSKE NOVOSTI
► RIM – ✈ + 🚌 – 4 dni, odhoda 3. in 6. 10., cena 3.650,00 din
► TURČIJA (Istanbul, Troja, Perganam, Burza) – ✈+🚌 – 5 dni, odhod 11. 10. Cena 4.580,00 din

IZLETI ZA SKUPINE
► »NA ZDRAVJE!« – izleti za ljubitelje in poznavalce dobrih vin po vinorodni Sloveniji in Jugoslaviji.
► Hrvaško Zagorje in Sotelsko – 1 dan, Pulj (Brioni) – 2 dni, Grossglockner (Veliki Klek) – 1 dan, Grad Fridrihštajn, Koroška – 1 dan, Međugorje – 3 dni.
Organiziramo vse vrste izletov po domovini in tujini za skupine, odhodi po dogovoru, tel. 061/325-848, 314-264.
Ugodne cene in plačilo po dogovoru.

IZLETI ZA OTROKE – za tiste, ki že pišejo in berejo
Dragi otroci, vabimo vas na sobotni izlet v VOLČJI POTOK (brez staršev), odhod 29. 9.

POSEBNA PONUDBA IZLETOV ZA ŽELEZNIČARJE
► AMSTERDAM ► SICILIJA ► PARIZ ► RIM ► NICA
S 'FIP' kartico potovanje veliko cenejše!
Informacije: 066/31-221 (PIC Koper)

INFORMACIJE IN PRIJAVE
SLOVENIJATURIST Ljubljana, 061/325-646, 325-651; Maribor 062/28-990 28-851, Celje 063/24-719, 26-010; Murska Sobota 069/21-189; Rogaška Slatina 063/811-488; Nova Gorica 065/26-012, 26-554; Koper 066/21-358; Portorož 066/75-670; Pulj 052/42-496, 42-497; Bohinjska Bistrica 064/721-032; Kranj 064/21-946; Poreč 053/34-644, 34-804.

SLOVENIJATURIST
Hej, pojdite z nami!

SLAVNIK KOPER

KROŽNO POTOVANJE – 15 DNI, OD 10. 10. 90 – ITALIJA – GRČIJA – EGIPT – IZRAEL – CIPER. TO JE POTOVANJE SANJ, SPOZNAVANJE SVETOVNIH ČUDES IN MNOGIH ZGODOVINSKIH ZNAMENITOSTI IN SVEČANOST OB 20-LETNICI KRIŽARJENJA S SLAVNIKOM

AZURNA OBALA, LLORET DE MAR, BARCELONA – OD 2. DO 10. 10. 90.

NOVO V ITALIJI – PORTOGRUARO (8500 m²), NAM NAJBLIŽJI NAKUPOVALNI CENTER: ODHODI VSAKO SOBOTO.

BISERI KARIBOV IN AMAZONKE, M/L »KAZAHSTAN«
18 dni OD 24. 1. DO 9. 2. 1991
JUŽNA AMERIKA–BRAZILIJA–ZAHODNA AFRIKA
25 DNI OD 27. 2. DO 23. 3. 1991.

PEKING od 7. do 14. 10. 1990
POSLOVALNICA Ljubljana, Tavčarjeva 8a, tel. (061) 321-351, POSLOVALNICA Koper, Kidričeva 44, tel. 066/22-660
MOŽNOST OBROČNEGA ODPLAČEVANJA!

KOMPAS

★ POČITNICE – domovina ★
★ KOMPASOV ŠPORTNI KLUB – BOL, 17. 10.–21. 10. (tenis, jadranje, surfanje . . .)
★ ROVINJ/V. RUBIN, 7 dni, 1.420 din do 15. 10.
★ M. LOŠINJ, 6. 10.–3. 11.; avtobusni prevoz; možni 5-dnevni tečaji tenisa!
★ ROVINJ, h. Eden/h. Park, 10% popusta za upokojence!

★ POČITNICE – tujina ★
★ PALMA DE MALLORCA, 7 dni, 9. 10.
★ KANARSKI OTOKI – GRAN CANARIA, 10 dni, 16. 10. (7-dnevna šola tenisa)
★ KRETA, 5 dni, 30. 9.
★ TUNIS, 4 dni, 28. 10.

★ KOMPAS ZA OTROKE ★
★ Z VLAKOM V ZAGREBŠKI ŽIVALSKI VRT, 1 dan, 13. 10.
★ GARDALAND, 1 dan, 13. 10.
★ MINIMUNDUS, 1 dan, 29. 9.; 6. 10.
★ POSEBNA PONUDBA ★
Potovanja za učence, dijake in študente! KRIŽARJENJE z motornimi dvojambornicami po Jadranu, 3 ali 4 dni, sept., okt.

★ POTOVANJA PO DOMOVINI ★
★ VIKEND IZLETI: KORNATI, HVAR, VIS, DUBROVNIK, ISTRA . . .

★ TEČAJI TUJIH JEZIKOV ★
★ POSEBEN KATALOG!

★ KOMPASOVI KONCERTI ★
★ MÜNCHEN – DEPECHE MODE, 1 dan, 17. 10.

★ POTOVANJA V TUJINO ★
★ S POSEBNIMI LETALI V:
★ BARCELONO, 5 dni, 20. 10. avtobus/letalo; 24. 10. letalo/letalo; 28. 10. letalo/avtobus
★ LIZBONO, 4 dni, 1. 11.
★ PARIZ, 4 dni, 25. 10., 11. 11.
★ PARIZ, 5 dni, 31. 10., 28. 11., 22. 12.
★ BENETKE, 1 dan – KATAMARAN »PRINCE OF VENICE«, 13., 20., 27. 10.
★ SAN MARINO, 2 dni, 6., 13. 10.
★ RIM, 4 dni, 4., 11., 18. 10.
★ BENETKE (TIZIAN), 1 dan, v okt.
★ TOSKANA, 3 dni, 5., 12. 10.
★ AZURNA OBALA, 4 dni, 27. 9., 4. in 11. 10.
★ DUNAJ, 3 dni, 28. 9., 12. 10.
★ AVSTRIJA, NEMČIJA, 2 ali 3 dni, okt., nov.
★ ŠVICA, 3 dni, okt., nov.
★ LONDON, 4 ali 5 dni, letalo, okt., nov., dec. (3 dni, za zaključene skupine)
★ PARIZ, 5 dni, 11. 10., avtobus
★ PARIZ, 4 ali 5 dni, letalo, okt.
★ ŠKOTSKA, 5 dni, 17. 10.
★ NIZOZEMSKA, 4 dni, 4., 18., 10., letalo
★ NIZOZEMSKA, 5 dni, 10. 10., avtobus
★ PRAGA, 3 dni, 12. 10.; 16. 11.
★ BUDIMPEŠTA, 3 dni, 5., 26. 10.
★ DUNAJ, PRAGA, BRATISLAVA, BUDIMPEŠTA, 5 dni, 28. 11.
★ DUNAJ, BRATISLAVA, BRNO, 3 dni, 19. 10.
★ MOSKVA–LENINGRAD, 8 dni, 16. 11.; 21. 12.
★ ATENE, 6 dni, 24. 10., 7. 11.
★ VIKEND V GRČIJI, 4 ali 5 dni, okt.
★ MADRID, 4 dni, 19. 10.
★ MADRID, ANDALUZIJA, 8 dni, 23. 11.
★ CARIGRAD, 5 dni, 11. 10.
★ CIPER, 5 dni, 24. 10.
★ POSEBNI PROGRAMI: Švica, Italija, Irazel – geomantija

★ **VELIKA POTOVANJA** ★
★ KAIRO, 6 dni, 7., 14., 28. 11.
★ MAROKO, 8 dni, 24. 10.; 5. 11.
★ KRIŽARJENJE PO NILU, 9 dni, 27. 10.
★ EGIPT, 9 dni, 13. 10., 11. in 25. 11.
★ SVETA DEŽELA IN JERUZALEM, 8 dni, 22., 29. 11.; 27. 12.
★ INDIJA, GOA, 14 dni, 4. 11.
★ INDIJA, KATMANDU, 21. 10.; 18., 25. 11.
★ ŠRILANKA, MALDIVI, 14 dni, 15. 10., 19. 11.
★ BANGKOK, PATAJA, 10 dni, 28. 11.; 26. 12.
★ BANGKOK, PHUKET, SINGAPUR, 22. 11.
★ HONGKONG, BANGKOK, PATAJA, 11 dni, 17. 10., 21. 11.
★ TAJSKA–MALEZIJA–SINGAPUR, 10 dni, 17. 10.; 21. 11.; 28. 12.
★ ZAKLADI TAJSKE, 10 dni, 17. 10.
★ BANGKOK–SINGAPUR, 10 dni, 17. 10.; 21. 11.; 28. 12.
★ SINGAPUR–MALEZIJA, 11 dni, 19. 10.; 23. 11.
★ MEHIKA, 14 dni, 19. 10., 18. 11., 26. 12.
★ ZDA–HAVAJI, 14 dni, 18. 10.; 27. 12.
★ NEW YORK–SAN FRANCISCO–LOS ANGELES–LAS VEGAS–SAN DIEGO, 22. 11.
★ KENIJA–ZIMBABVE–TANZANIJA, 22. 11.
★ MADAGASKAR–REUNION–MAURITIUS –SEJŠELI, 17 dni, 24. 11.

★ NOVO ★ NOVO ★
★ JUŽNA AFRIKA, 17 dni, 13., 29. 10.; 12., 19. 11.
★ GAMBIJA, 10 dni, 26. 10.; 4. 11.
★ FLORIDA, KARIBI, MEHIKA, 8, 13 ali 15 dni!

★ STROKOVNA POTOVANJA ★
★ S POSEBNIMI LETALI V:
★ KÖLN (PHOTOKINA), 4 dni, 2. 10., letalo/avtobus
★ FRANKFURT (knjižni sejem), 4 dni, 2. 10.
★ PARIZ – MATIC, GIA, ELEC, PRONIC, 4 dni, 11. 11.
★ DUNAJ – INTERTOOL, 3 dni, 25. 9.
★ Z. BERLIN (med. razstava tehnologije čiščenja zgradb, cest, industrijske higiene in vzdrževanja), 4 dni, 26. 9.
★ MÜNCHEN – OKTOBERFEST, 2 dni, 27. 9.; 1 dan, 29. 9.; 3., 6. 10.; 2 dni, 6. 10.
★ GRADEC (med. jesenski sejem), 1 dan, 29. 9.; 3., 5. 10.
★ MILANO – VENDE MODA in MODIT, 7. 10.
★ PARIZ – PREMIERE VISION, 4 dni, 7. 10.
★ BARCELONA (IFRA 90), 4 dni, 15. 10.
★ PARIZ – SIAL, 3 dni, 21. 10.
★ MÜNCHEN – SYSTEC, 3 dni, 22. 10., avtobus; 24. 10., letalo
★ LONDON – BUILDING, 4 dni, 23. 10.
★ DÜSSELDORF – GLASTEC 90, 4 dni, 23. 10.
★ KÖLN – ORGATEC, 4 dni, 24. 10.
★ DÜSSELDORF – HOGATEC, DISCOTEC, INTERMOPRO, 4 dni, 5. 11.
★ ESSEN – BLECH, 4 dni, 6. 11.
★ FRANKFURT – EXPOLINGUA, 4 dni, 14. 11.
★ PARIZ – EQUIP' HOTEL, 4 dni, 18. 11.
★ ESSEN – SECURITY, 4 dni, 20. 11.
★ BANGKOG, SINGAPUR (biomedicinski inženiring), 12 dni, 29. 11.

★ NAROČILA AVTOBUSNIH PREVOZOV ★
Prometna služba, Ljubljana, Pražakova 4, tel. 061/326-159

★ KOMPAS NAVTIKA ★
JADRALNI TEČAJ S TEČAJEM ZA VODITELJA ČOLNA IN IZPITOM, 7 dni, 30. 9.
Prijave in informacije KOMPAS NAVTIKA, Pražakova 4, Ljubljana, tel. 061/317-760 (9.00–14.00)

★ GALERIJA KOMPAS ★
Titova 12, Ljubljana
»KITAJSKI SLIKARJI IZ NANJINGA«, 6. 9.–4. 10.
PRODAJA UMETNIN, SLIK IN GRAFIK, UPORABNIH PREDMETOV IZ KITAJSKE itd.!

KAM, KAKO IN KDAJ, PO DOMOVINI IN PO SVETU

GENERALTURIST

POTOVANJA V TUJINO

EGIPT – 8 dni, letalo, 25. 11.
LONDON – 5 dni, letalo, 17. 10.
ŠPANIJA – ANDALUZIJA – 11 dni, avtobus, 22. 11.
KITAJSKA – 8 dni, letalo, 18. 10., 1. 11., 6. 12.
PEKING – KITAJSKI ZID, 8 dni, letalo, 18. 10., 1. 11., 6. 12.
TAJSKA, SINGAPUR, 12 dni, letalo, 24. 10.
ROMANJE V SVETO DEŽELO, 8 dni, letalo, 8. 10., 29. 10., 5. 11., 12. 11., 26. 11.
SAFARI V KENIJI – 10 dni, letalo, 6. 11.
ARGENTINA – BRAZILIJA – 13 dni, letalo, 25. 10.
ZDRUŽENI ARABSKI EMIRATI – 11 dni, letalo, 9. 10., 23. 10., 27. 11.
ZDRUŽENA NEMČIJA – 9 dni, avtobus, 6. 10., 27. 10., 24. 11.
ROMANTIČNA BAVARSKA, 4 dni, avtobus, 11. 10.
AVSTRIJSKA PANORAMA, 5 dni, avtobus, 29. 9., 27. 10., 27. 11.
OKTOBERFEST, 4 dni, avtobus, 30. 9.
VERONA – MANTOVA – FIRENCE – SIENNA, 5 dni, avtobus, 17. 10.
KRALJICA MORJA – BENETKE in TIZIAN, 2 ali 3 dni, avtobus, 5. 10.
ISTANBUL, 4 dni, letalo, 18. 10., 8. 11., 29. 11.
DUNAJ, 3 dni, avtobus, 9. 11., 16. 11., 29. 11.

STROKOVNA POTOVANJA

INTERSTOFF, Frankfurt, 23. 10.–25. 10.
ELEKCTRONICA 90, München, 6. 10.–10. 11.
Prodajamo domače in mednarodne letalske in domače železniške vozovnice!
Organiziramo sindikalne in maturantske izlete!
INFORMACIJE: Generalturist, Ljubljana, Gosposvetska 7, tel.: 217-215, 217-319, 217-223.

Radenska

ZDRAVILIŠČE
RADENCI

NOVO TERMALNI BAZEN

Doživite barvitost jeseni v zdravilišču Radenci, kjer boste okrepili zdravje ter nabrali moči za premagovanje vsakdanjih tegob!

V našem zdravilišču, enem od redkih v Evropi, ki se lahko pohvali s štirimi naravnimi zdravilnimi faktorji (mineralno, termomineralno vodo, sladkovodnim blatom-peloidom in prijetno blago klimo), lahko izbirate med številnimi programi:

– **zdravje – lepota**
– **zdravstveni programi (novost: Vasoscan, ultrazvočna preiskava ožilja)**
– **nov program zdravljenja s termomineralno vodo** (za zdravljenje revmatskih in ginekoloških obolenj) ter številni
– **rekreativni programi.**

POSEBNE UGODNOSTI ZA OTROKE IN UPOKOJENCE. MOŽNOST PLAČILA V DVEH OBROKIH.

Informacije in rezervacije:
Zdravilišče Radenci, hotel Radin
tel.: 069/73-006, 73-331,
teleks: 35269 yu radin
telefaks: 069/73 054.

GOLFTURIST
TURIZEM IN RENT AGENCIJA
61000 Ljubljana, Trdinova 3
tel.: (061) 314-544, 310-933, teleks: 31541 YU VATOUR

»SUPER POČITNICE« z NEDELJCEM v RABCU

– 7 polnih penzionov in prevoz že za 1.840,00 din v terminu 22.–29. 9. 90 v h. HEDERA/NARCIS
Sprejemamo prijave za počitnice v Vrsarju, Poreču, Novigradu, Rovinju, Rabcu, Opatiji, Bohinju, Bovcu...

Izleti z odhodom v septembru in oktobru

– BUDIMPEŠTA: 2 dni, 28. 9. in 19. 10.
– MÜNCHEN – Oktoberfest: 1 dan, 28. 9. in 5. 10.
– BENETKE ; 1 dan 29. 9. in 20. 10.
– VRŠIČ – DOLINA TRENTE – TRBIŽ: 1 dan, 29. 9. in 20. 10.
– MANTOVA: 2 dni, 22. 9. in 13. 10.
GRAŠKI VELESEJEM: 1 dan, 29. 9. 90

PROGRAMI ZA DAN REPUBLIKE 28. 11.–2. 12. 90

– RIM: 4 dni
– BUDIMPEŠTA – DUNAJ: 4 dni
– SALZBURG – MÜNCHEN: 4 dni
– LIECHTENSTEIN: 4 dni
– FIRENCE – SAN MARINO: 3 dni
– PARIZ: 5 dni
– GROSSGLOCKNER: 1 dan
– BOHINJ: h. Jezero in h. Zlatorog, 4 dni
– ROVINJ: h. Adriatik, 4 dni
– NOVIGRAD: h. Maestral, 4 dni
– RABAC: h. Mimoza/Hedera/Narcis, 4 dni
– ROGLA: h. Planja, 4 dni
– OPATIJA: h. Admiral, h. Bellevue
– BOHINJ: h. Jezero, h. Zlatorog, 4 dni

POSEBNA PONUDBA!

AKCIJSKA PRODAJA PROMOCIJSKEGA PAKETA »TERME« V HOTELU DOBRAVA V ZREČAH. ZAHTEVAJTE PROGRAM V NAŠIH POSLOVALNICAH IN POOBLAŠČENIH AGENCIJAH.

RENT-A-CAR

Najem osebnih vozil z voznikom ali brez. CENE UGODNE, vse informacije po tel. 315-353.
ORGANIZIRAMO IZLETE ZA ZAKLJUČENE SKUPINE IN SPREJEMAMO NAROČILA ZA AVTOBUSNE PREVOZE – tel. 316-871.
PRODAJA DOMAČIH IN MEDNARODNIH LETALSKIH VOZOVNIC DOMAČIH IN TUJIH PREVOZNIKOV, tel. 314-544

Kadar imate kaj odveč, preprosto pokličite

(061) **318-866**

sprejem malih oglasov po telefonu

DNEVNA OBVESTILA

CANKARJEV DOM

glasba

Sobota, 22. 9., ob 20. uri: SONIC YOUTH, rock koncert, predskupina **Babes in Toyland,** org. ŠKUC ROPOT in CD. (Križanke, vstopnice Blagajna CD in Galerija ŠKUC, predprod. 120 din; 140 din).

Torek, 25. 9., ob 20. uri: KONCERT APZ FRANCE PREŠEREN, Kranj, gostujoči dirigent **ERIC ERICSON,** Švedska. (Dvorana SF, 50 din).

gledalisce

20., 21. (razprodano), 27. in 28. 9., ob 21. uri – B. Slade: OB LETU OSOREJ, komedija, uspešnica iz lanskoletne produkcije CD (režija B. Kobal) s **Polono Vetrih in Ivom Banom.** (Štihova dvorana, 90 din).

Ponedeljek, 24. 9., ob 20. uri: Folklorni umetniški ansambel KOZAKI IZ KUBANA, ZSSR. (Linhartova dvorana, 80 din).

film

BITEF V LJUBLJANI

Sreda, 26. 9., ob 20. uri: MAHABHARATA, filmska verzija gledališke predstasve, režija **Peter Brook.** (Linhartova dvorana, 50 din).

predavanja

Torek, 25. 9., ob 19. uri: Z JADRNICO OKOLI SVETA, predava **Jože Mušič.** (Kosovelova dvorana, 50 din)

Četrtek, 27. 9., ob 19. uri: TUDI PTICE NA BARJU SO PREBIVALCI LJUBLJANE, predava **Iztok Geister.** (Kosovelova dvorana, 50 din).

razstave

Do 6. 10.: MARC CHAGALL – 100 jedkanic. (Galerija CD, 30, 15 din); **do 23. 10.:** fotografije JANUSZA PISZCZATOWSKEGA. (mala fotogalerija

GLEDALIŠČA

OPERA BALET
SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA
tel.: (061) 331-945, 214-148

LUCIA DI LAMMERMOOR
26. september: premiera
29. september: v naslovni vlogi Eva Lind

Sreda, 26. sept., ob 19. uri: Gaetano Donizetti, **LUCIA DI LAMMERMOOR, premiera**
Sobota, 29. sept., ob 19. uri: Gaetano Donizetti, **LUCIA DI LAMMERMOOR,** izven, konto.
Torek, 2. okt., ob 19. uri: Gaetano Donizetti, **LUCIA DI LAMMERMOOR,** red torek, izven, konto.
Četrtek, 4. okt., ob 19. uri: Gaetano Donizetti, **LUCIA DI LAMMERMOOR,** red četrtek, izven, konto.
Petek, 5. okt., ob 19. uri: Gioacchino Rossini, **SEVILJSKI BRIVEC,** izven, konto.
Sobota, 6. okt., ob 19. uri: Gioacchino Rossini, **SEVILJSKI BRIVEC,** izven, konto.
Sreda, 10. okt., ob 19. uri: Johann Strauss, **ROZALINDA,** izven, konto.
Četrtek, 11. okt., ob 20. uri: Carl Orff, CARMINA BURANA, premiera.
Sobota, 13. okt., ob 19. uri: Giuseppe Verdi, **TRAVIATA,** izven, konto.
Torek, 16. okt., ob 19. uri: Giuseppe Verdi, **RIGOLETTO,** izven, konto.
Sreda, 17. okt., ob 19. uri: Gaetano Donizetti, **LUCIA DI LAMMERMOOR,** red sreda, izven, konto.
Četrtek, 18. okt., ob 20. uri: Carl Orff, **CARMINA BURANA,** izven, konto.
Sobota, 20. okt., ob 20. uri: Carl Orff, **CARMINA BURANA,** sobota prvi, izven, konto.
Torek, 23. okt., ob 19. uri: Sergej Prokofjev, **ROMEO IN JULIJA** / Ture Rangström, **GOSPODIČNA JULIJA,** izven, konto.
Petek, 26. okt., ob 19. uri: Sergej Prokofjev, **ROMEO IN JULIJA** / Ture Rangström, **GOSPODIČNA JULIJA,** gostovanje v Zürichu.
Sobota, 27. okt., ob 19. uri: Gaetano Donizetti, **LUCIA DI LAMMERMOOR,** sobota drugi, izven, konto.
Torek, 30. okt., ob 19. uri: Giuseppe Verdi, **NABUCCO,** izven, konto.
Blagajna je odprta vsak dan, razen nedelje, od 11. do 13. ure ter uro pred predstavo. Rez. in inf. po tel.: (061) 331-950. Dijaki in študenti imajo popust.

MGL
MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

MALA SCENA MGL
PETEK, 21. septembra, ob 21. uri – Stanko Vuk: KAKO SREČEN BI BIL, ČE BI TI RAZUMELA TE MOJE BESEDE. Premiera. Za IZVEN.
SOBOTA, 22. septembra, ob 19.30 – Stanko Vuk: KAKO SREČEN BI BIL, ČE BI TI RAZUMELA TE MOJE BESEDE. Za IZVEN in KONTO.
PONEDELJEK, 24. septembra, ob 21. uri – Stanko Vuk: KAKO SREČEN BI BIL, ČE BI TI RAZUMELA TE MOJE BESEDE. Za IZVEN in KONTO.
TOREK, 25. septembra, ob 21. uri – Stanko Vuk: KAKO SREČEN BI BIL, ČE BI TI RAZUMELA TE MOJE BESEDE. Za IZVEN in KONTO.
Prvo premiero v sezoni 1990/91 smo pripravili na Mali sceni MGL, in sicer izbor iz ljubezenskih pisem Stanka Vuka. Ljubezenska, pisateljsko ustvarjalna, nacionalna, eksistencialna, svetovno nazorska izpovedovanja! Krik slovenskega pesnika, ki so ga še v neraziskanih okoliščinah pokosili streli z ženo Danico vred...
Izbor je opravil Tone Partljič, režiser je Jože Babič, v vlogi Stanka Vuka nastopa pesnik-igralec Tone Kuntner.
Vstopnice so v prodaji vsak dan od 10. do 12. ure in uro pred predstavo v Prodajno informativnem centru – PIC MGL. Rezervacije v istem času po telefonu 210-852. Vabljeni!
ABONENTI – ZAMUDNIKI
Vsi tisti, ki nas niste uspeli obiskati v času vpisa abonmajev in ste zainteresirani za to, nas lahko obiščite v Prodajno-informativnem centru – PIC MGL, vsak dan od 10. do 12. ure. Telefon 210-852.
Vljudno vabljeni.
Sponzorja MGL sta Mednarodno podjetje Slovenijales in Neodvisni Dnevnik.

Slovensko **Mladinsko Gledališče** Ljubljana

ODISEJ & SIN ali SVET in DOM
TRANSZGODOVINSKI SPEKTAKEL
gladkih besed in zahrbtnih dejanj

PETEK, 21. septembra, ob 19.30 – Veno Taufer: **ODISEJ & SIN ali SVET IN DOM** (26). Za IZVEN.
SOBOTA, 22. septembra, ob 19.30 – Veno Taufer: **ODISEJ & SIN ali SVET IN DOM (27).** Za IZVEN.
Rezervacije vstopnic vsak dan (razen sobote in nedelje) med 10. in 12. uro po telefonu 310-294.
Prodaja vstopnic vsak dan (razen nedelje) med 10. in 12. ter 16. in 18. uro v novem lokalu SMG na Trgu francoske revolucije 5 (nasproti NUK-a in Križank) ter dve uri pred začetkom vsake predstave pri blagajni SMG, Trg VII. kongresa ZKJ 1 (za Gospodarskim razstaviščem).

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Krekov trg 2 / 61000 Ljubljana /Telefon: 314-789, 314-966, 314-962

Veliki oder
SOBOTA, 22. sept., ob 11. in 17. uri, Boris A. Novak: **PRIZORI IZ ŽIVLJENJA STVARI, IZVEN**
Gledališka blagajna je odprta v petek od 10. do 12. in uro pred predstavo. Rezervacije in informacije ob istem času po telefonu 314-962.

SNG MARIBOR — SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

SPOŠTOVANO GLEDALIŠKO OBČINSTVO,
obveščamo vas, da bomo z novo sezono 90/91 objavljali program DRAME, OPERE Z BALETOM in KAZINSKE DVORANE ločeno. Zato prosimo, da pazite pri prebiranju našega programa.

DRAMA
SOBOTA, 22. septembra, ob 20. uri: J. W. Goethe: FAUST – gostovanje na mednarodnem gledališkem festivalu BITEF v Beogradu.
Prvič Drama SNg Maribor v znamenju gostovanja na BITEFU J. W. Goethe:

FAUST

v izboru najimenitnejše svetovne gledališke elite na festivalu, ki se je zasidral s svojim kvalitetnim prerezom in tradicijo globoko v evropsko podzavest – na tej podlagi nudi vedno znova pretanjeno manifestacijo vrhunskih dosežkov moderne dramaturgije FAUST 22. SEPTEMBRA 1990 NA BITEFU

OPERA BALET SNG MARIBOR

NEDELJA, 23. septembra, ob 19.30: G. Verdi: NABUCCO – za IZVEN G. Verdi:

NABUCCO

Po sedemnajstih letih smo ob koncu lanske sezone v mariborski opernobaletni hiši ponovno premierno izvedli popularno Verdijevo opero NABUCCO. Z dvema predstavama za neabonmajsko občinstvo otvarjamo novo sezono v Operi. Delo so umetniško pripravili: dirigent Boris Švara, režiser Franjo Potočnik, zborovodja Maksimilijan Feguš, scenografka in kostumografka Vlasta Hegedušić, asistentka režije Olja Ilić, korepetitorka Ana Šilova, koncertni mojster Mario Korunić in lektorica Jelena Planinšec.
Nastopajo: Nikola Mitić, Antonios Filippatos, Slavobljub Kocić, Branislav Jatić, Anastazija Dimitrova, Dragica Kovačič, Stevan Stojanović, Ivica Trubić, Vitomir Marof, Ervin Ogner, Svetlana Čursina-Magdič, Nika Vipotnik, zbor in orkester Opere in baleta SNG Maribor, zbor Slava Klavora in oktet Marles.

KAZINSKA DVORANA
ČETRTEK, 20. septembra, ob 20. uri KONCERT KONCERTNE POSLOVALNICE. Nastopata Vesna Stanković – violina in Lidija Stanković – klavir. Za IZVEN.
Gledališka blagajna je odprta:
– ob delavnikih, ko ni predstave od 10. do 14. ure
– ob sobotah od 10. do 13. ure in uro pred predstavo
– ob sobotah, ko ni predstave od 10. do 13. ure
– ob nedeljah in praznikih je blagajna odprta samo, če so predstave in to od 9. do 11. ure in uro pred predstavo. Vstopnice lahko rezervirate po telefonu 221-206.
GENERALNI SPONZOR 25. BORŠTNIKOVEGA SREČANJA

SLOVENIJALES Mednarodno podjetje

Slovensko Ljudsko Gledališče Celje

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE vabi k vpisu abonmaja za sezono 90/91:
Ivan Cankar: HLAPCI
Vinko Möderndorfer: CAMERA OBSCURA
Jevgenij Švarc–Bogomir Veras: ZMAJ
Samuel Beckett: ČAKAJOČ GODOTA
Mihail Bulgakov: ŠKRLATNI OTOK
Aleksander Galin: ZVEZDE NA JUTRANJEM NEBU
in abonmajsko gostovanje STALNEGA SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA TRST.
Gledališka blagajna bo med vpisom odprta vsak delavnik od 9. do 11. ure in od 17. do 19. ure, in sicer do 18. 9. za dosedanje abonente in od 19. do 22. 9. za nove abonente. Informacije po tel. 25–332, 25–357 in 24–637. Vabljeni!

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

RAZPISUJEMO ABONMA ZA GLEDALIŠKO SEZONO 1990/91
repertoar:
– Harold Pinter: HIŠNIK (predstava Prešernovega gledališča, režija Jaša Jamnik)
– Edward Albee: KDO SE BOJI VIRGINIJE WOOLF (predstava Prešernovega gledališča, režija Barbara Hieng – Samobor)
– Ivo Svetina: KAMEN IN ZRNO, krstna izvedba (predstava Prešernovega gledališča, režija Boris Kobal)
– Niccolo Machiavelli: MANDRAGOLA ali Pierr Marivaut: TRIUMF LJUBEZNI (predstava Primorskega dramskega gledališča Nova Gorica)
– Alexandre Dumas: POKVARJENEC ALI LEPOTA IN MOČ ali Mihail Bulgakov: ŠKRLATNI OTOK (predstava slovenskega ljudskega gledališča Celje)
– Zijah Sokolović: IGRALEC JE...IGRALEC (predstava Zijaha Sokolovića) ali Milan Grgić: SARMICA (predstava Teatra u gostima, Zagreb)
vpisovanje:
vsak dan (razen ob sobotah in nedeljah) od 8. do 12. ure ter od 14. do 16. ure v prostorih gledališča.
Informacije in rezervacije sprejemamo po telefonu (064) 21–355 ali (064) 24–885.

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE

ČETRTEK, 20. septembra, ob 20. uri, dvorana v Solkanu
Ferdo Kozak VIDA GRANTOVA, premiera
za red PREMIERA in IZVEN.
PETEK, 21. septembra, ob 20. uri, dvorana Solkan
Ferdo Kozak VIDA GRANTOVA
za red PETEK in IZVEN.
SOBOTA, 22. septembra, ob 20. uri, dvorana v Solkanu
Ferdo Kozak VIDA GRANTOVA
za red SOBOTA in IZVEN.
ob začetku nove sezone predstavljamo slovensko dramo VIDA GRANTOVA, Ferda Kozaka, ki bo tako prvič po štiridesetih letih ponovno zaživela na gledališkem odru. V prostoru meščanskega doma razbiramo dramo izprevrženih odnosov, posameznika ujetega v iluzijo, neizživetih želja, dramo razmrcvarjene erotike.
Novo branje tega po krivici pozabljenega teksta je izpeljala mlada ekipa gledaliških ustvarjalcev z režiserko Katarino Pegan, dramaturginjo Diano Koloini, scenografoma René Rusjan in Boštjanom Potokarjem, kostumografko Gordano Gašperin, avtorjem glasbe Vanjo Peganom, koreografom Matjažem Faričem in lektorjem Srečkom Fišerjem. V naslovni vlogi Vide se bo na novogoriškem odru prvič predstavila Alenka Vidrih, ob njej kot gost Peter Boštjančič in ansambel v sestavi Mire Lampe-Vujičić, Radoša Bolčine, Milana Vodopivca, Dušanke Ristić, Brede Urbič, Sergeja Ferrarija, Janeza Starine, Iva Barišiča, Metke Franko, Dragice Kokot in Nevenke Sedlar.
Ob novi uprizoritvi slovenskega teksta bo v prostorih Zavarovalnice Triglav na ogled razstava Slovenska dramatika na odsru PDG.

ŠB KULTURNI DOM ŠPANSKI BORCI

V ČETRTEK, 20. 9., ob 19. uri otvoritev razstave Silve DEBELAK. Ob otvoritvi bo krajši koncert TRIA LORENZ. Razstava bo odprta do 5. 10. 1990.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINOTEKA
ob 16. in 19. uri
PARIZ – TEKSAS (PARIS, TEXAS), Zah. Nemčija-Francija, 1984. S.: Sam Shepard. R.: Wim Wenders. I.: Harry Dean Stanton, Nastassja Kinski.

KOMUNA
ob 10. uri matineja
ERIK, ZDA, pustolovski.
ob 16.30, 18.45 in 21. uri
SANJE (DREAMS), ZDA, 1989, drama. R. in S.: Akira Kurosawa. KLASIFIKACIJA SPS: A. Zadnjič. (Od 21. 9. v MINI kinu).

UNION
ob 16., 18.15 in 20.30
ROBOCOP 2, ZDA 1990, Z/F thriller. R.: Irvin Kershner. I.: Peter Weller.

MINI KINO UNION
ob 16.30, 18.45 in 21. uri
NEWYORŠKE ZGODBE (NEW YORK STORIES), ZDA, 1989, omnibus – drama. R.: Martin Scorsese, Francis Ford Copola, Woody Allen. Zadnjič.

VIČ
ob 16., 18. in 20. uri premiera
BEETLEJUICE, ZDA, 1990, horror-komedija. R.: Tim Burton (Batman). S.: Michael McDowell, Worren Skaaren. G.: Danny Lfman. I.: Michael Keaton, Alec Baldwin, Geena davis. Winona Ryder.

BEŽIGRAD
ob 16., 18.15 in 20.30
VRNITEV V PRIHODNOST 3 (BACK TO THE FUTURE 3), ZDA, 1990, komedija. R.: Robert Zemeckis. I.: Michael J. Fox, Christopher Lloyd. KLASIFIKACIJA SPS: B.

ŠIŠKA
ob 16., 18. in 20. uri
NIČ NE VIDIM, NIČ NE SLIŠIM, (SEE NO EVIL HEAR NO EVIL), ZDA, 1989, komedija. I.: Gene Wilder, Richard Pryor.

TRIGLAV
ob 16., 18. in 20. uri
PTIČ NA ŽICI (BIRD ON A WIRE), ZDA, 1990, akcijski. I.: Mel Gibson. KLASIFIKACIJA SPS: B.

MOJCA
ob 16. in 17.30
DALEČ V PRETEKLOSTI, (THE LAND BEFORE TIME), ZDA, 1989, risanka. P: Stiven Spielberg. KLASIFIKACIJA SPS: B.

SLOGA
ob 10. in 12. uri
POPER IZ MIAMIJA, II., ZDA. Repriza.
ob 14., 16., 18., 20. uri
ZAČETNICE, ZDA.
ob 22. uri
NEUTRUDNI LJUBIMEC, ZDA

DOMŽALE:
ob 16., 18. in 20. uri
NOVA DRUŽINA (IMMEDIATE FAMILY), ZDA, 1989, melodrama. I.: Clan Close (Usodna privlačnost). Premiera.

Prodaja vstopnic uro pred prvo predstavo.

Telefon ZATE – ZAUPNI TELEFON za otroke, ženske, družino, žrtve nasilja in vse nemočne 323-353
vsak dan od 16.–21. ure

SORA ŠKOFJA LOKA: amer. NEVARNE ZVEZE, ob 20. uri.
CENTER KRANJ: premiera amer. ROBOCOP (II), ob 16. in 20. uri.
Ob 18. uri: Koncert narodno zabavne glasbe!
STORŽIČ, KRANJ: premiera amer. (trda erotika) VROČE USTNICE, ob 18. in 20. uri. Mladini do 18. leta ne dovolimo ogleda filma!
ŽELEZAR, JESENICE: amer. GORILE V MEGLI, ob 17.45 in 20. uri.
DUPLICA: amer. (trda erotika) NAJBOLJŠA UČITELJICA, ob 20. uri. Mladini do 18. leta ne dovolimo ogleda filma!
RADOVLJICA: amer.-ital. BARBARI, ob 20. uri.
BLED: amer. KOKAIN NE OPROŠČA, ob 20. uri.
BOHINJ: amer. WILLOV, ob 20. uri.
DELAVSKI DOM ZAGORJE: amer. DEMONI V OMARI, ob 18. uri. Samo za gledalce nad 15 letom.
Amer. ME NISMO DEVICE, ob 20. uri. Samo za gledalce nad 18. letom.
DELAVSKI DOM, TRBOVLJE: amer. 9 IN POL NOČI, ob 18. in 20. uri.
DELAVSKI DOM, HRASTNIK: amer. GORA SMRTI, ob 19. uri.
ČRNOMELJ: amer. LAMBADA, ob 20. uri.
NOVO MESTO: amer. TURNER IN HOOCK, ob 18. in 20. uri.
KRŠKO: amer. SMRTONOSNO OROŽJE, ob 20. uri.
ROGAŠKA SLATINA: amer. DOVOLJENJE ZA UBIJANJE, ob 18. in 20. uri.
ŠMARJE PRI JELŠAH: amer. SKRIVNOST SAMOSTANSKEGA ŽGANJA, ob 20. uri.
SOČA, NOVA GORICA: amer. MAŠČEVANJE NERDSOV, ob 18.30.
PULA PO PULI DO KONCA IN NAPREJ, ob 20.30.
SVOBODA, ŠEMPETER PRI GORICI: amer. ČLOVEK ZA REŠETKAMI, ob 20.30.

CAT, d. o. o.,
Polje 351 c,
61260 Ljubljana
vabi k sodelovanju
več strokovnjakov računalništva različnih strok: vodenje projektov, komuniciranje organiziranje, programiranje.
6028

STIKOVA VROČA LINIJA
ZVEDELI VČERAJ – VELJA DANES!

Palmanova Gardaland Azurna obala – Španija	odhod 22. 9., cena 150,00 din nam najbližji disneyland, odhod 29. 9. 90 2. 10.–9. 10. 90, polni penzioni, ugodna cena **SLAVNIK,** Tavčarjeva 8 a, Ljubljana, tel. (061) 321-351 ali 321-552.
PRIREDITEV FEJST SEPTEMBER na Kodeljevem od 7. do 23. septembra 1990	Vsak dan drugače, bolj veselo. Od 10. ure naprej OTORŠKI PROGRAM. Od 15. do 22. ure za MLADE IN ODRASLE. Četrtek, 20. 9. – nastop rolkarjev, skupina **OBVEZNA SMER, MIŠO KOVAČ,** kinološki dan psi ruševinarji. Petek, 21. 9. – **DIXILAND MARATON** SKUPINA ADRIA, mešanje coctailov. Sobota, 22. 9. – kmečke igre, **DIXILAND MARATON,** ameriški in latinskoameriški plesi, ansambel **SLOVENIJA.** Nedelja, 23. 9. – finale kmečkih iger, skupina **PRLJAVO KAZALIŠTE,** ansambel **FANTJE IZ VSEH VETROV.** FINALNO ŽREBANJE VSTOPNIC ob 20. uri. Vsak dan žrebanje vstopnic in takojšnja podelitev nagrad: kolesa ROG, letalski poleti ADRIE AIRWAYS. Finalno žrebanje 2 avtomobila JUGO, kolo, polet v London.
NOVO Kozmetični salon »EXTRA M«, Tržaška 118, tel. 272-678	Najmodernejše opremljen kozmetični salon vam v mirnem okolju ponuja: nego obraza, masažo obraza in dekolteja, terapijo odstranjevanja podočnjakov in gub okoli oči, telesno masažo, štiri metode odstranjevanja celulita, terapijo proti strijam, depilacije, barvanje trepalnic in obrvi, make-up in strok. svet. zdravnika.
NAMIZNI FOTOKOPIRNI STROJ	Zakaj bi hodili v fotokopirnico, če imate lahko kakovosten fotokopirni stroj za samo 15.000 din na lastni pisalni mizi? Fotokopirni stroji zahodnonemškega proizvajalca **TRIUMPH ADLER TA.** Stikalne in programske ure in prenapetostna varovalna DIEHL. **Šober biro oprema, d.o.o.,** Orožnova 3, Maribor tel. (062) 222-616, faks (062) 28-437.
KRIZIA – ekskluzivno v Ljubljani!	Kakovostnejše in najbolj elegantne **hlačne nogavice KRIZIA** najlepših vzorcev in barv svetovno znanega italijanskega proizvajalca dobite odslej tudi v Ljubljani – samo v **drogeriji »VANDA«** na Tržaški 116. Ugodne cene! Tel. 268-752.
Evropska kultura, p. o. ASTROLOGIJA	30-urni začetni tečaj. Inf. od 14.–18. ure po tel. (061) 376-878.
PODJETNIKI, TRGOVCI	Za vas organiziramo 1-dnevni seminar **Zakon o trgovini.** Najnovejša določila tega zakona vam bo obrazložila Heda Zamernik, svetovalka na področju samostojnega osebnega dela. Semianr bo v **čet., 27. 9. 90** na CDI UNVIERZUM, Grošljeva 4, Lj. Prijave in inf. tel. (061) 576-416, 571-231.
SLADOKUSEC, tel. (061) 556-711	Dobrote po receptih naših babic: orehova in pehtranova potica, jabolčni in sirov zavitek. Dostavimo vam na dom. Pokličite nas in se prepričajte.
HALLO PIZZA 210-331 – dostava vročih pizz in pijače na dom	Cenjene stranke obveščamo, da lahko odslej izbirajo kar med **10** različnimi vrstami pizz v dveh velikostih. Naše specialitete: ● HALLO PIZZA (mešana) 65,00/55,00 din ● PIZZA BOLOGNERSE (mleto mesto, grah...) 65,00/55,00 din ● LOVSKA (pikantna) 65,00/55,00 din ● MORSKA (morski sadeži) 70,00/60,00 din in vse klasične vrste pizz. Za resnično vsak okus in tudi za vaše posebne želje – prepričajte se in pokličite **210-311.**
PORTOGRUARO	nakupovalni dan z **agencijo NATA** 22. 9. Tel. (061) 662-438.
PA UTOPIJA, (061) 312-504	● **MÜNCHEN Oktoberfest** 28. 9./350 din ● **ŠPANIJA** 6. 10. (8 dni) 2290 din ● **PARIZ** 10. 10. (5 dni) 1900 din.
OBRTNIKI, POSAMEZNI GRADITELJI, STANOVANJSKE ZADRUGE, POZOR!	**Še vedno najceneje** – cene brez prometnega davka: **lamelni parket** hrast extra 160 din/m², **klasični parket** hrast extra dim. 350×42 285 din/m², **jupol** 30/1 – 217,50 din. Inf. tudi za ostali gradbeni material: **Trgovsko podjetje ASTER,** Šmartinska 152, **hala 1,** Javna skladišča, tel. (061) 443-322, int. 273, 281, od 7.–15. ure.
MALICA PO MOJEM OKUSU	Sesekljana pečenka s šampinjoni, pire krompir, stročji fižol v omaki ali domača klobasa v maslenem testu, zelenjavni ragu **za 45 din. Gostinsko podjetje Črnuče PE BEŽIGRAJSKI HRAM,** Hranilniška 1, tel. 322-714.
POSEBNA PONUDBA ZA MALA PODJETJA	MAOP Računalniški inženiring nudi kakovostne poslovne programe po reklamni ceni (startna verzija). Glavna knjiga s saldakonti in stroški, Osebni dohodki, Materialno poslovanje, Osnovna sredstva, Fakturiranje, itd. Obiščite nas v Računalniškem ateljeju, Stari trg 5 v Ljubljani, **telefon (061) 211-047, faks 061/455-868.**
T. A. VAGABUND Beljaška 4 9.00–18.00 tel.: 316-963	vas vabi na koncert VAYA CON DIOS 14. 10. 90 (prijave še do 26. 9. 90), graški velesejem 5. 10. 90, Benetke – Tizian in od Van Gogha do Piccasoja 16. 10. 90, avtomobilsko razstavo v Parizu 7. 10. 90, nakupovalne izlete v München, Celovec in Italijo, potovanje v Indijo za 18 dni 24. 11. 90, skupinske izlete po domovini in tujini. Nudimo vam tudi najem avtobusa.
TENIŠKI VRTEC, TENIŠKA ŠOLA	TENIŠKI VRTEC (4–7 let) in TENIŠKA ŠOLA (8–15 let) od 1.10 naprej. **Teniška šola SONCE,** tel. 214-172, od 13.–15. ure.
EMONA BLAGOVNICA BEŽIGRAD	za 297 din lahko kupite v I. nadstropju **OTR. BUNDO** različne velikosti in barve. V prodaji imamo tudi **usnjene kože** (cele ali šivane) od 195,70–681,20 din. Priporočamo se za nakup.
Avtošola Ljubljanski potniški promet	vabi v tečaj za voznike B kategorije. Prvi tečaj se začne 24. 9. na Celovški 160 v Ljubljani ter 1. 10. na avtobusni postaji v Kamniku. Nudimo takojšnjo vožnjo, odplačilo na posojilo ter prvo uro vožnje brezplačno. Telefon (061) 326-347 v Ljubljani in Kamniku (061) 831-368.
Keramika 90	Cenjeni kupci, nudimo vam **10% popust** za vse najlepše domače in italijanske **keramične ploščice,** firme BRECO. Vabimo vas v LESNINO LGM na Verovškovi 72 vsak dan od 7.–19., v soboto od 7.–13. ure, tel. (061) 342-083.
MODIS	Izdelujemo nahrbtnike, športne torbe, športna oblačila (anoraki, bunde, jakne, trenirke, el. hlače), otr. konfekcijo, propagandna darila. Lj., Maurerjeva 37, tel. (061) 559-313.
ZDRAV ODDIH V BANJOLAH	Radi imamo naše goste, veliko se jih vrača v mirno in prijetno okolje, obdano z mnogo zelenja in zdravega zraka, skrito v zalivu Cintinera. Garancija neokrnjenosti okolja je naša čistilna naprava in mnogi stalni gostje, ki trdijo, da so zanje Banjole Naravno zdravilišče. Vsi, ki imajo težave z dihali in srcem se pogosto vračajo v Banjole. Naši gostje spijo v sobah tik ob morju, se kopajo v bazenu z morsko vodo (31° C), uporabljajo trim kabinet, masažo, zdravniške storitve, literaturo iz knjižnice, plešejo ob zvokih evergrinov, odhajajo na izlete ter se v blagem podnebju, čistem in tihem okolju pomirijo od mestnega hrupa ali delovnih obveznosti. Ob izmenah 5., 15., in 25. v mesecu organiziramo za goste poseben avtobusni prevoz. Ugodne cene! Popust za člane ZZB NOV! Inf. in prijave na Počitniški dom ZZB NOV, Indije 1, 52000 Pula, tel. (052) 73-144, 73-124.
TUNIS letovanje	odhod 27. 9., še nekaj prostih mest, cena 4.750 din, polni penzioni. Inf. in prijave **PUTNIK** Ljubljana, tel. (061) 314-889.
AVTOŠOLA ŠOLT	ŠOLT, Študentsko naselje v Rožni dolini, blok 7, organizira tečaj cestnoprometnih predpisov. Začetek 24. 9. in 8. 10. ob 18. uri. Cena 350 din, študenti 300 din. Cena ure vožnje 160 din, študenti 150 din. Prijave vsak dan od 10.–12. in od 14.–16. ure, petek od 10.–13. ure. Tel. (061) 268-128.
VIRTUS Car marketing, Dolomitska 9, tel. 574-850	Ugodna ponudba **mitsubishijev: colt 1,3 GL** 178.500 din, **lancer 1,5 HB GL** 208.500 din, **colt 1,6 GTI** 220.500 din, **eclipse 1,8** 374.500 din, **eclipse 2,0** 441.000 din, **mazda 323 1,6** s tremi vrati 185.500 din. Dobava za mitsubishi 10 dni, za mazdo pa do 30 dni. Inf. vsak del. od 10.–13. in od 16.–18. ure po tel. 574-850.
MAONA PIRAN–BENETKE	Vikend v Piranu s strokovnim ogledom Pirana in izletom v Benetke. **Cena 590 din** (2 prenočišči z zajtrkom, izlet v Benetke z ladjo in ogled Pirana z vodičem). Inf. in prijave: **Tur. ag. MAONA,** Piran, tel. (066) 73-601.
AGROTEHNIKA TRGOVINA POPUSTI KREDITI V SEPTEMBRU	Kmetovalci! Ta mesec vam dajemo za **gotovinska plačila** poseben popust: ● za določeno kmet. mehanizacijo od **3–20%** ● za motokultivatorje in priključke Labin progres **10%** ● za motokultivatorje Muta s priključki pa **8%** Lahke kmet. stroje in motokultivatorje Muta ter Labin progres s priključki lahko kupite tudi na obročno odplačevanje. Vse inf. dobite v trgovinah Agrotehnike. Izkoristite posebni popust in konkurenčne cene do konca septembra.
KROMPIRJEV BOUTIQUE	Pestra izbira krompirja in jabolk – mogoča dostava na dom. **EKO-AGRAL d.o.o.,** Kidričeva 10, Domžale, tel. 722-056.
MULTICOM LJUBLJANA DODATNI JESENSKI RAZPIS – 7 TUJIH JEZKOV VPIS TUDI ZA NOVEMBER '90 TEL. 061/324-347, od 11.–15 ure	**Podjetje za poučevanje tujih jezikov MULTICOM, p.o.,** Dvoržakova 8/III. nad. (pri Bavarskem dvoru) zaradi povpraševanja razpisuje **NOVE DODATNE TERMINE ZA TEČAJE TUJIH JEZKOV,** hitre, sproščene, s sodobnim, uporabnim besediščem in slovnico. **Prijave sprejemamo osebno na Dvoržakovi 8 v III. nad. od 10.–14. in 17.–19. ure, v PE. in SO. od 11.–15. ure, predprijave pa po tel. 324-347, vsak dan od 11.–15. ure.** **Tečaji potekajo po lastnih programih, v naših učilnicah, s sodobnimi pripomočki.** **NOVO! Vpisujemo kandidate tudi za tečaje v novembru.** **POSEBNA PONUBA: programi za podjetja in druge zaključene skupine.** **Sprejemamo tudi plačilne kartice VISA in EUROCARD.**

NAROCILA ZA OBJAVO OGLASOV V STIKOVI VROCI LINIJI SPREJEMAMO PO TELEFONU (061) 329 559 IN NA NASLOV CGP DELO STIK, LJUBLJANA, TITOVA 35, DO 12. URE ZA OBJAVO NASLEDNJI DAN.

NA ISTO TELEFONSKO STEVILKO LAHKO NAROCITE TUDI OBJAVLJANJE VASEGA SPOROCILA NA SVETLOBNEM »DISPLAYU« NA STAVBI GOSPODARSKE ZBORNICE V LJUBLJANI.

DNEVNIK »DELO«, IZDAJA CGP DELO, TOZD DELO • USTANOVITELJ TOZD DELO • NASLOV UREDNIŠTVA: LJUBLJANA, TITOVA 35, TELEFONA N. C. 318-255, 319-255 • MALOPRODAJA – KOLPORTAŽA • YU DELO 31-255 • POŠTNI PREDAL 29, 61001 LJUBLJANA • TISK ČGP DELO, TOZD TISK ČASOPISOV IN REVIJ, LJUBLJANA, TITOVA 35 • NAROČNINA TEL. 315-366, **REKLAMACIJSKI ODD. DOSTAVE DNEVNIKA »DELO« ZA LJUBLJANO TEL. 318-880, LJUBLJANA, TITOVA 35, NON STOP OB DELAVNIKIH IN SOBOTAH** • POSAMIČNA ŠTEVILKA STANE 6,00 DINARJEV, SOBOTNA ŠTEVILKA 8,00 DINARJEV • NAROČNINA ZA SEPTEMBER 1990 160,00 DINARJEV, ZNIŽANA NAROČNINA ZA UPOKOJENCE 144,00 DINARJEV • ZA PLAČNIKE PO BANKI (TRAJNI NALOGI) ŠE 5% POPUST • NAKAZILA NAROČNINE NA TEKOČI RAČUN: ČGP DELO – TOZD »DELO«, ŠTEVILKA 50102-603-48909 • LETNA NAROČNINA ZA TUJINO OD 1. 7. DALJE: ZDA 641 USD, AVSTRIJA 4.724 ATS, ZRN 667 DEM, FRANCIJA 2.254 FRF, ŠVICA 558 CHF, ŠVEDSKA 2.412 SEK, ITALIJA 501.500 ITL • PLAČILA NA DEVIZ. RAČUN PRI LB. ŠTEVILKA 50100-620-107-257300-27822/0; NAROČILA NA DNEVNIK DELO SPREJEMAMO VSAK DAN IN ZAGOTAVLJAMO DOSTAVO NA DOM V PETIH DNEH OD NAROČILA • ODPOVEDI LAHKO UPOŠTEVAMO OB KONCU MESECA • STIK – SPREJEM MALIH OGLASOV PO TELEFONU 318-866 ALI OSEBNO NA BLAGAJNI V ŠUBIČEVI 1 ALI TITOVI 35 OD 7. DO 19. URE • SPREJEM OSMRTNIC: OB DELAVNIKIH OD 7. DO 16. URE OZ. OB SOBOTAH OD 7. DO 11. URE OSEBNO (ŠUBIČEVA 1 IN TITOVA 35), PO TELEKSU YU DELO ST 31-633, S TELEGRAMOM ALI PO TELEFONU 318-866 (OD 14. DO 16. URE) ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE • OGLASNO TRŽENJE, LJUBLJANA, TITOVA 35, 61001 LJUBLJANA, TELEFON 318-570, TELEFAX 318-570 • OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH SPREJEMA OSMRTNICE (DO 16. URE) NEPOSREDNO CENTRALNA REDAKCIJA »DELA«, LJUBLJANA, TITOVA 35 OSEBNO ALI PO TELEFONU 315-366 ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE • ROKOPISOV NE VRAČAMO

TELEFON DEŽURNEGA UREDNIKA 318-252, TELEKS YU DELO 31-255, TELEFAKS 311-871.

STIKOVA VROČA LINIJA
ZVEDELI VČERAJ - VELJA DANES!

NAJ PONUDBA TEDNA objavlja **CDA** vsak ponedeljek. Tel. (064) 22-367, 9.–12. in 15.30–19.30.

MARKETING FORUM '90 na Gospodarskem razstavišču ČETRTEK, 20. SEPTEMBRA
Moderator strokovnega foruma:
Zlatko JANČIČ
9.30–10.15 Stane BERNIK
Kultura komunikacijskih podob
10.15–11.00 Jernej REPOVŠ
identiteta organizacije v vizualnih komunikacijah
11.15–12.00 KNOX D'ARCY, gost Vidma Krško – Richard Steel
Finančni učinek kot posledica pozitivnih sprememb v podjetniškem obnašanju – Jugoslavija v svetu
13.00–14.00 WORLD TRADE CENTER
Uspešnejši prodor v svet preko World Trade Centra Ljubljana
14.00–14.45 EKONOMSKO-POSLOVNA FAKULTETA Maribor
Program izobraževanja MBA na EPF Maribor (podiplomsko izobraževanje na področju menedžmenta)
15.00–15.45 MIT-TREND
Specifičnosti marketinških strategij na področju trženja elektronike
15.45–16.30 VJESNIK – AGENCIJA ZA MARKETING
Promocija sejmišč v Kölnu in Düsseldorfu
16.30–17.15 GALLUS CARNIOLUS d.o.o.
Kulturni marketing – menedžerstvo v kulturi, projekt GALLUS '91, GALLUSOV SKLAD
17.15–18.00 SMUČARSKA ZVEZA SLOVENIJE
Predstavitev novega koncepta slovenske športne propagandne akcije Podarim–dobim 90–91 s sprejemom

PAPIRUS na sejmu Marketing club na GR predstavlja **novosti za leto 1991,** ki pa so že dosegljive v vseh prodajalnah **PAPIRUS** v Ljubljani in Tržiču.

TENIŠKA ŠOLA OKTOBER–APRIL **TENNY** vpisuje otroke v zimsko teniško šolo na območju Šiške, Bežigrada, Fužin in Viča. Inf. tel. 213-871, od 15.–17. ure. Pohitite! **BENČŠPORT**

EL. KABLI UGODNO ELEKTROMAX PP/R 3×2,5 po 8 din ● PP/3 1×1,5 po 6,10 din ● Cene so brez PD ● Tel. (061) 483-293 ● **Ves elektroinst. mat., ki ga potrebujete, dobite pri nas.**

PANAFAX UF-150 in UF-250 Prodajamo vam prve in najbolj uveljavljene telefakse na našem trgu: **PANAFAXA UF-150** in **UF-250.** A test, servisiranje in vzdrževanje PTT. V zalogi imamo tudi termoaktivni papir. **ELEKTROTEHNA ELZAS,** Poljanska 25, Lj. Pokličite nas po **tel. (061) 329-745 ali 318-640.**

GOLDSTAR EMONA OBALA, d.o.o. barvni TV videorekorder mikroval. pečice **PONUDBA TEDNA!!!** Ne zamudite priložnosti, ki se vam ponuja v vseh Duty free shopih EMONE OBALE.
GOLDSTAR 51 cm **za samo 5.660,00 din**
GOLDSTAR Autovox **5.250,00 din**
od 2.820,00–5.250,00 din
Na zalogi je še omejeno število radiokasetofonov in avtoradio aparatov.
Garancija za vse proizvode 1 leto. Servis zagotovljen. Obiščite nas!

NOVO METALKINO POHIŠTVO PRUNUS je ime **novega pohištva,** ki **ni najcenejše,** je pa zanesljivo najbolj **sodobno,** najbolj **elegantno** in najbolj **ekskluzivno!** Površinsko je obdelano z **najboljšimi furnirji** (češnja, oreh...) v kombinaciji z obarvanim poliestrom. **Metalkine arhitektke** oblikujejo pohištvo PRUNUS po vaših željah, potrebah in okusu in za vse bivalne prostore: dnevne sobe, kuhinje, knjižnice... – **STANOVANJSKI INŽENIRING!**
PRUNUS – novo pohištvo, na katerega boste lahko ponosni!
METLAKA, SALON POHIŠTVA LJUBLJANA, Stritarjeva 7, tel. 212-077.

ŠPANIJA, dežela fieste in sieste samo 290 DEM, še nekaj prostih mest: 8 dni, 5 polnih penzionov, odhod 20. 10. Inf. **T. A. A & B,** Titova 235, tel. (061) 341-436.

JUNIOR otr. boutique, Lj., Vodnikova 2 (soseska Stara cerkev) Za vaše cicibane, šolarje in najstnike vam po ugodnih cenah ponujamo najnovejše jesenske modele za vse priložnosti. Veselimo se vašega obiska. Odprto: tor.–pet. od 16.–19. ure ter sr. in pet. od 10.–12. ure.

DOMUS Potrošniško informativni center na Kardeljevi 2 vabi od 14.–21. 9. na prodajno razstavo **POLEPŠAJMO SVOJO DNEVNO SOBO.** Razstava je odprta vsak dan od 9.–12. in od 16.–19. ure. Sodelujejo: Agens, Alples, ARK Idrija, Avtotehna, Cvetličarne Rotovž, Electra, Heuga, Ideja Kamnik, Ilirija Vedrog, Sintelon, Cvetličarna Ljubljana, Velana, ZLIT Tržič. Danes inf. dan ARK Idrije in Ideje Kamnik.

VRTCI, ŠOLE, DOMOVI BOLNIŠNICE, ODP, LETOVIŠČA, HOTELI, GOSTINCI Vstopnine ni! Ste se že odločili za **nakup računalniškega programa za vodenje prehrane, zalog, kalkulacije? DOMUS Ljubljana in OSCOMP Ljubljana organizirata dan odprtih vrat 27. in 28. septembra od 9.–13. ure** v dvorani KS Boris Kidrič, Vojkova 1, Lj.
Z računalnikom boste spoznali, kako lahko kuhate ceneje in bolje. Inf. po tel. 061/316-753.

ALPLES ŽELEZNIKI Salon pohištva, tel. (064) 66-155 **Ugodna prodaja uvoženih gugalnikov, les, usnje.**

TEHNIČNA TRGOVINA COMING Stara c. 3, Vrhnika tel. (061) 752-833, dop. (061) 751-491, pop. BARVNI TELEVIZORJI VIDEORECORDERJI PRALNI STROJI
PRODAJA NA POSOJILO!! PRODAJA NA POSOJILO!!
2 DO 6 OBROKOV
avdio-video tehnika, bela tehnika, drobni gospodinjski aparati
ITT, Seleco, Samsung, Ultravox, Sanyo
37 cm 5.990,00 din
51–55 cm od 6.490,00 do 10.990,00 din z in brez telektesta
63 cm od 13.090,00 din do 17.495,00 din teletekst, stereo, PIP
70 cm od 13.995,00 din do 18.695,00 din teletekst, stereo, PIP
fisher, ITT, anitech od 6.790,00 do 12.200,00 din
Ariston, 20. prog., z in brez sušil. od 9.385,00 do 11.765,00 din

ZDRUŽITE KORISTNO S PRIJETNIM Seznanite se s sodobno tehnologijo prihodnosti v središču starega Pirana. Obiščite RAČUNALNIŠKI IZOBRAŽEVALNI CENTER PIRAN.
Na uvodnih in nadaljevalnih tečajih vas naučimo uporabljati osebne računalnike, licenčne programe in poslovne aplikacije MAOP.
Tečaji so kratki in intenzivni. V majhnih skupinah boste imeli neposreden stik z izkušenimi predavatelji.
Pokličite MAOP Računalniški inženiring v Ljubljani (061/211-047) ali Piran (066/75-600), dr. Miro Lozej.
Poskrbeli bomo za vašo nastavitev, ugodje in razvedrilo v prostem času.

POZOR! Dragi kupci! Za varnost vašega imetja vam ponujamo več vrst sefov, ki so preizkušeni v ZDA laboratorijih v Chicagu. Vzorce si lahko ogeldate v predstavništvu EMO Ohrid, Titova 45, Lj. Z našo ugodno ponudbo do vaše zagotove varnosti. Telefon (061) 326-951.

KO MI HITIMO V SVET – SVET PRIHAJA K NAM Za 1.590,00 din lahko vzamete svet v svoje roke. V naših knjigarnah vas oktobra pričakuje nova 8. izdaja knjige THE TIMES ATLAS OF THE WORLD. Po mnenju strokovnjakov najboljši geografski atlas sveta. 520 strani zemljevidov posameznih delov sveta z rastlinskimi in klimatskimi pasovi, zemljevidi zvezd, galaksij... Ekskluzivni uvoznik Cankarjeva založba sprejema naročila v svojih knjigarnah in uvoznem oddelku, tel.: 301-435.

BOTIQUE DA-DA TUDI V LJUBLJANI **BODITE SODOBNI, BODITE SAMOZAVESTNI,** oblecite kreacije DA-DA in zablestela bo vaša osebnost. Nudimo vam unikatna in maloserijska oblačila po konkurenčnih cenah. Pričakujemo vas v Ljubljani, Rožna ul. 37, vsak dan od 16.30–19.30 in v Novi Gorici, Gradnikove brigade 49, od 9.–12. in od 15.–19. ure.
Priporočamo se!

Strojepisni tečaji, administrat. tečaj, tečaj za tajnice, stenografski tečaji in seminar računalništva pri Izobraževalnem centru **Društva stenografov, strojepiscev in drugih administrativnih kadrov** v Ljubljani, Resljeva 40 vas hitro in strokovno usposobijo. Vpisujemo od 9.–17. ure osebno ali po tel. 314-937.

ZNIŽANE CENE ZA MOTOKULTIVATORJE Na **kmetijskem odd. Lj. BLAGOVNICE METALKA** velja **10% popusta** za **motokultivatorje** GORENJE MUTA: pri plačilu z gotovino: tip KOSOR ACME, 10 KM – 20.699,00 din; tip KOSOR LA, 8 KM – 16.759,30 din; tip SPECIAL LA, 8 KM – 14.136,80 din; tip SPECIAL ACME, 10 KS – 18.115,60 din. **Količine omejene!**

Angleščina ATL Ljubljana Specializirani tečaji angleške slovnice in konverzacije. Inf. pon.–pet. od 10.–12. ter 17.–19. ure, tel. 313-955. Pisne inf. po pošti.

Salon za zdravje in lepoto Ryodoraku, Levstikova ul. 14, Ljubljana, tel. 061/212-374 **Hujšanje brez lakote** od 8 do 10 kilogramov mesečno s pomočjo funkcionalne stimulacije proti apetitu.
Najučinkovitejša odprava **celulita** s pomočjo **myoliftinga.**
Svetovanje in pomoč pri **bolečinah v vratu, križu, sklepih in mišicah.**
Salon deluje pod strokovnim vodstvom **zdravnika specialista.**

TERME ČATEŽ Storite končno tudi nekaj zase. Preživite del jeseni v zdravilišču. **DOBRODOŠLI V TERMAH ČATEŽ!**

OKTOBERFEST **MÜNCHEN – MESTO PIVA** – 2 DNI, samo 990 din. Odhodi 30. 9., 7. 10. Inf. **T. A. A & B,** Titova 235, tel. (061) 341-436.

NA KOSILO V METALKO **NOVO V PONUDBI ALKA BARA LJ. BLAGOVNICE METALKA:** poleg malic, pizz, kanelonov, zrezkov in jedi z žara odslej tudi **KOSILO** za vse tiste, ki nimate veliko časa, a bi radi **dobro jedli** sredi Ljubljane. Cena 45 din.
ALKA BAR odpremo že ob **7.15** in do 8. ure stane pri nas **jutranja kavica samo 2,50 din!!**
NIKOLI NE TOČIMO POD MERO – ALKA BAR METALKA!

LIP BLED ZA VAŠ NOVI DOM STAVBNO POHIŠTVO SOBNO POHIŠTVO v svojih trgovinah na Bledu in Murski Soboti omogoča zelo ugodne prodajne pogoje:
kredit do 24 mesecev
kredit do 6 mesecev
plačilo v gotovini – do 10% popusta. Inf. po tel. (064) 77-661 – Bled, (069) 22-941 – Murska Sobota.

SAVNA KLUB BREZA Lepodvorska 13, Ljubljana, vam nudi savno, solarij in ročno masažo. Inf. in rez. po tel. (061) 319-713.

OBVESTILA

Dramska šola Barice Blenkuš

PRVA PRIVATNA IGRALSKA ŠOLA. Za vse, ki imajo radi gledališče, za vse sramežljive, za vse, ki želijo izpopolniti svoje javno nastopanje in seveda za vse bodoče igralce.
Vpis od 19. do 28. 9. 1990, začetek pouka 1. 10. 1990.
Vse informacije o šoli in vpisu vsak delavnik od 18. do 20. ure po tel. 061/331-427.

URŠKA
več kot plesna šola
NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU
hala B2/II – tel.: 327-851
INFORMACIJE, REZEVARICJE, VPIS: od 10. do 12. ure in od 15. do 20. ure
Vabimo k vpisu v tečaje za:
DRUŽABNI PLES
I: sobota, 29. 9.; petek, 19. 10.; sreda, 3. 10. (nad 30 let);
II: četrtek, 4. 10.; petek, 19. 10. (nad 30 let);
STEP I: nedelja, 23. 9.;
SOČA DANCE: torek, 25. 9.
Sprejemamo prijave za maturantske tečaje.

KLUB K4 KERŠNIKOVA 4 LJUBLJANA
DNEVNI BAR od 10. ure, četrtek CHECK THIS OUT!

Black Jack CLUB
Nastopa JOSIPA LISAC s spremljajočo skupino.

BABILON
Zabava vas plesna skupina TATTON. **Erotic dance, can-can, go go-girls. Jutri v petek pa predstavitev kandidatov za superpass z artom-de rosa ter podelitev nagrad.**

Želite smučati?
Vikend na ledeniku Mölltaller Gletscher v Avstriji je posebno doživetje. Prevoz, polni penzion in smučarski karti le 1.050,00 din. Odhod 22. 9. int. 372-779, dop.
VIRTUOZ, d. o. o.

Plesna šola Jenko
tel.: 320–042
PETKOVŠKOVO NAB. 35
Petkovškovo nabr. 35
vpisuje v naslednje plesne tečaje:
ZAČETNI: 28. 9. – petek, ob 20. uri.
NADALJEVALNI: 24. 9., ob 20. uri.
IZPOPOLNJEVALNI: 25. 9. ob 20.30.
TEČAJI ZA STAREJŠE (NAD 30 LET):
začetni: 30. 9., ob 19.30
AEROBIKA: ponedeljek, 24. 9., ob 19. uri
VPIS: vsak dan od 11. do 13. in od 16. do 18. ure, tel. 320-042.

PLESNA ŠOLA KAZINA
Trg osvoboditve 1 Ljubljana tel. 214-348
INFORMACIJE, vpis od 16. do 20. ure. Vabimo vas k vpisu v MALO KAZINO in v PLESNO ŠOLO KAZINA za odrasle:
Družabni plesi:
petek, 28. 9., sreda, 3. 10.
II. sreda, 3. 10.
HORUK
Dekleta in žene vabimo k aerobični in fitnes vadbi od pon. 1. 10. naprej in ob torkih ter četrtkih od 2. 10. naprej.
JAZZ I.: čet., 20. 9., ob 17.50.

Plesna šola ROŽANC
Trg OF 3 (pri kolodvoru) tel.: 325-878
Vsak delavnik od 13.–18. ure vabimo k vpisu v:
ZAČ.: 7. 10., 10. 10., **NAD.:** 16. 10.
JAZZ I.: 5. 10., vodi Miha Lampič
KEEP FIT.: 8. 10., vodi Darja Judnič
SOCA DANCE: 30. 9.
Organiziramo maturantske plesne tečaje. Otroke vabimo k vpisu v celoletno plesno šolo!

KUHAMO GROZNO, PRIDEMO VEDNO PREPOZNO
najhitrejša dostava tople hrane in pijače na dom.
BIMBO
Tel. (061) 317-831
pon. – čet. od 9–01.30 ure, vikend NON STOP.

VTOZD gradbeništvo in geodezija, FAGG, Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani sporoča, da bo mag. Branka Berce Bratko, dipl. etn., javno zagovarjala doktorsko disertacijo z naslovom: »Kulturološka analiza kot metoda za ugotavljanje družbenih vplivov na prostor in planiranje izboljšanja okolja.« Zagovor bo v ponedeljek, 24. 9. 1990, ob 11. uri v predavalnici IV/6 na Jamovi 2, Ljubljana.

DEŽURNI ZDRAVNIK

LJUBLJANA
1. Nujna ambulantno-medicinska pomoč v Ljubljani za odrasle neprekinjeno v Urgentnem bloku Univerzitetnega kliničnega centra (vhod iz Bohoričeve ulice): za otroke in mladino do 15. leta starosti – ob delavnikih čez dan v otroških in šolskih dispanzerjih Zdravstvenega doma Ljubljana; – ponoči od 19. od 7. ure, ob nedeljah in praznikih v pediatrični dežurni ambulanti – dispanzer za otroke Center, Ulica stare pravde 2, tel. 327-942.
2. Za nujno zdravniško pomoč na domu kličite po tel. 323-060. V primeru življenjske nevarnosti ali ogroženosti pa po tel. št. 94. Za otroke in mladino do 18. leta starosti se ob delavnikih od 7. do 19. ure obračajte na otroške in šolske dispanzerje Zdravstvenega doma Ljubljana. Pediatrična dežurna ambulanta od 19. do 7. ure, ob nedeljah in praznikih pa bo zagotavljala le v izjemnih primerih prevoz otrok z reševalnim vozilom v ambulanto. V takem primeru kličite po tel. 327-942.
3. Prebivalci občine Grosuplje – Ivančna Gorica naj kličejo za nujno zdravniško pomoč na domu podnevi v redne ambulante. Ponoči od 19. do 7. ure zjutraj in ob nedeljah ter praznikih ves dan pa na telefonsko številko 783-039 ali 783-006. Če se zdravnik ne javi, ker je na terenu, naročite obisk na Reševalno postajo Ljubljana, telefonska številka 94, ki ga bo preko radio-zveze posredovala zdravniku na teren.
4. Nujna zobozdravstvena pomoč je vsak delavnik, nedeljo in praznik v prostorih TOZD Center, Zdravstvenega doma Ljubljana, Metelkova ulica 9, pritličje, soba št. 50.
Ambulanta nudi pomoč v nujnih primerih in sicer ob delavnikih od 19. do 23. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 7. do 23. ure.
Ob delavnikih med 7. in 19. uro nudijo zobozdravstveno prvo pomoč dispanzerji za zobozdravstveno varstvo Zdravstvenega doma Ljubljana.
»Klic v duševni stiski« deluje od 19. do 7. ure naslednjega dne. Kličite po tel. (061) 313-715. Telefonski številki za nujno zdravniško pomoč za vojaške zavarovance sta 331-142 in 224-903.

Seznam glavnih dobitkov na žrebanju Rumeni NT&RC, na MOS '90 v Celju

Osebni avto Renault 5 prejme:
Ljubo Zelič, ml., Bezenškova 45, Celje

Osebni avto Fiat Panda prejme:
Alja Ocvirk, Škofja vas 30/h, Škofja vas

Barvni televizor prejme:
Jože Kolar, Prijateljeva 12, Šentjur pri Celju

Videorekorder prejme:
Ivanka Majcen, Šarhova 42, Pragersko

Glasbeni stolp prejme:
Julijana Strniša, Titova 29, Radeče

4 komplete BIO posode prejmejo:
Jožica Gradišar, Pod jezom 20, Ljubljana, Veronika Trček, Mala ligojna 33, Vrhnika, Vesna Rovan, Grčarice 12, Dolenja vas, Nikolaj Cug, Lendavska 25, Murska Sobota.

10 Toprovih trenerk prejmejo:
Janez Šuman, Goričica 172, Gorišnica; Matjaž Cafuta, Ul. br. Vošnjakov 3, Celje, Boris Simčič, Biljana 27, Dobrovo, Jožica Žižmond, Podvelka 30, Podvelka, Martin Janžekovič, Zemljičeva 8, Maribor, Branko Vengust, Prosenjško 15, Šentjur, Viki Forte, Klek 31/a, Trbovlje, Pavla Kotur, Pristovškova 20, Vojnik, Franc Petan, Cvetna pot 8, Leskovec, Diana Šesan, Lukarišče 51, Dugo Selo.

30 zlatih prstanov prejmejo:
Vanda Planinc, Meškova 3, Celje, Milan Lupšina, Trebež 48, Artiče, Bojan kotnik, Šmarje 182, Šmarje pri Jelšah, Matjaž Apat, Iršičeva 6, Slovenj Gradec, Drago Vučenik, M. Blejca 8, Kamnik, Andrej Bezanovski, Kozje 6, Kozje, Bojan Hiršman, Klemenova 20, Ljubljana Polje, Urša Rek, Vitanje 49, Vitanje, Željko Herceg, Radnička 31, Sesvete, Marjan Fekonja, Marčičeva 12 c, Maribor, Nemanja Jurič, 8. črnogorske brigade 4, Celje, Zvonko Leskovar, Videž 40, Slovenska Bistrica, Marino Drandič, Viška 22, Pula, Ilija Ereiz, Mejna 44, Maribor, Kajim Ikič, Krajškova brigada 79, Bosanski Novi, Valerija Mankoč, Snežniška 9, Pivka, Marjan Poš, Titov trg 1, Slovenske Konjice, Jelka Visinski, Maglicevih 7, Miklavž, Tibor Ibrič, Škvarčeva 6, Celje, Robert Zabukovec, Livold 15/a, Kočevje, Milena Rebolj, Zupančičeva 8, Ljubljana, Silvester Ipavec, Lavričeva 47, Ajdovščina, Mitja Magister, Srednjeveška 58, Ljubljana, Srečko Hrastnik, Ljubečna 56/a, Škofja vas, Dragica Muhič, Tržaška 11, Celje, Marija Jakac, Štrped 58, Buzet, Franc Ramšak, Ob Meži 4, Prevalje, Marjan Klančnik, Izlake 112 c, Izlake, Danilo Arčan, Čopova 9, Celje, Dominik Pavlič, Šuštarjeva 3, Trbovlje.

20 vžigalnikov Zippo prejmejo:
Jože Jazbec, Sebenje 52, Križe, Blaž Simončič, Kopališka 1/a, Vrhnika, Alja Kupec, Gornja vas 79/a, Prebold, Breda Metličar, Dečkova 50, Celje, Vikica Strsoglavec, Škapinova 3, Celje, Janez Špan, Prebold 127/c, Prebold, Nenad Radmilović, Veliki Botinovac 4, Sokolovac, Filip Strnišnik, Nazarje 12, Nazarje, Maja Kern, Smerdujeva 39, Ljubljana, Rezka Gobec, Ul. II. bataljona 2, Šentjur, Lojze Škorjanec, C. na Kmetijsko šolo 14, Šentjur, Rozalija Vidović, Hotinja vas 224/a, Orehova vas, Jurij Borko, Fram 56, Fram, Karli Orešić, Gubčeva 8, Zg. Polskava, Miroslava Dolanc, Partizanska 27/a, Trbovlje, Mirko Onič, Gomilsko 66, Gomilsko, Alojz Ojsteršek, Ojstro 30, Laško, Simon Gradič, Kidričeva 4 b, Zagorje, Anton Plazl, Ribnica na Pohorju 63/a, Ribnica na Pohorju, Katarina Gale, Ul. mladinskih brigad 9, Kranj.

DEŽURNA LEKARNA

LJUBLJANA
Nočna in nedeljska dežurna služba: CENTRALNA LEKARNA, Ljubljana, Prešernov trg 5. Izdaja nujnih zdravil in zdravil na recepte, predpisane istega dne.
MARIBOR
Nočna in nedeljska dežurna lekarna: Lekarna Glavni trg 29.

NOVO
STAVBNO POHIŠTVO
vrata, okna, polkna, garažna in sumo vrata, podstrešna okna in stopnice, parketi, opaži, ladijski podi, letve, lesni elementi za ograje
do 22.septembra
–5% POPUSTA
pri plačilu v **gotovini** in za člane **stanovanjskih zadrug** – pri večjem nakupu še poseben DISKONT
Prodajni center Ljubljana
Topniška 9
Tel.: (061) 314-685
metalka
Trgovina za ljudi s posebnimi merili.

stop
OGLEDALO MEDIJEV

brest brest
Brest, podjetje za proizvodnjo in promet blaga, p.o., Cerknica, Cesta 4. maja 18
objavlja po sklepu poslovodnega odbora

Javno licitacijo

1. za prodajo izpraznjenega dvosobnega stanovanja v skupni izmeri 50,98 m², Cesta 4. maja 21, Cerknica. Stanovanje je pritlično, št. stanovanja je 4, zgrajeno je bilo 1966. leta. Izklicna cena za stanovanje je 386.514,60 din.

2. Za prodajo izpraznjenega dvosobnega stanovanja v skupni izmeri 50,98 m², Cesta 4. maja 22, Cerknica. Stanovanje je v 1. nadstropju, št. stanovanja je 7, zgrajeno je bilo 1967. leta. Izklicna cena za stanovanje je 325.621,20 din.

Javna licitacija bo v poned., 24. 9. 1990, ob 11. uri v poslovnih prostorih Bresta v Cerknici, Cesta 4. maja 18. Na licitaciji lahko sodelujejo fizične in pravne osebe.

Udeleženci morajo pred začetkom licitacije do vključno 21. 9. 1990 vplačati varščino v višini 10% izklicne cene na žiro račun Bresta št.: 50160-601-34441. Dokazilo je treba oddati pred začetkom licitacije komisiji, ki vodi javno licitacijo.

Udeleženci, ki pred licitacijo ne bodo predložili potrdila o plačilu varščine, na licitaciji ne bodo mogli sodelovati.

Predstavniki pravnih oseb morajo predložiti pooblastilo. Morebitni prometni davek plača kupec.

S kupcem, ki bo na licitaciji uspel, bomo v 3 dneh po opravljeni javni licitaciji sklenili kupno pogodbo. Če kupec v tem času pogodbe ne bo sklenil, bomo vplačano varščino zadržali.

Plačano varščino bomo kupcu vračunali v kupnino, preostali del kupnine pa mora kupec plačati v 8 dneh po sklenitvi pogodbe.

Udeležencem, ki na licitaciji ne bodo uspeli, bomo varščino vrnili takoj po licitaciji oz. v 8 dneh.
Prodajali bomo po klavzuli »videno – kupljeno«.
6106

YAMAHA LUXMAN KENWOOD SHARP NAKAMICHI JVC ITT HI-FI stereo center JAGER Borovlje, Loiblstr. 12/Hauptplatz 17
BLAUPUNKT TV po zelo ugodnih cenah. PREPRIČAJTE SE SAMI!
BLAUPUNKT VIDEOREKORDER
NEVERJETNO: od 830 DEM neto naprej
BLAUPUNKT AVTORADIO digitalni, stereo, kasetofon avtoreverse, 4×10 W NEVERJETNO: od 299 DEM neto naprej
SONY PIONEER TOSHIBA FISHER BLAUPUNKT PHILIPS HITACHI DENON PANASONIC TECHNICS

la cicogna
VSE ZA BODOČO MAMICO IN NJENEGA OTROKA
vozički za dvojčke in otroke z motnjami v razvoju
Prodajni center **chicco**
TRST, Ul. Reti 8, tel. 9939/40-631150

PODJETJA, OBRTNIKI, TUJI PARTNERJI
V bližini Titove c. in obvoznice, v zelenem predelu Ljubljane v Savljah odpiramo večji blagovni center, 3000 m², dostopen z vsemi vozili in parkiriščem. Partnerje z zanimivimi programi vabimo k sodelovanju oz. oddamo del prostorov, ki so primerni za skladiščenje, veleprodajo, diskont, razstavni prostor, mirno proizvodnjo in servis, trgovino z vozili itd.
Po dogovoru opravljamo za vas vsa skladiščno prevozna dela, uvozno izvozna dela, prodajo in prevzamemo tudi zastopstvo.
Odprodamo dele rabljene opreme za trgovine – stojke, police, pulte, stojke za prodajo sadje-zelenjave, okna, vrata, plinski kotel, dimnik, peči, elektro mat. itd., novo in do 50% ceneje.
Intermarket, Ljubljana, Savlje 89, tel. 371-266 (061) int. 272.

Živila Kranj, trgovina in gostinstvo, Naklo, p. o., Naklo, Cesta na Okroglo 3
objavlja
A. prodajo nepremičnin z zbiranjem pisnih ponudb
1. opremljene restavracije v 1. nadstropju Avtobusne postaje Tržič, velike 341 m², za začetno ceno 2.490.000,00 din in kegljišča z bifejem v kleti v isti stavbi, velikega 334 m², za začetno ceno 2.480.000,00 din. Če prodaja ne bo uspela, se bomo dogovorili o najemu;
2. poslovne stavbe v Bitnjah (neposredna bližina Kranja) ter pripadajočega zemljišča, velikosti 2.216 m², za začetno ceno 1.630.000,00 din;
3. trgovskih poslovnih prostorov v Zg. Kokri 48, velikih 65,62 m² in pripadajočega zemljišča za začetno ceno 390.000,00 din.
Izbrana ponujena cena se revalorizira skladno z gradbenim indeksom sekcije gradbeništva in IGM, in sicer na dan sklenitve prodajne pogodbe. Kupnino je treba plačati ob sklenitvi prodajne pogodbe, ki bo sklenjena v 8 dneh po izbiri najugodnejšega ponudnika.
Morebitni davek, druge dajatve in stroške plača kupec posebej in niso vključeni v kupnino.
Pisne ponudbe pošljite na naslov podjetja v zaprti ovojnici z oznako nepremičnine, na katero se ponudba nanaša in pripisom pisna ponudba – ne odpiraj najkasneje v 8 dneh po objavi oglasa.
B. oddajo poslovnih prostorov z zbiranjem pisnih ponudb
Poslovni prostori so v pritličju poslovno stanovanjske stavbe v Kranju, Cankarjeva ul. 1 (nekdanja Slaščičarna – Kavarna Bučar), veliki 95,5 m², najemnina pa znaša najmanj 175,00 din/m² mesečno.
Pogoji:
– najemno razmerje za 5 let
– najemnikova dejavnost ne sme biti enaka ali sorodna dejavnosti najemodajalca
– najemnina mora biti plačana vnaprej, in sicer najmanj za leto dni
– davek in druge stroške uporabe plača najemnik.
Ponudbe z opisom dejavnosti, ponujeno višino najemnine in časovno opredelitvijo vnaprejšnjega plačila najemnine pošljite na naslov podjetja najkasneje v 8 dneh po objavi tega oglasa.
6103

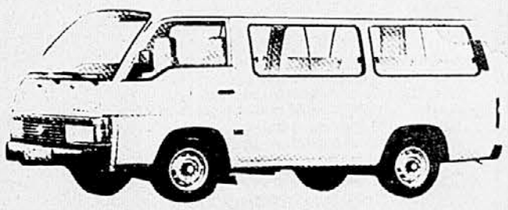
YAMAHA LUXMAN KENWOOD SHARP NAKAMICHI JVC ITT HI-FI stereo center JAGER Borovlje, Loiblstr. 12/Hauptplatz 17
COMMODORE 64 – NOVI MODEL 399 DEM neto
v zalogi: igralne palice, disketni pogoni, tiskalniki, kasetofoni itd.
v zalogi tudi: LAP-TOPS različnih proizvajalcev
SONY PIONEER TOSHIBA FISHER BLAUPUNKT PHILIPS HITACHI DENON PANASONIC TECHNICS

JUS
Zasebna avtošola JUS, Domžale, Toneta Tomšiča 9, tel. 721-763
redno zaposli
inštruktorja B kategorije in več honorarnih inštruktorjev.
Pisne prijave pošljite v 8 dneh.

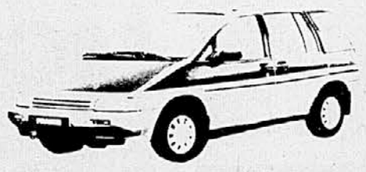
RADAR

NISSAN
PESTRA PONUDBA ZA VSE POTREBE

Nissan urvan:
kombi z 2,5 litrskim dizelskim motorjem (55 kW/75KM) dovoljena obremenitev 1235 kg.
Tovarniška cena s carino 250.300 din

Nissan prairie, 2.0 SLX
limuzinski kombi z dvolitrskim bencinskim motorjem (73 kW/99KM).
Tovarniška cena s carino 300.300 din.

Nissan patrol TD
terenski avto z 2,8 litrskim turbodizelskim motorjem (84,5 kW/115KM), sedmimi sedeži, dovoljeno obremenitvijo 630 kg.
Tovarniška cena s carino 326.800 din.

Servisiranje in nadomestni deli zagotovljeni v pooblaščenih servisih!

avtotehna
Zastopa in prodaja:
Avtotehna, Ljubljana,
Celovška 228, tel. 573-555

Pogovor o tržaški Mladiki

Odprta za vsako razsodno in plemenito misel — brez nihilizma

Obstaja precejšnje število časopisov in revij, ki so nastali po vojni med slovenskimi izseljenci kot tudi med slovenskimi zamejci. V tej zvezi na kratko predstavljamo revijo Mladiko, ki že več kot tri desetletja izhaja v Italiji med tržaškimi Slovenci. **Marij Maver,** ki je njen odgovorni urednik, nam je povedal nekaj o razvoju in poslanstvu Mladike.

Kako je pravzaprav Mladika nastajala, kdo so bili njeni iniciatorji?

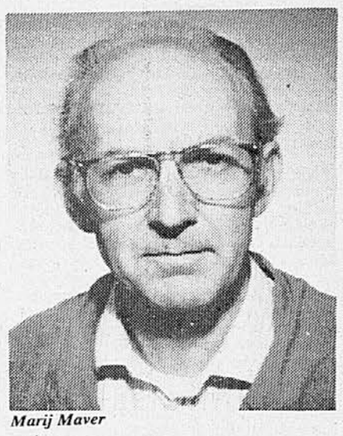
Na Tržaškem je bilo v povojnem času veliko poskusov za ustanovitev revije, ki bi ustrezala kulturnim potrebam Slovencev na tem področju. Naj omenim samo mladinsko revijo MLADA SETEV ali pa kulturno revijo TRŽAŠKI RAZGLEDI ali revijalne poskuse od SIDRA in TOKOV do STVARNOSTI IN SVOBODE ali TABORA, katerih pobudniki so bili Boris Pahor, Alojz Rebula, Pavle Merkù, Josip Tavčar, Franc Jeza in drugi. Vsi ti poskusi so po prvi ali drugi številki propadli predvsem zaradi razhajanj v uredniških odborih. Najgloblje je v tem revijalnem vrenju zaorala mladinska revija LITERARNE VAJE, ki jo je leta 1949 začel izdajati kot šolsko glasilo na takratni nižji srednji šoli pri Sv. Jakobu profesor slovenščine Rudolf Fajs, najprej razmnoženo v nekaj izvodih, kmalu zatem pa tiskano in namenjeno za vse srednje šole na Tržaškem. Okoli te mladinske revije, ki so ji bili za vzor nekdanji slovenski dijaški listi, je zrasel obetaven krog mladih piscev, ki je maturiral na slovenskih šolah sredi petdesetih let. Ta krog mladih ustvarjalcev je zajel Jože Peterlin, profesor slovenščine, organizator, režiser in mentor mladih ustvarjalcev, ki je v tistih letih zbiral dijake v Slovenskem kulturnem klubu, dijaški mladinski organizaciji, kateri je prav tedaj sam postavljal temelje. Najprej je te mlade pisce usmerjal v koroško revijo VERA IN DOM (današnjo DRUŽINO IN DOM), kmalu pa se je pokazalo, da so v zanimanjih in potrebah koroških in primorskih bralcev prevelike razlike, da bi lahko imeli skupno revijo. Porodila se je zamisel o samostojni reviji za Primorsko. Takrat je Peterlin zbral okrog revije mlade, ki so se kasneje uveljavili na raznih področjih, a naslonil se je tudi na že priznane avtorje, kot so bili Stanko Janežič, Vinko Beličič, Martin Jevnikar, Janez Prepeluh, Mirko Javornik ... Tako se je rodila MLADIKA, v začetku kot družinska in literarna revija, kasneje pa je seveda pokrila tudi širše kulturne potrebe, saj je bila ves čas edina, ki je redno izhajala. Danes se izteka njen 34. letnik.

V matični Sloveniji se zdi, da Mladika ni bila dovolj prisotna (revije pri nas ni moč dobiti v nobeni knjižnici oziroma knjigarni). Ali to po vaše lahko pomeni, da je bila revija na spisku nezaželenih, celo »sovražno« čtivo?

Ne vem, ali je bila MLADIKA na seznamu »sovražnega« čtiva. Prav gotovo pa ni bila zaželena. Nihče je ni omenjal. Deloma velja to še danes, pa ne samo v Sloveniji. Tudi prejšnjemu režimu v Sloveniji naklonjeni tisk iz zamejstva je ni imel rad. V knjigarnah po Sloveniji MLADIKE res ni dobiti, v nekaterih knjižnicah pa je. Danes imamo v Sloveniji okrog 130 naročnikov, ki revijo prejemajo po pošti. Upamo, da se bo s časom njihovo število povečalo, saj – kolikor mi je znano – zanimanje za revijo je in nekateri si jo prav radi sposojajo pri prijateljih in sosedih.

Mladika je mesečnik, ki temelji, če lahko tako rečemo, na krščanskem filozofskem konceptu. Kakšna je po vašem (ne) prednost takšnega modela revije, če jo primerjamo z drugimi osnutki revij, ki skušajo biti neodvisne publikacije?

Rekel bi, da je MLADIKA vsaj tako neodvisna kot druge publikacije, saj sami pravite tudi o drugih, da skušajo biti neodvisne. Ali naj bo samo »krščanski filozofski koncept« ovira za neodvisnost? MLADIKO izdajamo kristjani-laiki, svet in dogajanje okoli sebe presojamo skozi krščanski svetovni nazor, toda nismo konfesionalna revija in nad seboj nimamo cenzorjev, ne nazorskih ne drugačnih. Odprti smo vsaki razsodni in plemeniti misli – odklanjamo le vsakršen nihilizem. Svojega krščanskega nazora ne skrivamo in ga ne vsiljujemo. Toda bralci nas ne izbirajo zaradi krščanskega predznaka, ki pravzaprav ni nikjer razviden. Neko glasilo nas je svojčas dosledno omalovažujoče označevalo kot »katoliško« revijo, čeprav o sebi nismo nikoli trdili in tudi ne bomo, da smo katoliška revija. Mislim, da si je treba bralce pridobiti prej s čim drugim kot pa z deklariranim katoličtvom. Bralci radi sežejo po naši reviji, ker je pestra, razumljiva in v nekaterih nosilnih rubrikah tudi kvalitetna, če se smemo sami pohvaliti. Naj tu omenim samo Merkùjeve jezikovne

Marij Maver

razprave, Javnikarjev pregled zamejske in zdomske literature ali Zore Tavčarjeve intervjuje s pomembnimi Slovenci in Slovenkami. Poleg tega je MLADIKA, čeprav izhaja v Trstu, vedno posvečala pozornost vsem Slovencem. Za nas ni bil nikoli nihče odpisan, pa naj je živel doma, v zamejstvu ali v zdomstvu. Skušali smo povezovati in združevati vse Slovence, zato imamo bralce po vseh kontinentih.

Ob branju revije je v njej zaslediti raznovrstna tematska področja, kot ste že sami našteli nekatera: pogovori z umetniki, znanstveniki, prisotna je slovenska izseljenska problematika, zapisi iz zgodovine, poezija, aktualna kulturna in politična dogajanja, svetovni slovenski kongres ... Ja, in v tej zvezi, kaj lahko pomeni oziroma kako gledate kot zamejski kulturni delavec na prvo svetovno srečanje Slovencev, ki bo prihodnje leto v Ljubljani?

Tako svetovno srečanje Slovencev, kot naj bi bil slovenski svetovni kongres, me ne preseneča. Zdi se mi naravna posledica vsega našega dela v preteklosti, naj si bo pri MLADIKI, na Dragi ali v Društvu slovenskih izobražencev in pri Slovenski prosveti sploh. Ni naključje, da je prav na našem sedežu knjižnica Dušana Černeta z bogato zbirko zdomskega tiska, posebej argentinskega. Zorka Simčiča ali Branka Rozmana in druge avtorje smo objavljali in njihova dela uprizarjali, ko so bila njihova imena brisana iz slovenskega »uradnega« spomina. Če so se slovenske razmere doma danes tako spremenile, da bo lahko prvi svetovni kongres v Ljubljani, potem tako stanje lahko samo pozdravim. Saj od takega novega slovenskega ozračja lahko MLADIKA in mi vsi samo pridobimo.

Mnogi Slovenci so se takoj po vojni najpogosteje iz političnih razlogov množično izseljevali v najrazličnejše države in kontinente – Argentina, Kanada, Avstralija ... in tam ustanavljali svoja slovenska društva, klube, izdajali knjige in revije. Omenila sva že povezovalno in združevalno vlogo Mladike. Kakšen pa je (bil) pravzaprav njen odmev pri slovenskih izseljencih?

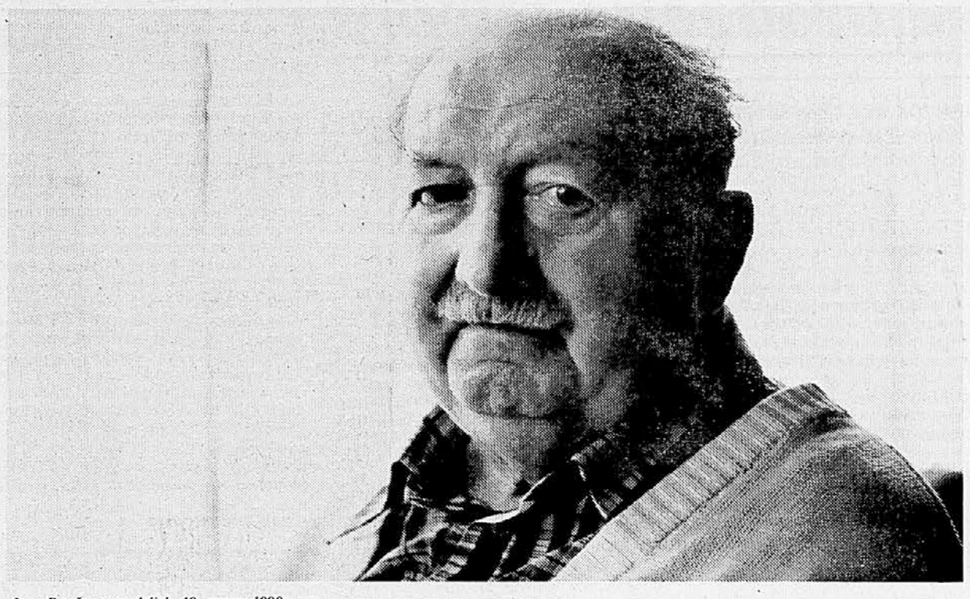
Krog urednikov in sodelavcev pri MLADIKI ni nikoli imel predsodkov do politične emigracije. Politični begunci, ki so se leta 1945 ustavili v Trstu, so položili temelje slovenskemu šolstvu in slovenski kulturi, ki jo je fašizem hudo prizadel. Učitelji in profesorji, ki so vzgajali mojo generacijo v letih 1945–1955, so bili v glavnem politični begunci. Nanje zato hranim najlepše spomine in z nekaterimi izmed njih imam še danes žive stike. Jože Velikonja, Rado Lenček in France Habjan živijo v Severni Ameriki, Martin Jevnikar, Maks Šah in Vinko Beličič živijo v Trstu. Nekateri so že med rajnimi. Če imam na te ljudi tako lepe spomine, je seveda samoumevno, da ima MLADIKA pri izseljencih veliko prijateljev. Navsezadnje pa je bil tudi pobudnik MLADIKE in njen dolgoletni glavni urednik Jože Peterlin – politični begunec. Med izseljenci imamo kakih 150 naročnikov. Njim skušamo posredovati novice iz naših krajev in jih povezovati z domovino. Kolikor moremo, poročamo tudi o njihovem delu.

Govorimo o skupnem slovenskem kulturnem prostoru. Kakšno je sodelovanje revije s pisci iz Slovenije? Jih bo v novem času več? Kaj bo ta novi čas po vašem mnenju prinesel prav omenjenemu slovenskemu skupnemu kulturnemu prostoru?

O skupnem slovenskem kulturnem prostoru govorimo že precej let. Priznam, da smo od njega v začetku veliko pričakovali, a bili smo precej razočarani. Saj se kljub deklariranemu skupnemu prostoru odnos matice do nas ni veliko spremenil. V matici naše revije režimski mediji niso registrirali, kaj šele, da bi jo priporočali in podpirali. Piscev iz Slovenije nismo izrecno iskali, a tudi ne odklanjali. Na naš literarni natečaj (ki je letos razpisan že devetnajstič) so se vedno oglašali. Bili so tudi med nagrajenci, in med njimi so bila ugledna imena, kot so Pavle Zidar in Neža Maurer ali Berta Golob, ki se jih spominjam takole na pamet. Morda jih bo odslej, ko odpadejo nekateri tabuji in predsodki, še kaj več. Skupni slovenski prostor pa ni nekaj, kar se da predpisati. V nekem smislu smo ga ves čas živeli, čeprav nepopolno in v ilegali – če smem tako reči. Upam, da bodo nove, normalnejše razmere pomagale nam vsem zadihati prosteje in s polnimi pljuči. To lahko upamo toliko bolj vsi tisti, ki smo doživeli letošnjo DRAGO. Toda treba bo res še naprej dihati s celimi pljuči in ne samo z eno polovico, kot se je dogajalo doslej.

FRANC HORVAT

Tihomir Pinter: Iz cikla Slovenski književniki

Ivan Potrč, v ponedeljek, 19. marca 1990

Na kmetih

Večeri so postajali hladnejši in hladnejši, kar prijalo je stisniti se k ženski. Navadil sem se nanjo, komaj komaj sem čakal večerov, da je Tunika odcoklala po stopnicah v hiško in da sem se lahko zrinil k Topličeki v posteljo – da sem znova in znova kakor prvikrat začutil, kako se je kot po navadi odmaknila in položila krepko levico na vzglavnik, da sem legel nanjo in da sem začutil, kako me je s silo – tudi ona je čakala name! – potegnila k sebi. Da, navadila sva se drug na drugega in tako so se nekoč po vseh svetih začele noči, ko se skorajda nisva zmenila za nič več na svetu ...

Potem ko je spočita oblečala in začela pošepetavati: »Tak si – celi moški! Jezus, skoraj bi te bila zgrešila! Viš, a te nisem. Ali me poslušaš, ti moški?«

Nalahno se me je dotaknila, toda meni ni bilo, da bi govoril, še celo ne, da bi pritajeno pošepetaval: zato sem molčal.

»Sem te naučila grešiti! Jezus – kaj? Južek?«

Zganil sem se, celo odmaknil sem se – znova se me je oklenila. Znenada se je zasmejala, naglas, da si je morala potegniti odejo čez glavo. Zamolklo, izpod odeje, sem slišal, zakaj se je zasmejala.

»Kak teliček si bil: ko ... ko ... ko da bi se prvič postavljal na noge. Tak teliček, uh!«

(Iz romana Na kmetih, Imel sem ljubi dve, MK, 1976.)

Šestinpetdeseto Vukovo zborovanje

Vznesene pesnikove besede o velikih srbskih stvareh

Minuli teden so Srbi skupaj s svojimi gosti spet obiskali Tršić, rojstni kraj Vuka Stefanovića Karadžića, očeta srbske pismenosti. Ta vasica je očitno postala srbska kulturna Meka, tako kot prejšnjih 55 let se je tudi letos v njej staro in mlado zbralo na tradicionalnem Vukovem saboru.

Kako dolgo že Srbi, volčje ljudstvo, kot je dejal pesnik in akademik Matija Bećković, prihajajo na bregove Žeravije zajemat vodo iz izvira velikana, ki skupaj s svetim Savo in Njegošem tvori sveto trojico njihove duhovne kulture in književnosti? Kronisti Tršića vedo povedati, da so Turki požgali hišo, v kateri se je rodil najpomembnejši srbski znanstvenik in pisatelj. Srbi so nato za dolgo pozabili na svojega prosvetitelja. Šele leta 1931 so po številnih očitkih domače in tuje javnosti, češ da jih je lahko sram, ker ni nobene oznake, ki bi opozarjala, kje se je rodil Vuk Stefanović Karadžić, na podlagi dokumentov poiskali kraj, kjer je nekoč stal Vukov dom. Našli so celo ostanke ognjišča, verigo in grebljico.

In tako se je začelo romanje, ki traja še danes. Tokrat so Srbi že 56. počastili spomin na očeta svoje novejše književnosti in azbuke. Prisegli so, da »zlo ne bodo nikoli vračali z zlom, da bodo pogasili vse ognje sovraštva in zbrali dovolj moči, da bodo lahko izpolnili obljubo, da negotovosti in strahu ne bodo pustili poznejšim generacijam.« Na letošnjem tradicionalnem Vukovem saboru je pesnik Matija Bećković prižgal nov ogenj in postal nov srbski baklonosec. Navzoči so večkrat prekinjali njegov govor in mu ob koncu stoje dolgo navdušeno ploskali.

In kaj je pravzaprav dejal Bećković, da je spravil na noge »volčje ljudstvo«?

Najprej je rekel, da ne daje neodgovornih izjav in nato nadaljeval: »Srbi v vsej svoji zgodovini ne pomnijo tako hudega sovražnika, kot je bila Neodvisna država Hrvaška. Zato ne preseneča, da še danes otrpnejo in da jim zledeni kri v žilah, če jo samo slišijo omeniti, kjerkoli že, v Kninu, Sandžaku, Foči, na Kosovu.«

»Blaznost je nalezljiva, vendar drugim za nobeno ceno ne moremo narediti tistega, kar so drugi naredili nam. Ta nespodobnost je naša največja vrednota na teh tleh, kjer uspeva zlo. Brez prostodušnosti in pohlevnosti, ki ju je začutil tudi Goethe, ko je bral srbske ljudske pesmi, ne bi bili tisto, kar smo.«

»Za zlo, ki smo ga naredili drugim, se kaznujemo sami in se ne bomo nikoli dovolj nakesali. Vsa srbska kultura se je porodila iz mučeništva vesti. Prisegamo, da tam, kjer smo v večini, ne bomo spravili v jok nobenega otroka in v nesrečo nobene stranke, ker je pač druge vere ali druge narodnosti. Nebesa pa vedo, kaj pomeni srbska zaobljuba.«

Tako je pesnik hodil po »ostrini noža« in se dotaknil jugoslovanske resničnosti oziroma političnih odnosov. Bećković tudi ni ostal ravnodušen do domnevnega povampirjenja ustaštva v Hrvaški. Tudi on – tako kot Milan Komnenić v Novem Pazarju – povsod vidi senco NDH – v Kninu, Sandžaku, Foči, na Kosovu.

Bećković je opozoril, da še danes, 300 let po veliki selitvi Srbov, ni primernejšega vprašanja, ki bi ga zastavili z Vukovega praga, kot je znano Kočićevo: »Ali greš, narod moj?« In po kateri poti naj se odpravijo Srbi? Letos je Vuk spet na naslovnicah srbskega prvega berila, namesto človeka, čigar imena Srbi še omeniti ne marajo, je dejal Bećković. Tudi sam ga ni omenil. Namesto orožja naj Srbi vzamejo ščit in naj nimajo drugega zgleda kot resnico in drugega cilja kot pravico in svobodo. Mi pa pristavljamo, naj bo res tako. Pesnik je nato poudaril Vukove besede, da je poleg jezika največja srbska vrednota cerkev in samostan Kalenić vrednejša od Crvene zastave, Studenica in Žiča pa od hidrosistema Ibar. Sodobna, kulturna, demokratična Srbija bo spet prava Srbija, ko bo vse te spomenike obnovila, povezala s sodobnimi cestami in omogočila, da jih bo videlo veliko več ljudi. Tedaj pri nas ne bo več vladal balkanski mrak, marveč bomo postali vrt evropske kulture, je ob koncu dejal Matija Bećković.

Ob 56. Vukovem saboru v Tršiću so uprizorili tudi dramo Selitve po istoimenskem romanu Miloša Crnjanskega. Čez nekaj dni pa bo v Sremskih Karlovcih, rojstnem kraju pesnika Branka Radičevića, osrednja slovesnost ob 300. obletnici velike selitve Srbov.

SLOBODAN DUKIĆ

Recenzijski izvod

Dober dan, ljubezen

Neža Maurer: Kadar ljubimo

Naslov zveni kot priročnik za ljubezenske težave (za mlado in staro), pa ni. V tem smislu je nedvomno zavajajoč. Toda – ali ni »zavajajoč« tudi celoten pesniški opus Neže Maurer, ta njen rahlo populistični imidž: »ko ljubi pesnica« piše ta teden na vratih slovenske ženske revije, ki svojim bralkam odpira specifičen dohod do njene poezije. S tem ne nameravam reči, da funkcionira Neža Maurer – ob Svetlani Makarovič ta čas gotovo najznamenitejša slovenska poetesa –, tako kot funkcionira, po krivici in da je v njenem medijskem glasu v celoti preslišana njena »prava« beseda: a zagotovo je premalo, če v zvezi s to poezijo ne prebijemo preproste zveze med »zaljubljeno pesnico« in njeno ljubezensko pesmijo, zvezo, ki se tako gladko prilega populistični bralski skušnji.

Seveda, verze kot ***Da si bruno, ki leže name, (bi ozelenel,) tolikšna je moja sla*** *»razume« vsakdo in ob njih identificira svojo »slo«. To je »ljudska« dimenzija Nežine poezije, v kateri pesnica »žrtvuje« svojo intimo na očitno transparenten način: zdaj je »jasno«, kako močna je lahko ljubezen. Več kot značilno je, da je ta tip ljubezenskega izrekanja vezan na najbolj prepoznavna dejstva iz narave, pravzaprav je nanja obsojen, kar pomeni, da gre za preprost mimetičen postopek brez ostanka. To poctološko situacijo je natančno izrekel (in jo postavil v literarnosociološki kontekst) že daljni ocenjevalec ob prvi pesniški zbirki Neže Maurer (1969): »Njeni stihi so namenjeni vsem tistim ljubiteljem poezije, na katere so naši ultramoderni pesniki že popolnoma pozabili ...« Verjamemo seveda, da je to bila, zlasti bila, poezija, ki je sredi »ultramodernizma« marsikomu svetila kot poslednja luč. Danes, dvajset let kasneje, je to nočna lučka, ki lahko zaskeli pred spanjem.*

Kajti – in to je temna stran meseca v poeziji Neže Maurer – ne gre le za elementarne ljubezenske izjave, ki jih pesnica »izrezuje« iz narave (kot to počnejo solidni krajinarji) in jih brez jezikovne dekorativnosti nadeva človeškim stvarem. Gre predvsem za ljubezen kot čustvo, ki – v dobrem in slabem – razžira eksistenco, pri čemer so ljubezenske pesmi le nujni sledovi ran. Teh ni mogoče in ne potrebno prikriti – kot ne telesnih znamenj ali sivih las. Pesnica je s svojo »ljubeznijo«, s svojim nevidnim, a nikoli molčečim spremljevalcem, v nenehnem dvogovoru, sredi razpravljanja, spominjanja, načrtovanja ***(Hodim z vetrom pod roko, / prazna kot kozolec spomladi. / Drobceno seme, moje edino, / kaj bo s teboj?).*** *Ljubezen je igra, strastna in usodna, mogoče je dobiti in izgubiti; edino, kar ni mogoče, je ne igrati te igre, ne je končati. Kajti,* ***ko te*** *(ljubezen)* ***zavrže, si najbolj njen*** *(Igra za življenje). – Hočem reči: ljubezenska poezija Neže Maurer (saj kakšna druga komaj obstaja) zmore pod prepoznavno, všečno in neproblematično površino disonance, ki so na prvi pogled seveda komplementarna, legitimna področja ljubezenske »igre«; na drugi pogled pa segajo te disonance precej dlje, kot bi bilo to potrebno za popularno žanrsko prosperiteto. Pesnica se rešuje v zasilno filozofijo trenutka* ***(Sedanjosti, trenutka se oklepam;*** *pravi v pesmi Hudournik) – in pri tem čelo uspeva, saj so, kljub vsemu, po njeni poeziji posejani močni otoki vitalne vedrine.*

Zadnji razdelek, doslej še neobjavljen (saj res, povejmo, da je ***Kadar ljubimo*** *izbor in njene ljubezenske poezije, da je izšel v samozaložbi in da je kot zbiratelj in urejevalec zapisan Miklavž Škofič-Maurer, najbrž pesničin sin). Vse dobre in lepe reči so bile včeraj je – z eno besedo – resignativen. V eni zadnjih pesmi gre celo za poskus brezčutnosti, »tnala otopelega«:* ***Moja duša je smehljajoča podoba / na steni: / zre skozi okno, / a ničesar ne vidi, ne sliši, / ne čuti.*** *Zdaj seveda, upamo, da Neži Maurer ta poskus ne bo uspel.*

PETER KOLŠEK

Pomisel

Čigav je Bevk?

Stoletnica Bevkovega rojstva, s katero sovpada tudi dvajsetletnica njegove smrti – oboje so v cerkljanski Zakojci minulo nedeljo dostojno počastili – ponuja mnoge iztočnice za razmišljanje. Ena od njih je zagotovo: kje smo, odkod prihajamo, kam gremo? Te vrstice niso napisane brez grenkobe, njihov avtor je prebiral Bevkove knjige, spominja se ga iz vojnih let v partizanski uniformi in iz njegove goriške jeseni.

Seveda je mogoče gledati na spominske proslave zelo različno in jih tudi ocenjevati iz različnih zornih kotov. Posebno v sedanjem času, ki je čas prevrednotenja starih vrednot in novih izbir. Zato te vrstice niso namenjene tistim, ki so bili v nedeljo v Zakojci in katerih vsak je – kot je rekel Ciril Zlobec – prebral vsaj eno Bevkovo knjigo, nihče pa vseh, kar jih je Bevk napisal, pač pa tistim, ki jih ni bilo tam. Uradniki in organizatorji, ki jih družba plačuje za razvijanje kulturne ravni občanov med Idrijo, Tolminom in Novo Gorico so seveda storili svoje za uspeh proslave, drugod pa ... Slovenska kulturna metropola je na Bevka očitno pozabila. Žal je tako, da je za marsikoga še vedno važnejše, koliko družic ga je spremljalo skozi življenje, kakor pa, kaj je napisal in za kaj se je boril.

Kljub vsemu ostaja France Bevk s svojim življenjem in delom zapisan v kulturni in politični zgodovini slovenskega naroda. Seveda je doživljal miselni razvoj, toda začel je in končal pokončno. Vrednote, ki jih je nosil v sebi o narodu in domovini, so danes v Evropi še prav tako aktualne kot v njegovem času.

V začetku je Bevk izhajal iz razmer, v katerih so trpinčili ljudi v njegovem okolju; iz razmer dela naroda za rapalsko mejo; potem se je kot partizanski upornik boril za širšo domovino. Kot medvojni predsednik pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in kot podpredsednik prezidija ljudske skupščine Slovenije je bil med graditelji slovenske države. Vedno je dajal od sebe največ, kar je premogel. Toda nikomur se ni dal zauzdati. Zato je bilo do njega vedno in povsod nekaj nezaupanja. Za ljudi mešanih idejnih barv je bil rdeč, za rdeče pa siv. Še zdaj gre za očitno nesmiselno vprašanje: čigav je bil in čigav je Bevk?

Prav ob Bevkovi življenjski odločitvi se je nemara treba spomniti, da bo slej ko prej po sedanji čudni evforiji potrebno sprejeti evropska merila glede štirih let zadnje vojne, ki postavljajo na visok piedestal borce proti fašizmu in nacizmu, ki so hkrati kritična do zlorab ljudskega gibanja, importiranih z Vzhoda. Prav sedaj razpravljajo v Italiji o nepotrebnih povojnih eksekucijah v trikovniku velikih mest Emilie-Romagne. Razprave s komunisti in o komunistih so zavzele tak obseg, da je sam predsednik vlade, krščanski demokrat Giulio Andreotti, čutil potrebo, opozoriti poklicne politikante, naj ne razdvajajo naroda, pač pa prepustijo občutljivo preteklost zgodovinarjem. Pri nas je bilo primorsko partizansko gibanje še najmanj obremenjeno. In prav Bevk ga je v partizanski uniformi pooseblial in bil marsikomu v moralno oporo.

V visoko Zakojco je prišlo malo tistih, ki so v letih vojne še mladi hodili z modrim Bevkom na zborovanja, pripravljali Partizanski dnevnik, ki je prinašal Bevkove uvodnike, in po vojni sodelovali z njim na literarnih nastopih po Sloveniji in primorskih šolah na obeh straneh meje. Pač niso imeli na razpolago službenih avtomobilov. Prišlo pa je veliko zamejcev, tudi starejši mož iz Trsta, nekdanji partizan, tiskar in aktivist, ki je dolga leta vodil organizacijo po Bevkovem vzoru. Kako mu je bilo? Minister Andrej Capuder si je kar na poti v avtomobilu pripravil pozdravni nagovor udeležencem in potožil, da med sedanjimi kulturniki ni več skromnosti in idealizma, ki sta bila značilna za Bevka. Če je malce prej poskušal neizobražen in topoumen televizijski nastop glavnega direktorja uglednega ljubljanskega podjetja, ki je hkrati z odpuščanjem strokovnjakov zaradi pomanjkanja dela zaposlil mlada človeka iz šolskih klopi in ju z visoko devizno žepnino napotil v svet opazovat stroko in življenje, bi pač moral pomisliti, da živijo eni in drugi v istem družbenem prostoru in da v njem ne more biti dvojne morale, morale bahavosti in skromnosti.

Ko zdaj hlastamo za različnimi idejami čez mejo, nemara postavljamo Bevka med provincialne pisce. Pri tem pozabljamo, da brez domačih oporišč ne bo šlo. Do sedaj desetkrat natisnjen doma in v šest tujih jezikov prevedeni Kaplan Martin Čedermac bi nam moral biti eno takih oporišč. Kaplanova zadnja pridiga je žal še danes aktualna, tako za Slovence doma kot za mejo.

LOJZE KANTE

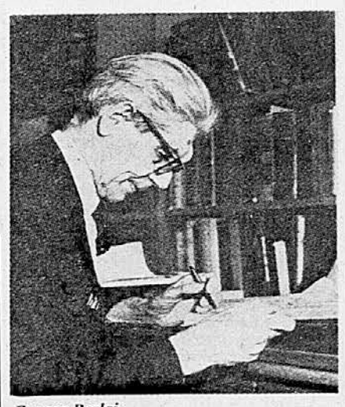
Akademik prof. dr. France Bezlaj

Vse življenje je posvetil slovenski »duhovni arheologiji«

Včeraj je dopolnil osemdeset let akad. prof. dr. **France Bezlaj,** neutrudni raziskovalec slovenskega in slovanskega besednega zaklada in znanstvenik velikega mednarodnega ugleda. Strokovna javnost ga pozna kot avtorja preko dvesto publikacij s področja primerjalnega jezikoslovja, etimologije in imenoslovja, širši kulturni krog pa zlasti po njegovih Slovenskih vodnih imenih (A-N 1956, O-Ž 1961), Esejih o slovenskem jeziku (1967) in Etimološkem slovarju (A-J 1976, K-O 1982).

France Bezlaj se je rodil 19. septembra 1910 v Litiji. Gimnazijo je obiskoval v Kranju in v Ljubljani, kjer je leta 1931 maturiral. Slavistiko je študiral v Ljubljani in na Karlovi univerzi v Pragi. Diplomiral je v Ljubljani leta 1936. Njegova disertacija *Oris slovenskega knjižnega izgovora* je dobršen del nastajala v kabinetu Josefa Chlumskega za eksperimentalno fonetiko v Pragi. Obranil jo je leta 1939 v Ljubljani, kjer je tudi izšla kot samostojna publikacija Znanstvenega društva za humanistične vede. Naslednje desetletje je s krajšimi prekinitvami med vojno služboval kot profesor na tretji gimnaziji v Ljubljani. Leta 1949 je postal sodelavec Inštituta za slovenski jezik pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosit, kjer je kot zunanji sodelavec ostal do današnjih dni. Na oddelku za slavistiko ljubljanske Filozofske fakultete je bil leta 1950 imenovan za lektorja češkega jezika, leta 1956 za honorarnega predavatelja, dve leti kasneje za izrednega in leta 1963 za rednega profesorja primerjalnega slovanskega jezikoslovja. Po izidu prve knjige Slovenskih vodnih imen je leta 1957 prejel Prešernovo nagrado, po izidu druge pa je bil leta 1964 izvoljen za rednega člana SAZU. Na Inštitutu za slovenski jezik je leta 1972 ustanovil delavnico za zgodovinske slovarje, ki je z leti prerasla v samostojno sekcijo s širokopoteznimi načrti. France Bezlaj je od leta 1973 dopisni član Bosanskohercegovske in od leta 1983 dopisni član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti. Bil je pobudnik ustanovitve in prvi glavni urednik imenoslovne revije Onomastica jugoslavica, ki danes izhaja v Zagrebu. Leta 1969 je bil odlikovan z redom zaslug za narod z zlato zvezdo. Z upokojitvijo pred devetimi leti se je popolnoma predal nadaljevanju dela za Etimološki slovar slovenskega jezika. V okviru Inštituta za slovenski jezik ZRC SAZU vodi in usmerja Etimološko-onomastično sekcijo, na Filozofski fakulteti pa je bil imenovan za zaslužnega profesorja.

Profesor Bezlaj je svoje življenje posvetil etimologiji. K tej zahtevni interdisciplinarni jezikoslovni panogi ga je kmalu po doktoratu pritegnil njegov učitelj Fran Ramovš. Leta 1943 je ta ugledni jezikoslovec v prvi knjigi Letopisa takratne Akademije znanosti in umetnosti objavil načela za delo na projektu Etimološki slovar slovenskega jezika, ki naj bi ne glede na izvor zajel vse tiste besede, ki jih je ljudski jezik po svoje prekvasil. Po tej zamisli naj bi bilo težišče slovarja na slovenistični dokumentaciji, upošteval naj bi nujno primerjalno gradivo iz drugih jezikov, pri etimoloških razlagah pa naj bi se opiral na že obstoječe slovarje. Z rastjo spoznanja o izrednem položaju slovenščine v krogu slovanskih jezikov in o njeni tesnejši genetični zvezi z baltskimi je Bezlaj prvotno zamisel postopoma nadomeščal s kvalitativno višjo, po kateri sodi v etimološki slovar vsaka kulturna beseda. Sodba o kulturni vrednosti posamezne besede pa je mogoče šele takrat, ko je ta zgodovinsko, filološko, dialektološko, primerjalnojezikoslovno in etimološko raziskana. Duhovita in točna je Bezlajeva definicija etimologije kot duhovne arheologije. Vztrajno in ne-

France Bezlaj

pristransko kopanje po slovenski leksiki, luščenje mlajših naplastitev, slednje posameznim, večkrat že pozabljenim pomenom v starejša jezikovna obdobja, razrešenje težavnih dilem glede homonimije ali polisemije in končna razjasnitev podobe v obliki rekonstrukcije, ki je primerljiva z gradivom iz drugih slovanskih in indoevropskih jezikov ali izvedljiva iz kakega (nekdaj) sosednjega jezika, je resnično vznemirljivo delo, ki ga Bezlajeva slikovita metafora nazorno predstavi na najkrajši možni način.

Profesorju Bezlaju je dragocena vsaka beseda, naj bo omejena še na tako ozek areal ali zapisana samo pri enem starejših slovenskih piscev. Zaradi posvečene pozornosti na videz še tako obrobnim besedam ali njihovim stranskim pomenom je s pomočjo eksaktne analize in izostrenih sposobnosti sintetiziranja ter kombiniranja uspel z marsikatero slovensko besedo, ki so jo pred njim imeli za mlado adstratno izposojenko, dokazati ali vsaj nakazati možnost avtohtonega nastanka in genetičnega sorodstva z drugimi slovanskimi in indoevropskimi jeziki. Nemalokrat je s to metodo razrešil ne samo trde orehe slovenske in slovanske apelativne, temveč tudi imenske leksike.

V večji meri kot vodilni etimologi drugih slovanskih narodov se je profesor Bezlaj posvetil slovenskemu, slovanskemu, pa tudi alpskemu, predslovanskemu in predromanskemu imenoslovju. Ta njegova usmeritev izvira iz globokega spoznanja o tesni povezanosti imenske in apelativne leksike, ki edino lahko vodi na pot k uspešni etimološki razrešitvi imen. S pomočjo imenskega gradiva je za slovenščino v starejšem, predzgodovinskem obdobju uspel dokazati obstoj mnogih besednih družin, ki so bile pred tem znane le v leksiki oddaljenih področjih slovanskega ali baltskega ozemlja. Upoštevaje narečno in zgodovinsko gradivo slovenskega imenskega, zlasti toponimičnega in hidronimičnega fonda, je prepričljivo razložil izvor več sto slovenskih imen in njihovih družin, ki so bila pred tem popolna uganka.

France Bezlaj je eden tistih redkih znanstvenikov, ki pri svojem delu uspešno združujejo eksaktno metodo z intuitivnimi sposobnostmi. V njegovih delih ni malo povezav in nakazanih etimoloških razlag, kjer mu samokritična misel in stroga pravila primerjalnega jezikoslovja niso dovoljevali zapisati dokončnih trditev, ki pa so se s kasnejšimi najdbami dodatnega primerjalnega ali zgodovinskega gradiva vendarle izkazale za pravilne in upravičene. Tudi njegove najbolj izdelane in z mnogimi jezikovnimi in zunajjezikovnimi dejstvi podprte etimološke razlage problemov nikoli hermetično ne zaprejo. Nasprotno, skladno z višjo ravnijo spoznanja odpirajo nova vprašanja, na katera bodo morali odgovoriti humanisti bodočih generacij različnih usmeritev, jezikoslovci, zgodovinarji, etnologi in arheologi.

Gospod profesor, ob Vašem rojstnem dnevu Vam v imenu vseh Vaših sodelavcev in učencev želim, da bo začeto delo na Etimološkem slovarju dokončano pod Vašim vodstvom in z Vašimi neprecenljivimi izkušnjami.

MARKO SNOJ

Na vrhu slovenskega zgodovinopisja

Bazovica kot simbol slovenskega narodnega odpora

Pri založbi Lipa v Kopru je prav na obletnico bazoviških žrtev izšla knjiga dr. Milice Kacin Wohinz »Prvi antifašizem v Evropi«.

Minilo je šestdeset let, odkar so bili na Bazovici pri Trstu po sodbi italijanskega posebnega sodišča za zaščito države ustreljeni prvi slovenski protifašisti. Alojz Valenčič, Fran Marušič, Zvonimir Miloš in Ferdinand Bidovec. S to drastično kaznijo in z obsodbami na dolgotrajno ječo desetin slovenskih patriotov, obsojenih na prvem tržaškem procesu, je italijanski fašistični režim nameraval ustrahovati in pacificirati slovensko narodno manjšino na Primorskem v njenem boju zoper fašistični režimu in italijansko raznarodovanje. Toda učinek je bil ravno nasproten. V narodu je vzbudil ljubovanje in pripravljenost za nadaljnji narodni in protifašistični boj. Bazovica in njene prve žrtve so postali šimbol slovenskega narodnega odpora pred vojno, tako med primorskimi Slovenci, kakor med demokratičnimi in patriotskimi Slovenci v matični, jugoslovanski Sloveniji. Po zaslugi slovenske zgodovinarke dr. Milice Kacin-Wohinz in založbe Lipa iz Kopra smo točno na dan obletnice dobili obsežno zgodovinsko knjigo z naslovom Prvi antifašizem v Evropi, posvečeno bazoviškim žrtvam, ki govori na sintetičen monografski način o zgodovini Primorske v letih 1925–1935.

Avtorica Milica Kacin, priznana slovenska zgodovinarka, znanstvena svetnica v Inštitutu za novejšo zgodovino v Ljubljani (v letih 1979–1983 je bila tudi njegova direktorica), s to knjigo nadaljuje serijo svojih zgodovinskih monografij o zgodovini primorskih Slovencev pod Italijo. Do sedaj je objavila že knjigo Primorski Slovenci pod italijansko okupacijo 1918–1921 (založba Obzorja Maribor 1972) in delo v dveh knjigah Narodno obrambno gibanje primorskih Slovencev 1921–1928 (pri založbi Lipa v Kopru 1977). Tematika njene zadnje knjige je zamejena z letom 1925, ko je fašizem stopil na pot totalitarnega režima, del Slovencev pa se je začel organizirati v ilegalen nacionalni odpor v razliko od legitimnega, ki sta ga vodili slovenski meščanski stranki. Letnica 1935 pa označuje vrhunec italijanskega imperija, njegovo približanje nacistični Nemčiji in njegovo usmeritev v zunanjo agresijo z vojno v Etiopiji, čemur se tudi na Primorskem uprejo združene narodno revolucionarne in razredno revolucionarne antifašistične sile. Konkretno pride do akcijsko političnega sporazuma med KPI in slovensko narodno revolucionarno organizacijo TIGR (to je prvi sporazum takšne vrste v Evropi.) Čas desetletja, ki ga popisuje knjiga, je bil čas ostre sovražnosti Italije do Jugoslavije, kar daje dogajanju svojo noto in kar avtorica v veliki meri upošteva.

Kacinova je svojo knjigo razdelila na smiselna problemska poglavja in že njihovi naslovi in naslovi podpoglavij kažejo, da temeljito pozna problematiko in da je o njej globoko razmislila: Prvo poglavje govori o zametkih protifašističnega odpora do 1926: o politiki narodne manjšine, o legalnem mladinskem gibanju in o prvi organizaciji TIGR. Drugo poglavje prvič v slovenski histerični literaturi sistematično govori o fašizaciji Primorcev o organiziranosti fašizma med Slovenci, o raznarodovanju in policijskem pritisku. Tretje poglavje je posvečeno slovenskima narodnjaškima strankama liberalcem in krščanskim socialcem ter slovenski kulturi in njenim institucijam. Četrto poglavje opisuje vlogo duhovščine pri obrambi slovenskih narodnih pravic (škofa Sedej in Fogar) in pri raznarodovalnem pritisku (profašistični škofi). Peto poglavje na drobno opisuje tajni narodno revolucionarni organizaciji njihov profil in njihove prve akcije do prvega tržaškega procesa 1930. Šesto poglavje je posvečeno primorskim emigrantom v Jugoslaviji in njihovi dejavnosti v kongresu evropskih narodnih manjšin. Sedmo poglavje govori o maščevalnih akcijah članov TIGRA. Osmo in deveto opisujeta Organizacijo KPI med Slovenci, njen vpliv, njeno nacionalno politiko in na koncu zbliževanje med komunisti in Tigrom.

Rekonstruirati in analizirati vse to dogajanje je bilo dolgotrajno in naporno delo, ki nam kot rezultat prinaša pregledno prepričljivo sliko boja neke narodne skupnosti – narodne manjšine za svojo narodno ohranitev v najtežjih razmerah sistematičnega in brutalnega fašističnega raznarodovalnega pritiska. Ta prikaz nam govori, kako je slovenska narodna manjšina v nasprotju z večinskim italijanskim narodom fašizem v bistvu odklonila in se mu aktivno upirala iz svojih nacionalnih pa tudi iz iredentističnih motivov. Tak vseljudski odpor Primorcev, pasiven in aktiven, spontan in organiziran ter celo oborožen, je bil prvi v Evropi. Majhna slovenska skupnost, ekonomsko in socialno nepomembna, je bila skoraj dvajset let osamljen vzorec odporom in uporom, ki so med drugo svetovno vojno nastali po vsej Evropi zoper fašistično okupacijo. Zgodovina tega odpora Primorcev ni zgodovina visokodonečih deklaracij idej in resolucij, pač pa zgodovina malih ljudi; na drugi strani barikade so bili kralj, duce, ministri, prefekti in fašistični hierarhi, kot beremo v predgovoru.

Kljub vsemu bogastvu podatkov, analiz in ocen je avtorica nekatera vprašanja zaradi pomanjkanja podatkov pustila odprta, na nekatera pa je odgovorila sama z novimi vprašanji bralcu in drugim raziskovalcem, ki bodo morda ob eventualnih odkritjih novih podatkov, novih virov mogli dopolniti njeno knjigo. Kljub vsemu pa je ta knjiga Milice Kacin veliko in zrelo delo slovenske historiografije tako po metodi in kritičnosti kakor po obilju podatkov in zanimivosti ter relevantnosti zgodbe, ki jo pripoveduje. Pripoved teče lepo zanimivo in privlačno, v lepem jeziku, kar je še posebna in redka odlika slovenskega zgodovinskega pisanja. Iz vsega povedanega moremo oceniti, da se knjiga Milice Kacin-Wohinz uvršča v sam vrh slovenskega zgodovinopisja o slovenski zgodovini po prvi svetovni vojni. Nedvomno bo knjiga zadržala trajno mesto v slovenskem zgodovinopisju in z njo tudi avtorica. Želeti bi bilo, da bi ji bilo dano, da bi svoje delo zaokrožila še s knjigo o zgodovini primorskih Slovencev za leta 1936–1941. S tem bi bila podana politična zgodovina primorskih Slovencev med obema vojnama pod Italijo.

JANKO PRUNK

Kako se učimo graditi zapore?

Kaže, da bo revijalni tisk pod vodo globlje, kot je bil

Ne želim se spuščati v globalne analize politike sedanje vlade; želim si celo, da bi bil moj prispevek razumljen zunaj splošnega političnega konteksta. Tisto, za kar mi gre, so namreč akutna vprašanja kulture, ki nimajo časa čakati, nekatere rešitve pa so popolnoma nesprejemljive.

Gre za nekaj dejstev in vprašanj javnosti, saj sekretariat na nobeno vprašanje ne odgovarja. Najprej – vsa uredništva strokovnih, literarnih in kulturnih revij so dobila nedvoumno sporočilo, da za leto 1990 valorizacije ne bo. Za bolj jasno podobo, kaj to pomeni, je treba najprej povedati, da je bil ves čas od leta 1950 naprej (Mladinska revija in njena naslednica Beseda) prav revijalni tisk tisti, ki je za ceno nenehnega ukinjanja vse do leta 1972 uveljavljal načelo kulturne avtonomije. Partijska kulturna politika (žandar Boris Ziherl – kakor se ga je prijelo ime) je leta 1964 po likvidaciji kar treh revij, oziroma njih uredništev, sklenila, da onemogoči ta tisk tako, da zniža subvencijo (z vedno istim refrenom, da ni denarja, kar uporablja za svoj alibi tudi današnji sekretariat za kulturo) kar za petkrat, pozneje, do začetka leta 1968 oziroma 1970, je bila subvencija kar za desetkrat nižja kot leta 1964. Ves revijalni tisk, ki je nedvomno najbolj vitalni del kulture in stroke, se je do dandanes glede subvencij nahajal v enakem razmerju pod vodo. Da je prejšnji režim s tem namenom uveljavljal tak tretma revijalnega tiska, najbolj dokazuje subvencioniranje revije 2000, katere urednik je današnji predsednik vlade Lojze Peterle, ki enako kot sodelavec te revije minister za kulturo Andrej Capuder ve, da je revija 2000 prav zaradi nezaželenosti pri uveljavljanju krščanske kulturne opcije dobila še manj subvencij kot ostali revijalni tisk. Oba tudi vesta, da je revija 2000 izhajala skoraj pod nemogočimi pogoji in, ko ne bi uveljavljala nekaj, kar je bilo subverzivno glede na obstoječo kulturo in oblast, ne bi imela ne naročnikov ne bralcev. Problem je namreč v tem, da take revije, če ni kontinuitete izhajanja, ni, ker jo zapustijo tako naročniki kot bralci. V kulturni politiki so to rutinske poteze, ki so dandanes razpoznavne že iz aviona.

Zaradi vsega tega seveda ni nič čudnega, če je v enakem razmerju do drugih subvencij KSS in njenega programa za leto 1990 namenjeno za ves revijalni tisk, ki obsega 55 naslovov, 2 milijona in 200 tisoč dinarjev. Mislim, da to ni niti 1 odstotek sredstev v celem programu sedanjega sekretariata za kulturo. Še slabše je z založništvom, saj ima v programu postavko, ki znaša 800 tisoč dinarjev.

Načeloma sem soglašal in še soglašam z zmanjševanjem prispevnih stopenj za kulturo, saj je nemogoče, da bi bila kultura edino področje, kjer se v precejšnji meri, enako kot na drugih področjih, ne meče denarja skozi okno. Toda za to zmanjševanje sem seveda pod enim samim pogojem, in sicer, da je prej opravljena temeljita strokovna analiza in da se selekcija programa nikakor ne vrši niti po estetskih, ideoloških ali pa kvalitetnih kriterijih, temveč po čisto finančnih in stroškovnih, kjer so temeljne postavke dejanskost potreb porabe, ko gre za investicijska sredstva, in za materialne stroške v kulturnih institucijah (da v gledaliških delavnicah npr. za kralja Leara ne izdelajo postelje iz medenine, temveč leseno pobroncano posteljo), da se na primer igralcem za sezono v Ljubljani ne izplačuje celoten OD, če ima na primer vmes dve gostovanji v drugem gledališču s honorarjem po pogodbi, itd. itd.

Brez take analize je vsako zmanjšanje sredstev račun, ki ga bo nedvomno plačal program in kvaliteta dela. Ob tem pa je treba povedati še to, da je zaradi nesposobnosti ministra ali pa njegove strokovne službe (nesposobnost izračunati dejanski obseg znižanja stopenj) prišlo do tega, da so se kulturi znižala sredstva za dvakrat več kot drugim družbenim dejavnostim.

To je popolnoma nesprejemljiva stvar. Druga pa se nanaša na prvi del mojega pisanja o revijalnem tisku. Revijalnemu tisku, ki je že tako ali tako pod vodo, je bilo odvzeto reci in piši 38 odstotkov sredstev, na katera so uredništva po pravici računala in jih tudi tako razporedila za drugo polovico leta. Teh sredstev ni in revije od polletja do januarja naslednjega leta ne morejo iziti. Če revija pol leta ne izide, je to tako, kot če bi časopis oziroma dnevnik Delo začel izhajati samo še v ponedeljek, torek in sredo in potem spet v ponedeljek. Dela bi ne bilo več.

Ta poteza kulturne politike pomeni likvidacijo revialnega tiska, ki pa glede na to, da kulturni minister in strokovna služba na sekretariatu zanesljivo poznata posledice, ni stvar nevednosti! Alibija, da je to vprašanje denarja, ne more biti, saj bi sredstva, ki so potrebna za valorizacijo revijalnega tiska (in tudi založništva) brez najmanjših težav glede na pomembnost tega kulturnega segmenta, zbrali iz drugih programov. Tolikšna so in toliko bi se poznalo, kot če bi v sobi pometel smeti. Gre torej za drugačne, ne pa tiste kriterije pri racionalizaciji kulture, ki sem jih omenjal prej.

Če govorim o revijalnem tisku, potem mi niti najmanjšega dvoma, da gre za ideologijo oblasti, ne glede na to, kakšno ideologijo ta oblast uveljavlja. Tukaj ni nobenega nesporazuma, nevednosti ali pa nakljućja. Minister za kulturo bo moral razmisliti, ali je v naših razmerah sploh mogoče uveljavljati oblast na ta način, ali ni to žaganje veje, na kateri sedi. In to z žago, ki silno hitro reže.

Zavedam se, da sem s tem problemom v območju hipoteze, saj programa nimam. Toda če na to opozarjam že zdaj, ni moja krivda, saj tako mizernega programa s področja kulture, kot je ta v sklopu novega vladinega programa, še ni bilo.

Če so moje informacije točne, potem misli kulturni minister v celoti zagotoviti sredstva za pomembnejše nacionalne institucije, kar je seveda prav in zadnji čas, da je nekdo to storil. Vendar pa je treba vedeti, da to ni in nikakor ne more biti alibi za likvidacijo revijalnega tiska in za čistko v založniških programih, saj si s temi dinarji ne bo opomogla niti najmanjša nacionalna institucija. Morda bi s temi dinarji uslužbencem teh institucij zagotovili malico in ozimnico in nič drugega!

In spet smo pri prastari rešitvi, ki jo poznamo na pamet desetletja nazaj. Vsaka oblast (tudi npr. Miloševič!) si pri ljudeh v takih institucijah nedvomno pridobi privržence, ki so najšteviInejši in so bili zmeraj nadvse in najprej ubogljivi, zlasti če jim je zagotovljen denar. Ljudje, ki delajo pri revijalnem tisku, pa niso, ne glede na to, ali jim denar daš ali ne, zato je bolje, da jim ne daš nič.

Ker Capuder to dobro ve iz lastne izkušnje, me spominja na Milana Apiha, ki nam je v svojih spisih povedal, kako se je kot zapornik naučil graditi zapore, ki jih je gradil, ko je prišel na oblast!

PETER BOŽIČ

Znanost pred novim izzivom

Trg kot prednost in slabost

»Politična ekonomija tržne družbe« je precej več kot visokošolski učbenik in njegovi avtorji (Miroslav Glas, Bogomir Kovač, Viljem Merhar, Miran Mihelčič, Vladimir Lavrač, knjigo je izdala in založila OPCIJA Publishers in STUDIUM GENERALE Univerze v Ljubljani, 1990) so s tem kolektivnim delom zares zapolnili praznino v slovenski teoretski produkciji.

Kot politični ekonomisti, ki so že v prejšnjih dveh izdajah knjige Politična ekonomija kapitalizma in socializma pisali tudi za vse tiste, ki jih je prevzela želja po ekonomski vednosti in po razumevanju zamotanih »hieroglifov zgodovinskega razvoja«, so se v tretje odločili za povsem drugačen pristop, ker je čas zdaj povsem drugačen in ker se je tudi politična ekonomija znašla v novi vlogi.

Urednik knjige Politična ekonomija tržne družbe Bogomir Kovač piše, da gre za novo delo in ne ponatis. »Politična ekonomija tržne družbe skuša pokazati na temeljni premik v metodologiji in vsebinski zastavitvi knjige: namesto marksističnega pristopa stoji v ospredju liberalna ideologija, namesto klasične delitve na kapitalizem-socializem nas zanima predvsem tržna s svojimi zgodovinskimi institucijami, namesto klasične učbeniške politične ekonomije stojimo pred novimi vsebinami moderno pojmovane politične ekonomije. S tega vidika je kapitalizem zgolj radikalizirana oblika tržne družbe, socializem pa njena kritika. Na drugi strani pa se pojavljajo prvič v slovenski in jugoslovanski političnoekonomski literaturi na tem mestu teme, ki žele pojasniti usodno razmerje med ekonomijo in politiko v sodobni družbi.«

Prav ta odlika knjige bo najbolj potešila pričakovanja bralstva, študentovskega in tistega, ki ga prizadeva popolno prestrukturiranje slovenske družbe, njeno prevzemanje ideologije in teorije liberalizma (kljub različnim smerem v vladajoči koaliciji). Če je politična ekonomija resnično znanost, ki demaskira različno mitologijo sodobnega sveta, potem bralec upravičeno pričakuje, da mu bodo avtorji v hoteni ali nehoteni ponazoritvi odkrivali njegov prostor in čas. Knjiga to daje. Seveda ne tako, da bi razčlenjala izkušnje domače tržne družbe, saj je še ni, vendar pa bralcu predstavlja in pojasnjuje ekonomsko misel, s kakršno bo sposoben razumeti nastajanje novega načina življenja in, pravzaprav, nove civilizacije.

Knjiga je namreč razdeljena na štiri dele: v prvem je govor o politični ekonomiji in njenem zgodovinskem razvoju, vključno z najnovejšimi smermi (konstitucionalna politična ekonomija), v drugem o tržni družbi, njeni strukturi in razvoju, v tretjem o Marxovem ekonomskem sistemu in kritiki tržne družbe, v četrtem pa o socializmu kot neuspeli zgodovinski alternativi tržne družbe. Za današnjo rabo, ne upoštevaje didaktične namene, je najzanimivejši tisti del, ki utemeljuje trditev, da je prava skrivnost uspešnosti evropske ali zahodne civilizacije v institucionalnem razvoju tržne družbe. Njene kvalitete naj bi bile inovativnost trgovanja, transportna in industrijska tehnologija, organizacija podjetja in urejenost finančnega sistema, akumulacija delovne sile, kapitala in surovin, dvojno knjigovodstvo poslovanja in prevzemanje tveganja lastnikov kapitala, svoboda posameznikov pri ustanavljanju podjetja, ekonomska in socialna mobilnost, samostojnost podjetja in svobodno poslovanje na svoj račun itd.

Ekonomisti in podjetniki bodo razvoj tržne družbe v naših razmerah presojali po tistih elementih in institucijah, ki naj bi družbi dajali pečat – tržne družbe. Zato je v knjigi zelo poučno pisanje o podjetništvu, pa o problemu ekonomske učinkovitosti, socialne enakosti, pravičnosti, svobodne izbire ali demokratičnosti in o problemu razvoja.

Avtorjem je treba priznati, da se niso izognili eni najbolj vročih tem, in sicer socialnemu ravnovesju, odnosu med trgom in državo, trgom in demokracijo in modremu razumevanju institucij post-tržne družbe. Bogomir Kovač, tako se da razumeti, se zavzema za trg, ki ga označujejo novo podjetništvo, samopomoč, majhna podjetja, kooperativni odnosi, ekonomska demokracija, opravljanje dela na domu ipd., ter za tako državo, v kateri bodo prevladale liberalno-demokratične ideje, depolitizacija in demilitarizacija družbe, nova družbena gibanja in debirokratizacija.

Trg, meni Bogomir Kovač, je postal edina ekonomska alternativa izgradnje politične družbe prihodnosti. Toda tržno gospodarstvo lahko pripada različnim političnim in kulturnim sistemom. To je njegova prednost in hkrati slabost. Tržno gospodarstvo lahko postavlja temelje liberalni demokraciji, toda problemi ekonomske učinkovitosti in socialne pravičnosti, svobode posameznika in pripadnosti družbene skupnosti s tem niso rešljivi že samo po sebi . . .

Najbrž države blaginje še ne bo jutri. Toda tisto, kar prinaša razvoj tržne družbe, je za marsikoga tudi tesnoba in negotovost. Znanost na Slovenskem, ne le politična ekonomija, je pred novim izzivom. Čas je zares drugačen.

JOŽE VOLFAND

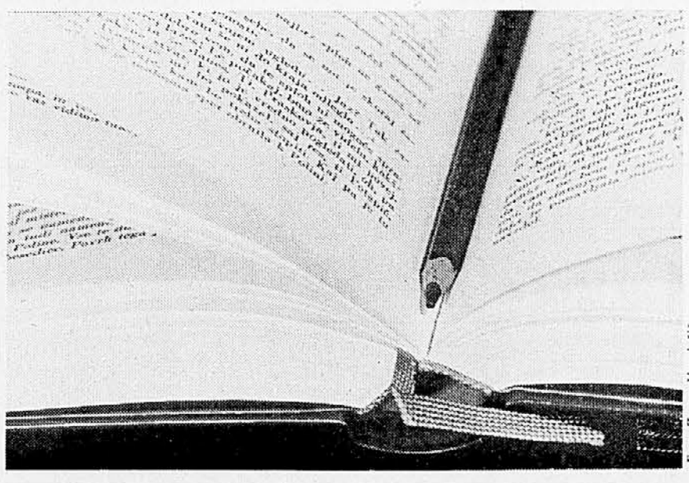

Foto: Zoran Vogrinčič

Marjan Rožanc (1930–1990)

Ime mučenca

(Odlomek)

Priimek ti je tako rekoč prirojen, ime pa izbrano, ukrojeno največkrat po materinski ljubezni, ki hoče otroka z imenom ne samo poimenovati, ampak ga zaznamovati tudi s svojimi dobrimi željami, ko že ne more določiti njegovega zadnjega namena. Priimek je telo, ime je duh. Priimek je največkrat poganski, ime po navadi krščansko. Priimek nosijo vsi tvojega rodu, ime pa je samo tvoje in se po njem razlikuješ od svojih bratov in sestra. Istoveten nisi priimku, temveč imenu. In če Bog zasleduje predvsem človekovo enkratnost in samo s svojo enkratnostjo vstopamo v njegovo intimo, potem prav gotovo prebivamo in se razlikujemo v Njem po svojih imenih.

Nič čudnega torej, da sem tako prevzet ob odkritju dokumentov o mučeniški smrti Marijana, svetnika, po katerem se imenujem. Doslej sem bil tako rekoč brezimen, odslej pa bom tudi jaz praznoval svoj imendan. In sicer sedemnajstega januarja, ki mi je bil doslej le dan med dnevi, ker je na vseh katoliških koledarjih zaznamovan z Antonom Puščavnikom, očitno veliko bolj znamenitim svetnikom od Marijana mučenca.

Toda kaj naj praznujem!

Isto ime v mojem primeru ne pomeni prav nikakršne istovetnosti z mučenikom samim, pa tudi ne mojega intimnejšega razmerja z Bogom. Nasprotno: tako daleč sem od mučenikove verske zanesenosti in njegove prostovoljne žrtve, da me moja površna zveza z njim pravzaprav žalosti in – blokira. Kljub pretresenosti nad njegovo usodo se mi ne zdi vredno narediti niti kozmetičnega popravka svojega imena in ga bom še naprej pisal Marjan in ne Marijan, kaj šele kaj drugega! Zavedam se sicer, da bi moral biti v imenu svojega zaklinjanja izročenosti svetu in Bogu pripravljen na vsakršno življenjsko spremembo, če ne celo na totalno spremembo, in da zdaj to terja od mene tudi moj patron. To bi moral storiti tudi v imenu mojega navdušenja nad mladimi kristjani, ki izražajo tolikšno radoživost in čistost, da se mi zdijo spričo njih kulturniki – med katere sodim tudi sam – le bolestno prestižna svojat. Pa tudi v imenu mojega spogledovanja z meniškim življenjem in posvečenostjo izključno duhovnemu. Odločilen korak in temeljna sprememba raseta torej tudi iz mene in postajata skoraj nujni. Še toliko bolj zato, ker zvestobo svoji osebi, nepretrganosti in nespremenljivosti svojega jaza, pa naj je še tako poudarjena božja zahteva, že dolgo ne doživljam več kategorično. In ker se mi odločna sprememba ne zdi več niti najmanj grešna, saj Bog ves čas zahteva od mene tudi to, da sem drugačen, in to celo bistveno drugačen. Odkritje Marijana mučenca je torej le božji namig, vsekakor pa najlepša priložnost, da končno le nekaj storim.

Vendar vse tako kaže, da bom pri pisanju svojega imena še naprej izpuščal celo črko »i«. Kaj mi bo ta manjkajoča črka v imenu – si mislim resnicoljubo – če ne zmorem nobene druge podobnosti s svojim mučeniškim patronom in če mu ne morem slediti v ničemer bistvenem! Goli formalizem! Popravek napake, nepomembne napake, ki je niti nisem zagrešil jaz sam, ampak moja mati, ki me je krstila po nekem Marjanu Kremžarju, sinu hišne pomočnice pri nekdanjih lastnikih kavarne Evropa, kjer je v dvajsetih letih služila tudi sama.

In celo med menoj in Marjanom Kremžarjem je celo vesolje. Zanj sem zvedel šele v začetku štiridesetih let, ko je v dnevnem časopisu pisalo, da bo prihodnjo nedeljo v ljubljanski stolni cerkvi pel novo mašo. Tedaj se je materi zdelo potrebno, da se z mano vred udeleži tega mašniškega posvečenja in se na ta način zahvali človeku, ki jo je navdihnil z mojim krstnim imenom. Šla sva torej tja in tam, pred oltarjem, sem edinokrat v življenju videl rdečeličnega fanta v belem koretlju in z nenavadno gostimi in kodrastimi lasmi, ki so spominjali na gledališko lasuljo, kot je tudi fant sam s svojimi ceremonialnimi gestami spominjal na gledališkega igralca, denimo na Matička. In nič drugega. Ne tedaj ne pozneje nisem zvedel, ali je Marjan ali Marijan. In ne tedaj ne pozneje nisem preveril, ali ne izhaja morda iz družine vodmatskih Kremžarjev, katerih fantje so se zbirali v katoliškem krogu okrog cerkve Svete Družine, v katerega je zahajal tudi France Balantič. In iz katerega je izšlo – najbrž po Balantičevem tragičnem koncu – nekaj zagriženih ideologov antikomunizma, eden tudi z imenom Marijan Kremžar.

Marijan mučenec je seveda zahtevnejši.

(Iz knjige esejev, ki so jo z naslovom Manihejska kronika predstavili na tiskovni konferenci MK dan pred avtorjevo smrtjo.)

»Chateaubriandu dolgujemo skoraj vse«

Poročila z vira njegovih misli in sanj

Neki francoski pregovor pravi, da prineseš s potovanja toliko, kolikor si odnesel s sabo. Na lanskem potovanju, ko sem si po štirih letih družbe s Chateaubriandom ob prebiranju in prevajanju njegovih SPOMINOV Z ONKRAJ GROBA ogledala »njegov« St. Denis in »njegov« Muzej francoskih spomenikov v palači Chaillot, mi je bilo slovo od Pariza za čudo lahko: Zdaj sem si ogledala Chateaubrianda na njegovih tleh, pri viru njegovih misli in sanj. Njegovi kraji so mu podobni in slovo od njih je le obet novih zbližanj z njim. Claudel pač ni zapisal zaman: »Chateaubriandu dolgujemo skoraj vse.«

Zato sem letošnje potovanje nadaljevala tam, kjer sem ga lani tako srečno načela. S še živim spominom na veličastne kraljevske grobnice v St. Denisu se zdaj samo še od zunaj poklonim palači Chaillot. V soncu stojim na ploščadi Trocaderoja (tudi slavno zmago pri Trocaderoju je omogočil Franciji Chateaubriand, ko je bil leta 1823. njen zunanji minister). Gledam prek vitkih vodometov in Marsovega polja – kolikokrat se je tu sprehajal Chateaubriand z ljubljeno Hortense Allartovo, takrat, ko so to planoto šele preurejali v park in je tod še zmeraj odmevala, čeprav že hudo davna, Lafayettova prisega Federaciji 14. julija 1790, ob visokem podstavku »oltarja domovine«, ob navzočnosti tristo duhovnikov in tristotisočglave množice: »Prisegam, da bom zvest narodu, zakonu in kralju.« Kakšna slavna zgodovinska tla . . . Chateaubriand je bil vse življenje do zadnje srage ponosen na francosko zgodovino. Njemu ni bilo treba posebej prisegati zvestobe ne kroni ne oltarju. Kot bretonski plemič jo je prinesel v krvi na svet in že v ranih šolskih klopeh je izbojeval svojo prvo bitko za čast, ki jo je vse življenje obo\u017eeval in ki ji je poslej »neštetokrat žrtvoval svoj mir, srečo in blaginjo« . . . Ta tako francoski čut za slavo in čast, morda najbolj poosebljen v Chateaubriandu je bil pač tudi glavni vir navdiha, ki je razporejal lepote tega mesta v urbano skladnost . . . Tam zadaj se zlati konica Invalidov, kjer počiva Napoleon, ta občudovani in osovraženi Chateaubriandov junak, njegov »alter ego«, živa os vsega njegovega delovanja in nehanja . . . Tudi visoko vzpenjajoča se črna čipka Eiflovega stolpa je le nekak podaljšek k nebu kipeče gotike, zbrane v odlitkih muzeja za mojim hrbtom, ki te poživljajo kot žive korenine francoskega duha . . . Ampak tako razlaganje srednjeveške umetnosti je vendar prvi odkril in razvil v svojem DUHU KRŠČANSTVA spet le Chateaubriand! Vse občudovanje romanike in gotike, vse od romantikov do Rodina, Péguyja, Claudela, ki je veljalo srednjeveškim mojstrom, je kot cvetje klenega Chateaubriandovega zrnja . . . Zato tudi ta Eiffel tu, pa Valéry na obeh palačah Chaillota . . . Valéryjeve zlate črke, ki se bleščijo na belem kamnu frontonov zadaj nad mojo glavo, vabijo najprej, na levi, obiskovalca . . .

Od tistega, ki pride mimo, je odvisno,
ali sem grob ali zaklad
ali govorim ali molčim,
vse to je odvisno od tebe,
prijatelj, ne vstopaj brez želja.

. . . In nagovarjajo naprej na desni, umetnika. Potrjujejo ga v njegovi samozavesti usodnega izbranca in to natančno tako kakor se je prvi potrjeval aristokratski romantik Chateaubriand:

Vsako ustvarja nevedé
tako kakor diha,
toda umetnik se zaveda, da ustvarja,
njegovo ustvarjanje ga vsega prevzema,
njegova ljubljena muka ga krepča.

Vseh dolgih osemdeset let življenja (1768-1848), vsa prelomna leta Francije, ko se je med prvimi zavedel, da se toku zgodovine ni moč izmuzniti – je preživel predvsem s svojo ljubljeno »muko umetnika«, ki jo je prinesel ob rojstvu na svet. In se zavedal, da ga »krepča« in jo je gojil, do zadnjega diha večno mlad, in je bil najbolj gorečˇ, kadar je govoril o »mladosti belolasih mož« . .

Kako naj zdaj jaz, sledeč Valériju s polnim srcem želja, obiščem vseh dvajset ali še več naslovov, ki jih imam zabeležene v tem morju pariških ulic, ki so mi znane in domače – vse te kraje Chateaubriandovih srečanj in doživetij, da mi ne bo spet, kakor lani, zmanjkalo zanje časa? Najprej bom objela vse hkrati, s pogledom filmskega flasha. Saj je tudi Chateaubriandu v presenetljivo bistrem razmišljanju o postopkih njegove spominske tehnike in načinu zapisovanja SPOMINOV ušla izpod peresa na stara leta pripomba: »Moj spomin je kakor vrtljiva slika: najraznoterejši kraji in podnebja se mi prikazujejo s svojim žgočim soncem ali mračnimi obzorji na istem platnu« . . . Kakšen napotek za hojo po njegovih krajih! Ni to že pravi flash in celo dvojna ekspozicija? . . .

Z bistroja »Pri veliki kroni« na trgu Alma stopim torej na postajo pri mostu istega slavnega imena in se vkrcam na turistično ladjico »bateau-mouche«. Samo dobra ura vožnje po Seini. V zadnjem večernem soncu. Nebo, žareče v zadnjih pastelnih žarkih in proti koncu vožnje obsijano s prvimi odsevi električnih luči. Mimo Eiflovega stolpa v obeh fazah – črna čipka se spreminja v rumeno in nato zmeraj bolj oranžno žareč privid. Čudež sanjskih barv zahajajočega sonca na Ile-de-la-Cité in Ile-St.- Louis s starimi, elegantnimi palačami. Rožni grmi v Jardin des Plantes, Tour Cristale, Radio France z rdečimi črkami, tistimi, ki jih poznam z vseh njihovih publikacij. Pont Mirabeau – o, Apollinaire! – in vse pahljača mostov, ki se dvakrat po dvaindvajsetkrat razpira pred nami in nad nami. Hitrost vožnje je idealna – vsak hip drug zorni kot, drug pogled, a le lagodno spreminjajoč se kakor mehki valovi Seine pod nami.

In vendar je prav v tej palači, ki se nam bliža pred D'Orsayem, spletkarila Mme de Staël proti Napoleonu, in vendar je tam zadaj na desni Chateaubriandova Rue du Bac 120, kjer je preživel svoja zadnja leta in tudi umrl. V sosednjem parkcu je herma z njegovo lepo, ponosno glavo, ki sta jo lansko pomlad – in letos gotovo prav tako – z obeh strani objemala cvetoča jasminova grma kot vilinske roke »bele« Mme Récamier, ki jo je vsako popoldne obiskoval v njeni Gozdni opatiji tri ulice dalje in kamor se je zatekal po mir in lepoto . . . In vendar je tam zadaj osovražena, »izdajalska« luksemburška palača, kjer je tolikokrat nastopal kot najuglednejši pêr in kjer je leta 1830 dokončno odstopil 3 . . . A že je tu moj nadvse ljubljeni Tour St Jacques, kjer je delal Pascal svoje prve poskuse, pa Hôtel de Ville – še nikoli ga nisem tako objela s pogledom. In Place de Grève, kjer so trumoma uprizarjali obglavljanja – kje so zdaj tisti grozljivo krvavi prizori na tej dufyjevsko zračni plošči svetlobe? St. Chapelle je vsa zlata, nehote spominja na zlate konice v belih nočeh Leningrada. Tudi nocojšnja svetloba tu – je to res Pariz? – je prav tako čudežna in nadzemska. Nebo je prostrano, visoko, prosojno, tu pa tam zablesti v njem nežen bel ali oranžen, svetel pas peresnega oblačka, pa visoko, še nad njim, sled bele pičice letala . . . In spet zahajoča sončna krogla, pa živo žareči cvetoči kostanji na robu Elizejskih poljan in zelenje v Tuilerijah – palačo, ki je stala tu, so med revolucijo podrli – in Grand Palais, ki žari kot ogromna steklena potonika v rožnatem nadihu . . . Notre-Dame z rozeto odseva v zadnjih žarkih, njena konica se zlati kot v sanjah. Conciergerija je le še fantastičen privid zgodovine in ko se drugič približamo prepolovljeni kroni Trocaderoja, se zavem: ob vsem tem bajnem desnem bregu Seine – in mogoče je prav zato tako sanjski – sem hkrati čutila za njim Velikega Renéja. Tu zadaj so **Chateaubriandova** prva pariška srečanja in prvi literarni poskusi pred revolucijo, vsa njegova pretresljiva doživetja grozot v njenih prvih krvavnih dneh, tu zadaj spomin na njegovo vrnitev, na vse za Grand Palaisom skrite palače in ulice na desnem bregu, kamor se je tudi po sedmih letih izgnanstva , pustolovščin v ameriških gozdovih, vojskovanja pa končno bede v Londonu vrnil kot brezimen brezdomec in se s ponarejenim potnim listom zatekel k prijatelju Fontanesu, začel po njegovih nasvetih ponoči predelovati Atalo, ki je brez njega in dveh grlic v sobi ne bi nikoli napisal take, kakršna je . . .

Ko gledam ta sanjski privid drsečih palač ob Seini in si jih podlagam s prizori iz Chateaubriandovega življenja, ki si jih je tudi sam klical v spomin v večernih osvetlitvah svojih nepovratno minevajočih dni in si zraven nenehno prizadeval za ohranjanje njihove lepote, ko me tako blago zibajoče zagrinjajo novi in novi prividi iz sedanjosti in novi prizori iz Renéjeve minulosti, mi ta ritem menjav kar sam pripelje misel na motto SPOMINOV Z ONKRAJ GROBA: »Sicut nubes . . . quasi naves . . . velut umbra . . .« – »Kakor oblaki . . . kakor ladje . . . kakor sence« Ta motto – podoben Shakespearovemu slavnemu stihu iz Viharja: »Iz take smo snovi kot sanje«, ki ga je zapisal že v enega prvih uvodov v svoje SPOMINE leta 1811 v Volčji dolini in ga ohranil nespremenjenega vse do konca, vsebuje vse njegovo človeško dostojanstvo in srčno vzvišenost, utemeljuje metodo njegovih zamolčanj »grdega« in velike zamahe sanjskih lepot, slutnje neskončnosti in brezmejnosti in celotno stilizacijo svoje biografije, ki se mu je posrečila kot nikomur v vsej svetovni literaturi.

Res: Ta dobra ura z ladjico po Seini me je bolj približala Chateaubriandu, kakor sem si od Pariza sploh obetala. Chateaubriand se ti torej najbolj razkriva na vožnjah . . . ali na višinah z razgledom. Kak dan potem sem se povzpela na ploščad Pompidoujevega centra. Morje svetlosivih kock, palač, stolpov, cerkva, katedral, slavolokov. Trakovi zelenih avenij, temne črte ulic, uličic in bulvarjev. Seina, Montmartre, Sacré–Coeur. Beli Sacré–Coeur, ki čepi na svoji vzpetini mirnodušno kot oblak. Sicut nubes . . .

Spet drugič na razglednem stolpu Montparnassa. Pogled z druge strani. Več zelenih trakov. A že ob prihodu, komaj stopiš iz dvigala, ti udari v oči montparnaško pokopališče, velikanski sivi pladenj nagrobnikov. Med njimi vlada kot nad vsemi, nikoli ga ne pozabim, grob Chateau-

Njegoševa nagrada, desetič

Nagrada, ki je še vedno — in je vedno bila — stvar politike

To priznanje že vse od ustanovitve in prvih podelitev spremljajo številne (ne)predvidene (ne)prijetnosti. Že od začetka, to je od leta 1962, ko je bilo »največje jugoslovansko književno priznanje« ustanovljeno, so se zanj in okoli njega borili z različnimi republiškimi in pokrajinskimi »ključi«, ki niso bili literarne, temveč politične narave. Med nagrajenci ni veliko dejanskih in nespornih literarnih avtoritet, več pa je avtorjev, politično primernih za razne (zlasti prejšnje) čase in različne vodilne politične garniture.

Še zlasti je bilo (ne)jasno, da so bila merila za podelitev zelo raztegljiva in si jih je vsak lahko razlagal, kot mu je ustrezalo, pač v skladu s potrebami ali kandidatom. Zato je nagrada, imenovana po nespornem velikanu črnogorske književnosti in zagovorniku jugoslovanske ideje, vedno bolj izgubljala na pomenu in ugledu. Dogajalo se je namreč, da so jo (največkrat) podeljevali za »avtorjev opus«, čeprav je predvidena za konkretno knjigo, objavljeno v zadnjih štirih letih, to je med dvema podelitvama. Nagrajena dela – čeprav so jih včasih napisali znani in priznani avtorji – so bila tako žalostna in skromna, da so se tega zavedali tudi nagrajenci in jih niso uvrstili v svoja, pozneje objavljena zbrana ali izbrana dela (najbolj razvpit primer so Reči na delu Oskarja Daviča).

Njegoševa nagrada je bila tudi brez kakršnegakoli ugleda zato, ker so jo uporabljali za politikantsko manipuliranje, ker je žirija izpuščala zelo ugledna literarna imena, ker se je stalno izogibala mladim pisateljem (čeprav je bil Njegoš takrat, ko je pisal Gorski venec, star komaj 33 let), ker se je v javnosti okoli nje ustvarila nekakšna misterioznost in ker so jo najpogosteje podeljevali s preglasovanjem, kar se je ponavljalo toliko časa, da so ideološki razsodniki (nastopajoči v vlogi članov žirije) zmagali. Sicer pa tudi denarni del ni kaj posebnega, saj je vsota manjša od tiste, ki gre »za reprezentanco« članov žirije, njihove stroške, sprejeme pri »pomembnih funkcionarjih« ipd.

Ali so se pri desetem odločanju o Njegoševi nagradi temu izognili, ali pa jo je Dobrica Ćosić dobil zares legalno?

Odgovor ne more biti pritrdilen – čeprav gre za znamenitega pisatelja, čigar delo je nagradi v čast – in to kljub vsem trditvam, da je tokrat edini »pritisk« na žirijo prišel s strani kakovosti predlaganih del in nadarjenosti njihovih avtorjev (kot je znano, so bili v ožjem izboru Matija Bećković, Milorad Pavić, Miodrag Pavlović, Aleksandar Tišma, Slobodan Selenić, Slavko Janevski, Stevan Raičković, Stanko Lasić in Dobrica Ćosić).

Tokrat so okrnili jugoslovansko razsežnost »naše največje« nagrade, saj je dejstvo, da v žiriji niso sodelovali predstavniki vseh republiških in pokrajinskih pisateljskih organizacij. Vasja Predan iz Slovenije jo je že od začetka bojkotiral. Branko Bošnjak iz Zagreba je bil z njo v zvezi samo po telefonu, o (ne)moralnem dejanju Milike Pavlovića pa žirija ni hotela niti razpravljati ali ga vsaj »vzeti na znanje« (Pavlović namreč ni hotel sodelovati zaradi prepričanja, tudi javno objavljenega, da je predsednik žirije Milo Kralj izprijenec in da je bil v književnem življenju Črne gore vedno politikantsko eksekutorska roka oblastnikov, »zavest« njihovega merila o moralnopolitični in drugi primernosti. Naj je že Kralj bil take vrste čuvaj ali ne, sum je ostal, ker obtožbe ni nihče zanikal).

Toda mnogo bolj zanimivo je dejstvo, da je iz konkurence že v prvem krogu gladko izpadel Matija Bećković, hkrati pa to tudi mnogo bolj daje misliti, da se je tudi tokrat vmešala (ne)vidna politična komunistično-policijska roka. Vse kaže, da je šlo tudi tokrat za zakulisne igre, da je namig od sedanjega črnogorskega vodstva – da, celoto to je možno – posredoval predsednik žirije, ki so mu zaradi tega odpustili »denunciacijo« Milika Pavlovića.

Pravzaprav je zares čudno, da se v sklepni fazi niso lomila kopja okoli Ćosića in Bećkovića, temveč je bil v igri Selenić, pa čeprav bi se žirija tudi v tem primeru odločila za istega lavreata, to je za Ćosića.

Dobrica Ćosić namreč je velik pisatelj, vendar (vsaj v Črni gori) že od nekdaj cenijo tudi Matijo Bećkovića, ki mu »priznajo«, da je drugi Njegoš in da je jezik Črnogorcev dvignil v najbolj poetske in pesniško najsodobnejše višine. Ve se, da ga ljudje sprejemajo da ni Črnogorca – ali Srba, to je vseeno – ki ne bi znal na pamet njegovih verzov, domislic in nesporno modrih filozofskih sporočil. Če gre torej za literarno priljubljenost pa tudi za objektivno merilo literarne estetike, je Bećković celo pomembnejši od Ćosića. Če pa že to ne, je edini iz ožjega kroga, ki bi mu pri glasovanju lahko konkuriral.

Očitno je torej, da je bil odločilnega pomena politični moment oziroma »ugled« vladajoče črnogorske partije, ki se ima še vedno za ustanovitelja in podeljevalca vsega v Črni gori, tudi književnih nagrad.

To ni težko pojasniti. Ćosić je zanje vendarle »čist«, ker je bil(zlasti v 50. letih) tudi sam srdit boljševik. Nesporno je velik pisatelj, ima pa neko »pomanjkljivost«, ki je kot naročena: po »protibirokratski revoluciji« je prišel v Črno goro in obsodil komuniste. Vendar je hkrati tudi javno uvedel črnogorsko srbstvo, kar jemljejo kot njegovo veliko zaslugo. Toda tovrstne zasluge so že od nekdaj mnogo večje pri Matiji Bećkoviću.

In kaj zdaj? Očitno je, da lahko Matija »nekoliko počaka«, ker bi bilo v sedanjem trenutku zgrešeno, nepremišljeno in nič kaj modro nagraditi njega, mnogo večjega desničarja od Ćosića, da ne rečemo kar pročetnika. To bi najbolj škodovalo predvsem možnostim črnogorskih komunistov na volitvah. Kar pa se tiče Njegoša in nagrade, to ni problem, saj je zadeva že tako ali tako degradirana.

V boju za oblast pride vse prav.Težko je odpraviti neoboljševizem, h kateremu je tudi Ćosić prispeval svoj delež, težko se je odreči njegovi moči in ustrahovanju drugih. Ćosić je mnogo bolj primeren tudi za dokazovanje legitimnosti »daljinskega upravljalca«, ne glede na to, ali je personificiran v kakem posamezniku ali samo v ideji. Mislimo, da gre za slednje, za idejo. Đukanović in njegovi gardisti v rdečih škornjih lahko Bećkovića že v prvem krogu svojih vic (boja za oblast) razglasijo za marginalca. Taka je želja njihovih privržencev (upajmo, da jih je malo in da so šibki), ker je to vendarle nekakšna možnost za legitimiranje.

Ob mnogih drugih analizah in pojasnilih je tak sklep neizogiben tudi zato, ker se ti ljudje Bećkoviću niso maščevali zaradi literature, temveč zato, ker je Srb in ker ne prizna črnogorskega naroda (tak je tudi Ćosić). Kljub vsej svoji literarni pomembnosti je, ko gre za politiko, samo sredstvo, ne cilj.

Sicer pa so tudi drugod, ob drugih priložnostih in v drugih političnih sistemih – zlasti na vzhodu, v komunizmu – enako usodo doživeli mnogi ugledni pisatelji. Pri tem se zgodovina, kot pravi Mihailo Lalić, ponavlja. Toda morda si nekateri književniki to tudi zaslužijo, ko pa (kot Bećković) sami rinejo v politiko...

BRANKO JOKIĆ

Sistematična vprašanja

Kje najdemo, na primer, banksije?

Mladinska knjiga letos kot enega največjih prevodnih projektov, ki naj bi izpopolnili enciklopedično znanje mladih bralcev, predstavlja **Enciklopedijo vprašanj in odgovorov**, šest del, od katerih vsako na 126. straneh iz posebnega zornega kota pojasnjuje temeljne značilnosti in pojave s posameznih področij. Od vseh zvezkov, ki so naslovljeni Kaj? Zakaj? Kje? Kako? Kdo? in Kdaj? so doslej izšli trije, Kaj? in Zakaj? in pred kratkim še delo Kje?

Gre za skupni izdelek angleške založbe Kingfisher, francoske založnice Hachette in italijanskega Mondadorija. Tako kot drugi zvezki, je tudi knjiga Kje? urejena po sistemu kratkih vprašanj in čim jasnejših odgovorov, pri čemer je vsak odgovor razdeljen na dva dela. V prvem je zajeto le bistvo in je zato tudi namenjen mlajšim bralcem, drugi pa se na želeno tematiko odziva z izčrpnejšim pojasnilom. Jasno je, da odgovore pojasnjujejo tudi barvne ilustracije, v šestih knjigah se je tako ob več kot 1900 dvojnih odgovorih, ki bodo včasih v pomoč tudi odraslim, nabralo še 1914 barvnih ilustracij. Knjiga Kje? se posveča predvsem vprašanjem iz zgodovine, geografije, biologije, zoogeografije in tehnike in zadeva še nekatere področne sklepe. Tako kot v drugih petih zvezkih, tudi snov ni razvrščena po abecedi, temveč v tematske cikluse: Planet Zemlja, Rastline in živali, Preteklost, Ljudje in kraji in Transport. Tako v prvem mladi raziskovalec lahko zve, kje bi lahko stal z eno nogo v četrtku, z drugo pa v petku, kje je Prelomnica sv. Andreja, kje je »Zvesti prijatelj« itn. V drugem ga enciklopedija opozarja, kje in kaj so biomi, kje naletimo na najbolj čudne gorske rastline, kje so gozdovi mangrove, kje ležejo jajca orjaške črepahe in kaj v običajnih dneh podobno redko omenjenega.

V tretjem zvezku postane znanje že tako popolno, da je moč celo prebrati, kje se je obrnil prvi ključ v ključavnici, kje je dolgi lok odigral odločilno vlogo v vojni, kje se je začela revolucija s čajanke in še marsikaj, o čemer morda doslej niste niti razmišljali. Rubrika Ljudje in kraji je seveda namenjena predvsem seznanjanju s kraji, kjer žive posamezne vrste ljudi. Tako se po tem branju ne boste več spraševali, kje živijo grmičarji, pa šerpe, pa Ainuji, pa kje je Angkor Wat in kje Krak des chevaliers itn. Transport pa je sklop o navigaciji, o najdaljši železniški progi in najdaljši cesti in nazadnje, po načelu od najstarejšega k najmodernejšemu, še o letalih.

M. N. K.

Madžarski pesnik Gáspár Nagy

Narodnostne manjšine so lahko spontani, a tudi vsiljeni mostovi

Letošnje Vilenice se je udeležil tudi Gáspár Nagy, eden najpomembnejših sodobnih madžarskih pesnikov in ena osrednjih osebnosti tamkajšnjega kulturnega in političnega življenja. V letih 1981–1984 je bil tajnik Zveze madžarskih pisateljev, kasneje pa član uredniškega odbora pomembnega neodvisnega časopisa Hitel. Leta 1985 je bil ustanovljen Sklad Gaborja Bethlena in Nagy je od ustanovitve njegov tajnik. Pogovor se je začel prav z »manjšinsko« problematiko, ki spremlja ozadje tega Sklada.

Lanskega novembra 1989 je bila v Budimskem gradu že četrta slavnostna podelitev nagrad Gáborja Bethlena in podelitev odličja v spomin Árona Mártona. Prve nagrade se imenujejo po knezu iz Sedmograške, 400. obletnico njegovega rojstva ste praznovali leta 1980, ko naj bi tudi ustanovili ta Sklad, vendar tedanje oblasti tega niso dovolile. Te nagrade naj bi tudi pokrivale celotno srednjeevropsko območje, medtem ko naj bi drugo odličje, imenovno po škofu iz Sedmograške, opozarjalo prav na tamkajšnji položaj. Pred kratkim pa je bil ustanovljen še tretji sklad in sicer z namenom konkretno pomagati prebežnikom iz Romunije. Med dobitniki letošnjih nagrad G. Bethlena so bili: Lázló Tökés, pastor reformatorske cerkve v Temisvárju, Veno Taufer, pesnik, prevajalec, urednik, organizator prireditve Vilenica, dr. István Szeli iz Novega Sada in Lajos Turczel, učitelj, literarni zgodovinar iz Bratislave. Ob podelitvi nagrade Istvánu Szeliju je Miklós Hornyik dejal: »Nismo most (Hid funte Silta), nismo poroštvo dobrih sosedskih odnosov, niti nismo zastavljena stvar prihodnosti. Nekako si prizadevamo živeti, »kakor je mogoče in kakor nam dovolijo«. Pripadnik manjšine je najkrotkejši prebivalec zemeljske oble. Z Deklaracijo osnovnih človekovih pravic vstane in leže.«.. in dalje: »Narodnosti gradijo most med dvema sosednima državama? Ne ustvarjajo mostu. Ni vloge mostu. Prvič – nesmisel je prisiljevati posamezne etnične skupnosti k takšni vlogi. Drugič pa – nimajo glasu za vmešavanje v zadeve. Sploh se še ni pojavila misel, da bi morda tudi oni povedali svoje mnenje o tem, onem. Dobre sosedske odnose negujejo (ali ne negujejo) narodi in jih »poglabljajo« v čisto fantastični meri. Med vsem tem plešejo narodnosti ples med jajci, s spremenljivim uspehom.« Kaj bi vi rekli na te besede?

Še danes živi zavest, da so bile narodnosti takorekoč primorane k nekakšni vlogi mostu. Madžarska je izgubila s Trianonom precejšnja ozemlja. Madžari, ko so ostali v sosednih državah, so želeli obdržati svojo kulturo, hkrati pa so vsrkali vase tudi kulturo tiste dežele in z njo obogatili svojo. Tako tudi lahko razumemo formualcijo Lászla Németha Hid Most Punte itd. kot kulturno posredovanje madžarskih književnikov in izobražencev iz Novega Sada, Kolozsvárja, Bratislave in od drugod. Njihovo predstavljanje kvazi mostov še kot metafora lepo sliši. Bil je čas, ko je za to res bila možnost. Če pa zdaj samo na to degradiramo njihovo vlogo, morda tako krnimo njihovo lastno avtonomijo, ki jo imajo nekateri manj, drugi več. O Sedmograški zdaj ne bi govoril. Moji prijatelji pesniki iz Novega Sada Oto Tolnai, István Domokos, Ferenc Fehér, so Madžarski pogosto posredovali novosti slovenske, hrvaške in srbske književnosti, tudi prevajali so. Tajnik Sklada sem po pooblastilu družbe. Za to so me prosili ustanovitelji že leta 1985. Gibanje se je hotelo institucionalizirati že leta 1979, a tedanja uradna kulturna politika tako zasebne pobude ni dopustila. Gibanju sem se deloma pridružil zato, ker se je želelo ukvarjati z duhovno in kulturno odrezanimi madžarskimi manjšinami v Srednji Evropi in jim pomagati, deloma pa zato, da bi prispeval k solidarnosti in prijateljstvu med narodi v tem prostoru, neodvisno od politike. Nagrade Sklada niso bile podeljne samo manjšinskim ali domovinskim Madžarom. V času kneževanja G. Bethlena sta vladali v Sedmograški verska strpnost in toleranca med Romuni, Sasi, Madžari in drugimi, kar še danes zelo pogrešamo. S temi nagradami smo hoteli dati zgled.

Na hrbtni strani vabila za prireditev je bila natisnjena fotokopija članka iz časopisa Magyar Nemzet. Takole piše: »Vsi tisti pisatelji, umetniki, znanstveniki, ki so priganjali k delovanju v interesu vsemadžarstva, še posebej pa v interesu in v obrambo madžarskih manjšin, so podpisali prošnjo za ustanovitev Sklada že na začetku 70-ih let«. In dalje: »Prezagrete pobudnike Sklada so označili še z nacionalisti.«

Kako lahko razložite to reakcijo?

Povsem preprosto. O tem, da živi vsak tretji Madžar zunaj meja svoje domovine, o tem, da živijo v sosednih državah, o tem, da je po številu to največja manjšina v Evropi, se ni dalo govoriti. 40 let, kar se je tu gradil socializem, so uradni krogi v znaku internacionalizma razglašali, da so manjšine notranje zadeve dotičnih držav. O njihovem življenju in usodi pa smo dobivali vesti, da ne dobivajo temeljnih občanskih svoboščin, ki pa so bile zapisane v ustavi. Madžarska vlada in partija sta se v službi nojevske politike le zgrabili za glavo in bili tiho. Na začetku 70-ih let se je o tem največ slišalo in takrat so madžarski izobraženci prvič povzdignili glas. Te je tedanja kulturna politika takoj ožigosala za nacionaliste. Prvi med prvimi v tem gibanju je bil pesnik Gyula Illyées, ki ga je sprejela, celo nagradila tudi kulturna politika, potem pa skoraj zbrisala. Tudi iz sosednjih držav so ga obtoževali nacionalizma, hkrati z njim pa tudi madžarsko vlado. Tudi Sándorja Csooryja (tudi pesnik, lanski udeleženec Vilenice), prav tako enega od ustanoviteljev, so obtožili nacionalizma še na začetku 80-ih let. Govoril je o položaju Madžarov na Češkoslovaškem. In še nekaj drugega je. Sklad je želel delovati avtonomno. Leta 1979 je vladal tu še stalinističen režim, ki je občutil takšne pisateljske oziroma kulturnoznanstvene podvige kot nevarnost izgube prestiža in spraševanja javnosti o ustreznem oziroma neustreznem njihovem ravnanju v zvezi s temi problemi in o njihovih pristojnostih. V ta sklad so zbirali denar zasebni ljudje, v očiten dokaz torej, da uradna politika slabo opravlja svoje delo. Zadevo so vlekli šest let, potem pa dovolili ustanovitev pod zadolžitvijo, »da bo služila splošnim interesom«. To pomeni: ljudje zberejo denar in zapišejo v ustanovno listino, v kakšne namene naj se porabi. Prvim pologom obeh omenjenih ustanoviteljev, vdove Laszlója Németha in Zoltána Kodály, so se pridružili še pologi prek čekov Madžarov doma in v tujini, skupaj več kot 10.000 ljudi. Nagrade se financiranjo z obrestmi. Cilji podpisnikov so bili plemeniti.

Takrat je prejel nagrado tudi Veno Taufer. Kakšna je bila utemeljitev žirije in kdo vse je že dobil nagrado?

O njem smo slišali veliko dobrega. Poleg tega, da je odličen pesnik, se nam je zdelo pomembno tudi njegovo delo pri organiziranju pisateljskega srečanja Vilenica, ki se ga udeležujejo tudi moji prijatelji. Nagrajencev je bilo dosedaj skupaj 12, med njimi niso Madžari Herbert Zbiegnew, Bohumil Hrabal in Veno Taufer. Takšni ustvarjalci, kot so ti trije, bi lahko dobili višje literarne ali kvazi literarne nagrade. Nagrada za zbliževanje med narodi, za solidarnost med njimi, še niso dobili. To so rekli tudi sami in zato so se jim zdele pomembne.

Povzemam iz nekega drugega vašega intervjuja, v katerem govorite o posebnem poslanskem vetu pesnika v Srednji Evropi, o zavesti, da vesti ni mogoče premamiti, da naroda ni mogoče varati z njegovo pomočjo. Pesnikova naloga, da si zada breme na rame in njegova odgovornost sta večkratni. In potem še pravite, da pesnik lahko to stori tako, da piše pesmi po svoji najboljši sposobnosti. Naj navedem še prvo in sedmo zapoved iz pesmi Sedem zapovedi: pisati / v breztežnem osnovnem stanju besede živeti / prebučati vsa črepasta grla kanalov nečistosti /. Verjamete v razsvetljensko funkcijo literature?

Literatura ima tudi razsvetljensko funkcijo. T. i. nevtralno poezijo navadno imenujem v šali kopičenje zraka v balon. Tak opravek mi ne predstavlja užitka. Lahko je zelo vznemirljivo, zelo lepo se je igrati z balonom, toda kmalu bo odletel se razpočil in izpuhtel v nič, jaz pa čutim, koliko stvari je, o katerih naj bi govoril pesnik. Konec koncev živimo v zelo težkem času, ko je treba besede na novo premisliti, tudi o opravičenosti obstoja literature bi lahko govorili. Premišlja se nebesednost, a beseda je vredna in vredno je, kar jo žene iz notranjosti, česar se ne da razložiti. **Zgoč jezik resničnosti** (znana Nagyjeva pesem – op. ur.) je tu in govoriti mora, ne zahvalno, ne na žurnalistični ravni, temveč veliko globlje.

Treba je iskati besede, treba je iskati njihovo točnost, podobe, ki jih ni upodobil še nihče. Na tem delu Evrope imamo Madžari, Slovenci, Slovaki, Poljaki, Čehi, Romuni... skupne skrbi, kakršnih npr. nimajo angleški ali francoski pesniki. Preobrazba Zveze madžarskih pisateljev v letih mojega tajnikovanja je bila plod tudi mojega dela. V postalinsko-brežnjevskem obdobju je bila kot otoček svobode. Leta '86 se je zvrstilo veliko sprememb, Zveza se je malo obrabila. Upam, da bo znala tudi sedaj s svojo moralno držo vsej madžarski družbi kaj pokazati. Kot je rekel Gyula Illyés: Umetnik mora politizirati z umetnostjo, z najboljšimi deli. Niso pomembni intervjuji, politične izjave, najboljša politika se zna rojevati v pesmi.

Kot v svojem življenju združujete tudi v pesmi nepopustljivo vztrajanje (»Če ne iščem, me morda nikdar ne najde«), iskanje moralnih vrednot ob zelo različni motiviki in pogosti grenki ironiji ali celo sarkazmu, ob strogi izpeljavi misli skozi podobe. (»Na tihem zato / čakam da čaka/ oprezuje nad mano / kot on na ožarjeni aveniji Damaska«. In še naprej: »Skrivoma seže vanj / le tvoj glas / a ne verjame nihče / da pride nazaj.« (odlomki iz pesmi Današnji psalm – povzetek). Če si še jaz sposodim besede Zbiegnewa Herberta: Koliko resničnosti prenese poezija?

Veliko. Veliko jo mora prenesti. Verjamem namreč v to, pa naj zveni še tako čudno v luči kakšnih novih izmov, da ne premoremo takšnih domislic, kakršne proizvaja resničnost, to lahko razumete tudi filozofsko, in iz tega moramo izhajati. Ne smemo pa opustiti vezave, ki nam jo daje naš izkustveni svet. Iz tega izkustva se rojevajo najboljše metafore. Nimam rad, če se metafore gostijo kot podrast, in zelo sem vesel, če najdem dobro metaforo, če torej obvladuje metaforo in predmetnost določeno ravnovesje.

Od časa do časa rišejo pesniki v zrak neznosno preprosto vprašanje: od časa do časa pa tudi svet riše na pesnike vprašanje, še zlasti z rdečo kredo na srčno stran? – če obnovim le nekaj vaših verzov iz pesmi Od časa do časa. Pesem iz sinovega dnevnika (obj. 1984) je bila zaradi aluzij na Imreja Nagya in leto 1956 vzrok za vašo odpustitev z mesta tajnika Zveze pisateljev kot tudi za ukinitev literarne revije Tiszatáj iz Szegeda.

Naloga poezije in umetnosti je poenostavljanje vprašanj. Ni rečeno, da bomo na vprašanje dobili odgovor, gre za način dotikanja. Pred leti so bile objavljene neke moje pesmi in nekdo je takole formuliral: Starši so v spalnici in počnejo to, kar je v spalnici pač treba početi. V družini je tudi majhen otrok, ki odpre vrata in vpraša. Seveda je odprl ob zelo nepravem času in starši rečejo, ne odgovarjamo – ali pa ga vržejo ven.

Veliko tudi potujete in se srečujete z madžarskimi in tudi nemadžarskimi pisatelji v sosednih državah. Njim ste posvetili tudi številne svoje pesmi, eno izmed njih (Sanje avtomata) tudi romunskemu pesniku Marinu Sorescuju. Ste uspeli obdržati prijateljske sitke z romunskimi pisatelji v zadnjih letih, v letih velikih nesoglasij med državama?

V zadnih dveh letih so se naši odnosi pretrgali, ni bilo možnosti za srečanje. Prej pa sem se z njimi velikokrat srečal. Bili so pesniki, ki so presegli politiko in odprto podpirali prijateljstvo z Madžari, čeprav je imel Ceausescu tudi hišne pesnike. Naš dialog so bili mostovi nad politikami in stilnimi formami.

Se v tem nenadnem žuborenju, ki je zajelo Madžarsko, kažejo tudi kakšne temnejše plati, tu mislim na posledice desetletnih nenormalnih, zaprtih odnosov? Zaenkrat se zdi, da se vsak ukvarja največ z usodo svojega naroda. Izrekamo veliko željo po prijateljstvu, vendarle mislim, da velja prejšnja trditev tako za vas kot za nas.

40 let o problemih nismo govorili javno, kar pušča za sabo sled v duši in morali. Tudi o madžarstvu v Vojvodini prihajajo protislovne vesti, zlasti bi lahko omenil srbski nacionalizem, čeprav je pri nas dolgo veljalo prepričanje, da tam nedomovinski Madžari najbolje živijo. Verjamem, da bo tudi naslednja faza. Seveda je drugo vprašanje, kako se ta misel o mostu prevaja v prakso. V zadnjem letu se je struktura madžarskih revij precej spremenila. Že prej je imela literarna revija Tiszatáj rubriko Hid most Punte, nekaj podobnega tudi Alföld iz Debrecena, Jelenkor iz Pecsa in tudi Hitel, kjer delam tudi jaz, ima posebno rubriko Oči sveta, kjer so bili že večkrat objavljeni intervjuji, pesmi, esejistični odlomki iz slovenskega sveta. Dobro bi bilo, da bi tudi slovensko izobraženstvo povedalo, kaj misli o tem. Upam, da bo.

MARJANCA MIHELIČ

Grafično-pesniška zbirka

Svojevrstno videnje ženskih usod

Akademska slikarka Jana Vizjak je nedavno izdala v samozaložbi svojevrstno publikacijo, v kateri predstavlja risbe svojega videnja ženskih usod iz rodovine Celjskih grofov, njena likovna govorica pa se prepleta s poezijo Ifigenije Simonović.

Uvodne strani publikacije, ki jo Vizjakova imenuje knjižica, lahko pa bi ji rekli kolaž risbe in literature, tudi kombinirana grafična mapa, nas seznanjajo z rodovnikom Celjskih grofov, ki pa se v tej knjigi ne začne recimo s starim Hermanom I. z Žovneka, ampak s Hermanom II., najmogočnejšim Celjanom, ki je tudi močno vplival na mračno usodo žena te naše edine vladarske dinastije. Elizabeto Frankopanko je umoril Friderik II., Veroniko Deseniško, njegovo poznejšo ženo, je dal utopiti njegov oče Herman II., Katarino Brankovič so zaprli in tu sta še Darinka s Hradšina in Marjeta Huster...

Risbe so nastale v najnovejšem času slikarkinega ustvarjanja, lahko bi rekli takoj po lanski mariborski razstavi, ko je dobila naročilo celjske podružnice SDK za veliki sliki v avli nove stavbe. Kot Celjanki je bilo njeno otroštvo in mladost »zaznamovano z mestnimi ulicami, ki jih je spletla zgodovina Celjskih grofov«. Za nastanek dveh velikih slik (2 m krat 12 m in 1,75 m krat 4,50 m) so bile potrebne številne skice in kmalu jih je bilo toliko, da jih je Matjaž Gruden odbral in porodila se je ideja za oblikovanje nenavadne knjižice v formatu 12,5 cm krat 35,5 cm.

Z risbami pa se prepleta poezija Ifigenije Simonovič, tiskana na paus papir, da se črke dobesedno stikajo tudi z risbo, recimo na risbo Veronike II. beremo pesem:

Tolažba

srce zavre
v hipu
ko ga konec načne

še vrelo bo
konec vzelo bo

počasi bo zagotovo
pošlo

V knjižici je dvajset risb, trinajsta je zaključena z datumom 17. avgust 1990 in celjskim grbom. Tiskane so na umetniškem papirju iz Radeč, grafično pripravo je izvedla delavnica Čuk, tisk pa Mednarodni grafični likovni center v Ljubljani. Natisnili so 70 izvodov, ki so oštevilčeni in podpisani. Prvi izvodi so bili v javnosti na sam datum izdaje v celjskem Muzeju revolucije ob otvoritvi razstave omenjenih risb in slik za kompozicijo v avli stavbe SDK.

Delo je brez dvoma vredno pozornosti, saj nas opozarja na možnost sozvočja risbe in besede, predstavlja dve avtorici, ki na svoj način govorita o »ženskih usodah«. Tako je nastala mini pesniška zbirka Ifigenije Simonovič in risarska beležnica, ki pa na monografski način brez »velike knjige«, pa še v samozaložbi opozarja na moč risbe, ki jo Jana Vizjak razume kot začetek abecede »likovnega«.

DRAGO MEDVED

Dom, domačija, domovina

O domovini — kot jo danes vidijo in čutijo Nemci

Na gradu ob Thayi (avstrijska meja z Moravsko) je bilo konec avgusta znanstveno posvetovanje o temi, ki jo je razvrednostil nemški nacionalsocializem. Politiki, profesorji, publicisti so spregovorili o domovini.

Na nemškem jezikovnem področju je pojem »domovina« obtežen z mnogimi hipotekami, in to iz več razlogov. Zloraba domovinskih čustev za posebne šovinistične namene nacističnega Tretjega Rajha, ki so ogrozili vse za Nemce bojda tuje in drugačno, je po drugi svetovni vojni domovinsko tematiko za dolgo vrsto let tabuizirala, oziroma odela v zlagani plašč romantičnega in sentimentalnega.

Tudi kot Slovenca, ki je trideset let razmišljal na tujem o pomenu domovine za »učlovečevanje« vsakega človeka, me je zanimalo, kaj bodo o domovini povedali nemški in drugi strokovnjaki na tradicionalnem (letos šestem) poletnem posvetovanju avstrijskega kulturnega združenja »Akademija Waldviertla« (ki ima svoj sedež v nižjeavstrijskem gozdnem predelu ob češkoslovaški meji). Zasluga tega združenja je, da je na kritičen in analitičen način opozorilo javnost na pereče in aktualne teme, kot so tujec in tujstvo, problem sanjsko-fantastičnega v resničnosti, patologija in umetnost, družbenopolitična in psihološka vprašanja rastoče diferenciacije med moškimi in ženskami.

Tudi letos je bilo zanimivo. Med 21. in 26. avgustom so politiki, univerzitetni profesorji in znani publicisti iz Avstrije, Zvezne republike Nemčije, Švice in prvič tudi iz Češkoslovaške na slikovitem gradu v Rabsu ob Thayi (kraj se nahaja ob moravski meji, po njem – Rokavcu – so Čehi Avstrijo poimenovali kar za Rakousko, čeprav to zadevno obstajajo še druge etimološke teorije) s svojimi predavanji in diskusijskimi posegi o domovini izredno popestrili zanimivo prireditev, ki so jo poleg lokalnih dejavnikov podprli avstrijski zvezni ministrstvi za znanost in raziskovanje ter za pouk, umetnost in šport pa tudi kulturni oddelek nižjeavstrijske deželne vlade.

Zvrstil se je cel niz predavanj, v katerih so referenti domovinsko tematiko osvetlili iz najrazličnejših smeri. Govorili so o eksilu, ki rodi hrepenenje po domovini, o domovini in politiki, o intimizmu najožje človekove domovine – domačije ter o avstrijsko-nemškem domačijskem filmu, ki je pod geslom »Tvoje zvezde, domovina« zlasti v petdesetih letih pel hvalnice čistoti podeželskega življenja sredi krasnih gorá, jezer in gozdov ter strogo nasprotoval tehnokratski nemorali nezdravih industrijskih velemest.

Kljub temu je bil prav nemški film tisti dejavnik, ki je na nemškem prostoru spremenil odnos mlajših generacij do obremenjenega pojma domovina in ga definiral na nov način. Leta 1979/1980 je namreč Edgar Reitz v Zvezni republiki Nemčiji posnel karakteristični film »Domovina, nemška kronika«.

Film kaže, da domovini, kakršnakoli že je, ne moreš ubežati. Kljub kritičnemu nemškemu razmerju do pojma domovine je dejstvo, da ljudje odrastejo v ožjem, omejenem in zamejenem prostoru, ki ga imenujemo dom, oziroma domovina. To okolje nas čustveno in razumsko bolj oblikuje, kot bi si včasih radi priznali. Ljudje »izven ožje domovine«, v eksilu (ali pa v specializiranem svetu mednarodnega sodelovanja na višjem nivoju), si vedno znova ustvarijo svoje lastne avtentične »abstraktne domovine«, v katerih se čustveno in duhovno sprostijo.

24. avgusta je Barbara Coudenhove-Calergi skupaj z drugimi strokovnjaki razpravljala o Avstriji med Evropsko skupnostjo in takoimenovano Donavsko konfederacijo, ki si jo nekateri želijo. Te težnje in politični procesi pogojujejo in spreminjajo avstrijski odnos do domovine.

V nedeljo, 26. avgusta, je sledila zaključna diskusija o »domovini po obdobju nacionalnega socializma«. Čeprav so sodelujoči vse prevečkrat zašli v abstraktno-filozofski žargon, so po drugi strani še enkrat na kritičen način definirali domovino. Ta se na nemškem jezikovnem prostoru ne kaže več le kot zlorabljeni in obrabljeni pojem, temveč kot človekova najožja intima (starši, otroštvo, dom), a tudi kot kompleksen in dinamičen pojem, ki se zmeraj ne krije z nacionalno zakoličenostjo, saj je podvržen številnim dejavnikom in spremembam. Omembe vredno je tudi, da je v gradu Raabs na ogled tudi velika razstava o uničevanju naravnega okolja, kar je važna sodobna tema, kateri se ne more izogniti nobena razprava o položaju domovine ob koncu 20. stoletja.

LEV DETELA

briandovega vélikega občudovalca – Baudelaira. Ob tem ti zapoje Chateaubriand prek vse sivine nagrobnih kamnov kot preludij veličastne »délectation morose« vseh pesniških princev od Baudelaira do danes... Pogled ti nehote zdrsne v ulico Cherche-Midi. Kolera. Chateaubriandov morbidni in mogočni opis kolere v tej ulici. In spet njegov srednji vek.. Potem na desni: Ulica St. Jacques. Tu so bile med strahovlado v najhujših srednjeveških ječah, tako kakor pred stoletji Villon, zaprte Chateaubriandova mati, žena in dve sestri. Toda vse posamične podlosti in nizkotnosti ob krivicah, ki jih je utrpela njegova ljubljena družina med revolucijo (preden so odvlekli v ječo njen ženski del, so mu obglavili brata z ženo, oskrunili in razdejali očetov grob in zaplenili rodni grad Combourg – simbol njegovega ponosa) – vse do zadnje je zagrnil v vzvišeni mok: »Svetu moramo prikazovati samo to, kar je lepo«... »Oba glasova, ki sta prihajala iz groba, smrt, ki mi je poročala o smrti, vse to me je pretreslo. Postal sem kristjan.«... »Ko sem po žalostni novici gospe de Chateaubriandove sklenil, da nanaglo preokrenem svojo pot, me je naslov DUH KRŠČANSTVA, ki me je prešinil v hipu, navdihnil: lotil sem se dela; pisal sem z gorečnostjo sina, ki postavlja materi nagrobni spomenik.«... Tu blizu spodaj na levi mora biti tudi grob njegove najljubše sestre Lucile, ki je v mladosti prva odkrila v Chateaubriandu pesnika. In on?: »Po tem, da ne vemo za kraj njenega groba, se zame odlikuje med vsemi drugimi prijatelji«. Ne besede o blaznosti, ki jo je pahnila v smrt... Pa ulica Denfert-Rochereau z ženinim zavetiščem Marie-Thérèse na št. 92 – kako mirno zakotje sredi morja pariških ulic še danes! Ko sem lani zavila mimo marmorne plošče na tej številki, kjer piše: »Tu je živel in delal v letih od 1826 do 1838 Chateaubriand«, so me bele nune napotile naravnost v mirni park za zidom, kjer še zdaj oskrbujejo vrsto paviljonov za ostarele duhovnike, katerih ustanoviteljica, Chateaubriandova žena Célèste, je pokopana v tihi kapeli med njimi. Toda nihče mi ni vedel povedati, v katerem paviljonu je živel in delal Chateaubriand, četudi je prav takrat in tu ustvaril najimenitnejšo glavnino SPOMINOV Z ONKRAJ GROBA...

Tako se ti torej tudi na ulicah spodaj hočeš-nočeš približuje véliki René. Ko sem obiskala razstavo »Modno gledališče« – obnovitev slavne povojne postavitve te pariške posebnosti (Cocteau, Chr. Bérad itd.), me je ob vhodu v paviljon Marsan ob pogledu na vogal ulice Rivoli in trg Concorde – bivši Trg Ludvika XV. – spreletel srh: Kdo od obiskovalcev današnje razstave tu še ve, da je Chateaubriand prav na tem vogalu leta 1804 okamenel kakor vsi mimoidoči ob bobnarju, ki je naznanjal prvi politični umor v Napoleonovi vladi, umor princa Enghiena? In prav tu, na tem vogalu, sklenil, da se odpove sijajni diplomatski službi, ki ga je čakala v Valaisu, in da odstopi. To je bil njegov prvi bučni in zgodovinski odstop, s katerim si je vse do Napoleonovega padca nakopal njegovo smrtno sovraštvo.. Ali pa: zavijem na ulico Lille in se spomnim, kako navdušeno je tu prenašala Chateaubrianda mladina na ramah leta 1830 z vzkliki: »Naj živi bojevnik za svobodo tiska!« Ali ko stopam po naši ljubi stari ulici Grenelle, kjer smo se študentje po vojni zbirali pri nepozabnem originalu in prijatelju starih nadrealistov, Monyju de Boulyju, pa me spet spomni Chateaubriand, da je po njegovi vrnitvi iz Londona tod nekje visel vratarjev izvesek z napisom: »Tukaj se nagovarjamo s častnim nazivom državljana in se tikamo. Naprošeni ste, da zapiraš vrata.« Takihle hudomušnih Chateaubriandovih zgodovinskih utrinkov ne manjka v Parizu...

Posebej sem si seveda morala ogledati Chateaubriandovo Vallée aux loups – Volčjo dolino, saj ni daleč od postaje Robinson, v Chatenay-Malabryju. Ves kompleks Volčje doline velja za rojstni kraj SPOMINOV Z ONKRAJ GROBA, tu jim je napisal najveljavnejši Uvod, datiran z oznako: »V Volčji dolini pri Aulnayu, dne 4. oktobra 1811.« Tu se je začelo njegovo zavestno »iskanje izgubljenega časa«, tu je začel uživati »dodatno samoto«, v katero ga je »oklepalo Napoleonovo trinoštvo«, ki je imelo »svoje neprecenljive dobre strani«: »Najsi še tako tepta sedanjost, preteklost mu kljubuje in za vse, kar se je zgodilo pred njegovo slavo, imam proste roke.« Ta občutek, da piše SPOMINE – in edino te – »za pozne rodove«, neovirano, prostih rok – datira od tu dalje in v tem je najdragocenjša srž Spominov, njihova neodjenljiva stalnica. Skoraj še po dvajsetih letih, v novem Uvodu iz leta 1830, je zapisal v začetnih stavkih: »Blagoslovljena, moja vrojena in ljubljena neodvisnost, duša mojega življenja! Pridi, stoj mi ob strani pri pisanju mojih SPOMINOV, ki so moj **alter ego** in si jim zaupnica, idol in muza...«... Iz volčje doline je tudi njegov motto.. Rojstni kraj, obnebje, namen SPOMINOV, vse je tu. V Volčji dolini.

Dvorec in Velledin stolp v parku je pred tremi leti na novo preuredila v muzej krajevna uprava departmaja Hauts-de-Seine in njegov čudovito negovani park je v majskem popoldnevu z žareče škrlatnimi nasadi rododendronov še posebno čaroben. Ta razkošni zeleni park s prostranimi tratami, z mogočnimi senčnimi alejami in elegantnimi belimi klopmi v stilu empira, ti vsak hip ustavlja korak, ko bereš napise na posameznih deblih: »libanonska cedra, sikomora, armoriški hrast, ameriška plešasta cipresa, grška pinija« – povsod z oznako: »Zasadil Chateaubriand.« Ganjen se spomniš, kako jih je zasajal in pisal o njih: »... Na svoja drevesca sem navezan, sleherno sem vzgojil s svojimi rokami, ga očistil črvov, ki so glodali njegove korenine, in gosenice, ki so se lepile na njegovo listje. Vsako izmed njih poznam po imenu kakor otroke. To je moja družina, druge nimam in upam, da bom umrl sredi nje.«

Kako prazno upanje! Po enajstih letih, ko je od 1806. leta naprej napisal v milem zaklonu Velledinega stolpa sredi tega parka »kot stroj za izdelavo knjig« vsa svoja glavna dela in se zavzeto lotil svojih SPOMINOV, se mu je, devetinštiridesetletnemu, vse to bajno razkošje sesulo v prah. Ko se je v dvorcu naselil, je kljuboval Napoleonu. Zdaj, leta 1817, ko ga je moral zapustiti, se je uprl Burbonom. Najslavnejši pisatelj Francije, sam »Napoleon peresa«, občudovani pêr, toda večni opozicionalec in – čez noč brez strehe.

Dvorec, pa tudi Velledin stolp s knjižnico, je v resnici še mnogo lepši kot na slikah. Vse stilno pohištvo je obnovljeno in bleščeče, tapete na stenah so tovarniško na novo stkane po vzorcih izvirnih stenskih open, zvezde negovanega parketa sijejo kot zrcala, v vazah dehtijo bele magnolije iz parka – nikjer vtisa zaprašenega muzeja. Veleposlanikov sèvreski porcelan sije na sveže opranem prtu, šipe v oknih nad parkom so pravkar umite – vse samo še čaka na prihod zahtevnega gospodarja. Zdaj zdaj se bo prikazal izza vhodnih stebrov iz črnega marmorja in belih grških kariatid, ki si jih je kot popotnik z izbranim okusom pripeljal iz Grčije, z mačje gibčnim skokom se bo povzpel čez svoje belo ladijsko stopnišče v prvo nadstropje... To stopnišče: večno zaljubljen v morje in ladje si ga je dal pripeljati sem s prave jadrnice, da bo dajalo dvorcu, ki ga je v sorazmerjih in barvah sama klasična ubranost in milina, nekak pustolovski, vznemirljivo romantičen navdih... In zato bo lahko zdaj zdaj s tistim očarljivim nasmeškom, kakor ga je opisala Hortense Allart – njen portret je seveda med vrsto drugih slavnih gostov gospodarjeve Volčje doline na steni – pozdravil zlato namizno uro, ki jo drži v rokah njegova Atala, pa le bežno ošinili vitrino s svojimi najvišjimi odlikovanji in morda še kakšno z zgodovinskimi dokumenti, prezirljivo zagodrnjal nad vsemi temi »ničevostmi« – in izginil kot senca v »belo sobo bele gospe Récamierove«, ki ga bo sprejela, čeprav nekaj let pozneje, na isti beli zofi »méridienne«, na kateri jo je portretiral David za pozne rodove obiskovalcev Louvra...

Muzej Volčje doline je s svojo bogato knjižnico in raznoterimi prireditvami danes živ mednarodni raziskovalni center romantike in sedež Chateaubriandovega društva. V tem okolju res lahko do zamaknjenosti sanjariš ob poglabljanju v Chateaubriandovo usodo, ki ga je premetavala iz vrhuncev v padce in iz blišča v bedo. In kakor on preskakuješ v istem hipu njegova leta tako, da je »njegov grob podoben njegovi zibeli in njegova zibel njegovemu grobu«...

Zatorej sem sklenila svoje letošnje potovanje na njegovem grobu. V Bretanji. Pot po Bretanji te vodi skozi Dôle pa mimo Combourga in skozi Dinan – skozi vse njegovo otroštvo in mladost, kjer se razgrinjajo tvojim očem najlepše strani, ki jih je napisal: njegovi gozdovi, goličave, ribniki. In oblaki in mesečina.

Končno v St. Malóju. V njegovem rojstnem kraju, kjer je tudi pokopan. V kraju, ki ga je ustanovil v 7. stoletju sveti pomorščak St. Maló, kjer so iz tisočletja v tisočletje valovi mogočnega oceana, ki ga obdaja z vseh strani, tako siloviti, pa njegovi gusarski prebivalci z božjo pomočjo tako kljubovalni, da so ubranili njegovo srednjeveško, visoko obzidje pred neštetimi napadi vse do danes, nakopičili bajna bogastva, odkrili že v 16. stoletju Kanado, živeli od legend, bojev in pesmi, in kjer se tudi danes igrajo napol nagi paglavci v valovih in mivki prav tako, kakor se je pred dobrimi dvesto leti tod mali René. Samo tu, v St. Malóju, se je že kot deček naučil, da moraš spet in spet zidati nove gradove, ker se ti stari podirajo spet in spet. Da so burje in viharji sol življenja, saj so že ob njegovem rojstvu v tisti lepi beli patricijski hiši blizu obale valovi tako hrumeli v burji, da je njihovo bučanje z napovedjo enakonočja preglašalo njegovo vekanje...

Ti valovi – »zazibalke Renéjeve zibeli«...

Ti divji valovi z največjo plimo in najnižjo oseko – njegovo »krvno sorodstvo in podoba njegove usode«...

To morsko prostranstvo, ki se je oziral po njem »s sinovsko ljubeznijo«...

Ocean, ki ga je »vsega preplul že v mladosti, tako da mu je bila vsaka nevarnost v veseje«...

To večno morje, burje, viharji – njegova večna, najgloblje zasidrana domovina...

In njegov grob, ki si ga je sam izbral, sam samcat na otočku Grand Bé nad neskončno morsko planjavo oceana pri St. Malóju, da posluša le večno hrumenje burij in valov na skalnati čeri z granitnim križem brez imena.

Njegov profil, slovesno izdolben v skalo od nenehno bučečih valov, pa nam govori mogočno kakor ocean, na katerega zre z višine svojega, do konca umetnosti zapisanega življenja:

»GOSPODJE, NA VRSTI STE VI«.

DJURDJA FLERÈ

Mednarodno srečanje prevajalcev v Tetovu

Vse kot po navadi, le malo bolj skromno

V Tetovu je Zveza književnih prevajalcev Makedonije pripravila mednarodno srečanje književnih prevajalcev. Udeležilo se ga je skoraj sto prevajalcev iz dvanajstih držav. Podelili so vrsto nagrad. Najvišje priznanje je dobil poglavar makedonske pravoslavne cerkve gospod Gavril.

Že leta neposredno za struškimi večeri poezije prireja Zveza književnih prevajalcev Makedonije svoja tradicionalna srečanja. Letos, 28. in 29. avgusta je bilo že devetnajsto. Potekalo je po že ustaljenem redu. Prvi dan so najprej v domu kulture v Tetovu odprli razstavo, ki naj pokaže dosežke prevajalske dejavnosti v makedonščino in iz nje v minulem letu. Nato se je pričel simpozij. Popoldan je bil miting prevedene književnosti. Drugi dan so na Popovi Šapki, v enem izmed hotelov tega znanega zimskošportnega središča na Šari, nadaljevali z delom simpozija. Predno so se razšli, so udeleženci obiskali še vas Lešok, kjer je samostan, v katerem je živel in bil pokopan Kiril Pejčinović, eden prvih makedonskih pisateljev in prevajalec, ki ga imajo makedonski prevajalci za neke vrste zaščitnika. Vse je torej potekalo tako kot že leta. Novega je bilo le malo.

Vsaj na videz je bila nova osnovna tema simpozija: Prevod – ustvarjanja plus. Tak naslov je dal možnost vsem da govorijo o vsem. Prvega dne je to možnost izrabilo pet, drugega pa še sedem udeležencev. Nastop na simpoziju je namreč praktično dolžnost vsakega udeleženca, ki je gost srečanj. Prav to in pa nedoločenost same teme je bil razlog za neizenačeno kakovost prebranih referatov. Še bolj pa za njihovo vsebino. Bilo so to od dobrih želja za uspeh v delu in zahval za povabilo na udeležbo na simpoziju, do splošnih informacij o prevajalstvu v posameznih državah in od eseističnih razmišljanj o tem ali je mogoče, da je prevod boljši od izvirnika, do tega, kako je treba pri prevajanju biti tudi pogumen in se lotevati prevajanja besedil, ki trenutno niso v milosti oblasti ter kje je meja med prevodom in prirejanjem. Taka pestrost je dala možnost za živahno razpravo, ki je prvega dne trajala več kot eno uro, drugega pa le nekaj manj. Pravih sklepov pa ni bilo.

Nova so bila letos imena nagrajenih. Na srečanjih vsako leto podelijo vrsto nagrad. Omenimo samo najznačilnejše, saj je teh nagrad malo morje. Najvišjo, imenovano po Kirilu Pejčinoviću, je za življenjsko delo dobil poglavar makedonske avtokefalne pravoslavne cerkve patriarh Gavril. Javnost ga bolj pozna po njegovem posvetnem imenu Georgi Milošev. Patriarh je postal šele pred kratkim. Znani so njegovi prevodi iz nemščine. Prav te dni je v Londonu pri Biblijski družbi objavljen celotni prevod Svetega pisma v makedonščino, ki je delo gospoda Gavrila.

Za najboljši prevod iz makedonščine je dobil nagrado Ion Milos, ki je v švedščino prevedel roman Božina Pavlovskega West-Aust. Kot zanimivost: eno od nagrad je dobila tudi Kleopatra Filipova, žena letošnjega dobitnika zlatega venca Struških večerov poezije J. J. Padróna za prevod antologije makedonske poezije, ki je izšla v Madridu.

Novi so bili tudi udeleženci mitinga prevajalske dejavnosti. To je neke vrste literarni večer, na katerem pesniki prebirajo svoje pesmi, igralec pa jih interpretira v makedonskem prevodu, ali pa prevajalci prebirajo svoje nove prevode. Večer praviloma prične nagrajenec Struških večerov.

To je letos bil J. J. Padrón. Sicer je nastopilo kakih dvajset pesnikov in prevajalcev. Posebno toplo so pozdravili oba udeleženca iz Albanije.

Sicer je bilo vse tradicionalno, le nekoliko bolj skromno. Predvsem je bilo manj udeležencev. Tako domačih kot tujih. Bili so gostje iz Albanije, Argentine, Avstralije, Belgije, Češke, Francije, Kube, Romunije, Sovjetske zveze, Švedske in Turčije, ni pa bilo nikogar iz Poljske, Nemčije, Amerike, Anglije, dežel iz katerih je svoje čase prihajalo tudi zelo veliko udeležencev. Tudi udeležba iz Jugoslavije je bila skromna. Ni bilo nikogar iz Beograda. Srbijo je zastopala skupina iz Niša. Ni prišel nihče iz Hrvatske, Bosne in Hercegovine. Tudi s Kosova ni bilo nikogar, čeprav so svoje čase prav zaradi bližine odtod udeleženci radi prihajali. Z eno besedo, bilo je kot nekoč, le da pomanjšano. Organizatorji, Zveza makedonskih književnih prevajalcev, pravijo, da je osnovni razlog za to pomanjkanje denarja. Verjetno bo treba vzroke iskati tudi drugje. Med drugim tudi preživeti obliki podobnih srečanj. Upajmo, da bo naslednje srečanje, ki bo jubilejno, dvajseto, boljše. Dela so se že lotili. V načrtu imajo nekaj idej, ki naj poživijo ta že malo okostenela srečanja.

MATEJ RODE

Periodika

GEA, september 1990

Že pozno spomladi napovedana GEA, poljudno-znanstveni mesečnik za vse tiste, ki jih zanima odkrivanje neznanega in znanega sveta, je s svojo prvo številko že potrdila upravičenost izhajanja in potešila marsikateri dvom, ki se je v mislih bralcev pojavil ob prenehanju izhajanja revije Pionir.

Šestnajst barvnih strani več, nekoliko spremenjen koncept revije in uredniška zagnanost ponuditi bralcem še več in še boljše se tako potrjuje v kvalitetni vsebinski raznolikosti tiste narave, ki ji radi pripisujemo poljudnost – skratka, gre za začetek izhajanja revije za vse generacije.

Živa Brecelj v prvi številki predstavlja Kornate kot jadranske otoške bisere, Lučka Kajfež-Bogataj pa poskuša odgovoriti na vprašanje, ali se klima spreminja ali jo spreminjamo. O veličastnosti piramid in njihovih gradenjah piše Vid Gregorač, Marko Hren pa začenja novo serijo zapisov o nenasilju. Tudi Iztok Geister začenja novo serijo zapisov – tokrat o življenjskih okoljih, ki so nam povsem blizu, pa jih včasih niti opazimo ne. Tadej Braet nas vodi v svojem prispevku v svet železnic, ki jih vlečejo lokomotive mallet, Borut Telban pa nam predstavlja najglobjo reko sveta – Sepik. O kulturnih rastlinah iz svetopisemske dežele govori prispevek Marjetke Krese-Baskar, medtem ko o najstarejšem zidu pri nas (Rimski zid na Mirju v Ljubljani) in o Janezu V. Valvasorju piše Davorin Vuga. V več nadaljevanjih bomo v Gei spoznavali poblize tudi naše zobe; prispevke o tem je pripravila Marija Strmšnik-Cestnik. O balonarstvu, športu ognja in vetra piše Tomaž Bukovec, Milica Kač pa je priredila zanimiv prispevek o gorivu s polj. Damjan J. Ovsec v temi o sporočilih preteklosti piše o severnoameriških Indijancih, serijo iz kitajske zgodovine pa začenja prispevek o Huatouju, čudodelnem kitajskem zdravniku.

Vsebino prve Gee dopolnjujejo še kratki prispevki z različnih področij poljudne znanosti pod skupnima naslovoma Od tu in tam ter O tem in onem.

Vsebinsko ogrodje revije GEA je seveda nadaljevanje Pionirjeve tradicije, ki pa jo že v prvi številki bogati veliko novega. Z GEO bomo torej lahko še naprej odkrivali znani in neznani svet. Več bralcev Gee tako pomeni več novih odkritij.

B. B.

Proteus 1

Prvo številko 53. letnika, te nadvse zanimive in pestre naravoslovne revije, smo dobili na mizo ob začetku novega šolskega leta. V prvem prispevku nas Matija Gogala z besedo in bogatimi barvnimi fotografijami seznani s paličnjaki v insektariju. Paličnjaki in živi listi so nam poznani iz zooloških knjig, ki jih navajajo kot lepe primere prikrivalnih barv in oblik živali. Mnogi med njimi so tudi priljubljene domače živali, srečujemo pa jih tudi kot poskusne žuželke šolskih in visokošolskih laboratorijskih gojilnic. Edvard Kobal in Boštjan Lanišnik nadaljujeta s prispevki o betalaktamskih antibiotikih. Prva dva sta bila objavljena v lanskem letniku, v tej številki pa nas popeljeta od cefalosporina C do četrte generacije cefalosporinov.

Kaj se dogaja s spermijskimi mitohondriji po vstopu v jajčno celico, nam razloži Margit Podvornik-Alhady. Poskuša nazorno pojasniti, kako pride do dedovanja mitohondrijske DNA le po materi. Iztok Škornik v svojem prispevku Škocjanski zatok – življenje in smrt nekega zaliva, ki ga je bogato opremil z barvnimi posnetki, govori o usodi tega močvirja v neposredni bližini Kopra. Ostanek še pred nekaj leti pomembnega prebivališča ptičev, je danes le še sramota mesta Koper.

Kitajsko kraško podzemeljsko jezero Zmajev dvorec si ogledamo skupaj z Mei Zhengxingom. Jezero so odkrili pred nedavnim in je dolgo 4,5 km. Ivo Štrucl nam z besedo in sliko predstavlja zanimivosti z znanstveno raziskovalne odprave na Tihem oceanu. Opisuje zanimivosti s 16 km dolgega dela centralnega jarka Vzhodnega tihooceanskega grebena, kjer so 2800 m globoko veliki izlivi bazaltne lave in vroči hidrotermalni vrelci. Hubert Pehani v članku Protismiselna RNA in DNA opisuje novo tehniko v genetskih raziskavah, ki uporabljajo za orodje protismiselne (antisense) nukleinske kisline. Ta tehnika obeta celo možnosti za zdravljenje nekaterih bolezni.

Kot smo že navajeni, so bogato založene tudi stalne rubrike: Kratke vesti (Savo Lapanje: Ponovno o aspartamu; Hubert Pehani: Preprečevanje rojstev otrok z dedno boleznijo; Janez Strnad: O pulzarju v Supernovi 1987 A; Hubert Pehani: Zakaj mravlje ne oprašujejo rastlin; Nikolaj Pečenko: Novo upanje za javanske nosoroge), Pisma bralcev (Dušan Novak: Kdo skrbi za Rakov Škocjan), Za bistre glave, Odmevi (Iztok Geister: Hrastov list – Besedilo za film ob petstoletnici hrastovelj-skih fresk), Nove knjige (ocene podajajo: Stane Peterlin, Marko Aljančič in Nada Praprotnik), Mladi naravoslovec ter Naše nebo (Samo Stopar; Fotografska opazovanja odprtih zvezdnih kopic; Bogdan Kilar: Nebo v septembru in oktobru 1990).

J. G.

Odsevanja 19

Ob koncu letošnjih počitnic se je po več kot enoletnem presledku pojavila nova številka Odsevanj, časopisa za leposlovje in kulturna vprašanja, ki ga skupaj s tamkajšnjo ZKO izdaja slovenjegraški literarni klub. S tem glasilom, ki izhaja v zadnjem času le enkrat letno, je žal natanko tako kot z drugim starim znancem: redkeje ga srečaš, bolj se ga razveseliš.

Uvod pripada Jožetu Humru, ki si je za sogovornika o našem odnosu do Franceta Prešerna domiselno in smiselno izbral kar našega pesniškega velikana samega. O domačem kulturnem dogajanju, ki mu je treba priznati pestrost in živahnost – skoraj že običajno za ta kraj, pišeta Tone Turičnik in Nado Vodopija – slednji zlasti o odmevnih slovenjegraških javnih kulturnih tribunah v zadnjem letu, prvi pa ob tisti splošno znani kulturi tokrat s posebnim posluhom seže v tehniško kulturo brezžičnih radijskih zvez kot njenem gotovo najobčutljivejšem področju.

Posebna stran je namenjena prejemnikom Bernekarjevih priznanj v letu 1990. Poglavitnega si je prislužil Jože Leskovar predvsem kot vztrajen pobudnik za določitev ustreznega mesta Hugu Wolfu v naši glasbeni in splošni kulturi, potrjenem s številnimi letošnjimi prireditvami od tistih v skladateljevi rojstni hiši do sklepnega koncerta samospevov v Cankarjevem domu.

O domači muzejski, galerijski in knjižnični dejavnosti poročajo Marjan Linasi (Koroški muzej), Janez Bogataj in Marko Košan (o mednarodni razstavi domače in umetne obrti ter o razstavah likovnih del F. Bertholda in I. Rabuzina) ter Marjana Vončina (ob 40-letnici občinske knjižnice Ksaverja Meška).

Glede na celoten obseg časopisa je literarni del vendar prevladujoč in torej skladen z osnovnim namenom glasila, kar velja zlasti za nevezano besedo, čeprav po številu sicer prevladuje pesništvo. Pesmi so prispevali Marjana Vončina, Smiljana Legradić, Milena Cigler, Anica Rader in Marjan Mauko. Prozni del uvaja Rok Arih, ki se ob svoji 70-letnici z nekaterimi utrinki pod naslovom Rotenturn spominja svoje mladosti v rodnem Slovenj Gradcu, kjer se je 30. 9. 1920 rodil kot Drago Druškovič, nadaljujejo pa ga T. Turičnik (Krik tihega minevanja), Jani Rifelj (Jata golobov) in Slavka Dragolič (Punčka s kanglo).

V Slovenj Gradcu doma je bil v sicer nemški hotelirski družini tudi Ernest Goll (1887-1912), tankočutni lirični pesnik, omenjan celo v srednješolskih avstrijskih učbenikih. Na kratko se ga spominja Vinko Ošlak, ki tu objavlja še prevode štirih Gollovih pesmi.

O knjižni beri, bolj ali manj vezani na Koroško oziroma Slovenj Gradec najprej piše Andrej Makuc o Frču v Frčiloniji Mire Cajnko in Poteh Jožeta Zlatarja. Franček Lasbaher predstavlja štiri takšne novosti: Antifašistično in narodnoosvobodilno gibanje slovenske mladine na Koroškem Marjana Linasija (PK LJ 1990), Vse visi na popkovini – spomini slovenjegraške babice Marije Ovčarjeve (ZO MB 1990), Hugo Wolf Andreasa Dorschla (Drava Celovec 1990) – gre za prvo knjigo o njem v slovenščini – ter Zbornik ob (lanski) 70-letnici Planinskega društva Slovenj Gradec.

Zares škoda bi bila, če ne bi omenili še lepe likovne opreme s kar številnimi posnetki gvašev Benjamina Kumpreja in spremno besedo Silve Sešel ter Milene Zlatar.

F. L.

Poskusna številka Separatio

»Evidentno in v času in prostoru prisotno je dejstvo, da pomurski razumniški potencial nenehno izraža nezadovoljstvo s kakovostjo kulturnega in javnega življenja v regiji. Prav tako zbuja skrb upadanje kakovosti in celo količine duhovnega samopremisleka ter znanstvene obdelave, pa naj bo to v umetnosti, zgodovini, sociologiji, ekonomiji itn. Premislek o možnih načinih reševanja te problematike skoraj praviloma opozarja na možnost ustanovitve kulturološke revije, ki bi ponudila prostor in ozračje za premik iz brezzračnega prostora.« To pobudo lahko preberemo v poskusni številki revije za kulturo Separatio, ki jo nekateri pomurski intelektualci te dni razpošiljajo tudi kot ponovni poziv k resnejši obravnavi možnosti za stalno izhajanje revije.

Za pokušino sta na prvem mestu objavljeni fotografija in pesem Jožeta Olaja. Franci Just nam ponuja kratek sprehod skozi zgodovino kulturološkega revijalnega in zborniškega tiska v Prekmurju. Andrea Zemljič iz Avstrije, Zdenko Huzjan iz Ljubljane, Štefan Smej iz Sobote, Jože Zohar iz Avstralije, dr. Anton Trstenjak iz Ljubljane, Ferdo Godina iz Ljubljane, Wilhelm Heiliger iz ZDA, Lojze Logar, Mihael Kuzmič iz Ljubljane in dr. Frank F. Bukvič iz ZDA pa Edvard Mihalič in Milivoj M. Roš med drugim obširneje odgovarjajo na vprašanji: Kaj trenutno ustvarjate, oziroma čemu namenjate največ svoje ustvarjalne energije? in Kaj v kulturnem življenju Pomurja posebej pogrešate?

Štefan Smej piše o prekmurstvu kot srednjeevropejstvu. S poezijo revijo opazneje zaznamuje tudi Milan Vincetič, sicer pa so ob verzih podpisani še, denimo: Franc Rajnar, Robert Titan–Felix, Lajos Bence, Andrej Kuhar, Josef Hajdinjak, Edvard Mihalič, ob čemer revijo skleneta še celostranska pesem in fotografija Aleksandre Kovač.

Poleg krajših proznih prispevkov lahko med obširnejšimi besedili preberemo še daljši zapis, ki ga je Branko Žunec posvetil Ladislavu Lenčku, Franci Just se posveča motivu zemlje v medvojnem pesništvu Edvarda Kocbeka in Naceta Kranjca–Pajlina. Vladimir P. Štefanec se predstavlja z odlomkom iz romana, naslovljenim Morje novih obal, Janez Balažic je pripraval Doneske k razpravam o sodobni likovni umetnosti, iz madžarske književnosti pa je ponujen v branje István Örkény.

Fotografski del revije je namenjen graščinam in dvorcem, likovno pa je revijo najmočneje obogatil Endre Gönter.

M.N.K.

Knjige v tisku

Pripravlja Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani

PEZDIRC, Zmago
Vladarji in predsedniki evropskih držav / Zmago Pezdirc, Matjaž Anžur. –. Ljubljana: Valuk, 1990

MARJANOVIČ-Umek, Ljubica
Mišljenje in govor predšolskega otroka / Ljubica Marjanovič-Umek; [risbe Jure Brglez], – [1. natis], – Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1990

ROZMAN, Smiljan
Tisoč drobnih skrbi / Smiljan Rozman: [spremna beseda Matjaž Kmecl], – Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1990
EVALVACIJA programa življenja in dela osnovne šole / [pripravili pedagoški svetovalci Zavoda Republike Slovenije za šolstvo; uredil Tine Logar], – [1. izd.]. – Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1990

JERIČ, Rihard
Hrček in morski prašiček / Rihard Jerič, Zlatko Golob: [uredil Ladislav Šiket; risbe Miroslav Hajnc; fotografija Dragiša Modrinjak, Zlatko Golob]. – Ljubljana: Pegaz, 1990. – (Zbirka Zoo)

ENCI benci na kamenci: slovensko otroško izročilo / [zbral in uredil] Roman Gašperin; [ilustriral] Zvonko Čoh. – [1. natis], – Lesce: Osnovna šola F. S. Finžgarja, 1990

ELSNER Grošelj, Marko
Memento mori / Marko Elsner Grošelj. – Mojstrana: samozal., 1990
ZNANSTVENO srečanje Ob tisočletnici pokristjanjenja Rusije (1988: Ljubljana)
Zbornik prispevkov / Znanstveno srečanje Ob tisočletnici pokristjanjenja Rusije, [Ljubljana, 16. decembra 1988]; [zbrala in uredila Aleksandra Dergenc, pomaggala Vanda Babič, Jože Sever]. – Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1990

KOVAČ, Jure
Organizacija, vodenje in kadri; priročnik za oblikovanje učinkovite organizacije podjetja: izbrana poglavja / Jure Kovač, Miran Tivadar. – [1. izd.]. – Ljubljana: samozal., 1990

BURNIE, David
Kako delujejo stroji / David Burnie; [prevedel Ferdinand Trenc], – Ljubljana: Domus, 1990. – (Zbirka Okno v svet)
Prevod dela: Machines and how they work

PARKER, Steve
Letenje / napisal Steve Parker: ilustriral Luciano Corbella; [prevedel Iztok Ilich]. – Ljubljana: Domus, 1990, – (Zbirka Okno v svet)
Prevod dela: Flight and flying machines

VALJAVEC, Matija
Pastir / Matija Valjavec; ilustrirala Marlenka Stupica; [besedilo priredil Severin Šali]. – [3. natis]. – Ljubljana: Mladinska knjiga, 1990. – (Velike Slikanice)

ZUPANČIČ, Metka
Vodnik zdrave prehrane / Metka Zupančič v sodelovanju z Marjanom Simčičem; [fotografije Miha Škerlep; stilizacija fotografij Jaka Fërst in Metoda Uršič: risbe Jelka Reichman; izbor receptov Metka Zupančič, Edvina Novak in Marjan Simčič]. – Ljubljana: Domus, 1990

FATUR, Silvo
Brvi, ne mostovi / Silvo Fatur. – [1. natis]. – Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1990

GOLOB, Berta
Kako visoko je nebo / Berta Golob ; [ilustrirala Jelka Reichman]. – Celje : Mohorjeva družba, 1990
244.886.3(02.053.2)-94

MUNDA, Mirko
V imenu ljudstva : tragične usode in stiske ljudi ob povojnih nacionalizacijah in zaplembah premoženja v Sloveniji / Mirko Munda. – Maribor : Lectura, 1990
347.234.1(497.12)»1945/197«
332.26.025.87(497.12)»1945/197«

SLOVENSKE igre in scenariji. – V Ljubljani : Slovenski gledališki in filmski muzej, 1988
3 : Filmski scenariji / [gradivo je zbrala in pripravila Lilijana Nedič]. – 1990

NAJSVETLEJŠA TOČKA VAŠE KUHINJE

Zagrebški jesenski velesejem,
HALA VI,
Galerija • razstavni prostor 6

Želite levi ali desni pomivalnik? Vsadno ali nasadno pomivalno korito? Odcejalno korito ali samo odcejalno površino? Ali pa kar dva odcejalnika? Sifon s priključkom za pomivalni stroj? Naši POMIVALNIKI so vam na voljo v 21-tih osnovnih izvedbah. Za izvedbe po posebnih željah (večja iztočna odprtina sifona, velikost posode, pomožni pretok, izvedba zidnega robu itd.) pa se lahko skupno pogovorimo in dogovorimo.

GASTRO PROGRAM: sistem opreme za razdeljevanje in gretje hrane smo razvili za naše tuje in domače naročnike. Primeren je za opremo večjih kuhinj in obratov družbene prehrane.

VIKEND PLOŠČE so namenjene pripravljanju hrane v manjših improviziranih kuhinjah. Priporočamo jih vikendašem, prikoličarjem in sploh ljubiteljem narave.

LOŽ – EVROPSKA KAKOVOST PRI VAS DOMA

KOVINOPLASTIKA LOŽ

KOVINOPLASTIKA LOŽ
Industrija kovinskih in plastičnih izdelkov
STARI TRG PRI LOŽU, SLOVENIJA

CAMEL TROPHY '91
1000 MILJ PUSTOLOVŠČINE

CAMEL TROPHY '91 – 1000 MILJ PUSTOLOVŠČINE

ZA LETO 1991 IŠČEMO POGUMNE VOZNIKE – AMATERJE, KI BODO PREDSTAVLJALI JUGOSLAVIJO NA DVANAJSTEM TEKMOVANJU ZA CAMEL TROPHY.

Leta 1989 je jugoslovanska ekipa na območju **AMAZONKE** osvojila 13. mesto, 1990. leta na **BAJKALU** 6. mesto, za leto 1991 pa iščemo **EKIPO, KI BO OSVOJILA CAMEL TROPHY.**

Sprejmite izziv in prijavite se za CAMEL TROPHY 1991.
Pričakujemo dobre voznike – amaterje, ki bodo s svojim znanjem in iznajdljivostjo premagali vse izzive, ki jih prinaša najtežje tekmovanje v terenski vožnji.

Zahtevamo odlično telesno pripravljenost za nepredvidljive vremenske razmere in nepričakovane prepreke za pustolovščino skozi neprehodne terene.

Če imate smisel za tekmovanje v skupini, se prijavite; **CAMEL TROPHY** namreč ni tekmovanje posameznikov.

Omogočamo vam, da boste prav Vi izbrani med več tisoči sposobnih kandidatov, morda bo prav Vam zaupana čast, da boste branili jugoslovanske barve. In končno priložnost za nepozabno, vznemirljivo, zadnjo resnično pustolovščino našega časa.

IN KAKO BOSTE SODELOVALI? Za začetek pošljite izpoljen kupon. Če izpolnjujete zahtevane pogoje (ste starejši kot 20 let in voznik – amater), Vam bomo poslali podrobnejši vprašalnik, na podlagi katerega bomo izbirali primerne kandidate. Vse stroške v zvezi z natečajem, treningom in samim tekmovanjem plača organizator.
Pošljite kupon, tako boste storili že prvi korak k nedoživeti pustolovščini Vašega življenja.

IZPOLNJENI VPRAŠALNIK POŠLJITE DO 14. 10. 1990 NA NASLOV: CAMEL TROPHY, P. P. 99, 41001 **ZAGREB**

CAMEL TROPHY '91

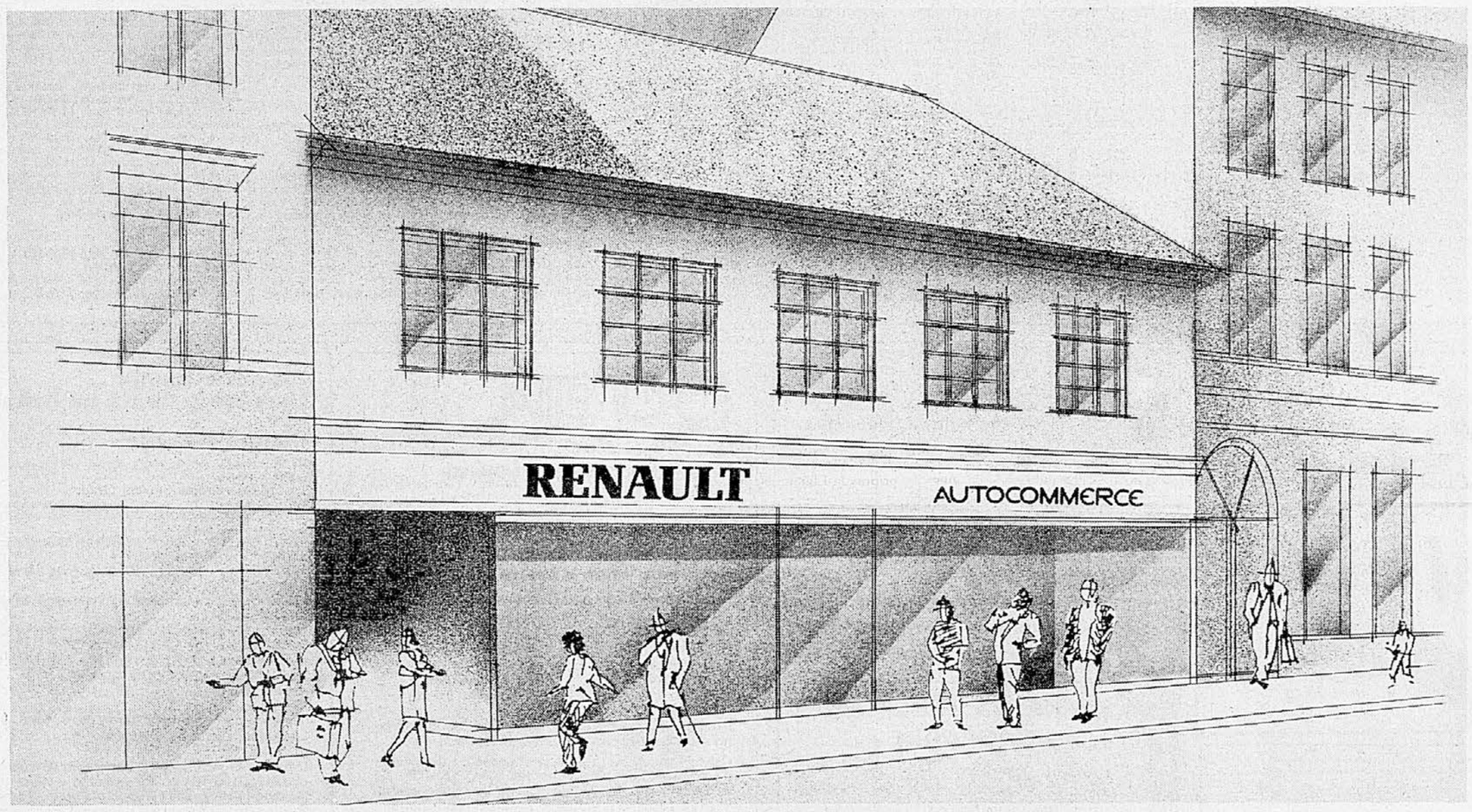
IME IN PRIIMEK _____

NASLOV _____

KRAJ _____

Iskrene čestitke našemu poslovnemu partnerju, podjetju

AUTOCOMMERCE

Danes odpira Autocommerce nov, sodoben prodajni salon na Gosposvetski 3, v Ljubljani. V njem bodo razstavljena vozila RENAULT in prepričani smo, da se boste v njem vi, naši kupci, prijetno počutili. Ob tej priložnosti iskreno čestitamo našemu poslovnemu partnerju,podjetju Autocommerce, ter mu želimo mnogo poslovnih uspehov.

IMV Revoz

RENAULT
Avto življenja

TELEVIZIJA

TV SLOVENIJA I

8.35 – 12.00 in 14.30 – 015 TELETEKST TV SLOVENIJA
8.50 VIDEO STRANI
9.00 TV MOZAIK
GRIZLI ADAMS
9.20 ŠOLSKA TV:
OTROK IN ŠOLA: Nekatere je strah, 3/4
9.50 KRUH SKOZI STOLETJA: KDOR IMA KRUH, JE ZMAGOVALEC, 3/5
10.25 MUZZY, angleščina za najmlajše, 1/20
10.35 MOSTOVI, ponovitev
11.05 ZAKON V LOS ANGELESU
11.50 VIDEO STRANI
14.45 VIDEO STRANI
14.55 TV MOZAIK:
MOSTOVI, ponovitev
15.25 ŽARIŠČE, ponovitev
15.55 SOVA, ponovitev,
LJUBEZEN PA TAKA
16.55 POSLOVNE INFORMACIJE
17.00 TV DNEVNIK 1
17.05 TV MOZAK: ŠOLSKA TV, ponovitev
OTROK IN ŠOLA: NEKATERE JE STRAH, 3/4
17.35 KRUH SKOZI STOLETJA: KDOR IMA KRUH, JE ZMAGOVALEC, 3/5
18.05 MUZZY, angleščina za najmlajše, 1/20
18.20 PROMETNA VARNOST
18.40 ČUDEŽNA LETA
19.05 RISANKA
19.15 TV OKNO
19.30 TV DNEVNIK 2
19.55 VREME
20.05 O. OSETINSKI – L. NEHOROŠEV:
MIHAJLO LOMONOSOV
21.25 TEDNIK
22.30 TV DNEVNIK 3, VREME
22.50 SOVA:
VSE RAZEN LJUBEZNI
LJUBEZEN PA TAKA
0.05 VIDEO STRANI

TV SLOVENIJA II

17.30 REGIONALNI PROGRAMI TV SLOVENIJA
STUDIO LJUBLJANA
19.00 'ALO, 'ALO, angleška nanizanka
19.30 TV DNEVNIK
20.00 ŽARIŠČE
20.30 SLOVENIJA, dokumentarna oddaja, Počitnice 1/6
20.55 MALI KONCERT NAGRAJENCEV 19. TEKMOVANJA UČENCEV IN ŠTUDENTOV GLASBE SLOVENIJE: I. Vodišek in G. Traven – violina, M. Hudnik – violončelo, J. Barbič – klavir
21.05 AFERA PRISLUŠKOVANJA, dokumentarna oddaja tv Sarajevo, 3/6
21.35 VEČERNI GOST: DRAGO HABJAN
22.05 VIDEOGODBA
22.50 NOGOMET (mladi do 18 let): SZ – Jugoslavija, reportaža
23.20 GOLI Z EVROPSKIH NOGOMETNIH IGRIŠČ, oddaja tv Beograd (do 23.50)
USNI PRENOSI

HRVAŠKA TV I

9.15 POROČILA
9.20 TV KOLEDAR
9.30 SMOGOVCI, nadaljevanka za otroke
10.00 ŠOLSKI PROGRAM
Pesmi in zgodbe za vas; Dan na pašniku; Kemija in njena uporaba; Priče preteklosti; Razvoj iz jajca; Nemščina – Alles Gute, 1. lekcija
12.00 POROČILA
12.10 SPLIT 90: VICE VUKOV, posnetek koncerta
13.05 PAPIRNATA POROKA, kanadski film
14.45 POROČILA
14.50 PROGRAM PLUS, Ponovitev
17.00 POROČILA
17.10 TV KOLEDAR
17.20 DRUŽINSKI MAGAZIN, Izobraževalna oddaja
17.50 SMOGOVCI, nadaljevanka za otroke
18.20 ŠTEVILKE IN ČRKE
18.40 RISANKA
18.45 EKOLOŠKA PATROLA, dokumentarna oddaja
19.15 ENERGIJA, EKOLOGIJA, EKONOMIJA
19.30 TV DNEVNIK 2
20.00 SPEKTER, politični magazin
21.05 ERIKINI PODVIGI
21.55 TV DNEVNIK 3
22.15 POROČILA V ANGLEŠČINI
22.20 PROGRAM PLUS
ALF, POPOTOVANJE PO AMERIŠKEM ZAHODU, potopis, INŠPEKTOR MORSE, PORTRETI: CHARLES DE GAULLE
0.30 POROČILA

HRVAŠKA TV II

18.00 TEST
18.15 POROČILA
18.20 TV KOLEDAR
18.30 HRVAŠKA V SLIKI IN BESEDI
19.30 DNEVNIK
20.00 NOVINAR
21.30 POROČILA
21.35 MALJEVIĆ, kratki film
21.45 KASSAV V PARIZU

KOPER

13.00 NOGOMET: SREDIN NOGOMETNI PREGLED
14.00 NOGOMET, Evr. pokal: KAISERLAUTERN – SAMPDORIA
15.45 OB RINGU (ponovitev)
16.45 WRESTLING SPOTLIGHT
17.30 NOGOMET Evr. pokal: ZAGLEBIE LUBIN – BOLOGNA
19.00 ODPRTA MEJA
19.30 TVD STIČIŠČE
20.00 VSE O NOGOMETU
20.30 »VELIKI TENIS«
22.15 TV NOVICE
22.30 NOGOMET: EVROPSKI GOLI
23.30 OB RINGU
00.30 »VELIKI TENIS« (ponovitev)

AVSTRIJA I

9.00 POROČILA
in
TRI IZ OKREPČEVALNICE, ponovitev
9.30 ZEMLJA IN LJUDJE
10.00 ŠOLSKA TV
10.30 ČAKAMO V ASHIYI, ponovitev
12.10 POPAJ, risanka
12.15 KLUB ZA SENIORJE, ponovitev
13.00 POROČILA
13.10 MI, ponovitev
13.40 ZAČIMBE ŽIVLJENJA, Cimet
14.05 SKRINJA S STARO ŠARO, Larry in pionirji, burleska z Larryjem Semonom, ČB
14.20 OČARLJIVA JEANNIE, Dvojček redko pride sam
14.45 ANGEL NA ZEMLJI, serija
15.30 Otroški program:
15.35 PERRINE, Aurelie se izkaže, risana serija po romanu Brezdomci Hectorja Malota
16.00 AM, DAM, DES
16.30 USPEŠNICE IN NAPOTKI
16.55 MINI ČAS V SLIKI
17.05 ZLATI DEŽ, 2. del danske mladinske kriminalke
17.30 MINI LEKSIKON
17.55 OKOLI SVETA V 80 DNEH, risanka
18.00 MI
18.30 FALCON CREST, Prijatelji in ljubimci
19.30 ČAS V SLIKI 1
19.53 VREME
20.00 ŠPORT
20.15 VELIKA PRILOŽNOST, predstava z avstrijskim podmladkom
21.45 KULINARIKA
21.50 POGLEDI S STRANI
22.00 ODSLEJ, komedija Alana Ayckbourna
0.30 POROČILA
0.35 MANNIX, Je bil umor?
1.20 POROČILA

AVSTRIJA II

16.10 LEKSIKON UMETNIKOV, slikar Anton Lehmden
16.15 ŠPORT
NOGOMET – TEKME EVROPSKEGA POKALA, posnetek
17.15 OSVAJANJE NEBA, 2. del: Bombniki
18.30 TRI IZ OKREPČEVALNICE, Vse ima svojo ceno
18.30 WURLITZER
19.00 LOKALNI PROGRAM
19.30 ČAS V SLIKI 1
19.53 VREME
20.00 KULTURA
20.15 DOMAČE REPORTAŽE
21.00 Spektrum: MEJA SE IMENUJE DOMIŠLJIJA, Najboljše računalniške animacije s Prix Ars Electronica 90
22.00 ČAS V SLIKI 2
22.25 KLUB 2
POROČILA

RAI I

7.00 JUTRANJI PROGRAM
9.30 SANTA BARBARA, 282. del
10.00 LJUDJE HOČEJO ŽIVETI (Italijanski film, 1962); igrajo: Jacqueline Huet, Claudio Gora, John Justin
12.30 IZOBČENEC, Lov na zaklad – igrajo: Rod Taylor, William Lucking
13.00 TV DNEVNIK/TRI MINUTE O . . .
14.15 SVET KVARKA, iznajdljivost živali
15.00 PRIMISSIMA
15.30 BIG!
17.00 AVTOMOBILSKI SEJEM, iz Torina
17.55 DANES V PARLAMENTU
18.05 RIVA DEL GARDA
18.45 SANTA BARBARA, 283. del
19.40 ALMANAH
19.50 VREME
20.00 TV DNEVNIK
20.40 POZEJDONOVA PUSTOLOVŠČINA
(The Poseidon Adventure – ameriški film, 1972); režija: Ronald Neame; igrajo: Gene Hackman, Ernest Borgnine, Shelley Winters
22.35 TV DNEVNIK
22.45 SNEG V KOZARCU, 2., zadnji del TV filma po romanu Nerina Rossija; režija: Florestano Vancini; igrajo: Massimo Ghini, Anna Teresa
0.00 NOČNI TVD – DANES V PARLAMENTU
0.15 FILM

RAI II

7.00 Risanke: BIONIČNA DRUŽINA, TOM IN JERRY, PUNKY BREWSTER, ŽELEZNA ROKA, MR. MAGOO
8.05 LASSIE, Willy
9.25 Risanke: THUNDERCATS, BARBAPAPA
8.40 POROČIL SEM SE Z DRUŽINO, 12. del: Presenečenje
9.30 SAN PIETRO: STARA IN NOVA BAZILIKA, 1. del
10.00 SEM BEGUNEC
(I Am a Fugitive from a Chaing Gang – ameriški film, 1932); režija: Mervyn LeRoy; igrajo: Paul Muni, Glenda Farrell
11.55 CAPITOL, 380. del
13.00 OB TRINAJSTIH/GOSPODARSTVO
13.45 BEAUTIFUL, 104. del
14.30 POSTALI BODO SLAVNI, Zgubiti glavo
15.15 GHIBLI, radosti življenja
16.00 MR. BELVEDERE, serija
16.50 IZ PARLAMENTA
16.55 PAJDAŠA
(Italijanska komedija, 1955); igrajo: Aldo Fabrizzi, Peppino De Felippo
18.00 GOLF: PRVENSTVO ITALIJANSKIH PROFESIONALCEV
18.45 ULICE SAN FRANCISCA, Nepravična smrt
19.45 TV DNEVNIK
20.15 PASJI NOS, 1/3 del nadaljevanke po romanu Attillic Veraldija; režija: Pasquale Squitieri; igrajo: Yorgo Vayagis, Nigel Court, Nancy Brilli
22.00 NOCOJ
22.10 KOMU ZVONI, zabavna oddaja
23.10 ZALJUBLJENE ZVEZDE, Mačja ljubezen – Brigitte Bardot in Roger Vadim
0.10 NOČNI TVD
0.25 ŽENSKA
(La grande sauteralle – francoski film, 1966); režija: Georges Lautner; igrajo: Mireille Darc, Hardy Krüger

MADŽARSKA I

7.55 VIDEO STRANI
8.00 MAGAZIN, za menažerje
9.00 TV TELOVADBA, za upokojence
9.05 PRI NEUHAUSOVIH, nemška serija, 8. Iz malega raste veliko
9.35 ZMAJEVO SRCE, angleška dokumentarna serija, 3. Prehrana, ponovitev
10.25 HAYDN: MISA V C-DURU, koncert v Vatikanu v počastitev papeža Janeza Pavla II., posnetek
11.10 RAZGIBAVANJE, telovadba za invalide
11.20 VIDEO STRANI
15.25 VIDEO STRANI
15.35 PANONSKA KRONIKA, iz studia Pécs
15.45 VIJESTI, poročila v srbohrvaščini
15.50 ZA NAJSTNIKE
16.25 NAŠTEVANJE MESECEV
16.40 TRETJI KANAL, mesta, dežele – Stockholm
17.25 DRUŽINA, madžarski čb dokumentarni film
18.45 TELE-VIDEO
19.00 PUSTITE K MENI, o veri – za otroke
19.05 VEČERNA PRAVLJICA
19.15 ŽREBANJE LOTA
19.30 TV DNEVNIK
20.05 SOSEDJE, 89. poglavje TV romana
20.40 OZADJE VESTI, pogledi, mnenja o javnih zadevah
21.25 VIDEOKLIPI, po želji gledalcev
21.55 TELEŠPORT, mednarodni pokalni nogomet
22.45 BILANČA, četrt ure za gospodarstvo
23.00 TV DNEVNIK

MADŽARSKA II

17.00 TV 2 – Video strani – Reportaže – Vreme – Glasba – Telefonska igra
18.00 TELEŠPORT
18.25 ZA OTROKE, Ferdy, risanka
19.00 S KAMERO PO SVETU, Odkritelji našega stoletja, ameriški dokumentarni film
20.00 MOJSTRI ORODJA, angleški poljudnoznanstveni film
20.24 TV 2, vmes Pop glasba in Svet denarja
21.30 TV 2 – zaključek dnevne redakcije
22.15 IZDAJA, 1. del avstralskega TV filma
23.55 TV – 2

SATELITSKA TV

SUPER CHANNEL

7.00 Ob zori; 8.30 Mix; 16.00 Vroča linija; 17.00 V etru; 19.45 Nit časa; 20.00 Zastrupitev Ivy, am. film; 22.00 Poročila; 22.15 Ugrabitev Kari Swenson, film; 0.15 Poročila; 0.30 Modra noč; 1.30 Nit časa; 1.45 Pozni nočni mix

3SAT

14.30 La Cenerentola, film po operi G. Rossinija; 16.05 Kako lepa je glasba; 17.15 Pregled programa; 17.30 Skrinja presenečenj; 18.00 Šport; 19.00 Danes 3sat studio; 19.30 Primer za dva; 20.30 Planinske poti; 20.55 Znana neznana dežela; 21.00 Politični magazin; 21.45 Kultura, šport; 21.00 Čas v sliki 2; 22.25 Eden nosi breme drugega, film; 0.20 Novice

SAT 1

6.00 Dobro jutro; 8.35 Sosedi; 9.05 Carson in Carson; 10.05 Teleshop; 10.30 Nasvidenje do ponedeljka, film; 12.15 Kolo sreče; 13.00 TV borza; 14.05 Risanka; 14.40 Carson in Carson; 15.30 Zaljubljen v čarovnico; 16.05 Kadeče se pištole; 17.00 Poročila; 17.10 Sosedi; 17.45 Pregled programa; 17.50 Duke redko pride sam; 18.45 Poročila; 19.05 Kolo sreče; 19.50 Vreme, novice; 20.00 T. J. Hooker; 21.00 Zgodilo se je to poletje, angl. film; 22.55 Zakleti krog strahu; 0.00 Koncert; 0.30 Šepetanje na blazini; 0.45 Pregled programa

RTL PLUS

6.00 Halo, Evropa; 6.05 Bogati in lepi; 8.35 TV butik; 9.10 Springfieldova zgodba; 10.00 Novo v kinu; 10.50 Sterntaler; 10.05 TV butik; 11.30 Tvegano; 12.00 Cena je vroča; 12.30 Klasika opoldne; 13.00 Bogati in lepi; 13.25 Kalifornijski klan; 14.10 Springfieldova zgodba; 14.55 Bogataš in revež; 15.48 Neto; 16.00 Murphyjev zakon; 16.40 Tvegano; 17.10 Cena je vroča; 17.45 Sterntaler; 18.00 Kalifornijski klan; 18.45 Poročila; 19.10 Mož za šest milijonov dolarjev; 20.00 Howard – živalski junak, am. film; 22.00 10.000 km, am. film; 23.40 Nebeški psi z Boragore, tv film; 1.10 Mož za šest milijonov dolarjev; 1.55 Aerobika

TV 5

16.05 Poročila; 16.15 Današnji časi; 17.15 Pogled ženske; 18.00 Turizem; 18.30 Številke in črke; 19.00 Poročila; 19.15 Oddaja o kulturi; 20.00 Reportaža; 21.00 Poročila in vreme; 23.10 Kultura; 0.10 Sever – Jug; 0.40 Frankofonski kontinenti

RADIO

PRVI PROGRAM

(Krvavec stereo 91,8 MHz)
4.30 Jutranji program; 5.50 Rekreacija; 6.50 Dobro jutro, otroci; 8.05 Znanja široka cesta; 8.35 Mladina poje; 9.05 Glasbena matineja; 10.00 Dopoldanski dnevnik: Informacije, gospodarstvo, glasba; 11.05 Izbrali smo . . . Vodopivca, Griega in Enesca; 12.10 Pojemo in godemo; 12.30 Kmetijski nasveti; 12.40 Domača glasba; 13.00 Danes do 13.00; 13.30 Radio danes, radio jutri; 13.38 Do štirinajstih; 14.05 Oddaja o jeziku; 14.25 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti; 14.40 Radijski Merkurček; 15.00 Radio danes, radio jutri; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Od melodije do melodije; 17.00 Studio ob 17.00; 18.05 Minute z Big bandom RTV Ljubljana; 18.30 Zborovske pesmi iz različnih dežel; 19.00 Radijski dnevnik; 19.35 Lahko noč, otroci; 19.45 Z zabavnimi ansambli; 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov; 21.05 Literarni večer: Jugoslavija brez Jugoslovanov; 21.45 Lepe melodije; 22.00 Zrcalo dneva; 22.30 Večerna podoknica; 23.05 Literarni nokturno – Blaga Dimitrova: Pesmi; 23.15 Nočni program

DRUGI PROGRAM

(Krvavec stereo 98,9 MHz, Krim stereo 93,5 MHz)
5.30 Val 202 – jutro; 8.00 Val 202 – dopoldan; 13.00 Val 202 – popoldan; 13.00 Danes do 13.00-ih; 15.30 Dogodki in odmevi; 19.00 Radijski dnevnik; 19.30 Jazz na II. programu; 21.00 Zavrtite, uganite in se pogovorite (Radio Koper); 22.00 Zrcalo dneva; 22.20 Pesmi svobodnih oblik

TRETJI PROGRAM

(Krim stereo 96,5 MHz)
16.00 Dober dan; 16.05 Izvirniki in priredbe: F. Schubert, G. Betesini; 16.30 Znanja široka cesta; 17.00 Spoznavajmo glasbeno umetnost (R. Wagner, C. Saint-Saëns, A. Copland); 18.00 Poročila; 18.05 Zunanjepolitični feljton; 18.25 Komorni koncert: J. Ch. Pezel, D. Speer, T. Albinoni, F. Mendelssohn, E. Bozza; 19.30 Predstavitev večernega programa; 19.32 Slovenska in svetovna zborovska glasba: Na sporedu bodo zborovske skladbe Emila Adamiča, Toiva Kuule in Jana Sibeliusa; 20.00 Iz zelenega abonmaja Simfonikov RTV Slovenija v preteklih sezonah; 22.00 Ekonomska politika; 22.15 Glasbene miniature; 22.20 Žive misli; 22.40 Stoletje improvizirane glasbe; 23.50 Napoved sporeda za petek; 23.55 Lirični utrinek

RADIO GLAS LJUBLJANE

(Krim stereo 100,2 MHz, Grad stereo 102,4 MHz)
6.00 Dobro jutro; 6.15 Prve nočne novice; 7.15 Napoved dogodkov; 7.20 Naj naj; 7.30 Jutro je lahko tudi takšno; 8.15 Novice; 8.30 Kam danes v Ljubljani; 9.15 Novice; 10.25 Vaše mnenje; 11.00 Konec dopoldanskega vodenega programa; 11.15 Novice; 11.25 Naj naj pesem; 11.24 Power play; 12.00 RGL prenaša vesti iz Londona (BBC); 12.15 Predstavljamo vam gosta; 13.15 Novice; 13.30 EPP blok; 14.00 Pasji radio; 14.30 Glasbena oddaja; 15.15 RGL komentira in obvešča; 15.30 Naj naj; 15.35 Power play; 16.10 Spoznajmo se s CD; 16.30 Uganka; 19.15 Novice; 20.00 do 8.00 Glasba do jutra

RADIO KOPER

(SV 549 KHz, UKV 88,6-93,8-100,3-100,6-104,3-107,6 MHz)
6.00 Glasba za dobro jutro; 6.30 Jutranjik in cestne informacije; 7.00 Druga jutranja kronika; 7.30 Poročila in pregled tiska; 7.35 Kulturni servis; 8.00 Val 202; 13.00 Danes na valu Radia Koper; 13.15 Od enih do treh; 13.30 Dnevnik Radia Koper; 14.35 Pesem tedna; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Glasba po željah; 17.00 Črno na belem; 17.30 Primorski dnevnik (aktualna tema); 18.00 Mladim poslušalcem; 19.00 Radijski dnevnik

STIKOV ČASOPISNI KIOSK
Utrip današnjega tiska

Gospodarski vestnik

- Finančne čarovnije – insolventnost gospodarstva je vse večja in vedno bolj množična, izgube naraščajo, plače pa se povečujejo
- Davčni veter po zahodnem vzorcu. Sedanji sistem, ki bolj ali manj temelji na policijskih metodah represije, bo najbrž postavljen na glavo.
- Drugi krog pekla nelikvidnosti – SDK Jugoslavije načrtuje, da bodo prihodnji poboti še 27. oktobra, 24. novembra in 15. decembra.
- Intervju – Stane Gošte: »Domišljati si da lahko uspešno vodiš firmo brez tujega znanja, je nedopustna domišljavost!«
- Izgubljeno desetletje – razviti svet ni več pripravljen pomagati državam v razvoju brez zagotovil o učinkovitosti pomoči

GV: REVIJA ZA BISTVENO

Stop

Novi Stop posveča naslovnico in nekaj vsebine znamenitemu Alfu. – Seznanite se z igro Titanic, ki jo organizirata TV Slovenija in Stop. – Marilyn Monroe je živa! – Za Stopov magnetofon govori Janez Lombergar. – Vključite se v novo nagradno igro Stopa – čaka vas London! – **Stop, ogledalo medijev!**

V Stikov časopisni kiosk lahko oddate napoved po telefonu: (061) 329-559 ali telefaksu (061) 318-570 ali teleprinterju 31 633 in na naslov ČGP Delo Stik, Ljubljana, Titova 35. Kiosk je odprt vsak dan do 11. ure za objavo naslednjega dne.

NAŠE BOGATE REFERENCE VAM ZAGOTAVLJAJO URESNIČITEV VAŠIH ZAHTEV!

FRI

- Izdelava poslovno-tehničnih informacijskih sistemov, vodenje industrijskih procesov, povezava podatkov iz industrijskih procesov s poslovno-tehničnimi informacijskimi sistemi.
- Širok izbor računalniških poslovnih programov v single verzijah, mrežnih verzijah za DOS in UNIX. Vnos podatkov s palično (bar) kodo ter prenosom podatkov preko modemov.
- Računovodsko-finančni inženiring za novoustanovljena podjetja.
- Organizacija poslovanja
- Računalniško usposabljanje.

FRI – finančno računalniški inženiring, d.o.o.
61000 Ljubljana, Vodovodna 39
telefon: 061 345-178, 061 341-227

Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, Fakulteta za telesno kulturo, Ljubljana, Gortanova 22,
razpisuje prodajo za:

1. 5 toplovodnih kotlov na trdo gorivo TRIKA N-320, nizkotlačnik z močjo 320 KW, leto izdelave je 1987;
2. električno tovorno dvigalo za odvoz ogorkov nosilnosti 600 kg, s pripadajočo strojnico,
3. več kovinskih garderobnih omaric,
4. 8 Alu oken,
5. telefonsko centralo PABX 50.

Informacije po telefonu (061) 441-785 ali 448-148, int. 35.

6087

ORBITAL
Ljubljana, Drenikova 33

Delavski svet podjetja »Orbital«
razpisuje na podlagi 55. člena Statuta

javno licitacijo
za prodajo osnovnih sredstev

tiskarne s celotno opremo

Nepremičnine so na parceli št. 622/2, K. O. Stožice, Stoženska 100 a in obsegajo zgradba 71 m², lopa 33 m², garaža 48 m², gospodarsko poslopje 329 m² in dvorišče 383 m².

Izklicna cena za vse objekte in celotno opremo je 5.950.000,00. Licitacija bo v ponedeljek, 24. 9. 1990, ob 10. uri v upravnih prostorih Orbital, Drenikova 33, Ljubljana.
Prodaja bo potekala po klavzuli »videno-kupljeno«, brez možnosti poznejših reklamacij.

Ogled osnovnih sredstev je mogoče ob delavnikih po predhodnem dogovoru tel. (061) 551-292. Na licitaciji lahko sodelujejo pravne in fizične osebe, ki pred začetkom licitacije predložijo pri blagajni podjetja bariran ček v višini 10% od začetne cene.

Če kupec odstopi od nakupa, nima pravice do vračila varščine. Prometni davek in drugi stroški v ceno niso vključeni in jih plača kupec.

Kupnino je treba poravnati po dogovoru. Po sklepu delavskega sveta mora kupec zaposliti vse delavce, ki sedaj delajo v grafičnem sektorju.

6117

Kemofarmacija
Ljubljana, Cesta na Brdo 100
objavlja
javno licitacijo
ki bo v petek, 21. 9. 1990, ob 14. uri na dvorišču Kemofarmacije, Ljubljana, Cesta na Brdo 100.

Prodajali bomo naslednja sredstva:	izklicna cena din
viličar OM E 6 – nosilnost 600 kg, dvig 3,5 m	12.000,00
usmernik – westinghouse	1.000,00
viličar indos – nosilnost 600 kg, dvig 3,5 m	38.000,00
usmernik Iskra	1.000,00
viličar EV 818 balcan car – z vrtljivo glavo, nosilnost 1000 kg, dvig 5 m	45.000,00
usmernik Iskra	1.000,00
fotokopirni stroj canon NP 5000	1.000,00
klima omara LTH Tip-lko 850 Z	85.000,00
klima omara LTH Tip-lko 850 Z	85.000,00
počitniška prikolica adria, tip-450	13.000,00
dvokrilna vrata	1.000,00

Ogled blaga je mogoč 24. in 25. 9. od 8. do 10. ure v prostorih Kemofarmacije, Ljubljana, Cesta na Brdo 100.

Udeleženci morajo pred začetkom licitacije nakazati na žiro račun Kemofarmacije št. 50100-601-10329 varščino v višini 10% izklicne cene.
Na izlicitirani znesek kupec plača še prometni davek.
Prodaja bo potekala po načelu »videno kupljeno«.
Jamstva ni.

Kupec mora odpeljati kupljeno blago v 7 dneh po licitaciji, pred tem mora v celoti plačati kupnino in prometni davek, sicer vplačana varščina ostane prodajalcu.

Informacije lahko dobite po telefonu 268-145.

6083

JAVOR 35

JAVOR – Lesna industrija Pivka, poslovalnica Ljubljana, Celovška c. 268, Ljubljana

Cenjeni kupci, dobavitelji in poslovni partnerji

Obveščamo vas, da bomo imeli v dneh od 24. do 28. 9. 1990 inventuro, zato ne bomo izdajali blaga. Prosimo vas, da se oskrbite z razpoložljivim blagom do vključno 21. 9. 1990. Hkrati vas obveščamo, da bomo s 1. 10. 1990 poslovali z novim imenom Javor-Trgovina, trgovsko podjetje, d. o. o., Ljubljana

Delovni čas: salon pohištva – od 8. do 19. ure, ob sobotah od 8. do 12. ure; trgovina repromateriala – od 7. do 16. ure, ob sobotah od 8. do 12. ure.

6140

KAMACROWN
– NAGRAJUJE –
Z vplačili v avgustu in septembru za izdelke, ki jih ponujamo v tem oglasu, sodelujete v NAGRADNI IGRI v kateri podarimo
TELEVIZOR * GLASBENI STOLP * VIDEOPLAYER

TRENUTNO NAJUGODNEJŠE CENE

K 3208/50 vatov
GLASBENI STOLP S KOMPAKT DISKOM
SAMO 214 USD + carinski stroški
SKUPNO **okoli 4.250 din**
daljinsko upravljanje, stereo synthesizer, tuner, memoriranje 16 postaj, petpasovni equalizer, gramofon, dvojni kasetofon, kompakt disk-player, dve HI-FI zvočni skrinji

K 3213 /40 vatov/
samo 104 USD + carinski stroški
SKUPNO okoli **2.060 din**
stereo radio s 3 valovnimi dolžinami, petpasovni equalizer, gramofon, dvojni kasetofon, dve HI-FI zvočni skrinji

K 3206 (40 watov)
SAMO 135 USD + carinski stroški
SKUPNO okoli **2.690**
daljinsko upravljanje, stereo synthesizer, tuner, 3 valovne dolžine, PLL sistem memoriranja 16 postaj, petpasovni equalizer, digitalni display gramofon dvojni kasetofon, dve HI-FI zvočni skrinji

V DVEH OBROKIH

INTERKOMERC V SODELOVANJU Z JUGOŠPEDOM LJUBLJANA, Celovška 111 a, tel. 061/552-241; ZAGREB, Trg žrtava fašizma 14, tel. 041/419-472.

Radio Kranj v ustanavljanju

razpisuje
naslednja prosta dela in naloge:

1. vodja studijske tehnike
s končano visoko ali višjo stopnjo strokovne izobrazbe elektrotehniške usmeritve – šibki tok ali elektronike in najmanj dvema letoma delovnih izkušenj pri studijski tehniki.

2. novinarja
s končano visoko ali višjo stopnjo strokovne izobrazbe družboslovne usmeritve in vsaj dvema letoma novinarske prakse na radiu ter glasovno primernost oz. usposobljenost.

Oba delavca bosta delovno razmerje sklenila za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in dvomesečnim poskusnim delom.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejemamo do 30. septembra 1990 na naslov: Radio Kranj, Trg revolucije 1, 64000 Kranj.

6098-19

INGRAD

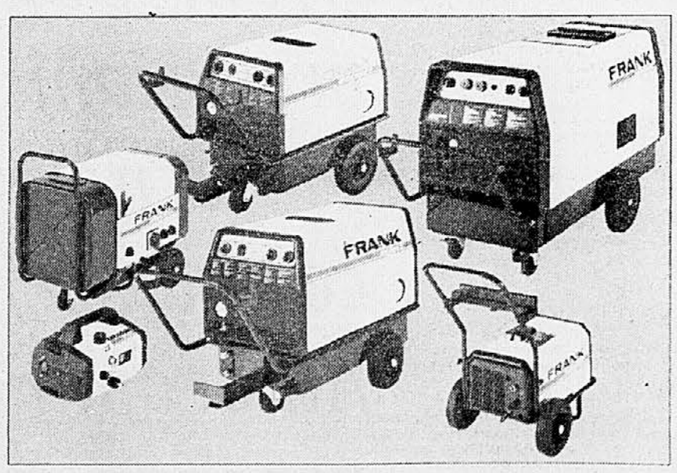
UGODEN NAKUP
V središču Klanjca

prenavljamo poslovno – stanovanjski objekt.
V obnovljenem objektu bodo v pritličju in nadstropju na voljo lokali od 30 do 83 m² neto površine, v nadstropju pa stanovanja, velika od 54 do 64 m² neto.
Cene prostorov so naslednje:
– lokali – 15.000,00 din m² neto površine
– stanovanja – 13.200,00 din m² netto površine
Vse informacije lahko dobite po telefonu.
– »INGRAD« Celje, PE »GRADBENIŠTVO« Rogaška Slatina, 063/811-721, dipl. inž. gr. J. Horvat
– SIZ SKD Klanjec, 049/50-324, I. Filko.

Dr. Grandel
Vene-Ton®

Za osebe, ki pri delu stojijo!
Za osebe s slabimi venami!
Za nosečnice in debele osebe!
Pri težkih, bolečih, utrujenih in oteklih nogah
VENE – TON rešuje probleme!
Rastlinski tonik s potrjenim zdravilnim delovanjem, brez recepta, z nasvetom farmacevta
– samo v lekarnah
VUPIK in **SynPharma** v sodelovanju

FRANK ZR NEMČIJA

VISOKOTLAČNI ČISTILCI VRHUNSKE KAKOVOSTI
35 različnih modelov, od 70–190 barov pritiska, na hladno in vročo vodo, nekateri modeli cenejši.
Za pranje: avtomobilov, tovornjakov, poljedelskih strojev, pročelij, dvorišč, bazenov, klavnic, kuhinj, proizvodnih prostorov, motorjev, hlevov-dezinfekcija, možnost peskanja (čiščenje rje in barv).

HERMES
Informacije:
HERMES Ljubljana, Moše Pijadejeva 27, Ljubljana,
tel. 061/314-958

20 × vespa
18 × AX
18 × BX

1. ŽREBANJE 7. 10. 90

Jesenski 3X3

Se vam zdi, da živite varno?

ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE

Če lahko mirnega srca obkrožite teh sedem točk, ste na dobri poti:

Vaša varnost so zavarovani **1** in prihranki pred inflacijo.

Vsako leto **2** se povečujejo.

Z vašim partnerjem zagotavljata varnost **3** življenskim si vzajemno skupnega življenja.

Ko se vam dobite dodatna miren začetek **4** rodi otrok, sredstva za novega življenja.

Zagotovili ste šolanje **5** sredstva za otrok.

Starost vas ne skrbi, da boste uživali varčevalne **6** ker že danes veste, sadove razumne odločitve.

Tudi, če bo šlo kaj narobe, prebrodili z **7** v življenju kdaj boste krizo manjšimi težavami.

Z izpolnitvijo zavarovalne police, Življenskega zavarovanja pri Zavarovalnici Triglav z enim podpisom lahko izpolnite vseh zgornjih sedem točk.

zavarovalnica triglav
KER ŽIVLJENJE POTREBUJE VARNOST

STUDIO NIT KOPER

MLADINSKA KNJIGA TRGOVINA NAGRAJUJE SVOJE KUPCE

V zadnjem žrebanju v knjigarnah in papirnicah MK se je sreča nasmehnila naslednjim kupcem:

KOLESA »SKATEBIKE« DOBIJO:

1. ŠTRBOJA UNA, Plešivčeva 31, 61000 Ljubljana
2. NOVAK JOŽICA, Dole 4, 61273 Dole pri Litiji
3. MARINA OCEPEK, C. zmage 24, 61420 Zagorje ob Savi
4. JAVOR BRIŠKI MARIJA, Podnart 44, 64244 Podnart
5. MLINARIČ SIMONA, Pekel 4, 62000 Maribor
6. GODINA MILENA, Smetanova 68, 62000 Maribor
7. TUŠ STOJAN, Ul. M. Pijade 24, 62000 Maribor
8. BUTOLEN ALEŠ, Brezovec 9, 63252 Rogatec
9. CEJ ALBERT, Gorenjskega odreda 16, 64000 Kranj
10. ROVAN PETRA, Šegova 90, 68000 Novo mesto
11. KOBILŠEK IVAN, Kandrše 17, 61252 Vače
12. CVETIČ SERGEJA, C. 9. avgusta 6, 61410 Zagorje ob Savi
13. KUTIN MATEJ, Trnovo ob Soči 59, 65222 Kobarid
14. KAUDIK MARTINA, Kavče 22 A, 63320 T. Velenje
15. BUNDALA LEVA, Dobrteša vas 164, 63311 Šempeter
16. MENCINGER BORUT, Mislinja 183, 62382 Mislinja
17. ŠILAK ANJA, Kajuhova 11, 62325 Kidričevo
18. SAJLER REBEKA, Podpeca 21, 62393 Črna

POTOVANJE V BENETKE ZA DVE OSEBI:

1. PRETNER MARKO, Mucherjeva 15, 61000 Ljubljana
2. PAVLIN VASJA, Prijateljev trg, 61310 Ribnica
3. LEVAR MATJAŽ, Grahovo 70, 61384 Grahovo
4. TATIČ MOJCA, Dolenjska c. 59, 61000 Ljubljana
5. KOKOT HELENA, Cesta proletarskih brigad 63, 62000 Maribor
6. KRAMBERGER BORIS, Koroška 79, 62000 Maribor
7. MEŽIČ ALOJZ, Irgoličeva 12, 62000 Maribor
8. BLAZINŠEK TINA, Skvarčeva 5, 63000 Celje
9. ZALOKAR ANDREJ, Ul. Toneta Dežmana 2, 64000 Kranj
10. UHERNIK MIRJANA, Leskovec 1, 68321 Brusnice
11. MOČNIK MILAN, Mala Lašna 2, 61225 Lukovica
12. ČIČ JOŽE, Loke 11, 61412 Kisovec
13. JARC MARICA, Šavlijeva 5, 65220 Tolmin
14. DAJČER TINA, Č. talcev 18, 63320 T. Velenje
15. GERČAR ALJOŠA, Dobraša vas 38, 63310 Petrovče
16. MORIC MATEJA, Legen 102, 62380 Sl. Gradec
17. SLAMERŠEK JOŽICA, Markovci 7, 62250 Ptuj
18. GOLOB ROBI, Podkraj 36, 62391 Prevalje

Imena dobitnikov slušalk z radiom in knjižnih nagrad boste zvedeli v poslovalnicah Mladinske knjige, kjer ste oddali izpolnjene kupone za žrebanje!

Hvala za zaupanje

mladinska knjiga trgovina p.o. ljubljana, titova 3

V 95. letu starosti nas je za vedno zapustila naša draga mama, stara mama, prababica in teta

IVANKA DOVČ

rojena MAZI

Od nje se bomo poslovili v petek, 21. septembra 1990, ob 13. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo žara v tretji mrliški vežici

Žalujoči: hčerka Vida in sin Janez z družinama ter drugo sorodstvo

Ljubljana, 19. septembra 1990

2637

Oj, Triglav, moj dom, kako si krasan,
kako me izvabljaš iz nizkih ravan . . .
(narodna)

Za vedno nas je zapustil

VINKO KRALJ

Šuštarjev Cene

Od njega se bomo poslovili v petek, 21. septembra 1990, ob 16. uri izpred mrliške vežice v Beričevem

Cvetje hvaležno odklanjamo v korist obnove cerkve v Beričevem

Žalujoči: žena Kristina, hčere Jolanda, Lidija in Brigita z družinama, brat, sestre in drugo sorodstvo

Beričevo, 19. septembra 1990

Sporočamo žalostno vest, da je umrl sodelavec

DARKO GROM

pomočnik strojnika na separaciji Zagorje TOZD RRP Zagorje

Od njega se bomo poslovili v četrtek, 20. septembra 1990, ob 16. uri na pokopališču Podkum

Kolektiv DO Rudniki rjavega premoga Slovenije, Trbovlje

Trbovlje, 19. septembra 1990

Dotrpela je naša draga

JULITA LIKAR

Žara pokojnice bo v mrliški vežici v Idriji v petek, 21. septembra 1990, od 7. ure dalje

Pogreb bo v petek, 21. septembra 1990, ob 16. uri na pokopališču v Idriji

Žalujoči: brat Srečko z družino, sestra Marija z družino, nečaki in nečakinje z družinami in drugo sorodstvo

Idrija, Vojsko, Nova Gorica, 19. septembra 1990

Obdobja v našem so življenju štiri.
Enaka so, kot štirje letni časi.
Pomladi vse vzcvete in umre v zimi.
Tako od rojstva vse živi in dela,
dokler se ne napolni naša čaša
in najdeš mir v zemlje globini.
(J. Kunej)

Vedno bo ostal v naših srcih naš ljubljeni mož, oče in dedek

JOŽE KUNEJ

Pokopali smo ga v krogu sorodnikov in prijateljev 19. septembra 1990 na ljubljanskih Žalah. Hvaležni smo dr. Veruški Meglič-Matoh za nesebično pomoč ob vsakem času, prof. dr. Skergetu za ves trud ter patronažnima sestrama Nadi in Gini iz ZD Rakovnik za dolgotrajno nego. Hvala pevcem zbora upokojencev »I. Cankar« za zadnje slovo ter vsem za prelepo cvetje.

Žalujoči: žena Dragica, sin Jože z ženo Leno, hči Irena z možem Andrejem, vnučki Matic, Nejka, Katja, Noka in drugo sorodstvo

2641

Mnogo prezgodaj je za vedno odšla moja ljubljena žena

ŠTEFKA ŠTUKELJ

Od nje se bomo poslovili v petek, 21. septembra 1990, ob 12.30 na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo žara v sedmi mrliški vežici

Žalujoči: mož Tone, sestra Tonca in vsi njeni

Ljubljana, 19. septembra 1990

Sporočamo žalostno vest, da nas je nenadoma zapustila naša draga

LJUDMILA ZOTTL

Od nje se bomo poslovili v četrtek, 20. septembra 1990, ob 17. uri na vojniškem pokopališču

Do pogreba leži v mrliški vežici na pokopališču Vojnik

Vsi njeni

2641

Sporočamo žalostno vest, da je umrla naša dolgoletna sodelavka

APOLONIJA ILNICKI

upokojenka

Od nje se bomo poslovili v petek, 21. septembra 1990, ob 15. uri na viškem pokopališču

Na dan pogreba bo ležala v peti mrliški vežici na ljubljanskih Žalah

Ohranili jo bomo v trajnem in lepem spominu

Kolektiv »Snaga«, Ljubljana

Ljubljana, 17. septembra 1990

2639

Za vedno je odšla od nas naša draga mama, Dada

IVANKA NOVAK

rojena KLOPČIČ

Od nje smo se poslovili v sredo, 19. septembra 1990, v družinskem krogu na ljubljanskih Žalah

Žalujoči: hči Vida z družino in drugo sorodstvo

Ljubljana, Prevoje, 19. septembra 1990

2638

Odšel si od mene brez slovesa, kakor pade list z drevesa.
Zaprl si svoje trudne oči, a lik Tvoj v meni živi.

ZAHVALA

Ob boleči in mnogo prerani izgubi mojega dragega

JOŽETA ROJCA

se zahvaljujem vsem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti in zasuli njegov grob s cvetjem. Hvala govornikoma tov. Zarniku in Kobentarju za tople poslovilne besede. Hvala požrtvovalnim nosilcem praporov. Prisrčna zahvala Vojni bolnišnici, int. odd. dr. Božiču in vsej skupini za strokovno pomoč, nego in vso srčno kulturo, ki so jo nudili med to kratko in težko boleznijo. Hvala vsem, ki so mu v življenju kaj dobrega storili.

Žena Ana

2635

Umrl je naš prijatelj, sodelavec in urednik

MARJAN ROŽANC

pisatelj

»Vse noči sanjam iste sanje: kdaj bo končno jutro in kdaj nov dan, kdaj spet življenje . . .« (Marjan Rožanc)

Klanjamo se njegovemu spominu

Uredništvo Nove revije

Kokra

Trgovsko podjetje Kokra, p.o., Poštna ul. 1, Kranj

Smo trgovsko podjetje z dolgoletno tradicijo, kar pa nas ne obremenjuje pri uvajanju novosti in razširitvi programa poslovanja, zato želimo zaposliti

več komercialistov

za delo v notranji in zunanji trgovini

Če ste diplomant višje šole ustrezne smeri, imate že izkušnje na tem področju, za delo v zunanji trgovini znanje tujih jezikov in bi pri svojem delu znali prisluhniti željam in potrebam naših kupcev, vas vabimo, da nam pošljete pisno prijavo v kadrovsko službo Trgovskega podjetja Kokra, Poštna ul. 1, Kranj.

6095

Kemijski inštitut »Boris Kidrič«, p. o., Ljubljana, Hajdrihova 19

svet kemijskega inštituta »Boris Kidrič«

javno razpisuje

dela in naloge

direktorja inštituta

Kandidat mora poleg splošnih pogojev, potrebnih za sklenitev delovnega razmerja, izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:
– da je državljan SFRJ
– da ima visoko izobrazbo kemijske stroke in doktorat kemijske znanosti
– da s svojim delom dokazuje sposobnost za organiziranje in vodenje znanstvenoraziskovalnega dela
– da aktivno obvlada dva svetovna jezika
– da predloži program razvoja inštituta.

Mandat traja 4 leta.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev in pisno predložitev programa pošljite v 15 dneh po javni objavi na naslov: **Kemijski inštitut »Boris Kidrič«, 61115 Ljubljana, Hajdrihova 19, p. p. 30, z oznako »Za razpisno komisijo«.**

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po opravljeni izbiri.

6104

Razvojni center Planiranje, d. o. o., Ulica XIV. divizije 14
vabi k sodelovanju

več strokovnjakov za projektiranje nizkih gradenj

Od sodelavcev pričakujemo, da so diplomirani inženirji gradbeništva (nizkih gradenj) ter da imajo opravljen strokovni izpit.

Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Novim sodelavcem zagotavljamo stimulativni sistem nagrajevanja po rezultatih dela in **takojšnjo rešitev stanovanjskega vprašanja.**

Pričakujemo, da se nam boste oglasili po telefonu 063/28-611 ali pisno na naslov: Razvojni center Planiranje, d. o. o., 63000 Celje, Ulica XIV. divizije 14.

6114

Na podlagi 37. člena zakona o urejanju naselij in drugih posegov v prostor (Uradni list SRS št. 18/84) je

Izvršni svet skupščine občine Ljubljana – Bežigrad

na 9. seji dne 14. 9. 1990 sprejel

sklep

o javni razgrnitvi osnutka spremembe zazidalnega načrta za del ureditvenega območja BS 4/1 – Ruski car in osnutka spremembe prostorskih ureditvenih pogojev za plansko celoto B 4 Stožice – Tomačevo.

1. Javno naj se razgrneta osnutek spremembe zazidalnega načrta za del ureditvenega območja BS 4/1 – Ruski car in osnutka spremembe prostorskih ureditvenih pogojev za plansko celoto B 4 Stožice – Tomačevo, ki ju je izdelal Urbanistični inštitut RS, Ljubljana, Jamova 18, pod št. UI 1500 v juniju 1990
2. Osnutek spremembe zazidalnega načrta je izdelan za tri območja v ureditvenem območju BS 4/1 – Ruski car: za območje A v osrednjem delu Glinškove ploščadi, za območje B v skrajnem severozahodnem delu stanovanjske soseske in za območje C ob stanovanjskem naselju v severnem delu ureditvenega območja.
3. Osnutek spremembe prostorskih ureditvenih pogojev je izdelan za območje D med Slovenčevo ulico in kamniško železniško progo, v zahodnem delu ureditvenega območja BS 4/1 – Ruski car.
4. Osnutka prostorskih izvedbenih aktov iz 1. točke tega sklepa boste javno razgrnjena v pritličju Družbenega centra občine Ljubljana – Bežigrad, Ljubljana, Linhartova 13 ter v prostorih KS 7. september in KS Urške Zatler, Ljubljana, Bratovševa ploščad 28, in sicer od 24. septembra do 26. oktobra 1990 ob ponedeljkih, torkih, četrtkih in petkih od 8. do 15. ure in ob sredah od 8. do 17. ure.

6142

---

lesnina veletrgovina

LESNINA VELETRGOVINA
Notranja trgovina na debelo p.o.,
Ljubljana, Parmova 53

Komisija za delovna razmerja in družbeni standard

LESNINA VELETRGOVINA, Ljubljana, Parmova 53

objavlja
prosto delovno mesto

vodje prodajnega področja

Pogoji:
– višja ali srednja strokovna izobrazba (VI. ali V. stopnja) ekonomske ali komercialne smeri, 3 leta delovnih izkušenj, 3-mesečno poskusno delo.

Delovno razmerje za objavljeno delovno mesto bomo sklenili za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Kandidate vabimo, naj pošljejo svoje ponudbe z opisom dosedanjega dela in dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi, na naslov: LESNINA Storitve, Kadrovsko pravni sektor, Parmova 53, 61000 Ljubljana.
O izbiri bomo kandidate obvestili v 8 dneh po sklepu pristojnega organa.

19-6093

Od bridkosti nisem vedel, Smrt,
da si najskrivnostnejša Ljubezen.
(A. Gradnik)

Umrl je

MARJAN ROŽANC

Pogreb bo v ponedeljek, 24. septembra 1990, ob 12. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo žara v dvanajsti mrliški vežici

Cvetje hvaležno odklanjamo v korist Onkološkega inštituta v Ljubljani

Janja, Tonca in vsi njegovi

Ljubljana, 18. septembra 1990

2636

Umrl je naš član

MARJAN ROŽANC

pisatelj

Žalna seja bo v petek, 21. septembra 1990, ob 11. uri v prostorih Društva slovenskih pisateljev

Društvo slovenskih pisateljev

Po hudi bolezni je umrl naš dolgoletni sodelavec in prijatelj

MARJAN ROŽANC

slovenski pisatelj

Spominjali se bomo njegove človeške topline, duhovne prodornosti in literarnih del, ki nam jih je napisal

Založba Mladinska knjiga

Ljubljana, 19. septembra 1990

Teroristi spet napadli

Hudo so ranili Petra Terryja, bivšega guvernerja Gibraltarja – Thatcherjeva pravi, da je Britanija v »gverilski vojni« z IRA

OD NAŠE SODELAVKE

LONDON, 19. septembra – Britanija je vpletena v gverilsko vojno s teroristi IRA, je izjavila Thatcherjeva, ki je na uradnem obisku na Madžarskem. S tem je prvič označila teroristično dejavnost IRA kot »gverilsko vojno« in obenem je tudi javno vprašala, ali Dublin res dela dovolj za boj proti terorizmu. To je izjavila, ko je obsodila napad na bivšega guvernerja Gibraltarja in upokojenega vrhovnega poveljnika vojaških letalskih sil sira Petra Terryja.

PETER TERRY

Triinšestdesetletni sir Peter Terry, ki se je pred letom dni upokojil, je sinoči v svoji sobi doma v Staffordshiru v Angliji bral, ko je okrog 21. ure skozi okno nanj streljal neznanec in ga huje ranil. Lažje ranjena je bila njegova soproga, ki je bila v drugi sobi, skozi vmesno steno pa jo je zadel eden od strelov namenjenih soprogu. Terry je za zdaj zunaj življenjske nevarnosti, ima pa zdrobljeno čeljust, ranjen je bil tudi v trebuh, roko in nogo. Zdravniki, ki so ga ponoči pet ur in pol operirali, poudarjajo, da ima srečo, da je ostal živ.

Za zdaj še nihče ni prevzel odgovornosti za napad, policijski izvedenci pa so si edini, da gre po vsej verjetnosti za napad teroristov IRA in maščevanje, ker je sir Peter Terry kot guverner in vrhovni poveljnik Gibraltarja marca 1988 odobril sporno akcijo posebnih enot SAS, v kateri so izgubili življenje 3 člani IRA.

Takrat je namreč britanska obveščevalna služba izvedela, da IRA v Gibraltarju pripravlja bombni napad. Napad naj bi z nastavitvijo bombe pod avtomobil izpeljali Sean Savage, Danny McCann in Mairead Farrell. Te tri osumljene teroriste pa so pripadniki SAS sredi belega dne na cesti v Gibraltarju brez predhodnega opozorila ustrelili. Izkazalo se je tudi, da žrtve niso bile oborožene, našli pa niso nobene bombe.

Dan pred napadom na sira Petra Terryja so pripadniki IRA streljali na nekega vojaka v Londonu. Dogodki zadnjih mesecev namreč kažejo, da so teroristični napadi IRA na britanskem otoku vedno pogostejši. Poznavalci so prepričani, da deluje nekaj terorističnih skupin, ki napadajo po Britaniji. Izkušnje naj bi jih učile, da je vsak napad na britanskem otoku deležen večje pozornosti in bolj odmeva v javnosti kot vse, kar se dogaja v oddaljeni Severni Irski. V zvezi s tem je eden od članov IRA dejal: »Kadar udarimo na britanskem otoku, udarimo v sredino britanskega establishmenta.«

ALJA KOŠAK

Pri nemškem združevanju odstranili še zadnje ovire

Danes v parlamentih obeh držav na vrsti združitvena državna pogodba – Tožba zoper ta dokument zavržena – Zadnji hip uredili sporna vprašanja

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BONN, 19. septembra – Potrebna dvetretjinska večina je zagotovljena in oba domova zahodnonemškega parlamenta, bundestag in bundesrat, bosta jutri končala razpravo o združitveni državni pogodbi in jo tudi ratificirala. O njej bo jutri dokončno odločila tudi vzhodnonemška skupščina.

Poglavitnega razloga, zaradi katerega so se zahodnonemški politiki zadnje dni izogibali pogovoru o sklepnem dejanju v parlamentu, od včeraj ni več. Ustavno sodišče v Karlsruheju je namreč zavrglo tožbo, ki jo je zoper združitveno pogodbo naperilo osem poslancev iz vrst obeh strank konservativne unije CDU/CSU. Gre za poslance, ki zastopajo interese begunskih organizacij in ki so od ustavnega sodišča med drugim zahtevali, da sprejme ukrep, s katerim bi začasno in do končne razsodbe zadržali jutrišnje glasovanje o državni pogodbi. Poglavitni ugovor, ki so ga navajali poslanci, je omemba meje na Odri in Nisi kot dokončne razmejitve med Nemčijo in Poljsko. Tožnikom je šlo za to, da ostane vprašanje dokončne razmejitve tudi poslej odprto, uredili pa naj bi ga šele z mirovno pogodbo, o kateri pa Genscherjevo zunanje ministrstvo noče nič slišati.

Hkrati so se tožniki uprli črtanju 23. člena iz zahodnonemške ustave. Ta člen omogoča nemškim deželam pristop pod okrilje zahodnonemške ustave in je naperjena zoper črtanje tistega dela uvoda v ustavo, ki govori o pravici Nemcev, da se družijo s svobodno samoodločbo; tudi ta del je po združitvi obeh Nemčij odveč.

● V zadnjem hipu so bila rešena tudi tista sporna vprašanja, ki so motila mnoge vzhodnonemške poslance. Gre za varstvo arhivov politične policije. Arhivi bodo ostali na ozemlju sedanje NDR in pod nadzorom posebnega pooblaščenca, prizadetim pa bodo dopustili vpogled vanje, če s tem ne bodo prizadeti »posebnega varstva vredni interesi tretjih« (akti razen o prizadetih govorijo še o vrsti drugih ljudi). Urejeno je tudi eksistenčno vprašanje tistih dveh tretjin poslancev vzhodnonemškega parlamenta, ki bodo 3. oktobra ostali brez dela: poslanske plače bodo dobivali še tri mesece, nadaljnje tri mesece pa bodo imeli pravico do 70 odstotkov sedanjega dohodka.

Čeprav je bilo malo upanja, da bo ustavno sodišče tožbo dopustilo, pa so stranke v posebnem medstrankarskem odboru za nemško združitev že preigravale scenarije za primer, da bi ustavno sodišče res zadržalo glasovanje o združitvi. Takó krščanski demokrati kot tudi socialni demokrati so se strinjali, da bi morala večina v parlamentu v tem primeru ustavne spremembe sprejeti zunaj okvira državne pogodbe. Po včerajšnjem sklepu ustavnega sodišča je zavladalo olajšanje, nezadovoljen pa je bil seveda glavni tožnik predsednik begunske organizacije Herbert Czaja, ki je napovedal še tožbo zoper sovjetsko-nemški sporazum, katerega sta v Moskvi pred enim tednom parafirala Genscher in Ševardnadze. Tako naj bi šlo pri jutrišnjem glasovanju, kar zadeva vladajočo stranko, le še za lepotne napake, ne pa več za bistvo: zoper državno pogodbo naj bi glasovalo dvanajst do petnajst poslancev vladne stranke, vendar ne samo zaradi vprašanja dokončnosti razmejitve s Poljsko, marveč tudi zaradi dogovora o prekinitvi nosečnosti in pa zaradi določbe, ki izključuje odškodnine in vračanje zemlje lastnikom, razlaščenim v letih 1945 – 1949. Okoli 70 poslancev se zavzema za to, da bi nekdanjim lastnikom izplačali bodisi odškodnino ali pa jim zemljo vrnili; toda večina jih bo jutri glasovala za ratifikacijo državne pogodbe.

MARJAN SEDMAK

OGLEDALO

MIDHAT AJANOVIĆ, Oslobođenje

ISKRICE

Smehljaj se... jutri bo slabše.

MURPHYJEV ZAKON

SVET SO LJUDJE

Častni doktorat oporečniku

Rimska univerza je podelila častni doktorat iz fizike kitajskemu astrofiziku in političnemu oporečniku **FANGU LIZHIJU**, ki je junija smel zapustiti domovino, potem ko je skupaj s svojo ženo prebil leto dni na ameriškem veleposlaništvu – tja se je zatekel po krvavih dogodkih na Trgu nebeškega miru. Te dni se Lizhi, ki se namerava posvetiti izključno znanstvenemu delu, mudi v Rimu, kamor je pripotoval na mednarodni simpozij o relativnosti.

Romijav

O tem, kar so pred kratkim videli na beneškem filmskem festivalu, se Williamu Shakespearu še sanjalo ni: režiser **ARMANDO ACOSTA** je posnel svojevrstno različico Romea in Julije, v kateri so v vseh glavnih vlogah nastopile – čisto prave mačke. V naslovnih vlogah sta nastopila Blue Boy kot Romeo in Maria, kastrirani beli angorski maček kot Julija. Glas so jim posodili človeški igralci enako imenitnega »rodovnika«, na primer Vanessa Redgrave (Lady Capulet) in John Hurt kot Mercutio. Odzivi na film so bili mešani: bilo je nekaj predenja in veliko mijavkanja.

Umrl je kitarist Fogerty

V Arizoni je v 48. letu starosti umrl rockovski ameriški kitarist **TOM FOGERTY**, eden od ustanoviteljev znane skupine 60 let Creedence Clearwater Revival in starejši brat solista Johna. Med največjimi uspehi te skupine, ki je prodala 86 milijonov plošč in se je razšla leta 1972, so Suzie Q, Proud Mary, Bad Moon Rising in druge.

Nagrade torontskega festivala

Mednarodna žirija kritikov je na 15. filmskem festivalu v Torontu nagradila film An Angel at my Table (Angel pri moji mizi) novozelandske režiserke **JANE CAMPION.** Ta režiserka je skoraj hkrati dobila tudi posebno nagrado žirije na mednarodnem filmskem festivalu v Benetkah.

Gledalcem je bil najbolj všeč francoski film Cyrano de Bergerac režiserja **JEANA-PAULA RAPPENEAUJA.** Naslovno vlogo v tem filmu je odigral **GERARD DEPARDIEU.**

Na desetdnevnem festivalu v Torontu so prikazali 281 filmov iz 44 držav, poleg nagrajenih še na primer film o gradnji ceste v črni Afriki mister Johnson Brucea Beresforda, The Long Walk Home (Dolga pot domov) s Sissy Spacek in Whoopi Goldberg o »radikalizaciji« neke črne služkinje v Alabami 50. let, pa Reversal of Fortune (Sreča je opoteča) Barbeta Schroederja z Jeremyjem Tronsom o zadevi Clausa von Bulowa, ki je pred kratkim razburila svetovno sodno kritiko, The Field (Polje) avtorjev My Left Foot (Moje leve noge), dve adaptaciji Jima Thompsona After Dark (Ko pade mrak) in My Sweet Jamesa Foleya in The Grifters (Podkupljenci) Stephena Frearsa.

Nekaj teh filmov so prikazali tudi v Benetkah, poleg nagrajenega Angela pri moji mizi še film Rosencrantz in Guildernstern sta mrtva britanskega režiserja Toma Stopparda in The Company of Strangers (Družba tujcev) Kanadčanke Cynthie Scott.

Srečanje dveh Prag

Pred kratkim se je stara Praga srečala z novo. Podeželsko mesto Nova Praga v Minnesoti, ki so ga ustanovili češkoslovaški priseljenci v sedemdesetih letih 19. stoletja, je gostilo uglednega gosta iz prvotne domovine. Junak praške pomladi 1968 **ALEKSANDER DUBČEK,** ki se je po dveh desetletjih političnega eksila lani spet pokazal in postal predsednik narodne skupščine, je dva dni obiskoval računalniška in medicinska podjetja na ameriškem Srednjem zahodu. »Iskreno vam povem, da se tu počutim kot med člani svoje družine,« je dejal na srečanju s 1500 meščani, polovico vseh prebivalcev v mestu. Novi Pražani pa so ga tudi čisto zares pozdravili kot svojca – s tradicionalnim kosilom: klobasami in krompirjevimi cmoki.

NA KRATKO

Jugoslavija naj bi dobila pomoč

BEOGRAD, 19. septembra (Tanjug) – Podpredsednik ZIS Živko Pregl je danes sprejel Toma Garvija, direktorja Phare – operacijskega servisa komisije Evropske skupnosti, ki je kot vodja delegacije prišel na delovni obisk v Jugoslavijo. Kot je poudaril, pričakuje, da bodo Jugoslaviji letos iz tega programa odobrili 35 milijonov ekujev (okoli 50 milijonov dolarjev). Obe strani menita, da bi morali sredstva do konca leta namensko razporediti za pomembne projekte tehnične pomoči in usposabljanja ter institucionalno podporo prestrukturiranju finančnega sektorja in podjetij, pa tudi za spremembo davčnega sistema ter pregled in uvedbo novega sistema računovodstva in revizije.

KGB ponuja usluge CIA

MOSKVA, 19. septembra – Predsednik sovjetskega komiteja državne varnosti (KGB) Vladimir Krjučkov je ponudil ameriški centralni obveščevalni službi (CIA) informacije o Iraku. Krjučkov je rekel, da je njegova agencija že prej ponujala sodelovanje CIA, vendar so pomoč vedno odklonili. »Prepričan sem, da bi lahko drug drugemu v resnici ponudili vredne informacije,« je rekel Krjučkov v intervjuju z direktorji ameriške novinarske agencije. »Če bo CIA želela sodelovati, bo naš odgovor pozitiven,« je dodal, ko je odgovarjal na vprašanja o Iraku.

Vencelj na obisku pri Hildi Hawlicek

DUNAJ, 19. septembra – Med obiskom slovenskesga ministra za šolstvo pri avstrijski resorski kolegici Hilde Hawlicek sta slovenska in avstrijska stran v okviru možnosti za sodelovanje med drugim omenili posredovanje slovenskih izkušenj Avstriji v zvezi z manjšinskim šolstvom, skupno izdajanje učbenikov za učence slovenske gimnazije v Celovcu, posredovanje avstrijskih izkušenj pri dopolnilnem pouku za učitelje na poklicnih šolah, omogočanje slovenskim učiteljem spoznavanja avstrijskega šolskega sistema ter medsebojno priznavanje šolskih diplom. Določen je bil tudi datum nadaljevanja razgovorov na ekspertski ravni, ko naj bi strokovnjaki obeh ministrstev konkretizirali vsebino in obliko sodelovanja. Obisk Petra Venclja sodi v serijo delovnih obiskov članov vlade republike Slovenije pri avstrijskih pandanih na zvezni ravni, katerih namen je navezovanje dolgoročnih stikov in sodelovanja. (B. G.)

Italijanski cariniki spet stavkajo

TRST, 19. septembra – Italijanski cariniki so včeraj vnovič začeli stavkati. Nezadovoljni s sistemizacijo in plačili nadurnega dela so se odločili za štirinajstdnevno, tako imenovano »belo stavko«, kar pomeni, da carinijo samo do štirinajste ure. Že prvi dan stavke je povzročil zastoje tudi na jugoslovansko-italijanski meji, še posebej na mejnem prehodu Fernetiči. Za četrti, osni in deveti oktober pa napovedujejo celodnevno stavko, na kar naj bodo še posebej pozorni prevozniki, ki se bodo v tem času odpravljali v Italijo. (I. G.)

Protestno zborovanje v Osijeku

OSIJEK, 19. septembra (Tanjug) – Demokratska stranka Hrvaške je zvečer na Trgu svobode v središču Osijeka organizirala protestno zborovanje »proti represiji in ubijanju nedolžnega prebivalstva na Kosovu«, kot so dejali organizatorji. Govorniki so izrazili vso podporo novi ustavi Kosova in vzklikali popolni suverenosti in neodvisnosti Hrvaške.

Albanija doživlja turistični razcvet

DUNAJ, 19. septembra (Reuter) – Albanija, ki je bila dolgo časa država, v katero se ni dalo potovati, doživlja pravi turistični razcvet. Državna turistična agencija Albturist je sporočila, da je v letošnjem letu to državo obiskalo 21.000 tujih turistov, do decembra pa jih pričakujejo vsaj še 3000. Največ turistov je prišlo iz ZRN, Grčije in Jugoslavije. Agencija Albturist sodeluje za zdaj z devetimi tujimi turističnimi agencijami. Za oblast v Tirani pa je turizem, zlasti vzdolž Jadranske obale, ključno področje razvoja, čeprav državi še vedno primanjkuje nujna infrastruktura.

Haider pred obletnico plebiscita ves na trnih

Koroških Slovencev bo na praznovanju malo, pa tudi delavcev iz zasebnih podjetij skoraj ne bo

OD NAŠEGA DOPISNIKA

CELOVEC, 19. septembra – Ali bo slovesno zasnovana proslava 70-letnice koroškega plebiscita dvakrat prikrajšana – ne le zaradi pičle navzočnosti koroških Slovencev, marveč tudi zaradi odsotnosti večine zaposlenih? Deželni glavar dr. Jörg Haider izrecno poudarja, da so na jubilejno slavje 10. oktobra povabljeni vsi Koroški, saj so bili pri odločitvi, komu bo pripadla Koroška, Avstriji ali Jugoslaviji, »nemški Koroški prav tako udeleženi kot v avstrijskem smislu zavedni Slovenci«, zato ne bodo delali razločkov med večino in manjšino v deželi.

Medtem ko so organizacije koroških Slovencev že sporočile, svoje zadržke glede udeležbe na proslavi, je še trši oreh problem, ali naj bo 10. oktober za zaposlene plačan praznik. Deželno uradništvo bo imelo prost plačan dan, šolniki prav tako. Pač pa se delodajalci upirajo, da bi delavcem in nameščencem plačevali, češ, kje bomo pa vzeli, saj bi za en dan to pomenilo 500 do 600 milijonov šilingov dodatnih izdatkov, samo v industriji četrt milijarde šilingov.

Kaže, da tudi nadaljnja pogajanja v začetku tedna niso prinesla soglasja. Trgovinska zbornica in združenje industrijcev sta proti, bolje rečeno, sta za kompromis: tokrat bi plačali prost dan zaradi obletnice plebiscita, če bi vlada privolila, da bodo v prihodnje plebiscitne proslave vsako drugo nedeljo v oktobru, ko je seveda neplačan dan. Stranke, delavska zbornica in sindikati so za prost, plačan praznični 10. oktober, ljudska stranka pa predlaga še en kompromis: pol mezde in plače naj krijejo delodajalci, pol pa naj bi zaposleni nadoknadili.

Tri tedne pred proslavo soglasja še vedno ni. Haider je seveda na trnih in temu primerno hud: »Toliko pa bi delavci podjetjem že morali biti vredni. Razen tega bi moral 10. oktober lastnike podjetij spomniti na to, zakaj smejo že 70 let v svobodni deželi proizvajati in služiti!«

JOŽE ŠIRCELJ

Nezaupnica Rižkovovi vladi

MOSKVA, 19. septembra – Vrhovni sovjet Ruske federacije je na današnjem plenarnem zasedanju po večurni razpravi sprejel osnutek sklepa o nezaupnici zvezni vladi. Poslanci so sklep sprejeli z absolutno večino, štirje so bili proti, 18 se jih je vzdržalo. Hkrati so se dogovorili, naj posebna redakcijska skupina podrobneje formulira besedilo sklepa.

Partija obsoja na smrt

Na Kitajskem padajo glave, je ugotovila Amnesty International, domači profesorji pa trdijo, da samo socializem jamči človekove pravice

OD NAŠE DOPISNICE

PEKNIG, 19. septembra – Skoraj hkrati, ko je Amnesty International opozorila na veliko število smrtnih obsodb, izvršenih na Kitajskem v minulih 12 mesecih, se je v Pekingu sestalo več kot 40 univerzitetnih profesorjev raznih strok, ki so ugotovili, da je »samo v socializmu mogoče jamčiti resnične človekove pravice«.

Po zadnjem poročilu, ki ga je organizacija, posvečena varstvu človekovih pravic, objavila 12. septembra v Londonu, so na Kitajskem samo v prvih šestih mesecih usmrtili več kot 500 ljudi, medtem ko so jih v minulem letu, torej v času intenzivnega obračunavanja kitajskih oblasti z vsemi oblikami kriminala, več kot 1100. Amnesty International k temu dodaja, da je omenjena številka, ki temelji na uradnih poročilih, povzetih iz kitajskega tiska, »le vrh ledene gore« in da so v tej državi izvršili še veliko več smrtnih obsodb, ne da bi javnost o tem kaj izvedela. Kitajska sodišča, je zapisano v tej obtožbi londonske organizacije, so delovala po napotkih partije, ki je od njih zahtevala, da morajo z vsemi kriminalci obračunavati učinkovito in strože kot prej.

Čeprav ni evidence o usmrtitvah političnih odpadnikov in čeprav velja prepričanje, da še nihče od vodij ali udeležencev lanskoletnega študentskega gibanja za demokracijo ni bil obsojen na smrt, obravnavajo na Kitajskem »kontrarevolucijo« in politično delovanje proti komunistični partiji in državi prav tako po kazenskem zakonu, zato je za grehe iz te kategorije mogoče dobiti najstrožjo kazen. Sama kitajska televizija je lani poleti prenašala sojenja, s katerih so odvedli naravnost na morišča delavce in brezposelne, ki so jih med junijsko vstajo skušale zadržati čete, prodirajoče pod kritjem mitraljeških rafalov proti študentom, zbranim na trgu Teananmenu. Po podatkih Amnesty International so takrat usmrtili tudi nekaj verskih aktivistov, ker so celo njihovo delovanje spoznali za »kontrarevolucionarno«.

Sodeč po domačih virih, pa je bilo v minulih mesecih vendarle usmrčenih največ takih, ki so imeli na vesti umore, kraje, prekupčevanje z mamili ali zavajanje žensk v prostitucijo. Maja letos so se oblasti odločile, da bodo povsod po državi »odločno udarile po kriminalu«. Samo v tem mesecu je policija odkrila 120.000 zločinov in razbila 14.000 oboroženih tolp. Poglavitni plen varnostnih organov je bilo orožje in razstrelivo z detonatorji, ki bi lahko bili uporabljeni za protidržavne sabotaže. Menda so po kratkem postopku usmrtili precej kriminalcev, da bi zajezili naglo naraščajoče nasilje in teroristične akcije, kakršne so podtikanje požarov ali razstreliva na železniških progah oziroma postajah.

Kljub vsemu temu so na nedavnem seminarju o človekovih pravicah, na katerem je sodelovalo več kot 40 visokih kitajskih strokovnjakov iz Pekinga in od drugod, ugotovili, da so vsa opozorila Amnesty International in podobnih organizacij po svetu zgolj »napadi reakcionarnih sil«

● Temeljne pravice osumljenca oziroma obtoženca v procesu od aretacije do usmrtitve so ostale povsem ob strani. V okviru akcij, kakršna je na primer »Močni udarec po kriminalu«, izvršujejo smrtne obsodbe v glavnem še tisti teden, ko je izrečena sodba, to pa se lahko zgodi že takoj po aretaciji, pri čemer ima obtoženec samo pravico do uradne obrambe, za katero poskrbi sodišče. Slišati je, da ima lahko branilec celo »politične težave«, če zločinca preveč goreče zagovarja. Odstotek oprostilnih sodb je na Kitajskem še vedno popolnoma zanemarljiv, kar razlagajo tukajšnje oblasti kot »znamenje kakovosti in nezmotljivosti« policije.

na pravični kitajski socializem. Edini sklep kitajskih učenjakov je bil, da so »marksisti prepričani, da so človekove pravice proizvod družbe in zgodovine, zasnovane na konkretni realnosti«, medtem ko »kapitalisti trdijo, da so od boga dane in razpravljajo o njih samo v abstraktnih kategorijah, ki so daleč od realnega življenja«.

ZORANA BAKOVIĆ

PA ŠE TO

IZREDNA PREDSTAVA – Menda v kranjskem kinu Center že dolgo ni bilo tako napete in zanimive predstave, kot je bila na sporedu včeraj.

Ker je bilo občinsko sodišče pretesno za vse zainteresirane, so morali namreč zadevo Elan – preseliti kar v kinodvorano.

Začetek koncertne sezone

LJUBLJANA, 19. septembra – S slavnostnim koncertom v počastitev 130. obletnice rojstva skladatelja Huga Wolfa v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani se je nocoj začela nova koncertna sezona 1990/91. O obsegu in pomenu letošnjega Wolfovega jubileja je pred začetkom koncerta spregovoril prof. Marijan Lipovšek, predsednik odbora za počastitev Wolfovega leta v Sloveniji. Recital Wolfovih samospevov je pripravila slovenska mezzosopranistka Marjana Lipovšek, izjemna umetnica, ki s svojo duhovno globino in dojemanjem vseh pomenskih odtenkov Wolfove uglasbitve poezije velikih pesnikov (Goethe, Möricke, Eichendorf...), z izredno muzikaličnostjo in temnim, globoko izraznim glasom osvoji še tako zahtevnega poslušalca. Lipovškovo je spremljal ameriški pianist David Paul Lutz. Koncerta se je udeležil tako rekoč ves slovenski politični vrh, med gosti so bili tudi člani slovenske vladne delegacije, ki se je pozno popoldne vrnila iz Bratislave. Po koncertu so Marjano Lipovšek v garderobi obiskali in ji čestitali predsednik slovenske vlade Lojze Peterle, zunanji minister dr. Dimitrij Rupel in ljubljanski župan Jože Strgar. Jutri bo Marjano Lipovšek v prostorih predsedstva RS sprejel Milan Kučan. M. Z.

NOVI DEVIZNI TEČAJI

Tečajna lista št. 183 z dne 19. septembra 1990

za devize, efektivo, čeke, kreditna pisma in poštne nakaznice

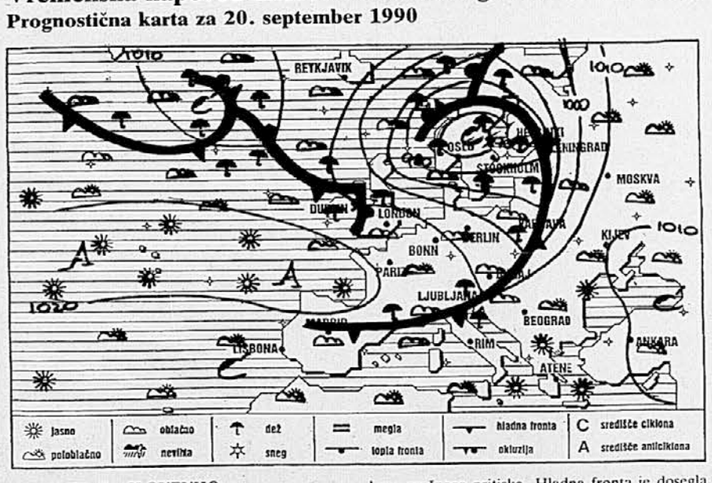
država	valuta	tečaj veljaza	nakupni	srednji	prodajni	nakupni za čeke in kred. pisma	nakupni za efektive in medn. pošt. nakazn.
Avstralija	a. dolar	1	8,9842	9,0112	9,0382	8,6248	8,5799
Avstrija	šiling	100	99,2204	99,5190	99,8176	97,2359	96,7398
Belgija	frank/C	100	33,9438	34,0459	34,1480	33,1800	33,0103
Kanada	dolar	1	9,3541	9,3822	9,4103	8,9799	8,9331
Danska	krona	100	183,0679	183,6188	184,1697	178,9488	178,0335
Finska	marka	100	295,2282	296,1165	297,0048	288,5855	287,1094
Francija	frank	100	208,5434	209,1709	209,7984	203,8511	202,8084
ZR Nemčija	marka	100	697,9000	700,0000	702,1000	683,9420	680,4525
Grčija	drahma	100	–	7,1215	7,1429	6,8160	6,7805
Irska	funt	1	–	18,7953	18,8517	17,9893	17,8956
Italija	lira	100	0,9327	0,9355	0,9383	0,9140	0,9093
Japonska	jen	100	7,8456	7,8692	7,8928	7,5317	7,4925
Kuvajt	kv. dinar	1	–	–	–	–	–
Nizozemska	gulden	100	619,8440	621,7091	623,5742	605,8975	602,7982
Norveška	krona	100	180,1608	180,7029	181,2450	176,1071	175,2063
Portugalska	escudo	100	7,8713	7,8950	7,9187	7,5564	7,5170
Švedska	krona	100	189,6696	190,2403	190,8110	185,4020	184,4536
Švica	frank	100	839,9127	842,4400	844,9673	823,1144	818,9148
V. Britanija	funt	1	20,7270	20,7894	20,8518	20,2606	20,1570
ZDA	dolar	1	10,8348	10,8674	10,9000	10,5910	10,5368
	ECU	1	14,4646	14,5081	14,5516	14,1753	–
Španija	pezeta	100	11,0729	11,1062	11,1395	10,6299	10,5746

Tečaj dinarja za obračunski dolar je 10,8674 dinarja. Tečaj dinarja za obračunski dolar za odkup kreditnih pisem in čekov od tujih državljanov je 1,0867 dinarja. Tečaji za obračunski dolar in obračunski dolar za kreditna pisma in čeke začno veljati 19. septembra 1990 ob 14. uri. Tečaji s te tečajne liste veljajo od 20. septembra 1990. Tečaji za grško drahmo in irski funt veljajo samo za efektivo in čeke. Tečaji za britanski funt veljajo tudi za škotski funt, vendar le za efektivo in čeke. – Najvišji zajamčeni znesek evročeka je 2500 dinarjev (velja od 1. januarja 1990). – Poročilo o višini povprečne realne obrestne mere na trgu denarja in kratkoročnih vrednostnih papirjev dne 18. 9. 1990: letna 33,93; mesečna 2,43; za čas od 14. 11. 1989 do 18. 9. 1990: letna 34,89; mesečna 2,51.

ljubljanska banka Pravi naslov za denarne zadeve

Vremenska napoved Hidrometeorološkega zavoda Slovenije

Prognostična karta za 20. september 1990

NAPOVED ZA SLOVENIJO:

Oblačno bo, padavine se bodo čez dan iznad zahodnih krajev razširile nad vso Slovenijo. Ob morju bo pihal jugo. Najnižje jutranje temperature bodo od 7 do 12, ob morju 15, najvišje dnevne od 13 do 18 stopinj.

NAPOVED ZA JUGOSLAVIJO;

Ob severnem Jadranu in v severozahodnem delu države bo oblačno s padavinami, ob Jadranu tudi nevihtami. Drugod bo še precej jasno.

VREMENSKA SLIKA:

Nad severno in srednjo Evropo je območje nizkega zračnega pritiska. Hladna fronta je dosegla Slovenijo in se le počasi pomika naprej proti vzhodu.

KAKO KAŽE ZA PETEK IN SOBOTO

V petek bo oblačno s padavinami, ki bodo popoldne oslabele. V soboto bo spremenljivo oblačno, občasno bodo še krajevne padavine.

NAPOVED ZA GORSKI SVET:

V gorah bo oblačno in megleno s padavinami. Temperatura na 1500 m bo 8, na 2500 m pa 3 stopinje Celzija. Pihal bo zmeren jugozahodnik.

VREME IN TEMPERATURE 19. SEPTEMBRA 1990 OB 14. URI

kraj	vreme	°C
LJUBLJANA	zmer. oblačno	18
BRNIK	zmer. oblačno	17
PLANICA	pret. jasno	16
KREDARICA	del. oblačno	5
CELJE	zmer. oblačno	18
SL. GRADEC	zmer. oblačno	16
MARIBOR	zmer. oblačno	18
M. SOBOTA	zmer. oblačno	19
N. MESTO	zmer. oblačno	19
LISCA	del. oblačno	12
N. GORICA	pret. oblačno	19
PORTOROŽ	del. oblačno	21
REKA	pret. oblačno	21
PULJ	del. oblačno	22
SPLIT	jasno	22
DUBROVNIK	jasno	25
ZAGREB	del. oblačno	19
NOVI SAD	del. oblačno	19
BEOGRAD	zmer. oblačno	18
SARAJEVO	pret. oblačno	16
TITOGRAD	pret. jasno	25
PRIŠTINA	del. oblačno	16
SKOPJE	pret. jasno	20
ČELOVEC	del. oblačno	17
GRADEC	pret. oblačno	17
DUNAJ	pret. oblačno	17
BUDIMPEŠTA	zmer. oblačno	18
BENETKE	zmer. oblačno	22
MILANO	zmer. oblačno	21
RIM	–	–
MÜNCHEN	pret. oblačno	13
ZÜRICH	–	–
BERLIN	oblačno	17
PARIZ	–	–
LONDON	del. oblačno	16
ATENE	–	–
MADRID	zmer. oblačno	27
STOCKHOLM	–	–
MOSKVA	rahlo dežuje	10

Stanje voda 19. septembra 1990 ob 7. uri

Pretok v m^3/s: Drava HE Dravograd 100,0, Mura Gornja Radgona 92,1, Soča HE Doblar 18,0, Sava Radovljica 8,60, Sava HE Mavčiče 11,0, Sava Šentjakob 28,3, Sava Radeče 80,4, Sora Suha 3,74, Ljubljanica Moste 12,8, Savinja Laško 10,1, Sava HE Moste 7,00, Savinja Nazarje 3,61.

Ozon sploh ni ogrožen?

Skorajda ni časopisa ali revije, ki se ne bi sem ter tja razpisala o ogroženi ozonski plasti nad Zemljo, ki da jo načenjajo izpuhi reaktivnih letal in celo plin iz vsakdanjih pršivk. Zaščitna plast ozona nas varuje pred sevanjem iz vesolja, zlasti pred močnim ultravijoličnim sevanjem, ki lahko povzroči rakasta obolenja kože. Satelitski posnetki nazorno kažejo, kako se redči plast ozona nad južno zemeljsko poloblo.

Astronom Frank Clark, ki deluje na univerzi ameriške zvezne države Kentucky, pa je dvignil precej prahu s skrbno utemeljenimi trditvami, da je ves strah okrog izginjanja plasti ozona neutemeljen – ali pa vsaj napačno usmerjen. Trdi namreč, da je izdatnost ozonske plasti tesno povezana z aktivnostjo Sonca: kadar je le-to nemirno, kadar je na njem obilo peg, tedaj oddaja v vesolje mnogo plinov, ki so povezani tudi z ozonsko plastjo.

Res je, da se je preplah zaradi ozonske plasti začel v prejšnjem desetletju, za katero so značilna majhna aktivnost Sonca – res pa je tudi, da ima po mnenju strokovnjakov presenetljiva Clarkova teorija precej pomanjkljivosti.

Vsekakor ne bo škodoval meddržavni sporazum o omejevanju rabe dozdaj običajnega plina za pršivke – prej ali slej pa nas čaka tudi obdobje večje aktivnosti Sonca in tedaj se bo pač izkazala resnica...

Mestna vlada pripravljena na totalno vojno s smetarji

Če bodo delavci Snage stavkali, bo za odvoz smeti kljub temu poskrbljeno – Zbiranje dokazov za kazensko ovadbo proti Borisu Zormanu

LJUBLJANA, 19. septembra – Ljubljanski izvršni svet vztraja pri zamenjavi direktorja Snage Branka Omerzuja z Matjažem Medvedom in je pripravljen na »totalno vojno« s Snago. To je na današnji tiskovni konferenci sporočil Marjan Vidmar, predsednik mestnega izvršnega sveta, in dodal, da imajo že pripravljen načrt, če bi prišlo do splošne stavke ljubljanskih smetarjev.

Sicer pa je Marjan Vidmar ponovno navedel vzroke za zamenjavo direktorjev v treh javnih komunalnih podjetjih. Prejšnjega direktorja Žal Borisa Zormana je mestni izvršni svet zamenjal s Francem Pristovškom zato, ker je Zorman povzročil nevzdržne razmere v podjetju in ker je sklepal za podjetje škodljive pogodbe. Marjan Vidmar je tudi dejal, da proti Borisu Zormanu že zbirajo dokazno gradivo za kazensko ovadbo. Draga Lipiča, bivšega direktorja Vodovoda in Kanalizacije, bo prvega novembra zamenjal Tone Kranjc (do takrat bo VO-KA začasno vodil direktor Vodovoda Franc Karpe), in sicer zato, ker je Lipič sklenil škodljivo pogodbo za nadaljevanje del pri gradnji osrednje ljubljanske čistilne naprave in ker je dvigoval cene na račun velikih izgub vode na vodovodnem omrežju. Branka Omerzuja, odstavljenega direktorja Snage, ki ga bo zamenjal Matjaž Medved, pa je mestni izvršni svet razrešil zato, ker je po zvišanju cen odvoza smeti preveč povečal plače zaposlenim, še posebej administrativnim delavcem. Poleg tega pa kljub zahtevam mestnega izvršnega sveta ni poslal podatkov o izplačilu osebnih dohodkov.

»Direktorje javnih podjetij, ki morajo biti podrejeni mestnemu izvršnemu svetu in ki morajo delati v interesu mesta, imenuje po veljavni zakonodaji mestna vlada. Z vsemi direktorji komunalnih podjetij smo se pogovarjali, toda omenjeni trije direktorji so dano obljubo o lojalnosti mestni vladi prelomili in zato smo jih odstavili,« je dejal Marjan Vidmar in dodal, da je treba to odločitev mestnega izvršnega sveta spoštovati. Po njegovih besedah Drago Lipič in Branko Omerzu še nista dojela duha demokratičnosti, saj bi kot javna delavca morala poskrbeti za predajo dolžnosti direktorja, kot to zahteva pravni red, ne pa da manipulirata z delavci in jih ščuvata proti mestni vladi.

Janez Lesar, sekretar mestnega sekretariata za komunalno gospodarstvo, promet in zveze, od katerega so delavci Snage in VO-KA zahtevali takojšen odstop, češ da je on vse zakuhal, je na današnji tiskovni konferenci zavrnil očitke, da je bil kot bivši

● V četrtek, 20. septembra, bodo predstavniki mestnega izvršnega sveta sprejeli petčlansko delegacijo podjetja Snaga, da bi se z njimi pogovorili. Hkrati s tem pa bodo Branku Omerzuju izročili odločbo o razrešitvi z mesta direktorja Snage. Mestni izvršni svet pa še naprej ponuja Branku Omerzuju mesto pomočnika direktorja Snage.

uslužbenec VO-KA lenuh. Marjan Vidmar pa je zavrnil obtožbe, češ da gre za zamenjavo »rdečih« direktorjev. Dejal je, da je novi direktor Snage Matjaž Medved prenovitelj, druga dva direktorja pa sta strankarsko neopredeljena.

JOŽE BIŠČAK

Maša sprave nad grobiščem v Krimski jami

Maševal bo nadškof France Perko, slavnostna govornica bo Spomenka Hribar

VRHNIKA, 19. septembra – V nedeljo, 23. septembra, ob 14. uri se bo pri Krimski jami nad Borovnico začela maša sprave, ki jo bo vodil nadškof France Perko. Na spominski slovesnosti, na kateri se bodo poklonili spominu žrtvam iz Krimske jame, bo slavnostna govornica Spomenka Hribar. Odslej bo pred jamo stal mogočen šestmetrski hrastov križ s trpečim Jezusom.

V nedeljo bo tudi spremenjen prometni režim v teh krajih. Organizatorji so uredili promet tako, da bodo dostopi do Krimske jame z Vrhnike in Borovnice preko Pokojišča. Iz Cerknice in Rakitne bo promet potekal preko Beča. Dostopi do Krimske jame bodo enosmerni, promet pa bo krožen, tako da se bodo obiskovalci lahko vračali v Borovnico in Vrhniko preko Strmca, v Cerknico pa preko Kožljeka.

Spravno slovesnost sta organizirala vrhniški in cerkniški Demos, z željo ponuditi roko sprave med prebivalci okoliških krajev, ki so izgubili svojce med in po vojni.

Z. M.

V prihodnje dobre ocene ključ do sobe v študentskem domu

Grožnja začasnega poslovodnega organa Študentskega centra nerednim študentom, ilegalcem, stanovalcem, ki niso študentje, najemnikom

LJUBLJANA, 19. septembra – Že v novem (študentskem) šolskem letu bo sestava stanovalcev študentskih domov v Ljubljani povsem drugačna kot zdaj. Tako je vsaj napovedal predsednik začasnega poslovodnega organa Študentskega centra Niko Žibret. V Centru, kjer od letošnjega 27. junija velja začasni ukrep družbenega varstva, bodo namreč »napovedali vojno« vsem slabim študentom, ilegalcem, preprodaji odločb, ki menda, kot je bilo danes rečeno na seji viškega IS, stanejo 500 DEM, in tudi vsem stanovalcem, ki niso študentje – razen hišnikom.

Niko Žibret je danes dejal, da bo glavno merilo pri sprejemanju študentov v študentske domove študijski uspeh, socialni položaj študentov pa bo le korektiv. Bruce bodo v domove

● Letos je na komisijo za sprejem študentov v študentske domove naslovljenih kar 2543 prošenj. Od teh je bilo pozitivno rešenih le 1518, predvsem zaradi pomanjkljive dokumentacije, kar pomeni, da imajo novinci z negativno rešeno prošnjo možnost pritožbe. Prednost imajo študenti, ki ne presegajo cenzusa. Ta letos znaša 7.840,40 dinarjev, pri sprejemanju prošenj pa komisija delno upošteva tudi oddaljenost in učni uspeh. Skupno število ležišč v študentskih domovih je 5792. Cene najdražjih apartmajev so 450 dinarjev, za najcenejšo sobo v starih blokih pa je treba odšteti 320 dinarjev na mesec. Povprečna cena bivanja v študentskem domu pa znaša 393 dinarjev. Ta cena naj bi predstavljala 23,8 odstotka od vrednosti povprečne štipendije, ki znaša 2.500,00 dinarjev. V Mariboru znaša povprečna stanarina 358 dinarjev, v Zagrebu pa 300 dinarjev. (A. J.)

sprejemali na podlagi uspeha pri sprejemnih izpitih, ki jih bo univerza uvedla na vseh fakultetah. Tudi za neredne študente v domovih ne bo več prostora. Letos so namreč zato, ker študentje nočejo končati študija (vsaj tako je dejal Niko Žibret), lahko sprejeli le 500 brucev. Lani pa še enkrat več. Sobo bodo izgubili tudi tisti, ki bodo sprejemali ilegalce...

Džordže Petrovski, član viškega IS, je na današnji seji pripomnil, da imajo profesorji na različnih fakultetah različna merila pri ocenjevanju, zato bi se študentom pri sprejemanju v domove lahko godila velika krivica. Niko Žibret je dejal, da bodo morali fakultetam oziroma pravičnosti njihovih profesorjev pač zaupati.

Sicer pa namerava začasni poslovodni organ pridobiti tudi nove prostore za študente. Prvi ukrep bo ta, da bodo odpovedali stanovanje vsem, ki zdaj živijo v domovih in niso študentje. Tako bodo pridobili 1600 kvadratnih metrov prostora, kar je skoraj za en blok. Poleg tega bodo odpovedali gostoljubje tudi vsem družbenim organizacijam in ustanovam, ki ne bodo hotele plačevati ekonomske najemnine, ki je zdaj v marsikaterem primeru simbolična. Nove sobe bodo dobili tudi s preureditvijo podstreh v dveh domovih, takoj pa bodo začeli graditi tudi štirinajsti blok, za katerega bodo potrebovali 10 milijonov DEM.

V domovih bodo posebej poskrbeli za stanovanja – apartmaje za podiplomske študente. Posebej bodo uredili stanovanja za študentke – matere in študentske družine. V načrtu začasnega organa je tudi organizacija najemanja sob pri zasebnikih prek posebne agencije, s tem da bi imeli lastniki stanovanj ugodnosti pri plačilu davkov oziroma le-teh ne bi plačevali.

Kar pa zadeva dvig cen v študentskih domovih (v Mariboru so jih namreč že povišali), je Niko Žibret dejal, da bodo v Ljubljani za zdaj ostale enake, ker so jih dvignili že aprila (Maribor pa junija) in so si s tem ustvarili nekaj rezerve. Sicer pa v prihodnje oblikovanje cen ne bi bilo več v »rokah« sveta, ampak bi o njih odločal republiški izvršni svet.

V študentskih naseljih bodo, kot je dejal Niko Žibret, poskrbeli za višji bivalni standard, za nove trgovine in storitvene dejavnosti, ki jih študentje potrebujejo... Poleg tega naj bi Študentski center priključili Univerzi, Ljubljano pa razglasili za odprto študentsko mesto.

MOJCA KAUČIČ

PO SLOVENIJI

Vnema za krvodajalstvo je čedalje večja

NOVO MESTO, 19. septembra – Kaže, da bodo letos na Dolenjskem potolkli vse krvodajalske rekorde. Še nikoli doslej se ni zgodilo, da bi bil konec septembra dosežen letni načrt odvzema krvi. V osmih mesecih je v novomeški transfuzijski postaji darovalo kri 4110 krvodajalcev, ki so zbrali 1373 litrov krvi. Do konca septembra bo torej presežen načrt – 1500 litrov krvi.

»Razmišljali smo o tem, zakaj tako množičen odziv dolenjskih krvodajalcev. Prišli smo do sklepa, da so na to vplivali izboljšani odnosi do krvodajalcev, ki se čutijo v vseh dolenjskih delovnih kolektivih. V prvi vrsti moram omeniti dvodnevni plačani dopust, ki ljudem veliko pomeni,« je dejala delavka občinske organizacije Rdečega križa Martina Macedoni. (S. D.)

Plesalke so dobile svoje prostore

TRBOVLJE, 19. septembra – Po sedmih letih uspešnega delovanja in nastopanja je Društvo za plesno kulturo in mažoretke Trbovlje dobilo svoje prostore. Doslej so imeli v Delavskem domu le manjši prostor za hranjenje garderobe, pred kratkim pa je trboveljska občina dodelila v uporabo Rudarski dom na Trgu svobode za Delavskim domom. Rudarski dom, znan iz prvojunijskih dogodkov leta 1924, je bil že dolgo prazen, ker so se prejšnji uporabniki ZRVS in vojni invalidi izselili. Društvo za plesno kulturo in mažoretke ima več kot sto članic, ki delujejo v petih starostnih in interesnih skupinah, že vse od začetka pa ga vodi Ema Zalezina. Poskrbelo je za obnovo dotrajanih prostorov, in sicer ob pomoči Zveze kulturnih organizacij Trbovlje in nekaterih podjetij. (T. L.)

Četrt stoletja radiokluba v Prekopi

PREKOPA, 19. septembra – Ob koncu tedna bo v Prekopi na Dolenjskem republiško tekmovanje radioamaterjev v »lovu na lisico«, tamkajšnji radioklub pa bo proslavil 25-letnico obstoja. V tem času je okrog sto članov doseglo nekaj vidnih tekmovanjih ter drugih rezultatov. (V. P.)

Kmalu bodo pekli posebne vrste kruha

NOVO MESTO, 19. septembra – Dolenjske pekarne iz Novega mesta bodo pekle nove vrste kruha. V kratkem bo možen nakup ajdovega kruha z orehi, sadnega in sončničnega kruha. Te posebne vrste kruha bodo pekli v manjših količinah, sprva le po 30 kilogramov na dan. (M. D.)

Tridesetletnica zagorskega Delavskega doma

ZAGORJE, 19. septembra – Kulturni center Delavski dom v Zagorju ob Savi vabi ob 30-letnici doma vse svoje občane na otvoritev spominske razstave. Prireditev bo v petek, 21. septembra, ob 18.30, razstavo pa si bo mogoče ogledati še naslednjih 14 dni, in sicer vsak dan od 17. ure naprej. (P. M.»

Na morju je letovalo 400 otrok

NOVO MESTO, 19. septembra – V organizaciji Rdečega križa Novo mesto je letos v Luciji pri Portorožu letovalo štiristo otrok, ki so na morju v šestih izmenah preživeli po deset dni. Kot je povedala sekretarka občinske organizacije Rdečega križa Jelka Može, so letos lahko ustregli vsem, ki so želeli letovati. Prispevki staršev so se, glede na njihov socialni položaj, gibali od 680 do 1700 dinarjev. (S. D.)

Marjan Blažina – nagrajenec piranskega eks tempora

PIRAN, 19. septembra – Veliko nagrado 25. mednarodnega slikarskega eks tempora (15 tisoč dinarjev) je dobil Marjan Blažina z Reke. Nagrado je podelil organizator – Obalne galerije Piran. Mednarodna žirija, ki ji je predsedoval likovni kritik iz Trsta Enzo Santese, je imela kar težko delo, saj je sodelovalo 224 slikarjev, ki so oddali 300 platen. Od teh so sprva izbrali 120 del, kasneje pa za razstavo in ožji izbor 44 del. Odkupne nagrade pa so prejeli Antonio Manfreda iz Genove, Luciano de Gironcoli iz Cormonsa, Liljana Bursač iz Beograda, Roberto Kušterle iz Gorice, Bojan Šumonja iz Pulja, Silvano Clavora iz Trsta, Stane Žerko iz Škofje Loke, Raul Perčić z Reke ter Wang Huigin in Dušan Fišer iz Ljubljane. (B. Š.)

Simpozij o elektroniki v Radencih

RADENCI, 19. septembra – Več kot sto domačih in tudi nekaj tujih strokovnjakov sodeluje na 26. jugoslovanskem simpoziju o elektronskih sestavnih delih in materialih. Na simpoziju, ki bo končan v petek, sodelujejo poleg raziskovalcev tudi proizvajalci in uporabniki elektronskih in elektromehanskih sestavnih delov. (I. G.)

Poskrbljeno za otroško varstvo

GORNJA RADGONA, 19. septembra – V Gornji Radgoni z okrog 20.500 prebivalci je dobro poskrbljeno tudi za varstvo predšolskih otrok. V občini delujeta dve vzgojno-varstveni ustanovi in sicer v Gornji Radgoni in v Radencih. Radgonska vzgojno-varstvena organizacija ima v svojih enotah v Gornji Radgoni, Apačah, Črešnjevcih in Stogovcih 480 otrok, od tega največ (330) v vrtcu v središču Radgone na Tratah, kjer je organizirano varstvo za otroke od enega do treh let.

Srečanje andragogov iz različnih dežel

MARIBOR, 19. septembra – V Retzhofu pri Lipnici se bodo jutri srečali andragogi iz Avstrije, Madžarske, Rominije, Hrvaške in Slovenije. Srečanje, ki je že ustaljena praksa strokovnjakov s področja vzgoje in izobraževanja odraslih, je organiziral Zvezni urad za izobraževanje v Gradcu. Po besedah Maria Bicmana, direktorja Delavske univerze v Mariboru, so ta srečanja zelo koristna in ustvarjalna. Nastalo je že vrsto izobraževalnih projektov, ena izmed takšnih skupnih dejavnosti pa so tudi Aktivne počitnice za udeležence iz različnih dežel, ki jih v Gradcu na morju pripravlja Delavska univerza Maribor. (M. S.)

Rojstva

LJUBLJANA: Osebje ljubljanske porodnišnice je v torek pomagalo na svet 9 dečkom in 13 deklicam. Najlažja med novorojenčki je bila deklica s porodno težo 2660 gramov, najtežji pa deček, ki je ob rojstvu tehtal 4370 gramov.

(R. D.)

Pogrebi

LJUBLJANA: Na Žalah se bodo danes svojci še zadnjič poslovili od 78-letnega upokojenca Alojzija Pretnarja (ob 9. uri); 67-letnega upokojenca Jožeta Lesjaka (ob 11. uri); 61-letnega upokojenca Jožeta Blatnika (ob 13. uri); 82-letne upokojenke Irene Kavčič (ob 15. uri) in 80-letne upokojenke Ivanke Mikenauer (ob 16. uri).

SOSTRO: Danes ob 10. uri bo na pokopališču v Sostrem pogreb 58-letnega upokojenca Ivana Smrekarja.

ŠENTVID: Na pokopališču v Šentvidu bodo danes ob 14. uri svojci pospremili na zadnjo pot 83-letnega upokojenca Jožeta Rehbergerja. (R. D.)

Do izdajatelja litijskega glasila z javnim razpisom

Za imenovanje urednika ne bo potrebno soglasje časopisnega sveta – Bodo Glasilo občanov prodajali?

LITIJA, 19. septembra – Izdajatelja litijskega Glasila občanov bodo določili na podlagi javnega razpisa za prevzem izdajateljstva, ki bo objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije. To so na nedavnem zasedanju sklenili delegati litijske skupščine, občinski izvršni svet pa bo na podlagi tega razpisa izbral najboljšega ponudnika. Ustanovitelj časopisa je Skupščina občine Litija, dosedanji izdajatelj pa je bil zavod za izobraževanje in kulturo.

Časopisni svet občinskega glasila bo sestavljen iz delegatov litijske skupščine, ki pa ne bodo mogli dati soglasja k imenovanju glavnega in odgovornega urednika oziroma uredništva. Glavnega in odgovornega urednika bo namreč imenovala in razreševala Skupščina občine Litija, časopisni svet pa bo imel vpliv predvsem na programsko zasnovo in uredniško politiko glasila. Sredstva za Glasilo občanov pa se bodo lahko zbirala z dotacijami, z ekonomsko propagandnimi storitvami in s prodajo glasila.

J. B.

Kmetijska zadruga Emona iz Domžal ima veliko izgubo

Zadruga je domžalsko občino zaprosila za finančno pomoč – Izvršni svet Domžale: odločitev o pomoči na prihodnji seji

DOMŽALE, 19. septembra – Kmetijska zadruga Emona Domžale, ki je imela že ob zaključnem računu za leto 1989 za 554 tisoč dinarjev izgube, je tudi letos poslovala slabo. Do septembra se jim je nabralo še za dober milijon dinarjev nove izgube, tako da celotna izguba zdaj znaša že milijon in 625 tisoč dinarjev.

O tem je vodstvo zadruge seznanilo tudi domžalski izvršni svet in ga zaprosilo za pomoč pri lajšanju njihovih finančnih težav. Domžalski IS, ki je njihovo prošnjo za finančno pomoč obravnaval na svoji današnji seji, je ugotovil, da bi zadrugi občina sicer lahko pomagala, vendar pa bodo o konkretni pomoči odločili na prihodnji seji IS (čez teden dni). Do takrat mora zadruga pripraviti konkreten predsanacijski program, pridobiti pa bo treba tudi mnenja zadružnikov in občinske komisije za kmetijstvo.

KZ Emona pa je v obrazložitvi prošnje za finančno pomoč navedla, da so v izgubi zato, ker nimajo lastne proizvodnje ali predelovalnih obratov (denimo sirarne, mlekarne...), temveč se ukvarjajo le z v zadnjem času nedonosno prodajo kmetijskih tržnih presežkov in prodajo reprodukcijskega materiala zadružnikom. Navedli so, da je močno upadel zlasti odkup živine (ta je manjši za 61 odstotkov, če primerjamo prvi polletji letošnjega in lanskega leta), prav tako pa tudi mleka. Težave so imeli še z obračanjem zalog in financiranjem le-teh ter s slabo prodajo v trgovinah.

K izboljšanju poslovanja niso pomagali niti nižji osebni dohodki delavcev, zaposlenih v zadrugi (te so s 1. aprilom letos znižali za 30 odstotkov), za desetino manjše število zaposlenih, zmanjšanje zalog v vseh trgovinah in vsesplošno varčevanje.

Od štirih predlogov, kako naj bi finančno pomagali KZ Emoni, je po mnenju Antona Preskarja, predsednika IS, možno uresničiti le dva: lahko bi jih oprostili plačila obresti za kratkoročno združena sredstva v višini 580 tisoč dinarjev (po 15-odstotni obrestni meri) z dne 1. marca 1990, in sicer v okviru programa za pospeševanje proizvodnje hrane in osnovne preskrbe, in jim odobrili še dodatno likvidnostno posojilo iz proračuna (obvezno jamstvo banke).

V razpravi pa sta bili zanimivi zlasti stališči Jožeta Leniča, člana IS, in Daliborja Hladnika, direktorja KZ Emona. Prvi je menil, naj zadruga pač propade, če ni zmožna poslovati brez izgub, drugi pa, da v zadrugi kar se tiče delavcev ne bi imeli nič proti stečaju, vendar pa so tu še kmetje. Po njegovem ne gre pozabiti, da jih je v tej zadrugi kar 2500.

Med zanimivejšimi točkami dnevnega reda je bil tudi program racionalizacije dela in zmanjšanja števila zaposlenih v občinski upravi. Po njem bodo začeli še letos zmanjševati število zaposlenih – rešili naj bi se predvsem delavcev, ki ne sodijo v upravo in so jih po ukinitvi sisov dobili v začetku leta. Teh je bilo 44. Do konca leta 1991 naj bi se število zaposlenih v upravi tako zmanjšalo za 34. Od tega naj bi 19 delavcev odšlo v skladu s spremembami odloka o delovnem področju upravnih organov in prenosom nalog na druge subjekte (v druge organizacije in podjetja).

JANEZ PETKOVŠEK

Počastitev spomina na A. M. Slomška v Logatcu

LOGATEC, 19. septembra – V počastitev 190-letnice Antona Martina Slomška bo v nedeljo, 23. septembra, ob 15. uri pred cerkvijo v Dolenjem Logatcu akademija pod geslom »Materin jezik je ključ do omike«. Slavnostni govornik bo mariborski škof dr. Franc Kramberger, v recitacijsko-glasbenem delu sporeda pa bodo nastopili logaški recitatorji, logaški kvartet, kvartet trobil, kvartet flavt in pihalni orkester iz Logatca. V primeru slabega vremena bo slavnost v Narodnem domu.

I. R.

Jana

Šesti kulturni dnevi v središču Slovenije

Pisan program prireditev: razstave, pevski program, srečanje s pisatelji kmečkih povesti

VAČE, 19. septembra – S koncertom učiteljskega pevskega zbora Slovenije Emil Adamič so se preteklo nedeljo začeli na Vačah tradicionalni, šesti po vrsti, kulturni dnevi v središču Slovenije. Odprli so tudi tri razstave. Drago Košir razstavlja lesoreze, ki jih je naredil po skicah in opisih iz Valvasorjeve knjige Slava vojvodine Kranjske, Matjaž Brojan predstavlja 25 knjižnih vinjet slovenske secesije v lesu, na Vačah pa so se zbrali tudi slikarji samorastniki, katerih dela z extempora bodo na ogled v vaški osnovni šoli. Prireditve se bodo nadaljevale vsako nedeljo. Tako bo to nedeljo, 23. septembra, v Štangi srečanje s pisatelji kmečkih povesti, v nedeljo, 30. septembra, bo na Bogenšperku glasbeno srečanje, v nedeljo, 6. oktobra, pa se bodo na Vačah predstavili ljudski pevci in godci. Zadnjo nedeljo bo tudi slavnostna otvoritev Doma Geoss na Vačah.

J. B.

Eschatologica poesis v Križevniški cerkvi

LJUBLJANA, 19. septebra – V petek, 21. septembra, ob 20.30 uri se bo v Križevniški cerkvi z eshatološko poezijo predstavil mladi slovenski pesnik Jure Čeh. Za glasbo in zvočne efekte bo poskrbel Lado Jakša, Milena Režun pa bo interpretatorka poezije.

A. C.

Staroljubljansko društvo se poslavlja od otrok

LJUBLJANA, 19. septembra – Za zaključek otroških prireditev bo Društvo za kulturno oživitev Stare Ljubljane priredilo jutri, 20. septembra, pred Magistratom ob 17. uri modno predstavo. Člani otroške gledališke skupine Malo pristanišče bodo predstavili modne pričeske, ki jih bo oblikoval frizerski salon Tatjana, ter modno otroško garderobo Jutranjke; butika Roki, oblikovalke Nataše Jagodič in butika J&B. Okvirji za očala bodo Cicibanovi, šolske potrebščine pa Lipine. Če bo deževalo, bo predstava v petek, 21. septembra, prav tako bo 17. uri pred Magistratom.

A. L.

Izšel je novi DR ROMAN

Za Kodeljčane zabava, Novopoljančane pa hrup

Prireditev Fejst september na Kodeljevem močno moti krajane Novih Poljan – Občinska meja onemogočila dogovor?

LJUBLJANA, 19. septembra – Zabavnoglasbena prireditev Fejst september, ki vsak dan privablja Ljubljančane na Kodeljevo, je povzročila mnogo hude krvi med okoliškimi prebivalci. Čeprav so organizatorji pridobili vsa potrebna dovoljenja krajevne skupnosti Kodeljevo, pa se krajani Novih Poljan pritožujejo nad hrupom.

Športni park Kodeljevo, kakor tudi kopališče, na katerem se odvija Fejst september, je kakor jeziček zarit v krajevno skupnost Nove Poljane. Krajanov Kodeljevega prireditev ne moti, saj je med naseljem in zabaviščnim prostorom večji park, poraščen z drevesi, ki zadušijo hrup. Zato se vendar tudi niso nič pritoževali na KS Kodeljevo.

Drugače pa je s krajani KS Nove Poljane, ki stanujejo le nekaj sto metrov od kopališča. Večje število se jih je pritožilo na krajevno skupnost, češ da je hrup neznosen, najhuje pa je od 19. do 22. ure, ko se v okoliških stanovanjskih blokih tresejo šipe in celo radiatorji. Ta hrup prihaja z velikega odra, ki je obrnjen proti tribuni in stanovanjskim blokom. Hudujejo se tudi nad tem, da krajanov Novih Poljan nihče ni vprašal, ali si želijo v bližini tako prireditev.

Povpraševali smo organizatorje Fejst septembra, kaj menijo o pritožbah. Boris Strel (Marketing Boris Strel) nam je povedal, da pismene pritožbe še niso dobili. Vso potrebno dokumentacijo so zbrali na podlagi seznama, ki so ga dobili, na njem pa ni bilo KS Nove Poljane. Tudi drugi soorganizator Jaka Matičič (Trgovsko turistično podjetje Jama) je dejal, da so dobili samo eno pritožbo po telefonu in da obratujejo v skladu z dovoljenji.

Kako se bo končal spor med dvema krajevnima skupnostma oziroma občinama, še ni znano. Dejstvo je, da Ljubljana potrebuje take prireditve, mestni izvršni svet pa mora najti primerno lokacijo.

ZDENKO MATOZ

LJUBLJANSKI GRAD

»Izvedenci so ocenjevali nestrokovno in pristransko«

Takšno je mnenje odbora za prenovo Ljubljanskega gradu o izvedenskih poročilih glede nedavne porušitve

LJUBLJANA, 19. septembra – Na današnji seji odbora za prenovo Ljubljanskega gradu je bilo že na začetku napeto. Kot uvod v osrednjo temo, nedavno porušitev grajske stene, smo prisotni dobili v branje zajeten sveženj pisanj, naslovljenih na mestni sekretariat za urbanizem, ki je trem strokovnjakom naročil izdelavo ekspertize o porušitvi.

Če odgovore na ugotovitve teh izvedencev strnemo: ocene so nestrokovne, njihov zlonamerni ton pa izvira iz pristranskosti strokovnjakov, ki so tako ali drugače vpleteni v grajsko prenovo in imajo do nje, kot tudi do ZIL inženiringa in SCT, domnevnih krivcev, odklonilen odnos.

Potem ko je predsednik odbora Vladimir Mušič najprej okrcal novinarje, ki da nasedajo provokativnim besedam omenjenih strokovnjakov (njihove ugotovitve smo namreč pred dnevi predstavili) in s tem zavajajo javnost, se je lotil utemeljevanja spornih izvedenskih ugotovitev. Vrstni red prenovitvenih del na gradu, ki naj bi bil glavni vzrok podrtja stene, je povsem ustrezen; brez predhodne zgraditve servisnega objekta na dvorišču ne bi mogli sanirati historičnega oboda gradu. Hkrati je to tesno povezano z drugimi grajskimi trakti in arheološkimi raziskavami. Podobnega mnenja so bili vsi člani odbora.

Manj soglasja je bilo med prisotnimi glede (ne)zavarovanja zdaj že porušene stene trakta G. Predstavnik izvajalca je povedal, da se SCT sicer ne čuti odgovornega za nesrečo, da pa bi morda le lahko opozoril na možnost samoporušitve. Zdaj se brez poprejšnje strokovne ocene ne bodo več lotevali obnove in se bodo v prihodnje raje odločali za varnejši, pa čeprav dražji način dela. Marjan Bežan je zahteval pojasnilo o stanju drugih neobnovljenih delov gradu in naposled izvedel, da bi se kaj podobnega utegnilo pripetiti še traktu J (ob kapeli) in palaciju. Slišati je bilo, naj bi po novem zidovje skrbneje varovali, a ob tem je treba povedati, da stroški začasne sanacije niso dosti manjši od tistih za dokončno obnovitev.

Podobno kot se je bila večina pisnih odgovorov (ZIL Inženiringa, Ambienta, Vladimirja Mušiča in drugih) na poročila izvedencev obregnila ob izbiro strokovnjakov, so takšne pripombe deževale tudi na današnji seji. Razpravljalci so komisiji, ki ji je mestni izvršni svet zaupal presojo nesreče, njenih vzrokov, škode in odgovornosti, očitali nestrokovnost, nekompetentnost, slabo poznavanje grajske problematike in tehnične dokumentacije. Imenovani naj tudi ne bi bili zmožni nepristranske presoje, ker so vsi bolj ali manj povezani z obnavljanjem gradu ali pa so negativno nastrojeni do ZIL Inženiringa in SCT, kar ima menda globlje, osebne vzroke.

Debata je potlej zašla na stranpot, ko so recimo člani odbora začeli razpravljati o svoji morebitni odgovornosti pri nesreči, s katero, jasno, nimajo nič. Zanimivo, da to ni begalo nekaterih drugih, recimo vodje grajskega projekta, kot je glasno ugotavljal Marjan Bežan in verjetno po tihem razmišljal še kdo med prisotnimi.

SAŠA VIDMAJER

Kulturni dom v Domžalah pred obnovo

Še letos naj bi obnovili streho – Pri prenovi doma prednost Glasbeni šoli Domžale

DOMŽALE, 19. septembra – Za domžalski kulturni dom, ki že nekaj let vidno propada, so pred kratkim izdelali idejne projekte prenove. Ti projekti, ki jih je izdelal Biro Karlovšek, nedavno pa so bili tudi javno predstavljeni (ob 80-letnici nekdanjega Društvenega doma), naj bi bili zagotovilo, da bo ta propadajoči objekt po obnovi spet postal dom kulture.

Objekt naj bi začeli obnavljati letos (streho naj bi obnovili še pred zimo), pri preurejanju prostorov pa naj bi imela prednost Glasbena šola Domžale (na podstrešju in v nadstropju naj bi uredili več funkcionalnih kabinetov), saj gre za dejavnost, ki sodi v občinski proračun. Ta del doma naj bi uredili v enem letu.

V pritličju naj bi kasneje v stari kinodvorani poglobili oder, podrli balkon (namesto njega bi bile spet lože), v kleti pod odrom pa naj bi bile še garderobe za nastopajoče, vadbeni prostori za društva in manjši bife.

J. P.

DELO plus

PISMA BRALCEV

Odgovor na Bi Piranu pomagal odlok?

Očitno sta dež in visoka parkirnina novinarko Albino Podbevšek spravila v tako slabo voljo, da je za Delo napisala članek, ki profesionalnemu novinarju ne more biti v ponos. Dejstva je osvetlila samo s tiste strani, ki ji je ustrezala, dodala je še nekaj neresničnih trditev, sebe pa je kot prava profesionalka zavarovala z dodatkom »bojda«.

Glavni namen uvedbe visoke parkirnine v Piranu je bil ravno v tem, da vozniki ne bi po ves popoldan puščali svojih vozil v prenatrpanem mestnem jedru, kot je to storila novinarka. Če parkirnine ne bi pobirali, zelo verjetno prostega parkirišča sploh ne bi našla. Ko se nad sistemom parkiranja v Piranu pritožujejo domačini, to še razumem, težje pa razumem, če to počno obiskovalci, saj je prometna ureditev predvsem njim v prid.

Prva ura parkiranja v mestu je namreč brezplačna. Tisti, ki želijo ostati v Piranu več časa, pa imajo na izbiro: ali parkirati v mestnem središču in plačajo drago parkirnino od druge ure parkiranja naprej, ali parkirati na parkirišču nekaj sto metrov pred Piranom in se peljejo z brezplačnim prevozom v mesto s posebnim avtobusom.

Koliko je ostanka pri tako organizirani mestni zapori in ali se ta najbolje porabi, je seveda drugo vprašanje. Nimam namena ščititi piranskega komunalnega podjetja, upam si trditi, da je z njegovim poslovanjem nezadovoljna tudi večina prebivalcev občine Piran. Kljub slabi kvaliteti je cena za odvoz smeti med najdražjimi v Sloveniji, in čeprav živimo na področju z najbolj toplim podnebjem, plačujemo daleč najdražje centralno ogrevanje v Sloveniji. Pa še bi lahko našteval.

Strinjam se, naj bi ostanek zaslužka od parkirnine porabili tudi za polepšanje Pirana, saj je tega kar potreben. To ugotavlja tudi novinarka, ko se s kritičnim očesom sprehaja po ulici, v kateri ima svoj sedež tudi zavod, ki bi po njenem mnenju moral poskrbeti za čiščenje prahu, smeti in pajčevin.

V svoji natančnosti bi lahko vsaj prebrala ime zavoda, ki ga napada v članku. To je morda res neposrečeno dolgo, vendar marsikaj pove: Medobčinski zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran. Dejavnost zavoda sega od restavriranja hrastoveljske cerkve, arheoloških izkopavanj v Izoli pa do zaščite naravne dediščine v dolini Dragonje. V zavodu niti »bojda« ne sedi več kot trideset, ampak šestnajst ljudi.

Če novinarka sodi, da bi moral recimo akademski restavrator, namesto da restavrira umetniške freske, raje pometati pajčevine in prah z vhodnih vrat po mestnih ulicah, je to nekako tako, kot da bi novinarko poslali čistiti zanemarjene časopisne kioske po Sloveniji, v katerih prodajajo časopise z njenimi članki.

Seveda pa nimam nič proti občinskemu odloku, ki bi stanovalce prisilil v boljše vzdrževanje in čiščenje okolice.

Potrebovali pa bi tudi kakšen odlok, ki bi za slabo pripravljene članke novinarju odrekel plačilo honorarja, pa čeprav ga ta potrebuje za pokritje drage parkirnine.

ŽARE LIPUŠČEK,
Ul. XXX. divizije 16,
Portorož

Pravljice in šolniki

Dovolj je bilo napisanega o šolstvu, dovol je je zmešnjav z učbeniki in njihovim tiskom. Kaj nas, starše, v končni konsekvenci brigajo detajli podatkov o atomski bombi in relativnostni teoriji? Želimo si otroka, ki bo čutil moralno in se vedel sproščeno v družbi, ki se bo znal v višjih razredih tudi sam izobraževati. Ne želimo si sanjačev, ki sicer še zdaleč niso tako tragični kot sodobni agresivci, pač pa radovedne in skozi igro in šolo ustvarjalne otroke. No, sedaj pa moram postaviti velik vprašaj in sicer vprašaj o učiteljih, ki naj bi bolj vzgajali kot učili.

Šolska snov gre mladini sama v glavo, kjer uči nekdo, ki čuti očetovsko ali materinsko do otrok. Tak človek ne bo mislil na gradnjo hiše, ne bo nergal ob plači, pač pa bo vdano prenašal pomanjkanje, ki je stoletna tradicija slovenskega šolnika. Da, starši nočemo agresivnih, hedonističnih učiteljev, ki jih moraš podkupovati, da ti spustijo otroka v naslednji razred. Želimo si blage čudake, zazrte v idejo o prenašanju tisočletnih spoznanj na naslednje generacije. Želimo si preproste in nezahtevne učbenike, ki bi vsak veljal vsaj nekaj generacij, brez kakšnih sprememb in brez imperativa, da mora založba, ki ga je izdala, zaslužiti.

Se vam zdi, da pišem pravljice? Mogoče res, vendar v takih pravljicah so živeli naši starši in stari starši, ne da bi to sploh vedeli; zdelo se jim je realno in vsakdanje kot zrak, ki so ga dihali in voda, ki so jo pili. Dandanašnji je zrak onesnažen, voda pa še bolj. Tudi pravljic je konec, žal. Upam le, da se bo kdo nad mojim razmišljanjem zamislil in da bo vsaj en učitelj, še je nekaj pravih, dobil več poguma za svoje veličastno poslanstvo.

NENAD NIKO ZUPANČIČ,
Brodarska 10,
Litija

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

Zahvala za nepoštenost

V nedeljo, 16. septembra ob 16. uri, naj bi bil po zaključku 20. svetovnega padalskega prvenstva na letališču Lesce–Bled letalski miting. Vsaj tako nas je vabil oglas na tv Slovenija.

Kljub oblačnemu vremenu smo se odpravili tja pogledat, če se vseeno kaj dogaja, morda kakšna nadomestna prireditev, ali pa da vsaj izvemo, če je miting preložen na drug termin, ko bo ugodnejše vreme. Po telefonu te informacije nismo mogli dobiti, ker se ni nihče oglasil. Ko smo ob 16.30 uri prispeli na parkiriščni prostor, plačali 50 din (na osebo) za vstopnino in dobili oranžno značko ter 10 din za parkirnino, smo iz tega sklepali, da prireditev vseeno bo, saj je bilo tudi avtomobilov in obiskovalcev vse polno.

Ravno se je iztekala zaključna podelitev priznanj padalcem in potem je napovedovalec povedal, da je s tem zaprto 20. svetovno padalstvo prvenstvo. O letalskem mitingu pa niti besede. Čez 10 minut pa suhoparno obvestilo, da zaradi slabega vremena miting odpade. In s tem se informacija začne in konča.

Ob povratku na parkiriščni prostor ni bilo več sledu o tistih, ki so še 30 minut prej veselo zahtevali denar za vstopnino za nekaj, česar potem sploh ni bilo. Ko smo potem enega od njih le našli in vprašali čemu pobirajo vstopnino za prireditev, ki je ni bilo, je povedal, da do zadnje minute niso vedeli, da miting odpade in da se tudi njim ne zdi prav, da bodo sedaj oni na udaru, čeprav so samo izpolnjevali, kar jim je bilo naročeno. Informacijo, da niso bili obveščeni, da miting odpade, in da naj zatorej prenehajo pobirati vstopnino, je potrdil tudi miličnik, ki je stal zraven.

Odpravili smo se še na upravo letališča, ne toliko, da bi dobili vrnjeno plačilo za nekaj, kar nismo dobili, temveč da si ogledamo tistega, ki na tako nepošten način služi denar. Za okencem je blagajničarka, ki ji je bil ekspresno izročen nabrani denar gledalcev, že seštevala zaslužek dneva. Ob vprašanju, kje lahko dobimo vrnjen denar, ki smo ga dali, pa so nas prevarali, je povedala, da ona navodil, da lahko denar vrača, ni dobila, in je zadolžena samo za to, da prešteje denar in ga izroči naprej, ter da naj se, če imamo problem, obrnemo na »šefa«. Njena sodelavka je na našo prošnjo torej odšla poiskat tega »šefa«, vendar se je vrnila z informacijo, da ga ni mogoče dobiti, ker ima sestanek. Pripravljena pa nam je bila iz svojega žepa vrniti denar, česar nismo hoteli sprejeti, saj nam ni šlo le za denar (saj nismo bili edini gledalci, ki smo bili prevarani), temveč predvsem za odnos do ljudi, za princip, saj je organizator gotovo že pred 17. uro vedel, da mitinga v takem vremenu ne bo mogel izpeljati, pa vseeno ni zaustavil prodaje vstopnic. To je nepošteno tako do podrejenih, ki izpolnjujejo dana navodila, še bolj pa do ljudi, ki so bili na ta način zapeljani in prevarani. Seveda bi organizator napako nekako lahko popravil s prijaznim opravičilom, če že ni bil pripravljen vrniti nepošteno zasluženega denarja. Ne eno ne drugo pa se na žalost ni zgodilo.

META SAVŠEK,
Medenska 38,
Ljubljana

Spomin na pisateljev grob

Alenka Puhar je 28. junija v Delu posredovala bralcem dragocene podatke o slovenskem pisatelju Narteju Velikonji, ki je konec junija leta 1945 končal pod kroglami strelskega voda kot vojni zločinec. Kmalu zatem pa se je oglasila priča, ki je bila navzoča pri usmrtitvi, in javnosti sporočila pisateljeve strahotne zadnje trenutke. Od njenega zapisa dalje vemo, da se je končala pisateljeva pot na strelišču ob Dolenjski cesti v Ljubljani. Tam je bil tudi njegov grob, kakor za celotno skupino enajstih obsojencev.

Zakaj se oglašam?

V najvišjem nadstropju šole Oskar Kovačič sem otrokom govoril ob stoletnici Franceta Bevka, pa mi pogled splava skozi okno čez Dolenjsko cesto, kjer že drugo leto dograjujejo in preurejajo strelišče. Tam čez bakrene strehe opazim gradbene stroje, ki rijejo in ravnajo svet tja do strmega pobočja Golovca. Torej, to se dela za novo stavbo strelišča, česar pa mimoidoči ne vidijo, ker jim zidovi zakrivajo pogled! Takoj sem pomislil na pokojnega pisatelja in njegove ostanke. Natančnejše poizvedovanje pri še živečih pričah in pregled strelišča bi morda še odkrila grobišče, z gradbenimi opravili pa se je ta možnost izničila.

Bevka in Velikonjo bodo ocenjevali literarni zgodovinarji ter jima dali mesto, ki jima gre. Rad pa bi povedal vsem, da sta bila oba Slovenca, doma na Primorskem, da sta se umaknila po prvi svetovni vojni v Jugoslavijo, da je Bevk s svojimi deli opogumljal rojake, naj vztrajajo kot Slovenci, da sta se v času druge svetovne vojne opredelila za dve nasprotni si ideologiji, od katerih zmagujoča šteje danes Bevka kot najplodovitejšega pisatelja, po Velikonjevem grobu pa orjejo z buldožerjem.

Fej!!!

Ta ura mi je bila ena od najtežjih!

LOVRO MRAK,
Mrzelova 9,
Ljubljana

NT&RC

Izšel je Novi tednik

- Komu se je nasmehnila »rumena« sreča – izidi žrebanja NT-RC
- Calimero klub – čudne poslovne poteze celjskega rokometnega kluba
- Zaplembe na Celjskem – Milko Mikola piše o zaplembah v letih 1945–1948

MIMOGREDE

Piloti v dijaškem domu

Vsaj sedem slovenskih dijaških domov, zgrajenih v sedemdesetih letih, sodi med zgrešene naložbe, bolj ali manj prazen je tudi brežiški dom učencev. V njem je od 240 ležišč zadnja leta zasedenih le okrog 40. Vodstvo je probleme reševalo z oddajanjem prostorov turistom ali delavcem ob remontih JE Krško, nekaj pa jih spremenilo v pisarne. Te se zadnje mesece hitro praznijo. Območna zbornica se je preselila v Krško, vse bolj neizkoriščene pa so tudi pisarne nekdanjih družbenopolitičnih organizacij. Menda se za prostore zanima nekaj podjetnikov, a v domu primanjkuje telefonskih zvez.

Rešitev predstavlja ta čas 50 mladih pilotov in letalskih mehanikov, ki so zasedli celotno etažo in tako zagotavljajo preživetje kolektivu dijaškega doma. V veliki »hiši strahov« je ob mladih starešinah JLA in dijakih, ki jih sicer ni niti za en razred, vsaj nekaj življenja. Nič pa ni storjeno za dolgoročno rešitev poslopja, ki vidno propada, in menda ni znan niti njegov pravi lastnik.

VLADO PODGORŠEK

Še zmerom premalo škode za solidarnost

V Krškem je suša povzročila za več kot 102 milijona dinarjev škode – Prizadeti oproščeni davkov

KRŠKO, 19. septembra – Suho poletje je močno prizadelo celo krško občino, posebej še prodnata zemljišča Krškega polja in hribovito območje Gorjancev in Bohorja. Posebna cenilna komisija je ugotovila, da je na poljedelskih kulturah, travnikih, vrtninah, krmnih rastlinah, v vinogradništvu in sadovnjakih za 102,295.000 dinarjev škode. To se bo poznalo še naslednje leto ob zmanjšani prireji v živinoreji in nižji proizvodnji mleka. Četudi škoda presega dva odstotka občinskega družbenega proizvoda, ne morejo računati na nepovratna republiška solidarnostna sredstva.

»Ker je občina Krško na lestvici slovenskih občin po narodnem dohodku na prebivalca na petem mestu, bi škoda zaradi suše morala presegati štiri odstotke našega družbenega proizvoda. Kako krivično je to določilo, potrjuje podatek, da bi dobili republiško pomoč šele takrat, ko bi bili ob 85 odstotkov dohodka. Naše kmetijstvo udarja varljiva razvitost, medtem ko dobe nerazviti solidarnostna sredstva že v primeru, ko jim naravne ujme prizadenejo škodo v višini poldrugega odstotka družbenega proizvoda,« je povedal Tone Koršič, občinski minister za kmetijstvo in predsednik cenilne komisije.

Na zadnji seji občinskega IS so se dogovorili, da se bodo potegovali za republiško pomoč, posledice letošnje suše pa naj bi odpravili z oprostitvijo davka na dohodek iz kmetijstva ter prispevkov za invalidsko, pokojninsko in zdravstveno zavarovanje tistih, ki jim je dohodek od kmetijstva edini vir za preživljanje. Skušali bodo zagotoviti še ugodnejša posojila za nakup krme, da se stalež osnovne črede ne bi zmanjšal.

Dolgoročna rešitev pa bi bilo seveda že dolgo načrtovano namakanje Krškega polja.

VLADO PODGORŠEK

Lek je zaprt, ker ga obnavljajo

Kranjskogorski hotel bo po obnovi precej bolj funkcionalen

KRANJSKA GORA, 19. septembra – Delavci hotela Lek so pred dnevi hotel zaprli, ker nadaljujejo obnavljanje. Delo bo končano do božičnih praznikov, investitorja, Lek Ljubljana pa bo stalo okoli tri milijone DEM.

Objekt, ki je bil zgrajen pred skoraj 30 leti, predvsem kot počitniški dom delavcev tovarne Lek, bo po končani obnovi precej bolj funkcionalen. Dobili bodo novo kuhinjo, restavracijo s posebnim vhodom, novo recepcijo, bolje bodo opremili prostor za seminarje, prenovili pa tudi deset podstrešnih sob. Po nekajletnem postopku so kupili tudi zasebno (opuščeno) vojaško vilo z zemljiščem. V njej bo prihodne leto začela delati restavracija, v kateri bodo pripravljali predvsem domače jedi treh sosednjih dežel, uredili pa bodo tudi nekaj sob. V novem srednjeročnem obdobju nameravajo na tem zemljišču zgraditi še hotel A kategorije s 150 posteljami, njegova posebnost pa bodo zdravstvene storitve.

V. F.

V celjskem Golovcu namesto gostov čakajo inšpektorje

Dejavnosti, ki naj bi prinašale dobiček, so zamenjali zasebni najemniki – Nepravilnosti v poslovanju, podkupovanje in goljufije?

CELJE, 19. septembra – So se pod streho zavoda ŠRC Golovec v Celju naselile nepravilnosti v poslovanju, podkupovanja, goljufije in druge »sorodnice« kriminala? Govorice so dobile grmeč prizvok, res pa je, da se v zavod odpravljajo tako inšpektorji Službe družbenega knjigovodstva kot tudi Uprave za notranje zadeve.

ŠRC Golovec so zgradili v letu 1976 z denarjem interesne skupnosti za gradnjo objektov posebnega družbenega pomena kot tisti prostor, ki bo Celjanom ponujal sejemske, zabavne in druge prireditve ter jim omogočal organizirano športno in rekreacijsko dejavnost. Načrti so bili daljnosežni, saj je bilo predvideno, da bi center s posamičnimi objekti dograjevali. In res so jih nekaj let pridno gradili, saj je ob osrednji hali Golovca (ob kateri so tudi poslovni prostori sedaj 65-članskega kolektiva zavoda), najprej zrasel pokrit bazen s kegljiščem in restavracijo, zatem pa še dve samostojni razstavišči hali in več športnih igrišč. Tu nekje pa se je gradnja Golovca ustavila. Za potrebe sejemske dejavnosti z osrednjim mednarodnim obrtnim sejmom zagotovo prehitro, glede na vzdrževanje in financiranje dejavnosti (sejemske, prireditvene, rekreacijske in gostinske) pa na meji zmožnosti. Res je vseskozi tudi občinski proračun pomagal Golovcu pokrivati stroške nerentabilnega bazena, skupaj s prihodki od preostalih dejavnosti je bilo denarja očitno premalo za pokrivanje vseh stroškov. Pojavile so se izgube, menjavali so se vodstveni ljudje, Golovec pa se je vse bolj oddaljeval od zamisli, ki ga je pravzaprav rodila. Tudi s tem, da je opuščal dejavnosti, ki bi mu po vseh napovedih morale prinašati dohodek. Vse manj je bilo prireditev, vse več delov Golovca v najemu zasebnikov. Tako je zavod oddal v najem zajeten del osrednje hale diskoteki Casablanca, hodnik nad bazenom je oddal zasebniku, ki je vanj namestil biljardne mize, zasebniku je oddal v najem tudi dva bifeja, zunanjega in notranjega ob pokritem teniškem igrišču. Mimogrede: Golovec zaposluje okoli dvajset gostinskih delavcev, ki nimajo kaj početi. Zaradi nedonosnosti so čez poletje zaprli tudi restavracijo, ki se je sprevrgla v obrat družbene prehrane za lastne delavce.

Pod streho takega potapljajočega se Golovca pa je bojda cvetela dejavnost, ki je polnila predvsem zasebne žepe nekaterih (med njimi tudi vodilnih) delavcev zavoda. Veliko je slišati o tem, da dobrega prostora v času mednarodnega obrtnega sejma ni mogoče dobiti, če se te »usluge« (iz oči v oči) ne plača, govori se o pogrešanem klavirju, pogrešanem ozvočenju, o zasebnih lokalih enega vodilnih delavcev, ki so jih bojda adaptirali (tudi zastekljevali) na račun Golovca. Tudi o uradnih najemninah lokalov znotraj RŠC Golovec se veliko govori, saj so le-te izredno nizke, dnevni izkupiček samo enega od lokalov pa večji, kot ga ima bojda celotno gostinstvo Golovca. In še najnovejša krona dogajanj: pod zunanjimi stopnicami bazenske hale je pravkar brez gradbenega dovoljenja vodilni delavec Golovca naredil trgovino (za svojega sina?). Če stopiš pred njo, pa je prav lepo videti slučajnost: obe – trgovinica in osrednja hala A Golovca – imata enako nova bakrena nadstreška.

Celjska oblast se je (verjetno zaradi preglasnih govoric in izgub) odločila, da Golovec spet postavi na trdne noge. V izvršnem svetu pripravljajo nekakšno zasnovo bodoče organiziranosti in poslovanja Golovca, dokončen predlog naj bi pripravila ena od strokovnih institucij. Kot smo izvedeli, pa naj bi šlo za korenite kadrovske, vsebinske in organizacijske spremembe, ki naj bi ŠRC Golovec spremenile v donosno podjetje. Hkrati pa se v Golovec odpravljajo tudi inšpektorji SDK in UNZ. Preiskava bo pokazala, koliko ognja je tam, kjer je veliko dima.

PO SLOVENIJI

Vnema za krvodajalstvo je čedalje večja

NOVO MESTO, 19. septembra – Kaže, da bodo letos na Dolenjskem potolkli vse krvodajalske rekorde. Še nikoli doslej se ni zgodilo, da bi bil konec septembra dosežen letni načrt odvzema krvi. V osmih mesecih je v novomeški transfuzijski postaji darovalo kri 4110 krvodajalcev, ki so zbrali 1373 litrov krvi. Do konca septembra bo torej presežen načrt – 1500 litrov krvi.

»Razmišljali smo o tem, zakaj tako množičen odziv dolenjskih krvodajalcev. Prišli smo do sklepa, da so na to vplivali izboljšani odnosi do krvodajalcev, ki se čutijo v vseh dolenjskih delovnih kolektivih. V prvi vrsti moram omeniti dvodnevni plačani dopust, ki ljudem veliko pomeni,« je dejala delavka občinske organizacije Rdečega križa Martina Macedoni. (S. D.)

Plesalke so dobile svoje prostore

TRBOVLJE, 19. septembra – Po sedmih letih uspešnega delovanja in nastopanja je Društvo za plesno kulturo in mažoretke Trbovlje dobilo svoje prostore. Doslej so imeli v Delavskem domu le manjši prostor za hranjenje garderobe, pred kratkim pa je trboveljska občina dodelila v uporabo Rudarski dom na Trgu svobode za Delavskim domom. Rudarski dom, znan iz prvojunijskih dogodkov leta 1924, je bil že dolgo prazen, ker so se prejšnji uporabniki ZRVS in vojni invalidi izselili. Društvo za plesno kulturo in mažoretke ima več kot sto članic, ki delujejo v petih starostnih in interesnih skupinah, že vse od začetka pa ga vodi Ema Zalezina. Poskrbelo je za obnovo dotrajanih prostorov, in sicer ob pomoči Zveze kulturnih organizacij Trbovlje in nekaterih podjetij. (T. L.)

Četrt stoletja radiokluba v Prekopi

PREKOPA, 19. septembra – Ob koncu tedna bo v Prekopi na Dolenjskem republiško tekmovanje radioamaterjev v »lovu na lisico«, tamkajšnji radioklub pa bo proslavil 25-letnico obstoja. V tem času je okrog sto članov doseglo nekaj vidnih tekmovanjih ter drugih rezultatov. (V. P.)

Kmalu bodo pekli posebne vrste kruha

NOVO MESTO, 19. septembra – Dolenjske pekarne iz Novega mesta bodo pekle nove vrste kruha. V kratkem bo možen nakup ajdovega kruha z orehi, sadnega in sončničnega kruha. Te posebne vrste kruha bodo pekli v manjših količinah, sprva le po 30 kilogramov na dan. (M. D.)

Tridesetletnica zagorskega Delavskega doma

ZAGORJE, 19. septembra – Kulturni center Delavski dom v Zagorju ob Savi vabi ob 30-letnici doma vse svoje občane na otvoritev spominske razstave. Prireditev bo v petek, 21. septembra, ob 18.30, razstavo pa si bo mogoče ogledati še naslednjih 14 dni, in sicer vsak dan od 17. ure naprej. (P. M.»

Na morju je letovalo 400 otrok

NOVO MESTO, 19. septembra – V organizaciji Rdečega križa Novo mesto je letos v Luciji pri Portorožu letovalo štiristo otrok, ki so na morju v šestih izmenah preživeli po deset dni. Kot je povedala sekretarka občinske organizacije Rdečega križa Jelka Može, so letos lahko ustregli vsem, ki so želeli letovati. Prispevki staršev so se, glede na njihov socialni položaj, gibali od 680 do 1700 dinarjev. (S. D.)

Marjan Blažina – nagrajenec piranskega eks tempora

PIRAN, 19. septembra – Veliko nagrado 25. mednarodnega slikarskega eks tempora (15 tisoč dinarjev) je dobil Marjan Blažina z Reke. Nagrado je podelil organizator – Obalne galerije Piran. Mednarodna žirija, ki ji je predsedoval likovni kritik iz Trsta Enzo Santese, je imela kar težko delo, saj je sodelovalo 224 slikarjev, ki so oddali 300 platen. Od teh so sprva izbrali 120 del, kasneje pa za razstavo in ožji izbor 44 del. Odkupne nagrade pa so prejeli Antonio Manfreda iz Genove, Luciano de Gironcoli iz Cormonsa, Liljana Bursač iz Beograda, Roberto Kušterle iz Gorice, Bojan Šumonja iz Pulja, Silvano Clavora iz Trsta, Stane Žerko iz Škofje Loke, Raul Perčić z Reke ter Wang Huigin in Dušan Fišer iz Ljubljane. (B. Š.)

Simpozij o elektroniki v Radencih

RADENCI, 19. septembra – Več kot sto domačih in tudi nekaj tujih strokovnjakov sodeluje na 26. jugoslovanskem simpoziju o elektronskih sestavnih delih in materialih. Na simpoziju, ki bo končan v petek, sodelujejo poleg raziskovalcev tudi proizvajalci in uporabniki elektronskih in elektromehanskih sestavnih delov. (I. G.)

Srečanje andragogov iz različnih dežel

MARIBOR, 19. septembra – V Retzhofu pri Lipnici se bodo jutri srečali andragogi iz Avstrije, Madžarske, Rominije, Hrvaške in Slovenije. Srečanje, ki je že ustaljena praksa strokovnjakov s področja vzgoje in izobraževanja odraslih, je organiziral Zvezni urad za izobraževanje v Gradcu. Po besedah Maria Biemana, direktorja Delavske univerze v Mariboru, so ta srečanja zelo koristna in ustvarjalna. Nastalo je že vrsto izobrževalnih projektov, ena izmed takšnih skupnih dejavnosti pa so tudi Aktivne počitnice za udeležence iz različnih dežel, ki jih v Gradcu na morju pripravlja Delavska univerza Maribor. (M. S.)

Metliškemu kulturnemu poletju se ljudje ne bodo odpovedali

Letos je bilo na grajskem dvorišču osem prireditev – Organizacija je v rokah peščice zagnancev, lahko pa bi jih bilo več

METLIKA, 19. septembra – Metličani so tudi letos pripravili Kulturno poletje, kot so poimenovali več prireditev na grajskem dvorišču, ki so pritegnile veliko ljudi, saj si jih je ogledala ali udeležila vsaj desetina Metličanov. Kljub temu pa organizatorji niso zadovoljni, saj so prepričani, da bi bila lahko odmevnost še večja.

»Te prireditve so glas vpijočega v puščavi. Morale bi biti stvar občine, skupnosti, ne pa le peščice navdušenih posameznikov. Zavedati se moramo, da je tudi v kulturi konec udarništva in da je treba za takšne prireditve dati nekaj več, nuditi več kot le dobro voljo posameznikov. Mi se bomo sicer še trudili tudi prihodnje leto, vendar se bojim, da nas bo čedalje manj,« meni znani metliški kulturni delavec Stane Križ, eden izmed organizatorjev Metliškega poletja, ki je letos dalo osem prireditev. Začelo se je s tamburaši iz Samobora, enim izmed najboljših tovrstnih ansamblov v Jugoslaviji. Nadaljevalo se je s popotnimi vtisi Zvoneta Šeruge in – Obarvano glasbo – Lada Jakše ter filmi mlade metliške režiserke Maje Weiss. Toni Gašperič je predstavil svojo knjigo Vsi smo na ražnju – ob spremljavi ansambla Tonija Verderberja, Akademska slikarka Zdenka Žido pa je razstavila svoje slike. Prireditve je organizirala folklorna skupina Ivan Navratil iz Metlike, plačala pa Zveza kulturnih organizacij.

Posebno odmevna pa je bila javna tribuna o varstvu okolja, v kateri sta sodelovala tudi član slovenskega predsedstva dr. Dušan Plut in znani strokovnjak za čistilne naprave in komunalne deponije Franc Malainer iz mesta Karlsruhe v ZRN.

»Mislim, da bodo metliške prireditve živele tudi naprej, saj so se ljudje navadili nanje in upam, da bomo lahko k njihovi organizaciji pritegnili več ljudi. Mislim, da bi jih ljudje pogrešali in zato bomo vztrajali«. Tako optimističen je eden izmed organizatorjev prireditev Toni Gašperič.

MILOVAN DIMITRIĆ

S hmeljem tudi veliko slabe volje

BRASLOVČE, 19. septembra – Letošnji pridelek hmelja – v Braslovčah (na sliki) ga že polnijo v vreče – je prinesel tudi precej slabe volje. Padec cen na svetovnem trgu je že lani oškodoval slovenske hmeljarje za tri milijone DEM. Letos bodo pri kilogramu hmelja izgubili več kot 3,6 DEM. Vzrok za slabe poslovne rezultate je tudi ta, da bi morali pridelati hmelja vsaj 1700 kilogramov na hektar, da bi bila pridelava rentabilna. (D. H., slika: Bogo Čerin)

Mariborska Forma viva umira

Forma viva – pastorka mesta Maribor

● MARIBOR je krasilo 19 skulptur Forme vive. Tudi danes še stojijo sredi naselij, ob šolah in drugih javnih mestih, le da je še malokatera v takšnem stanju in okolju, da bi bila mestu v ponos. Ni čudno, če se je eden od kiparjev obrnil celo na županjo s protestom zaradi stanja, v kakršnem je našel svojo plastiko.

Pred 23 leti je skupina zanesenjakov pri mariborskem Stavbarju prepričala gradbince, da bi kazalo sivemu betonu vliti življenje in z oživljeno umetniško obliko kulturno obogatiti brezosebne nove soseske. Pozneje so se Stavbarju pridružili še Gradis in Konstruktor. S pomočjo strokovnjakov Umetnostne galerije in pičlo denarno pomočjo republiške kulturne skupnosti jim je uspelo organizirati v mestu šest simpozijev Forme vive z bogato mednarodno udeležbo. Slavnostno so odkrivali posamezne skulpture, jih predajali mestu, župan jih je malce pohvalil in pri tem je ostalo. Nihče ni posebej skrbel za dragocene plastike, ob njih, če se je le dalo pa tudi v njih, so malomarneži odlagali smeti, Florina je pustila, da jih je obraslo grmovje.

Skrbništvo Forme vive ni urejeno. To se je posebej pokazalo ob odstranitvi (zaradi gradnje) skulpture pri Slaviji. Po srditih razpravah je takratna mestna vlada veliko obljubila, toda tudi z današnjo okroglo mizo na to temo, »ali Maribor sploh želi Formo vivo«, je pokazala, da se ni nič premaknilo. Danes so razpravljalci družno ugotovili, da si mesto simpozij želi, da ga potrebuje, za skrbnika pa bi bil edini pravšnji Zavod za varstvo kulturne in naravne dediščine (ki ga na okroglo mizo ni bilo). Ta pa že za vzdrževanje in obnovo tistih skulptur in objektov, ki so v republiških programih, ne dobi dovolj denarja. Edini konkreten dogovor današnje okrogle mize je bil, da ne kaže simpozija pripravljati prihodnje leto (Maribor bi bil na vrsti letos), ko je 30-letnica slovenske Forme vive in bo le-ta v Kostanjevici in v Portorožu. Obnovili bodo tudi organe Forme vive. Ali je kaj upanja, da jih čaka usoda dosedanjih?

MAJDA STRUC

Radio morje bo morda še letos začel oddajati

V Izoli je vse pripravljeno za začetek delovanja komercialne radijske postaje – Čakajo na zakon

IZOLA, 19. septembra – »Ko bo sprejet novi zakon o radiodifuziji, ki bo moral odpraviti sedanji monopol RTV, bi mi lahko začeli oddajati svoj program,« zatrjuje Aleš Bohinec, prvi mož pri projektu postaje Radio morje. Ideja o komercialni radijski postaji v Izoli je stara že tri leta.

Aleš Bohinec upa, da bodo že letos sprejeli zakon, ki bo urejal delovanje televizijskih in radijskih postaj. Zato imajo v Izoli že vse pripravljeno za začetek delovanja komercialne radijske postaje. Pripravili so pogodbo o ustanovitvi mešanega podjetja, zagotovili so si prostore za studio in denar, ki bo potreben za nakup opreme.

Radio morje bo imel studio v prostorih sestavljenega podjetja Galeb, ki je eden izmed soustanoviteljev radijske postaje.

Radio bo deloval po zgledu zasebnih komercialnih radijskih postaj v Italiji – bogat in nevsiljiv glasbeni program bodo dopolnjevali s plačanimi informacijami in oglasi.

»Naš cilj je, da bi bili cenejši, hitrejši in zabavnejši, kot na primer Radio Koper Capodistria,« pojasnjuje Aleš Bohinec. Sicer bi bila konkurenca koprskemu Radiu zelo majhna, saj bo sprva Radio morje oddajal le za območje Izole in Kopra, za oddajo na piranskem območju pa bi morali postaviti več repetitorjev. Ustanovitelji Radia morje ne bodo tvegali prevelike naložbe, saj se zavedajo, da za komercialne postaje velja pravilo, ali uspeš ali propadeš.

IZTOK UMER

Vsak osmi Brežičan je gasilec

V Brežicah bo ob jubileju občinske gasilske zveze govoril Lojze Peterle

BREŽICE, 19. septembra – Ko so bili pred 35 leti odpravljeni tedanji okraji, so po občinah ustanavljali gasilske zveze, ta jubilej pa bodo v prihodnjih dneh proslavili tudi v Brežicah. Zbranim gasilcem bo v mestnem parku spregovoril Lojze Peterle, predsednik IS RS, ki se bo v nedeljo pogovarjal tudi s predstavniki posavskih občin, brežiškega gospodarstva in domačih krščanskih demokratov.

Občinska gasilska zveza Brežice bo jubilej proslavila s pomembnimi dosežki. V 35 letih se je število njenega članstva od 650 povečalo na sedanjih 3600, tako da je že vsak osmi občan, od podmladka do veteranov, gasilec. Namesto enega interventnega vozila jih imajo danes že 41, število požarov pa se je od nekdanjih 65 na leto zmanjšalo na povprečno 20. Brežiški gasilci imajo tudi sodobne alarmne naprave, na petkovi slovesni seji OGZ pa bodo pri svojem gasilskem domu odprli tudi nekaj novih prostorov.

V. P.

»Program spet seznam želja«

To meni o programu mariborske vlade Roman Leljak, predsednik SDSS, ki bo ustanovila vlado v senci – Pravi tudi: »Dober program imamo samo mi!«

MARIBOR, 19. septembra – Ob vseh svojih posebnostih ima Maribor še eno, ki je »otrok« novih strank. Socialdemokratska stranka Slovenije, najmočnejša stranka v Demosu, nima svojega predstavnika v mariborski vladi. Kljub temu, da so ponudili na volitvah v mestnem parlamentu kandidata za predsednika izvršnega sveta, jih partnerji v koaliciji niso podprli. Propadel je tudi kandidat krščanskih demokratov in parlament je ustoličil člana ZKS-SDP, ki je kandidiral na listi socialistov, predlagali pa so ga neodvisni.

Članom SDSS je bilo igric dovolj in pred mesecem in pol je njihov predsednik Roman Leljak objavil, da izstopajo iz Demosa. Kaj zdaj? Roman Leljak razmišlja tako:

– »Pred volilci smo izpadli smešno, ker so nas koalicijski partnerji izigrali, čeprav smo bili edini, ki smo ponudili kandidata, ki je imel tudi svoj program. Zato smo se poleti odločili, da izstopimo iz mariborskega Demosa. Ta pa ne pomeni, da ne sprejemamo Demosovih usmeritev v republiki. Tudi v Mariboru se bomo še naprej pogovarjali z vsemi strankami, vendar le o posameznih programih.

O kakšnih programih, če pravite, da nihče razen vas nima programa razvoja Maribora?

»Res je, da nimajo programov, še najmanj vlada. Slednja je spet naredila le seznam želja. A nekatere stranke imajo programe po posameznih področjih in o teh se bomo pogovarjali.«

– Kaj boste storili, da vaš program, New deal za Maribor, prične tudi delovati?

»Konec septembra bomo predstavili vlado v senci. Njena operativna podlaga bo, kot sem povedal, program, ki ga je napisal naš kandidat za predsednika vlade mag. Ludvik Kastelic. V vladi bomo imeli resnične strokovnjake za vsa področja. Ljudje, ki so že veliko naredili, pa jim tega nihče noče priznati. Pokrili bomo vse resorje, poudarek pa bomo dali tistim področjem, kjer ima Maribor prihodnost.«

Katera so ta področja?

»Že geografska lega Maribora kriči po tem, da mora to mesto postati močan trgovski center z industrijo, ki se bo s trgovino povezovala. Turizma skoraj ni v tem delu Slovenije. Če k temu prištejemo še razvoj podjetništva, ki ima neslutene možnosti za razvoj in zaposlitev odvečnih delavcev, bi bilo za začetek dovolj.«

Niste edini, ki tako razmišljate. Zveni pa, kot da naj se Maribor rešuje sam. Torej ne podpirate prizadevanj predsednika mariborske vlade Antona Rousa, da bi Maribor reševala republika in federacija?

»Maribor se mora v prvi vrsti reševati sam, čeprav je res, da so to mesto molzli vsa leta po osvoboditvi. Toda tudi republika nima denarja. Pomoč bomo dobili, ko bomo imeli v podjetjih programe. Zdaj pa nimajo programov ne v podjetjih, še manj ga ima vlada. Mi ga imamo!«

Bodo zdaj v tem mestu kar tri vlade? Tudi Krščanski demokrati jo namreč mislijo ustanoviti.

»To je več kot smešno. Vlado v senci naj bi ustanovili ljudje, ki so sami v mariborski vladi. Njihov predsednik je celo podžupan. Ali bodo postavljali opozicijsko vlado proti sami sebi? Kaže, da so zares neresni in še toliko bolj smo imeli prav, ko smo se ločili od njih.«

VASJA VENTURINI

Bogata sadna letina

Pri novomeški kmetijski zadrugi Krka bodo imeli 800 ton tržnega presežka jabolk

NOVO MESTO, 19. septembra – Na Dolenjskem imajo letos dobro sadno letino, kar velja tako za zasebno sadjarstvo kot tudi za družbene sadovnjake. Pri novomeški kmetijski zadrugi Krka, ki ima dva večja sadovnjaka, v Klevevžu pri Šmarjeti in v Brezovici pri Šentjerneju, bodo imeli letos okrog 800 ton tržnih presežkov jabolk. Celotni pridelek za ozimnico bodo uskladiščili v zadružni hladilnici na Cikavi pri Novem mestu.

Z dobro sadno letino se lahko pohvalijo tudi v kartuziji Pleterje, kjer so posebno zadovoljni s pridelkom hrušk. Zato bodo letos za trg pripravili približno 7000 znanih »pleterskih hrušk v steklenicah«.

»Nismo pričakovali tako bogate sadne letine. Na razpolago imamo večje količine prvovrstnih neškropljenih jabolk – starih sort. Sadje bomo prodajali po konkurenčnih cenah,« je dejal vodja pleterske ekonomije agronom Jože Simončič.

S. D.

ZAKAJ TAKO?

Na dopust zaradi tehničnega pregleda avtomobila?

KOPER, 19. septembra – Več občanov se je v zadnjih dneh pritožilo, da so se pri Trgoavtu in Slovenijaavtu (gre za Zastava avto oziroma center) začeli neprimerno vesti do strank. Kako? »Preprosto. Ob 15. uri zaprejo vrata za tehnične preglede, kar pomeni, da si mora človek, ki bi rad opravil tehnični pregled avtomobila vzeti dopust ali vsaj pol prostega dopoldneva. To ni prav, še posebej ne, ker so se omenjeni uprli temu, da bi tudi Cimos opravljal tehnične preglede. Zakaj ne delajo tudi popoldan,« se je spraševal občan V. U. iz Kopra.

Ko smo povpraševali na servis smo ugotovili, da se občan(i) upravičeno pritožujejo, saj se tehnični pregledi res »končajo« že pred 15. uro. Direktor Zastave centra, Bruno Bržan pravi: »Za to, da popoldan ni mogoče opraviti tehničnega pregleda, sploh ne vem. Dogovorjeni smo s Trgoavtom, da oni delajo tudi popoldan. Zakaj ne delajo ne vem.« Direktor Servisa Trgoavta Koper, Boris Novak: »Res, je že nekaj časa ne delamo popoldan, ker imamo težave zaradi bolniških in drugih odsotnosti. Upam, da bomo kmalu spet delali popoldan. Tisti, ki med tednom ne morejo opraviti tehničnega pregleda, lahko pridejo k nam v soboto dopoldan.« (D. G.)

PISMA BRALCEV

Odgovor na Bi Piranu pomagal odlok?

Očitno sta dež in visoka parkirnina novinarko Albino Podbevšek spravila v tako slabo voljo, da je za Delo napisala članek, ki profesionalnemu novinarju ne more biti v ponos. Dejstva je osvetlila samo s tiste strani, ki ji je ustrezala, dodala je še nekaj neresničnih trditev, sebe pa je kot prava profesionalka zavarovala z dodatkom »bojda«.

Glavni namen uvedbe visoke parkirnine v Piranu je bil ravno v tem, da vozniki ne bi po ves popoldan puščali svojih vozil v prenatrpanem mestnem jedru, kot je to storila novinarka. Če parkirnine ne bi pobirali, zelo verjetno prostega parkirišča sploh ne bi našla. Ko se nad sistemom parkiranja v Piranu pritožujejo domačini, to še razumem, težje pa razumem, če to počno obiskovalci, saj je prometna ureditev predvsem njim v prid.

Prva ura parkiranja v mestu je namreč brezplačna. Tisti, ki želijo ostati v Piranu več časa, pa imajo na izbiro: ali parkirati v mestnem središču in plačajo drago parkirnino od druge ure parkiranja naprej, ali parkirati na parkirišču nekaj sto metrov pred Piranom in se peljejo z brezplačnim prevozom v mesto s posebnim avtobusom.

Koliko je ostanka pri tako organizirani mestni zapori in ali se ta najbolje porabi, je seveda drugo vprašanje. Nimam namena ščititi piranskega komunalnega podjetja, upam si trditi, da je z njegovim poslovanjem nezadovoljna tudi večina prebivalcev občine Piran. Kljub slabi kvaliteti je cena za odvoz smeti med najdražjimi v Sloveniji, in čeprav živimo na področju z najbolj toplim podnebjem, plačujemo daleč najdražje centralno ogrevanje v Sloveniji. Pa še bi lahko našteval.

Strinjam se, naj bi ostanek zaslužka od parkirnine porabili tudi za polepšanje Pirana, saj je tega kar potreben. To ugotavlja tudi novinarka, ko se s kritičnim očesom sprehaja po ulici, v kateri ima svoj sedež tudi zavod, ki bi po njenem mnenju moral poskrbeti za čiščenje prahu, smeti in pajčevin.

V svoji natančnosti bi lahko vsaj prebrala ime zavoda, ki ga napada v članku. To je morda res neposrečeno dolgo, vendar marsikaj pove: Medobčinski zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran. Dejavnost zavoda sega od restavriranja hrastoveljske cerkve, arheoloških izkopavanj v Izoli pa do zaščite naravne dediščine v dolini Dragonje. V zavodu niti »bojda« ne sedi več kot trideset, ampak šestnajst ljudi.

Če novinarka sodi, da bi moral recimo akademski restavrator, namesto da restavrira umetniške freske, raje pometati pajčevine in prah z vhodnih vrat po mestnih ulicah, je to nekako tako, kot da bi novinarko poslali čistiti zanemarjene časopisne kioske po Sloveniji, v katerih prodajajo časopise z njenimi članki.

Seveda pa nimam nič proti občinskemu odloku, ki bi stanovalce prisilil v boljše vzdrževanje in čiščenje okolice.

Potrebovali pa bi tudi kakšen odlok, ki bi za slabo pripravljene članke novinarju odrekel plačilo honorarja, pa čeprav ga ta potrebuje za pokritje drage parkirnine.

ŽARE LIPUŠČEK,
Ul. XXX. divizije 16,
Portorož

Pravljice in šolniki

Dovolj je bilo napisanega o šolstvu, dovol je je zmešnjav z učbeniki in njihovim tiskom. Kaj nas, starše, v končni konsekvenci brigajo detajli podatkov o atomski bombi in relativnostni teoriji? Želimo si otroka, ki bo čutil moralno in se vedel sproščeno v družbi, ki se bo znal v višjih razredih tudi sam izobraževati. Ne želimo si sanjačev, ki sicer še zdaleč niso tako tragični kot sodobni agresivci, pač pa radovedne in skozi igro in šolo ustvarjalne otroke. No, sedaj pa moram postaviti velik vprašaj in sicer vprašaj o učiteljih, ki naj bi bolj vzgajali kot učili.

Šolska snov gre mladini sama v glavo, kjer uči nekdo, ki čuti očetovsko ali materinsko do otrok. Tak človek ne bo mislil na gradnjo hiše, ne bo nergal ob plači, pač pa bo vdano prenašal pomanjkanje, ki je stoletna tradicija slovenskega šolnika. Da, starši nočemo agresivnih, hedonističnih učiteljev, ki jih moraš podkupovati, da ti spustijo otroka v naslednji razred. Želimo si blage čudake, zazrte v idejo o prenašanju tisočletnih spoznanj na naslednje generacije. Želimo si preproste in nezahtevne učbenike, ki bi vsak veljal vsaj nekaj generacij, brez kakšnih sprememb in brez imperativa, da mora založba, ki ga je izdala, zaslužiti.

Se vam zdi, da pišem pravljice? Mogoče res, vendar v takih pravljicah so živeli naši starši in stari starši, ne da bi to sploh vedeli; zdelo se jim je realno in vsakdanje kot zrak, ki so ga dihali in voda, ki so jo pili. Dandanašnji je zrak onesnažen, voda pa še bolj. Tudi pravljic je konec, žal. Upam le, da se bo kdo nad mojim razmišljanjem zamislil in da bo vsaj en učitelj, še je nekaj pravih, dobil več poguma za svoje veličastno poslanstvo.

NENAD NIKO ZUPANČIČ,
Brodarska 10,
Litija

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

Zahvala za nepoštenost

V nedeljo, 16. septembra ob 16. uri, naj bi bil po zaključku 20. svetovnega padalskega prvenstva na letališču Lesce–Bled letalski miting. Vsaj tako nas je vabil oglas na tv Slovenija.

Kljub oblačnemu vremenu smo se odpravili tja pogledat, če se vseeno kaj dogaja, morda kakšna nadomestna prireditev, ali pa da vsaj izvemo, če je miting preložen na drug termin, ko bo ugodnejše vreme. Po telefonu te informacije nismo mogli dobiti, ker se ni nihče oglasil. Ko smo ob 16.30 uri prispeli na parkirišči prostor, plačali 50 din (na osebo) za vstopnino in dobili oranžno značko ter 10 din za parkirnino, smo iz tega sklepali, da prireditev vseeno bo, saj je bilo tudi avtomobilov in obiskovalcev vse polno.

Ravno se je iztekala zaključna podelitev priznanj padalcem in potem je napovedovalec povedal, da je s tem zaprto 20. svetovno padalstvo prvenstvo. O letalskem mitingu pa niti besede. Čez 10 minut pa suhoparno obvestilo, da zaradi slabega vremena miting odpade. In s tem se informacija začne in konča.

Ob povratku na parkiriščni prostor ni bilo več sledu o tistih, ki so še 30 minut prej veselo zahtevali denar za vstopnino za nekaj, česar potem sploh ni bilo. Ko smo potem enega od njih le našli in vprašali čemu pobirajo vstopnino za prireditev, ki je ni bilo, je povedal, da do zadnje minute niso vedeli, da miting odpade in da se tudi njim ne zdi prav, da bodo sedaj oni na udaru, čeprav so samo izpolnjevali, kar jim je bilo naročeno. Informacijo, da niso bili obveščeni, da miting odpade, in da naj zatorej prenehajo pobirati vstopnino, je potrdil tudi miličnik, ki je stal zraven.

Odpravili smo se še na upravo letališča, ne toliko, da bi dobili vrnjeno plačilo za nekaj, kar nismo dobili, temveč da si ogledamo tistega, ki na tako nepošten način služi denar. Za okencem je blagajničarka, ki ji je bil ekspresno izročen nabrani denar gledalcev, že seštevala zaslužek dneva. Ob vprašanju, kje lahko dobimo vrnjen denar, ki smo ga dali, pa so nas prevarali, je povedala, da ona navodil, da lahko denar vrača, ni dobila, in je zadolžena samo za to, da prešteje denar in ga izroči naprej, ter da naj se, če imamo problem, obrnemo na »šefa«. Njena sodelavka je na našo prošnjo torej odšla poiskat tega »šefa«, vendar se je vrnila z informacijo, da ga ni mogoče dobiti, ker ima sestanek. Pripravljena pa nam je bila iz svojega žepa vrniti denar, česar nismo hoteli sprejeti, saj nam ni šlo le za denar (saj nismo bili edini gledalci, ki smo bili prevarani), temveč predvsem za odnos do ljudi, za princip, saj je organizator gotovo že pred 17. uro vedel, da mitinga v takem vremenu ne bo mogel izpeljati, pa vseeno ni zaustavil prodaje vstopnic. To je nepošteno tako do podrejenih, ki izpolnjujejo dana navodila, še bolj pa do ljudi, ki so bili na ta način zapeljani in prevarani. Seveda bi organizator napako nekako lahko popravil s prijaznim opravičilom, če že ni bil pripravljen vrniti nepošteno zasluženega denarja. Ne eno ne drugo pa se na žalost ni zgodilo.

META SAVŠEK,
Medenska 38,
Ljubljana

Spomin na pisateljev grob

Alenka Puhar je 28. junija v Delu posredovala bralcem dragocene podatke o slovenskem pisatelju Narteju Velikonji, ki je konec junija leta 1945 končal pod kroglami strelskega voda kot vojni zločinec. Kmalu zatem pa se je oglasila priča, ki je bila navzoča pri usmrtitvi, in javnosti sporočila pisateljeve strahotne zadnje trenutke. Od njenega zapisa dalje vemo, da se je končala pisateljeva pot na strelišču ob Dolenjski cesti v Ljubljani. Tam je bil tudi njegov grob, kakor za celotno skupino enajstih obsojencev.

Zakaj se oglašam?

V najvišjem nadstropju šole Oskar Kovačič sem otrokom govoril ob stoletnici Franceta Bevka, pa mi pogled splava skozi okno čez Dolenjsko cesto, kjer že drugo leto dograjujejo in preurejajo strelišče. Tam čez bakrene strehe opazim gradbene stroje, ki rijejo in ravnajo svet tja do strmega pobočja Golovca. Torej, to se dela za novo stavbo strelišča, česar pa mimoidoči ne vidijo, ker jim zidovi zakrivajo pogled! Takoj sem pomislil na pokojnega pisatelja in njegove ostanke. Natančnejše poizvedovanje pri še živečih pričah in pregled strelišča bi morda še odkrila grobišče, z gradbenimi opravili pa se je ta možnost izničila.

Bevka in Velikonjo bodo ocenjevali literarni zgodovinarji ter jima dali mesto, ki jima gre. Rad pa bi povedal vsem, da sta bila oba Slovenca, doma na Primorskem, da sta se umaknila po prvi svetovni vojni v Jugoslavijo, da je Bevk s svojimi deli opogumljal rojake, naj vztrajajo kot Slovenci, da sta se v času druge svetovne vojne opredelila za dve nasprotni si ideologiji, od katerih zmagujoča šteje danes Bevka kot najplodovitejšega pisatelja, po Velikonjevem grobu pa orjejo z buldožerjem.

Fej!!!

Ta ura mi je bila ena od najtežjih!

LOVRO MRAK,
Mrzelova 9,
Ljubljana

NT&RC

Izšel je Novi tednik

- ***Komu se je nasmehnila »rumena« sreča*** – izidi žrebanja NT-RC
- ***Calimero klub*** – čudne poslovne poteze celjskega rokometnega kluba
- ***Zaplembe na Celjskem*** – Milko Mikola piše o zaplembah v letih 1945–1948

Bo odlok pomagal odpreti nov kamnolom na Goriškem?

Pot do predloga za odlok ureditvenega načrta kamnoloma Lokvica je bila dolga in težka – Določena je tudi gradnja mirenske obvoznice

NOVA GORICA, 19. septembra – Celo desetletje je minilo od takrat, ko so na Goriškem začeli razpravljati o tem, da bo za potrebe gradbeništva v občini in regiji treba odpreti nov kamnolom. Odtlej so se vrstila iskanja primerne lokacije zanj, raziskave, študije, potem pa še strokovne ocene o zadnji izbrani lokaciji, usklajevanje različnih in nasprotujočih si mnenj o njej, priprava ureditvenega načrta, njegovo dopolnjevanje in spreminjanje. Zdaj je, kot kaže, pripravljen sprejemljiv predlog odloka o ureditvenem načrtu za nov kamnolom, in sicer površinski kop Lokvica s separacijo na goriškem Krasu.

Odlok o ureditvenem načrtu površinski kop Lokvica s separacijo, o katerem bo v kratkem razpravljala in odločala novogoriška skupščina, bo seveda šele prvi korak k odprtju novega

● V novem kamnolomu Lokvica naj bi gradbeniki vsako leto izkopali 300 tisoč prostorninskih metrov kamnitih agregatov. Tolikšna zmogljivost kamnoloma je namreč načrtovana s programsko zasnovo v občinskem družbenem načrtu. V novogoriški občini pa zdaj ugotavljajo, da so bile splošne gospodarske razmere in še posebej razmere v gradbeništvu pred leti ob načrtovanju zmogljivosti kamnoloma drugačne (še boljše), kot so danes. Gradbeniki gotovo še nekaj prihodnjih let ne bodo potrebovali načrtovanih količin surovin.

kamnoloma in torej k pridobivanju ter predelovanju kamnitih agregatov. Investitorji, namreč gradbeniki iz novogoriške in ajdovske občine, bodo morali počakati še na lokacijsko, gradbeno dovoljenje in dovoljenje za izkoriščanje rudnine. Gotovo pa je bila pot do predloga za odlok ureditvenega načrta najtežja in najbolj zapletena.

Ko so se gradbeniki morali odpovedati začasnim gramoznicam na Vrtojbenskem in bližnjih poljih, je bilo seveda treba poiskati nov vir za pridobivanje surovin. V novogoriški občini so več let iskali in strokovno preverjali možne lokacije za nov kamnolom. Pred šestimi leti so se odločili za Lokvico na Krasu in to lokacijo nato zapisali v dolgoročni družbeni razvojni načrt. Vendar pa so se pozneje razvnele razprave predvsem o ekoloških posledicah kamnoloma in njegovih predelovalnih obratov, in sicer separacije, asfaltne baze in betonarne. Po številnih analizah, ocenah, študijah, projektih, s katerimi so strokovne ustanove v Sloveniji natančno preverile vse posege in njihove posledice, in po vrsti razprav v krajevnih skupnostih (predvsem v Mirnu pri Gorici in Opatjem selu na Krasu) so konec lanskega leta v občini pripravili osnutek ureditvenega načrta. Pripomb nanj pa spet ni bilo malo. Predvsem so bile pripombe, ki so zahtevale najbolj učinkovito varovanje okolja. V zdaj pripravljenem predlogu odloka so, kot kaže, vse utemeljene pripombe upoštevali. V krajevni skupnosti Miren pri Gorici pa so zahtevali tudi, da je treba pred odprtjem kamnoloma zgraditi obvoznico mimo Mirna, ker bi sicer skozi naselje vozili vsak dan tovornjaki, naloženi s kamnitimi agregati. V predlogu odloka je člen, v katerem piše, da prevoz iz kamnoloma ni dovoljen niti v začetni niti v poznejših fazah obratovanja površinskega kopa. Gradnja mirenske obvoznice pa je tudi že določena z letos aprila sprejetimi spremembami in dopolnitvami petletnega občinskega družbenega načrta.

SLAVICA CRNICA

Bistričani so brez naložb in programov

Sedemmesečni gospodarski rezultati so slabo izhodišče za nov srednjeročni načrt

ILIRSKA BISTRICA, 19. septembra – Velike izgube (skoraj 27 milijonov dinarjev, akumulacije pa le 15,4 milijona dinarjev), za več kot 15 odstotkov manjša industrijska proizvodnja, za skoraj četrtino manj opravljenih gospodarskih storitev kot v enakem času lani ter za 5 odstotkov manj zaposlenih v družbenem sektorju v prvih letošnjih sedmih mesecih je po mnenju ilirskobistriškega IS slabo izhodišče za pripravo novega občinskega srednjeročnega načrta. Načrtovanje bo zapleteno tudi zaradi napihnjenih, ekonomskih nepokritih programov novih vladajočih strank v občini, večletnega zastoja pri gospodarskih naložbah in predvsem pomanjkanja uresničljivih delovnih programov, ki bi zagotavljali produktivna delovna mesta.

Ker kljub prizadevanjem ni posebnega napredka niti v kmetijstvu, izjalovili pa so se tudi vsi poskusi za oživitev turizma, bodo Bistričani še letos poskušali svoje gospodarstvo postaviti na trdnejše temelje s pomočjo zunanje, profesionalne skupine ali službe strokovnjakov.

J. O.

Radio morje bo morda še letos začel oddajati

V Izoli je vse pripravljeno za začetek delovanja komercialne radijske postaje – Čakajo na zakon

IZOLA, 19. septembra – »Ko bo sprejet novi zakon o radiodifuziji, ki bo moral odpraviti sedanji monopol RTV, bi mi lahko začeli oddajati svoj program,« zatrjuje Aleš Bohinec, prvi mož pri projektu postaje Radio morje. Ideja o komercialni radijski postaji v Izoli je stara že tri leta.

Aleš Bohinec upa, da bodo že letos sprejeli zakon, ki bo urejal delovanje televizijskih in radijskih postaj. Zato imajo v Izoli že vse pripravljeno za začetek delovanja komercialne radijske postaje. Pripravili so pogodbo o ustanovitvi mešanega podjetja, zagotovili so si prostore za studio in denar, ki bo potreben za nakup opreme.

Radio morje bo imel studio v prostorih sestavljenega podjetja Galeb, ki je eden izmed soustanoviteljev radijske postaje.

Radio bo deloval po zgledu zasebnih komercialnih radijskih postaj v Italiji – bogat in nevsiljiv glasbeni program bodo dopolnjevali s plačanimi informacijami in oglasi.

»Naš cilj je, da bi bili cenejši, hitrejši in zabavnejši, kot na primer Radio Koper Capodistria,« pojasnjuje Aleš Bohinec. Sicer bi bila konkurenca koprskemu Radiu zelo majhna, saj bo sprva Radio morje oddajal le za območje Izole in Kopra, za oddajo na piranskem območju pa bi morali postaviti več repetitorjev. Ustanovitelji Radia morje ne bodo tvegali prevelike naložbe, saj se zavedajo, da za komercialne postaje velja pravilo, ali uspeš ali propadeš.

IZTOK UMER

V Sežani so vendarle dobili svojo vlado

Nadstrankarski, tehnokratski vladi predseduje poklicni predsednik Iztok Bandelj

SEŽANA, 19. septembra – Po skoraj petmesečnih prizadevanjih je tudi Sežana kot zadnja slovenska občina dobila svojo vlado. Kot je na skupščini zagotovil njen predsednik **Iztok Bandelj,** bo devetčlanski kabinet, v katerem bodo štirje člani profesionalci, nadstrankarski in tehnokratski. Zato se je tudi predsednik sam do nadaljnjega odpovedal delovanju v socialistični stranki, ki ji sicer pripada.

V primerjavi s prejšnima dvema poskusoma oblikovanja občinske vlade so včerajšnje volitve bile brez zapletov, predsednik in člani IS pa so bili izvoljeni s precejšnjo večino. Tako je poklicni predsednik Iztok Bandelj od 73 prisotnih delegatov dobil 66 glasov, podpredsednik Jure Repič (odgovoren za področje industrije) 63, Darij Škerjanc (gospodarstvo in družbeno planiranje – poklicno) 61, Davorin Terčon (obča uprava in proračun – poklicno) 61, Vladimir Mljač (urbanizem, gradbene, komunalne in stanovanjske zadeve-poklicno) 58, Martin Jerina (obrt) 64, Viljem Borjančič (turizem) 65, Vido Sorta (kmetijstvo) 63 in Anton Krt (komunalne naloge in KS) 60 glasov. Na pripombo odbornikov, da za precej pomembnih področij (družbena dejavnost, obramba, notranje zadeve ...) v IS ni odgovornega človeka, je Iztok Bandelj odgovoril, da se bodo z vsemi temami programa IS v prihodnje več ukvarjali tudi pristojni odbori, nekatere službe pa se bodo kmalu preuredile v skladu z reorganizacijo uprave v vsej republiki.

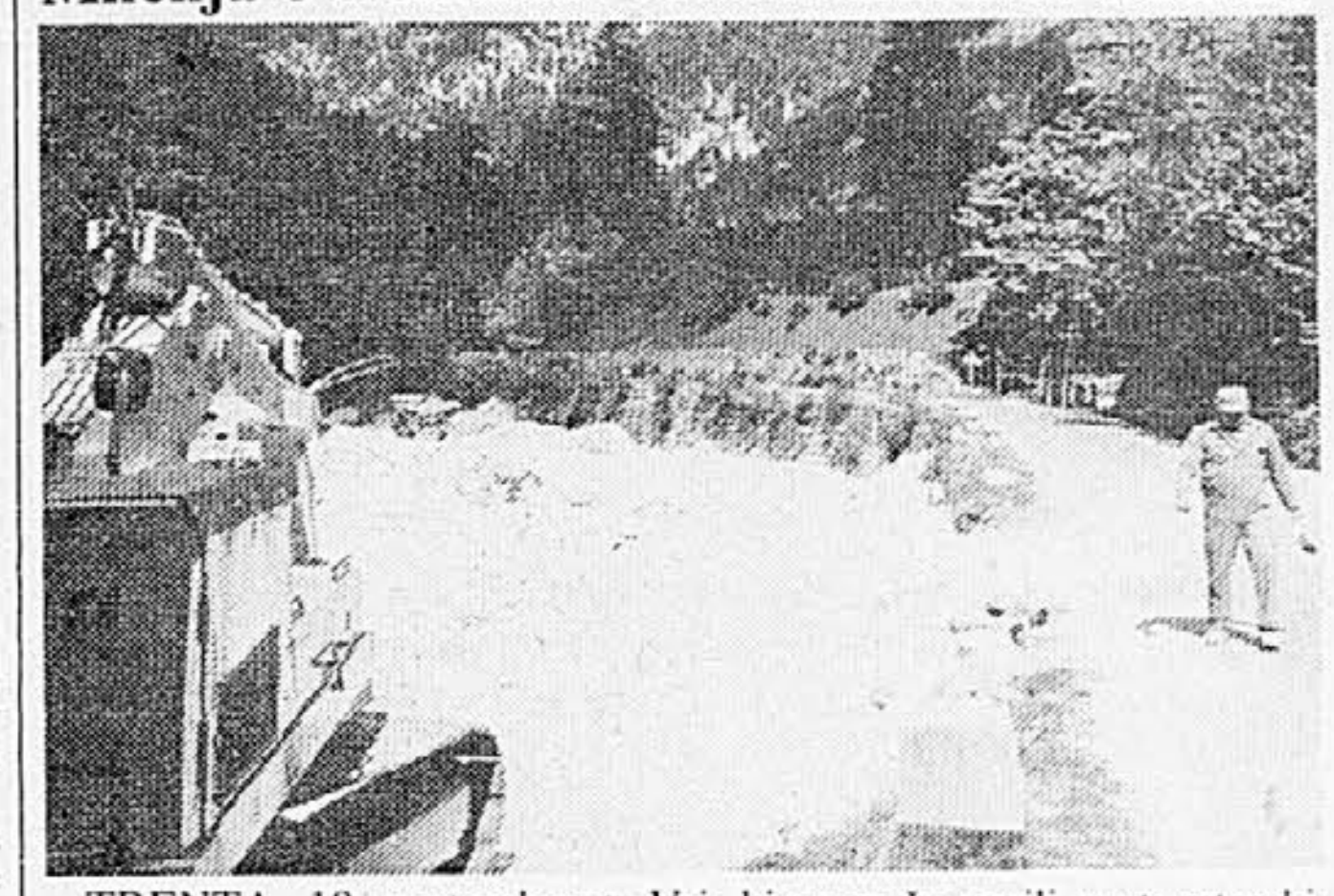
● Razprava o pooblastilih IS v zvezi s proračunom pa je pokazala, da bo morala nova vlada čimprej predložiti skupščini natančno poročilo o gospodarjenju s proračunskim denarjem in poteku nekaterih občinskih naložb, hkrati pa bo morala čim bolj varčno in premišljeno pripravljati predloge, ki bodo kakorkoli zadevali obveznosti gospodarstva in davkoplačevalcev.

Skupščina je potrdila tudi predstojnike občinskih upravnih organov. Tako je Darij Škerjanc postal predsednik komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo, Davorin Terčon načelnik oddelka za občo upravo, družbene dejavnosti in proračun, Vladimir Mljač predsednik komiteja za urbanizem, gradbene, komunalne in stanovanjske zadeve, Sonja Turk direktorica uprave za družbene prihodke in Maks Pavšič načelnik oddelka za inšpekcijske službe.

JANEZ ODAR

PO SLOVENIJI

Mnenja o trentarski cesti še zmerom različna

TRENTA, 19. septembra – Vsi, ki so se že vozili po trentarski cesti vedo, da je treba 4,7 kilometra dolg, ovinkast in s prometnimi pastmi posejani odcep posodobiti. Kako to storiti, ne da bi s posegi prizadeli naravo. Cestarji stojijo za okopi svojih strokovnih utemeljitev varnega prometa in pravijo, da bi z obnovo trentarske ceste morali njeno vozišče razširiti od zdajšnjih treh metrov na šest metrov širine. Varuhi narave pa se s tem ne strinjajo in pravijo, da bi zadoščalo, ko bi obstoječe cestišče prevlekli z novim asfaltom in na njem uredili še nekaj izogibališč. Toda tisti, ki so zadolženi za urejanje rečne struge ob trentarski cesti ne čakajo več križem rok na uskladitev pogledov o širini te prometnice. Lotili so se svojega dela te velike naložbe, s katerim bodo Soči preprečili, da bi spodjedala podnožje novega cestnega nasipa. (Besedilo in slika: Katja Roš)

ZAKAJ TAKO?

Na dopust zaradi tehničnega pregleda avtomobila?

KOPER, 19. septembra – Več občanov se je v zadnjih dneh pritožilo, da so se pri Trgoavtu in Slovenijaavtu (gre za Zastava avto oziroma center) začeli neprimerno vesti do strank. Kako? »Preprosto. Ob 15. uri zaprejo vrata za tehnične preglede, kar pomeni, da si mora človek, ki bi rad opravil tehnični pregled avtomobila vzeti dopust ali vsaj pol prostega dopoldneva. To ni prav, še posebej ne, ker so se omenjeni uprli temu, da bi tudi Cimos opravljal tehnične preglede. Zakaj ne delajo tudi popoldan,« se je spraševal občan V. U. iz Kopra.

Ko smo povpraševali na servis smo ugotovili, da se občan(i) upravičeno pritožujejo, saj se tehnični pregledi res »končajo« že pred 15. uro. Direktor Zastave centra, Bruno Bržan pravi: »Za to, da popoldan ni mogoče opraviti tehničnega pregleda, sploh ne vem. Dogovorjeni smo s Trgoavtom, da oni delajo tudi popoldan. Zakaj ne delajo ne vem.« Direktor Servisa Trgoavta Koper, Boris Novak: »Res, je že nekaj časa ne delamo popoldan, ker imamo težave zaradi bolniških in drugih odsotnosti. Upam, da bomo kmalu spet delali popoldan. Tisti, ki med tednom ne morejo opraviti tehničnega pregleda, lahko pridejo k nam v soboto dopoldan.« (D. G.)

Kovinarji težko dobijo delo

Konec avgusta je bilo v Postojni prijavljenih kar 362 iskalcev zaposlitve

POSTOJNA, 19. septembra – Na postojnski izpostavi republiškega zavoda za zaposlovanje je bilo konec avgusta prijavljenih 362 iskalcev zaposlitve, kar je 29 odstotkov več kot lani. Na Postojnskem za zdaj brezposelnost še ne zbuja skrbi, bolj črna pa bo prihodnost. Nikjer ne odpirajo novih delovnih mest, vsepovsod ugotavljajo samo presežke delavcev.

Med 362 brezposelnimi je več kot polovica žensk (199), iskalcev prve zaposlitve je 94 oziroma 44 odstotkov več kot lani, mladih pa 190 oziroma 31 odstotkov več kot lani. Med nezaposlenimi se je sicer najbolj povečalo število iskalcev z višjo in visoko izobrazbo. Vendar pa so vanje vključeni tudi pripravniki, med katerimi se jih kar veliko zaposli po končani pripravniški dobi. Problem je zaposlovanje kovinarjev tehnikov, še bolj pa kovinarjev s četrto stopnjo izobrazbe. Zanje ni prostih delovnih mest, v podjetjih jih ne želijo zaposliti, ker so mladoletni.

M. T.

Jubilej ginekologije

POSTOJNA, 19. septembra – Postojnska bolnišnica za ženske bolezni in porodništvo, ki se je pred dvema letoma preselila v nove in sodobno opremljene prostore, funkcionalno povezane s prav tako novim zdravstvenim domom, praznuje 40-letnico. Ta jubilej zbuja med zaposlenimi še toliko večje nezadovoljstvo, ker je postojnska bolnišnica ena redkih v Sloveniji, v kateri se število rojstev povečuje. Njeno zaledje se čedalje bolj širi, pacientkam iz bližnjih občin se pridružujejo tudi iz tistih bolj oddaljenih, z Obale, iz hrvaških občin Čabar in Prezid. Tako se je v letošnjih šestih mesecih v postojnski bolnišnici rodilo 515 otrok, kar je za 15 odstotkov več kot lani. To število pa že napoveduje, da letos ne bo 950 rojstev, ampak 1100. (M. T.)

Ljudje ne »dajo« ambulante

Postojnski zdravstveni dom hoče zapreti ambulanto v Prestranku, krajevni skupnosti z več kot 2000 prebivalci – Najbolj bi pogrešali zdravnikov človeški odnos

POSTOJNA, 19. septembra – Sklep delavskega sveta postojnskega zdravstvenega doma, da se 1. oktobra ukine ambulanta v Prestranku, je med krajani krajevne skupnosti Prestranek sprožil plaz negodovanj in ogorčenja. Zadnje dni si krajani kar podajajo kljuko na vratih krajevne skupnosti, saj se nikakor ne morejo sprijazniti, da bodo po več kot 35 letih ostali brez ambulante, brez svojega zdravnika. Zato se je vodstvo krajevne skupnosti, ki ima v devetih naseljih nekaj več kot 2000 prebivalcev, odločilo za sklic zbora krajanov, ki so se ga sinoči udeležili tudi predstavniki postojnskega zdravstva.

Tudi po triurni razpravi so bili krajani v svoji odločitvi neomajni, da ambulante ne dajo, zato so pooblastili svet krajevne skupnosti, da izkoristi vse možne poti najprej v občinski skupščini, odrekli pa se ne bodo tudi poti do republiškega ministrstva za zdravstvo. Že na začetku zbora so bili nezadovoljni zaradi odsotnosti predsednika občinskega izvršnega sveta Jožeta Mlakarja. Pisno jih je obvestil, da se zbora ne more udeležiti, občinski izvršni svet pa da ima podobna stališča kot delavski svet zdravstvenega doma, saj je zaprtje ambulante v Prestranku pogojeno s težkim položajem v zdravstvu.

● Vera Bergoč je povedala zanimivo primerjavo s šestdesetimi leti, ko so ukinjali podeželske šole in je bila zato osiromašena marsikatera vas. Obenem ko danes ugotavljajo, da to ni bila ravno pametna odločitev, pa z zapiranjem ambulant ponavljajo iste napake. V trikrat na teden odprti ambulanti v Prestranku, v kateri so na primer v ponedeljek našteli 70 pacientov, so krajani deležni kakovostnih zdravstvenih storitev, še zlasti pa zdravnikovega toplega, človeškega odnosa. In takšni ambulanti se krajani krajevne skupnosti Prestranek ne morejo in se tudi nočejo odpovedati.

Ko je direktor Zdravstvenega centra Postojna Stane Valič predstavil razmere v postojnskem zdravstvu, sicer med redkimi v republiki, ki že dve leti posluje brez izgub, je dejal, da prav zaradi racionalizacije dela še ni imelo blokiranega žiro računa. Direktor je tudi povedal, da je republiški ukrep o ukinjanju ambulante star že deset let. Doslej se ni uresničeval, ker tudi denar za zdravstvo ni bil omejen kot zdaj. Tudi če ambulanta v Prestranku ostane, zanjo postojnski zdravstveni dom ne bo dobil republiških sredstev in bo moral ob že sicer okrnjenih sredstvih prevzeti finančno tveganje za njeno delovanje.

Direktor zdravstvenega doma Postojna dr. Ivan Zorman je zaprtje ambulante utemeljeval s strokovnimi argumenti. Oprema še zdaleč ne dosega predpisane ravni, še manj pa ustreza zahtevam tehnološkega razvoja. V zaostrenih gospodarskih razmerah je treba zaradi racionalizacije zdravstveno službo bolj centralizirati. To za postojnsko občino pomeni, da jo je treba osredotočiti v postojnskem zdravstvenem domu, ki je tehnološko sodobno opremljen in ima ustrezne zmogljivosti. Utemeljen je edinole še obstoj zdravstvene postaje v Pivki, ki tudi sicer uporablja medicinsko–tehnične storitve v Postojni, in bi jo bilo treba tehnično še bolje opremiti. Z zaprtjem ambulante v Prestranku pravice krajanov ne bodo okrnjene, saj bodo v postojnskem zdravstvenem domu odprli še eno ambulanto. Prikrajšani bodo le zaradi daljše poti v občinsko središče.

Krajani takšnim in podobnim strokovnim utemeljitvam niso oporekali, poudarjali pa so predvsem človeško plat ukinitve ambulante. V devetih naseljih krajevne skupnosti živi tudi okoli 400 ostarelih krajanov in vprašanje je, kako bodo številni med njimi zmogli pot do avtobusne postaje in naprej v Postojno. Poudarjali so tudi, da je bila njihova krajevna skupnost med tistimi, ki je zbrala največ glasov za občinski samoprispevek za gradnjo novega zdravstvenega doma in nove bolnišnice v Postojni. Zato so zdaj pričakovali tudi nekoliko več solidarnosti pri svojih prizadevanjih za nadaljnji obstoj ambulante.

MARJANA TRILER

MIMOGREDE

Piloti v dijaškem domu

Vsaj sedem slovenskih dijaških domov, zgrajenih v sedemdesetih letih, sodi med zgrešene naložbe, bolj ali manj prazen je tudi brežiški dom učencev. V njem je od 240 ležišč zadnja leta zasedenih le okrog 40. Vodstvo je probleme reševalo z oddajanjem prostorov turistom ali delavcem ob remontih JE Krško, nekaj pa jih spremenilo v pisarne. Te se zadnje mesece hitro praznijo. Območna zbornica se je preselila v Krško, vse bolj neizkoriščene pa so tudi pisarne nekdanjih družbenopolitičnih organizacij. Menda se za prostore zanima nekaj podjetnikov, a v domu primanjkuje telefonskih zvez.

Rešitev predstavlja ta čas 50 mladih pilotov in letalskih mehanikov, ki so zasedli celotno etažo in tako zagotavljajo preživetje kolektiva dijaškega doma. V veliki »hiši strahov« je ob mladih starešinah JLA in dijakih, ki jih sicer ni niti za en razred, vsaj nekaj življenja. Nič pa ni storjeno za dolgoročno rešitev poslopja, ki vidno propada, in menda ni znan niti njegov pravi lastnik.

VLADO PODGORŠEK

Arhelogi odkrivajo temelje rimskih stavb

PTUJ, 19. septembra – Pred tretjim ptujskim mitrejem je začela rasti nova zasebna hiša, v kateri bodo prodajali spominke, pred njo pa uredili parkirišče. Tretji mitrej ob mariborski cesti je bil doslej manj obiskan prav zaradi težav s parkirnim prostorom. Kdor je hotel priti v Mitrov tempelj, je moral naokoli iskati ključ, ki odpira njegova vrata. Med mitrejem in stavbo pa je še dovolj prostora, da bodo kasneje na njem uredili arheološki park, za katerega pri mariborskem zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine že imajo načrte. Gre za arheološko izredno pomembno območje. To so potrdili tudi arheologi, ki so pri razkopavanju za temelje nove zgradbe odkrili mrežo temeljev rimske zgradbe iz 2. ali 3. stoletja, med njimi pa ostanke oljenk in druge rimske keramike. (T. M.)

Srečanje andragogov iz različnih dežel

MARIBOR, 19. septembra – V Retzhofu pri Lipnici se bodo jutri srečali andragogi iz Avstrije, Madžarske, Rominije, Hrvaške in Slovenije. Srečanje, ki je že ustaljena praksa strokovnjakov s področja vzgoje in izobraževanja odraslih, je organiziral Zvezni urad za izobraževanje v Gradcu. Po besedah Maria Biemana, direktorja Delavske univerze v Mariboru, so ta srečanja zelo koristna [illegible]. Nastalo je že vrsto izobrževalnih projektov, ena izmed takšnih skupnih dejavnosti pa so tudi Aktivne počitnice za udeležence iz različnih dežel, ki jih v Gradcu na morju pripravlja Delavska univerza Maribor. (M. S.)

Ruše in Lovrenc – 900-letnika

RUŠE, 19. septembra – Lovrenc na Pohorju in Ruše bosta prihodnje leto praznovala 900 let obstoja. Medtem ko so v Lovrencu že imenovali odbor, ki bo začel priprave na obeleževanje visoke obletnice tega pohorskega kraja, naj bi to v Rušah storili v prihodnjih nekaj tednih. Na izvršni svet občine Ruše so že prispele tudi prve prošnje za denarno in materialno pomoč pri obnovi nekaterih objektov v Lovrencu, da bi bil kraj ob svojem jubileju čim lepši. Da ne bi podobne prošnje kapljale vsaka zase, so na izvršnem svetu sklenili, da bodo v proračunu našli denar in ga namenili nekaterim aktivnostim ob obeleževanju visokih jubilejev tako Lovrenca kot Ruš. Okvirni program naj bi bil znan do sredine oktobra, tako da bi izvršni svet lahko vsaj približno vedel, koliko denarja bo treba najti za pomoč obema krajema. (Z. Š.)

Marjan Blažina – nagrajenec piranskega eks tempora

PIRAN, 19. septembra – Veliko nagrado 25. mednarodnega slikarskega eks tempora (15 tisoč dinarjev) je dobil Marjan Blažina z Reke. Nagrado je podelil organizator – Obalne galerije Piran. Mednarodna žirija, ki ji je predsedoval likovni kritik iz Trsta Enzo Santese, je imela kar težko delo, saj je sodelovalo 224 slikarjev, ki so oddali 300 platen. Od teh so sprva izbrali 120 del, kasneje pa za razstavo in ožji izbor 44 del. Odkupne nagrade pa so prejeli Antonio Manfreda iz Genove, Luciano de Gironcoli iz Cormonsa, Liljana Bursač iz Beograda, Roberto Kušterle iz Gorice, Bojan Šumonja iz Pulja, Silvano Clavora iz Trsta, Stane Žerko iz Škofje Loke, Raul Perčić z Reke ter Wang Huigin in Dušan Fišer iz Ljubljane. (B. Š.)

Nerešljivi smetarski rebusi

● Kako naj v piranski občini plačujejo odvoz smeti? Vprašanje je vzniknilo na eni izmed problemskih konferenc, ki so jih pripravili vneti Portorožani, zdaj pa kot črv grize odgovorne in manj odgovorne ljudi.

Boris Bekeš iz Portoroža je na konferenci povedal, da živi sam v veliki hiši in da nima veliko smeti. Ker pa ceno zaračunavajo glede na kvadraturo stanovanja, mora plačati kar precejšnje zneske. Predsednik občinskega izvršnega sveta Andrej Grahor je oporekal, češ da bi revnejši občani (mislil je predvsem na tiste iz Pirana) temu nasprotovali in da bi spreminjanje načina plačevanja odvoza smeti po »glavi« pomenila prerazporeditev bremena od bogatih na revne. Več ljudi namreč živi v manjših stanovanjih in jim zato ustreza odvoz smeti po kvadratnem metru stanovanja. Direktor Okolja Anton Kovšca pa je vse skupaj podkrepil s trditvijo, da plačujejo odvoz smeti v občini po enakih merilih, kot v 60 slovenskih občinah.

In tako bi Portorožani morali biti tiho. Še sreča, da niso! Anton Kovšca ne ve, da to še ne more biti argument, če v 60 slovenskih občinah na enak način zaračunavajo odvoz smeti. Predsednik občinske vlade Grahor pa je pozabil, da tržnega gospodarstva ne zanima, kako je s prerazporejanjem bremena od bogatih na revne. Tržno gospodarstvo upošteva samo en sistem: hočeš več – plačaj več! Če kdo želi odpeljati več smeti, bi moral za večjo količino več plačati. Približno tako imajo to urejeno Nemci. Ne plačajo po kvadratnem metru stanovanja in tudi ne po številu družinskih članov, ampak glede na količino odpeljanih smeti. Tisti, ki ima več smeti, tudi plača več. Tudi pri smeteh je mogoče varčevati.

Če v piranski občini zaračunavajo odvoz smeti po kvadratnem metru zato, da bi pomagali revnim, so naredili prvo napako, ki jo tržno gospodarstvo ne dovoljuje. Če zaračunavajo dovoz po istem sistemu zato, ker je to najlaže, so naredili še eno napako, ki samo potrjuje resnico, da se v tej občini nihče noče resno ukvarjati s smetmi.

BORIS ŠULIGOJ

Marina bo oktobra zaživela

Koprska mala marina bo zgrajena še ta mesec, lokale oziroma predstavništva v njej pa bodo odprli prihodnji mesec – Kje bodo uredili veliko marino?

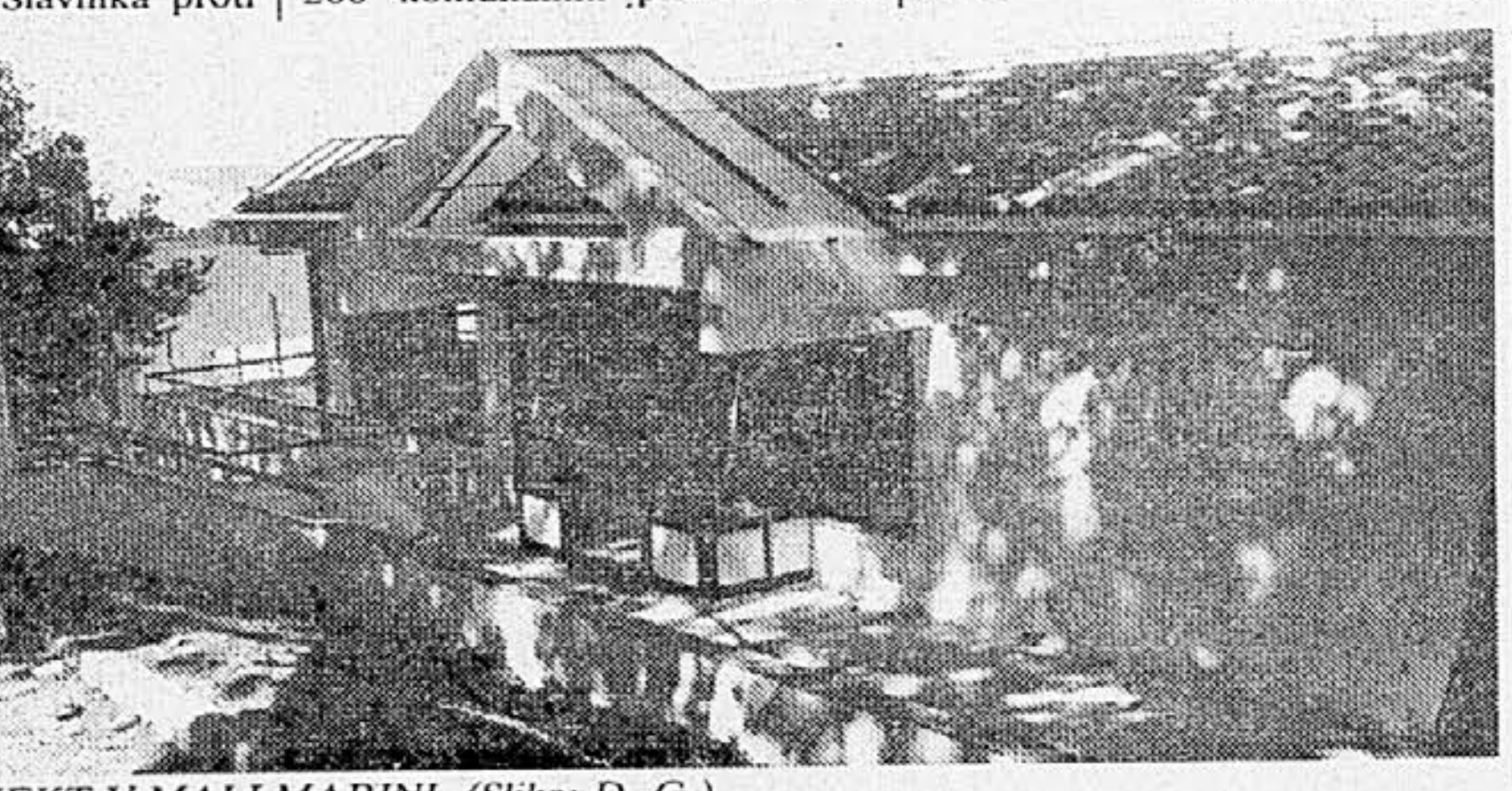
KOPER, 19. septembra – Koprska mala marina bo kmalu urejena. V nekdanjih skladiščih koprske Luke (v prostorih Slavice) so na dvesto kvadratnih metrih površine uredili pet delavnic in skladišč, od katerih so kar štiri vzeli v najem tujci, podobno pa velja tudi za pisarne nad delavnicami. Te dni končujejo trgovsko-poslovni objekt, s katerim bo Marina Koper zaokrožila svojo ponudbo.

Objekt bo končan do konca tega meseca, oktobra pa bodo v njem odprli lokale oziroma predstavništva. V stavbi pod šolo Janka Premrla-Vojka oziroma ob poti, ki pelje od Ulice P. Lomumbe proti osrednjemu objektu marine in mestnemu kopališču so tri etaže. V pritličju bo Emona Obala uredila brezcarinsko prodajalno, ki bo edina v Kopru. V prvi etaži bo pet pisarn za poslovneže iz Slovenije in tujine, v drugi etaži pa bo trgovina s športno opremo in opremo za jahte. Gradbena dela, ocenjena na 2,7 milijona dinarjev, bodo končana te dni, oktobra pa bi objekt tudi »zaživel«. Tako bo zaokrožena ponudba marine na sedanji lokaciji. Kje pa so obtičali načrti za povečanje koprske marine?

Koprski izvršni svet bo verjetno že oktobra razpravljal o tem, ali v Kopru hočejo marino, kakšna naj bo in kje naj bo tudi večja. Obstaja različica v gradnji ob sedanji marini, o gradnji, ki bi »pustila pri miru« mestno kopališče, in tista o lokaciji ob stari semedelski vpadnici.

Po najnovejši različici pa bi se tristo metrov od Slavnika proti Žusterni začel valobran, ki bi ga »potegnili« proti staremu mandraču. Končal naj bi se nekoliko naprej od črpališča Kanala grande. Prek sedanjega parkirišča bi v podaljšku »ogrlice« zgradili manjši pomol in tako zaprli akvatorij marine, ki bi imela 400 do 500 privezov. Izliv Badaševice bi podaljšali in pridobili prostor med Slavnikovimi garažami ter začetkom valobrana za okrog 200 komunalnih privezov. Na zunanji strani valobrana bi lahko uredili nasip za novo mestno plažo, vzdolž [illegible] semedelske [illegible] z katerega bi bila speljana pešpot in kolesarska steza. Tako povezave nad starim mestom in Semedelo ne bi prekinili, s poslovnimi prostori na tej relaciji pa mrtev prostor oživili. Na prostoru med objektom in novo semedelsko vpadnico bi bil del površin rezerviran za marino, večji pa bi lahko spremenili v park. Predlagatelji do petka pričakujejo tudi mnenje Medobčinskega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine, nato pa zadnjo odločitev občinskega IS oziroma skupščine.

DUŠAN GRČA

POSLOVNI OBJEKT V MALI MARINI. (Slika: D. G.)

PISMA BRALCEV

Odgovor na Bi Piranu pomagal odlok?

Očitno sta dež in visoka parkirnina novinarko Albino Podbevšek spravila v tako slabo voljo, da je za Delo napisala članek, ki profesionalnemu novinarju ne more biti v ponos. Dejstva je osvetlila samo s tiste strani, ki ji je ustrezala, dodala je še nekaj neresničnih trditev, sebe pa je kot prava profesionalka zavarovala z dodatkom »bojda«.

Glavni namen uvedbe visoke parkirnine v Piranu je bil ravno v tem, da vozniki ne bi po ves popoldan puščali svojih vozil v prenatrpanem mestnem jedru, kot je to storila novinarka. Če parkirnine ne bi pobirali, zelo verjetno prostega parkirišča sploh ne bi našla. Ko se nad sistemom parkiranja v Piranu pritožujejo domačini, to še razumem, težje pa razumem, če to počno obiskovalci, saj je prometna ureditev predvsem njim v prid.

Prva ura parkiranja v mestu je namreč brezplačna. Tisti, ki želijo ostati v Piranu več časa, pa imajo na izbiro: ali parkirati v mestnem središču in plačajo drago parkirnino od druge ure parkiranja naprej, ali parkirati na parkirišču nekaj sto metrov pred Piranom in se peljejo z brezplačnim prevozom v mesto s posebnim avtobusom.

Koliko je ostanka pri tako organizirani mestni zapori in ali se ta najbolje porabi, je seveda drugo vprašanje. Nimam namena ščititi piranskega komunalnega podjetja, upam si trditi, da je z njegovim poslovanjem nezadovoljna tudi večina prebivalcev občine Piran. Kljub slabi kvaliteti je cena za odvoz smeti med najdražjimi v Sloveniji, in čeprav živimo na področju z najbolj toplim podnebjem, plačujemo daleč najdražje centralno ogrevanje v Sloveniji. Pa še bi lahko našteval.

Strinjam se, naj bi ostanek zaslužka od parkirnine porabili tudi za polepšanje Pirana, saj je tega kar potreben. To ugotavlja tudi novinarka, ko se s kritičnim očesom sprehaja po ulici, v kateri ima svoj sedež tudi zavod, ki bi po njenem mnenju moral poskrbeti za čiščenje prahu, smeti in pajčevin.

V svoji natančnosti bi lahko vsaj prebrala ime zavoda, ki ga napada v članku. To je morda res neposrečeno dolgo, vendar marsikaj pove: Medobčinski zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran. Dejavnost zavoda sega od restavriranja hrastoveljske cerkve, arheoloških izkopavanj v Izoli pa do zaščite naravne dediščine v dolini Dragonje. V zavodu niti »bojda« ne sedi več kot trideset, ampak šestnajst ljudi.

Če novinarka sodi, da bi moral recimo akademski restavrator, namesto da restavrira umetniške freske, raje pometati pajčevine in prah z vhodnih vrat po mestnih ulicah, je to nekako tako, kot da bi novinarko poslali čistiti zanemarjene časopisne kioske po Sloveniji, v katerih prodajajo časopise z njenimi članki.

Seveda pa nimam nič proti občinskemu odloku, ki bi stanovalce prisilil v boljše vzdrževanje in čiščenje okolice.

Potrebovali pa bi tudi kakšen odlok, ki bi za slabo pripravljene članke novinarju odrekel plačilo honorarja, pa čeprav ga ta potrebuje za pokritje drage parkirnine.

ŽARE LIPUŠČEK,
Ul. XXX. divizije 16,
Portorož

Pravljice in šolniki

Dovolj je bilo napisanega o šolstvu, dovol je je zmešnjav z učbeniki in njihovim tiskom. Kaj nas, starše, v končni konsekvenci brigajo detajli podatkov o atomski bombi in relativnostni teoriji? Želimo si otroka, ki bo čutil moralno in se vedel sproščeno v družbi, ki se bo znal v višjih razredih tudi sam izobraževati. Ne želimo si sanjačev, ki sicer še zdaleč niso tako tragični kot sodobni agresivci, pač pa radovedne in skozi igro in šolo ustvarjalne otroke. No, sedaj pa moram postaviti velik vprašaj in sicer vprašaj o učiteljih, ki naj bi bolj vzgajali kot učili.

Šolska snov gre mladini sama v glavo, kjer uči nekdo, ki čuti očetovsko ali materinsko do otrok. Tak človek ne bo mislil na gradnjo hiše, ne bo nergal ob plači, pač pa bo vdano prenašal pomanjkanje, ki je stoletna tradicija slovenskega šolnika. Da, starši nočemo agresivnih, hedonističnih učiteljev, ki jih moraš podkupovati, da ti spustijo otroka v naslednji razred. Želimo si blage čudake, zazrte v idejo o prenašanju tisočletnih spoznanj na naslednje generacije. Želimo si preproste in nezahtevne učbenike, ki bi vsak veljal vsaj nekaj generacij, brez kakšnih sprememb in brez imperativa, da mora založba, ki ga je izdala, zaslužiti.

Se vam zdi, da pišem pravljice? Mogoče res, vendar v takih pravljicah so živeli naši starši in stari starši, ne da bi to sploh vedeli; zdelo se jim je realno in vsakdanje kot zrak, ki so ga dihali in voda, ki so jo pili. Dandanašnji je zrak onesnažen, voda pa še bolj. Tudi pravljic je konec, žal. Upam le, da se bo kdo nad mojim razmišljanjem zamislil in da bo vsaj en učitelj, še je nekaj pravih, dobil več poguma za svoje veličastno poslanstvo.

NENAD NIKO ZUPANČIČ,
Brodarska 10,
Litija

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

Zahvala za nepoštenost

V nedeljo, 16. septembra ob 16. uri, naj bi bil po zaključku 20. svetovnega padalskega prvenstva na letališču Lesce–Bled letalski miting. Vsaj tako nas je vabil oglas na tv Slovenija.

Kljub oblačnemu vremenu smo se odpravili tja pogledat, če se vseeno kaj dogaja, morda kakšna nadomestna prireditev, ali pa da vsaj izvemo, če je miting preložen na drug termin, ko bo ugodnejše vreme. Po telefonu te informacije nismo mogli dobiti, ker se ni nihče oglasil. Ko smo ob 16.30 uri prispeli na parkiriščni prostor, plačali 50 din (na osebo) za vstopnino in dobili oranžno značko ter 10 din za parkirnino, smo iz tega sklepali, da prireditev vseeno bo, saj je bilo tudi avtomobilov in obiskovalcev vse polno.

Ravno se je iztekala zaključna podelitev priznanj padalcem in potem je napovedovalec povedal, da je s tem zaprto 20. svetovno padalstvo prvenstvo. O letalskem mitingu pa niti besede. Čez 10 minut pa suhoparno obvestilo, da zaradi slabega vremena miting odpade. In s tem se informacija začne in konča.

Ob povratku na parkiriščni prostor ni bilo več sledu o tistih, ki so še 30 minut prej veselo zahtevali denar za vstopnino za nekaj, česar potem sploh ni bilo. Ko smo potem enega od njih le našli in vprašali čemu pobirajo vstopnino za prireditev, ki je ni bilo, je povedal, da do zadnje minute niso vedeli, da miting odpade in da se tudi njim ne zdi prav, da bodo sedaj oni na udaru, čeprav so samo izpolnjevali, kar jim je bilo naročeno. Informacijo, da niso bili obveščeni, da miting odpade, in da naj zatorej prenehajo pobirati vstopnino, je potrdil tudi miličnik, ki je stal zraven.

Odpravili smo se še na upravo letališča, ne toliko, da bi dobili vrnjeno plačilo za nekaj, kar nismo dobili, temveč da si ogledamo tistega, ki na tako nepošten način služi denar. Za okencem je blagajničarka, ki ji je bil ekspresno izročen nabrani denar gledalcev, že seštevala zaslužek dneva. Ob vprašanju, kje lahko dobimo vrnjen denar, ki smo ga dali, pa so nas prevarali, je povedala, da ona navodil, da lahko denar vrača, ni dobila, in je zadolžena samo za to, da prešteje denar in ga izroči naprej, ter da naj se, če imamo problem, obrnemo na »šefa«. Njena sodelavka je na našo prošnjo torej odšla poiskat tega »šefa«, vendar se je vrnila z informacijo, da ga ni mogoče dobiti, ker ima sestanek. Pripravljena pa nam je bila iz svojega žepa vrniti denar, česar nismo hoteli sprejeti, saj nam ni šlo le za denar (saj nismo bili edini gledalci, ki smo bili prevarani), temveč predvsem za odnos do ljudi, za princip, saj je organizator gotovo že pred 17. uro vedel, da mitinga v takem vremenu ne bo mogel izpeljati, pa vseeno ni zaustavil prodaje vstopnic. To je nepošteno tako do podrejenih, ki izpolnjujejo dana navodila, še bolj pa do ljudi, ki so bili na ta način zapeljani in prevarani. Seveda bi organizator napako nekako lahko popravil s prijaznim opravičilom, če že ni bil pripravljen vrniti nepošteno zasluženega denarja. Ne eno ne drugo pa se na žalost ni zgodilo.

META SAVŠEK,
Medenska 38,
Ljubljana

Spomin na pisateljev grob

Alenka Puhar je 28. junija v Delu posredovala bralcem dragocene podatke o slovenskem pisatelju Narteju Velikonji, ki je konec junija leta 1945 končal pod kroglami strelskega voda kot vojni zločinec. Kmalu zatem pa se je oglasila priča, ki je bila navzoča pri usmrtitvi, in javnosti sporočila pisateljeve strahotne zadnje trenutke. Od njenega zapisa dalje vemo, da se je končala pisateljeva pot na strelišču ob Dolenjski cesti v Ljubljani. Tam je bil tudi njegov grob, kakor za celotno skupino enajstih obsojencev.

Zakaj se oglašam?

V najvišjem nadstropju šole Oskar Kovačič sem otrokom govoril ob stoletnici Franceta Bevka, pa mi pogled splava skozi okno čez Dolenjsko cesto, kjer že drugo leto dograjujejo in preurejajo strelišče. Tam čez bakrene strehe opazim gradbene stroje, ki rijejo in ravnajo svet tja do strmega pobočja Golovca. Torej, to se dela za novo stavbo strelišča, česar pa mimoidoči ne vidijo, ker jim zidovi zakrivajo pogled! Takoj sem pomislil na pokojnega pisatelja in njegove ostanke. Natančnejše poizvedovanje pri še živečih pričah in pregled strelišča bi morda še odkrila grobišče, z gradbenimi opravili pa se je ta možnost izničila.

Bevka in Velikonjo bodo ocenjevali literarni zgodovinarji ter jima dali mesto, ki jima gre. Rad pa bi povedal vsem, da sta bila oba Slovenca, doma na Primorskem, da sta se umaknila po prvi svetovni vojni v Jugoslavijo, da je Bevk s svojimi deli opogumljal rojake, naj vztrajajo kot Slovenci, da sta se v času druge svetovne vojne opredelila za dve nasprotni si ideologiji, od katerih zmagujoča šteje danes Bevka kot najplodovitejšega pisatelja, po Velikonjevem grobu pa orjejo z buldožerjem.

Fej!!!

Ta ura mi je bila ena od najtežjih!

LOVRO MRAK,
Mrzelova 9,
Ljubljana

Izšel je Novi tednik

– ***Komu se je nasmehnila »rumena« sreča*** – izidi žrebanja NT-RC
– ***Calimero klub*** – čudne poslovne poteze celjskega rokometnega kluba
– ***Zaplembe na Celjskem*** – Milko Mikola piše o zaplembah v letih 1945–1948

V celjskem Golovcu namesto gostov čakajo inšpektorje

Dejavnosti, ki naj bi prinašale dobiček, so zamenjali zasebni najemniki – Nepravilnosti v poslovanju, podkupovanje in goljufije?

CELJE, 19. septembra – So se pod streho zavoda ŠRC Golovec v Celju naselile nepravilnosti v poslovanju, podkupovanja, goljufije in druge »sorodnice« kriminala? Govorice so dobile grmeč prizvok, res pa je, da se v zavod odpravljajo tako inšpektorji Službe družbenega knjigovodstva kot tudi Uprave za notranje zadeve.

ŠRC Golovec so zgradili v letu 1976 z denarjem interesne skupnosti za gradnjo objektov posebnega družbenega pomena kot tisti prostor, ki bo Celjanom ponujal sejemske, zabavne in druge prireditve ter jim omogočal organizirano športno in rekreacijsko dejavnost. Načrti so bili daljnosežni, saj je bilo predvideno, da bi center s posamičnimi objekti dograjevali. In res so jih nekaj let pridno gradili, saj je ob osrednji hali Golovca (ob kateri so tudi poslovni prostori sedaj 65-članskega kolektiva zavoda), najprej zrasel pokrit bazen s kegljiščem in restavracijo, zatem pa še dve samostojni razstaviščni hali in več športnih igrišč. Tu nekje pa se je gradnja Golovca ustavila. Za potrebe sejemske dejavnosti z osrednjim mednarodnim obrtnim sejmom zagotovo prehitro, glede na vzdrževanje in financiranje dejavnosti (sejemske, prireditvene, rekreacijske in gostinske) pa na meji zmožnosti. Res je vseskozi tudi občinski proračun pomagal Golovcu pokrivati stroške nerentabilnega bazena, skupaj s prihodki od preostalih dejavnosti je bilo denarja očitno premalo za pokrivanje vseh stroškov. Pojavile so se izgube, menjavali so se vodstveni ljudje, Golovec pa se je vse bolj oddaljeval od zamisli, ki ga je pravzprav rodila. Tudi s tem, da je opuščal dejavnosti, ki bi mu po vseh napovedih morale prinašati dohodek. Vse manj je bilo prireditev, vse več delov Golovca v najemu zasebnikov. Tako je zavod oddal v najem zajeten del osrednje hale diskoteki Casablanca, hodnik nad bazenom je oddal zasebniku, ki je vanj namestil biljardne mize, zasebniku je oddal v najem tudi dva bifeja, zunanjega in notranjega ob pokritem teniškem igrišču. Mimogrede: Golovec zaposluje okoli dvajset gostinskih delavcev, ki nimajo kaj početi. Zaradi nedonosnosti so čez poletje zaprli tudi restavracijo, ki se je sprevrgla v obrat družbene prehrane za lastne delavce.

Pod streho takega potapljajočega se Golovca pa je bojda cvetela dejavnost, ki je polnila predvsem zasebne žepe nekaterih (med njimi tudi vodilnih) delavcev zavoda. Veliko je slišati o tem, da dobrega prostora v času mednarodnega obrtnega sejma ni mogoče dobiti, če se te »usluge« (iz oči v oči) ne plača, govori se o pogrešanem klavirju, pogrešanem ozvočenju, o zasebnih lokalih enega vodilnih delavcev, ki so jih bojda adaptirali (tudi zastekljevali) na račun Golovca. Tudi o uradnih najemninah lokalov znotraj RŠC Golovec se veliko govori, saj so le-te izredno nizke, dnevni izkupiček samo enega od lokalov pa večji, kot ga ima bojda celotno gostinstvo Golovca. In še najnovejša krona dogajanj: pod zunanjimi stopnicami bazenske hale je pravkar brez gradbenega dovoljenja vodilni delavec Golovca naredil trgovino (za svojega sina?). Če stopiš pred njo, pa je prav lepo videti slučajnost: obe – trgovinica in osrednja hala A Golovca – imata enako nova bakrena nadstreška.

Celjska oblast se je (verjetno zaradi preglasnih govoric in izgub) odločila, da Golovec spet postavi na trdne noge. V izvršnem svetu pripravljajo nekakšno zasnovo bodoče organiziranosti in poslovanja Golovca, dokončen predlog naj bi pripravila ena od strokovnih institucij. Kot smo izvedeli, pa naj bi šlo za korenite kadrovske, vsebinske in organizacijske spremembe, ki naj bi ŠRC Golovec spremenile v donosno podjetje. Hkrati pa se v Golovec odpravljajo tudi inšpektorji SDK in UNZ. Preiskava bo pokazala, koliko ognja je tam, kjer je veliko dima.

»Direktor naj odstopi ali pa bomo stavkali«

Nezadovoljstvo delavcev v Lesninem poslovnem centru modernih interierjev v Mariboru

MARIBOR, 19. septembra – »Zahtevamo, da generalni direktor Modernih interierjev v Lesnini Peter Zajc z vso ekipo odstopi, sicer bodo delavci poslovnih centrov v Mariboru-Hočah, Ljubljani, Kopru, Murski Soboti in Zagrebu stavkali,« je dejal Milan Prokič, predsednik sindikata v poslovnem centru Modernih interierjev v Mariboru.

Dodal je še, da si bodo delavci v teh centrih slekli rumeno delovno obleko, zunanji znak Lesnine, in čakali na odločitev centralnega delavskega sveta v Ljubljani. Po njihovem mnenju mora direktor najprej preskrbeti delo vsem delavcem, če pa tega res ne more, lahko govori o višku delovne sile.

Upor zaposlenih v Modernih interierjih je sprožila lista delavcev, ki naj bi jih poslali na šestmesečni čakalni dopust. V Mariboru je na listi 25 delavcev, za katere se bojijo, da jih pozneje čaka celo odpust. »Krizo rešujejo z odpuščanjem, namesto da bi jo z delom,« še pravijo ogorčeni delavci.

J. J.

Tovarna stikalnih naprav – žrtev nečistih namer?

Odstavljeni direktor naj bi skupaj z devetimi znanci ustanovil zasebno podjetje, ki bi skrbelo za TSN – in vse njeno premoženje

MARIBOR, 19. septembra – V Kreditni banki Maribor se še niso odločili, kaj bodo naredili v primeru Tovarne stikalnih naprav, zdaj enega največjih mariborskih gospodarskih bolnikov. Bodo tovarno prepustili stečajni usodi ali bodo postali največji delničar v moretbitni delničarski družbi? V banki zdaj čakajo na podroben sanacijski program, ki bi sicer že moral biti gotov, vendar ga tovarniške strokovne službe še vedno sestavljajo, poročilo strokovnjakov SDK pa tudi še ni narejeno.

Bivši direktor TSN **Marjan Bezjak**, ki so ga odstavili na zadnji seji delavskega sveta, je ocenil premoženje TSN na približno sto milijonov dinarjev. Samo KBM so dolžni 56 milijonov dinarjev. Tu so še drugi upniki. Najhuje pa je to, da je več kot 500-članski kolektiv brez dela in nima novih naročil.

Delavci so nekaj časa upali, da jih bo rešila nova družba z omejeno odgovornostjo »Elkom 2000«. Potem pa so ugotovili, da bi bila to družba, ki naj bi jo ustanovil bivši direktor Marjan Bezjak skupaj s še devetimi znanci. Vsak od teh desetih soustanoviteljev bi prispeval po 2000 dinarjev. TSN pa bi dala vse svoje premičnine in nepremičnine. Direktor te družbe naj bi bil **Milan Romih**.

Bivši direktor je razlagal delavcem in tudi »svojemu« delavskemu svetu, da novo podjetje ne bo obremenjeno s starimi dolgovi. Na zadnji seji delavskega sveta pa do razprave o novem podjetju sploh ni prišlo, saj so člani spoznali, da se s takšno rešitvijo nima smisla slepiti in da je edino upanje za preživetje dober sanacijski program, ustanovitev delniške družbe in močna denarna injekcija, s katero bi poplačali dolgove, nabavili repromaterial in začeli spet delati.

Člani delavskega sveta so ugotovili, da je bivši direktor skupaj s svojimi najbližjimi sodelavci nameraval razpustiti zunanjetrgovinski oddelek, zato da bi njegovo delo prevzela zasebna družba TT. Član delavskega sveta **Mirko Meško** je ugotovil, da zunanjetrgovinski oddelek že leto dni ni priskrbel novega dela, že leto dni ne odgovarjajo na zahteve kupcev, delavci v tem oddelku pa že od pomladi samo dežurajo v svojih pisarnah ali pa še to ne. Marca letos je oddelek zunanje trgovine ostal brez vodje, nakar je vodstvo prevzel v svoje roke Marjan Bezjak. Bivšemu direktorju tudi očitajo, da je premalo naredil za prodor na zahodnoevropski trg in da se je preveč usmerjal na afriškega.

JOŽE JERMAN

PO SLOVENIJI

Marjan Blažina – nagrajenec piranskega eks tempora

PIRAN, 19. septembra – Veliko nagrado 25. mednarodnega slikarskega eks tempora (15 tisoč dinarjev) je dobil Marjan Blažina z Reke. Nagrado je podelil organizator – Obalne galerije Piran. Mednarodna žirija, ki ji je predsedoval likovni kritik iz Trsta Enzo Santese, je imela kar težko delo, saj je sodelovalo 224 slikarjev, ki so oddali 300 platen. Od teh so sprva izbrali 120 del, kasneje pa za razstavo in ožji izbor 44 del. Odkupne nagrade pa so prejeli Antonio Manfreda iz Genove, Luciano de Gironcoli iz Cormonsa, Liljana Bursač iz Beograda, Roberto Kušterle iz Gorice, Bojan Šumonja iz Pulja, Silvano Clavora iz Trsta, Stane Žerko iz Škofje Loke, Raul Peršič z Reke ter Wang Huigin in Dušan Fišer iz Ljubljane. (B. Š.)

Poskrbljeno za otroško varstvo

GORNJA RADGONA, 19. septembra – V Gornji Radgoni z okrog 20.500 prebivalci je dobro poskrbljeno tudi za varstvo predšolskih otrok. V občini delujeta dve vzgojno-varstveni ustanovi in sicer v Gornji Radgoni in v Radencih. Radgonska vzgojno-varstvena organizacija ima v svojih enotah v Gornji Radgoni, Apačah, Črešnjevcih in Stogovcih 480 otrok, od tega največ (330) v vrtcu v središču Radgone na Tratah, kjer je organizirano varstvo za otroke od enega do treh let. Kljub visokim oskrbninam v radgonskem vrtcu zaenkrat ni nič manj otrok kot prejšnja leta. (L. U.)

Ruše in Lovrenc – 900-letnika

RUŠE, 19. septembra – Lovrenc na Pohorju in Ruše bosta prihodnje leto praznovala 900 let obstoja. Medtem ko so v Lovrencu že imenovali odbor, ki bo začel priprave na obeleževanje visoke obletnice tega pohorskega kraja, naj bi to v Rušah storili v prihodnjih nekaj tednih. Na izvršni svet občine Ruše so že prispele tudi prve prošnje za denarno in materialno pomoč pri obnovi nekaterih objektov v Lovrencu, da bi bil kraj ob svojem jubileju čim lepši. Da ne bi podobne prošnje kapljale vsaka zase, so na izvršnem svetu sklenili, da bodo v proračunu našli denar in ga namenili nekaterim aktivnostim ob obeleževanju visokih jubilejev tako Lovrenca kot Ruš. Okvirni program naj bi bil znan do sredine oktobra, tako da bi izvršni svet lahko vsaj približno vedel, koliko denarja bo treba najti za pomoč obema krajema. (Z. Š.)

Vznemirljiv padec proizvodnje v Podravju

MARIBOR, 19. septembra – Tudi v Podravju se je letos v prvem polletju zmanjšal boseg proizvodnje v vseh občinah, razen v Ormožu, kjer je bila industrijska proizvodnja v primerjavi z enakim lanskim obdobjem za 11,6 odstotka večja. To so ugotovili na seji upravnega odbora GZS – območne zbornice za Podravje in poudarili, da so bile med 26 panogami v občini Maribor samo tri, ki so povečale proizvodnjo: proizvodnja usnjene obutve, proizvodnja krmil in grafična dejavnost. Posebej so poudarili, da je šestmesečna akumulacija slovenskega gospodarstva, preračunana na zaposlenega, znašala komaj 54,4 odstotka enomesečnega povprečnega čistega osebnega dohodka na zaposlenega, šestmesečna akumulacija podravskega gospodarstva pa celo samo 31 odstotkov. (M. K.)

Veliko prijav za Vesela srečanja tabornikov

MURSKA SOBOTA, 19. septembra – Blizu štiristo najmlajših tabornikov iz vse Slovenije, starih od 7 do 12 let, bo od petka do nedelje sodelovalo na tradicionalnih Veselih srečanjih tabornikov. Medvedki, čebelice in njihovi mentorji bodo med drugim v soboto obiskali Vanečo na Goričkem, kjer bodo imeli taborniške igre, ogledali pa si bodo tudi Spominski dom NOB. Osrednja prireditev bo pri Brodu na reki Muri pri Krogu. Kot je že običaj, bodo številni taborniki med bivanjem v Murski Soboti v gosteh pri vrstnikih na njihovih domovih. Zaradi prevelikega števila prijav bodo taborniki prenočevali tudi v telovadnicah tovarne Mura in druge osemletke. (I. G.)

Ozimnica za člane svobodnih sindikatov

CELJE, 19. septembra – Občinski svet Zveze svobodnih sindikatov Celje je svojemu članstvu obljubil, da bo ustanovil sindikalni konzum, kjer bo mogoče kupovati hrano po najnižjih cenah. Najprej se je lotil organizirane prodaje ozimnice. Sindikat podjetja bo zbral prijave do 25. septembra, SINDI-SEP, kot se bo imenovala konzumna trgovina, pa bo nato ozimnico dostavil na tovarniško dvorišče. Kupci jo bodo lahko poravnali v treh obrokih z 2,8-odstotno obrestno mero. Krompir lahko kupijo po 4,60 in uvoženo holandsko čebulo po 8,50 dinarja. Člani sindikata bodo kmalu lahko kupovali tudi svinjske polovice, že zdaj pa z desetodstotnim popustom nabavljajo hrano in pijačo v okrepčevalnici v drugem nadstropju veleblagovnice »T«. Članstvo bodo interesenti dokazali s člansko izkaznico ali pa z začasnim potrdilom, ki ga lahko dobijo v svojih sindikalnih organizacijah. (I. B.)

Arhelogi odkrivajo temelje rimskih stavb

PTUJ, 19. septembra – Pred tretjim ptujskim mitrejem je začela rasti nova zasebna hiša, v kateri bodo prodajali spominke, pred njo pa uredili parkirišče. Tretji mitrej ob mariborski cesti je bil doslej manj obiskan prav zaradi težav s parkirnim prostorom. Kdor je hotel priti v Mitrov tempelj, je moral naokoli iskati ključ, ki odpira njegova vrata. Med mitrejem in stavbo pa je še dovolj prostora, da bodo kasneje na njem uredil arheološki park, za katerega pri mariborskem zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine že imajo načrte. Gre za arheološko izredno pomembno območje. To so potrdili tudi arheologi, ki so pri razkopavanju za temelje nove zgradbe odkrili mrežo temeljev rimske zgradbe iz 2. ali 3. stoletja, med njimi pa ostanke oljenk in druge rimske keramike. (T. M.)

Srečanje andragogov iz različnih dežel

MARIBOR, 19. septembra – V Retzhofu pri Lipnici se bodo jutri srečali andragogi iz Avstrije, Madžarske, Rominije, Hrvaške in Slovenije. Srečanje, ki je že ustaljena praksa strokovnjakov s področja vzgoje in izobraževanja odraslih, je organiziral Zvezni urad za izobraževanje v Gradcu. Po besedah Maria Biemana, direktorja Delavske univerze v Mariboru, so ta srečanja zelo koristna in ustvarjalna. Nastalo je že vrsto izobrževalnih projektov, ena izmed takšnih skupnih dejavnosti pa so tudi Aktivne počitnice za udeležence iz različnih dežel, ki jih v Gradcu na morju pripravlja Delavska univerza Maribor. (M. S.)

Simpozij o elektroniki v Radencih

RADENCI, 19. septembra – Več kot sto domačih in tudi nekaj tujih strokovnjakov sodeluje na 26. jugoslovanskem simpoziju o elektronskih sestavnih delih in materialih. Na simpoziju, ki bo končan v petek, sodelujejo poleg raziskovalcev tudi proizvajalci in uporabniki elektronskih in elektromehanskih sestavnih delov. (I. G.)

Delavci Pinusa na prisilnem dopustu

Enotedenski kolektivni dopust bo zmanjšal mesečni strošek na zaposlenega

MARIBOR, 19. septembra – Delavci Pinusa iz Rač so od torka na prisilnem dopustu, ki naj bi trajal teden dni, lahko pa se zgodi, da jim ga bo direktor za kakšen dan še podaljšal.

Stanislav Murko, direktor Pinusa, ki proizvaja predvsem kemične izdelke za kmetijstvo, je ob tem poudaril, da ne gre za prisilni dopust zaradi finančnih težav, saj Pinus teh za zdaj še nima. »Naša proizvodnja je predvsem sezonskega značaja. Do konca junija je naša proizvodnja največja, potem sledita dva meseca, ko prodamo večino svojih izdelkov in s tem je sezona za nas končana.

V prejšnjih letih naših delavcev na tak dopust nismo pošiljali, v zdajšnjih časih pa smo se za tak ukrep odločili tudi zato, ker smo izračunali, da so naši mesečni stroški na zaposlenega za 220 DM večji, če bi vseh 188 zaposlenih prihajalo na delo, kot pa če ostanejo teden dni doma in prejemajo za to 80-odstotno plačo.«

Z. Š.

Denarna stiska neti prepir

Najbolj nezadovoljni so lendavski zdravniki – Včeraj dogovor o enotnem dežurstvu oziroma pripravljenosti – Očitki dr. Franju Kolariču

MURSKA SOBOTA, 19. septembra – Direktor pomurskega zdravstvenega centra dr. Jože Kolarič se je danes sporazumel z direktorji vseh štirih občinskih zdravstvenih domov, da do konca meseca nikjer ne bodo spreminjali zdaj veljavnega delovnika in dodatnih oblik dela zdravnikov v splošnih ambulantah, v oktobru pa bodo začeli v splošnih ambulantah delati po skupnem programu. To velja predvsem za dežurstva in stalno pripravljenost na domu. Kot smo že pisali, se lendavski zdravniki nikakor ne strinjajo, da bi dražje dežurstvo zamenjali z njihovo stalno pripravljenostjo na domu. Hkrati direktorju ZD dr. Franju Kolariču očitajo nestrokovno in pristransko vodenje kolektiva.

Dr. Jože Šumak je bil danes zelo odkrit pri ocenjevanju zapletov v lendavskem zdravstvenem domu. Jasno je, da je osnovni krivec velika finančna stiska, ki je potisnila na površje še druge, tudi zelo stare probleme in tudi nesporazume med zdravstvenimi delavci. »Prepričan sem, da do vsega ne bi prišlo, če bi imeli dovolj denarja. Jasno je tudi, da je osnovni problem denar, ki so ga zdravniki zaslužili z dežurstvom, vendar ti tega nočejo priznati. Priznam pa, da je stalna pripravljenost zdravnikov manj učinkovita in tudi manj kvalitetna oblika zdravstvenega varstva, kljub vsemu pa jo zakon dovoljuje. V vsakem primeru jo bomo v Pomurju uveljavili, ker nas v to sili pomanjkanje denarja.«

In kako bodo delali v pomurskih splošnih ambulantah v prihodnje? V Gornji Radgoni in Lendavi bodo imeli zdravniki splošne prakse še naprej triizmenski delovnik in ob koncu tedna še stalno dežurstvo. V Ljutomeru bodo zdravniki zaradi kadrovskih težav (specializacije zdravnikov) organizirali dežurno službo vsak dan po končanem delovniku, v Murski Soboti pa bo še naprej vsakodnevno nočno ter sobotno in nedeljsko dežurstvo. V Murski Soboti sta zaradi obilice dela dva dežurna zdravnika – eden v ambulanti in drugi na terenu za nujne intervencije. V Beltincih, Petrovcih in v Gradu so zdravniki dežurstvo prav tako zamenjali s pripravljenostjo na domu.

Tako bo vse do konca meseca, ko bodo v vseh pomurskih zdravstvenih domovih dežuranje zdravnikov zamenjali z njihovo pripravljenostjo na domu. Njihov odpor je velik, vendar, po prepričanju dr. Jožeta Šumaka, druge rešitve za zdaj ni. Ker denarja nimajo, sta negotovi vsaj dve letošnji plači. O tem da so prenehali kupovati praktično ves medicinski material v bolnišnici in zdravstvenih domovih, pa tudi do skrajnosti omejili nakupe zdravil, pred ljudmi skoraj ne upajo omenjati.

● Direktor PZC trdi, da zdravniki v lendavskem zdravstvenem domu delajo krivico njihovemu direktorju dr. Franju Kolariču. V desetih letih je opravil veliko dela, lani so uredili ambulanto za medicino dela, kupili dva rešilca, napravo za preiskave z ultrazvokom. Še lani, ko so ga že tretjič izvolili za direktorja, niso imeli proti njemu ničesar.

Bolj pogumni ali črnogledi v Lendavi potihoma govorijo, da so problemi v njihovem zdravstvenem domu tesno povezani z nacionalno raznolikostjo zaposlenih.

IVAN GERENČER

Mariborska Forma viva umira

Forma viva – pastorka mesta Maribor

● MARIBOR je krasilo 19 skulptur Forme vive. Tudi danes še stojijo sredi naselij, ob šolah in drugih javnih mestih, le da je še malokatera v takšnem stanju in okolju, da bi bila mestu v ponos. Ni čudno, če se je eden od kiparjev obrnil celo na županjo s protestom zaradi stanja, v kakršnem je našel svojo plastiko.

Pred 23 leti je skupina zanesenjakov pri mariborskem Stavbarju prepričala gradbince, da bi kazalo sivemu betonu vliti življenje in z oživljeno umetniško obliko kulturno obogatiti brezosebne nove soseske. Pozneje so se Stavbarju pridružili še Gradis in Konstruktor. S pomočjo strokovnjakov Umetnostne galerije in piclo denarno pomočjo republiške kulturne skupnosti jim je uspelo organizirati v mestu šest simpozijev Forme vive z bogato mednarodno udeležbo. Slavnostno so odkrivali posamezne skulpture, jih predajali mestu, župan jih je malce pohvalil in pri tem je ostalo. Nihče ni posebej skrbel za dragocene plastike, ob njih, če se je le dalo pa tudi v njih, so malomarneži odlagali smeti, Florina je pustila, da jih je obraslo grmovje.

Skrbništvo Forme vive ni urejeno. To se je posebej pokazalo ob odstranitvi (zaradi gradnje) skulpture pri Slaviji. Po srditih razpravah je takratna mestna vlada veliko obljubila, toda tudi z današnjo okroglo mizo na to temo, »ali Maribor sploh želi Formo vivo«, je pokazala, da se ni nič premaknilo. Danes so razpravljalci družno ugotovili, da si mesto simpozij želi, da ga potrebuje, za skrbnika pa bi bil edini pravšnji Zavod za varstvo kulturne in naravne dediščine (ki ga na okroglo mizo ni bilo). Ta pa že za vdrževanje in obnovo tistih skulptur in objektov, ki so v republiških programih, ne dobi dovolj denarja. Edini konkreten dogovor današnje okrogle mize je bil, da ne kaže simpozija pripravljati prihodnje leto (Maribor bi bil na vrsti letos), ko je 30-letnica slovenske Forme vive in bo le-ta v Kostanjevici in v Portorožu. Obnovili bodo tudi organe Forme vive. Ali je kaj upanja, da jih čaka usoda dosedanjih?

MAJDA STRUC

S hmeljem tudi veliko slabe volje

BRASLOVČE, 19. septembra – Letošnji pridelek hmelja – v Braslovčah (na sliki) ga že polnijo v vreče – je prinesel tudi precej slabe volje. Padec cen na svetovnem trgu je že lani oškodoval slovenske hmeljarje za tri milijone DEM. Letos bodo pri kilogramu hmelja izgubili več kot 3,6 DEM. Vzrok za slabe poslovne rezultate je tudi ta, da bi morali pridelati hmelja vsaj 1700 kilogramov na hektar, da bi bila pridelava rentabilna. (D. H., slika: Bogo Čerin)

Togo velenjsko upravo naj bi zamenjal dober servis za občane

Uradne ure na upravi so že enake delovnemu času občinskih uslužbencev – V občinski stavbi kmalu tudi informacijski pult

VELENJE, 19. septembra – Nova velenjska vlada je končala reorganizacijo občinske uprave, do konca leta pa naj bi število zaposlenih zmanjšala za 49 delavcev. Z vrsto novosti naj bi togo občinsko upravo spremenili tudi v učinkoviti servis za občane.

Zaradi odločitve predsednika velenjskega IS Todorja Dmitroviča, da bo to funkcijo opravljal nepoklicno, je usoda velenjske vlade sicer precej negotova, kljub temu pa njeni člani nemoteno nadaljujejo s predvidenimi spremembami občinske uprave. Tako so med drugim njene organizacijsko razdrobljene dejavnosti, skupaj z dejavnostmi nekdanjih sisov, združili v šest sekretariatov in tri upravne organe. Pet poklicnih članov vlade (šesti je nepoklicni predsednik) pa tudi vodi delo teh organizacijskih enot in so na ta način neposredno odgovorni za delo občinske uprave.

Poleg tega, da bodo sedanje število 189 delavcev iz občinske uprave do konca leta skrčili na 140 delavcev, so predvideli tudi preostale načine racionalizacije. Med drugim bodo namreč tisti del dejavnosti, ki ne sodijo med strokovna opravila občinske uprave, prepustili zasebnikom ali podjetjem.

Za velenjske občane pa so posebno zanimive spremembe, ki zadevajo poslovanje občinske uprave s strankami. Po novem so uradne ure enake delovnemu času občinskih uslužbencev: vsak delovnik trajajo od 7. do 15. ure, ob sredah pa od 7. do 17. ure. Strankam bo tudi prihranjeno tekanje po občinskih pisarnah, kajti v pritličju občinske stavbe bo informacijski pult, kjer bodo občani lahko opravili večino zadev. Plačilo položnic in druge denarne posle pa bodo ljudje opravili kar v občinski stavbi, kjer bodo naslednji teden odprli bančni servis. Posebej bo poskrbljeno tudi za pritožbe občanov, uredili pa bodo tudi bife.

SILVO GRMOVŠEK

»Program spet seznam želja«

To meni o programu mariborske vlade Roman Leljak, predsednik SDSS, ki bo ustanovila vlado v senci – Pravi tudi: »Dober program imamo samo mi!«

MARIBOR, 19. septembra – Ob vseh svojih posebnostih ima Maribor še eno, ki je »otrok« novih strank. Socialdemokratska stranka Slovenije, najmočnejša stranka v Demosu, nima svojega predstavnika v mariborski vladi. Kljub temu, da so ponudili na volitvah v mestnem parlamentu kandidata za predsednika izvršnega sveta, jih partnerji v koaliciji niso podprli. Propadel je tudi kandidat krščanskih demokratov in parlament je ustoličil člana ZKS-SDP, ki je kandidiral na listi socialistov, predlagali pa so ga neodvisni.

Članom SDSS je bilo igric dovolj in pred mesecem in pol je njihov predsednik Roman Leljak objavil, da izstopajo iz Demosa. Kaj zdaj? Roman Leljak razmišlja tako:

– »Pred volilci smo izpadli smešno, ker so nas koalicijski partnerji izigrali, čeprav smo bili edini, ki smo ponudili kandidata, ki je imel tudi svoj program. Zato smo se poleti odločili, da izstopimo iz mariborskega Demosa. Ta pa ne pomeni, da ne sprejemamo Demosovih usmeritev v republiki. Tudi v Mariboru se bomo še naprej pogovarjali z vsemi strankami, vendar le o posameznih programih.

O kakšnih programih, če pravite, da nihče razen vas nima programa razvoja Maribora?

»Res je, da nimajo programov, še najmanj vlada. Slednja je spet naredila le seznam želja. A nekatere stranke imajo programe po posameznih področjih in o teh se bomo pogovarjali.«

– Kaj boste storili, da vaš program, New deal za Maribor, prične tudi delovati?

»Konec septembra bomo predstavili vlado v senci. Njena operativna podlaga bo, kot sem povedal, program, ki ga je napisal naš kandidat za predsednika vlade mag. Ludvik Kastelic. V vladi bomo imeli resnične strokovnjake za vsa področja. Ljudje, ki so že veliko naredili, pa jim tega nihče noče priznati. Pokrili bomo vse resorje, poudarek pa bomo dali tistim področjem, kjer ima Maribor prihodnost.« Katera so ta področja?

»Že geografska lega Maribora kriči po tem, da mora to mesto postati močan trgovski center z industrijo, ki se bo s trgovino povezovala. Turizma skoraj ni v tem delu Slovenije. Če k temu prištejemo še razvoj podjetništva, ki ima neslutene možnosti za razvoj in zaposlitev odvečnih delavcev, bi bilo za začetek dovolj.«

Niste edini, ki tako razmišljate. Zveni pa, kot da naj se Maribor rešuje sam. Torej ne podpirate prizadevanj predsednika mariborske vlade Antona Rousa, da bi Maribor reševala republika in federacija?

»Maribor se mora v prvi vrsti reševati sam, čeprav je res, da so to mesto molzli vsa leta po osvoboditvi. Toda tudi republika nima denarja. Pomoč bomo dobili, ko bomo imeli v podjetjih programe. Zdaj pa nimajo programov ne v podjetjih, še manj ga ima vlada. Mi ga imamo!«

Bodo zdaj v tem mestu kar tri vlade? Tudi Krščanski demokrati jo namreč mislijo ustanoviti.

»To je več kot smešno. Vlado v senci naj bi ustanovili ljudje, ki so sami v mariborski vladi. Njihov predsednik je celo podžupan. Ali bodo postavljali opozicijsko vlado proti sami sebi? Kaže, da so zares neresni in še toliko bolj smo imeli prav, ko smo se ločili od njih.«

VASJA VENTURINI

PISMA BRALCEV

Odgovor na Bi Piranu pomagal odlok?

Očitno sta dež in visoka parkirnina novinarko Albino Podbevšek spravila v tako slabo voljo, da je za Delo napisala članek, ki profesionalnemu novinarju ne more biti v ponos. Dejstva je osvetlila samo s tiste strani, ki ji je ustrezala, dodala je še nekaj neresničnih trditev, sebe pa je kot prava profesionalka zavarovala z dodatkom »bojda«.

Glavni namen uvedbe visoke parkirnine v Piranu je bil ravno v tem, da vozniki ne bi po ves popoldan puščali svojih vozil v prenatrpanem mestnem jedru, kot je to storila novinarka. Če parkirnine ne bi pobirali, zelo verjetno prostega parkirišča sploh ne bi našla. Ko se nad sistemom parkiranja v Piranu pritožujejo domačini, to še razumem, težje pa razumem, če to počno obiskovalci, saj je prometna ureditev predvsem njim v prid.

Prva ura parkiranja v mestu je namreč brezplačna. Tisti, ki želijo ostati v Piranu več časa, pa imajo na izbiro: ali parkirati v mestnem središču in plačajo drago parkirnino od druge ure parkiranja naprej, ali parkirati na parkirišču nekaj sto metrov pred Piranom in se peljejo z brezplačnim prevozom v mesto s posebnim avtobusom.

Koliko je ostanka pri tako organizirani mestni zapori in ali se ta najbolje porabi, je seveda drugo vprašanje. Nimam namena ščititi piranskega komunalnega podjetja, upam si trditi, da je z njegovim poslovanjem nezadovoljna tudi večina prebivalcev občine Piran. Kljub slabi kvaliteti je cena za odvoz smeti med najdražjimi v Sloveniji, in čeprav živimo na področju z najbolj toplim podnebjem, plačujemo daleč najdražje centralno ogrevanje v Sloveniji. Pa še bi lahko našteval.

Strinjam se, naj bi ostanek zaslužka od parkirnine porabili tudi za polepšanje Pirana, saj je tega kar potreben. To ugotavlja tudi novinarka, ko se s kritičnim očesom sprehaja po ulici, v kateri ima svoj sedež tudi zavod, ki bi po njenem mnenju moral poskrbeti za čiščenje prahu, smeti in pajčevin.

V svoji natančnosti bi lahko vsaj prebrala ime zavoda, ki ga napada v članku. To je morda res neposrečeno dolgo, vendar marsikaj pove: Medobčinski zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran. Dejavnost zavoda sega od restavriranja hrastoveljske cerkve, arheoloških izkopavanj v Izoli pa do zaščite naravne dediščine v dolini Dragonje. V zavodu niti »bojda« ne sedi več kot trideset, ampak šestnajst ljudi.

Če novinarka sodi, da bi moral recimo akademski restavrator, namesto da restavrira umetniške freske, raje pometati pajčevine in prah z vhodnih vrat po mestnih ulicah, je to nekako tako, kot da bi novinarko poslali čistiti zanemarjene časopisne kioske po Sloveniji, v katerih prodajajo časopise z njenimi članki.

Seveda pa nimam nič proti občinskemu odloku, ki bi stanovalce prisilil v boljše vzdrževanje in čiščenje okolice.

Potrebovali pa bi tudi kakšen odlok, ki bi za slabo pripravljene članke novinarju odrekel plačilo honorarja, pa čeprav ga ta potrebuje za pokritje drage parkirnine.

ŽARE LIPUŠČEK,
Ul. XXX. divizije 16,
Portorož

Pravljice in šolniki

Dovolj je bilo napisanega o šolstvu, dovol je je zmešnjav z učbeniki in njihovim tiskom. Kaj nas, starše, v končni konsekvenci brigajo detajli podatkov o atomski bombi in relativnostni teoriji? Želimo si otroka, ki bo čutil moralno in se vedel sproščeno v družbi, ki se bo znal v višjih razredih tudi sam izobraževati. Ne želimo si sanjačev, ki sicer še zdaleč niso tako tragični kot sodobni agresivci, pač pa radovedne in skozi igro in šolo ustvarjalne otroke. No, sedaj pa moram postaviti velik vprašaj in sicer vprašaj o učiteljih, ki naj bi bolj vzgajali kot učili.

Šolska snov gre mladini sama v glavo, kjer uči nekdo, ki čuti očetovsko ali materinsko do otrok. Tak človek ne bo mislil na gradnjo hiše, ne bo nergal ob plači, pač pa bo vdano prenašal pomanjkanje, ki je stoletna tradicija slovenskega šolnika. Da, starši nočemo agresivnih, hedonističnih učiteljev, ki jih moraš podkupovati, da ti spustijo otroka v naslednji razred. Želimo si blage čudake, zazrte v idejo o prenašanju tisočletnih spoznanj na naslednje generacije. Želimo si preproste in nezahtevne učbenike, ki bi vsak veljal vsaj nekaj generacij, brez kakšnih sprememb in brez imperativa, da mora založba, ki ga je izdala, zaslužiti.

Se vam zdi, da pišem pravljice? Mogoče res, vendar v takih pravljicah so živeli naši starši in stari starši, ne da bi to sploh vedeli; zdelo se jim je realno in vsakdanje kot zrak, ki so ga dihali in voda, ki so jo pili. Dandanašnji je zrak onesnažen, voda pa še bolj. Tudi pravljic je konec, žal. Upam le, da se bo kdo nad mojim razmišljanjem zamislil in da bo vsaj en učitelj, še je nekaj pravih, dobil več poguma za svoje veličastno poslanstvo.

NENAD NIKO ZUPANČIČ,
Brodarska 10,
Litija

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

Zahvala za nepoštenost

V nedeljo, 16. septembra ob 16. uri, naj bi bil po zaključku 20. svetovnega padalskega prvenstva na letališču Lesce–Bled letalski miting. Vsaj tako nas je vabil oglas na tv Slovenija.

Kljub oblačnemu vremenu smo se odpravili tja pogledat, če se vseeno kaj dogaja, morda kakšna nadomestna prireditev, ali pa da vsaj izvemo, če je miting preložen na drug termin, ko bo ugodnejše vreme. Po telefonu te informacije nismo mogli dobiti, ker se ni nihče oglasil. Ko smo ob 16.30 uri prispeli na parkirišču prostor, plačali 50 din (na osebo) za vstopnino in dobili oranžno značko ter 10 din za parkirnino, smo iz tega sklepali, da prireditev vseeno bo, saj je bilo tudi avtomobilov in obiskovalcev vse polno.

Ravno se je iztekala zaključna podelitev priznanj padalcem in potem je napovedovalec povedal, da je s tem zaprto 20. svetovno padalstvo prvenstvo. O letalskem mitingu pa niti besede. Čez 10 minut pa suhoparno obvestilo, da zaradi slabega vremena miting odpade. In s tem se informacija začne in konča.

Ob povratku na parkiriščni prostor ni bilo več sledu o tistih, ki so še 30 minut prej veselo zahtevali denar za vstopnino za nekaj, česar potem sploh ni bilo. Ko smo potem enega od njih le našli in vprašali čemu pobirajo vstopnino za prireditev, ki je ni bilo, je povedal, da do zadnje minute niso vedeli, da miting odpade in da se tudi njim ne zdi prav, da bodo sedaj oni na udaru, čeprav so samo izpolnjevali, kar jim je bilo naročeno. Informacijo, da niso bili obveščeni, da miting odpade, in da naj zatorej prenehajo pobirati vstopnino, je potrdil tudi miličnik, ki je stal zraven.

Odpravili smo se še na upravo letališča, ne toliko, da bi dobili vrnjeno plačilo za nekaj, kar nismo dobili, temveč da si ogledamo tistega, ki na tako nepošten način služi denar. Za okencem je blagajničarka, ki ji je bil ekspresno izročen nabrani denar gledalcev, že seštevala zaslužek dneva. Ob vprašanju, kje lahko dobimo vrnjen denar, ki smo ga dali, pa so nas prevarali, je povedala, da ona navodil, da lahko denar vrača, ni dobila, in je zadolžena samo za to, da prešteje denar in ga izroči naprej, ter da naj se, če imamo problem, obrnemo na »šefa«. Njena sodelavka je na našo prošnjo torej odšla poiskat tega »šefa«, vendar se je vrnila z informacijo, da ga ni mogoče dobiti, ker ima sestanek. Pripravljena pa nam je bila iz svojega žepa vrniti denar, česar nismo hoteli sprejeti, saj nam ni šlo le za denar (saj nismo bili edini gledalci, ki smo bili prevarani), temveč predvsem za odnos do ljudi, za princip, saj je organizator gotovo že pred 17. uro vedel, da miting v takem vremenu ne bo mogel izpeljati, pa vseeno ni zaustavil prodaje vstopnic. To je nepošteno tako do podrejenih, ki izpolnjujejo dana navodila, še bolj pa do ljudi, ki so bili na ta način zapeljani in prevarani. Seveda bi organizator napako nekako lahko popravil s prijaznim opravičilom, če že ni bil pripravljen vrniti nepošteno zasluženega denarja. Ne eno ne drugo pa se na žalost ni zgodilo.

META SAVŠEK,
Medenska 38,
Ljubljana

Spomin na pisateljev grob

Alenka Puhar je 28. junija v Delu posredovala bralcem dragocene podatke o slovenskem pisatelju Narteju Velikonji, ki je konec junija leta 1945 končal pod kroglami strelskega voda kot vojni zločinec. Kmalu zatem pa se je oglasila priča, ki je bila navzoča pri usmrtitvi, in javnosti sporočila pisateljeve strahotne zadnje trenutke. Od njenega zapisa dalje vemo, da se je končala pisateljeva pot na strelišču ob Dolenjski cesti v Ljubljani. Tam je bil tudi njegov grob, kakor za celotno skupino enajstih obsojencev.

Zakaj se oglašam?

V najvišjem nadstropju šole Oskar Kovačič sem otrokom govoril ob stoletnici Franceta Bevka, pa mi pogled splava skozi okno čez Dolenjsko cesto, kjer že drugo leto dograjujejo in preurejajo strelišče. Tam čez bakrene strehe opazim gradbene stroje, ki rijejo in ravnajo svet tja do strmega pobočja Golovca. Torej, to se dela za novo stavbo strelišča, česar pa mimoidoči ne vidijo, ker jim zidovi zakrivajo pogled! Takoj sem pomislil na pokojnega pisatelja in njegove ostanke. Natančnejše poizvedovanje pri še živečih pričah in pregled strelišča bi morda še odkrila grobišče, z gradbenimi opravili pa se je ta možnost izničila.

Bevka in Velikonjo bodo ocenjevali literarni zgodovinarji ter jima dali mesto, ki jima gre. Rad pa bi povedal vsem, da sta bila oba Slovenca, doma na Primorskem, da sta se umaknila po prvi svetovni vojni v Jugoslavijo, da je Bevk s svojimi deli opogumljal rojake, naj vztrajajo kot Slovenci, da sta se v času druge svetovne vojne opredelila za dve nasprotni si ideologiji, od katerih zmagujoča šteje danes Bevka kot najplodovitejšega pisatelja, po Velikonjevem grobu pa orjejo z buldožerjem.

Fej!!!

Ta ura mi je bila ena od najtežjih!

LOVRO MRAK,
Mrzelova 9,
Ljubljana

NT&RC

Izšel je Novi tednik

- ***Komu se je nasmehnila »rumena« sreča*** – izidi žrebanja NT-RC
- ***Calimero klub*** – čudne poslovne poteze celjskega rokometnega kluba
- ***Zaplembe na Celjskem*** – Milko Mikola piše o zaplembah v letih 1945–1948